

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE

PROMOCIJAS DARBS

ĢEOGRĀFISKĀS IZCELSMES NORĀŽU
AIZSARDZĪBAS TIESISKIE ASPEKTI LATVIJĀ
EIROPAS SAVIENĪBAS TIESĪBU KONTEKSTĀ

Juridiskās zinātnes
doktora studiju programmas
doktorants
Vadims Mantrovs,
Dokt 06112

Promocijas darba vadītājs:
Dr. iur., prof. Jānis Rozenfelds

Rīga 2010

Satura rādītājs

Ievads	4
1. Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes jēdziens un vieta intelektuālā īpašuma sistēmā	14
1.1. Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiesiskā regulējuma vēsturiskie pirmsākumi	14
1.2. Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes jēdziens un funkcija	23
1.3. Starptautisko līgumu terminoloģijas problēmjautājumi	36
1.4. Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes tiesībsubjektība	45
1.5. Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības modeļi	56
1.6. Ģeogrāfiskie apzīmējumi, kuri netiek uztverti kā ģeogrāfiskās izcelsmes norādes	64
2. Eiropas Savienības ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības sistēma.....	71
2.1. Primārās tiesības	72
2.2. Sekundārās tiesības	80
2.3. Tiešās aizsardzības modeļa aptvertās preces	88
2.4. Regulu struktūra un terminoloģija	91
2.5. Aizsardzības iegūšanas pamats un apjoms	98
2.6. Divpusējie starptautiskie līgumi	106
3. Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība Latvijas likumos	108
3.1. Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes legāļdefinīcija un tās elementi	117
3.2. Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības principi (IX nodaļa)	128
3.3. Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpums kā negodīgas konkurences izpausme	134
3.4. Aizsardzība ar preču zīmju tiesībām	139
3.5. Atbildības par ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpumu īpatnības	154
3.5.1. Lietu izskatīšanas īpatnības civilprocesā	154
3.5.2. Zaudējumu atlīdzināšanas īpatnības	157
3.5.3. Administratīvās un krimināltiesiskās atbildības īpatnības	162
3.6. Atbildīgo institūciju kompetence	164
3.6.1. Pārtikas un veterinārais dienests	164
3.6.2. Patērētāju tiesību aizsardzības centrs	166
3.6.3. Konkurences padome	169
4. Tiesiskā regulējuma pilnveidošanas iespējas	171
4.1. Kopējas Regulas izstrādāšanas perspektīva	171
4.2. Atsevišķa likuma perspektīva	175
4.2.1. Atsevišķa likuma nepieciešamības pamatojums	175

4.2.2. Reģistrācijas principa ieviešanas nepieciešamība	177
4.2.3. Kvalificētu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu paaugstinātas aizsardzības nodrošināšana	180
4.2.4. Neatbilstību <i>TRIPS līgumā</i> ietvertajām saistībām novēršana	182
Kopsavilkums	191
Anotācija latviešu valodā	196
Anotācija angļu valodā	197
Anotācija vācu valodā	198
Izmantotās literatūras, normatīvo aktu un juridiskās prakses saraksts	200
Izmantoto saīsinājumu saraksts	232
Pielikums	234

Ievads

Preču un pakalpojumu apzīmēšanā tiek lietoti dažāda veida un dažāda satura apzīmējumi, kuri savstarpēji atšķiras gan pēc to tiesiskā režīma, gan aizsardzības apjoma, gan jēdzieniskās un funkcionālās nozīmes. Starp šiem apzīmējumiem ir tādi apzīmējumi, kuri apzīmē ģeogrāfisko vietu, ar kuru saistāma konkrēto preču vai pakalpojumu izcelsme. Šāda veida apzīmējumi, kuri norāda patērētājiem uz preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi, tiek aptverti ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādes jēdzienu.

Patērētāju aptaujas atspoguļo, ka patērētāji pievērš uzmanību, kurā ģeogrāfiskajā vietā (valstī, reģionā, apdzīvotā vietā) ražotas tās vai citas preces, tādējādi pievēršot uzmanību šo preču apzīmēšanā lietotajām ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm. Tā nesēn veiktajā Latvijas patērētāju aptaujā noskaidrots, ka 61 procentam aptaujāto respondentu bija svarīga preču ražotājvalsts¹, respektīvi, būtiska preču ģeogrāfiskā izcelsme. Savukārt atbilstoši Eiropas Komisijas veiktajam pētījumam divas piektdaļas patērētāju gatavi maksāt par precēm ar noteiktu ģeogrāfisku izcelsmi par 10 procentiem vairāk nekā par tādām precēm, kurām nav šāda veida izcelsmes², ko apstiprina cits vairākās valstīs veiktais pētījums, saskaņā ar kuru patērētāji pieprasa augstākas kvalitātes produktus³. Atbilstoši pēdējo laiku atziņām trīsdesmit procenti no visas pasaules tirdzniecības apjoma ir niša, ko iekarojušas preces ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, pateicoties to augstajai kvalitātei⁴. Tādējādi, atsaucoties uz *Senekas* izteicienu, ka nozīme ir kvalitātei nekā kvantitātei, *Bernards Okonors (Bernard O'Connor)* paudis pamatotu viedokli, ka patērētāji jau vairāk kā divus tūkstošus gadus atbalsta šo *Senekas* viedokli attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm⁵.

No šī viedokļa ģeogrāfiskās izcelsmes norādes ir viens no **būtiskiem** preču vai pakalpojumu **izcelsmes norāžu veidiem**, norādot patērētājiem uz ar tām apzīmēto preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi.

Tai pat laikā atsevišķas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes var patērētājiem ne vien norādīt uz preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi, bet arī apzīmēt tādas preces vai pakalpojumus, kuru **īpašības**, tostarp, kvalitāte un / vai reputācija, **saistāmas** ar šo preču vai pakalpojumu izcelsmi ģeogrāfiskajā vietā, kura atspoguļota to apzīmēšanā lietotajā norādē. Šo preču īpašību (šeit un tālāk

¹ TNS Latvia veiktā Latvijas iedzīvotāju aptauja. Pieejams: http://www.tns.lv/newsletters/2006/11/?category=tns11&id=MR_izvelies_Latvijas_preci [skatīts 2009. gada 11. augustā]

² Why do Geographical Indications matter to us? European Commission, Brussels, 30 July 2003. Pieejams: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2003/october/tradoc_113900.pdf [skatīts 2010. gada 11. maijā]

³ O'Connor B. Regulating for Quality: A New Phenomenon. In book: Agriculture in WTO Law. Ed. by B. O'Connor. London: Cameron May, 2005. – p. 253

⁴ Norrsjö L.G. Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. In book: Norrsjö L.G., Posa I.M. Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. Extended protection of geographical indications beyond wines and spirits : the TRIPs Council Negotiations. Stockholm: IFIM, 2004. – p. 12

⁵ O'Connor B. Regulating for Quality: A New Phenomenon. In book: Agriculture in WTO Law. Ed. by B. O'Connor. London, Cameron May, 2005. – p. 253

ievadā to attiecinot arī uz pakalpojumiem) rašanās nesaraujami saistīta ar diviem faktoriem. Pirmkārt, ar **cilvēcisko faktoru**, pamatojoties uz zināšanām šo specifisko, konkrētajai ģeogrāfiskajai vietai raksturīgo īpašību identificēšanai un attīstīšanai, kas izpaužas inovatīvu risinājumu izstrādāšanā. Otrkārt, ar **konkrētās ģeogrāfiskās vietas specifikas faktoru**, kas saistīts ar tādu jēdzienu kā *terroir*, ar ko apzīmē preču īpašības rašanos noteiktas teritorijas ietvaros⁶, un kas atspoguļojas konkrētās ģeogrāfiskās vietas novietojumā, klimatiskajos, augsnes un citos tamlīdzīgos apstākļos. Šo iemeslu dēļ ģeogrāfiskās izcelsmes norādes kļuvušas par vienu no atzītiem tradicionālo **zināšanu** aizsardzības līdzekļiem⁷ un vienu no **inovāciju** risinājumiem, katrai ģeogrāfiskās izcelsmes norādei esot unikālai cilvēcisko zināšanu un konkrētās ģeogrāfiskās vietas specifisko apstākļu kombinācijai. Līdz ar to ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, kuras apzīmē preces ar šāda veida īpašībām, apzīmē vienlaikus preces **ar augstu pievienoto vērtību**.

Kā norādīts literatūrā saistībā ar patērētāju piesaistīšanu noteiktām precēm vai pakalpojumiem, “[l]ai mūsdienu patērētāju ar kaut ko pārsteigtu un iedvesmotu viņu iegādāties precī, nepieciešams ieguldīt ļoti daudz darba, izdomas gan paša produkta radīšanā, gan arī tā iepakošanas izstrādāšanā”⁸. Konkrētajai precei iegūstot savas specifiskās īpašības, tostarp, kvalitāti un reputāciju, pateicoties izcelsmei noteiktā ģeogrāfiskā vietā, šāda veida prece tādējādi iegūst savu individuālo raksturu, kas ļauj to nekļūdīgi atšķirt starp citām precēm. Daudzos gadījumos ģeogrāfiskā vieta tiek asociēta ar noteikta veida precēm, kurām piemīt ārkārtīgi vēlamas un unikālas īpašības, tālu ārpus šīs vietas robežām⁹.

Daudzas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes - kā *Cognac* vai *Armagnac* attiecībā uz attiecīgajos Francijas reģionos ražotajiem brendijiem; *Rioja*, *Chianti*, *Chablis* vai *Bordeaux* attiecībā uz attiecīgajos Spānijas, Itālijas vai Francijas reģionos ražotiem vīniem; *Champagne*, *Cava* vai *Asti* - attiecīgajos Francijas, Spānijas vai Itālijas reģionos ražotiem dzirkstošajiem vīniem; *Roquefort* vai *Parmigiano Reggiano* attiecībā uz Francijā vai Itālijā ražotiem sieriem; - atspoguļo, cik **atpazīstamas ārpus** attiecīgās valsts robežām un sekojoši nozīmīgas var būt šīs norādes.

Šo iemeslu dēļ ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, it sevišķi tās, kuru apzīmētās preču vai pakalpojumu īpašības radušās, pateicoties šo preču vai pakalpojumu ģeogrāfiskajai izcelsmei, **atšķiras** uz pārējo preču fona un sekojoši piesaista patērētāju uzmanību gan attiecīgajā norādē atspoguļotajā ģeogrāfiskajā vietā, gan ārpus šīs ģeogrāfiskās vietas.

⁶ Hughes J. Champagne, Feta and Bourbon: The Spirited Debate About Geographical Indications. *Hastings Law Journal*, 2006, Vol. 58, No. 2. - p. 301

⁷ Almeida A. F. R. de. The TRIPS Agreement, the Bilateral Agreements Concerning Geographical Indications and the Philosophy of the WTO. [2005] E.I.P.R. 152; Gibson J. Intellectual property systems, traditional knowledge and the legal authority of community. [2004] E.I.P.R. 282-283

⁸ Ābeltiņa A. Intelektuālais īpašums inovatīvas attīstības laikmetā. Grām: Īpašums, tā apgrūtinājumi: problēmas, risinājumi, iespējas. 7. starptautiskā zinātniskā konference. Rakstu krājums. R.: Turība, 2006. - 156. lpp.

⁹ Hughes J. Champagne, Feta and Bourbon: The Spirited Debate About Geographical Indications. *Hastings Law Journal*, 2006, Vol. 58, No. 2. - p. 300

Preču īpašībām, tai skaitā kvalitātei un reputācijai, rodoties pateicoties konkrētajai ģeogrāfiskajai vietai un atspoguļojot šīs ģeogrāfiskās vietas unikālo raksturu, šīs preces iekļaujas šīs ģeogrāfiskās vietas kultūrvēsturiskajā mantojumā. Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu nozīmīguma pamatā esošais **daudzpusīgums** tomēr skar ne vien juridiskos un kultūras, bet arī sociālos, vēsturiskos, ekonomiskos un politiskos aspektus, tai skaitā, tādus aspektus kā nodarbinātību, patērētāju tiesības, tautsaimniecību, kultūru, vēsturi u.c. būtiskus aspektus¹⁰, kā rezultātā ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm ir neapstrīdama nozīme konkrētās valsts kultūras, izglītības un ekonomikas attīstībai¹¹. Līdzīgi kā attiecībā uz intelektuālā īpašuma jēdzienu kopumā¹² arī ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu gadījumā, tās atsevišķi ņemot, pastāv nesaraujama saikne starp ekonomisko un tiesisko komponentu šo norāžu aizsardzības kontekstā, kas aizvien vairāk tikusi aptverta tieši pēdējos gadu desmitos, kas sekmēja ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu attīstību.

Tādējādi, ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu nozīmīgumu gan dažādu valstu tautsaimniecībā, gan dažādu valstu patērētājiem pasvītro to spēja atšķirt preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi, esot vienam no zināšanu izteiksmes veidiem un inovāciju risinājumiem, kuru pamatā ir preces vai pakalpojumi ar augstu pievienoto vērtību.

Likumsakarīgi, ka ne vien patērētāji, bet arī **komersanti sāka interesēties** par konkurentu precēm gan ģeogrāfiskajā vietā, kurā atradās šo komersantu darbības vieta, gan ārpus šīs ģeogrāfiskās vietas. Tā izziņu materiālu par svešiem tirgiem vākšana un svešu preču apgrozības panākumu apkopošana var tikt datēta ar 18. gadsimta Angliju, kurā jau pirms Otrā pasaules kara Anglijas rūpniekiem un tirgotājiem tika nodota informācija, tai skaitā, par preču zīmju aizsardzību ārvalstīs¹³. Intereses rezultātā par konkurentu precēm aizvien vairāk sāka izplatīties nevēlama parādība, ka šo preču nosaukumos lietotie apzīmējumi, tostarp, ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, tika atdarinātas, tādā veidā gūstot peļņu uz citu personu attīstīto apzīmējumu rēķina. Tādēļ starptautiskās tirdzniecības pieaugumu pavadīja atbilstošs negodīgas konkurences pieaugums un to pavadošie ļaunumi¹⁴, kā rezultātā konkurenti sāka izmantot nepatiesas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, radot nepieciešamību paredzēt to aizsardzību. Līdz ar to, ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu kļūšana par atzītiem un vērtīgiem inovāciju risinājumiem un preču vai pakalpojumu apzīmēšanas līdzekļiem, kas šīs norādes padarīja par vērtīgiem komerciāliem aktīviem, kā trāpīgi tās raksturojuši *WIPO*

¹⁰ Skat. plašāk: Intelektuālais īpašums kā kvalitatīvas attīstības avots. R: Latvijas Republikas Patentu valde, 2002. - 134. lpp.; Mantrovs V. Eiropas Savienības ģeogrāfisko norāžu aizsardzības sistēma. *Likums un Tiesības*, 2006, 8. sēj., nr. 6 (82). - 179. lpp.; Why do Geographical Indications matter to us? European Commission, Brussels, 30 July 2003. Pieejams: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2003/october/tradoc_113900.pdf [skatīts 2010. gada 11. maijā]

¹¹ Tatarska M. Intellectual Property Protection in Poland. In book: *Īpašums, tā apgrūtinājumi: problēmas, risinājumi, iespējas*. 7. starptautiskā zinātniskā konference. Rakstu krājums. R.: Turība, 2006. - 135. lpp.

¹² Ābeltiņa A. Intelektuālais īpašums inovatīvas attīstības laikmetā. Grām: *Īpašums, tā apgrūtinājumi: problēmas, risinājumi, iespējas*. 7. starptautiskā zinātniskā konference. Rakstu krājums. R.: Turība, 2006. - 156. lpp.

¹³ Kalnozols P. Eksporta veicināšana un savu ražojumu propaganda. *Ekonomists*. Tautsaimniecība un tehnika. Finanču ministrijas izdevums. 1931. gada 15. augusts, nr. 14/15. - 512.-515. lpp.

¹⁴ Hopkins J.L. Law of Unfair Trade Including Trade-Marks, Trade Secrets, and Good-Will. Reprinted in 1997. Chicago: Callaghan & Co., 1900. - p. 1

eksperti¹⁵, vienlaikus radīja nepieciešamību izstrādāt šo norāžu aizsardzības regulējumu pret to nepatiesu vai maldinošu izmantošanu.

Kopš ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības mūsdienu izpratnes izveidošanās un starptautiskās aizsardzības aizsākuma 19. gadsimtā, šo norāžu aktualitāte **ievērojami** palielinājusies, ko ietekmēja ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu, tāpat kā visa intelektuālā īpašuma kā vērtīga aktīva nozīme komersantiem¹⁶, preču vai pakalpojumu kvalitātes un specifisko īpašību aizsardzības pieaugošā nepieciešamība starptautiskās konkurences apstākļos, kā arī literatūrā pamatoti atzīmētais intelektuālā īpašuma attīstības dinamisms¹⁷. Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aktualitāte pēdējos gadu desmitos ir bijusi un ir joprojām par pamatu domstarpību cēloņiem atsevišķu valstu divpusējās attiecībās, starptautisku organizāciju un atsevišķu valstu vidū un atsevišķu starptautisku organizāciju ietvaros. Arī mūsdienās konfliktsituācijas starp valstīm par atsevišķu ģeogrāfisko nosaukumu lietošanu saglabā savu aktualitāti joprojām, tai skaitā, attiecībā uz valstu nosaukumiem, piemēram, Grieķija iebilst pret savas kaimiņvalsts Maķedonijas nosaukumu, piedāvājot tā vietā lietot nosaukumu *Ziemeļmaķedonija*¹⁸ vai pašai Maķedonijai piedāvājot pievienot papildu vārdu savas valsts nosaukumam¹⁹.

Īpašu aktualitāti ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības jautājumi ieguvuši pēdējos divos gadu desmitos, ko sekmēja, tai skaitā, Urugvajes sarunu raunda (1986-1994) ietvaros nodibinātā Pasaules Tirdzniecības organizācija²⁰ (PTO), kas novirzīja intelektuālo īpašumu starptautisko ekonomisko attiecību centrālajā vietā²¹, gan Eiropas Savienības (ES) nostiprināšanās no politiskā, ekonomiskā un institucionālā viedokļa. Tieši ES pēdējos divu gadu desmitos ir bijusi ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības veicināšanas iniciatore gan attiecībā uz jaunu starptautisko līgumu noslēgšanu, gan pašas ES ietvaros, pieņemot jaunus normatīvos aktus. Definējot, ka “Eiropa neapstrīdami ir iegājusi Zināšanu ērā, ar visu, kas no tā izriet attiecībā uz

¹⁵ WIPO Intellectual Property Handbook : Policy, Law and Use. Second edition. Geneva: 2004, WIPO. – p. 120. Pieejams: <http://www.wipo.int/about-ip/en/iprm/> [skatīts 2010. gada 15. maijā]

¹⁶ Tatarska M. Intellectual Property Protection in Poland. In book: Īpašums, tā apgrūtinājumi: problēmas, risinājumi, iespējas. 7. starptautiskā zinātniskā konference. Rakstu krājums. R.: Turība, 2006. - 135. lpp.

¹⁷ Rozenfelds J. Intelektuālais īpašums. Otrais, labotais un papildinātais izdevums. R.: Zvaigzne ABC, 2008. - 15. lpp.

¹⁸ LETA. Grieķija iesaka Maķedonijai saukties par Ziemeļmaķedoniju. 2010. gada 05. aprīlis. Pieejams: <http://www.delfi.lv/archive/article.php?id=31054289> [skatīts 2010. gada 05. aprīlī]

¹⁹ DELFI. Maķedonija pievienos nosaukumam vārdu 'Vardara'. 2010. gada 16. jūnijs. Pieejams: <http://www.delfi.lv/news/world/other/makedonija-pievienos-nosaukumam-vardu-vardara.d?id=32535111> [skatīts 2010. gada 16. jūnijā]

²⁰ Baeumer L. Protection of Geographical Indications under WIPO Treaties and Questions Concerning the Relationship Between Those Treaties and the TRIPS Agreement. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications in the Worldwide Context. Eger, Hungary, October 24 and 25, 1997. Geneva: WIPO, 1999. - p. 9

²¹ Geuze M. Protection of Geographical Indications under the TRIPS Agreement and Related Work of the World Trade Organization. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications in the Worldwide Context. Eger, Hungary, October 24 and 25, 1997. Geneva: WIPO, 1999. - p. 39

kultūras, ekonomisko un sociālo dzīvi”²² un izvirzot mērķi ES kļūt par viskonkurētspējīgāko un dinamiskāko uz zināšanām balstīto sabiedrību pasaulē²³, ģeogrāfiskās izcelsmes norādes kā vienas no inovāciju un zināšanu izteiksmes līdzekļu veidiem kļuvušas par nozīmīgu *acquis communautaire* regulēšanas objektu.

Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējuma nozīme ES tiesībās un starptautiskajos līgumos pasvītro šo norāžu **aizsardzības nodrošināšanas nepieciešamību** Latvijai ne tikai kā ES dalībvalstij, bet arī kā Parīzes Savienības un PTO dalībvalstij, kuru mērķis ir, tai skaitā, ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības efektīva nodrošināšana. Kā šajā sakarā pamatoti norādījis Georgijs Poļakovs, starptautiskie līgumi, pirmām kārtām divpusējie līgumi un *TRIPS līgums*²⁴, uzliek Latvijai²⁵ par pienākumu nodrošināt ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību²⁶. Kopš iestāšanās ES pie šiem pirmām kārtām izdalāmiem līgumiem pieskaitāmas Latvijas saistības ES ietvaros.

Tomēr ne vien starptautisko līgumu **pienākums** diktē nepieciešamību paredzēt efektīvu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību Latvijā, bet arī **nepieciešamība** veicināt Latvijas ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu attīstību, it sevišķi tādu norāžu, kuras atspoguļo ģeogrāfisko vietu, pateicoties kurai radušās konkrēto preču īpašības, un sekojoši ar aizsardzības sistēmas mehānismu nodrošināt gan esošu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību, gan potenciālu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu attīstību. Šāda nepieciešamība izriet no trijiem savstarpēji saistītiem apsvērumiem.

Pirmkārt, **iesaistītā darbaspēka daudzums** preču ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm ražošanā. Tā pašreiz aptuveni divi tūkstoši cilvēku iesaistīti preču ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādes *Rīgas šprotes* ražošanā²⁷, veidojot Kurzemes piekrastes apdzīvotu vietu kā Salacgrīvas, Mērsraga, Rojas, Engures, Kolkas iedzīvotāju ievērojamu daļu; tā, piemēram, aptuveni puse no Engures iedzīvotājiem iesaistīti šo preču ražošanas procesā²⁸. Otrkārt, aptver **Latvijai raksturīgus produktus**, kurus apzīmē tādas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes kā pieminētās *Rīgas šprotes* un starptautiski atzītais²⁹ *Rīgas Melnais Balzams*, kā arī Regulas reģistrētās norādes *Allažu ķimelis*,

²² Mūžizglītības memorands. Eiropas Komisijas darba dokuments. Brisele, 30.10.2000., SEC(2000) 1832. - 3. lpp. Pieejams: http://www.tip.edu.lv/faili/Muzizglitibas_memorands.doc [skatīts 2010. gada 11. maijā]

²³ LISBON EUROPEAN COUNCIL 23 AND 24 MARCH 2000. PRESIDENCY CONCLUSIONS. Pieejams: http://www.europarl.europa.eu/summits/lis1_en.htm [skatīts 2010. gada 11. maijā]

²⁴ Marakešas līguma par Pasaules tirdzniecības organizācijas izveidošanu 1C pielikums “Līgums par ar tirdzniecību saistītajiem intelektuālā īpašuma aspektiem” [TRIPS līgums]: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 1998. 30. decembris, nr. 388/399.

²⁵ Latvija pievienojās PTO ar likumu *Par Marakešas līgumu par Pasaules tirdzniecības organizācijas izveidošanu* (Par Marakešas līgumu par Pasaules tirdzniecības organizācijas izveidošanu: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1998. 29. decembris, nr. 387). Latvija ieguva PTO dalībvalsts statusu ar 1999. gada 10. februāri.

²⁶ Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 29. lpp.

²⁷ Promocijas darba pielikums (ievietots promocijas darba beigās).

²⁸ Biedrības “Rīgas šprotes” mājas lapa. Pieejams: <http://www.rigassprotes.lv/?do=10&act=uzn&id=1> [skatīts 2010. gada 02. maijā]

²⁹ Latvijas Republikas un Meksikas Savienoto Valstu 1998. gada 14. oktobra Saprāšanās memorands par ģeogrāfisko norāžu aizsardzību: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 1998. 29. decembris, nr. 388/399

Latvijas dzidrais un Rīgas degvīns, kuru attīstība un aizsardzība tādējādi ir **Latvijas nacionālo interešu jautājums**. Treškārt, šīs Latvijas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes aptver preces **ar augstu pievienoto vērtību**, kas pamatojas uz zināšanām un inovatīviem risinājumiem, kam ir neatsverama loma Latvijas tautsaimniecības attīstības veicināšanā. Bez efektīvas ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības, kas primāri vērsta uz tādu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību, kas aptver preces ar augstu pievienoto vērtību, nevienu no šiem apsvērumiem nav iespējams īstenot, it sevišķi ņemot vērā to, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu attīstība pamatojas uz ilggadīgiem pasākumiem to attīstības veicināšanā un efektīvas aizsardzības nodrošināšanu.

Neskatoties uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu ievērojamo nozīmi un aizsardzības aktualitāti, Latvijas tiesību literatūrā ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu jautājumiem, tostarp, no teorētiskā viedokļa, **pievērsta neliela uzmanība**. Arī Eiropas tiesību literatūrā pastāv nedaudzi pētījumi par ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējuma jautājumiem ES tiesībās un šīs aizsardzības problēmjautājumiem. Latvijas tiesību literatūrā palikuši nepētīti pašreizējā Latvijas un arī ES ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējuma nepilnības un problēmjautājumi gan no ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējuma viedokļa, to atsevišķi ņemot, gan no sistēmiskā viedokļa mijiedarbībā ar citiem normatīvajiem aktiem. Tā rezultātā Latvijas tiesību literatūrā neapzināts un nepētīts palicis jautājums par to, ka pašreizējais ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējums satur būtiskas pretrunas un nepilnības, kas kopsakarā ar līdzšinējo praksi norāda uz to, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu pašreizējais regulējums nav Latvijā iedzīvojies un rada nepieciešamību pašreizējo regulējumu reformēt. Šo iemeslu dēļ darba autors izvirzījis par sava darba tēmu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības Latvijā tiesisko aspektu izpēti gan no teorētiskā, gan praktiskā viedokļa, atspoguļojot ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiesisko regulējumu Latvijā no sistēmiskā viedokļa kopsakarā ar Latvijai saistošajiem starptautiskajiem līgumiem un piemērojamo judikatūru.

Promocijas **darba mērķis** tādējādi ir izpētīt ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību Latvijā kopsakarā ar ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības regulējumu Latvijai saistošajos starptautiskajos līgumos, atsevišķi izdalot ES tiesības, un izstrādāt priekšlikumus ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības pilnveidošanai Latvijā. Promocijas darbam ir **trīs galvenie pētniecības virzieni**. Pirmais virziens ir izpētīt ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu jēdzienu un vietu intelektuālā īpašuma sistēmā, atklājot ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu būtību no teorētiskā aspekta. Otrais virziens ir izpētīt ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību ES tiesībās. Trešais virziens ir izpētīt ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību Latvijas normatīvajos aktos no Latvijas normatīvo aktu mijiedarbības viedokļa ar starptautiskajiem līgumiem un aizsardzības pilnveidošanas viedokļa

Lai sasniegtu promocijas darba mērķi, **izvirzīti vairāki darba uzdevumi**.

Pirmkārt, raksturot ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības vēsturiskos pirmsākumus, atklāt ģeogrāfiskās izcelsmes norādes jēdzienu un būtību, ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu

aizsardzības modeļus, sevišķu uzmanību pievēršot ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu jomā pastāvošajai terminoloģijai, ievērojot to, ka nav izdevies panākt vienotu terminoloģiju ģeogrāfisko apzīmējumu jomā³⁰. Šī darba uzdevuma sasniegšanai uzmanība pievērsta daudzpusējiem starptautiskajiem līgumiem, kuros formulētas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes un tās paveidu definīcijas vai sniegta to izpratne. Šī darba uzdevuma izpildes rezultāti atstās iespaidu uz darbā izmantoto jēdzienu sistēmu un terminoloģiju, veidojot pamatu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu pētniecībai pārējās promocijas darba nodaļās.

Otrkārt, izpētīt ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību ES, pētot gan regulu noteikumus saistībā ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, gan direktīvas, kuras ir jāiestrādā Latvijas un citu ES dalībvalstu likumos. Bez tam, šis uzdevums attiecas arī uz ES normatīvo aktu problēmu apzināšanu un iespējamo risinājumu izstrādāšanu šo problēmu novēršanai un regulējuma pilnveidošanai ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības jomā.

Treškārt, atklāt ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības regulējumu Latvijā, aplūkojot to kopsakarā ar citām tiesību apakšnozarēm, tostarp, no negodīgas konkurences normu, preču zīmju tiesību un patērētāju tiesību aizsardzības normu viedokļa, kā arī identificēt šī regulējuma trūkumus.

Visbeidzot, pētot tālāk ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības trūkumus ES un Latvijas normatīvajos aktos, ES un Latvijas tiesību pilnveidošana ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu efektīvas aizsardzības nodrošināšanai.

Promocijas darba izstrādāšanas gaitā paredzēts izstrādāt priekšlikumus normatīvo aktu grozījumiem gan attiecībā uz Latvijas normatīvajiem aktiem, gan ES normatīvajiem aktiem pastāvošā ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējuma pilnveidošanai.

Zinātniskās pētniecības metodes promocijas darbā izmantotas, lai sasniegtu izvirzītos mērķus un uzdevumus. Darbā pamatā pielietotas sekojošas zinātniskās pētniecības metodes: 1) analītiskā metode; 2) salīdzinošā metode; 3) deduktīvā metode; 4) induktīvā metode; 5) vēsturiskā metode.

Pētot normatīvo regulējumu un tiesību literatūru, kā arī polemizējot ar citiem autoriem, darbā izmantota analītiskā metode, kas uzskatāma par primāro darbā izmantoto metodi. Tai pat laikā, izdarot secinājumus par ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu nepieciešamo aizsardzību no teorētiskā viedokļa, Latvijai saistošajos starptautiskos līgumos paredzētās ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības un salīdzinājuma ar citu valstu normatīvo regulējumu, atspoguļojas deduktīvās metodes izmantošana. Savukārt, lai nonāktu no darbā identificētajiem ES un Latvijas ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējuma trūkumiem līdz to pilnveidošanas priekšlikumiem, darbā izmantota induktīvā metode. Salīdzinošās metodes piemērošanas joma darbā saistās ar ģeogrāfiskās izcelsmes

³⁰ O'Connor B. The Law of Geographical Indications. London: Cameron May, 2004. - p. 23; Mantrovs V. Eiropas Savienības ģeogrāfisko norāžu aizsardzības sistēma. *Likums un Tiesības*, 2006, 8. sēj., nr. 6 (82). - 179. lpp.

norādēm radniecīgu tiesību institūtu salīdzinājumu un vērtējumu ar ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiesībām, kā arī ar dažādu valstu regulējuma salīdzinājumu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības jomā, atklājot ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu jēdzienu, funkciju, regulējuma īpatnības un pastāvošos ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības modeļus. Vēsturiskā metode izmantota, aplūkojot ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu attīstību no vēsturiskās perspektīvas viedokļa gan attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu vēsturisko attīstību kopumā, kas darbā atspoguļota darba tematikas kontekstā, gan attiecībā uz Latvijas regulējuma attīstību ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu jomā kopš Latvijas neatkarības atjaunošanas.

Promocijas darbā izmantoti **vairāki avotu veidi**.

Pirmkārt, starptautiskie līgumi, ES normatīvie akti, Latvijas un ārvalstu normatīvie akti. Trijām galvenajām Regulām, kas pētītas šajā darbā, izvēlēti saīsinājumi kā *Pārtikas produktu Regula*, *Alkoholisko dzērienu Regula* un *Vienotā TKO Regula* (skat. darbā izmantoto saīsinājumu sarakstu darba beigās), kuri attiecībā uz pirmajām divām Regulām bija pazīstami arī iepriekš³¹, bet trešās Regulas saīsinājumu ietver pats Regulas nosaukums.

Otrkārt, darbā izmantoti Latvijas un ārvalstu tiesu prakses materiāli, kā arī Eiropas Savienības tiesas (EST) spriedumi, Vispārējās tiesas (VT) un ģenerālvokātu secinājumi. Šeit jāpiemin arī specializēto iestāžu rūpnieciskā īpašuma lietās lēmumi kā OHIM lēmumi, LR Patentu valdes Apelācijas padomes lēmumi un citu tamlīdzīgu ārvalstu iestāžu lēmumi.

Treškārt, darbā izmantota speciālā Latvijas un ārvalstu tiesību literatūra (doktrīna) saistībā ar ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības jautājumiem un problemātiku. Darbā izmantotas pieejamās publikācijas latviešu valodā, kuru vidū nepieciešams atzīmēt Georgija Poļakova monogrāfiju³² un skaidrojošo vārdnīcu³³, prof. Jāņa Rozenfelda monogrāfiju³⁴. Darbā izmantotas zinātniskās publikācijas ārvalstu valodās: angļu valodā, kuru vidū jāatzīmē WIPO konferenču materiālus un publikācijas³⁵, atzītu intelektuālā īpašuma speciālistu kā prof. *Frīdriha-Karla Baiera*

³¹ Knaak R. The protection of geographical indications according to the TRIPs Agreement. In book: From GATT to TRIPs: the Agreement on Trade-related Aspects of Intellectual Property Rights. Friedrich-Karl Beier and Gerhard Schrickler (eds.). Weinheim: VCH, 1996. – p. 125, 132; Gevers F. Topical Issues of the Protection of Geographical Indications. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications in the Worldwide Context. Eger, Hungary, October 24 and 25, 1997. Geneva: WIPO, 1999. – p. 153

³² Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma īpašnieka tiesības. R.: 1999, Turība.

³³ Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999.

³⁴ Rozenfelds J. Intelektuālais īpašums. R.: apgāds “Zvaigzne ABC”, 2004.; Rozenfelds J. Intelektuālais īpašums. Otrais, labotais un papildinātais izdevums. R.: Zvaigzne ABC, 2008.

³⁵ Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Somerset West, Cape Province, South Africa, September 1 and 2, 1999. Geneva: WIPO, 2000; Symposium on the International Protection of Geographical Indications in the Worldwide Context. Eger, Hungary, October 24 and 25, 1997. Geneva: WIPO, 1999; Symposium on the international protection of geographical indications. Melbourne, Australia, April 5 and 6, 1995. Geneva: WIPO, 1995; Symposium on the International Protection of geographical indications. Funchal, Madeira, Portugal, October 13 and 14, 1993. Geneva: WIPO, 1994; Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Wiesbaden, Germany, October 17 and 18, 1991. Geneva: WIPO, 1992; Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Santenay, France. November 9 and 10, 1989. Geneva: WIPO, 1990; WIPO Intellectual

(Friedrich–Karl Beier)³⁶, tai skaitā līdzautorībā ar Dr. iur. Rolandu Knaku (Roland Knaak)³⁷, prof. Maikla Bleiknija (Michael Blakeney)³⁸, prof. Georga Hendrika Kristiāna Bodenhausena (Georg Hendrik Christiaan Bodenhausen)³⁹, prof. Džeremija Filipša (Jeremy Phillips) līdzautorībā ar prof. Alisonu Fērtu (Alison Firth)⁴⁰, Pola Goldšteina (Paul Goldstein)⁴¹, Kristofera Hīta (Christopher Heath)⁴², prof. Viljama Roberta Korniša (William Robert Cornish)⁴³, prof. Karlosa M. Korreas (Carlos M. Correa)⁴⁴, Dr. iur. Rolanda Knaka (Roland Knaak)⁴⁵, Bernarda Okonnora (Bernard O'Connor)⁴⁶ un citu autoru monogrāfijas un publikācijas; vācu valodā, kuru vidū nepieciešams izdalīt nesen prof. Paula Langes (Paul Lange) redakcijā izdoto monogrāfiju⁴⁷; krievu valodā, kuru vidū nepieciešams atzīmēt Aleksandra Sergejeva (Александр Сергеев) monogrāfiju⁴⁸.

Saistībā ar izmantoto literatūru nepieciešams piezīmēt, ka darba autors pieturējies pie izmantoto ārvalstu juridisko žurnālu **pieņemtās citēšanas formas**, šo žurnālu nosaukumu saīsinājumus atrunājot darba beigās ievietotajā izmantoto saīsinājumu sarakstā. Tā Maksa-Planka-Institūta izdotais juridiskais žurnāls norādīts pieņemtajā saīsinājumā IIC, kura pilns nosaukums ir

Property Handbook: Policy, Law and Use. Second edition. Geneva: 2004, WIPO. Pieejams: <http://www.wipo.int/about-ip/en/iprm/> [skatīts 2010. gada 15. maijā]

³⁶ Beier F.-K. Comment [on ECJ judgement in the case No 3/91]. 25 IIC 1994; Beier F.-K. Introduction to German Industrial property. In book: Beier F.-K., Fikentscher W., Schricker G. German industrial property, copyright and antitrust laws: Legal texts with introduction. 3rd rev., enl.ed. Weinheim: VCH, 1996.

³⁷ Beier F.-K., Knaak R. The Protection of Direct and Indirect Geographical Indications of Source in Germany and the European Community. 25 IIC 1 – 38 (1994).

³⁸ Blakeney M. Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights: A Concise Guide to the TRIPs Agreement. London: Sweet & Maxwell, 1996.

³⁹ Bodenhausen G.H.C. Guide to the Application of the Paris Convention for the Protection of Industrial Property As revised at Stockholm in 1967. Geneva: BIRPI, 1968. Šī monogrāfija pieejama arī krievu val.: Боденхаузен Г. Парижская конвенция по охране промышленной собственности: комментарий. М.: издательство “Прогресс”, 1977.

⁴⁰ Firth A., Phillips J. Introduction to intellectual property law. Fourth edition. Butterworths, 2001.

⁴¹ Goldstein P. International intellectual property law: cases and materials. New York: Foundation Press, 2001.

⁴² Heath C. The Enforcement of Geographical Indications. Symposium on Effective Enforcement of Intellectual Property Rights in Turkey. Pieejams: <http://www.abgm.adalet.gov.tr/7-1-EN-Heath.pdf> [skatīts 2008. gada 08. aprīlī]; Heath C. Geographical Indications: International, Bilateral and Regional Agreements. In book: New Frontiers of Intellectual Property. Studies in Industrial Property and Copyright Law. Christopher Heath and Anselm Kamperman Sanders (eds.). Oregon: Hart Publishing, 2005; Heath C. Parmigiano Reggiano by Another Name – the ECJ’s *Parmesan* Decision. 39 IIC (2008).

⁴³ Cornish W. R. Intellectual property: patents, copyright, trade marks and allied rights. Fourth edition. London: Sweet & Maxwell, 1999.

⁴⁴ Correa C.M. Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights. A Commentary on the TRIPs Agreement. Oxford: Oxford University Press, 2007.

⁴⁵ Knaak R. Case Law of the European Court of Justice on the Protection of Geographical Indications and Designations of Origin Pursuant to EC Regulation No. 2081/92. 32 IIC (2001); Knaak R. Relationship Between Trademark Protection and Protection of Geographical Indications. WIPO Regional Seminar on Trademarks and Geographical Indications. Georgian Patent Office, 1997; Knaak R. The protection of geographical indications according to the TRIPs Agreement. In book: From GATT to TRIPs: the Agreement on Trade-related Aspects of Intellectual Property Rights. Friedrich-Karl Beier and Gerhard Schricker (eds.). Weinheim: VCH, 1996.

⁴⁶ O'Connor B. Geographical Indications in National and International Law. Monographs in trade law: 6. Brussels: O'Connor, 2003; O'Connor B. The Law of Geographical Indications. London: Cameron May, 2004; O'Connor B. Regulating for Quality: A New Phenomenon. In book: Agriculture in WTO Law. Ed. by B. O'Connor. London: Cameron May, 2005.

⁴⁷ Lange P. Internationales Handbuch des Marken – und Kennzeichenrechts. Herausgeben von P. Lange. München: Verlag C.H.Beck, 2009.

⁴⁸ Сергеев А.П. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации: Учеб. 2-е изд., перераб. и доп. М.: ООО “Т4К Велби”, 2003.

International Review of Intellectual Property and Competition law un kura pieņemtā citēšanas forma ir šāda: 36 IIC 401-420 (2005), kur 36 – sējuma numurs, juridiskā izdevuma abreviatūra - IIC, 401-420 – citētās lappuses, 2005 – sējuma izdošanas gads. Līdzīgi var teikt par *European Intellectual Property Review*, kura pieņemtais saīsinājums ir E.I.P.R. un kura pieņemtā citēšanas forma ir šāda: [2005] E.I.P.R. 152; *The Trademark Reporter* - 45 TMR 132 (1955).

Darbā izmantoti **šī darba autora zinātniskās publikācijas** un citi raksti saistībā ar darba tēmu⁴⁹. Darbā atspoguļotā analīze un tās rezultāti aprobēti divās starptautiskajās zinātniskajās konferencēs un trijās zinātniskajās konferencēs, uzstājoties ar referātiem LR Tieslietu ministrijas 2009. gada konferencē par aktuāliem civilprocesa jautājumiem, Latvijas Universitātes 67. zinātniskajā konferencē un 68. zinātniskajā konferencē. Darba rezultāti aprobēti arī šī darba autora lasītās lekcijas un vadītā semināra materiālos par ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību Latvijā priekšmetā “Intelektuālais īpašums” (2006./2007., 2008./2009., 2009./2010. mācību gadi).

Intelektuālā īpašuma tiesību doktrīnā, tai skaitā latviešu valodā, **anglisko nosaukumu saīsinājumi (abreviatūras)** kā *WIPO*, *TRIPS*, *OHIM* (skat. darbā izmantoto saīsinājumu sarakstu darba beigās), parasti sastopami ar to angļu nosaukumu abreviatūrām (piemēram, *TRIPS līgums*, kas uzskatāma par oficiālo abreviatūru angļu valodā⁵⁰), tai skaitā, Latvijas tiesību literatūrā. Šāda nostāja saskan ar Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisijas atzinumu līdzīgā jautājumā attiecībā uz PTO priekšteču GATT un GATS kā terminu lietošanu, uzskatot to, ka “priekšroka dodama aizgūtajiem iniciāļsaliktniem **GATT** un **GATS**”, atzīstot tos par iederīgiem latviešu valodā⁵¹. Tādēļ darba autors nav uzskatījis par nepieciešamu atkāpties no šīs prakses darba ietvaros.

Ievērojot *TRIPS līguma* oficiālā tulkojuma nepilnības, darba autors izmantojis Latvijas Republikas Patentu valdes mājas lapā esošo *TRIPS līguma* tulkojumu⁵². ES institūciju nosaukumi darbā lietoti atbilstoši *Lisabonas Līgumam, ar ko groza Līgumu par Eiropas Savienību un Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu*⁵³, tādēļ neatkarīgi no šo lēmumu un spriedumu pieņemšanas dienas darbā lietots šo iestāžu pašreizējais nosaukums: Eiropas Savienības Tiesa (EST) Eiropas Kopienas tiesas vietā, ar to saprotot EST sastāvā esošo Tiesu, bet Vispārējā tiesa (VT) – Pirmās instances tiesas vietā.

⁴⁹ Mantrovs V. Rūpnieciskā īpašuma lietas administratīvajās tiesās. *Dienas Bizness*, 2005. 25. janvāris, nr. 2523; Mantrovs V. Eiropas Savienības ģeogrāfisko norāžu aizsardzības sistēma. *Likums un Tiesības*, 2006, 8. sēj., nr. 6 (82), 179. – 189. lpp.; Mantrovs V. Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpuma pārtraukšana prasības tiesvedības kārtībā Latvijā. *Likums un Tiesības*, 2007, 9. sēj., nr. 8 (96), 226. – 231. lpp.; Mantrovs V. Ģeogrāfisko norāžu aizsardzība atbilstoši Regulai nr. 110/2008. *Likums un Tiesības*, 2009, 11. sēj., nr. 1 (113), 2. - 7. lpp.

⁵⁰ Katzenberger P., Kur A. TRIPs and Intellectual Property. In Book: From GATT to TRIPs: the Agreement on Trade-related Aspects of Intellectual Property Rights. Friedrich-Karl Beier and Gerhard Schrickler (eds.). Weinheim: VCH, 1996. – p. 2

⁵¹ LZA Terminoloģijas komisijas protokols Nr. 4/1085. Pieejams: <http://termini.lza.lv/article.php?id=239> [skatīts 2010. gada 15. maijā]

⁵² *TRIPS līguma* tulkojums. Pieejams: LR Patentu valdes mājas lapa: www.lrpv.lv [skatīts 2010. gada 05. maijā]

⁵³ Lisabonas Līgums, ar ko groza Līgumu par Eiropas Savienību un Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu: LR starptautiskais līgums. *Oficiālais Vēstnesis*, C 306, 17.12.2007., 1.-271. lpp.

1. nodaļa

Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu jēdziens un vieta intelektuālā īpašuma sistēmā

1.1. Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiesiskā regulējuma vēsturiskie pirmsākumi

Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiesību un to aizsardzību sekmēja, no vienas puses, galvenokārt ieinteresēto personu – ražotāju – centieni attīstīt savu preču kvalitāti un ar to saistītos nosaukumus, taču, tai pat laikā, ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiesību un to aizsardzību sekmēja šo ieinteresēto personu pielikto pūļu rezultātu izmantošana no to personu puses, kam nebija saistība ar šīm norādēm un sekojoši ar to attīstību. Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu vēsturiskie aspekti tādējādi atklāj plašu piemēru klāstu, kad ģeogrāfiskās izcelsmes norādes tika izmantotas no to personu puses, kurām nebija tiesību tās izmantot, līdz ar to ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu vēsturiskā attīstība ir vēsture par ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu nepatiesu izmantošanu un ieinteresēto personu konsekventiem centieniem nodrošināt ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību.

Šo iemeslu dēļ ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības vēsturiskajiem pirmsākumiem un attīstības aspektiem ir ne vien teorētiska, bet arī praktiska nozīme, ļaujot saprast gan to, ka pašreiz konstatējamie ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu pārkāpumi ir vai iepriekšējo pārkāpumu atkārtošana, vai šo jau bijušo pārkāpumu modifikācijas, un ļaujot saprast pašreizējās ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības pamatnoteikumus. Tieši ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējuma vēsturiskie pirmsākumi un šī regulējuma attīstības gaita **atklāj** ne vien pamatojumu pašreiz spēkā esošajam ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējumam starptautiskajos līgumos un atsevišķu valstu jurisdikciju ietvaros, bet arī pārliecinoši ilustrē to, ka šo norāžu nepatiesa lietošana nav vienīgi mūsdienās radusies problēma, bet šī problēma pastāvējusi iepriekšējo gadsimtu gaitā un tieši šo gadsimtu gaitā šī problēma aizvien vairāk ieguvusi savu aktualitāti un nozīmīgumu. Tādējādi, neapzinot ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējuma attīstības gaitu, nav iespējams izprast to nozīmi, kāda mūsdienās piešķirta ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības regulējumam. Sekojoši, ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu vēsturisko pirmsākumu ieskicēšanai tiktāl, ciktāl pieļaujams šī darba tematikas ietvaros, ir būtiska nozīme kopsakarā ar ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējuma izpēti darba ietvaros, neskatoties uz skopajām vēstures liecībām un to, ka tiesību literatūrā ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējuma attīstības vēstures jautājumi palikuši novārtā⁵⁴.

Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiesiskā regulējuma pirmsākumi meklējami antīkajos laikos, šim regulējumam attīstoties vēlākajos gadsimtos līdz pat mūsdienām. Neskatoties uz

⁵⁴ Atšķirībā no ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm preču zīmju vēsturiskie aspekti ir detalizēti izpētīti (skat. piem.: Schechter F.I. *The Historical Foundations of the Law Relating to Trade-marks*. New York: Columbia University Press, 1925; Kohler J. *Das Recht des Markenschutzes. Mit Berücksichtigung Ausländischer Gesetzungen und mit Besonderer Rücksicht auf die Englische, Anglo-Amerikanische, Französische, Belgische und Italienische Jurisprudenz*. Würzburg: Druck & Verlag der Stahel'schen Univers.-Büch-&Kunsthandlung, 1884).

ilglaicīgo šī regulējuma attīstību, līdz mūsdienām saglabājušies vienīgi atsevišķi vēstures pieminekļi un skopas ziņas par šī regulējuma vēsturisko attīstību, tiesību literatūrā aprobežojoties ar atsevišķām ziņām par šī regulējuma pastāvēšanu atsevišķās jurisdikcijās atsevišķos laika posmos, kas tiks atspoguļots šīs apakšnodaļas tālākajā tekstā. Kā veiksmīgi formulēts tiesību literatūrā attiecībā uz preču zīmēm, kas ir patiesi arī attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, “[p]reču zīmju agrākās lietošanas vēsture nekad nav tikusi uzrakstīta un vairums tās pierādījumu ir sairuši putekļos”⁵⁵.

Jau **no antīkajiem laikiem** preču īpašību un kvalitātes saistībai ar ģeogrāfisko vietu pievērsta pastiprināta uzmanība. Tā senajā Ēģiptē ķieģeļu ražotāji izmantoja ģeogrāfiskos nosaukumus, lai norādītu uz ar izcelsmi saistīto ķieģeļu un akmeņu izturību, kurus izmantoja piramīdu celtniecībā⁵⁶, bet Grieķijas salā *Tasā* ražotais vīns maksāja ievērojamu summu uz citu vīnu fona⁵⁷. Arī vēlāk viduslaikos patērētāji par noteiktā ģeogrāfiskā vietā ražotu (izgatavotu) preci tās reputācijas dēļ bija gatavi maksāt vairāk nekā par līdzīga veida preci ar atšķirīgu izcelsmi, piemēram, ar Vestfāles pilsētas Osnabrukas zīmi apzīmētiem linu izstrādājumiem cena bija par 20% augstāka nekā citā Vestfāles pilsētā ražotiem linu izstrādājumiem⁵⁸, kas saglabājās līdz pat mūsdienām, kas aprakstīts detalizētāk ievadā, atspoguļojot izvēlēta temata aktualitāti.

Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, atspoguļojot ar tām apzīmētās preces, drīz vien kļuva par atzītiem un vērtīgiem preču pārdošanas vai pakalpojumu sniegšanas instrumentiem, kas piesaistīja arī tādu konkurentu uzmanību, kuri vēlējās gūt labumu no šo apzīmējumu īpašībām, tai pat laikā neesot nekādā veidā saistītiem ar patiesajiem šo preču ražotājiem un konkrēto ģeogrāfisko vietu, pateicoties kurai radušās šo preču īpašības, kvalitāte un ar šo vietu saistītā reputācija. Tāpēc, kā norādīts literatūrā, “jau no tirdzniecības pirmajām dienām, iespējams pat no paša sākuma, dedzīga konkurējošo komersantu sāncensība noveda pie netaisnu un negodīgu metožu izmantošanas paražu mainīšanai”⁵⁹. Tā rezultātā nepatiesu ģeogrāfisko apzīmējumu izmantošana radīja nepieciešamību par šo apzīmējumu aizsardzību no negodīgu konkurentu puses, jo, kā šajā sakarā trāpīgi norādīts literatūrā, “[j]au “pirmie” vārdu imitatori nešaubīgi bija tie, kuri atrada daudz ērtāk izmantot citu reputāciju nekā radīt reputāciju ar pašu spēkiem”⁶⁰.

⁵⁵ Hopkins J.L. The Law of Trademarks, Tradenames and Unfair Competition Including Trade Secrets; Godwill. Third edition. Cincinnati: The W.H. Anderson Company, 1917. - p. 2

⁵⁶ Why do Geographical Indications matter to us? European Commission, Brussels, 30 July 2003. Pieejams: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2003/october/tradoc_1113900.pdf [skatīts 2010. gada 11. maijā]

⁵⁷ Ibid.

⁵⁸ Schechter F.I. The Historical Foundations of the Law Relating to Trade-marks. New York: Columbia University Press, 1925. - p. 78-79

⁵⁹ Hopkins J.L. Law of Unfair Trade Including Trade-Marks, Trade Secrets, and Good-Will. Reprinted in 1997. Chicago: Callaghan & Co., 1900. - p. 1

⁶⁰ Girardeau J.-M. The Use of Geographical Indications in a Collective Marketing Strategy: the Example of Cognac. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Somerset West, Cape Province, South Africa, September 1 and 2, 1999. Geneva: WIPO, 2000. – p. 72

Ideja par ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību aizsākās Eiropā, bet mūsdienās ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība tiek nodrošināta vairumā pasaules valstu⁶¹, aizsākoties kā aizsardzība pret ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu maldinošu izmantošanu⁶².

Jau **antīkajos laikos** pastāvēja priekšstati, kaut virspusēji, par ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, to nozīmi un aizsardzību. Kaut gan par preču izcelsmes norāžu aizsardzību **senajā Grieķijā** nav ziņu⁶³, tai pat laikā literatūrā aprakstīta slavenā *Tasas* vīna eksportēšana, to pildot amforās, uz kurām bija atspoguļots vārds “Tasas” ar ražotāja apzīmējumu un amatpersonas apzīmējumu, kas acīmredzot bija atbildīga par dzēriena atbilstību⁶⁴. Ir pamats arī uzskatīt, ka ģeogrāfisko nosaukumu aizsardzība, kaut virspusēja un nepilnīga, bija izveidojusies **Senajā Romā**⁶⁵. Imperatora Sullas laikā pieņemtais *Lex Cornelia de Falsis (Lex Cornelia Testamentaria)*, kas sākotnēji tika attiecināts uz testamentu viltojumu apkarošanu, aptvēra plašu viltojumu loku⁶⁶, tai skaitā, arī uz nepatiesu tirdzniecības apzīmējumu izmantošanas apkarošanu⁶⁷: “Qui sibi falsum nomen imposuerit, genus parentesve finxerit, quo quid alienum interciperet caperet possideret, poena legis corneliae de falsis coercetur.”⁶⁸ Tas, ka Senajā Romā bija pazīstama apzīmējumu izmantošana uz precēm par konkrēto preču izcelsmi pie konkrētā preču izgatavotāja apliecina ne vien *Juvenāla* izteiksmīgā dzeja par to, ka uz pudelēm tika novietoti apzīmējumi par vīndari un vīna darītavu⁶⁹, bet arī piemēri par šādu zīmju izmantošanu uz precēm, piemēram, attiecībā uz vāzēm kā *Catim (Cati mano – latīņu val.) – no Cato rokas, Ofalbin (officiana Albini – latīņu val.) – Albinus darbnīca, Collofec (Collo fecit – latīņu val.) – Collo to izgatavoja*⁷⁰; attiecībā uz lampām tika atspoguļoti lampas izgatavotāja verga vārds, piemēram, *Diogenes fecit*⁷¹; *u.c.*⁷² Aizsardzības

⁶¹ Blakeney M. Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights: A Concise Guide to the TRIPs Agreement. London: Sweet & Maxwell, 1996. - p. 18

⁶² Heath C. Geographical Indications: International, Bilateral and Regional Agreements. In book: New Frontiers of Intellectual Property. Studies in Industrial Property and Copyright Law. Christopher Heath and Anselm Kamperman Sanders (eds.). Oregon: Hart Publishing, 2005. - p. 97

⁶³ Kohler J. Das Recht des Markenschutzes. Mit Berücksichtigung Ausländischer Gesetzungen und mit Besonderer Rücksicht auf die Englische, Anglo-Amerikanische, Französische, Belgische und Italienische Jurisprudenz. Würzburg: Druck & Verlag der Stahel'schen Univers.-Büch-&Kunsthandlung, 1884. - S. 39

⁶⁴ Ruston G. On the Origin of Trademarks. 45 TMR 132 (1955)

⁶⁵ Kohler J. Das Recht des Markenschutzes. Mit Berücksichtigung Ausländischer Gesetzungen und mit Besonderer Rücksicht auf die Englische, Anglo-Amerikanische, Französische, Belgische und Italienische Jurisprudenz. Würzburg: Druck & Verlag der Stahel'schen Univers.-Büch-&Kunsthandlung, 1884. - S. 39; Ruston G. On the Origin of Trademarks. 45 TMR 134 (1955)

⁶⁶ D. 48, 10. *Digestu* tulkojumam izmantots sekojošs avots: The Civil Law. Including The Twelve Tables, The Institutes of Gaius, The Rules of Ulpian, The Opinions of Paulus, The Enactments of Justinian, and The Constitutions of Leo. Translated by S. P. Scott from the original Latin, edited, and compared with all accessible systems of jurisprudence ancient and modern. In Seventeen Volumes. Cincinnati: the Central Trust Company, 1932. Pieejams: <http://www.constitution.org/sps/sps.htm> [skatīts 2009. gada 11. decembrī]

⁶⁷ Ibid.

⁶⁸ Paulo Iulio. Sententiarum Receptarum Libri Quinque. V. 25 [Ad legem Corneliam testamentariam], § 11 Pieejams: <http://upmf-grenoble.fr/Haiti/Cours/Ak/Responsa/Paul5.html> [skatīts 2010. gada 11. decembrī]

⁶⁹ Ruston G. On the Origin of Trademarks. 45 TMR 132 (1955)

⁷⁰ Ibid. – 45 TMR 133 (1955)

⁷¹ Paster B.G. Trademarks – the Early History. 59 TMR 554 (1969)

⁷² Skat. pl.: Ruston G. On the Origin of Trademarks. 45 TMR 132-134 (1955); Paster B.G. Trademarks – the Early History. 59 TMR 553-555 (1969); Diamond S.A. The Historical Development of Trademarks. 73 TMR 224-229 (1983)

nepieciešamību uzsvēra tas, ka Senās Romas laikā kļuva pazīstamas ģeogrāfisko nosaukumu imitācijas, imitatoriem atdarinot romiešu meistarū lietoto burtu kopumus⁷³.

Kaut gan pausts viedoklis, ka nav zināms, cik plašs viltojumu loks bija atspoguļots sākotnējā *Lex Cornelia de Falsis* tekstā un cik plaši tas attīstījās vēlākajā jurisprudencē⁷⁴, tomēr saprotams, ka *Lex Cornelia de Falsis* sākotnējais mērķis bija vērsts attiecībā uz testamentu viltošanas apkarošanu, taču vēlākajā likumdošanā šī likuma piemērošanas joma tika paplašināta⁷⁵, kā rezultātā šis likums attiecās uz testamentu un citu juridisko instrumentu viltošanu⁷⁶. Tai pat laikā, kritiski vērtējami viedokļi, ka romiešu tiesībā bija iespējama prasība⁷⁷ kā *actio injuriarum* vai *actio doli* par nepatiesu apzīmējumu lietošanu uz precēm⁷⁸, jo, kā pareizi atzīmē šo viedokļu autori, līdz mums nav nonākušas ziņas par šādu prasību attiecināšanu uz nepatiesu apzīmējumu izmantošanu⁷⁹, uz ko norādījis prof. *Jozefs Kolers (Joseph Kohler)*⁸⁰. Tādējādi, *Lex Cornelia de Falsis* pastāvēšanas fakts norāda uz to, ka jau Senajā Romā pastāvēja nepieciešamība apkarot nepatiesu tirdzniecības apzīmējumu izmantošanu, taču nav pierādījumu, vai ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība būtu bijis iespējams panākt prasības celšanas ceļā.

Augstāk veiktās izpētes rezultātā var secināt, ka **kļūdaini** būtu uzskatīt, ka Eiropas ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības noteikumi to vēsturiskajā perspektīvā saistāmi vienīgi ar 13. gadsimtu⁸¹, ignorējot tādējādi pirms tam pastāvējušo antīko pasauli un tajā esošos ģeogrāfiskos izcelsmes norāžu aizsardzības iedīgļus.

Viena no pirmajām valstīm, kurā **viduslaikos** meklējami ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības pirmsākumi, ir Dienvidslāvija, kurā 1222. gadā tika pieņemta harta, kas regulēja, tai skaitā, vīna tirdzniecību⁸². Ar 13. gadsimtu datētas arī citas pašreiz sastopamas Eiropas ģeogrāfiskās

⁷³ Ruston G. On the Origin of Trademarks. 45 TMR 133 (1955)

⁷⁴ Kohler J. Das Recht des Markenschutzes. Mit Berücksichtigung Ausländischer Gesetzungen und mit Besonderer Rücksicht auf die Englische, Anglo-Amerikanische, Französische, Belgische und Italienische Jurisprudenz. Würzburg: Druck & Verlag der Stahel'schen Univers.-Büch-&Kunsthandlung, 1884. - S. 39

⁷⁵ Falsum. In book: Smith W. Dictionary of Greek and Roman antiquities. Illustrated by numerous engravings on wood. Boston [London printed]: C. Little, and J. Brown, 1870. - p. 517 Pieejams: <http://name.umdl.umich.edu/ACL4256.0001.001> [skatīts 2010. gada 12. decembrī]

⁷⁶ Testamentum. In book: Smith W. Dictionary of Greek and Roman antiquities. Illustrated by numerous engravings on wood. Boston [London printed]: C. Little, and J. Brown, 1870. - p. 1117 Pieejams: <http://name.umdl.umich.edu/ACL4256.0001.001> [skatīts 2010. gada 12. decembrī]

⁷⁷ Paster B.G. Trademarks – the Early History. 59 TMR 554 (1969)

⁷⁸ Ruston G. On the Origin of Trademarks. 45 TMR 134 (1955)

⁷⁹ Ruston G. On the Origin of Trademarks. 45 TMR 134 (1955); Paster B.G. Trademarks – the Early History. 59 TMR 554 (1969)

⁸⁰ Kohler J. Das Recht des Markenschutzes. Mit Berücksichtigung Ausländischer Gesetzungen und mit Besonderer Rücksicht auf die Englische, Anglo-Amerikanische, Französische, Belgische und Italienische Jurisprudenz. Würzburg: Druck & Verlag der Stahel'schen Univers.-Büch-&Kunsthandlung, 1884. - S. 38 - 41

⁸¹ O'Connor B. The Law of Geographical Indications. London: Cameron May, 2004. - p. 21

⁸² O'Connor B. The Law of Geographical Indications. London: Cameron May, 2004. - p. 21; Lakert C. Geographical Indications: Past, Present, and Future. The First Annual CIPR Conference: Building Partnerships to Protect and Enforce Intellectual Property Rights. Moscow, Russia, 26-28 June, 2000. Pieejams: <http://www.cipr.org/activities/conferences/june2000/lakert.htm> [skatīts 2010. gada 04. maijā]

izcelsmes norādes kā *Parmiggiano* un *Comté*⁸³, bet Francijā uz produktu orientētā likumdošana ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu jomā datējama ar 14. gadsimtu un attiecas uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādi *Roquefort*⁸⁴. Arī viduslaikos izmantotās **ģildes zīmes** norādīja uz preču ģeogrāfisko izcelsmi⁸⁵ tādā nozīmē, ka ģildes zīmes saistīja konkrēto preču ražotāju konkrētā ģeogrāfiskā vietā ar noteiktu ražotāju apvienību, proti, ģildi, kas kontrolēja ar ģildes zīmi apzīmēto preču kvalitāti, tomēr

“[ģ]ilžu bagātīgā likumdošana saistībā ar zīmēm bija paredzēta vienīgi uzturēt meistarības standartus ģildes kolektīvās reputācijas [oriģinālajā tekstā lietots termins “*goodwill*” – autora piebilde] aizsardzībai un atļaut izsekot “ārvalsts preču” pārdošanai ģildes monopola īstenošanai. Viduslaiku ģildes locekļu zīmes [...] bija to izcelsmē tīri regulatīvas vai politikas zīmes un kā tā tādās atbildības, nevis aktīvu”⁸⁶.

Neskatoties uz ģildes zīmju raksturu, tiesību literatūrā pausts ģildes zīmju funkcijai neatbilstošs viedoklis, kam nevar piekrist, ka “ģildes zīmes bija tipiski līdzekļi, lai norādītu produktu ģeogrāfisko vietu”⁸⁷, jo ģildes zīmju funkcija bija norādīt uz konkrētās ģildes biedru ražotajām precēm. Tai pat laikā šī uzskata paudējam ir zināma taisnība tajā, ka ģildes biedru lietotās zīmes aptvēra ģeogrāfisko teritoriju, kurā darbojās ģildes biedri. Tādējādi, kaut ģildes zīmes funkcija bija norādīt uz ģildes biedru produkciju, šīs zīmes norādīja uz ģildes darbību noteiktā ģeogrāfiskā vietā.

Pirms industriālās revolūcijas laika zīmju lietošanā, tai skaitā, ģilžu praksē, netika izšķirts jautājums par lietojamās zīmes raksturu, tādēļ var pievienoties viedoklim, ka ģilžu laikā lietotās zīmes, kas tika attēlotas uz precēm vai to iepakojuma, bija gan **proto-ģeogrāfiskās** izcelsmes norādes, gan agrākie preču zīmju veidi, kas vēlāk attīstījās un kļuva par nacionālo sistēmu daļu⁸⁸. No šī viedokļa raugoties diskutabls ir viedoklis, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norādes ģilžu periodā bija prevalējošs preču apzīmējums⁸⁹. Tai pat laikā literatūrā aprakstītie noteikumi, kas paredzēja

⁸³ O'Connor B. *The Law of Geographical Indications*. London: Cameron May, 2004. - p. 21

⁸⁴ O'Connor B. *The Law of Geographical Indications*. London: Cameron May, 2004. - p. 21; Norrsjö L.G. *Indications of geographical origin as part of the intellectual property law*. In book: Norrsjö L.G., Posa I.M. *Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. Extended protection of geographical indications beyond wines and spirits : the TRIPs Council Negotiations*. Stockholm: IFIM, 2004. – p. 22

⁸⁵ O'Connor B. *The Law of Geographical Indications*. London: Cameron May, 2004. - p. 21

⁸⁶ Schechter F.I. *The Historical Foundations of the Law Relating to Trade-marks*. New York: Columbia University Press, 1925. - p. 62-63

⁸⁷ Lakert C. *Geographical Indications: Past, Present, and Future*. The First Annual CIPR Conference: Building Partnerships to Protect and Enforce Intellectual Property Rights. Moscow, Russia, 26-28 June, 2000. Pieejams: <http://www.cipr.org/activities/conferences/june2000/lakert.htm> [skatīts 2010. gada 04. maijā]

⁸⁸ Norrsjö L.G. *Indications of geographical origin as part of the intellectual property law*. In book: Norrsjö L.G., Posa I.M. *Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. Extended protection of geographical indications beyond wines and spirits : the TRIPs Council Negotiations*. Stockholm: IFIM, 2004. – p. 5

⁸⁹ Grigoriev A. *Situation and Prospects of the Legal Protection of Geographical Indications in the Soviet Union*. In book: *Symposium on the International Protection of Geographical Indications*. Santenay (France), November 9 and 10, 1989. Geneva: WIPO, 1990. – p. 39

stingru atbildību par nepatiesu apzīmējumu izmantošanu⁹⁰, norāda uz to, ka šādas aizsardzības nepieciešamība saistījās ne vien ar centieniem nodrošināt šo apzīmējumu pareizu izmantošanu, bet arī ar šajā laikā konstatētajiem pārkāpumiem, kuri pieminēti tiesību literatūrā⁹¹.

Šo iemeslu dēļ daļēji var pievienoties arī viedoklim, ka “[p]irms rūpniecības revolūcijas atšķirtspējīgi apzīmējumi tika izmantoti, lai norādītu uz preču ģeogrāfisko izcelsmi. [...] Ģilžu un darba monopoli noteiktās teritorijās sekmēja ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu kā atsevišķa intelektuālā īpašuma objekta attīstību”⁹². Kaut gan ģilžu nolūks nebija, kā iepriekš atspoguļots, saistīts ar ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu attīstību, tomēr šis viedoklis ir pamatots tiktāl, ciktāl var runāt par ģilžu biedru izmantoto zīmju attiecinājumu uz konkrētu ģeogrāfisko teritoriju.

Ģildes zīmju jautājums no mūsdienu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu izpratnes viedokļa ir cieši saistīts ar citu tiesību literatūrā **risināto jautājumu par** ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm kā **agrāko preču zīmju veidu**. Tā kā sākotnēji preču īpašības, kvalitāte un reputācija varēja tikt saistīta kā ar pašu komersantu, tā arī ar ģeogrāfisko vietu, kur atradās šis komersants, tiesību literatūrā risināts jautājums par to, vai ģeogrāfiskās izcelsmes norādes nav preču zīmju paveids, proti, literatūrā pausts viedoklis, ka “[z]īmes, kuras norāda preču ģeogrāfisko izcelsmi, bija agrākais preču zīmes veids”⁹³, kas pamatojas uz viedokli, ka vispirms radās “ģeogrāfiskas zīmes” un vienīgi pēc tam – preču zīmes⁹⁴. Citi autori šajā sakarā ir rezervētāki, norādot uz citu autoru viedokli, taču atturoties paust savu attieksmi šajā jautājumā⁹⁵.

Preču īpašību rašanās, pateicoties ģeogrāfiskajai vietai, nevar notikt momentāli, bet gan ir ilglaicīgi attīstījušos individuālo iemaņu rezultāts. Piemēram, tāda ģeogrāfiska apzīmējuma kā *Damaskas tērauds* rašanās visticamāk notikusi ilglaicīgi attīstījušos iemaņu rezultātā tērauda apstrādē noteiktā ģeogrāfiskajā vietā – Damaskā, kā rezultātā šajā vietā radušais tērauds ieguvis reputāciju tamlīdzīgu ražojumu vidū. Viedoklim, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norādes ir preču zīmju agrākais veids, trūkst arī noteiktu un drošu pierādījumu, turklāt šāda uzskata paudēji nenorāda uz šādu pierādījumu esamību. Tā *Bernards Okonnors (Bernard O'Connor)* šī sava viedokļa pamatošanai norāda uz trijiem autoriem⁹⁶, nenorādot konkrētas šo autoru darbu lapaspuses. Jāņem

⁹⁰ Ruston G. On the Origin of Trademarks. 45 TMR 136-144 (1955); Paster B.G. Trademarks – the Early History. 59 TMR 555-561 (1969)

⁹¹ Ibid.

⁹² Norrsjö L.G. Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. In book: Norrsjö L.G., Posa I.M. Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. Extended protection of geographical indications beyond wines and spirits : the TRIPs Council Negotiations. Stockholm: IFIM, 2004. – p. 5

⁹³ O'Connor B. The Law of Geographical Indications. London: Cameron May, 2004. - p. 21; sal.: Rangnekar D. Geographical Indications. A Review of Proposals at the TRIPs Council: Extending Article 23 to Products other than Wines and Spirits. Geneva, 2003. – p. 6. Pieejams: <http://ictsd.org/i/publications/11767/> [skatīts 2010. gada 07. aprīlī]

⁹⁴ O'Connor B. The Law of Geographical Indications. London: Cameron May, 2004. - p. 21

⁹⁵ Hughes J. Champagne, Feta and Bourbon: The Spirited Debate About Geographical Indications. *Hastings Law Journal*, 2006, Vol. 58, No. 2. - p. 300

⁹⁶ O'Connor B. The Law of Geographical Indications. London: Cameron May, 2004. - p. 21

vērā, ka *Frenks I. Šehters (Frenk I. Schechter)* šāda viedokļa pareizību ne vien neapstiprina⁹⁷, bet arī tieši noliedz, norādot uz to, ka pirmās zīmes, kuras izmantoja tirgotāji, bija tirgotāju zīmes un produkcijas zīmes, kuru izpratne un piemērošanas joma bija atšķirīga no mūsdienās sastopamās preču zīmju izpratnes⁹⁸. Savukārt *Sidnijs A. Daiamonds (Sidney A. Diamond)* norādījis uz viduslaikos vairākiem izmantotiem vairāku zīmju veidiem, tostarp, izcelsmes vietas nosaukumiem (appellation of origin – angļu val.), kas atspoguļoja izcelsmes vietu un tika lietoti attiecībā uz audumiem un apģērbiem, nenorādot to, kurš no viņa aprakstītajiem zīmju veidiem pastāvēja “visagrāk”⁹⁹. Savukārt līdz pat 17. gadsimtam nav pierādījumu īpašuma tiesību pastāvēšanas atzīšanai attiecībā uz preču zīmēm, kas var tikt pirktas, pārdotas vai nodotas, apģērbu preču jomā¹⁰⁰, taču attiecībā uz nažu rūpniecību šāda veida preču zīmes sākušas attīstīties jau 15. gadsimtā¹⁰¹.

Līdz ar to kritiski vērtējams viedoklis, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norādes vērtējamas par agrākajām preču zīmēm tiesību literatūrā, tai pat laikā atzīstot to, ka šim jautājumam ir noteikta teorētiska nozīme, kas ļautu precīzāk saprast ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu un preču zīmju savstarpējo sakarību to vēsturiskajā aspektā, un varētu ieviest korekcijas šo divu objektu mijiedarbības izpratnē, un sekojoši šo objektu konfliktsituāciju novēršanas risinājumu izstrādāšanā arī mūsdienās. Tā kā šī darba tematikas dēļ šo jautājumu nav iespējams šajā darbā detalizētāk atspoguļot, nepieciešami būtu tālāki pētījumi šajā jomā.

Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība mūsdienu izpratnē **atsevišķās valstīs** - Lielbritānijā; ASV, kurā atbilstoši prof. *Viljamam V. Fišeram III (William W. Fisher III)* pat sākotnēji nebija iespējams ģeogrāfiskos nosaukumus reģistrēt kā preču zīmes, kas laika gaitā mainījās un kļuva iespējams ar otras nozīmes (secondary meaning – angļu val.) iegūšanu¹⁰²; un Francijā¹⁰³ - pastāv kopš 18. gadsimta¹⁰⁴; ar šo laiku datējama viena no pirmajām ASV ģeogrāfiskās

⁹⁷ Schechter F.I. *The Historical Foundations of the Law Relating to Trade-marks*. New York: Columbia University Press, 1925.

⁹⁸ *Ibid.* – p. 79

⁹⁹ Diamond S.A. *The Historical Development of Trademarks*. 73 TMR 229 – 231 (1983)

¹⁰⁰ Schechter F.I. *The Historical Foundations of the Law Relating to Trade-marks*. New York: Columbia University Press, 1925. - p. 95-96, 101

¹⁰¹ *Ibid.* - p. 121

¹⁰² Fischer III W. W. *The Growth of Intellectual Property: A History of the Ownership of Ideas in the United States*. Piejams: <http://cyber.law.harvard.edu/property99/history.html> [skatīts 2010. gada 16. maijā]

¹⁰³ Jāpiezīmē, ka vienā no WIPO konferencēm par ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu starptautisko aizsardzību pausts uzskats, ka, “atskaitot dažus senus tekstus, ģeogrāfisko vārdu aizsardzība Francijā sākās šī gadsimta [20. gadsimta – autora piebilde] sākumā ar 1905. gada 05. augusta Likuma izdošanu” (Bienayme M.-H. *The Protection of French Geographical Indications in France and Abroad*. In book: *Symposium on the International Protection of geographical indications*. Funchal, Madeira, Portugal, October 13 and 14, 1993. Geneva: WIPO, 1994. - p. 129). Kaut gan šī darba mērķis nav ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu vai ģeogrāfisko norāžu kā to paveida regulējuma detalizēta izpēte Francijā, tomēr nepieciešams piezīmēt, ka viedoklis par šādas aizsardzības uzsākšanu vienīgi 1905. gadā ir kritiski vērtējams, ņemot vērā to, ka Francijas tiesas 19. gadsimta pirmajā pusē attīstīja negodīgas konkurences izpratni, pamatojoties uz 1804. gada Francijas Civilkodeksa bāzes (skat. darba 3.5.2. apakšnodaļu).

¹⁰⁴ Beier F.-K. *Introduction to German Industrial property*. In book: Beier F.-K., Fikentscher W., Schricker G. *German industrial property, copyright and antitrust laws: Legal texts with introduction*. 3rd rev., enl.ed. Weinheim: VCH, 1996. - p. I/A/1.

izcelsmes norādēm *Vašingtonas kartupeļi*¹⁰⁵. Kā piemērs būtu jāmin arī ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība Šveicē, kur 1718. gadā Bernē spēkā esošais regulējums ierobežoja vīna patēriņu vienīgi ar tādu vīnu, kas ražots Bernes apkaimes apdzīvotajās vietās Noišatelā (*Neuchâtel*) un Noienšdadā (*Neuenstadt*) “tā, ka neviens nevar tikt maldināts par ārvalstu vīnu vārdu”¹⁰⁶. Savukārt Vācijā ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība tika uzsākta 19. gadsimta pēdējos trīsdesmit gados¹⁰⁷, kad tika pieņemti likumi, kas attiecās uz preču zīmju, patentu, dizainparaugu, dizainera tiesību aizsardzību un aizsardzību pret negodīgu konkurenci¹⁰⁸.

Tas, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība mūsdienu izpratnē aizsākās tieši 18. un 19. gadsimtā, kad tika pieņemti arī pirmie starptautiskie līgumi, kuri nodrošināja ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību, izskaidrojams ar to, ka rūpnieciskā īpašuma aizsardzība ir rūpnieciskās revolūcijas konsekvence¹⁰⁹. Lai veicinātu rūpniecības attīstību, kas bija iespējams daudz plašākā mērogā, un nepieļautu brīvās tirdzniecības izkropļošanu, daudzās valstīs tika sajūsta vajadzība uzņēmjēju preču zīmju un tirdzniecības nosaukumu aizsardzībai¹¹⁰. Kaut gan sākotnēji ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība tika ierobežota ar konkrētas valsts teritoriju, tomēr nacionālā aizsardzība izrādījās nepietiekama, jo produkti tika imitēti ārpus to izcelsmes valsts, kas padarīja nepieciešamu starptautisko sadarbību šo nosaukumu aizsardzībā¹¹¹.

Līdzīgi kā preču zīmju gadījumā arī attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu attīstību var apgalvot, ka tās “neattīstījās kā vērtīgi reputācijas simboli, kamēr ražotājs un patērētājs bija ciešā kontaktā”¹¹². Tieši starptautiskās tirdzniecības attīstība bija tas iemesls, kādēļ citas valsts patērētāji uzzināja par precēm, kas apzīmētas ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, un sekojoši šīs norādes ieguva vērtību ārpus tās ģeogrāfiskās vietas, kas atspoguļota attiecīgajā norādē.

Tieši 19. gadsimta vidus bija laiks, kad tika noslēgti pirmie divpusējie starptautiskie līgumi, kuri, kaut gan attiecās uz preču zīmju aizsardzību¹¹³, bet tomēr arī sekmēja ģeogrāfisko

¹⁰⁵ Why do Geographical Indications matter to us? European Commission, Brussels, 30 July 2003. Pieejams: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2003/october/tradoc_113900.pdf [skatīts 2010. gada 11. maijā]

¹⁰⁶ Reichardt A. The Protection of Registered Designations and Geographical Descriptions in the European Community Particularly as Regards Viticultural Products. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Santenay (France), November 9 and 10, 1989. Geneva: WIPO, 1990. – p. 101

¹⁰⁷ Ibid.

¹⁰⁸ Patent – und Musterrecht. Deutsches und europäisches Patentrecht, Arbeitnehmererfinderrecht, Gebrauchsmusterrecht, Geschmacksmusterrecht, Internationale Verträge. C.H.Beck, 1990. - S. 10

¹⁰⁹ Beier F.-K. Introduction to German Industrial property. In book: Beier F.-K., Fikentscher W., Schricker G. German industrial property, copyright and antitrust laws: Legal texts with introduction. 3rd rev., enl.ed. Weinheim: VCH, 1996. - p. I/A/1

¹¹⁰ Ibid.

¹¹¹ O'Connor B. Geographical Indications in National and International Law. Monographs in trade law: 6. Brussels: O'Connor, 2003. – p. 21

¹¹² Schechter F.I. The Historical Foundations of the Law Relating to Trade-marks. New York: Columbia University Press, 1925. - p. 129

¹¹³ K.E. Preču nozīmes un izcelšanās vietas apliecības. Ekonomists. Tautsaimniecība un tehnika. Finanču ministrijas izdevums. 1930. gada 01. decembris, nr. 23. - 951. lpp.; atsevišķu divpusējo līgumu ietekmi uz nacionālo tiesību attīstību 19. gadsimtā, piemēram, ASV, skat.: Schechter F.I. The Historical Foundations of the Law Relating to Trade-marks. New York: Columbia University Press, 1925. - p. 140-141

apzīmējumu aizsardzību, pasvītrotot aizsardzības nepieciešamību pret nepatiesu un maldinošu apzīmējumu izmantošanu. Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu **starptautiskā aizsardzība** ar daudzpusējo starptautisko līgumu noslēgšanu savukārt aizsākās 19. gadsimtā¹¹⁴ ar 1883. gadā noslēgto¹¹⁵ *Parīzes konvenciju par rūpnieciskā īpašuma aizsardzību (Parīzes konvencija)*¹¹⁶, kas, kā norādīts literatūrā, ir “[r]ūpnieciskā īpašuma sistēmas pamatu pamats”¹¹⁷, un 1891. gadā panākto *Madrides vienošanos par nepatiesu un maldinošu preču izcelsmes norāžu apspiešanu (Madrides vienošanās)*¹¹⁸. *Madrides vienošanās* dalībvalstu saraksts ir 35, bet Latvija šai konvencijai nav pievienojusies¹¹⁹. Saistībā ar pēdējo starptautisko līgumu jāatzīmē, ka pastāv divas 1891. gada 14. aprīļa *Madrides vienošanās*, viena no kurām attiecas uz izcelsmes norādēm, kas atbilst ģeogrāfiskās izcelsmes norādes terminam (skat. nākamās divas apakšnodaļas) un pētīta šajā darbā, taču otra attiecas uz preču zīmju starptautisko reģistrāciju, proti, *Madrides nolīgums par preču zīmju starptautisko reģistrāciju*¹²⁰, kas šajā darbā nav aplūkota darba tematikas dēļ.

Līdz ar to, nav nejaušība, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tāpat kā rūpnieciskā īpašuma aizsardzība vispirms sākās ar atsevišķu valstu nacionālo regulējumu, piešķirot aizsardzību teritorialitātes principa ietvaros¹²¹, tādēļ saprotams, kādēļ *Parīzes konvencija* pamatojas uz nacionālo režīmu un noteiktiem minimuma standartiem¹²², bet starptautiskajos līgumos novērojama

¹¹⁴ O'Connor B. The Law of Geographical Indications. London: Cameron May, 2004. - p. 27

¹¹⁵ Parīzes konvenciju par rūpnieciskā īpašuma aizsardzību 1883. gada 20. martā Parīzes konferences laikā parakstīja 11 valstis, taču šī konvencija spēkā stājās 1884. gada 07. jūlijā. Vēlākajās starptautiskās konferencēs *Parīzes konvencijas* noteikumi tika pārskatīti, izdarot konvencijas tekstā papildinājumus un grozījumus, ar mērķi pilnveidot ar šo konvenciju radīto rūpnieciskā īpašuma aizsardzības Savienības sistēmu (skat. plašāk: Bodenhausen G.H.C. Guide to the Application of the Paris Convention for the Protection of Industrial Property As revised at Stockholm in 1967. Geneva: BIRPI, 1968. – p. 9-10). Uz doto brīdi tai ir pievienojusies 171 valsts (WIPO mājas lapa. Pieejams: http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=2 [skatīts 2010. gada 15. maijā]). Jāņem tomēr vērā, ka atsevišķas valstis pievienojās *Parīzes konvencijai* dažādos laika posmos, kad bija spēkā dažādas *Parīzes konvencijas* redakcijas, piemēram, 15 *Parīzes konvencijas* dalībvalstīm nav saistoši vēlākie Parīzes konvencijas grozījumi; Dominikānas Republikai piemērojama *Parīzes konvencija* 1925. gada Hāgas konvencijas redakcijā; 6 dalībvalstīm – Londonas 1934. gada redakcijā; 8 dalībvalstīm – Lisabonas 1958. gada redakcijā (Katzenberger P., Kur A. TRIPs and Intellectual Property. In Book: From GATT to TRIPs: the Agreement on Trade-related Aspects of Intellectual Property Rights. Friedrich-Karl Beier and Gerhard Schricker (eds.). Weinheim: VCH, 1996. – p. 10-11), kā rezultātā *Parīzes konvencija* nevarēja kļūt par vispārīgu konvenciju.

¹¹⁶ Parīzes konvencija par rūpnieciskā īpašuma aizsardzību: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 2003. 08. aprīlis, nr. 54

¹¹⁷ Ancītis J. Par ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību. *Latvijas Vēstnesis*, pielikums *Jurista vārds*, 2000. 14. novembris, nr. 35

¹¹⁸ Madrid Agreement for the Repression of False or Deceptive Indications of Source on Goods [Madrides vienošanās par nepatiesu un maldinošu preču izcelsmes norāžu apspiešanu]. Pieejams: http://www.wipo.int/treaties/en/ip/madrid/trtdocs_wo032.html [skatīts 2010. gada 15. maijā]

¹¹⁹ WIPO mājas lapa. Pieejams: http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=3 [skatīts 2010. gada 11. maijā]

¹²⁰ 1891. gada Madrides nolīgums par preču zīmju starptautisko reģistrāciju: LR starptautiskais līgums. Npublicēts. Pieejams: http://www.lrpv.lv/dl/w/madr_nol.doc [skatīts 2010. gada 15. maijā]

¹²¹ Beier F.-K. Introduction to German Industrial property. In book: Beier F.-K., Fikentscher W., Schricker G. German industrial property, copyright and antitrust laws: Legal texts with introduction. 3rd rev., enl.ed. Weinheim: VCH, 1996. - p. I/A/1

¹²² Ibid.

atsevišķu valstu tiesību ietekme, piemēram, Francijas ietekme ir redzama starptautiskās aizsardzības sistēmas ieviešanas pirmajos soļos¹²³.

Tieši pirmie daudzpusēji starptautiskie līgumi kļuva par pamatu ģeogrāfiskās izcelsmes norādes jēdziena nenoteiktībai (darba 1.2. apakšnodaļa) un terminoloģiska rakstura problēmjaudājumiem (darba 1.3. apakšnodaļa), kļūstot arī par izskaidrojumu atšķirīgu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības pieeju attīstībai (darba 1.5. apakšnodaļa).

1.2. Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes jēdziens un funkcija

Kā jau norādīts ievadā, preču un pakalpojumu apzīmēšanā tiek izmantoti dažādi apzīmējumi, kuri nav viendabīgi no tiesiskā režīma viedokļa. Starp šiem apzīmējumiem var būt tādi apzīmējumi, kas norāda uz noteiktu ģeogrāfisko vietu, respektīvi, ģeogrāfiskie apzīmējumi, taču šo ģeogrāfisko apzīmējumu juridiskā daba tomēr var būt pilnīgi atšķirīga. Šī problemātika veiksmīgi atspoguļota kādas intelektuālā īpašuma konferences materiālos, kurā norādīts uz to, ka

“[d]audzi termini, kuri izmantoti produktiem komercijā, var būt ar ģeogrāfisko nozīmi un ietvert šādus izteicienus kā Šveices siers, Napa Valley chardonnay vīns un Filadelfijas krējumsiers. Tomēr, trijās tikko uzskaitītajās izmantošanās vārdos Šveices ir lietots kā sugas vārds, Napa Valley ir izmantots kā ģeogrāfiskā norāde (“GN”) un Filadelfija ir izmantota kā preču zīme. Tādējādi, ir saprotams, ka veids, kādā termins lietots, ir svarīgs, lai noteiktu, vai ģeogrāfiskais termins ir sugas vārds, ģeogrāfiskā norāde vai preču zīme”¹²⁴.

Nepieciešams izšķirt tādus ģeogrāfiskos apzīmējumus, kas raksturo preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi, proti, preču vai pakalpojumu izcelsmi apzīmējumā atspoguļotajā ģeogrāfiskajā vietā, un tādus, kuri kaut satur norādi uz ģeogrāfisko vietu, tomēr neraksturo preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi, proti, apzīmē preces vai pakalpojumus, kuriem nav saistības ar konkrētajā apzīmējumā atspoguļoto ģeogrāfisko vietu. Pirmā veida ģeogrāfiskie apzīmējumi, proti, apzīmējumi, kuri raksturo preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi, pētīti tālāk šajā nodaļā, izņemot darba 1.6. apakšnodaļu, kurā pētīti otra veida apzīmējumi.

Tiesību literatūrā nepastāv vienprātība ģeogrāfisko apzīmējumu, kuri raksturo preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi, aptveroša vienota termina lietojumā, jo tiesību literatūrā bez termina “ģeogrāfiskās izcelsmes norāde”¹²⁵ tiek lietoti arī citi termini, ar ko dažādi autori aptver

¹²³ Beier F.-K. Introduction to German Industrial property. In book: Beier F.-K., Fikentscher W., Schricker G. German industrial property, copyright and antitrust laws: Legal texts with introduction. 3rd rev., enl.ed. Weinheim: VCH, 1996. - p. I/A/1

¹²⁴ Lakert C. Geographical Indications: Past, Present, and Future. The First Annual CIPR Conference: Building Partnerships to Protect and Enforce Intellectual Property Rights. Moscow, Russia, 26-28 June, 2000. <http://www.cipr.org/activities/conferences/june2000/lakert.htm> [skatīts 2010. gada 04. maijā]

¹²⁵ Rozenfelds J. Intelektuālais īpašums. R.: apgāds “Zvaigzne ABC”, 2004. - 214. lpp. [Jāpiezīmē, ka otrajā šīs monogrāfijas izdevumā šāds viedoklis vairs nav atrodams.]; F. W. Mostert. Famous and well-known marks. Butterworths, 1997. - p. 102; Correa C.M. Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights. A Commentary on the TRIPS Agreement. Oxford: Oxford University Press, 2007. - p. 211-212; Standing Committee on the Law of

visus tos ģeogrāfiskos apzīmējumus, kuri raksturo preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi: ģeogrāfiskās izcelsmes identifikatori¹²⁶; preču izcelsmes norādes un apzīmējumi¹²⁷; ģeogrāfiski nosaukumi¹²⁸; izcelsmes norāde¹²⁹; ģeogrāfiskās norādes¹³⁰. Ir autori, kuri lieto vairākus no minētajiem terminiem vienlaicīgi kā sinonīmus, ar tiem apzīmējot visus tos apzīmējumus, nosaukumus un norādes, kas raksturo preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi, piemēram, paralēli lietojot terminus “ģeogrāfiskās norādes”, “izcelsmes apzīmējumi”, “ģeogrāfiskie nosaukumi”¹³¹. Lietots arī termins “komercsimboli”¹³², taču tas nav izmantojams jau vien tāpēc, ka šis termins savas plašās lietošanas dēļ var tikt attiecināts arī uz citiem intelektuālā īpašuma objektiem kā, piemēram, preču zīmēm.

Darba autors izvirza terminu “ģeogrāfiskās izcelsmes norāde” kā nepārprotamu un juridiski precīzu par kopīgu terminu visiem apzīmējumiem, kuri norāda uz preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi un par kuru atzīstams apzīmējums, kurš tieši vai netieši norāda uz preču vai pakalpojumu izcelsmi šajā apzīmējumā atspoguļotajā ģeogrāfiskajā vietā neatkarīgi no tā, vai šo preču vai pakalpojumu īpašības saistītas ar šo ģeogrāfisko vietu. Termins “ģeogrāfiskās izcelsmes norāde” tādējādi aptver visus ģeogrāfiskos apzīmējumus, kas norāda uz preču vai pakalpojumu izcelsmi šajā norādē atspoguļotajā ģeogrāfiskajā vietā. Tas, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāde varētu būt apvienojošs termins ir atzinusi WIPO¹³³; šis termins atbilst *likuma Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm*¹³⁴ 1. panta 1. punktā ietvertajai legāļdefinīcijai (darba 3. nodaļa) un lietots ne vien Latvijā (likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 1. panta 1.

Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Eighth Session. Document No SCT/8/5. Geneva: WIPO, 2002. - p. 2 - 3

¹²⁶ World Intellectual Property Organization. The recognition of rights and the use of names in the internet domain name system: Report of the Second WIPO Internet Domain Name Process. – p. 93 – 94. Pieejams: <http://www.wipo.int/export/sites/www/amc/en/docs/report-final2.doc> [skatīts 2010. gada 15. maijā]; UNCTAD-ICTSD. Resource Book on TRIPS and Development. New York: Cambridge University Press, 2005. – p. 270

¹²⁷ Preču izcelsmes norādes un apzīmējumi. Grām.: Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 199. - 200. lpp.

¹²⁸ Yong-d’Herve D. Intellectual property & international trade: a guide to the Uruguay Round TRIPS agreement overall supervision. Paris: International Chamber of Commerce, 1997. - p. 71.

¹²⁹ Izcelsmes norāde. Grām.: Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 190. lpp.

¹³⁰ WIPO Intellectual Property Handbook : Policy, Law and Use. Second edition. Geneva: 2004, WIPO. – p. 121. Pieejams: <http://www.wipo.int/about-ip/en/iprm/> [skatīts 2010. gada 15. maijā]; Lakert C. Geographical Indications: Past, Present, and Future. The First Annual CIPR Conference: Building Partnerships to Protect and Enforce Intellectual Property Rights. Moscow, Russia, 26-28 June, 2000. Pieejams: <http://www.cipr.org/activities/conferences/june2000/lakert.htm> [skatīts 2010. gada 04. maijā]; Судариков С.А. Право интеллектуальной собственности. Учебник. М.: Проспект, 2008. – с. 253

¹³¹ Ancītis J. Par ģeogrāfisko norāžu aizsardzību. *Latvijas Vēstnesis*, pielikums *Jurista vārds*, 2000. 14. novembris, nr. 35

¹³² Intelektuālais īpašums kā kvalitatīvas attīstības avots. R: Latvijas Republikas Patentu valde, 2002. - 72. lpp.

¹³³ Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Eighth Session. Document No SCT/8/5. Geneva: WIPO, 2002. - p. 3. Taisnības labad jāpiezīmē, ka citā WIPO publikācijā par apvienojošu terminu izvirzīta ģeogrāfiskā norāde (WIPO Intellectual Property Handbook : Policy, Law and Use. Second edition. Geneva: 2004, WIPO. – p. 121. Pieejams: <http://www.wipo.int/about-ip/en/iprm/> [skatīts 2010. gada 15. maijā]).

¹³⁴ Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1999. 01. jūlijs, nr. 216

punkts un IX nodaļa), bet arī tajās valstīs, kurās pastāv Latvijai līdzīgas ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējuma normas¹³⁵, kas pamatojas uz vienkāršu, kvalitātes neitrālu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību, respektīvi, Vācijā (*Likuma par preču zīmju un citu atšķirības apzīmējumu aizsardzību*¹³⁶ 1. pants, 2. pants un 6. nodaļa) un - nedaudz citā terminoloģijā kā izcelsmes norāde - Šveicē (*Federālā likuma par preču zīmju un izcelsmes norāžu aizsardzību*¹³⁷ 2. nodaļā (47. – 51. panti)¹³⁸.

Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes ir **intelektuālā īpašuma (rūpnieciskā īpašuma) objekti**, kas ietilpst intelektuālā īpašuma tiesību institūtā¹³⁹, un pieder pie privāttiesībām¹⁴⁰, ko ilustrē *TRIPS līguma* preambula, saskaņā ar kuru PTO dalībvalstis atzinušas, ka “intelektuālā īpašuma tiesības ir privāttiesības”. Tas, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norādes ir viens no intelektuālā (rūpnieciskā) īpašuma objektiem, tiek uzskatīts par vispārpieņemtu viedokli gan ārvalstu¹⁴¹, gan Latvijas intelektuālā īpašuma tiesību literatūrā¹⁴². Šādā statusā arī Latvijai saistošie daudzpusējie starptautiskie līgumi raksturo ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, *Parīzes konvencijas* 1. panta otrajai daļai ģeogrāfiskās izcelsmes norādes definējot kā rūpnieciskā īpašuma objektus, savukārt *TRIPS līguma* 1. panta otrajai daļai - kā intelektuālā īpašuma kategorijas. Jāpiezīmē, ka *Parīzes*

¹³⁵ Ancītis J. Par ģeogrāfisko norāžu aizsardzību. *Latvijas Vēstnesis*, pielikums *Jurista vārds*, 2000. 14. novembris, nr. 35; Mantrovs V. Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpuma pārtraukšana prasības tiesvedības kārtībā Latvijā. *Likums un Tiesības*, 2007, 9. sēj., nr. 8 (96). - 229. lpp.

¹³⁶ Gesetz über den Schutz von Marken und sonstigen Kennzeichen vom 25. Oktober 1994 (BGBl. I S. 3082; 1995 I S. 156; 1996 I S. 682). Pieejams: <http://bundesrecht.juris.de/markeng/> [skatīts 2010. gada 23. maijā]

¹³⁷ Bundesgesetz über den Schutz von Marken und Herkunftsangaben vom 28. August 1992; BBl 1992 V 891 [Federālais likums par preču zīmju un izcelsmes norāžu aizsardzību]. Pieejams: http://www.admin.ch/ch/d/sr/232_11/index.html#id-1 [skatīts 2010. gada 23. maijā]

¹³⁸ Sal.: Latvijas likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 1. panta 10. punktu ar Šveices *Federālā likuma par preču zīmju un izcelsmes norāžu aizsardzību* 47. panta pirmo daļu; 40. panta trešās daļas pirmo teikumu ar 47. panta otro daļu; 42. pantu ar 48. un 49. pantiem; minētā Latvijas likuma 40. panta trešās daļas otro teikumu ar Vācijas *Likuma par preču zīmju un citu atšķirības apzīmējumu aizsardzību* 126. panta otrās daļas otro teikumu; 43. panta pirmo daļu – 128. panta pirmo daļu.

¹³⁹ Сергеев А.П. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации: Учеб. – 2-е изд., перераб. и доп. М.: ООО “ТК Велби”, 2003. - с. 20. Taisnības labad jāpiezīmē, ka A. P. Sergejevs intelektuālā īpašuma tiesību institūtā ietilpina terminu “izcelsmes vietas nosaukums”, kas atbilstoši Krievijas likumos atspoguļotajai šai termina izpratnei ietver ģeogrāfiskās izcelsmes norādi šajā darbā lietotajā terminoloģijā. Līdz ar to, ja termins “izcelsmes vietas nosaukums” ietilpst intelektuālā īpašuma institūtā, tad tādu pašu secinājumu var izdarīt par terminu “ģeogrāfiskās izcelsmes norāde”.

¹⁴⁰ Beier F-K. Einführung. In dem Buch: Patent – und Musterrecht. Deutsches und europäisches Patentrecht, Arbeitnehmererfinderrecht, Gebrauchsmusterrecht, Geschmacksmusterrecht, Internationale Verträge. C.H.Beck, 1990. - S. 9

¹⁴¹ O'Connor B. The Law of Geographical Indications. London: Cameron May, 2004. - p. 21; Cornish W. R. Intellectual property: patents, copyright, trade marks and allied rights. Fourth edition. London: Sweet & Maxwell, 1999. - p. 779-784; Beier F-K. Einführung. In dem Buch: Patent – und Musterrecht. Deutsches und europäisches Patentrecht, Arbeitnehmererfinderrecht, Gebrauchsmusterrecht, Geschmacksmusterrecht, Internationale Verträge. C.H.Beck, 1990. - S. 9; Baeumer L. Various Forms of Protection of Geographical Indications and Possible Consequences for an International Treaty. In book: Symposium on the International Protection of geographical indications. Funchal, Madeira, Portugal, October 13 and 14, 1993. Geneva: WIPO, 1994. - p. 44; Gevers F. Topical Issues of the Protection of Geographical Indications. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications in the Worldwide Context. Eger, Hungary, October 24 and 25, 1997. Geneva: WIPO, 1999. - p. 147

¹⁴² Ancītis J. Par ģeogrāfisko norāžu aizsardzību. *Latvijas Vēstnesis*, pielikums *Jurista vārds*, 2000. 14. novembris, nr. 35; Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma īpašnieka tiesības. R.: 1999, Turība. - 69. lpp.; Rozenfelds J. Intelektuālais īpašums. Otrais, labotais un papildinātais izdevums. R.: Zvaigzne ABC, 2008. - 21. lpp.

konvencijas 1. panta otrajā daļā sniegtajā rūpnieciskā īpašuma definīcijā norādītās izcelsmes norādes un izcelsmes vietas nosaukumi¹⁴³ atbilst ģeogrāfiskās izcelsmes norādei darbā lietotajā terminoloģijā. Saistībā ar Latvijas dalību *Parīzes konvencijā* nepieciešams precizitātes labad atrunāt, ka Latvija kļuva par *Parīzes konvencijas* dalībvalsti 1925. gada 20. augustā¹⁴⁴, taču sakarā ar neatkarības zaudēšanu atjaunoja savu dalību minētajā konvencijā ar 1993. gada 07. septembri¹⁴⁵. Tieši līdzdalības atjaunošana, nevis pievienošana, kā pamats *Parīzes konvencijas* dalībvalsts statusam *expressis verbis* norādīts Ministru padomes lēmumā¹⁴⁶ un arī Latvijas tiesību literatūrā¹⁴⁷.

Saistībā ar terminu “intelektuālais īpašums” jāpiezīmē, ka darbā termins “intelektuālais īpašums” lietots tādā nozīmē, kā definēts *TRIPS līguma* 1. panta otrajā daļā. *TRIPS līgumā* atspoguļotā intelektuālā īpašuma legāldefinīcija nav pretrunā ar šī termina legāldefinīciju, kas atspoguļota *Konvencijā par Pasaules intelektuālā īpašuma organizācijas dibināšanu*¹⁴⁸ 2. panta viii) punktā. Kaut gan literatūrā pausts viedoklis, ka “minētās definīcijas nav klasiskas definīcijas, kur minēta ģints un sugas atšķirība, bet gan definīcijas ar uzskaitījumu”¹⁴⁹, tomēr nepieciešams ņemt vērā, ka šīs daudzpusējos starptautiskajos līgumos ietvertās intelektuālā īpašuma legāldefinīcijas veido normatīvu pamatu intelektuālā īpašuma izpratnei šīs konvencijas dalībvalstu tiesībās, tai skaitā, Latvijas tiesībās. Savukārt termins “rūpnieciskais īpašums”, kas lietots darbā, tiek lietots tādā nozīmē, kādā definēts *Parīzes konvencijā* 1. panta otrajā daļā, sekojot doktrīnas atziņai, ka rūpnieciskais īpašums ietilpst intelektuālā īpašuma sastāvā un ir tā paveids¹⁵⁰. Atšķirība starp rūpniecisko īpašumu un intelektuālo īpašumu tiek pasvītota tādā veidā, ka rūpnieciskais īpašums neietver autortiesības¹⁵¹ un citus specifiskus objektus kā tradicionālās zināšanas, kaut gan literatūrā rūpnieciskā īpašuma un autortiesību pretstatījums ir kritizēts¹⁵².

Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, kā izriet no šī paša termina nosaukuma un iepriekš sniegtās definīcijas, ir ģeogrāfiska rakstura apzīmējumi, kuri atšķir ar šo norādi apzīmēto preču vai

¹⁴³ Šie ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu paveidi atspoguļoti sākotnēji pieņemtajā *Parīzes konvencijas* tekstā un vēlākie konvencijas labojumi tos skāra nebūtiski (Bodenhause G.H.C. Guide to the Application of the Paris Convention for the Protection of Industrial Property As revised at Stockholm in 1967. Geneva: BIRPI, 1968. – p. 21, 138-139).

¹⁴⁴ *Valdības Vēstnesis*, 1926. gada 12. februāris, nr. 34

¹⁴⁵ WIPO mājas lapa. Pieejams: http://www.wipo.int/treaties/en/Remarks.jsp?cnty_id=260C [skatīts 2010. gada 15. maijā]. Notifikācija nr. 140, WIPO mājas lapa. Pieejams: http://www.wipo.int/edocs/notdocs/en/paris/treaty_paris_140.html [skatīts 2010. gada 15. maijā]

¹⁴⁶ Par Latvijas Republikas līdzdalību starptautiskajās konvencijās par rūpnieciskā īpašuma aizsardzību: Ministru padomes lēmums nr. 301. Ziņotājs, 1993. 02. septembris, nr. 29

¹⁴⁷ Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 13. lpp.

¹⁴⁸ Konvencija par Pasaules intelektuālā īpašuma organizācijas dibināšanu: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 2003. 10. aprīlis, nr. 56

¹⁴⁹ Grudulis M. Ievads autortiesībās. R.: Latvijas Vēstnesis, 2006. - 10. lpp.

¹⁵⁰ Rozenfelds J. Intelektuālais īpašums. R.: apgāds “Zvaigzne ABC”, 2004. - 17. lpp. [Jāpiezīmē, ka otrajā šīs monogrāfijas izdevumā šāds viedoklis vairs nav atrodams.]; skat. arī: Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 71. lpp.

¹⁵¹ Cornish W. R. Intellectual property: patents, copyright, trade marks and allied rights. Fourth edition. London: Sweet & Maxwell, 1999. - p. 3

¹⁵² Rozenfelds J. Intelektuālais īpašums. R.: apgāds “Zvaigzne ABC”, 2004. - 17. lpp. [Jāpiezīmē, ka otrajā šīs monogrāfijas izdevumā šāds viedoklis vairs nav atrodams.]

pakalpojumu izcelsmi šajā norādē atspoguļotajā ģeogrāfiskajā vietā. Par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi var būt ģeogrāfisks nosaukums kā valsts, reģiona, noteiktas teritorijas vai ģeogrāfiskas vietas nosaukums, kas tieši nosauc attiecīgo ģeogrāfisko objektu. Šāda veida apzīmējumi tiesību literatūrā raksturoti kā **tiešas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes**¹⁵³.

Tai pat laikā atbilstoši šī jēdziena legāļdefinīcijai par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi var būt ne tikai ģeogrāfiskie nosaukumi, bet gan citi apzīmējumi, kuri netieši saista šo apzīmējumu ar konkrēto ģeogrāfisko vietu, kurus tiesību literatūrā raksturo kā **netiešas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes**, proti, “apzīmējumus, kas nesatur tiešu norādi uz precīzu preces izcelsmes ģeogrāfisko nosaukumu, bet stabili asociējas ar noteiktu ģeogrāfisko vietu”¹⁵⁴. Netiešas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes ir tradicionālie apzīmējumi kā *Basmati* attiecībā uz rīsu¹⁵⁵ vai *Feta* attiecībā uz sieru, kas patērētājiem apzīmē preču izcelsmi attiecīgi Indijā vai Grieķijā¹⁵⁶; grafiski simboli un attēli, kas grafiski attēlo ģeogrāfiskās vietas, piemēram, Tadž-Mahalas attēls, kas patērētājiem apzīmē Indijas produktus no attiecīgā reģiona, vai Eifeļa tornis, kas apzīmē Parīzes reģiona preces¹⁵⁷; šajā grupā ietilpst vēsturiskie nosaukumi (agrāk lietotie ģeogrāfiskie nosaukumi¹⁵⁸) kā *Carlsbad liqueur*¹⁵⁹.

Gan tiešu, gan netiešu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu gadījumā pamatoti būtu apgalvot, ka tie var aptvert relatīvi nelielu zemes gabalu kā atsevišķu vīna darītavu, vīna reģionu vai pat veselu valsti kā Šveici saistībā ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādi Šveices pulkstenis¹⁶⁰. Tai pat laikā atsevišķu starptautisko līgumu izpratnē, piemēram, *TRIPS līgumā*, par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi nevar kalpot norāde, kas attiecas uz vairākām valstīm, piemēram, Karību (*Caribbean*) vai Reinas (*Rhine*)¹⁶¹, kaut gan šāda aizsardzība iespējama citos starptautiskajos līgumos¹⁶².

¹⁵³ Tieša ģeogrāfiskā norāde. Grām.: Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 203. lpp.; skat. arī: Ancītis J. Par ģeogrāfisko norāžu aizsardzību. *Latvijas Vēstnesis*, pielikums *Jurista vārds*, 2000. 14. novembris, nr. 35; Correa C.M. Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights. A Commentary on the TRIPS Agreement. Oxford: Oxford University Press, 2007. - p. 212

¹⁵⁴ Netieša ģeogrāfiskā norāde. Grām.: Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 197. lpp.; skat. arī: Ancītis J. Par ģeogrāfisko norāžu aizsardzību. *Latvijas Vēstnesis*, pielikums *Jurista vārds*, 2000. 14. novembris, nr. 35; Correa C.M. Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights. A Commentary on the TRIPS Agreement. Oxford: Oxford University Press, 2007. - p. 212

¹⁵⁵ Ibid.

¹⁵⁶ O'Connor B. The Law of Geographical Indications. London: Cameron May, 2004. - p. 52

¹⁵⁷ Ibid.

¹⁵⁸ Vēsturiskais nosaukums. Grām.: Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 204. lpp.

¹⁵⁹ Netieša ģeogrāfiskā norāde. Grām.: Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 197. lpp.

¹⁶⁰ Baeumer L. The International Protection of Geographical Indications. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Wiesbaden, Germany, October 17 and 18, 1991. Geneva: WIPO, 1992. - p. 25

¹⁶¹ O'Connor B. The Law of Geographical Indications. London: Cameron May, 2004. - p. 52-53; O'Connor B. Geographical Indications in National and International Law. Monographs in trade law: 6. Brussels: O'Connor, 2003. - p. 45

¹⁶² Knaak R. The protection of geographical indications according to the TRIPs Agreement. In book: From GATT to TRIPs: the Agreement on Trade-related Aspects of Intellectual Property Rights. Friedrich-Karl Beier and Gerhard Schrickler (eds.). Weinheim: VCH, 1996. - p. 121

Kaut gan netiešu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu gadījumā viens no galvenajiem priekšnosacījumiem to aizsardzībai ir pierādīt, ka “apzīmētās preces izcelsme patērētāju uztverē tiešām asociējas ar to ģeogrāfisko vietu, uz kuru netieši norāda apzīmējums (norāde)”¹⁶³, tomēr šādas atpazīstamības priekšnoteikums pastāv arī attiecībā uz tiešām ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, jo gadījumā, ja konkrētais apzīmējums nav attiecīgās teritorijas patērētājiem pazīstams, tas nav aizsargājams kā ģeogrāfiskās izcelsmes norāde. Līdz ar to, konkrētajam apzīmējumam, lai tas atbilstu ģeogrāfiskās izcelsmes norādes legāļdefinīcijai, jānorāda patērētājiem uz preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi tajā ģeogrāfiskajā vietā, uz ko norāda šis apzīmējums, proti, patērētāju apziņā jāpastāv saistībai starp ģeogrāfiskās izcelsmes norādē norādīto ģeogrāfisko vietu un precēm vai pakalpojumiem, kas apzīmētas ar šo norādi.

Atšķirībā no preču zīmēm, kuru funkcija ir atšķirt viena uzņēmuma preces no citu uzņēmumu precēm¹⁶⁴, ģeogrāfiskās izcelsmes norādes funkcija ir atšķirt preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi¹⁶⁵, t.i. apzīmēt ģeogrāfiskas vietas, pilsētas, rajonus, reģionus vai valstis¹⁶⁶, kas nav saistāma ne ar vienu citu izcelsmes veida norādīšanu, piemēram, izcelsmi noteiktā uzņēmumā¹⁶⁷. Šāds preču zīmes funkcijas raksturojums ir ietverts *TRIPS līguma* 15. panta pirmajā daļā un likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 1. panta 1. punktā. Saistībā ar šajā rindkopā lietoto terminu “uzņēmums” jāpiezīmē, ka preču zīmju legāļdefinīcijā Latvijā šī termina nozīme atbilst terminam “komersants” *Komerclikuma*¹⁶⁸ izpratnē, nevis terminam “uzņēmums” *Komerclikuma* izpratnē, jo aptver tiesību subjektu, nevis uzņēmumu *Komerclikuma* 18. panta izpratnē kā tiesību objektu¹⁶⁹. Tādā veidā, lai kāds apzīmējums tiktu atzīts par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, tam jābūt spējīgam veikt ģeogrāfiskās izcelsmes norādes funkciju, proti, atšķirt preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi.

Tas ir viens no iemesliem, kādēļ paralēli normatīvajiem aktiem, kas attiecas uz rūpniecisko īpašumu un kas skar ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu izmantošanu, pastāv citi normatīvie akti, kas reglamentē preču vai pakalpojumu apzīmēšanā lietotos apzīmējumus, tai skaitā šādu apzīmējumu izmantošanas tiesiskumu, nolūkā aizsargāt patērētājus. Šie citi normatīvie akti ir divu veidu, kas aplūkoti nākamajās divās nodaļās: pirmkārt, tādi, kas aizsargā personas, kuru komercdarbība var

¹⁶³ Izcelsmes norādes vai apzīmējuma uztvere. Grām.: Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 190. lpp.

¹⁶⁴ Skat., piemēram: Simon I. How does “Essential Function” Doctrine Drive European Trade Mark Law. 36 IIC 401-420 (2005)

¹⁶⁵ WIPO Intellectual Property Handbook : Policy, Law and Use. Second edition. Geneva: 2004, WIPO. – p. 121. Pieejams: <http://www.wipo.int/about-ip/en/iprm/> [skatīts 2010. gada 15. maijā]

¹⁶⁶ Ibid.

¹⁶⁷ Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Fifth Session. Document No SCT/5/3. Geneva: WIPO, 2000. - p. 5

¹⁶⁸ Komerclikums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2000. 04. maijs, nr. 158/160

¹⁶⁹ Strupiņš A. *Komerclikuma komentāri. A daļa. Komercdarbības vispārīgie noteikumi (1.-73. panti)*. R.: SIA “A. Strupiņa juridiskais birojs”, 2003. – 101., 102. lpp.

ciest no šādu apzīmējumu izmantošanas, un, otrkārt, normatīvie akti, kas aizsargā patērētājus, lai tie netiktu maldināti par preces vai pakalpojumu īpašībām, tai skaitā to ģeogrāfisko izcelsmi.

Ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm var tikt izšķirti divi **paveidi**, ņemot vērā to, ka ne vien preces var būt radušās vai pakalpojumi sniegti ģeogrāfiskās izcelsmes norādē atspoguļotajā ģeogrāfiskajā vietā, bet arī preču vai pakalpojumu īpašības, tai skaitā kvalitāte un reputācija, var būt radušās, pateicoties preču vai pakalpojumu izcelsmei šajā apzīmējumā atspoguļotajā ģeogrāfiskajā vietā. Pirmais paveids ir **vienkāršas kvalitātes neitrālās ģeogrāfiskās izcelsmes norādes**, otrs paveids – **kvalificētas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes**, kuras apzīmē ne vien ar šo norādi apzīmēto preču izcelsmi norādē atspoguļotajā ģeogrāfiskajā vietā, bet arī šo preču specifiskās īpašības, kas radušās pateicoties izcelsmei šajā ģeogrāfiskajā vietā, proti, papildus ģeogrāfiskajai vietai norāda uz preču vai pakalpojumu īpašībām, kas radušās pateicoties ģeogrāfiskajai izcelsmei¹⁷⁰. Sekojoši, katra kvalificētā ģeogrāfiskās izcelsmes norāde ir vienkāršā ģeogrāfiskās izcelsmes norāde, taču ne vienmēr *vice versa*. Kā pamatoti norādīts tiesību literatūrā saistībā ar kvalificētajām ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, “kvalitātes jēdziens ietver ne tikai tradicionālās kvalitātes idejas kā garša, izskats un izcelsme, bet arī procesus, kas ir “draudzīgi” cilvēkiem (ražotājiem), dzīvniekiem un videi”¹⁷¹. Tas pasvīturo arī to, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība, it sevišķi kvalificētu, ir cieši saistīta ar vides tiesībām, jo bez tiesību īstenošanas uz labvēlīgu vidi būtu grūti iedomāties kvalificētu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu esamību, jo preču kvalitātes īpašības nevar rasties, tai skaitā, nelabvēlīgas vides apstākļos.

Saistības starp precī un tās izcelsmi noteikšana un novērtēšana ir viens no grūtākajiem ģeogrāfiskās izcelsmes norādes regulējošo normu piemērošanas jautājumiem, kas, kā pamatoti norādīts literatūrā, attiecas ne vien uz tādu starptautisku līgumu kā *TRIPS līgums* piemērošanu un īstenošanu¹⁷², bet arī uz citiem starptautiskiem līgumiem, tostarp, ES un PTO ietvaros¹⁷³, un nacionālo regulējumu attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm. Attiecībā uz to, kā noteikt attiecīgo preču izcelsmi, pastāv preču izcelsmes noteikšanas kritēriji gan starptautiskajos līgumos, gan atsevišķu valstu likumos, kuri, kā norādīts augstāk, vērtējami kopsakarā ar patērētāju uztveri. Tā kā izcelsmes noteikšanas regulējums nav aptverts ar darba tematiku, šis regulējums darbā netiek

¹⁷⁰ Correa C.M. Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights. A Commentary on the TRIPS Agreement. Oxford: Oxford University Press, 2007. - p. 211-212; Knaak R. The protection of geographical indications according to the TRIPs Agreement. In book: From GATT to TRIPs: the Agreement on Trade-related Aspects of Intellectual Property Rights. Friedrich-Karl Beier and Gerhard Schrickler (eds.). Weinheim: VCH, 1996. – p. 124, 126, 130

¹⁷¹ O'Connor B. Regulating for Quality: A New Phenomenon. In book: Agriculture in WTO Law. Ed. by B. O'Connor. London: Cameron May, 2005. – p. 253

¹⁷² Knaak R. The protection of geographical indications according to the TRIPs Agreement. In book: From GATT to TRIPs: the Agreement on Trade-related Aspects of Intellectual Property Rights. Friedrich-Karl Beier and Gerhard Schrickler (eds.). Weinheim: VCH, 1996. – p. 128

¹⁷³ Vergano P.R. Application of Rules of Origin to Agricultural Products. In book: Agriculture in WTO Law. Ed. by B. O'Connor. London: Cameron May, 2005. – p. 227-250

aplūkots, izņemot izcelsmes noteikšanas kritērijus, kas atrodami likumā *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* tiktāl, ciktāl to var attiecināt uz darba tematiku (darba 3. nodaļa).

No visiem intelektuālā īpašuma objektiem ģeogrāfiskās izcelsmes norādes **visciešāk saistītas** tieši ar preču zīmju tiesībām¹⁷⁴, ar ko izskaidrojams tas, kādēļ ģeogrāfiskās izcelsmes norādes nereti tiek salīdzinātas ar preču zīmēm, literatūrā trāpīgi norādot, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu jautājumu apsvēršana saistīta ar to saikni ar preču zīmju tiesībām¹⁷⁵.

Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu un preču zīmju ciešo saistību pamato tas, ka atšķirībā no citiem intelektuālā īpašuma objektiem gan preču zīmes, gan ģeogrāfiskās izcelsmes norādes ir izcelsmes norādes, kas norāda uz preču vai pakalpojumu izcelsmi. Saistībā ar terminu “izcelsmes norāde” nepieciešams atzīmēt, ka šis termins nav identisks *Parīzes konvencijā* lietotajam terminam “izcelsmes norāde”, šo terminu šīs apakšnodaļas ietvaros attiecinot uz jebkādu preču vai pakalpojumu izcelsmi, respektīvi, konkrētā komersantā vai konkrētā ģeogrāfiskā vietā.

Saskaņā ar *Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/95/EK, ar ko tuvina dalībvalstu tiesību aktus attiecībā uz preču zīmēm (Kodificēta versija)*¹⁷⁶ (*Preču zīmju Direktīva*) preambulas 11. punktu preču zīmes funkcija ir “jo īpaši garantēt preču zīmi kā izcelsmes norādi”, kas atkārtots attiecībā uz Kopienas preču zīmēm *Padomes Regulas (EK) Nr. 207/2009 par Kopienas preču zīmi (Kodificēta versija)*¹⁷⁷ (*Kopienas preču zīmju Regula*) preambulas 8. punktā, saskaņā ar kuru Kopienas preču zīmes [...] funkcija ir jo īpaši garantēt preču zīmi kā izcelsmes norādi”, kā rezultātā preču zīmei “jāspēj garantēt, ka visas preces vai pakalpojumi, kas apzīmēti ar šādu zīmi, ir cēlušies vienā uzņēmumā [komersantā atbilstoši *Komerclikuma* izpratnei – autora piebilde], kurš tad arī atbildīgs par to kvalitāti”¹⁷⁸.

Kā pamatoti tādēļ norādīts literatūrā, preču zīmju un ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu funkcionālā līdzība pamatojas uz to, ka abi šie tiesību objekti ir izcelsmes indikatori, kvalitātes garantijas un vērtīgas tiesības¹⁷⁹. Kā pamatoti norādīts attiecībā uz preču zīmēm, ko var attiecināt arī attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, preču zīme “funkcionē kā galvenā komunikācija

¹⁷⁴ Rozenfelds J. Intelektuālais īpašums. R.: Zvaigzne ABC, 2004. - 229. lpp. [Jāpiezīmē, ka otrajā šīs monogrāfijas izdevumā šāds viedoklis vairs nav atrodams.]; Baltvilka M., Greivulis J. Intelektuālā īpašuma aizsardzība. Patentzinību pamati. R.: Izdevniecība RTU, 2006. – 78. lpp.

¹⁷⁵ Bienayme M.-H. The Protection of French Geographical Indications in France and Abroad. In book: Symposium on the International Protection of geographical indications. Funchal, Madeira, Portugal, October 13 and 14, 1993. Geneva: WIPO, 1994. - p. 131

¹⁷⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/95/EK, ar ko tuvina dalībvalstu tiesību aktus attiecībā uz preču zīmēm (Kodificēta versija). *Oficiālais Vēstnesis*, L 299, 08.11.2008., 25./33. lpp.

¹⁷⁷ Padomes Regula (EK) Nr. 207/2009 par Kopienas preču zīmi (Kodificēta versija). *Oficiālais Vēstnesis*, L 78, 24.03.2009., 1./42. lpp.

¹⁷⁸ EST lieta: C-39/97 *Canon Kabushiki Kaisha v Metro-Goldwyn Mayer Inc.* [1998] I-05507, sprieduma 28. punkts; skat. arī: EST lieta: C-10/89 *SA CNL-SUCAL NV v HAG GF AG* [1990] I-03711, sprieduma 13. punkts

¹⁷⁹ Gangjee D. Protecting Geographical Indications as Collective Trademarks. Tokyo: Inst. of Intellectual Property, 2006. – p. 6-7

starp ražotāju un patērētāju”¹⁸⁰. Bez noteiktiem apzīmējumiem, pēc kuriem var identificēt konkrētas preces, vai šie apzīmējumi būtu preču zīmes vai ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, nevarētu pastāvēt tirdzniecība un pati civiltiesiskā apgrozība būtu pilnībā apdraudēta. Šajā gadījumā pastāv līdzība ar vārdiem, kurus *Iosifs Brodskis (Иосиф Бродский)* veltīja *Annai Ahmatovai (Анна Ахматова)* saistībā ar to, ka, pateicoties viņas dvēselei, viņas ķermenī “ieguva runas spēju // kurlmēmā pasaulē”¹⁸¹: bez izcelsmes norādēm kā preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm preču realizācija vai pakalpojumu sniegšana būtu komunikācija bez spējas izteikt un saklausīt preču vai pakalpojumu apzīmējumus, kā rezultātā patērētāji nespētu orientēties ne vien preču un pakalpojumu piedāvājumā, bet arī nespētu nosaukt vēlamo preci vai pakalpojumu, kas pasvītro izcelsmes norāžu, tostarp, ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu, funkcionālo nozīmi.

No ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu un preču zīmju kopīgās iezīmes, ka abi šie intelektuālā īpašuma objekti ir izcelsmes norādes, vienlaikus izriet abu šo objektu atšķirība, jo tie ir dažādu veidu izcelsmes norādes. Preču zīme norāda patērētājiem uz preču vai - pakalpojumu zīmes gadījumā – pakalpojumu izcelsmi noteiktā komersantā, tādā veidā veicot preču zīmes funkciju atšķirt viena uzņēmuma (komersanta *Komerclikuma* izpratnē) preces no citu uzņēmumu precēm, respektīvi, izsakoties prof. *Jozefa Kolera (Joseph Kohler)* vārdiem, “preču zīmju aizsardzība ir vienīgi individuāli apzīmēta rakstura; tas ir tās nolūks un mērķis. No tās ir izslēgti visi ģenēriski apzīmējumi, arī visi deskriptīvi”¹⁸². Savukārt ģeogrāfiskās izcelsmes norāde norāda uz preču vai pakalpojumu izcelsmi noteiktā ģeogrāfiskā vietā, tādā veidā veicot tās funkciju atšķirt preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi. Tātad, atšķirībā no preču zīmes, kas norādīs uz komersantu, atšķirot viena komersanta preces no citu komersantu precēm, ģeogrāfiskās izcelsmes norāde norādīs uz konkrēto ģeogrāfisko izcelsmi. Turklāt, ģeogrāfiskās izcelsmes norāde atspoguļos konkrētu ģeogrāfisko vietu, savukārt preču zīmes gadījumā pietiekami atšķirt vienu komersantu no citu komersantu vidus, bet patērētājam nav obligāti jāzina konkrēts komersanta nosaukums. Tai pat laikā atšķirībā no preču zīmēm ģeogrāfiskās izcelsmes norādes saistītas ar kaut ko vairāk kā vienīgi cilvēka darbība, iekļaujot topogrāfiju, klimatu un citus no cilvēka neatkarīgus faktorus¹⁸³.

Atšķirība starp preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm ir arī tiesībsubjektības jautājumā, kas pētīta darba 1.4. apakšnodaļā, jo literatūrā pilnīgi pamatoti saskatīta atšķirība starp preču zīmi un ģeogrāfiskās izcelsmes norādi tajā, ka preču zīme pieder tās īpašniekam, kas nav

¹⁸⁰ Norrsjö L.G. Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. In book: Norrsjö L.G., Posa I.M. Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. Extended protection of geographical indications beyond wines and spirits : the TRIPs Council Negotiations. Stockholm: IFIM, 2004. – p. 86

¹⁸¹ Бродский И. На столетие Анны Ахматовой. В книге: Бродский И. Избранное. М.: Атиккус, 2009. – с. 526

¹⁸² Kohler J. Industrierechtliche Abhandlungen und Gutachten. Berlin: Heymanns, 1899. – S. 8

¹⁸³ Norrsjö L.G. Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. In book: Norrsjö L.G., Posa I.M. Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. Extended protection of geographical indications beyond wines and spirits : the TRIPs Council Negotiations. Stockholm: IFIM, 2004. – p. 86; O'Connor B. Geographical Indications in National and International Law. Monographs in trade law: 6. Brussels: O'Connor, 2003. – p. 60

konstatējams ģeogrāfiskās izcelsmes norādes gadījumā¹⁸⁴. Tieši šī tiesībsubjektības atšķirība kopsakarā ar atšķirīgu funkciju veikšanu ir par pamatu tam, ka viens un tas pats apzīmējums nevar būt vienlaikus par preču zīmi un ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, ņemot vērā to, ka šie intelektuālā īpašuma objekti veic atšķirīgu izcelsmes norādes funkciju.

Ņemot vērā to, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pamatā ir patērētāju uztvere par attiecīgās ģeogrāfiskās izcelsmes norādes saistību ar šajā norādē atspoguļoto ģeogrāfisko vietu, no šīs saistības viedokļa raugoties, ģeogrāfiskās izcelsmes norāde ir aprakstoša, jo raksturo preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi un atkarībā no ģeogrāfiskās izcelsmes norādes var raksturot preču vai pakalpojumu īpašības, kuras radušās pateicoties ģeogrāfiskajai izcelsmei¹⁸⁵. Tieši aprakstošā rakstura dēļ ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pašas par sevi veido patstāvīgu preču veidu un pazīstamākās no ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm izpelnījušās atsevišķas preču grupas izdalīšanu preču klasifikācijās. Tā, piemēram, atbilstoši *Kombinētajai nomenklatūrai 2010*¹⁸⁶ ģeogrāfiskās izcelsmes norāde *Champagne* ietilpst dzirkstošo vīnu preču grupā (preču grupas kods 2204 10) kā patstāvīga preču apakšgrupa (preču grupas kods 2204 10 11)¹⁸⁷ vai ģeogrāfiskās izcelsmes norāde *Cognac*, kas ietilpst vīnogu vīna destilēšanas rezultātā iegūtu alkoholisko dzērienu preču grupā (preču grupas kods 2208 20) kā patstāvīga preču apakšgrupa (preču grupas kods 2208 20 12)¹⁸⁸.

Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes aprakstošā rakstura dēļ nevar piekrist viedoklim, ka zīmes, kas apzīmē preces vai pakalpojuma izcelsmi valstī, reģionā vai noteiktā vietā, ir “preču zīmes specializēta forma”¹⁸⁹, jo ģeogrāfiskās izcelsmes norāde kā aprakstošs apzīmējums, to atsevišķi ņemot, nevar veidot preču zīmi.

Tai pat laikā, kaut gan preču zīme nevar ietilpt ģeogrāfiskās izcelsmes norādē, kurā bez paša ģeogrāfiskā nosaukuma var ietilpt vienīgi produkta veida nosaukums, piemēram, siers, alus u.tml., preču zīme var saturēt ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, kas var būt gan vārdisku, gan arī kombinētu (figuratīvu) un telpisku preču zīmju gadījumos. Tāpēc var pievienoties viedoklim, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāde un preču zīme var tikt lietota kombinācijā, norādot attiecīgu izcelsmi¹⁹⁰. Piemēram, vārdiska Kopienas preču zīme “RÉMY MARTIN, THE HEART OF

¹⁸⁴ O'Connor B. *The Law of Geographical Indications*. London: Cameron May, 2004. – p. 254

¹⁸⁵ Sal.: Correa C.M. *Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights. A Commentary on the TRIPS Agreement*. Oxford: Oxford University Press, 2007. - p. 210

¹⁸⁶ Padomes Regula (EEK) Nr. 2658/87 par tarifu un statistikas nomenklatūru un kopējo muitas tarifu. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 02/02. sēj., 382./386. lpp.; Komisijas Regula (EK) Nr. 948/2009, ar ko groza I pielikumu Padomes Regulā (EEK) Nr. 2658/87 par tarifu un statistikas nomenklatūru un kopējo muitas tarifu [Kombinētā nomenklatūra 2010]. *Oficiālais Vēstnesis*, L 287, 31.10.2009., 1./897. lpp.

¹⁸⁷ Turpat.

¹⁸⁸ Turpat.

¹⁸⁹ Blakeney M. *Trade Related Aspects of Intellectual property Rights: A Concise Guide to the TRIPs Agreement*. London: Sweet & Maxwell, 1996. - p. 18

¹⁹⁰ Norrsjö L.G. *Indications of geographical origin as part of the intellectual property law*. In book: Norrsjö L.G., Posa I.M. *Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. Extended protection of geographical indications beyond wines and spirits : the TRIPs Council Negotiations*. Stockholm: IFIM, 2004. – p. 86

COGNAC” ar nr. 000892459¹⁹¹ satur ģeogrāfiskās izcelsmes norādi *Cognac*, kas norāda patērētājiem uz to, ka komersanta (šajā gadījumā - E. REMY MARTIN & C°) preču izcelsme ir attiecīgajā Francijas apgabalā, preču zīmei “RÉMY MARTIN” atšķirot šajā reģionā darbošos vienu no komersantiem; piemēram, kombinēta (figuratīva) Kopienas preču zīme “RÉMY MARTIN Coeur de Cognac THE HEART OF COGNAC”, kas pieder “E. REMY MARTIN & C°, Société par actions simplifiée”, ar nr. 006766208¹⁹². Līdz ar to ģeogrāfiskās izcelsmes norāde var tikt izmantota kombinācijā ar preču zīmi, kas atšķir konkrēto ražotāju noteiktas ģeogrāfiskās vietas ietvaros¹⁹³. Šī situācija arī atklāj to, ka jebkura prece, kura apzīmēta ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, atspoguļojot tās ģeogrāfisko izcelsmi, vienlaikus tiks apzīmēta ar preču zīmi, kas norādīs uz tās piederību norādē atspoguļotajā ģeogrāfiskā vietā esošam komersantam. Tādējādi, var pievienoties literatūrā izteiktajam viedoklim, ka, neskatoties uz atšķirībām, preču zīmes un ģeogrāfiskās izcelsmes norādes kā intelektuālā īpašuma objekti “var papildināt viens otru”¹⁹⁴.

Bez tam, preču zīmes un ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, kā arī citi tirdzniecības nosaukumi tiek aptverti ar komercsimbolu jēdzienu, kas lietoti, lai “attīstītu preču un pakalpojumu mārketinga spējas, pastiprinot šo preču, pakalpojumu un uzņēmumu [komersantu atbilstoši *Komerclikuma* izpratnei – autora piebilde] atšķirīgumu un izceļot to ģeogrāfisko apvidu, no kura šīs preces ir cēlušās vai ieguvušas savu reputāciju, labo slavu, stabilu klientūru vai tirgus vērtību”¹⁹⁵.

Izcelsmes norādes funkcijas veikšana nav vienīgā kopīgā un atšķirīgā iezīme, kas pastāv starp preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm. Abu šo intelektuālā īpašuma objektu aizsardzības priekšnoteikums ir to grafiskā attēlošana un līdzīgi kā preču zīmēm (un arī citiem intelektuālā īpašuma objektiem) ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm piemīt vērtība un reputācija, arī kvalitātes īpašības. Šajā kontekstā nevar pilnībā pievienoties viedoklim, ka, ja preču zīmēm to vērtība saistās ar pastāvīgumu, tad ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm – ar specifiskām īpašībām¹⁹⁶, jo ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu ilglaicīgas lietošanas rezultātā tiek iegūta šo norāžu atpazīstamība.

Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes statusa iegūšana un sekojoši tās aizsardzības nodrošināšana pamatojas uz patērētāju uztveri par to, vai konkrētais apzīmējums ir uzskatāms par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi. Kā pamatoti norādīts literatūrā, lai ģeogrāfiskās izcelsmes norāde

¹⁹¹ Kopienas preču zīme “RÉMY MARTIN, THE HEART OF COGNAC” ar nr. 000892459. Pieejama OHIM mājas lapā: <http://oami.europa.eu/> [skatīts 2009. gada 12. februārī]

¹⁹² Kopienas preču zīme “E. REMY MARTIN & C°, Société par actions simplifiée” ar nr. 006766208. Pieejama OHIM mājas lapā: <http://oami.europa.eu/> [skatīts 2009. gada 12. februārī]

¹⁹³ Correa C.M. Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights. A Commentary on the TRIPS Agreement. Oxford: Oxford University Press, 2007. - p. 210

¹⁹⁴ Fernandez – Martos A. The EU System For the Protection of GIs – and How Taiwanese Producers Can Benefit From It. Presentation for the EU – Taiwan Seminar on Intellectual Property Rights. Taiwan, November 21, 2006. Pieejams: <http://www.deltwn.ec.europa.eu/upload/rte/presentationtaiwareugisystem.pdf> [skatīts 2010. gada 23. maijā]

¹⁹⁵ Ābeltiņa A. Intelektuālais īpašums inovatīvas attīstības laikmetā. Grām: Īpašums, tā apgrūtinājumi: problēmas, risinājumi, iespējas. 7. starptautiskā zinātniskā konference. Rakstu krājums. R.: Turība, 2006. - 157. lpp.

¹⁹⁶ Resinek N. Geographical indications and trade marks: Coexistence or "first in time, first in right" principle? *European Intellectual Property Review*, 2007, Vol. 29, Issue 11. - p. 448.

būtu aizsargājama, “potenciālajiem produkta pircējiem jāsaista ģeogrāfiskā norāde [ģeogrāfiskās izcelsmes norāde promocijas darbā lietotajā terminoloģijā – autora piebilde] ar preču vai pakalpojumu izcelsmes vietu”¹⁹⁷. Tai pat laikā nevar pievienoties viedoklim, ka no šī priekšnoteikuma izriet nepieciešamība ģeogrāfiskās izcelsmes norādei iegūt “noteiktu reputāciju vai prestižu [*goodwill* angļu val.]”, taču šis priekšnoteikums saistās ar atpazīstamību patērētāju vidū, proti, patērētājam jāatpazīst konkrētā ģeogrāfiskās izcelsmes norāde.

Nemot vērā to, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pastāvēšanas pamatā ir patērētāju uztvere, ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pastāvēšana pamatota ar subjektīvu kritēriju izvērtēšanu attiecībā uz to, vai attiecīgās teritorijas patērētāji uztver konkrēto apzīmējumu saistībā ar preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi. Šāda īpatnība pasvītro līdzību starp preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, kas pamatojas uz patērētāju uztveri atšķirībā no citiem intelektuālā īpašuma objektiem, kuru pamatā ir objektīvi kritēriji, piemēram, patentiem, jo aizsargājami ir jebkuri izgudrojumi vai paņēmieni visās tehnoloģijas jomās, ar nosacījumu, ka tie ir jauni, radoši un rūpnieciski pielietojami (*TRIPS līguma* 27. panta pirmā daļa); dizainparaugiem, jo aizsardzība tiek paredzēta patstāvīgi radītiem, jauniem vai oriģināliem rūpnieciskā dizaina paraugiem (*TRIPS līguma* 25. panta pirmā daļa)¹⁹⁸; autortiesībām, jo autortiesību objekts ir darba esamība (*Bernes konvencijas*¹⁹⁹ 2. panta pirmā daļa). Tā kā patērētāju uztvere ilgākā laika posmā ir mainīga, ar laiku patērētāji var vairs neuztvert attiecīgo apzīmējumu saistībā ar ģeogrāfisko vietu, kā rezultātā šāds apzīmējums zaudēs ģeogrāfiskās izcelsmes norādes statusu (skat. darba 1.6. apakšodaļu).

Līdzīgi kā preču zīmju gadījumā ģeogrāfiskās izcelsmes norādes raksturo specialitātes princips, proti, tās tiek aizsargātas attiecībā uz precēm, uz kurām tās tiek izmantotas, un teritorialitātes principu, proti, ka tās tiek aizsargātas vienīgi noteiktā teritorijā saskaņā ar šajā teritorijā pastāvošajām tiesībām²⁰⁰, kas atspoguļots arī ES tiesībās²⁰¹. Izņēmums no specialitātes principa pastāv vienīgi attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm ar reputāciju (plaši pazīstamas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes), kas izriet no negodīgas konkurences aizlieguma, taču šādu izņēmumu neparedz WIPO administrētie līgumi vai *TRIPS līgums*²⁰².

¹⁹⁷ Baeumer L. Various Forms of Protection of Geographical Indications and Possible Consequences for an International Treaty. In book: Symposium on the International Protection of geographical indications. Funchal, Madeira, Portugal, October 13 and 14, 1993. Geneva: WIPO, 1994. - p. 34

¹⁹⁸ WIPO Intellectual Property Handbook : Policy, Law and Use. Second edition. Geneva: 2004, WIPO. – p. 113-115. Pieejams: <http://www.wipo.int/about-ip/en/iprm/> [skatīts 2010. gada 15. maijā]

¹⁹⁹ Konvencija par literatūras un mākslas darbu aizsardzību [*Bernes konvencija*]: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 2003. 21. februāris, nr. 29

²⁰⁰ Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Fifth Session. Document No SCT/5/3. Geneva: WIPO, 2000. - p. 7

²⁰¹ ES tiesu nolēmumos tieši norādīts uz šo divu principu eksistenci, atsaucoties uz attiecīgo WIPO dokumentu (skat. iepriekšējo atsauci) (VT lieta: apvienotās lietas T-57/04 un T-71/04 *Budějovický Budvar, národní podnik (T-57/04) and Anheuser-Busch, Inc. (T-71/04) v Office for Harmonization in the Internal Market (Trade Marks and Designs) (OHIM)* [2007] ECR II-01829, sprieduma 198. punkts).

²⁰² Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Fifth Session. Document No SCT/5/3. Geneva: WIPO, 2000. - p. 7-8

Bez tam, ģeogrāfiskās izcelsmes norādes ir arī cieši saistītas ar **tiesībām uz aizsardzību pret negodīgu konkurenci**, kas saskaņā ar *Parīzes konvencijas* 1. panta otro daļu arī ir uzskatāms par rūpnieciskā īpašuma objektu. Ievērojot to, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpums vienlaikus uzskatāms par negodīgas konkurences izpausmi²⁰³, ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība var tikt nodrošināta ar normām, kas attiecas uz negodīgas konkurences aizliegumu.

Sākotnēji ģeogrāfiskās izcelsmes norādes attiecās uz lauksaimniecības un pārtikas precēm, bet neattiecās uz rūpniecības precēm²⁰⁴, kas izskaidrojams ar to, ka sākotnēji ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzībā bija ieinteresētas tikai vīna un siera ražotājvalstis²⁰⁵. Arī mūsdienās joprojām lielākā daļa ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu veidu attiecas uz lauksaimniecības un pārtikas precēm²⁰⁶, piemēram, *TRIPS līguma* 23. pants paredz papildu aizsardzību vīniem un alkoholiskajiem dzērieniem, tādējādi aptverot *Madrides vienošanās* 3. panta formulējuma saturu²⁰⁷, kaut gan nepastāv šķēršļu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu attiecināšanai uz visa veida precēm, ko apstiprina gan *TRIPS līgums*, gan *Parīzes konvencija*, jo ne *Parīzes konvencija*, ne *TRIPS līgums* neparedz ierobežojumus attiecībā uz noteiktām precēm, uz kurām nevarētu attiekties ģeogrāfiskās izcelsmes norādes. Kaut arī šie starptautiskie līgumi attiecina ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību vienīgi uz precēm, atsevišķas *TRIPS līguma* normas attiecas arī uz pakalpojumiem (skat. darba 2.3. apakšnodaļu).

Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējumam ir **komplekss raksturs**, kā rezultātā šis regulējums cieši saistīts ne vien ar citām civiltiesību apakšnozarēm, bet arī citām tiesību zinātnes apakšnozarēm kā krimināltiesības un administratīvās tiesības, kuru vispārīgs raksturojums sniegts turpmākajā rindkopā, taču detalizēta izpēte attiecībā uz Eiropas Savienības tiesībām sniegta darba 2. nodaļā, bet Latvijas normatīvajiem aktiem – darba 3. nodaļā.

Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējums, pirmām kārtām, saistīts ar **lietu tiesībām**, kuras nosaka šī tiesību objekta kā bezķermeniskas lietas, proti, tiesības, tiesisko reglamentāciju, un **saistību tiesībām**, kas definē ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpuma raksturu un zaudējumu atlīdzināšanas pienākumu. Otrkārt, ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējums saistīts ar

²⁰³ Bodenhausen G.H.C. Guide to the Application of the Paris Convention for the Protection of Industrial Property As revised at Stockholm in 1967. Geneva: BIRPI, 1968. - p. 23

²⁰⁴ Rūpniecības preces izcelsmes norāde. Grām.: Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 201. lpp.

²⁰⁵ Höpferger M. International Protection of geographical indications – the present situation and prospects for future developments. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Somerset West, Cape Province, South Africa, September 1 and 2, 1999. Geneva: WIPO, 2000. - p. 11

²⁰⁶ UNCTAD-ICTSD. Resource Book on TRIPS and Development. New York: Cambridge University Press, 2005. – p. 317; Grigoriev A. The Protection of Geographical Indications in the Russian Federation. In book: Symposium on the International Protection of geographical indications. Funchal, Madeira, Portugal, October 13 and 14, 1993. Geneva: WIPO, 1994. - p. 218

²⁰⁷ Baumer L. Protection of Geographical Indications under WIPO Treaties and Questions Concerning the Relationship Between Those Treaties and the TRIPS Agreement. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications in the Worldwide Context. Eger, Hungary, October 24 and 25, 1997. Geneva: WIPO, 1999. - p. 22

civilprocesu, ņemot vērā to, ka civilprocesa ietvaros tiek nodrošināta ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība²⁰⁸. Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējums ir nesaraujami saistīts ar **vides tiesībām**, kā iepriekš ticis norādīts, ievērojot to, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norādes savas specifiskās īpašības var iegūt saistībā ar konkrēto ģeogrāfisko vietu, tādēļ labvēlīgas vides tiesību nodrošināšana ir viens no priekšnoteikumiem ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu pastāvēšanai. Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiesības saistītas arī ar **konkurences tiesībām**, kuras paredz negodīgas konkurences aizliegumu, kas saistībā ar patērētāju maldināšanu attiecas arī uz nepatiesu vai maldinošu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu izmantošanas novēršanu, un reklāmas tiesībām, ievērojot to, ka reklāmā var atrasties paziņojumi, kas satur ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpumus. Bez tam, ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējums saistīts ar **krimināltiesībām** un **kriminālprocesu**, ņemot vērā to, ka vairumā valstu paredzēta kriminālatbildība par ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu nepatiesu izmantošanu; **administratīvajām tiesībām** un **administratīvo procesu**, ņemot vērā to, ka preču zīmju reģistrācija var tikt atteikta vai atzīta par spēkā neesošu, pamatojoties uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiesībām; turklāt atsevišķās valstīs administratīvā kārtībā tiek reģistrētas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes.

1.3. Starptautisko līgumu terminoloģijas problēmjaucājumi

Neskatoties uz to, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu starptautiskā aizsardzība, kā secināts darba 1.1. apakšnodaļā, aizsākusies 19. gadsimtā, līdz šim nav izstrādāta vispārpieņemta vienota terminoloģija ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu jomā atšķirībā no citiem intelektuālā īpašuma objektiem²⁰⁹, izņemot dizainus (dizainparaugus)²¹⁰, kas rada problēmas ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzībā ne vien no starptautisko tiesību viedokļa²¹¹, bet arī no nacionālo tiesību viedokļa. Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu jomā lietoto terminu definēšanas jautājumi regulāri rodas apspriedēs par ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm²¹², bet publikācijās ikdienišķi kļuvuši terminoloģijas jautājumi²¹³. Taisnības labad jāpiezīmē, ka terminoloģijas grūtības nepastāv vienīgi ģeogrāfiskās

²⁰⁸ Plašāk par ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību prasības tiesvedības kārtībā Latvijā skat. : Mantrovs V. Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpuma pārtraukšana prasības tiesvedības kārtībā Latvijā. *Likums un Tiesības*, 2007, 9. sēj., nr. 8 (96). - 226. – 231. lpp.

²⁰⁹ Norrsjö L.G. Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. In book: Norrsjö L.G., Posa I.M. Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. Extended protection of geographical indications beyond wines and spirits : the TRIPs Council Negotiations. Stockholm: IFIM, 2004. – p. 4

²¹⁰ WIPO Intellectual Property Handbook : Policy, Law and Use. Second edition. Geneva: 2004, WIPO. – p. 120. Pieejams: <http://www.wipo.int/about-ip/en/iprm/> [skatīts 2010. gada 15. maijā]

²¹¹ Baumer L. Protection of Geographical Indications under WIPO Treaties and Questions Concerning the Relationship Between Those Treaties and the TRIPs Agreement. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications in the Worldwide Context. Eger, Hungary, October 24 and 25, 1997. Geneva: WIPO, 1999. - p. 10; Knaak R. Relationship Between Trademark Protection and Protection of Geographical Indications. WIPO Regional Seminar on Trademarks and Geographical Indications. Georgian Patent Office, 1997. – p. 21

²¹² Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Eighth Session. Document No SCT/8/5. Geneva: WIPO, 2002. - p. 2

²¹³ Correa C.M. Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights. A Commentary on the TRIPs Agreement. Oxford: Oxford University Press, 2007. - p. 211

izcelsmes norāžu jomā, piemēram, termins “intelektuālais īpašums” var tikt saprasts divējādi, proti, tā vēsturiskajā – šaurākajā – nozīmē, aptverot vienīgi autortiesības, vai mūsdienu – plašākajā – nozīmē, ar šo terminu aptverot ne vien autortiesības un citus specifiskos objektus, bet arī rūpniecisko īpašumu²¹⁴.

Terminoloģiska rakstura grūtības var radīt arī vieni un tie paši termini, kas tiek lietoti dažādu valstu nacionālajos likumos, bet kuru tiesiskā izpratne dažādās valstīs atšķiras²¹⁵, piemēram, dažādās valstīs pastāv dažāda termina “ģeogrāfiskā norāde” legāldefinīcija²¹⁶. Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu jomā pastāvošā terminoloģiskā dažādība²¹⁷, kuru kopsakarā ar ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības veidu daudzveidību atzīmējusi WIPO²¹⁸, izveidojās arī tā iemesla dēļ, ka dažādos starptautiskajos līgumos un dažādās valstīs ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība pamatota uz dažādiem principiem, sākot ar *sui generis* tiesībām līdz aizsardzībai ar preču zīmju tiesībām un *passing-off*²¹⁹ (aizsardzības principi atspoguļoti darba 1.5. apakšnodaļā). Līdz ar to pamatoti vairāki autori ir norādījuši, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu jomā pastāv “*dziļas terminoloģiskas atšķirības*”²²⁰, tā kā tiek lietoti dažādi termini, kuru izpratnē nav izdevies panākt vispārpieņemtu un atzītu terminoloģiju²²¹.

It sevišķi krasi terminoloģijas problēmjautājumi ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu gadījumā var izpausties tādu valstu kā Latvijas gadījumā, kuras nav pievienojušās visiem t.s. globālajiem starptautiskajiem līgumiem, kā tiks definēts darba 1.5. apakšnodaļā, attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību. Problemātiskie termini tomēr ietverti divos daudzpusējos līgumos, kuru dalībvalsts ir Latvija, proti, *Parīzes konvencijā* un *TRIPS līgumā*, tādēļ nepieciešams identificēt to izpratni un atklāt to saturu, lai darba 3. nodaļā šos terminu aplūkotu kopsakarā ar Latvijas normatīvajiem aktiem. Šo iemeslu dēļ ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu jomā lietoto **terminu**

²¹⁴ Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma īpašnieka tiesības. R.: 1999, Turība. - 12. – 13. lpp.

²¹⁵ Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Ninth Session. Document No SCT/9/5. Geneva: WIPO, 2002. - p. 2

²¹⁶ Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Ninth Session. Document No SCT/9/4. Geneva: WIPO, 2002. - p. 4

²¹⁷ WIPO Intellectual Property Handbook : Policy, Law and Use. Second edition. Geneva: 2004, WIPO. – p. 120. Pieejams: <http://www.wipo.int/about-ip/en/iprm/> [skatīts 2010. gada 15. maijā]; Correa C.M. Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights. A Commentary on the TRIPS Agreement. Oxford: Oxford University Press, 2007. - p. 211

²¹⁸ Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Eighth Session. Document No SCT/8/5. Geneva: WIPO, 2002. - p. 2; Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Eighth Session. Document No SCT/8/4. Geneva: WIPO, 2002. - p. 2, 4; Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Tenth Session. Document No SCT/10/4. Geneva: WIPO, 2003. - p. 2-3; Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Fifth Session. Document No SCT/5/3. Geneva: WIPO, 2000. - p. 5, 12

²¹⁹ Höpferger M. International Protection of geographical indications – the present situation and prospects for future developments. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Somerset West, Cape Province, South Africa, September 1 and 2, 1999. Geneva: WIPO, 2000. - p. 11-12

²²⁰ Correa C.M. Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights. A Commentary on the TRIPS Agreement. Oxford: Oxford University Press, 2007. - p. 221

²²¹ Mantrovs V. Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpuma pārtraukšana prasības tiesvedības kārtībā Latvijā. *Likums un Tiesības*, 2007, 9. sēj., nr. 8 (96). - 226. – 231. lpp.; O'Connor B. The Law of Geographical Indications. London: Cameron May, 2004. - p. 23; Preču izcelsmes norādes un apzīmējumi: Grām.: Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 199. lpp.

izpratne iegūst savu aktualitāti **ne vien no teorētiskā, bet arī praktiskā viedokļa**, ņemot vērā to, ka ar šiem terminiem apzīmēto objektu aizsardzību atbilstoši šiem diviem daudzpusējiem līgumiem nepieciešams nodrošināt Latvijai kā šo starptautisko līgumu dalībvalstij.

Saskaņā ar *Parīzes konvencijas*, kas stājās spēkā 1884. gada 07. jūlijā²²², 1. panta otro daļu rūpnieciskā īpašuma aizsardzības objekti ir, cita starpā, izcelsmes norādes (*indications of source* - angļu val.) un izcelsmes vietas nosaukumi (*appellation of origin* - angļu val.), kuri tradicionāli tiek nošķirti WIPO administrētos starptautiskajos līgumos ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu jomā²²³: *Parīzes konvencijā*, *Madrides vienošanās* un 1958. gada 31. oktobra *Lisabonas vienošanās* par izcelsmes vietu nosaukumu aizsardzību un to starptautisko reģistrāciju (*Lisabonas vienošanās*)²²⁴, tai skaitā, *Lisabonas vienošanās* ietvaros pieņemtajos noteikumos (*regulations* - angļu val.).

Kaut gan *Parīzes konvencija* pieņemšanas brīdī ietvēra atsevišķu objektu uzskaitījumu, tomēr rūpnieciskā īpašuma definīcija iekļauta *Parīzes konvencijas* tekstā Hāgas 1925. gada starptautiskajā konferencē²²⁵. Būtiski atzīmēt, ka *Parīzes konvencija* rūpnieciskā īpašuma aizsardzības objektu starpā ietver arī negodīgas konkurences apspiešanu (*the repression of unfair competition* angļu val.), jo, kā pamatoti norāda prof. *Georgs Hendriks Kristiāns Bodenhausens* (*Georg Hendrik Christiaan Bodenhausen*), daudzi rūpnieciskā īpašuma pārkāpuma gadījumi, ieskaitot izcelsmes vietu nosaukumu un izcelsmes norāžu pārkāpumus, vienlaikus ir atzīstami par negodīgas konkurences izpausmi²²⁶ (saistībā ar Latviju aplūkots darba 3.3. apakšnodaļā).

Kaut gan *Parīzes konvencija* nesatur izcelsmes vietu nosaukumu un izcelsmes norāžu definīcijas²²⁷, tomēr pieņemts uzskatīt, ka izcelsmes norādes ietver visus izteikumus un

²²² Bodenhausen G.H.C. Guide to the Application of the Paris Convention for the Protection of Industrial Property As revised at Stockholm in 1967. Geneva: BIRPI, 1968. - p. 9

²²³ Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Eighth Session. Document No SCT/8/4. Geneva: WIPO, 2002. - p. 2. Skat. arī: Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Fifth Session. Document No SCT/5/3. Geneva: WIPO, 2000. - p. 5; WIPO Intellectual Property Handbook: Policy, Law and Use. Second edition. Geneva: 2004, WIPO. - p. 120. <http://www.wipo.int/about-ip/en/iprm/> [skatīts 2010. gada 15. maijā]

²²⁴ Lisbon Agreement for the Protection of Appellations of Origin and their International Registration [Lisabonas vienošanās par izcelsmes vietu nosaukumu aizsardzību un to starptautisko reģistrāciju]. Pieejams: http://www.wipo.int/lisbon/en/legal_texts/lisbon_agreement.htm [skatīts 2010. gada 19. maijā]

²²⁵ Bodenhausen G.H.C. Guide to the Application of the Paris Convention for the Protection of Industrial Property As revised at Stockholm in 1967. Geneva: BIRPI, 1968. - p. 21

²²⁶ Bodenhausen G.H.C. Guide to the Application of the Paris Convention for the Protection of Industrial Property As revised at Stockholm in 1967. Geneva: BIRPI, 1968. - p. 23

²²⁷ Correa C.M. Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights. A Commentary on the TRIPS Agreement. Oxford: Oxford University Press, 2007. - p. 214; Posa I.M. Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. Extended protection of geographical indications beyond wines and spirits: the TRIPs Council Negotiations. In book: Norrsjö L.G., Posa I.M. Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. Extended protection of geographical indications beyond wines and spirits: the TRIPs Council Negotiations. Stockholm: IFIM, 2004. - p. 6; Norrsjö L.G. Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. Extended protection of geographical indications beyond wines and spirits: the TRIPs Council Negotiations. Stockholm: IFIM, 2004. - p. 55; Heath C. Geographical Indications: International, Bilateral and Regional Agreements. In book: New Frontiers of Intellectual Property. Studies in Industrial Property and Copyright Law. Christopher Heath and Anselm Kamperman Sanders (eds.). Oregon: Hart Publishing, 2005. - p. 97

apzīmējumus, kas norāda, ka produkta vai pakalpojuma izcelsme atrodas noteiktā valstī, valstu grupā, reģionā vai apvidū²²⁸. *Parīzes konvencijas* regulētā termina “**izcelsmes norāde**” trūkums tomēr ir tajā, ka šis termins nav viennozīmīgi saprotams, jo izcelsmes norāde var būt ģeogrāfiska rakstura apzīmējums *Parīzes konvencijas* izpratnē, gan arī preču zīme, jo abi šie objekti izpilda izcelsmes norādes funkciju, kā secināts darba 1.2. apakšnodaļā, kā rezultātā *Parīzes konvencijā* lietotais termins “izcelsmes norāde” ir juridiski neprecīzs un maldinošs. Precīzāks par terminu “izcelsmes norāde” ir termins “ģeogrāfiskās izcelsmes norāde”, uz ko norādīts iepriekš, kas novērš iepriekš aprakstīto trūkumu, proti, šis termins precīzi raksturo ģeogrāfiskos apzīmējumus, kas atšķir preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi, tādējādi norobežojoties no tādiem apzīmējumiem, kuri veic preču zīmes funkciju.

Savukārt otru *Parīzes konvencijā* ietvertu, bet nedefinēto terminu “**izcelsmes vietas nosaukums**” pieņemts definēt kā valsts, reģiona vai apvidus ģeogrāfisko nosaukumu, kas apzīmē tajā cēlušos produktu, kura kvalitāte vai īpašības ir pilnībā vai būtiski saistāmas ar ģeogrāfisko vidi, iekļaujot dabas un cilvēka faktorus²²⁹. Tātad katrs izcelsmes vietas nosaukums ir izcelsmes norāde²³⁰, respektīvi, ģeogrāfiskās izcelsmes norāde šajā darbā lietotajā terminoloģijā.

Starp abiem terminiem pastāv arī **citas būtiskas atšķirības**. Pirmkārt, izcelsmes vietas nosaukums, kā tas redzams no paša termina nosaukuma un definīcijas, aptver vienīgi ģeogrāfiskos nosaukumus, proti, vārdus, bet izcelsmes norāde aptver arī zīmējumus, fotogrāfijas, nacionālās emblēmas, karogus un citus grafiskos simbolus²³¹, proti, aptver netiešas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes. Otrkārt, izcelsmes norāde ietver plašāku pazīmju klāstu, kā rezultātā produkts vai pakalpojums var tikt saistīts ar izcelsmi, piemēram, reputāciju, kamēr izcelsmes vietas nosaukums aptver vienīgi kvalitāti un produkta īpašības. Treškārt, izcelsmes norādes gadījumā pietiek ar to, ka norāde atspoguļo izcelsmes vietu (vienkārša kvalitātes neitrāla ģeogrāfiskās izcelsmes norāde), kamēr ģeogrāfiskā nosaukuma gadījumā bez izcelsmes atspoguļošanas nepieciešama arī saistība starp produkta īpašībām un izcelsmes vietu (kvalificēta ģeogrāfiskās izcelsmes norāde).

Parīzes konvencijā regulētās izcelsmes norādes un izcelsmes vietas nosaukumi ietverti divos citos daudzpusējos starptautiskajos līgumos kā *Madrides vienošanās* un *Lisabonas vienošanās*, uz ko jau pamatoti norādīts literatūrā²³², tomēr kritiski vērtējams viedoklis, ka šie

²²⁸ Correa C.M. Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights. A Commentary on the TRIPS Agreement. Oxford: Oxford University Press, 2007. - p. 214; Bodenhausen G.H.C. Guide to the Application of the Paris Convention for the Protection of Industrial Property As revised at Stockholm in 1967. Geneva: BIRPI, 1968. - p. 23

²²⁹ Ibid.

²³⁰ Correa C.M. Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights. A Commentary on the TRIPS Agreement. Oxford: Oxford University Press, 2007. - p. 214

²³¹ Sanders A.K. Future Solutions for Protecting Geographical Indications Worldwide. In book: New Frontiers of Intellectual Property. Studies in Industrial Property and Copyright Law. Christopher Heath and Anselm Kamperman Sanders (eds.). Oregon: Hart Publishing, 2005. - p. 134

²³² Baeumer L. Protection of Geographical Indications under WIPO Treaties and Questions Concerning the Relationship Between Those Treaties and the TRIPS Agreement. In book: Symposium on the International Protection of

termini “tālāk definēti Madrides vienošanās un Lisabonas vienošanās”²³³. Šis jautājums iegūst aktualitāti Latvijas tiesību kontekstā, jo Latvijai kā *Parīzes konvencijas* dalībvalstij jāīsteno šajā konvencijā paredzēto rūpnieciskā īpašuma objektu aizsardzība, kuras nepieciešamības īstenošanai, kā norādīts iepriekš, jāizprot šo objektu jēdziens un saturs, taču Latvija nav *Madrides vienošanās* un *Lisabonas vienošanās* dalībvalsts.

Kaut *Madrides vienošanās* nesatur termina “izcelsmes norāde” definīciju, kā neprecīzi norāda vairāki autori²³⁴, tomēr tā sniedz šī termina izpratnes skaidrojumu²³⁵. Tā *Madrides vienošanās* 1. panta pirmā daļa nosaka, ka “[v]isas preces ar nepatiesu vai maldinošu norādi, ar kuru viena no valstīm, uz kuru šī Vienošanās attiecas, vai tajā esošā vieta ir tieši vai netieši norādīta kā izcelsmes valsts vai vieta, ir konfiscējamas ieviešanās brīdī kādā no minētajām valstīm”.

Savukārt *Lisabonas vienošanās* definē izcelsmes vietas nosaukumus, kurus kā norādīts literatūrā, var uztvert par *Parīzes konvencijā* un *Madrides vienošanās* regulētā termina “izcelsmes norāde” paveidu²³⁶, un proti: ““izcelsmes norāde” nozīmē valsts, reģiona vai noteiktas vietas ģeogrāfisko nosaukumu, kas apzīmē tajā cēlušos produktu, kura kvalitāti un īpašības galvenokārt vai vienīgi nosaka īpašā ģeogrāfiskā vide ar tai raksturīgo dabas un cilvēka faktoru” (*Lisabonas vienošanās* 2. panta pirmā daļa). Izcelsmes vietas nosaukums, kā redzams no šīs definīcijas, uz ko norādīts iepriekš, nevar būt nedz simbols²³⁷, nedz cits grafisks apzīmējums, bet gan vienīgi vārds²³⁸, proti, tieša ģeogrāfiskās izcelsmes norāde.

Tas, ka *Madrides vienošanās* un *Lisabonas vienošanās* katrs atsevišķi regulē kādu no *Parīzes konvencijā* minētajiem terminiem kā vēlāk pieņemtie starptautiskie līgumi, nenozīmē, ka šie vēlākie starptautiskie līgumi “tālāk definē” šos terminus, tādējādi papildinot *Parīzes konvencijas* regulējumu. Saskaņā ar *Parīzes konvencijas* 18. panta pirmo daļu un otro daļu “[k]onvenciju var pārskatīt ar nolūku izdarīt tajā izmaiņas, paredzētas Savienības sistēmas pilnveidošanai”, “[š]ajā nolūkā Savienības dalībvalstīs pārmaiņus notiek minēto valstu pārstāvju konferences”. Tātad, lai regulētu *Parīzes konvencijā* regulētās izcelsmes norādes un izcelsmes vietas nosaukumus, Parīzes Savienības valstu pārstāvju konferencēs jāpieņem attiecīgas izmaiņas *Parīzes konvencijas* tekstā,

Geographical Indications in the Worldwide Context. Eger, Hungary, October 24 and 25, 1997. Geneva: WIPO, 1999. - p. 11

²³³ Sanders A.K. Future Solutions for Protecting Geographical Indications Worldwide. In book: New Frontiers of Intellectual Property. Studies in Industrial Property and Copyright Law. Christopher Heath and Anselm Kamperman Sanders (eds.). Oregon: Hart Publishing, 2005. - p. 133 - 134

²³⁴ Ibid.

²³⁵ Baumer L. Protection of Geographical Indications under WIPO Treaties and Questions Concerning the Relationship Between Those Treaties and the TRIPS Agreement. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications in the Worldwide Context. Eger, Hungary, October 24 and 25, 1997. Geneva: WIPO, 1999. - p. 11

²³⁶ Ibid. - p. 11-12

²³⁷ Echols M.A. Geographical indications for food products: international legal and regulatory perspectives. AH Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2008. - p. 38

²³⁸ Ibid.

kas ne vienreiz ir jau darīts²³⁹. Ņemot vērā to, ka vairums *Parīzes konvencijas* dalībvalstu nav pievienojušās nedz *Madrides vienošanai*, nedz *Lisabonas vienošanai*, tai skaitā, arī Latvija, kaut iepriekš bija *Madrides vienošanās* dalībvalsts²⁴⁰, nav pamata apgalvot, ka šie divi starptautiskie līgumi “tālāk definē” *Parīzes konvencijas* regulējumu. Tai pat laikā jāņem vērā, ka tieši *Parīzes konvencijas* 18. panta pirmā daļa, kā norādīts literatūrā, ir pamats *Madrides vienošanās* un *Lisabonas vienošanās* noslēgšanai starp abu šo līgumu dalībvalstīm²⁴¹, taču tikai šo līgumu dalībvalstīm šie abi starptautiskie līgumi ir saistoši.

Šo secinājumu nevar ietekmēt arī tas, ka gan *Madrides vienošanās*, gan *Lisabonas vienošanās* satur atsauces uz *Parīzes konvenciju*, jo šādas atsauces saista vienīgi šo divu starptautisko līgumu dalībvalstis papildus *Parīzes konvencijas* saistībām, taču nevar grozīt *Parīzes konvencijas* noteikumus. Šo vienošanos raksturu *Parīzes konvencija* definē kā vienošanās starp valstīm, 19. pantā nosakot, ka “[s]aprotams, ka Savienības dalībvalstis saglabā tiesības noslēgt savā starpā atsevišķas īpašas vienošanās rūpnieciskā īpašuma aizsardzībai, ja vien tās nav pretrunā šīs Konvencijas normām”.

Līdz ar to ja *Madrides vienošanās*, kā norādīts literatūrā, ir speciāls līgums, kas noslēgts *Parīzes konvencijas* ietvaros²⁴², tad šis viedoklis ir pareizs tiktāl, ciktāl tas skar papildus *Parīzes konvencijai* to valstu pienākumus, kas pievienojušās *Madrides vienošanai*. Kā pamatoti šajā sakarā norādīts literatūrā, tās valstis, kas pievienojās *Madrides vienošanai*, veido “lielāko speciālo Savienību *Parīzes konvencijas* ietvaros”²⁴³. Līdzīgs secinājums izdarāms arī attiecībā uz *Lisabonas vienošanos*, kuras 1. panta pirmajā daļā *expressis verbis* atrunāts, ka *Lisabonas vienošanās* dalībvalstis veido “speciālu savienību Rūpnieciskā īpašuma aizsardzības savienības ietvaros”, kas nodibināta saskaņā ar *Parīzes konvenciju*, jo šāda savienība nevar tikt nodibināta saskaņā ar *Parīzes konvenciju*, jo *Lisabonas vienošanās* nav noslēgta atbilstoši *Parīzes konvencijas* 18. panta prasībām.

TRIPS līgums ir ceturtais starptautiskajā līmenī noslēgtais starptautiskais līgums, kas paredz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību. *TRIPS līgums* paredz intelektuālā īpašuma aizsardzības minimuma standartus²⁴⁴ vai, kā arī norādīts literatūrā, starptautiskos minimuma

²³⁹ Bodenhausen G.H.C. Guide to the Application of the Paris Convention for the Protection of Industrial Property As revised at Stockholm in 1967. Geneva: BIRPI, 1968. - p. 9

²⁴⁰ Jāatzīmē, ka atbilstoši Ministru kabineta 1926. gada 03. februāra paziņojumam Latvija bija pievienojusies *Madrides vienošanai* laika posmā no 1925. gada 20. augusta līdz 1926. gada 21. decembrim (*Valdības Vēstnesis*, 1926. gada 12. februāris, nr. 34).

²⁴¹ O'Connor B. Geographical Indications in National and International Law. Monographs in trade law: 6. Brussels: O'Connor, 2003. – p. 24

²⁴² Correa C.M. Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights. A Commentary on the TRIPS Agreement. Oxford: Oxford University Press, 2007. - p. 215

²⁴³ Devitt V.C., McCarthy J.T. Protection of Geographical Denominations: Domestic and International. 69 TMR 206 (1979)

²⁴⁴ Vital F. Protection of geographical indications: the approach of the European Union. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Somerset West, Cape Province, South Africa, September 1 and 2,

standartus²⁴⁵. Kā norādīts *TRIPS līguma* preambulā, PTO dalībvalstis atzinušas “nepieciešamību līdz ar to izstrādāt jaunus likumus un disciplīnas attiecībā uz adekvātu standartu un principu nodrošināšanu jautājumā par intelektuālā īpašuma tiesību ar tirdzniecību saistīto aspektu pieejamību, darbības sfērām un izmantošanu [...]”, kā rezultātā PTO dalībvalstis vienojās, cita starpā, par to, ka “[PTO] Dalībvalstis īsteno šī Līguma nosacījumus. Dalībvalstis var (bet tas nav to pienākums) nodrošināt savos likumos daudz izvērstāku aizsardzību, nekā to prasa šis Līgums, ar nosacījumu, ka šāda aizsardzība nav pretrunā ar šī Līguma nosacījumiem” (*TRIPS līguma* 1. panta pirmā daļa). Arī *TRIPS līguma* II nodaļas nosaukums ir “Intelektuālā īpašuma tiesību pieejamības, darbības sfēru un izmantošanas standarti”, kurā ietverti noteikumi attiecībā uz dažādām intelektuālā īpašuma kategorijā, tai skaitā, 3. sadaļā attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm. Tādējādi, ja PTO dalībvalstis paredzēja *TRIPS līguma* noteikumus kā “adekvātus standartus” intelektuālā īpašuma aizsardzībai mudinot tām pieņemt stingrākus intelektuālā īpašuma aizsardzības noteikumus par tiem, kas paredzēti *TRIPS līgumā*, var izdarīt secinājumu, ka *TRIPS līgumā* atspoguļotie noteikumi uztverami par intelektuālā īpašuma aizsardzības minimuma standartiem, kuri jānodrošina PTO dalībvalstīm, tostarp, Latvijai.

TRIPS līgums nelieto nedz terminu “izcelsmes norāde”, nedz terminu “izcelsmes vietas nosaukums”, bet regulē terminu “**ģeogrāfiskā norāde**” (*geographical indication* – angļu val.), kuru savukārt nelieto nedz *Parīzes konvencija*, nedz *Madrides vienošanās*, nedz *Lisabonas vienošanās*, kaut gan literatūrā norādīts, ka *TRIPS līgumā* lietotā termina “ģeogrāfiskā norāde” priekštecis ir tieši *Lisabonas vienošanās* tekstā minētais termins “izcelsmes vietas nosaukums”²⁴⁶.

Zināmā mērā var uzskatīt, ka *TRIPS līgumā* pieminētais termins “ģeogrāfiskā norāde” ir kompromiss starp abiem *Parīzes konvencijā* lietotajiem terminiem “izcelsmes norāde” un “izcelsmes vietas nosaukums”, tā teikt, vidus pozīcija ģeogrāfiskās izcelsmes norādes evolūcijas procesā²⁴⁷, jo ģeogrāfiskā norāde satur vairāk kvalificējošu pazīmju kā izcelsmes norāde, tai pat laikā ģeogrāfiskā norāde nav tik ierobežojoša rakstura kā izcelsmes vietas nosaukums. Piemēram, gadījumā, ja konkrētajai precei ir reputācija, pateicoties ģeogrāfiskajai vietai, kas atspoguļota tās apzīmēšanā lietotajā ģeogrāfiskā apzīmējumā, tai pat laikā neesot īpašībām, kas radušās pateicoties šai vietai, šāds apzīmējums tiks uztverts par ģeogrāfisko norādi, bet ne par izcelsmes vietas

1999. Geneva: WIPO, 2000. - p. 55; O'Connor B. *The Law of Geographical Indications*. London: Cameron May, 2004. - p. 92

²⁴⁵ Goldstein P. *International intellectual property law: cases and materials*. New York: Foundation Press, 2001. - p. 95

²⁴⁶ Echols M.A. *Geographical indications for food products: international legal and regulatory perspectives*. AH Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2008. - p. 39; Baeumer L. *Protection of Geographical Indications under WIPO Treaties and Questions Concerning the Relationship Between Those Treaties and the TRIPS Agreement*. In book: *Symposium on the International Protection of Geographical Indications in the Worldwide Context*. Eger, Hungary, October 24 and 25, 1997. Geneva: WIPO, 1999. -p. 12

²⁴⁷ Norrsjö L.G. *Indications of geographical origin as part of the intellectual property law*. In book: Norrsjö L.G., Posa I.M. *Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. Extended protection of geographical indications beyond wines and spirits : the TRIPs Council Negotiations*. Stockholm: IFIM, 2004. – p. 10

nosaukumu²⁴⁸. Vienlaikus *TRIPS līgums* turpina *Parīzes konvencijas* pamatprincipus, jo *TRIPS līguma* 22. panta otrā daļa satur atsauci uz *Parīzes konvencijā* nodibinātajiem aizsardzības pamatprincipiem, tādēļ pamatots ir viedoklis, ka *TRIPS līguma* 22. pants pamatojas uz *Parīzes konvenciju*, paredzot plašu ģeogrāfiskās norādes definīciju un dibinot jaunu juridisko struktūru²⁴⁹. Šo iemeslu dēļ nav pārsteidzošs pilnīgi pamatots secinājums, ka PTO dalībvalstīm, kurām visām saistošs *TRIPS līgums*, ir saistoši *Parīzes konvencijas* noteikumi²⁵⁰.

Kaut gan termins “ģeogrāfiskā norāde”²⁵¹ ieviests 20. gadsimta 70. gadu vidū²⁵², tostarp, ietverts 1975. gadā publicētajā WIPO Līguma projektā par ģeogrāfiskajām norādēm²⁵³, tomēr līdz šim brīdim nav vienotības jautājumā, “kas tieši veido ģeogrāfiskās norādes definīciju”²⁵⁴, jo terminu “ģeogrāfiskā norāde” saprot divās dažādās nozīmēs, proti, šaurākā un plašākā²⁵⁵, atkarībā no šī termina satura izpratnes katrā konkrētā gadījumā. Pēc sava rakstura šāda duālā izpratne attiecas uz katru gadījumu, kad tiek lietots minētais termins, bet ne tikai starptautiski tiesiskajā praksē, kā norādīts literatūrā²⁵⁶. Tai pat laikā jāpiekrīt literatūrā paustajam uzskatam, ka pēc *TRIPS līguma* spēkā stāšanās šis termins saprotams atbilstoši *TRIPS līgumā* ietvertajai legāldefinīcijai²⁵⁷. Līdz ar to pēc *TRIPS līguma* spēkā stāšanās neattaisnojami būtu lietot terminu “ģeogrāfiskā norāde” atšķirīgā nozīmē, nekā šis termins definēts *TRIPS līgumā*. Ar ģeogrāfisko norādi **sašaurinātā**

²⁴⁸ Baeumer L. Protection of Geographical Indications under WIPO Treaties and Questions Concerning the Relationship Between Those Treaties and the TRIPS Agreement. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications in the Worldwide Context. Eger, Hungary, October 24 and 25, 1997. Geneva: WIPO, 1999. - p. 12, 23

²⁴⁹ Echols M.A. Geographical indications for food products: international legal and regulatory perspectives. AH Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2008. - p. 4

²⁵⁰ Correa C.M. Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights. A Commentary on the TRIPS Agreement. Oxford: Oxford University Press, 2007. - p. 214

²⁵¹ No terminoloģiskā viedokļa varētu rasties domstarpības, vai no latviešu valodas gramatikas viedokļa pareizāk lietot terminu “ģeogrāfiska norāde” vai “ģeogrāfiskā norāde”, kas atrisināms par labu otrajam variantam; šāds variants lietots doktrīnā (Ģeogrāfiskā norāde. Grām.: Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 187. lpp.).

²⁵² Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Ninth Session. Document No SCT/9/4. Geneva: WIPO, 2002. - p. 2; Sal.: Rangnekar D. Geographical Indications. A Review of Proposals at the TRIPS Council: Extending Article 23 to Products other than Wines and Spirits. Geneva, 2003. - p. 6 Pieejams: <http://ictsd.org/i/publications/11767/> [skatīts 2010. gada 07. aprīlī]

²⁵³ Baeumer L. Considerations Concerning A Definition of Geographical Indications. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Santenay (France), November 9 and 10, 1989. Geneva: WIPO, 1990. - p. 19

²⁵⁴ Sanders A.K. Future Solutions for Protecting Geographical Indications Worldwide. In book: New Frontiers of Intellectual Property. Studies in Industrial Property and Copyright Law. Christopher Heath and Anselm Kamperman Sanders (eds.). Oregon: Hart Publishing, 2005. - p. 133

²⁵⁵ O'Connor B. The Law of Geographical Indications. London: Cameron May, 2004. - p. 23; Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Fifth Session. Document No SCT/5/3. Geneva: WIPO, 2000. - p. 5; WIPO Intellectual Property Handbook: Policy, Law and Use. Second edition. Geneva: 2004, WIPO. - p. 120-121. Pieejams: <http://www.wipo.int/about-ip/en/iprm/> [skatīts 2010. gada 15. maijā]; Knaak R. Relationship Between Trademark Protection and Protection of Geographical Indications. WIPO Regional Seminar on Trademarks and Geographical Indications. Georgian Patent Office, 1997. - p. 21-22

²⁵⁶ Ģeogrāfiskā norāde. Grām.: Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 187.-188. lpp.

²⁵⁷ Höpferger M. International Protection of geographical indications – the present situation and prospects for future developments. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Somerset West, Cape Province, South Africa, September 1 and 2, 1999. Geneva: WIPO, 2000. - p. 13

izpratnē tiek uztverta ģeogrāfiskā norāde *TRIPS līguma* izpratnē, bet **paplašinātā** – kā jebkurš apzīmējums vai norāde, kas attiecas uz preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi. Pieļaujot šādu duālu ģeogrāfisko norāžu izpratni, tiek izšķirti arī vairāki ģeogrāfisko norāžu veidi kā tiešā ģeogrāfiskā norāde²⁵⁸, netiešā ģeogrāfiskā norāde²⁵⁹, izdomāta ģeogrāfiskā norāde²⁶⁰, neitrāla ģeogrāfiskā norāde²⁶¹, vispārēja ģeogrāfiska norāde²⁶². Tādā veidā terminu “ģeogrāfiskā norāde” lietošana praksē var izraisīt grūtības, jo ģeogrāfiskā norāde var tikt saistīta ne tikai ar to nozīmi, ko tai piešķir *TRIPS līgums* un valstu nacionālās tiesības, bet arī dažādas doktrīnas un pat dažādi līgumi, jo, kā norādīts literatūrā, ģeogrāfisko norāžu izpratne *NAFTA līgumā* atšķiras no *TRIPS līgumā* atspoguļotās definīcijas²⁶³, kam tomēr nevar piekrist²⁶⁴.

Tā kā *TRIPS līgums* definē jēdzienu “ģeogrāfiskā norāde”, nav pamata ar šo jēdzienu aptvert izcelsmes norādī un izcelsmes vietas nosaukumu²⁶⁵, proti, lietot šo jēdzienu vispārīgā, paplašinātā nozīmē bez saistības ar *TRIPS līgumu*. Tādēļ par pamatotu vērtējams uzskats, ka kopš *TRIPS līguma* spēkā stāšanās ģeogrāfiskā norāde tiek uztverta nevis kā vispārējs ģeogrāfiskas izcelsmes apzīmējums, bet gan kā tāds, kas attiecas uz *TRIPS līguma* saistībām un pienākumiem²⁶⁶. Šī iemesla dēļ var pievienoties viedoklim, ka kopš *TRIPS līguma* spēkā stāšanās ir kļuvis par ierastu praksi lietot jēdzienu “ģeogrāfiskā norāde” *TRIPS līguma* 22. panta pirmās daļas izpratnē²⁶⁷.

²⁵⁸ Tieša ģeogrāfiskā norāde. Grām.: Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 203. lpp.; skat. arī: Ancītis J. Par ģeogrāfisko norāžu aizsardzību. *Latvijas Vēstnesis*, pielikums *Jurista vārds*, 2000. 14. novembris, nr. 35; WIPO Intellectual Property Handbook: Policy, Law and Use. Second edition. Geneva: 2004, WIPO. – p. 121. Pieejams: <http://www.wipo.int/about-ip/en/iprm/> [skatīts 2010. gada 15. maijā]

²⁵⁹ Netieša ģeogrāfiskā norāde. Grām.: Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 197. lpp.; skat. arī: Ancītis J. Par ģeogrāfisko norāžu aizsardzību. *Latvijas Vēstnesis*, pielikums *Jurista vārds*, 2000. 14. novembris, nr. 35; WIPO Intellectual Property Handbook: Policy, Law and Use. Second edition. Geneva: 2004, WIPO. – p. 121. Pieejams: <http://www.wipo.int/about-ip/en/iprm/> [skatīts 2010. gada 15. maijā]

²⁶⁰ Izdomāta ģeogrāfiskā norāde. Grām.: Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 191. lpp.

²⁶¹ Neitrāla ģeogrāfiskā norāde. Grām.: Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 195.-196. lpp.

²⁶² Vispārēja ģeogrāfiskā norāde. Grām.: Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 204.-205. lpp.

²⁶³ Correa C.M. Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights. A Commentary on the TRIPS Agreement. Oxford: Oxford University Press, 2007. - p. 213

²⁶⁴ Kaut gan ģeogrāfiskās norādes tiek regulētas *NAFTA līguma* 1712. pantā, to definīcija sniegta 1721. pantā, kura sakrīt ar *TRIPS līguma* 22. panta pirmajā daļā ietvertu ģeogrāfisko norāžu definīciju. Tādēļ ģeogrāfisko norāžu izpratne gan *NAFTA līgumā*, gan *TRIPS līgumā* ir identiska.

²⁶⁵ Baumeur L. Protection of Geographical Indications under WIPO Treaties and Questions Concerning the Relationship Between Those Treaties and the TRIPS Agreement. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications in the Worldwide Context. Eger, Hungary, October 24 and 25, 1997. Geneva: WIPO, 1999. - p. 13

²⁶⁶ Höpperger M. International Protection of geographical indications – the present situation and prospects for future developments. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Somerset West, Cape Province, South Africa, September 1 and 2, 1999. Geneva: WIPO, 2000. - p. 13

²⁶⁷ Baumeur L. Protection of Geographical Indications under WIPO Treaties and Questions Concerning the Relationship Between Those Treaties and the TRIPS Agreement. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications in the Worldwide Context. Eger, Hungary, October 24 and 25, 1997. Geneva: WIPO, 1999. - p. 10

Pamatots ir prof. Jāņa Rozenfelda viedoklis, ka tiktāl, ciktāl tiek runāts par *TRIPS līgumu*, *Lisabonas vienošanos* un *Pārtikas produktu Regulu* (pētīta darba 2. nodaļā), kas satur pēc būtības līdzīgus terminus (ģeogrāfiskās norādes, izcelsmes apzīmējumi), terminoloģiska rakstura problēmas nerodas²⁶⁸, taču šie dokumenti ir vienīgi daļa no starptautiskajiem līgumiem un normatīvajiem aktiem, kas regulē ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību, tai pat laikā, kā tālāk pētīts darba 2. nodaļā, pastāv terminoloģiska rakstura atšķirības šo terminu legāldēfīnīcijās starp *TRIPS līgumu* un *Lisabonas vienošanos*, no vienas puses, un *Pārtikas produktu Regulu* un citām Regulām, no otras puses. Turklāt, jāņem arī vērā, ka no Latvijas tiesību viedokļa vienkāršu kvalitātes neitrālu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu dēfīnīšanai tiek lietoti divi dažādi termini: izcelsmes norāde (*Parīzes konvencija* un EST judikatūra) un ģeogrāfiskās izcelsmes norāde (likums *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm*). Tātad terminoloģiskas daudzveidības rezultātā viens un tas pats termins tiek dēfīnēts dažādi, kas no juridiskās terminoloģijas viedokļa nav pieļaujami²⁶⁹.

1.4. Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiesībsubjektība

Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiesībsubjektības nozīmīgums saistāms ar **personu loka noteikšanu**, uz kurām attiecas izņēmuma tiesības uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, kas raksturojamas **no divu aspektu viedokļa**. Pirmkārt, tiesības uz konkrētās ģeogrāfiskās izcelsmes norādes izmantošanu, proti, **pozitīvās tiesības**. Šādas tiesības var tikt normatīvi regulētas, piemēram, *Pārtikas produktu Regulas* 8. panta pirmā daļa nosaka, ka “[s]askaņā ar šo regulu reģistrētu nosaukumu var izmantot jebkurš uzņēmējs, kas tirgo lauksaimniecības produktu vai pārtikas produktu, kas atbilst attiecīgajai specifikācijai”. Otrkārt, tiesības aizliegt ģeogrāfiskās izcelsmes norādes prettiesisku izmantošanu, t.i. aizliegt izmantošanu personām, kurām nav tiesību izmantot attiecīgo ģeogrāfiskās izcelsmes norādi vai kuras izmanto to pretēji konkrētās norādes izmantošanas prasībām, un aizliegt izmantot attiecīgo ģeogrāfiskās izcelsmes norādi kā sugas vārdu²⁷⁰, proti, **negatīvās tiesības**²⁷¹. Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējums primāri satur šādas aizliedzošās normas, kas attiecībā uz ES pētīts darba 2.5. apakšnodaļā, bet attiecībā uz Latviju – darba 3.2. un tālākās apakšnodaļās.

²⁶⁸ Rozenfelds J. Intelektuālais īpašums. Otrais, labotais un papildinātais izdevums. R.: Zvaigzne ABC, 2008. – 228. lpp.

²⁶⁹ Šajā sakarā var atzīmēt, ka literatūrā secināts, ka divu jēdzienu ar vienādu būtību vienlaicīga lietošana normatīvajos aktos “ir pretēja juridiskās tehnikas principiem, kas vienmēr bijuši orientēti uz vienotas terminoloģijas lietošanu” (Grudulis M. Izņēmuma tiesības kategorija un tās izpratne autortiesībās. Grām.: Latvijas Universitātes zinātniskie raksti, nr. 667. Autoru kolektīvs. R.: Latvijas Universitāte, 2001. - 97. lpp.).

²⁷⁰ Ģeogrāfiskās norādes aizsardzība. Grām.: Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 188. lpp. Skat. arī: Baeumer L. Various Forms of Protection of Geographical Indications and Possible Consequences for an International Treaty. In book: Symposium on the International Protection of geographical indications. Funchal, Madeira, Portugal, October 13 and 14, 1993. Geneva: WIPO, 1994. - p. 32; WIPO Intellectual Property Handbook : Policy, Law and Use. Second edition. Geneva: 2004, WIPO. – p. 121 - 122. Pieejams: <http://www.wipo.int/about-ip/en/iprm/> [skatīts 2010. gada 15. maijā]

²⁷¹ Sal.: Correa C.M. Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights. A Commentary on the TRIPS Agreement. Oxford: Oxford University Press, 2007. - p. 7

Iepriekšējā rindkopā raksturotā personu loka noteikšanai priekšplānā izvirzās **īpašumtiesību jautājums** saistībā ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, kas tiesību literatūrā palicis praktiski nepētīts jautājums.

Atšķirībā no pārējiem intelektuālā īpašuma objektiem, uz kuriem attiecināts īpašnieka jēdziens, piemēram, preču zīmēm, - “[n]eviena persona, kura atbilstoši likumam spējīga iegūt un valdīt jebkurus īpašuma veidus, nav izslēgta no preču zīmju īpašuma iegūšanas”²⁷², - tiesību literatūrā norādīts, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu gadījumā nav tādas personas, respektīvi, “īpašnieka”, kas būtu tiesīgs atļaut vai neatļaut izmantot ģeogrāfiskās izcelsmes norādi attiecībā uz citu ģeogrāfisko vietu, nekā norādīts šajā norādē²⁷³. Šādas atļaujas došanu neparedz nedz *Parīzes konvencija*, nedz *Madrides vienošanās*, nedz *Lisabonas vienošanās*²⁷⁴. Tā kā nav iespējams konstatēt ģeogrāfiskās izcelsmes norādes īpašnieku²⁷⁵, literatūrā norādīts uz to, ka “ģeogrāfiskās izcelsmes norādes **nepieder nevienam konkrētam komersantam**”²⁷⁶, ko apstiprina arī citi autori²⁷⁷. Kā šajā saistībā atzīmējuši *WIPO* eksperti,

“ģeogrāfiskās norādes [ši termina izpratne citētajā fragmentā atbilst ģeogrāfiskās izcelsmes norādei – autora piebilde] “īpašnieks” nepastāv tādā nozīmē, ka viena persona vai uzņēmums [komersants atbilstoši *Komerclikuma* izpratnei – autora piebilde] nevar izslēgt citas personas vai uzņēmumus no ģeogrāfiskās norādes lietošanas, bet ikvienam un katram uzņēmumam, kas atrodas vietā, uz ko atsaucas ģeogrāfiskā norāde, ir tiesības izmantot minēto norādi produktiem, kuri cēlušies minētajā vietā, tomēr iespējams saskaņā ar atbilstību noteiktas kvalitātes prasībām tādas kā noteiktas, piemēram, administratīvajos dekrētos, kas paredz izcelsmes vietas nosaukumu izmantošanu”²⁷⁸.

Darba autors uzskata, ka **kritiski** vērtējami augstāk norādīto autoru viedokļi, kas pamatojas uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādes **bezīpašnieka teoriju**. Atzīstot ģeogrāfiskās izcelsmes norādes

²⁷² Upton F.H. A Treatise on the Law of Trade Marks: with a Digest and Review of the English and American Authorities. Albany: Weare C. Little, 1860. - p. 19

²⁷³ Baeumer L. Protection of Geographical Indications under WIPO Treaties and Questions Concerning the Relationship Between Those Treaties and the TRIPS Agreement. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications in the Worldwide Context. Eger, Hungary, October 24 and 25, 1997. Geneva: WIPO, 1999. - p. 13; WIPO Intellectual Property Handbook : Policy, Law and Use. Second edition. Geneva: 2004, WIPO. – p. 121. Pieejams: <http://www.wipo.int/about-ip/en/iprm/> [skatīts 2010. gada 15. maijā]

²⁷⁴ Baeumer L. Protection of Geographical Indications under WIPO Treaties and Questions Concerning the Relationship Between Those Treaties and the TRIPS Agreement. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications in the Worldwide Context. Eger, Hungary, October 24 and 25, 1997. Geneva: WIPO, 1999. - p. 14

²⁷⁵ Baeumer L. The International Protection of Geographical Indications. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Wiesbaden, Germany. October 17 and 18, 1991. Geneva: WIPO, 1992. – p. 26; O'Connor B. The Law of Geographical Indications. London: Cameron May, 2004. – p. 254; Bodenhausen G.H.C. Guide to the Application of the Paris Convention for the Protection of Industrial Property As revised at Stockholm in 1967. Geneva: BIRPI, 1968. – p. 140

²⁷⁶ Baeumer L. Considerations Concerning A Definition of Geographical Indications. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Santenay (France), November 9 and 10, 1989. Geneva: WIPO, 1990. – p. 17

²⁷⁷ Rangnekar D. Geographical Indications. A Review of Proposals at the TRIPS Council: Extending Article 23 to Products other than Wines and Spirits. Geneva, 2003. – p. 6. Pieejams: <http://ictsd.org/i/publications/11767/> [skatīts 2010. gada 07. aprīlī]

²⁷⁸ WIPO Intellectual Property Handbook : Policy, Law and Use. Second edition. Geneva: 2004, WIPO. – p. 121. Pieejams: <http://www.wipo.int/about-ip/en/iprm/> [skatīts 2010. gada 15. maijā]

bezīpašnieka teoriju, minētie autori nenorāda, pirmkārt, pamatojumu viedoklim, ka nepastāv ģeogrāfiskās izcelsmes norādes īpašnieks, un, otrkārt, kādā veidā un no kuras personas tiek iegūtas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pozitīvās un negatīvās tiesības. Līdz ar to minēto autoru izvirzītā ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu bezīpašnieka teorija ir iekšēji pretrunīga, jo, ja nepastāv ģeogrāfiskās izcelsmes norādes īpašnieks, tad nav saprotams, kādā veidā un no kuras personas tiek iegūtas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pozitīvās un negatīvās tiesības.

Šīs kritikas rezultātā darba autors uzskata, ka bez ģeogrāfiskās izcelsmes norādes īpašnieka noskaidrošanas nav iespējams ne vien atklāt ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības modeļus nākamajā apakšnodaļā, bet arī pētīt ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējumu nākamajās darba nodaļās. Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes īpašnieka noskaidrošanai nevar ignorēt to, ka atsevišķi autori pretstata ģeogrāfiskās izcelsmes norādes preču zīmēm, norādot uz to, ka pēdējās aizsargā īpašuma tiesības, bet pirmās ir “publiskais īpašums”²⁷⁹. Tādēļ, izdalot atsevišķu personu, kopienu un publiskās īpašuma tiesības²⁸⁰, tiesību literatūrā šajā saistībā norādīts, ka “valstij var piederēt visas īpašuma tiesības uz kādu lietu, un tā var piešķirt šo tiesību izmantošanu konkrētiem pilsoņiem drīzāk ar administratīvu nekā īpašuma tiesību regulējošu noteikumu palīdzību. Mēs to raksturotu kā publisko jeb valsts īpašumu”²⁸¹.

Ja ģeogrāfiskās izcelsmes norādes īpašumtiesiskais jautājums tiek skatīts no **publiska (valsts) īpašuma** perspektīvas viedokļa, pamatoti būtu atzīt, ka, ņemot vērā to, ka tieši valsts ar normatīvo aktu palīdzību piešķir ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pozitīvās un negatīvās tiesības, ģeogrāfiskās izcelsmes norādes saistāmas ar publisko īpašumu. No šīs analīzes jāsecina, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norādes īpašumtiesības ietilpst publiskā (valsts) īpašuma sastāvā, proti, par ģeogrāfiskās izcelsmes norādes īpašnieku atzīstama valsts, kas Latvijas gadījumā ir Latvijas Republika kā sākotnējais publisko tiesību subjekts (*Valsts pārvaldes iekārtas likuma*²⁸² 1. panta 1. punkts un 4. panta pirmā daļa). Šajā saistībā jāatzīmē, ka par šādu īpašnieku nevar būt pašvaldība kā atvasinātais publisko tiesību subjekts, jo ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu jautājumi nav ietverti pašvaldību veicamo valsts pārvaldes funkciju lokā atbilstoši likuma *Par pašvaldībām*²⁸³ 15. pantam.

Sekojoši, nevar atbalstīt prof. *Džeremija Filipša (Jeremy Phillips)* viedokli, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norādes nav “īpašums” tādā nozīmē kā preču zīmes ir īpašums, jo tās “nevar pirkt, pārdot vai licencēt”²⁸⁴, jo šādu ierobežojumu esamība izriet nevis no tā, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norādes

²⁷⁹ Mittal D.P. *Taxmann's Trade Marks, Passing-Off & Geographical Indications of Goods. Law And Procedure.* New Delhi: Taxmann Allied Services (C.P.) Ltd, 2002. – p. 1279

²⁸⁰ Clarke A., Kohler P. *Property law: commentary and materials.* New York: Cambridge University Press, 2005. – p. 35 - 43

²⁸¹ *Ibid.* – p. 35

²⁸² Valsts pārvaldes iekārtas likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2002. 21. jūnijs, nr. 94

²⁸³ Par pašvaldībām: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1994. 24. maijs, nr. 61

²⁸⁴ Phillips J. *Trade Mark Law: A Practical Anatomy.* New York: Oxford University Press, 2003. – p. 604

gadījumā nepastāv īpašumtiesības, bet gan tādēļ, ka valsts normatīvajos aktos ir paredzējusi šo norāžu neatsavināmo raksturu, kas tiks pētīts tālākajā tekstā.

Secinājums par ģeogrāfiskās izcelsmes norādes īpašumtiesību ietilpšanu publiskā (valsts) īpašuma sastāvā nenonāk pretrunā ar Latvijas īpašumtiesību sistēmu. Tiesības uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm kā intelektuālā īpašuma tiesības kopumā²⁸⁵ atzīstamas par bezķermeniskām lietām (*Civillikuma* 841. pants). Ja īpašums ir pilnīgas varas tiesība par lietu (*Civillikuma* 923. pants), kas dod īpašniekam vienam pašam pilnīgas varas tiesību par lietu (*Civillikuma* 1036. pants), tad šīs tiesības tiek attiecinātas uz īpašnieku (kopīpašuma gadījumā – kopīpašniekiem, kas šajā gadījumā nepastāv) (*Civillikuma* 1067. - 1075. panti). Ja ģeogrāfiskās izcelsmes norādes īpašumtiesības ietilpst publiskā (valsts) īpašumā, tad pilnīgas varas tiesības uz šīm norādēm pieder valstij, kura kā ar īpašniekam piederošo pilnīgas varas tiesību par lietu, respektīvi, ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, ar normatīvajiem aktiem definē pieļaujamās ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu izmantošanas robežas.

Izņēmuma kārtā valsts var nodot īpašuma tiesības uz konkrēto ģeogrāfiskās izcelsmes norādi noteiktai personu grupai, pieļaujot reģistrēt ģeogrāfiskās izcelsmes norādi kā kolektīvo zīmi vai sertifikācijas zīmi, kas apstiprināts literatūrā attiecībā uz Šveici, bet to var raksturot vispārināti kā teorētisku nostādni²⁸⁶ (skat. darba 1.5. apakšnodaļu saistībā ar kolektīvo un sertifikācijas zīmju regulējumu kopumā, bet 3.4. apakšnodaļu – attiecībā uz Latvijas regulējumu). Tai pat laikā nevar pievienoties šī viedokļa autoram tajā, ka šāda reģistrācija nepiešķir zīmes īpašniekam absolūtas izņēmuma tiesības uz tam piederošo kolektīvo vai sertifikācijas zīmi²⁸⁷, jo tiesības aizliegt izmantot kolektīvo vai sertifikācijas zīmi atzīstama par vienu no izņēmuma tiesību izpausmēm, proti, aizliegt noteiktu darbību veikšanu²⁸⁸. Tai pat laikā nevar pilnībā piekrist viedoklim, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norādes piešķir tiesīgajām personām izņēmuma tiesības līdzīgi kā preču zīmes²⁸⁹, jo, kaut izņēmuma tiesības, kas kā juridiska kategorija tiek galvenokārt lietota intelektuālā īpašuma tiesībās²⁹⁰, aptver tiesības aizliegt citām personām veikt noteiktu darbību kopumu²⁹¹, tomēr šo tiesību pamats atšķiras: ja preču zīmju gadījumā tas izriet no preču zīmju reģistrācijas fakta, tad ģeogrāfiskās izcelsmes norādes gadījumā – normatīvajos aktos noteikto ierobežojumu rezultātā.

²⁸⁵ Rozenfelds J. Intelektuālais īpašums. Otrais, labotais un papildinātais izdevums. R.: Zvaigzne ABC, 2008. – 9 lpp.

²⁸⁶ Lange P. Internationales Handbuch des Marken – und Kennzeichenrechts. Herausgeben von P. Lange. München: Verlag C.H.Beck, 2009. – S. 906

²⁸⁷ Ibid.

²⁸⁸ Izņēmuma tiesības. Grām.: Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 73. lpp.

²⁸⁹ Resinek N. Geographical indications and trade marks: Coexistence or "first in time, first in right" principle? *European Intellectual Property Review*, 2007, Vol. 29, Issue 11. - p. 448.

²⁹⁰ Grudulis M. Izņēmuma tiesības kategorija un tās izpratne autortiesībās. Grām.: Latvijas Universitātes zinātniskie raksti, nr. 667. Autoru kolektīvs. R.: Latvijas Universitāte, 2001. - 94. lpp.

²⁹¹ Izņēmuma tiesības. Grām.: Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 73. lpp.

Līdzīgi kā kolektīvo un sertifikācijas zīmju gadījumā atsevišķās jurisdikcijās valsts var nodot ģeogrāfiskās izcelsmes norādes īpašumtiesības noteiktām personām, piemēram, Šveicē var atzīt kādu Šveices izcelsmes norādi izmantojamu vienīgi noteiktām precēm vai pakalpojumiem, kura pieder attiecīgajam kantonam un profesionālajām un aroda apvienībām (Šveices *Federālā likuma par preču zīmju un izcelsmes norāžu aizsardzību* 50. pants).

Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes īpašnieka ietilpšana publiska īpašuma sastāvā tomēr nenozīmē to, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norādes nav uzskatāmas par intelektuālā īpašuma objektiem, kā atspoguļots darba 1.2. apakšnodaļā. Ņemot vērā to, ka intelektuālā īpašuma objektiem raksturīga izņēmuma tiesību (ekskluzivitātes) esamība²⁹², izņēmuma tiesību pastāvēšana ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu gadījumā un to piešķiršana atbilstoši normatīvo aktu regulējumam apstiprina ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu atzīšanas par intelektuālā īpašuma objektiem pamatotību.

Tādējādi, ģeogrāfiskās izcelsmes norādes īpašumtiesības ietilpst publiskā (valsts) īpašuma sastāvā, tādēļ nevar pievienoties tiesību literatūrā izteiktajiem viedokļiem, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu gadījumā nav konstatējama persona, kurai pieder īpašuma tiesības uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, un tādējādi nevar piekrist ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu bezīpašnieka teorijai.

Ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm saistīto tiesību izlietošana no fizisko un juridisko personu puses sastopas ar noteiktiem valsts noteiktajiem **ierobežojumiem** normatīvajos aktos.

Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes **nav atsavināmas tiesības**, izņemot augstāk norādītos atsavināšanas gadījumus attiecībā uz kolektīvo vai sertifikācijas zīmju reģistrēšanu un ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu nodošanu citām personām. Tā rezultātā ģeogrāfiskās izcelsmes norādes izņemtas no civiltiesiskās apgrozības tiktāl, ciktāl iespējama to pozitīvo un negatīvo tiesību izlietošana, kuras raksturotas apakšnodaļas sākumā. Līdz ar to pamati norādīts tiesību literatūrā, ka, “[t]ā kā ģeogrāfiskās norādes [ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu nozīmē šajā darbā lietotajā terminoloģijā – autora piebilde] pamatojas uz saistību ar teritoriju, tās nav nododamas (tādā nozīmē kā attiecināmas uz personām ārpus ģeogrāfiskās teritorijas)”²⁹³. Kā pamatoti norādījis prof. *Džeremijs Filipss (Jeremy Phillips)*, ģeogrāfiskās izcelsmes norādes “nevar pirkt, pārdot vai licencēt”²⁹⁴. Šo secinājumu apstiprina arī tiesību literatūrā paustie viedokļi attiecībā uz atsevišķu valstu regulējumu (Vācija, Francija, Šveice), saskaņā ar kuriem ģeogrāfiskās izcelsmes norādes nevar tikt nodotas vai licencētas²⁹⁵. Šo pamatoto secinājumu, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norādes nevar tikt licencētas,

²⁹² Firth A., Phillips J. Introduction to intellectual property law. Fourth edition. Butterworths, 2001. - p. 3 - 6

²⁹³ UNCTAD-ICTSD. Resource Book on TRIPS and Development. New York: Cambridge University Press, 2005. – p. 275

²⁹⁴ Phillips J. Trade Mark Law: A Practical Anatomy. New York: Oxford University Press, 2003. – p. 604

²⁹⁵ Lange P. Internationales Handbuch des Marken – und Kennzeichenrechts. Herausgeben von P. Lange. München: Verlag C.H.Beck, 2009. – S. 128, 262, 906

apstiprina arī citi autori²⁹⁶. Pamatoti tādēļ Latvijas tiesību literatūrā atzīts, ka ne visas intelektuālā īpašuma tiesības ir nododamas²⁹⁷, kas attiecas uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiesību apjoma ierobežoto raksturu, jo ģeogrāfisko norāžu tiesību apjoms, kā pamatoti norādīts literatūrā, neietver tiesības licencēt vai nodot ģeogrāfiskās izcelsmes norādi²⁹⁸.

Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu neatsavināmais raksturs izriet no preču zīmju tiesību regulējuma, saskaņā ar kuru atsevišķiem apzīmējumiem, tostarp, ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, jābūt brīviem un tie **nevar tikt reģistrēti** ne uz vienas personas vārda. Saskaņā ar *Preču zīmju Direktīvas* 3. panta pirmās daļas c) punktu (transponēta likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 6. panta pirmās daļas 3. punktā, kas sīkāk aplūkots darba 3.4. apakšnodalā) neregistrē vai reģistrēšanas gadījumā pasludina par spēkā neesošām preču zīmes, kas sastāv tikai no apzīmējumiem vai norādēm, kuri var noderēt tirdzniecībā, lai apzīmētu preču veidu, kvalitāti, daudzumu, paredzēto nolūku, vērtību, ģeogrāfisko izcelsmi vai preču ražošanas vai pakalpojuma sniegšanas laiku, vai citas preču raksturīgas pazīmes. Tulkojot identisku normu *Direktīvā 89/104/EEK*²⁹⁹, kuras normas kodificēja *Preču zīmju Direktīva*, EST secināja, ka

“Direktīvas 3(1)(c) pants ietver mērķi, kas ir sabiedrības interesēs, proti, ka visi var brīvi izmantot aprakstošas zīmes vai norādes saistībā ar precēm vai pakalpojumiem, saistībā ar kuriem tiek attiecināta reģistrācija, ieskaitot kolektīvas zīmes vai kā kompleksas vai grafiskas zīmes daļu. 3(1)(c) pants tādējādi neļauj šādas zīmes un norādes rezervēt vienam vienīgam uzņēmumam [komersantam – autora piebilde], jo tās var tikt reģistrētas kā preču zīmes”³⁰⁰.

Attīstot šo secinājumu, EST atzina, ka,

“[k]as attiecas, daudz konkrētāk, zīmēm vai norādēm, kuras kalpo, lai apzīmētu preču kategoriju ģeogrāfisko izcelsmi, saistībā ar kurām zīme ir pieteikta reģistrācijai, it sevišķi ģeogrāfiskajiem nosaukumiem, sabiedrības interesēs ir, ka tie paliek pieejami ne tikai tādēļ, ka tie var būt attiecīgo preču kategoriju kvalitātes vai citu īpašību norāde, un var arī dažādos veidos ietekmēt patērētāja priekšstatus, piemēram, saistot preces ar vietu, kas var radīt labvēlīgu atbildi”³⁰¹,

bez tam,

²⁹⁶ Norrsjö L.G. Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. In book: Norrsjö L.G., Posa I.M. Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. Extended protection of geographical indications beyond wines and spirits : the TRIPs Council Negotiations. Stockholm: IFIM, 2004. – p. 86

²⁹⁷ Balodis K. Ievads civiltiesībās. R.: Zvaigzne ABC, 2007. - 116. lpp.

²⁹⁸ Rangnekar D. Geographical Indications. A Review of Proposals at the TRIPs Council: Extending Article 23 to Products other than Wines and Spirits. Geneva, 2003. – p. 6. Pieejams: <http://ictsd.org/i/publications/11767/> [skatīts 2010. gada 07. aprīlī]

²⁹⁹ Padomes Pirmā direktīva 89/104/EEK, ar ko tuvina dalībvalstu tiesību aktus attiecībā uz preču zīmēm. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 17/01. sēj., 92./98. lpp.

³⁰⁰ EST lieta: apvienotās lietas C-108/97 and C-109/97 *Windsurfing Chiemsee Produktions- und Vertriebs GmbH (WSC) v Boots- und Segelzubehör Walter Huber and Franz Attenberger* [1999] ECR I-02779, sprieduma 25. punkts. Šo secinājumu tiesa atkārtoja arī vēlākajā judikatūrā (EST lieta: apvienotās lietas C-53/01 and C-55/01 *Linde AG (C-53/01), Winward Industries Inc. (C-54/01) and Rado Uhren AG (C-55/01)* [2003] ECR I-03161, sprieduma 73. punkts).

³⁰¹ EST lieta: apvienotās lietas C-108/97 and C-109/97 *Windsurfing Chiemsee Produktions- und Vertriebs GmbH (WSC) v Boots- und Segelzubehör Walter Huber and Franz Attenberger* [1999] ECR I-02779, sprieduma 26. punkts

“ir skaidrs no 3(1)(c) panta patreizējā formulējuma, kas atsaucas uz “... norādēm, kur[as] var noderēt ..., lai apzīmētu ... ģeogrāfisko izcelsmi”, ka ģeogrāfiskie nosaukumiem, kurus var izmantot uzņēmumi [komersanti atbilstoši *Komerclikuma* izpratnei – autora piebilde], jāpaliek pieejamiem šiem uzņēmumiem kā attiecīgas preču kategorijas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes.”.

Augstāk norādīto pirmo secinājumu EST atkārtoja, tulkojot *Direktīvas 89/104/EEK* (pašreiz *Preču zīmju Direktīvas*) 3. panta pirmās daļas c) punktam pēc satura praktiski identisku formulējumu, kas ietverts *Kopienas preču zīmju Regulas* 7. panta pirmās daļas c) punktā, norādot uz to, ka,

“[a]izliedzot tādu zīmju un norāžu reģistrāciju par Kopienas preču zīmēm, Regulas nr. No 40/94 7(1)(c). pants [pašreiz – *Kopienas preču zīmju Regulas* 7. panta pirmās daļas c) punktā – autora piebilde] ietver mērķi, kas ir sabiedrības interesēs, proti, ka visi var brīvi izmantot aprakstošas zīmes vai norādes saistībā ar precēm vai pakalpojumiem, saistībā ar kuriem tiek attiecināta reģistrācija. Šī norma tādējādi neļauj šādas zīmes un norādes rezervēt vienam vienīgam uzņēmumam, jo tās var tikt reģistrētas kā preču zīmes”³⁰².

Minēto normu kontekstā, kā pamatoti aizrādīts literatūrā, nav nozīmes tam, cik liela komerciāla nozīme piešķirama konkrētās preces īpašību saistībai ar ģeogrāfisko izcelsmi, uz ko norādīts attiecīgajā reģistrācijai pieteiktajā zīmē³⁰³, jo neiespējamība reģistrēt ģeogrāfiskās izcelsmes norādes par preču zīmēm aptver jebkuru šādu norādi neatkarīgi no tās vērtības.

Uz šo motīvu pamata atteikta vairāku veidu Kopienas preču zīmju reģistrācijas, kas satur ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, piemēram, vārdiskā zīme *Oldenburger*³⁰⁴ vai grafiskā zīme *Not Made in China*³⁰⁵, tai pat laikā apstiprinot atsevišķu ģeogrāfisko nosaukumu reģistrāciju, piemēram, attiecībā uz vārdisko preču zīmi *Cloppenburg*, kas pieteikta reģistrācijai uz mazumtirdzniecības pakalpojumiem (*Nicas klasifikācijas* 35. pakalpojumu klase)³⁰⁶. Šādu zīmju atteikumi izdarīti arī Latvijā³⁰⁷, piemēram, vienā no šāda veida lietām līdzīgu nostāju pauda LR Patentu valdes Apelācijas padome, apšaubot to, ka apzīmējums vienlaicīgi var būt gan ģeogrāfiskā norāde, gan kā

³⁰² EST lieta: apvienotās lietas C-191/01 P *Office for Harmonisation in the Internal Market (Trade Marks and Designs) v Wm. Wrigley Jr. Company* [2003] ECR I-12447, sprieduma 31. punkts. Šis secinājums apstiprināts arī pēdējos divos PIT spriedumos (VT lieta: T-28/06 *Rheinfelsquellen H. Hövelmann GmbH & Co. KG v Office for Harmonisation in the Internal Market (Trade Marks and Designs) (OHIM)* [2007] ECR II-04413, sprieduma 18. punkts), turklāt vienā no šiem spriedumiem šis secinājums raksturots kā EST judikatūru (*settled case-law* - angļu val.) veidojošs (VT lieta: T-207/06 *Europig SA v Office for Harmonisation in the Internal Market (Trade Marks and Designs) (OHIM)* [2007] ECR II-01961, sprieduma 24. punkts).

³⁰³ OHIM Apelācijas padomes 2007. gada 11. decembra lēmums lietā nr. R 1461/2006-4 (“Not Made in China”), 16. punkts. Pieejams: <http://oami.europa.eu> [skatīts 2009. gada 19. februārī]

³⁰⁴ VT lieta: T-295/01 *Nordmilch eG v Office for Harmonisation in the Internal Market (Trade Marks and Designs) (OHIM)* [2003] ECR II-04365

³⁰⁵ OHIM Apelācijas padomes 2007. gada 11. decembra lēmums lietā nr. R 1461/2006-4 (“Not Made in China”). Pieejams: <http://oami.europa.eu> [skatīts 2009. gada 19. februārī]

³⁰⁶ VT lieta: T-379/03 *Peek & Cloppenburg KG v Office for Harmonisation in the Internal Market (Trade Marks and Designs) (OHIM)* [2005] II- 04633

³⁰⁷ Skat.pl.: Ancītis J. Par ģeogrāfisko norāžu aizsardzību. *Latvijas Vēstnesis*, pielikums *Jurista vārds*, 2000. 14. novembris, nr. 35.

preču zīme³⁰⁸. Šo iemeslu dēļ tāds ģeogrāfiskais nosaukums kā *Parīze* attiecībā uz smaržām nevar tikt monopolizēts, bet pašā Francijā par reģistrējamām atzītas tādas preču zīmes kā SOIR DE PARIS³⁰⁹.

Augstāk norādītais EST judikatūrā izdarītais secinājums saskan ar **citu valstu** praksi, piemēram, ASV tiesu praksē atzīts, ka “[t]as ir patiesi, ka personai nevar piešķirt [tiesības uz] ģeogrāfisko nosaukumu”³¹⁰, bet jau 19. gadsimta ASV tiesu praksē atzīts, ka tiesības uz izņēmuma lietošanu neattiecas uz tādiem apzīmējumiem, kas apzīmē vienīgi preču nosaukumu vai kvalitāti³¹¹.

Tādējādi, ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, kuru funkcija, kā atspoguļots darba 1.2. apakšnodaļā, ir atšķirt preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi, nevar tikt reģistrētas kā preču zīmes ne uz vienas personas (personu) vārda, izņemot iepriekš norādītos gadījumus. Tādējādi, pamatots būtu viedoklis, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norādes vēsta patērētājam, ka visas preces ar šo norādi cēlušās norādē norādītajā ģeogrāfiskajā vietā, kamēr preču zīmju gadījumā akcents tiek likts uz preču atšķiršanu no konkurentu precēm³¹².

Jāņem vērā, ka īpašnieka jēdzienu **nevar sajaukt** ar gadījumiem, kad izņēmuma kārtā atsevišķas kvalificētās ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, kaut apzīmējot preču ģeogrāfisko izcelsmi, tomēr tai pat laikā vēsturisko tradīciju rezultātā tiek **rezervētas vienai noteiktai personai**. Kā šajā sakarā pilnīgi pamatoti norādījis *Kristofers Hīts (Christopher Heath)*,

“[n]eskatoties uz to, ka ģeogrāfiskās norādes [ģeogrāfiskās izcelsmes norādes šajā darbā lietotajā terminoloģijā – autora piebilde] īpašība ir, ka tās var izmantot visi ražotāji, kas atbilst priekšnoteikumiem, kuri paredzēti (parasti nacionālajos) likumos to izmantošanai, dažas norādes ir norādītas vienam noteiktam uzņēmumam [komersantam atbilstoši *Komerclikuma* izpratnei – autora piebilde] kā leģitīmajam izmantotājam (t.i., Budweiser Budvar)”³¹³.

Latvijā par šādām ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm varētu uzskatīt *Allažu ķimeli, Latvijas dzidro un Rīgas degvīnu*, kura ilggadējais un sekojoši vienīgais leģitīmais izmantotājs, cik zināms šo rindu autoram, ir AS “Latvijas balzams”. Šis izņēmums no vispārējās ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu izmantošanas kārtības var pastāvēt specifiskos apstākļos, kad vēsturisko tradīciju rezultātā

³⁰⁸ LR Patentu valdes Apelācijas padomes 2003. gada 24. oktobra lēmums [Agdam (kiril.)]. *Patenti un preču zīmes*. Latvijas Republikas Patentu valdes oficiālais vēstnesis. Nr. 2/2004. R.: Latvijas Republikas Patentu valde, 2004. - 170. lpp.

³⁰⁹ Gevers F. Geographical Names Used as Trade Marks. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Santenay (France), November 9 and 10, 1989. Geneva: WIPO, 1990. – p. 122

³¹⁰ American Waltham Watch Co. V. United States Watch Co. Supreme Judicial Court of Massachusetts, 1899. 173 Mass. 85,53 N.E. 141. In book: Maggs P.B., Oppenheim S.C., Schechter R.E., Weston G.E. Unfair Trade Practices and Consumer Protection. Cases and Comments. Fourth edition. St. Paul: West Publishing Co., 1983. - p. 99

³¹¹ The Amoskeag Manufacturing Company vs. Spear – Sand. S.C.R., 599; Stokes v. Landgraff, 17 Barb., 608 Cited after Upton F.H. A Treatise on the Law of Trade Marks: with a Digest and Review of the English and American Authorities. Albany: Weare C. Little, 1860. - p. 86-87, 140-145

³¹² Bienayme M.-H. The Protection of French Geographical Indications in France and Abroad. In book: Symposium on the International Protection of geographical indications. Funchal, Madeira, Portugal, October 13 and 14, 1993. Geneva: WIPO, 1994. - p. 130

³¹³ Heath C. Parmigiano Reggiano by Another Name – The ECJ’s *Parmesan* Decision. 39 IIC 951-952 (2008)

attiecīgo ģeogrāfiskās izcelsmes norādi ilggadīgi izmantojis tikai viens komersants un būtu nepamatoti tādēļ pieļaut, ka arī citas personas būtu tiesīgas lietot šo attiecīgo ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, tādējādi bez nekāda pamata gūstot labumu no šī viena komersanta attīstītās ģeogrāfiskas izcelsmes norādes reputācijas un ar to apzīmēto preču īpašībām.

Izvairoties no jautājuma par ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu īpašumtiesisko raksturu, tiesību literatūrā tomēr pamatoti norādīts uz **ieinteresēto personu institūtu** ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu pozitīvo un negatīvo tiesību izlietošanā, proti, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norādes izmantošanas tiesības var piederēt tikai produktam (preču), kas apzīmēts ar aizsargājamu ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, ražotāju un/vai apstrādātāju asociācijai (apvienībai) ar nosacījumu, ka produkts (prece) ražots (apstrādāts, izgatavots) tajā ģeogrāfiskajā vietā, uz kuru attiecināma ģeogrāfiskās izcelsmes norāde³¹⁴. Atruna vienīgi izdarāma attiecībā uz vārdu “piederēt”, jo augstāk norādītās īpašumtiesiskās analīzes dēļ šī vārda vietā nepieciešams lietot vārdus “tikt piešķirtas”. Tātad ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu ieinteresētās personas, respektīvi, tiesiskie lietotāji, ir labuma guvēji no tā, ka tie ražo attiecīgās preces vai sniedz pakalpojumus tajā ģeogrāfiskajā vietā, kas atspoguļota ģeogrāfiskās izcelsmes norādē³¹⁵. Šī tēze saskan ar *Parīzes konvencijas* 10. panta otro daļu, saskaņā ar kuru

“[j]ebkurā gadījumā par ieinteresēto pusi ir atzīstams jebkurš izgatavotājs, ražotājs vai tirgotājs neatkarīgi tā, vai tas ir fiziska vai juridiska persona, kas iesaistīts šādu preču izgatavošanā, ražošanā vai tirdzniecībā un atrodas vai nu vietā, nepatiesi norādītā par izcelsmes vietu, vai apvidū, kur atrodas šāda vieta, vai nepatiesi norādītā valstī, vai valstī, kurā nepatiesā norāde par izcelsmi tiek lietota”.

Turklāt, atbilstoši *Parīzes konvencijas* 10.ter panta otrajai daļai pie ieinteresētajām personām pieskaitāmas federācijas un apvienības, kuras pārstāv ieinteresētos ražotājus, izgatavotājus vai tirgotājus. *Parīzes konvencijas* 10. panta otrajā daļā un 10.ter panta otrajā daļā definētais personu loks pārņemts Parīzes Savienības dalībvalstu nacionālajos likumos, tostarp, Latvijā likumā *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 43. panta otrajā daļā (skat. darba 3. nodaļu). Šīs normas, cita starpā, ir saistošas ne vien Parīzes Savienības dalībvalstīm, bet arī PTO dalībvalstīm, ņemot vērā *TRIPS līguma* 2. panta trešo daļu un trešā panta pirmo daļu, tādēļ minēto *Parīzes konvenciju* normu izpratnē būtu pamats tulkot *TRIPS līguma* 22. panta otrajā daļā ietverto terminu “ieinteresētās personas” attiecībā uz ģeogrāfiskās norādes pārkāpumu novēršanu.

³¹⁴ Ģeogrāfiskās norādes izmantošanas tiesības. Grām.: Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 188. lpp. Skat. arī: Beresford L. The protection of geographical indications in the United States of America. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Somerset West, Cape Province, South Africa, September 1 and 2, 1999. Geneva: WIPO, 2000. - p. 46

³¹⁵ Baeumer L. Protection of Geographical Indications under WIPO Treaties and Questions Concerning the Relationship Between Those Treaties and the TRIPS Agreement. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications in the Worldwide Context. Eger, Hungary, October 24 and 25, 1997. Geneva: WIPO, 1999. - p. 14

Ieinteresēto personu institūta dēļ pamatoti literatūrā norādīts, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāde nav saistīta ar viena noteikta ražotāja interešu aizsardzību³¹⁶, bet gan ar attiecīgajā ģeogrāfiskajā vietā esošu personu interešu aizsardzību, kā arī visas sabiedrības tiesību respektēšanu. Pamatots tādēļ ir cits atšķirīga autora paustais viedoklis, ka, “kamēr preču zīmju aizsardzība parasti ierobežota ar vienu īpašnieku, ģeogrāfiskajai norādei [termins lietots ģeogrāfiskās izcelsmes norādes nozīmē – autora piebilde] jābūt atvērtai izmantošanai katram ražotājam no tās vietas vai reģiona, kā tiesības saturs [as a matter of right – angļu val. – autora piebilde]. Tas nozīmē, ka tiesības uz šādiem ģeogrāfiskajiem vārdiem parasti ir kolektīvās vai grupas tiesības izmantot vārdu”³¹⁷. Šo iemeslu dēļ ģeogrāfiskās izcelsmes norāde raksturota doktrīnā kā tāda, kurai piemīt kolektīvs raksturs³¹⁸, vai raksturota kā kolektīva tiesība³¹⁹ vai pat kolektīva intelektuālā īpašuma tiesība³²⁰.

Tieši tiesībsubjektības jautājumā ģeogrāfiskās izcelsmes norāde atšķiras no citiem rūpnieciskā īpašuma objektiem³²¹, kaut gan šāda atšķirība ir relatīva, jo arī attiecībā uz citiem rūpnieciskā īpašuma objektiem tiek ierobežots to individuālo tiesību raksturs. Piemēram, attiecībā uz preču zīmēm šāds ierobežojums darbojas tādā veidā, ka preču zīmes, kuras kļuvušas par sugas vārdiem, vairs netiek aizsargātas, proti, tiek aizsargātas, kamēr tās tiek lietotas³²². Pēc likumā paredzētā termiņa notecēšanas gan dizainparaugu, gan patentu var lietot ne tikai persona, kurai pieder izņēmuma tiesības uz šiem objektiem³²³, bet arī jebkura cita persona, tādēļ, kā pamatoti

³¹⁶ Rozenfelds J. Intelektuālais īpašums. R.: apgāds “Zvaigzne ABC”, 2004. - 229. lpp. [Jāpiezīmē, ka otrajā šīs monogrāfijas izdevumā šāds viedoklis vairs nav atrodams.]; Baltvilka M., Greivulis J. Intelektuālā īpašuma aizsardzība. Patentzinību pamati. R.: Izdevniecība RTU, 2006. – 78. lpp.

³¹⁷ Gangjee D. Protecting Geographical Indications as Collective Trademarks. Tokyo: Inst. of Intellectual Property, 2006. – p. 6

³¹⁸ UNCTAD-ICTSD. Resource Book on TRIPS and Development. New York: Cambridge University Press, 2005. – p. 275

³¹⁹ F. Addor, Alexandra Grazioli. Geographical indications beyond wines and spirits. A roadmap for a better protection for geographical indications in the WTO TRIPS Agreement. *The Journal of World Intellectual Property*. November 2002, Vol. 5 No. 6. - p. 869-870; Norrsjö L.G. Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. In book: Norrsjö L.G., Posa I.M. Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. Extended protection of geographical indications beyond wines and spirits : the TRIPs Council Negotiations. Stockholm: IFIM, 2004. – p. 87; Rangnekar D. Geographical Indications. A Review of Proposals at the TRIPS Council: Extending Article 23 to Products other than Wines and Spirits. Geneva, 2003. – p. 6. Pieejams: <http://ictsd.org/i/publications/11767/> [skatīts 2010. gada 07. aprīlī]

³²⁰ Posa I.M. Extended protection of geographical indications beyond wines and spirits : the TRIPs Council Negotiations. In book: Norrsjö L.G., Posa I.M. Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. Extended protection of geographical indications beyond wines and spirits : the TRIPs Council Negotiations. Stockholm: IFIM, 2004. – p. 10

³²¹ Sal.: Rozenfelds J. Intelektuālais īpašums. R.: apgāds “Zvaigzne ABC”, 2004. - 229. lpp. [Jāpiezīmē, ka otrajā šīs monogrāfijas izdevumā šāds viedoklis vairs nav atrodams.].

³²² Cornish W. R. Intellectual property: patents, copyright, trade marks and allied rights. Fourth edition. London: Sweet & Maxwell, 1999. - p. 3

³²³ Par izņēmuma tiesību izpratni Latvijas tiesību literatūrā intelektuālajā īpašuma ietvaros skat.: Grudulis M. Izņēmuma tiesības kategorija un tās izpratne autortiesībās. Grām.: Latvijas Universitātes zinātniskie raksti, nr. 667. Autoru kolektīvs. R.: Latvijas Universitāte, 2001. - 93.-98. lpp.; Izņēmuma tiesības. Grām.: Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 73. lpp.; Izņēmuma tiesību ierobežojumi. Grām.: Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 73. lpp.

norādījis prof. *Viljams Rodolfs Kornišs (William Rodolph Cornish)*, patenttiesības piešķir vienīgi pagaidu aizsardzību³²⁴.

Georgijs Poļakovs paudis uzskatu, ka intelektuālā īpašuma tiesības parasti ir ierobežotas laikā³²⁵, un viņš nav vienīgais, kuram ir šāds uzskats, piemēram:

“[i]ntelektuālā īpašuma aizsardzība pēc sava rakstura ir pārejošas, pagaidu tiesības un šo tiesību mērķis ir nevis uz visiem laikiem piešķirt īpašuma tiesības, bet gan ievirzīt intelektuālā darba rezultātus publiskā valdījumā, kad tiesības uz tiem būs beigušās, tieši publiskā valdījuma statuss šiem intelektuālā darba rezultātiem ir vispārējs, galīgs un neatgriezenisks”³²⁶.

Kā redzams no iepriekš veiktās analīzes, jāpievienojas šī viedokļa kritikai, ka šāds ierobežojums ir visai relatīvs³²⁷ un variējas atkarībā no konkrētā intelektuālā īpašuma objekta. Attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm laika ierobežojums to aizsardzībai nepastāv, kamēr tiek veikta ģeogrāfiskās izcelsmes norādes funkcija, kas detalizēti aplūkots darba 1.6. apakšnodaļā.

Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiesībsubjektības jautājums Latvijas tiesībās aktualizējies saistībā ar vārdisko preču zīmi *Rīgas marka* – pirmā preču zīme *Rīgas marka* reģistrēta uz Rīgas pašvaldības vārda, kaut gan kā zīmes īpašnieks neprecīzi norādīta Rīgas dome, attiecībā uz *Nicas klasifikācijas* 29., 30., 31. un 32. klašu precēm³²⁸; otra, vēlāk pieteiktā – uz privātpersonas vārda attiecībā uz *Nicas klasifikācijas* 29., 30., 31. un 32. klašu precēm³²⁹. Saistībā ar zīmi *Rīgas marka*, kura, tostarp, reģistrēta angļu valodā³³⁰ un kirilicā uz Rīgas domes vārda³³¹, rodas loģisks jautājums, vai šī zīme pilnībā nesastāv no ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, ņemot vērā to, ka pirmais vārdiskais apzīmējums *Rīga* ir tieša ģeogrāfiskās izcelsmes norāde, kas kopsakarā ar otru vārdisko apzīmējumu *marka* veido noteiktu semantisko konstrukciju, norādot patērētājiem uz precēm, kuru izcelsme saistāma ar Rīgu. Sekojoši, abi šie vārdiskie apzīmējumi, tos atsevišķi ņemot, norāda uz preču ģeogrāfisko izcelsmi un uztverami kā ģeogrāfiskās izcelsmes norāde. Pretēji vispārīgajam principam, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāde ir aprakstoša, kā rezultātā tā nav reģistrējama ne uz vienas personas vārda, uz ko ticis norādīts šajā apakšnodaļā iepriekš (normatīvi Latvijā to pamato

³²⁴ Cornish W. R. Intellectual property: patents, copyright, trade marks and allied rights. Fourth edition. London: Sweet & Maxwell, 1999. - p. 3

³²⁵ Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma īpašnieka tiesības. R.: 1999, Turība. - 22. lpp.

³²⁶ Ābeltiņa A. Intelektuālais īpašums inovatīvas attīstības laikmetā. Grām: Īpašums, tā apgrūtinājumi: problēmas, risinājumi, iespējas. 7. starptautiskā zinātniskā konference. Rakstu krājums. R.: Turība, 2006. - 158. lpp.

³²⁷ Rozenfelds J. Intelektuālais īpašums. R.: apgāds “Zvaigzne ABC”, 2004. - 13. lpp. [Jāpiezīmē, ka otrajā šīs monogrāfijas izdevumā šāds viedoklis vairs nav atrodams.]

³²⁸ Vārdiska preču zīme RĪGAS MARKA, reģistrācijas nr. M 62 278, pieteikuma datums 14.09.2009., reģistrācijas datums 20.06.2010. (*Patenti un preču zīmes*. Latvijas Republikas Patentu valdes oficiālais vēstnesis. Nr. 6/2010. R.: Latvijas Republikas Patentu valde, 2010. - 1011.-1012. lpp.)

³²⁹ Vārdiska preču zīme RĪGAS MARKA, pieteikuma nr. M-10-260, pieteikuma saņemšanas datums 08.03.2010. Pieejams: <http://www.lrpv.lv/database3/index.aspx?lang=LV&id=363&RecNr=M-10-260> [skatīts 2010. gada 27. jūlijā]

³³⁰ Vārdiska preču zīme RĪGA'S MARK, reģistrācijas nr. M 62 279, pieteikuma datums 14.09.2009., reģistrācijas datums 20.06.2010. (*Patenti un preču zīmes*. Latvijas Republikas Patentu valdes oficiālais vēstnesis. Nr. 6/2010. R.: Latvijas Republikas Patentu valde, 2010. - 1012. lpp.)

³³¹ Vārdiska preču zīme РИЖСКАЯ МАРКА, reģistrācijas nr. M 62 280, pieteikuma datums 14.09.2009., reģistrācijas datums 20.06.2010. (*Patenti un preču zīmes*. Latvijas Republikas Patentu valdes oficiālais vēstnesis. Nr. 6/2010. R.: Latvijas Republikas Patentu valde, 2010. - 1012. lpp.)

likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 6. panta pirmās daļa 2. un 3. punkti), minētā zīme reģistrēta uz Rīgas pašvaldības vārda, radot šaubas par šādas zīmes reģistrācijas pamatotību no ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu un preču zīmju tiesību viedokļa. Šī situācija būtu atšķirīga, ja minētie vārdiskie apzīmējumi tiktu ietverti kombinētās zīmes sastāvā papildu citiem elementiem (piemēram, grafiskiem elementiem). Kā šajā kontekstā pamatoti norādīts Latvijas tiesu praksē saistībā ar kombinētajām zīmēm, kurās ietverts vārdiskais savienojums *Rīgas šprotes eļļa*, kas satur ģeogrāfiskās izcelsmes norādi *Rīgas šprotes*, “apstrīdētās preču zīmes ir kombinētās preču zīmes, kur vārdiskais elements ir tikai viena no preču zīmes sastāvdaļām”³³².

Tādējādi, kā redzams no augstāk atspoguļotā izklāsta, ģeogrāfiskās izcelsmes norādes tiesībsubjektības jautājums iegūst būtisku nozīmi jautājuma saistībā ar *Rīgas marku* pareizai atrisināšanai, kuru šī darba tematikas ietvaros nav iespējams plašāk atspoguļot.

1.5. Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības modeļi

Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes tiek aizsargātas saskaņā ar starptautiskajiem līgumiem un valstu ietvaros to jurisdikcijas robežās saskaņā ar šo valstu nacionālajām tiesībām atbilstoši tām saistošajiem starptautiskajiem līgumiem. Atsevišķos starptautiskajos dokumentos³³³ norādīts, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norādes tiek regulētas **starptautiskajā, reģionālajā un nacionālajā līmenī**, turklāt atsevišķi autori, piemēram, prof. *Viljams Roberts Kornišs (William Robert Cornish)*³³⁴, attiecina šo iedalījumu uz intelektuālo īpašumu kopumā. Šāds iedalījums pamatojas uz to, ka atsevišķi starptautiskie līgumi, no vienas puses, var aptvert visas pasaules valstis (globālie starptautiskie līgumi), bet tai pat laikā pastāv starptautiskie līgumi, kuri aptver noteikta reģiona valstis, no otras puses (reģionālie starptautiskie līgumi). Jāņem vērā, ka 1969. gada 23. maija *Vīnes konvencija par starptautisko līgumu tiesībām*³³⁵, ar starptautiskajiem līgumiem saprotot jebkuru vienošanos starp valstīm (*Vīnes konvencijas par starptautisko līgumu tiesībām* 2. panta pirmās daļas a) apakšpunkts), šādu starptautisko līgumu iedalījumu globālajos un reģionālajos starptautiskajos līgumos neparedz. Kaut gan šāds aizsardzības iedalījums pamatojas nevis uz starptautisko līgumu tekstu, bet gan uz atsevišķu autoru vai organizāciju iedibinātu praksi, tomēr šāds iedalījums ir attaisnojams, jo, pirmkārt, palīdz nodalīt ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiesisko regulējumu dažādās jurisdikcijās, un, otrkārt, atvieglo intelektuālā īpašuma objektu izpēti.

³³² Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005. gada 13. oktobra spriedums lietā nr. C-2808/2 [Rīgas šprotes]. Nepublicēts. Šī lieta izbeigta sakarā ar izlīguma noslēgšanu, kas apstiprināts tiesā (Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2007. gada 29. maija lēmums lietā nr. PAC-0066 [Rīgas šprotes]. Nepublicēts).

³³³ World Intellectual Property Organization. The recognition of rights and the use of names in the internet domain name system: Report of the Second WIPO Internet Domain Name Process. – p. 93 – 94. Pieejams: <http://www.wipo.int/export/sites/www/amc/en/docs/report-final2.doc> [skatīts 2010. gada 15. maijā]

³³⁴ Cornish W. R. Intellectual property: patents, copyright, trade marks and allied rights. Fourth edition. London: Sweet & Maxwell, 1999. - p. 4

³³⁵ Vīnes konvencija par starptautisko līgumu tiesībām: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 2003. 3. aprīlis, nr. 52

Globālo starptautisko līgumu vidū attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību var izdalīt *Parīzes konvenciju* un *TRIPS līgumu*, kā arī *Madrides vienošanos* un *Lisabonas vienošanos*. Tā kā pēdējo divu starptautisko līgumu aizsardzības apjoms limitēts nelielo dalībvalstu skaita dēļ, kā iepriekš atzīmēts literatūrā³³⁶, un Latvija nav to dalībvalsts, darba tematikas dēļ tie tiks pētīti ierobežotā apjomā (darba 1.1. – 1.3. apakšnodaļas).

Reģionālie starptautiskie līgumi attiecas uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību noteikta reģiona ietvaros, kas aptver šajā reģionā esošās valstis un kas funkcionē šo valstu izveidoto organizāciju ietvaros, piemēram, Eiropas Savienība (darba 2. nodaļa); *Ziemeļamerikas brīvās tirdzniecības līgums (NAFTA)*³³⁷, kura dalībvalstis ir ASV, Kanāda un Meksika; Āfrikas Intelektuālā īpašuma organizācija; Andu Savienība (pēdējo trīs organizāciju ietvaros esošais regulējums nav pētīts darba tematikas dēļ).

Nacionālajā līmenī valstis katra savas jurisdikcijas ietvaros izstrādā savus nacionālos normatīvos aktus ģeogrāfisko norāžu aizsardzībai, kuru raksturs un apjoms variējas atkarībā no katras konkrētās valsts. Nacionālās tiesības tiek papildinātas ar noslēgtajiem divpusējiem starptautiskajiem līgumiem (Latvijas divpusējie līgumi pētīti darba 3. nodaļā), kas, tostarp, var izpausties diplomātiskās sarakstes ceļā, piemēram, 1970.-1971. gadu ASV un Francijas diplomātiskajā sarakstē panākta vienošanās, ka Francija savā teritorijā aizsargās ASV ģeogrāfiskās izcelsmes norādes *Bourbon* un *Bourbon Whiskey*, bet ASV – Francijas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes *Cognac*, *Armagnac* un *Calvados*³³⁸.

Kaut gan *Parīzes konvencija* un *TRIPS līgums* paredz minimuma standartus ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzībai un aizsardzības galvenos elementus, piemēram, aizsardzības objektu, tiesības, kuras tiek aizsargātas, aizsardzības ilgumu utt.³³⁹, tomēr neviens no šiem starptautiskajiem līgumiem neparedz minimuma standartu saturu. Ņemot vērā to, ka nedz *Parīzes konvencija*, nedz *TRIPS līgums* neparedz noteiktu ģeogrāfisko norāžu aizsardzības sistēmu³⁴⁰, atstājot šo jautājumu pašu valstu ziņā³⁴¹, valstis pašas patstāvīgi attīstīja savas ģeogrāfisko norāžu aizsardzības sistēmas,

³³⁶ F. Addor, Alexandra Grazioli. Geographical indications beyond wines and spirits. A roadmap for a better protection for geographical indications in the WTO TRIPS Agreement. *The Journal of World Intellectual Property*. November 2002, Vol. 5 No. 6. - p. 876.

³³⁷ North American Free Trade Agreement [Ziemeļamerikas brīvās tirdzniecības līgums]. Pieejams: <http://www.nafta-sec-alena.org/en/view.aspx?x=343&mtpiID=ALL#mtpi120> [skatīts 2009. gada 15. oktobrī]

³³⁸ Devitt V.C., McCarthy J.T. Protection of Geographical Denominations: Domestic and International. 69 TMR 226 (1979)

³³⁹ Almeida A. F. R. de. The TRIPS Agreement, the Bilateral Agreements Concerning Geographical Indications and the Philosophy of the WTO. [2005] E.I.P.R. 150

³⁴⁰ *TRIPS līguma* 22. panta otrā daļa nosaka, ka PTO dalībvalstīm jānodrošina likumīgie līdzekļi ieinteresētām personām, bet neparedz noteiktu ģeogrāfisko norāžu aizsardzības modeli vai sistēmu. Līdz ar to ģeogrāfisko norāžu aizsardzības sistēmu izveide ir atkarīga no pašām valstīm.

³⁴¹ Geographical indications. - p. 6. Pieejams: http://www.ipr-helpdesk.org/controlador.jsp?cuerpo=seccionador&seccion=documentos&modo=listado&cod_nodo_padre=t_01.04.02_&niveles_profundidad=1&len=en [skatīts 2008. gada 11. aprīlī]; Rangnekar D. Geographical Indications. A Review of Proposals at the TRIPS Council: Extending Article 23 to Products other than Wines and Spirits. Geneva, 2003. – p. 18. Pieejams: <http://ictsd.org/i/publications/11767/> [skatīts 2010. gada 07. aprīlī]

tostarp, tiesiskās aizsardzības līdzekļus ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzībai³⁴². Tas arī izskaidro to, kādēļ atšķirībā no citiem intelektuālā īpašuma objektiem kā preču zīmēm un patentiem, kuru aizsardzības koncepcijas dažādās valstīs ir praktiski vienādas, ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu jomā nav šādas vienotas aizsardzības pieejas³⁴³.

Tā rezultātā izveidojās divas pieejas ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzībai: izstrādāt *sui generis* likumus ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu atzīšanai un aizsardzībai vai atzīt un aizsargāt ģeogrāfiskās izcelsmes norādes preču zīmju tiesību ietvaros³⁴⁴. Nacionālo ģeogrāfisko norāžu aizsardzības sistēmu izveidošanos un to īpatnības noteica valstu dažādās nacionālās juridiskās tradīcijas un specifiskie vēsturiskie un ekonomiskie apstākļi³⁴⁵, kā arī valstu atšķirīgais ekonomiskās un tehnoloģiskās attīstības līmenis³⁴⁶, kas ņemams vērā Latvijas nacionālās ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu sistēmas pilnveidošanas gaitā (darba 4.2. nodaļa).

Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes tiek aizsargātas ar **trīs dažādiem aizsardzības modeļiem**, proti, reģistrācijas sistēma, aizsardzība ar atzīšanu (aizsardzība bez reģistrācijas) un aizsardzība ar preču zīmju tiesībām³⁴⁷. Nevar šajā sakarā piekrist, ka iespējama situācija, ka kāda valsts nepieder nevienai no šīm sistēmām³⁴⁸, jo citi ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības veidi nav sastopami. Nevar arī pievienoties viedoklim, ka aizsardzība ar administratīvām shēmām, t.i. administratīviem pasākumiem, ir atsevišķa aizsardzības sistēma³⁴⁹, jo tā pamatojas uz pieeju, ka apzīmējums tiek aizsargāts ar brīdi, kad ieguvis ģeogrāfiskās izcelsmes norādes statusu, tādēļ šāds aizsardzības veids iekļaujas ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzībā ar atzīšanu, nevis uztverams par patstāvīgu aizsardzības modeli.

Pirmkārt, ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu **reģistrācijas sistēma** pamatojas uz aizsardzības iegūšanu **vienā** no diviem veidiem: ar valsts izdotu aktu - normatīvo aktu vai administratīvo aktu -,

³⁴² Geographical indications. - p. 6. Pieejams: http://www.ipr-helpdesk.org/controlador.jsp?cuerpo=seccionador&seccion=documentos&modo=listado&cod_nodo_padre=t_01.04.02&niveles_profundidad=1&len=en [skatīts 2008. gada 11. aprīlī]; Rangnekar D. Geographical Indications. A Review of Proposals at the TRIPS Council: Extending Article 23 to Products other than Wines and Spirits. Geneva, 2003. – p. 18. Pieejams: <http://ictsd.org/i/publications/11767/> [skatīts 2010. gada 07. aprīlī]

³⁴³ Baeumer L. Protection of Geographical Indications under WIPO Treaties and Questions Concerning the Relationship Between Those Treaties and the TRIPS Agreement. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications in the Worldwide Context. Eger, Hungary, October 24 and 25, 1997. Geneva: WIPO, 1999. - p. 9

³⁴⁴ Echols M.A. Geographical indications for food products : international legal and regulatory perspectives . Austin: Wolters Kluwer Law & Business ; Alphen aan den Rijn, The Netherlands: Kluwer Law International, 2008. - p. 3

³⁴⁵ World Intellectual Property Organization. Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Sixth session. Document No SCT/6/3. Geneva: WIPO, 2001. - p. 6

³⁴⁶ Lustika E. Enforcement issues of Intellectual Property Rights Regarding Geographical Information. Master Thesis. R.: Riga Graduate School of Law, 2001. - p. 39

³⁴⁷ WIPO Intellectual Property Handbook : Policy, Law and Use. Second edition. Geneva: 2004, WIPO. – p. 121 – 124. Pieejams: <http://www.wipo.int/about-ip/en/iprm/> [skatīts 2010. gada 15. maijā]; Rangnekar D. Geographical Indications. A Review of Proposals at the TRIPS Council: Extending Article 23 to Products other than Wines and Spirits. Geneva, 2003. – p. 18. Pieejams: <http://ictsd.org/i/publications/11767/> [skatīts 2010. gada 07. aprīlī]

³⁴⁸ Lustika E. Enforcement issues of Intellectual Property Rights Regarding Geographical Information. Master Thesis. R.: Riga Graduate School of Law, 2001. - p. 6 - 7

³⁴⁹ World Intellectual Property Organization. Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Sixth session. Document No SCT/6/3. Geneva: WIPO, 2001. - p. 12

ar kuru tiek nodibināts konkrētās ģeogrāfiskās izcelsmes norādes reģistrācijas fakts. Pirmo veidu parasti attiecina uz izcelsmes vietu nosaukumiem, kamēr otro – uz ģeogrāfiskajām norādēm³⁵⁰, tādēļ normatīvā akta izdošana attiecas tikai uz izcelsmes vietu nosaukumiem, bet ne ģeogrāfiskajām norādēm. Kā redzams, reģistrācijas sistēma aptver kvalificētas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, bet neaptver vienkāršas, kvalitātes neitrālas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, kuras tiek aizsargātas ar citiem normatīvajiem aktiem³⁵¹.

Pirmā veida ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrācijas sistēma pastāv Francijā, kurā tiek aizsargātas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes un to paveidi: izcelsmes vietu nosaukumi un ģeogrāfiskās norādes³⁵²; Itālijā³⁵³, Spānijā³⁵⁴ u.c. valstīs. Otrā reģistrācijas veida gadījumā kompetenta valsts iestāde izdod administratīvo aktu, ar kuru apstiprina ģeogrāfiskās izcelsmes norādes reģistrāciju un izdara attiecīgās izmaiņas ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrā. Pie otrā veida pieder Latvijas kaimiņvalstis Igaunija (*Ģeogrāfisko norāžu aizsardzības likuma*³⁵⁵ 5. pants), Krievija (attiecībā uz izcelsmes vietu nosaukumiem atbilstoši *Civillkodeksa Ceturtās daļas*³⁵⁶ 1517. pantam) un Baltkrievija (attiecībā uz izcelsmes vietu nosaukumiem atbilstoši *Civillkodeksa*³⁵⁷ 1024. panta ceturtajai daļai un likuma *Par ģeogrāfiskajām norādēm* 2. panta pirmajai daļai)³⁵⁸, kā arī citas valstis kā Gruzija (atbilstoši *Likuma par izcelsmes vietas nosaukumiem un ģeogrāfiskajām norādēm attiecībā uz precēm*³⁵⁹ 4. pantam), Bulgārija (atbilstoši *Likuma par zīmēm un ģeogrāfiskajām norādēm*³⁶⁰ 53. panta pirmajai daļai), Rumānija (atbilstoši *Likuma par preču zīmēm un*

³⁵⁰ World Intellectual Property Organization. Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Sixth session. Document No SCT/6/3. Geneva: WIPO, 2001. - p. 9

³⁵¹ Izņemot atsevišķus gadījumus, piemēram, Trinidadā un Tobago ģeogrāfisko norāžu aizsardzība atbilstoši *Ģeogrāfisko norāžu likumam* vienlaicīgi tiek nodrošināta ar reģistrāciju un bez reģistrācijas (*Ģeogrāfisko norāžu likuma* 4. panta a) apakšpunkts.

³⁵² O'Connor B. The Law of Geographical Indications. London: Cameron May, 2004. - p. 165-166

³⁵³ Skat. pl.: O'Connor B. The Law of Geographical Indications. London: Cameron May, 2004. – p. 180-190

³⁵⁴ Ibid. – p. 191-200

³⁵⁵ Geographical Indication Protection Act; RT I 1999, 102, 907 [Ģeogrāfisko norāžu aizsardzības likums]. Pieejams: <http://www.legaltext.ee/en/andmebaas/ava.asp?m=022> [skatīts 2010. gada 23. maijā]

³⁵⁶ Гражданский кодекс Российской Федерации (часть четвертая) от 18.12.2006 N 230-ФЗ. *Российская газета*, N 289, 22.12.2006. [Civillkodeksa Ceturtā daļa]. Pieejams: <http://www.consultant.ru/popular/> [skatīts 2010. gada 23. maijā]

³⁵⁷ Гражданский кодекс Республики Беларусь от 07 декабря 1998 г. № 218-3 [Civillkodekss]. Pieejams: http://www.belgospatent.org.by/russian/docs/Zakonodat/Grazdanski_kodex_218-z.doc [skatīts 2010. gada 15. maijā]

³⁵⁸ Закон Республики Беларусь от 17 июля 2002 г. N 127-3 О географических указаниях [Likums *Par ģeogrāfiskajām norādēm*]. Pieejams: http://www.belgospatent.org.by/russian/docs/Zakonodat/naim_mest_proish/Zakon_127-3.doc [skatīts 2010. gada 15. maijā]

³⁵⁹ Law on Appellations of Origin and Geographical Indications of Goods [Likums par izcelsmes vietas nosaukumiem un ģeogrāfiskajām norādēm attiecībā uz precēm]. Pieejams: http://www.sakpatenti.org.ge/index.php?lang_id=ENG&sec_id=72 [skatīts 2010. gada 23. maijā]

³⁶⁰ Закон за Марките и Географските Означения ДВ. бр.81 от 14 Септември 1999 г. [Likums par zīmēm un ģeogrāfiskajām norādēm]. Pieejams: http://www1.bpo.bg/images/stories/laws/mgi_law2010.pdf [skatīts 2010. gada 23. maijā]. Bulgārijā ar ģeogrāfisko norādi tiek aptverti divi ģeogrāfiskās izcelsmes norādes paveidi: izcelsmes vietas nosaukums (atbilst *Lisabonas vienošanās* leģāldefinīcijai) un izcelsmes norāde (atbilst ģeogrāfiskās norādes leģāldefinīcijai *TRIPS līguma* 22. panta pirmajā daļā) (*Likuma par zīmēm un ģeogrāfiskajām norādēm* 51. pants).

ģeogrāfiskajām norādēm 67. pantam)³⁶¹, Čehija (atbilstoši likuma *Par izcelsmes apzīmējumu un ģeogrāfisko norāžu aizsardzību un Grozījumu Patērētāju aizsardzības likumā*³⁶² 5. panta pirmajai daļai, 8. panta pirmajai daļai un 12. pantam), Slovākija³⁶³. Šajās valstīs reģistrāciju veic līdztekus citu rūpnieciskā īpašuma objektu (preču zīmēm, patentiem, dizainparaugiem u.c.) reģistrācijai. Tādēļ šajās valstīs nav būtisku atšķirību starp ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistru un, piemēram, preču zīmju reģistru; preču zīmju reģistrācijas procedūrām un ģeogrāfisko norāžu reģistrācijas procedūrām, piemēram, līdzīgi kā preču zīmēm pastāv pieteikuma formāla ekspertīze³⁶⁴ vai ekspertīze pēc būtības³⁶⁵. Atsevišķās valstīs, piemēram, Kanādā (*Preču zīmju likuma*³⁶⁶ 11.12 panta pirmā daļa) un Trinidādā un Tobago (*Ģeogrāfisko norāžu likuma*³⁶⁷ 10. panta trešā daļa un 13. pants), reģistru uztur valsts noteikta amatpersona.

Otrkārt, pretēji pirmajam aizsardzības modelim ģeogrāfiskās izcelsmes norādes var tikt **aizsargātas ar atzīšanu** ar brīdi, kad konkrētais ģeogrāfiskais apzīmējums ieguvis ģeogrāfiskās izcelsmes norādes statusu, respektīvi, **aizsargāt bez to reģistrācijas**. Šajā gadījumā ģeogrāfiskās izcelsmes norādes tiek aizsargātas ar brīdi, kad attiecīgais ģeogrāfiskais apzīmējums izpilda normatīvā aktā noteiktos kritērijus, kā rezultātā saskaņā ar šo normatīvo aktu tiek atzīts par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi³⁶⁸.

Valstis, kurās pastāv ģeogrāfisko norāžu aizsardzība ar atzīšanu, respektīvi, bez reģistrācijas, var **iedalīt divās daļās**: valstis, kurās aizsardzība tiek nodrošināta ar normatīvajiem aktiem, un valstis, kurās aizsardzība tiek veikta ar tiesas izstrādātiem principiem.

Pirmajā gadījumā ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības normas iekļautas normatīvajos aktos, kuri paredz preču zīmju aizsardzību, kā, piemēram, Vācijā³⁶⁹; speciālos likumos

³⁶¹ Law on Marks and Geographical Indications [Likums par preču zīmēm un ģeogrāfiskajām norādēm].Pieejams: http://www.osim.ro/index3_files/laws/law/trademark/mareng.htm [skatīts 2010. gada 23. maijā]

³⁶² Act No. 452/2001 Coll. of 29 November 2001 on the Protection of Designations of Origin and Geographical Indications and on the Amendment to the Act on Consumer Protection [Par izcelsmes apzīmējumu un ģeogrāfisko norāžu aizsardzību un Grozījumu Patērētāju aizsardzības likumā]. Pieejams: <http://www.upv.cz/en/legislation/national/codes.html> [skatīts 2010. gada 23. maijā]

³⁶³ Považanova A. Slovak Republic: Recent Developments concerning intellectual property law. IP value 2005: Building and enforcing intellectual property value. London: Global Whitepage, 2004. - p. 286

³⁶⁴ Piemēram, Igaunijā (*Ģeogrāfisko norāžu aizsardzības likuma* 32. panta pirmā daļa un 37. pants), Rumānijā (likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskajām norādēm* 70. pants).

³⁶⁵ Piemēram, Krievijā (Krievijas *Civilkodeksa* 4. daļa).

³⁶⁶ Trade-marks Act (R.S., 1985, c. T-13) [Preču zīmju likums]. Pieejams: <http://laws.justice.gc.ca/eng/T-13/index.html> [skatīts 2010. gada 23. maijā]. Jāatzīmē, ka Kanādā reģistrāra funkcija ir ne tikai reģistra uzturēšana un izmaiņu izdarīšana reģistrā, bet arī ar iebildumu izskatīšana (*Preču zīmju likuma* 11.13 panta 7. daļa).

³⁶⁷ An Act to Provide For the Protection of Geographical Indications and Related Matters. Legal Supplement Part A to the Trinidad and Tobago Gazette, Vol. 35, No. 156, 6th August, 1996. [Ģeogrāfisko norāžu likums]. Pieejams: http://www.sice.oas.org/int_prop/nat_leg/Trinidad/GeoInd96.asp [skatīts 2010. gada 23. maijā]

³⁶⁸ Heath C. The Enforcement of Geographical Indications. - p. 5. Symposium on Effective Enforcement of Intellectual Property Rights in Turkey. Pieejams: <http://www.abgm.adalet.gov.tr/7-1-EN-Heath.pdf> [skatīts 2008. gada 08. aprīlī]

³⁶⁹ *Likuma par preču zīmju un citu atšķirības apzīmējumu aizsardzību* 1. pants, 2. pants un 6. nodaļa (126.-139. panti)

kā Jordānā atbilstoši *Ģeogrāfisko norāžu likuma*³⁷⁰ 2. pantam, vai normatīvos aktos par negodīgas konkurences aizliegumu, kā, piemēram, Dānijā *Tirdzniecības prakses likuma*³⁷¹ 2. panta pirmajā daļā.

Otrajā gadījumā ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība tiek nodrošināta ar tiesas izstrādātiem principiem, kas pazīstams ar *passing-off* prasību³⁷². *Passing-off* prasība tiek atzīta Lielbritānijā³⁷³, atsevišķās no tās pašreiz vai kādreiz atkarīgās teritorijās, piemēram, Jaunzēlandē³⁷⁴, Austrālijā³⁷⁵, Kanādā³⁷⁶, Honkongā³⁷⁷, kā arī citās valstīs, piemēram, Čehijā³⁷⁸ un Slovākijā³⁷⁹.

Passing-off prasība iespējama divos gadījumos: maldinošas lietošanas gadījumos vai gadījumos, kad patērētāji uztvers atbildētāja produkciju kā prasītāja produkciju³⁸⁰. *Passing-off* terminoloģijā pirmais, kas izmantoja kādu vārdu, apzīmē to ar terminu *get-up* (Lielbritānijā pieņemtajā terminoloģijā) jeb *trade-dress* (ASV pieņemtajā terminoloģijā), bet vārdu, ko vēlāk sācis izmantot kāds cits – ar terminu *lookalike* (burtiski: dubultnieks, līdzinieks)³⁸¹. **Nevar pilnībā pievienoties** viedoklim, ka *passing-off* ir **analog**s prasībai par negodīgu konkurenci kontinentālās Eiropas tiesībās³⁸² un to, ka *passing-off* lietas piemērojamas negodīgas konkurences aizlieguma normu interpretācijai³⁸³. *Passing-off* līdzīgi kā normas par negodīgu konkurenci nodrošina, tostarp, ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību, taču šo divu tiesiskās aizsardzības līdzekļu mērķi ir

³⁷⁰ The Geographical Indications Law of 2000. Official Gazette No. 4423 dated 2.4.2000 [Ģeogrāfisko norāžu likums]. Pieejams: <http://www.mit.gov.jo/portals/0/tabid/515/The%20Geographical%20indications%20law.aspx> [skatīts 2010. gada 23. maijā]

³⁷¹ The Marketing Practices Act No. 428 of 1 June 1994 [Tirdzniecības prakses likums]. Pieejams: http://www.wipo.int/clea/docs_new/pdf/en/dk/dk125en.pdf [skatīts 2010. gada 23. maijā]

³⁷² Ceļot *passing-off* (atbilstošu tulkojumu latviešu valodā piemeklēt ir samērā grūti, vistuvākais tulkojums varētu būt “apiešana”) prasību, ir iespēja pārtraukt maldinošu ģeogrāfisko norāžu lietošanu.

³⁷³ Lielbritānijā *passing-off* nav vienīgā iespēja, kā nodrošināt ģeogrāfisko norāžu aizsardzību, jo, reģistrējot tās kā kolektīvas vai sertifikācijas zīmes, iespējams celt prasību par preču zīmes aizskārumu (trade mark infringement - angļu val.). Pie tam reģistrētas zīmes gadījumā, ir pieļaujams celt prasību pret attiecīgo personu pamatojoties gan uz *passing-off*, gan uz preču zīmes aizskārumu, kas tiek praksē arī izmantots (Firth A., Phillips J. Introduction to intellectual property law. Fourth edition. Butterworths, 2001. - p. 279).

³⁷⁴ Thomson B., Park A.J. Geographical Indications In New Zealand. International Bar Association Conference Geographic Indications And Appellations Of Origin. Auckland, 26 October 2004. - p. 1

³⁷⁵ Jordan P. Protection Of Geographic Indications In Australia. International Bar Association Conference. Auckland - 26 October, 2004. - p. 2, 19-21.

³⁷⁶ Rangnekar D. Geographical Indications. A Review of Proposals at the TRIPS Council: Extending Article 23 to Products other than Wines and Spirits. Geneva, 2003. – p. 19. Pieejams: <http://ictsd.org/i/publications/11767/> [skatīts 2010. gada 07. aprīlī]

³⁷⁷ Ibid.

³⁷⁸ Ibid.

³⁷⁹ Ibid.

³⁸⁰ White T.A. B., Jacob R. Kerly's law of trade marks and trade names. 12th edition. London: Sweet and Maxwell, 1986. - p. 388

³⁸¹ Ibid. - p. 388

³⁸² Rozenfelds J. Intelektuālais īpašums. Otrais, labotais un papildinātais izdevums. R.: Zvaigzne ABC, 2008. – 182. lpp.

³⁸³ Truskaite J. Problems of the Legal Protection of Distinctive Signs. Summary of doctoral dissertation. Vilnius, 2009. – p. 13

dažādi. Normas par negodīgu konkurenci aizsargā godīgu konkurenci vai patērētāju³⁸⁴, savukārt *passing-off* neaizsargā godīgu konkurenci vai patērētājus, bet gan reputāciju³⁸⁵, lai gan arī ar *passing-off* prasību var aizliegt negodīgi izmantota vārda lietošanu³⁸⁶. Šāds *passing-off* raksturojums norāda uz to, ka nav pamatots viedoklis, ka precedentu tiesībās (*common law* - angļu val.) iespējama prasība par negodīgas konkurences apkarošanu³⁸⁷, jo precedentu tiesībās šāda prasība neeksistē. Šo iemeslu dēļ, kā pamatoti tādēļ norādīts literatūrā, *passing-off* un negodīgu konkurenci uzskata par dažādiem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem³⁸⁸. Taisnības labad tomēr jāpiezīmē, ka robeža starp negodīgu konkurenci un *passing-off* ne vienmēr ir strikti novelkama, jo atsevišķās valstīs negodīgu konkurences izpausmju skaitā ietverts arī *passing-off*³⁸⁹.

Treškārt, ģeogrāfiskās izcelsmes norādes tiek aizsargātas ar **speciāliem preču zīmju veidiem**³⁹⁰ jeb preču zīmju paveidiem³⁹¹ kā **kolektīvās zīmes** un **sertifikācijas zīmes**, ar kuru palīdzību tiek panākta ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība. Šāds aizsardzības veids sastopams vairums pasaules valstu, jo atbilstoši *WIPO* veiktajam pētījumam vienīgi 4 pasaules valstis (Argentīna, Brazīlija, Čīle un Japāna) neparedz kolektīvo vai sertifikācijas zīmju reģistrāciju³⁹². Vispārpiemērojama kolektīvas zīmes un sertifikācijas zīmes definīcija nepastāv, tādēļ to izpratne nosakāma valstu nacionālajās tiesībās³⁹³, kuru ietvaros šo zīmju definīcijas

³⁸⁴ International Bureau of World Intellectual Property Organization. Model Provisions On Protection Against Unfair Competition, Article 1. Pieejams: http://www.wipo.int/cfdiplaw/en/trips/doc/unfair_competition.doc [skatīts 2010. gada 15. maijā]

³⁸⁵ *Edmund Irvine Tidswell Ltd. v Talksport Ltd.* [2002] EWHC 367 (Ch) (13th March, 2002); skat. arī: Cornish W. R. Intellectual property: patents, copyright, trade marks and allied rights. Fourth edition. London: Sweet & Maxwell, 1999. - p. 619-620; Gyngell J., Poulter A. A User's Guide to Trade Marks and Passing Off. Second edition. London, Edinburgh, Dublin: Butterworths, 1998. - p. 386-387; White T.A. B., Jacob R. Kerly's law of trade marks and trade names. 12th edition. London: Sweet and Maxwell, 1986. - p. 386-387. Šāds regulējums ir ne tikai Lielbritānijā, bet arī citās valstīs, kur sastopams *passing-off*, piemēram, Jaunzēlandē (Thomson B., Park A.J. Geographical Indications In New Zealand. International Bar Association Conference Geographic Indications And Appellations Of Origin. Auckland, 26 October 2004. - p. 1).

³⁸⁶ White T.A. B., Jacob R. Kerly's law of trade marks and trade names. 12th edition. London: Sweet and Maxwell, 1986. - p. 386-387

³⁸⁷ Baeumer L. Various Forms of Protection of Geographical Indications and Possible Consequences for an International Treaty. In book: Symposium on the International Protection of geographical indications. Funchal, Madeira, Portugal, October 13 and 14, 1993. Geneva: WIPO, 1994. - p. 34

³⁸⁸ Rangnekar D. Geographical Indications. A Review of Proposals at the TRIPS Council: Extending Article 23 to Products other than Wines and Spirits. Geneva, 2003. - p. 19. Pieejams: <http://ictsd.org/i/publications/11767/> [skatīts 2010. gada 07. aprīlī]

³⁸⁹ Fukushima E., Michishita T. Japan: Protecting intellectual property rights. IP value 2005: Building and enforcing intellectual property value. London: Global Whitepage, 2004. - p. 322

³⁹⁰ Калятин В.О. Интеллектуальная собственность (Исключительные права). Учебник для вузов. М.: Норма, 2000. - с. 349

³⁹¹ Rozenfelds J. Intelektuālais īpašums. Otrais, labotais un papildinātais izdevums. R.: Zvaigzne ABC, 2008. - 212. lpp.

³⁹² International Bureau of World Intellectual Property Organization. Protection of geographical indications through registration of collective marks or certification marks. In book: Symposium on the International Protection of geographical indications. Funchal, Madeira, Portugal, October 13 and 14, 1993. Geneva: WIPO, 1994. - p. 12

³⁹³ International Bureau of World Intellectual Property Organization. Protection of geographical indications through registration of collective marks or certification marks. In book: Symposium on the International Protection of geographical indications. Funchal, Madeira, Portugal, October 13 and 14, 1993. Geneva: WIPO, 1994. - p. 11

atšķiras³⁹⁴. Saistībā ar starptautiskajiem līgumiem jāpiezīmē, ka, kaut *Parīzes konvencijas* 7.bis pants regulē kolektīvas zīmes, taču šo zīmju definīciju neparedz, kā pamatoti atzīmēts literatūrā³⁹⁵.

Kolektīvās zīmes funkcija ir atšķirt noteiktas ražotāju apvienības preces vai pakalpojumus, kuriem piemīt noteiktas pazīmes³⁹⁶, tādēļ kolektīvās zīmes ietver arī ģeogrāfiskās izcelsmes norādes³⁹⁷, izņemot atsevišķas valstis kā, piemēram, Meksika un Portugāle³⁹⁸, vai paredzot noteiktus ierobežojumus kolektīvas zīmes reģistrācijai kā Spānijā, Krievijā, Zviedrijā³⁹⁹. Savukārt **sertifikācijas zīmes** jeb garantijas zīmes, kā tās dēvē atsevišķās valstīs, piemēram, Igaunijā *Preču zīmju likuma*⁴⁰⁰ 6. nodaļā vai Šveicē *Federālā likuma par preču zīmju un izcelsmes norāžu aizsardzību* 2. nodaļā (47. – 51. panti), norāda uz preču vai pakalpojumu atbilstību noteiktiem standartiem vai kritērijiem⁴⁰¹, piemēram, attiecībā uz kvalitāti⁴⁰². Gan kolektīvās zīmes, gan arī sertifikācijas zīmes pamatā ir zīmes izmantošanas nolikums. Ja attiecīgā reģiona vai ģeogrāfiskās vietas ražotāja preces atbilst šim nolikumam, tad ražotājs ir tiesīgs lietot kolektīvo vai sertifikācijas zīmi preču apzīmēšanā. No šī noteikuma var pastāvēt izņēmumi, jo ne vienmēr ģeogrāfiskās izcelsmes norādes teritorija aptver ģeogrāfisko vietu, kas atspoguļota ģeogrāfiskās izcelsmes norādē, piemēram, sertifikācijas zīme *Stilton* neaptver pašu pilsētu *Stilton*⁴⁰³.

Atšķirība starp sertifikācijas zīmi un kolektīvo zīmi izpaužas nevis abu šo zīmju būtībā, bet gan formā. Parasti kolektīvās zīmes īpašnieks ir tiesīgs izmantot kolektīvo zīmi, kamēr sertifikācijas zīmes īpašniekam nav sertifikācijas zīmes izmantošanas tiesību. Bez tam kolektīvā zīme pieder attiecīgā reģiona vai ģeogrāfiskās vietas ražotāju apvienībai, bet sertifikācijas zīme – noteiktam komersantam vai publiskai iestādei, kas to pieteicis reģistrācijai. Visbeidzot, sertifikācijas zīmes gadījumā pats sertifikācijas zīmes īpašnieks kontrolē tās lietošanu atšķirībā no

³⁹⁴ Baeumer L. Various Forms of Protection of Geographical Indications and Possible Consequences for an International Treaty. In book: Symposium on the International Protection of geographical indications. Funchal, Madeira, Portugal, October 13 and 14, 1993. Geneva: WIPO, 1994. - p. 35

³⁹⁵ International Bureau of World Intellectual Property Organization. Protection of geographical indications through registration of collective marks or certification marks. In book: Symposium on the International Protection of geographical indications. Funchal, Madeira, Portugal, October 13 and 14, 1993. Geneva: WIPO, 1994. - p. 11

³⁹⁶ Калятин В.О. Интеллектуальная собственность (Исключительные права). Учебник для вузов. М.: Норма, 2000. - с. 349

³⁹⁷ Intelektuālais īpašums kā kvalitatīvas attīstības avots. R: Latvijas Republikas Patentu valde, 2002. - 134. lpp.

³⁹⁸ International Bureau of World Intellectual Property Organization. Protection of geographical indications through registration of collective marks or certification marks In book: Symposium on the International Protection of geographical indications. Funchal, Madeira, Portugal, October 13 and 14, 1993. Geneva: WIPO, 1994. - p. 12

³⁹⁹ Ibid.

⁴⁰⁰ Trade Marks Act; RT I 2002, 49, 308 [Preču zīmju likums]. Pieejams: <http://www.legaltext.ee/en/andmebaas/ava.asp?m=022> [skatīts 2010. gada 23. maijā]

⁴⁰¹ Калятин В.О. Интеллектуальная собственность (Исключительные права). Учебник для вузов. М.: Норма, 2000. - с. 349

⁴⁰² Bainbridge D. Intellectual Property. 3rd edition. London: Pitman publishing, 1996. - p. 476

⁴⁰³ Cornish W. R. Intellectual property: patents, copyright, trade marks and allied rights. Fourth edition. London: Sweet & Maxwell, 1999. - p. 784

kolektīvās zīmes īpašnieka⁴⁰⁴. Jāatzīmē, ka kolektīvu vai sertifikācijas zīmju esamība neizslēdz negodīgas konkurences normu piemērošanu par ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu pārkāpumiem⁴⁰⁵.

Valstīs, kur ģeogrāfiskās izcelsmes norādes tiek reģistrētas kā kolektīvās vai sertifikācijas zīmes, pastāv viena no šīm zīmēm, piemēram, Dānijā (*Kolektīvo zīmju likuma*⁴⁰⁶ 3. pants), Lietuvā (likuma *Par preču zīmēm*⁴⁰⁷ 29. panta trešā daļa) un Austrijā (*Preču zīmju aizsardzības likuma*⁴⁰⁸ 62. panta ceturtdaļa) ģeogrāfiskās izcelsmes norādes aizsargā ar kolektīvo zīmju palīdzību, bet Kanādā⁴⁰⁹ – ar sertifikācijas zīmju palīdzību. Tai pat laikā sastopama abu zīmju vienlaicīga pastāvēšana, piemēram, Rumānijā⁴¹⁰; arī Lielbritānijā ģeogrāfiskās izcelsmes norādes iespējams reģistrēt kā kolektīvu zīmi, kuras ilgstoši pastāv kā speciāla daļa no britu preču zīmju reģistrācijas sistēmas⁴¹¹, vai sertifikācijas zīmi, kuras regulētas gan *Preču zīmju likumā (1938)*⁴¹², gan *Preču zīmju likumā (1994)*⁴¹³. Arī ASV iespējams reģistrēt ģeogrāfiskās izcelsmes norādes kā kolektīvās vai sertifikācijas zīmes (*Lanhama akta*⁴¹⁴ 1054. pants, 15 USC Sec. 1054), turklāt ASV var pastāvēt arī neregistrētas sertifikācijas zīmes, piemēram, *Cognac*⁴¹⁵, ja šī sertifikācijas zīme izpilda tās funkciju apliecināt preces izcelsmi zīmē norādītajā vietā un tiek ierobežota sertifikācijas zīmes izmantošana attiecībā uz precēm, kas atbilst izcelsmei noteiktajiem standartiem⁴¹⁶.

1.6. Ģeogrāfiskie apzīmējumi, kuri netiek uztverti kā ģeogrāfiskās izcelsmes norādes

Lai ģeogrāfiskais apzīmējums tiktu aizsargāts kā ģeogrāfiskās izcelsmes norāde iepriekšējā apakšnodaļā raksturoto ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības modeļu ietvaros, tam jāatbilst

⁴⁰⁴ International Bureau of World Intellectual Property Organization. Protection of geographical indications through registration of collective marks or certification marks. In book: Symposium on the International Protection of geographical indications. Funchal, Madeira, Portugal, October 13 and 14, 1993. Geneva: WIPO, 1994. - p. 11-12

⁴⁰⁵ Houchins R.C. U.S. Protection Of Geographical Indications Of Origin. - p. 6. IBA Section Intellectual Property & Entertainment Law Committee Annual Meeting, Geographic Indications Panel. Auckland, New Zealand, 26 October 2004.

⁴⁰⁶ Collective Marks Act No. 342 of June 6, 1991 [Kolektīvo zīmju likums]. Pieejams: http://www.wipo.int/clea/docs_new/pdf/en/dk/dk059en.pdf [skatīts 2010. gada 23. maijā]

⁴⁰⁷ Law On Trade Marks of 10 October 2000 No.VIII-1981 [Likums par preču zīmēm]. Pieejams: http://www.vpb.gov.lt/docs/20090601_4.pdf [skatīts 2010. gada 23. maijā]

⁴⁰⁸ Markenschutzgesetz 1970 BGBl. 1970/260 idF BGBl. I 2009/126 [Preču zīmju aizsardzības likums]. Pieejams: http://www.patentamt.at/Media/MSchG_2010.pdf [skatīts 2010. gada 23. maijā]

⁴⁰⁹ Kanādas Preču zīmju likuma 2. un 25. pantī.

⁴¹⁰ Rumānijas likuma "Par preču zīmēm un ģeogrāfiskajām norādēm" 3. daļas d) un e) apakšpunkti, IX un X nodaļas.

⁴¹¹ Cornish W. R. Intellectual property: patents, copyright, trade marks and allied rights. Fourth edition. London: Sweet & Maxwell, 1999. - p. 784

⁴¹² Trade Marks Act 1938 (repealed 31.10.1994), 1938 PTER 22 1_and_2_Geo_6 [Preču zīmju likums (1938)]

⁴¹³ Trade Marks Act 1994, 1994 CHAPTER 26 [Preču zīmju likums (1994)] Pieejams: http://www.opsi.gov.uk/RevisedStatutes/Acts/ukpga/1994/cukpga_19940026_en_1 [skatīts 2010. gada 11. maijā]

⁴¹⁴ U.S.C. TITLE 15 - COMMERCE AND TRADE, CHAPTER 22 – TRADEMARKS. Act July 5, 1946, ch. 540, 60 Stat. 427 [Lanhama akts]. Pieejams: <http://uscode.house.gov/download/pls/15C22.txt> [skatīts 2010. gada 15. maijā]

⁴¹⁵ *Institut National Des Appellations v. Brown-Forman Corp.*, 47 USPQ2d 1875, (TTAB 1998); United States Patent and Trademark Office. Geographical indications. Pieejams: <http://www.uspto.gov/web/offices/dcom/olia/globalip/geographicalindication.htm> [skatīts 2010. gada 15. maijā]; Babcock B. A., Clemens R. Geographical Indications and Property Rights: Protecting Value-Added Agricultural Products. MATRIC Briefing Paper 04-MBP 7. May 2004. - p. 6.

⁴¹⁶ *Institut National Des Appellations v. Brown-Forman Corp.*, 47 USPQ2d 1875, (TTAB 1998).

ģeogrāfiskās izcelsmes norādes statusam, respektīvi, jāveic ģeogrāfiskās izcelsmes norādes funkcija (darba 1.2. apakšnodaļa). Līdz ar to pirms uzsākt ES normatīvo aktu izpēti (darba 2. nodaļa) un Latvijas normatīvo aktu izpēti (darba 3. nodaļa) nepieciešams raksturot gadījumus, kad konkrētais ģeogrāfiskais apzīmējums netiek uztverts par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi. Izšķirami **divi gadījumi**, kad attiecīgais ģeogrāfiskais apzīmējums **neveic ģeogrāfiskās izcelsmes norādes funkciju** atšķirt attiecīgo preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi un tātad nevar tikt uztverts kā ģeogrāfiskās izcelsmes norāde. Šo abu gadījumu pamatā ģeogrāfiskais apzīmējums nevar veikt ģeogrāfiskās izcelsmes norādes funkciju vai vispār šādu statusu neiegūstot, vai to zaudējot, kas lielā mērā atkarīgs no ieinteresēto personu aktivitātes, jo ģeogrāfiskās izcelsmes norādes līdzīgi kā patentu un preču zīmju tiesību aizsardzība atkarīga no ražotāju aktivitātes un tradīcijām attiecīgajā valstī vai teritorijā⁴¹⁷.

Pirmkārt, apzīmējums nav spējīgs atšķirt preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi, taču spējīgs atšķirt viena komersanta preces vai pakalpojumus no citu komersantu precēm, t.i. veic preču zīmes funkciju, un tādējādi var tikt izmantots kā preču zīme. Tā, piemēram, Austrālijā ģeogrāfiskais nosaukums *Parīze* netika atzīts par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi attiecībā uz smaržām, kosmētiku, aromātiskām vielām, dabiskajām eļļām un aromātiem, jo apzīmējums *Parīze* attiecībā uz šīm precēm attiecīgo patērētāju uztverē netiks saistīts ar Franciju vai Francijas smaržu namu⁴¹⁸. Latvijā savukārt par reģistrējamu attiecībā uz cigaretēm atzīts apzīmējums *Hollywood*, bet cigaretēm un košļājamai gumijai - *Manhattan Ice Dream*⁴¹⁹. **Otrkārt**, kļuvis par vispārpieņemtu produkcijas apzīmējumu, respektīvi, par sugas vārdu, un sekojoši nevar veikt izcelsmes norādes funkciju, kā rezultātā nav uzskatāms nedz par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, nedz par preču zīmi. Kā var redzēt no ģeogrāfiskās izcelsmes norādes un sugas vārda rakstības, konkrēto ģeogrāfiskās izcelsmes norādi uztver kā īpašvārdu un raksta ar lielo burtu, kamēr sugas vārdus kā valodā vispārlietotus vārdus – ar mazo burtu. Tādēļ saprotams, kādēļ literatūrā saistībā ar sugas vārdu norādīts, ka “jāievēro arī apzīmējumu lietošana konkurentu vidū un masu informācijas līdzekļos, tā definējumi vārdnīcās”⁴²⁰.

Kā preču zīmes, tā arī ģeogrāfiskās izcelsmes norādes var zaudēt savu izcelsmes norādes funkciju un pārvērsties par vispārpieņemtiem produkcijas (preču veida) apzīmējumiem, respektīvi, sugas vārdiem. Kā pamatoti norādīts literatūrā, ar sugas vārdu terminu var aptvert preču

⁴¹⁷ Rozenfelds J. Intelektuālais īpašums. R.: apgāds “Zvaigzne ABC”, 2004. - 229.-230. lpp.

⁴¹⁸ Austrālijas Preču zīmju reģistra pārstāvja 2004. gada 29. oktobra lēmums lietā Esteban v Digital Crown Holdings (HK) Ltd [2004] ATMO 61 (29 October 2004), 29. punkts. <http://www.worldlii.org/cgi-worldlii/displ/au/cases/cth/ATMO/2004/61.html?query=%22esteban%22+and+%22zone%22+and+%22industrielle%22+and+%22le%22+and+%22gua%22>

⁴¹⁹ Ancītis J. Par ģeogrāfisko norāžu aizsardzību. *Latvijas Vēstnesis*, pielikums *Jurista vārds*, 2000. 14. novembris, nr. 35

⁴²⁰ Sugasvārds. Grām.: Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 160. – 161. lpp.

(pakalpojumu) klasi kopumā vai konkrētu precī (pakalpojumu) no šīs klases⁴²¹. Atsevišķi autori ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, kas kļuvusi par sugas vārdu, apzīmē ar terminu “**vispārēja ģeogrāfiskā norāde**”⁴²² (šī darba ietvaros lietotajā terminoloģijā - vispārēja ģeogrāfiskās izcelsmes norāde), kam **nevar piekrist**, jo apzīmējumu, kas neveic ģeogrāfiskās izcelsmes norādes funkciju, nav nekāda pamatojuma pieskaitīt pie ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm.

Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu pārvēršanās par sugas vārdiem notiek ilgstoša procesa rezultātā, kura gaitā pakāpeniski tiek degradēta konkrētās ģeogrāfiskās izcelsmes norādes kā izcelsmes norādes nozīme un funkcija. Degradējoties konkrētās ģeogrāfiskās izcelsmes norādei, tā zaudē savu nozīmi un sekojoši arī funkciju un kļūst par ikdienas valodā lietotu vispārpieņemtu apzīmējumu, kuru patērētāji lieto noteikta veida preču apzīmēšanai. Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārvēršanās par sugas vārdu notiek patērētāju uztveres transformācijas un valodas attīstības gaitā, tādēļ var pievienoties viedoklim, ka “[g]alvenais kritērijs, uz kuru balstoties nosaka, vai kāds apzīmējums atzīstams par S. [sugas vārdu – autora piebilde], vai ne, ir patērētāju attieksme: ja to vairākums apzīmējumu uztver ne kā norādi uz preces vai pakalpojuma veidu, bet kā norādi uz to izcelsmi, apzīmējums nav uzskatāms par S. [sugas vārdu – autora piebilde]”⁴²³.

Ģeogrāfiskās izcelsmes norāde parasti kļūst par sugas vārdu **vienā** valstī vai valstu savienībā, proti, atsevišķas jurisdikcijas ietvaros. Tā, piemēram, Francijā kopš 1926. gada par sugas vārdu atzīts apzīmējums *camembert*⁴²⁴, Krievijas Federācijā apzīmējums *žигуловское* (*Жигулевское* - krievu val.), kas tiek lietots alus produkcijas apzīmēšanā un kas zaudējis saikni ar ģeogrāfisko izcelsmes vietu *Žигули* (*Жигули* - krievu val.)⁴²⁵. Latvijā par sugas vārdu var tikt atzīts apzīmējums “Pilzenes alus”, uz ko jau pamatoti norādīts literatūrā⁴²⁶, bet pirmskara Latvijā par sugas vārdu tika uzskatīts apzīmējums “Bavārijas alus”⁴²⁷, kas mūsdienās atzīstams par aizsargātu ģeogrāfiskās izcelsmes norādi⁴²⁸.

Tai pat laikā ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, kuras kļuvušas par sugas vārdu **noteiktā reģionā**, aptverot vairākas valstis, vai globālā mērogā, ir reti sastopamas, piemēram, odekolons jeb

⁴²¹ Sugasvārds. Grām.: Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 160. lpp.

⁴²² Vispārēja ģeogrāfiskā norāde. Grām.: Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 204. -205. lpp.

⁴²³ Sugasvārds. Grām.: Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 160. lpp.

⁴²⁴ Rieke J.K. Geographic indicators – a fight to keep traditional names. International Dairy Foods Association conference “Dairy forum 2004”. Pieejams: http://www.idfa.org/meetings/presentations/reike_df2004.ppt#258,1,Slide 1 [skatīts 2008. gada 05. februārī]

⁴²⁵ Гришаев С.П. Интеллектуальная собственность. М.: Юристъ, 2003. - с. 230; skat. arī: Grigoriev A. The Protection of Geographical Indications in the Russian Federation. In book: Symposium on the International Protection of geographical indications. Funchal, Madeira, Portugal, October 13 and 14, 1993. Geneva: WIPO, 1994. - p. 217

⁴²⁶ Baltvilka M., Greivulis J. Intelektuālā īpašuma aizsardzība. Patentzinību pamati. R.: Izdevniecība RTU, 2006. – 78. lpp.

⁴²⁷ K.E. Preču nozīmes un izcelšanās vietas apliecības. Ekonomists. Tautsaimniecība un tehnika. Finanču ministrijas izdevums. 1930. gada 01. decembris, nr. 23. - 952. lpp.

⁴²⁸ EST lieta: C-343/07 *Bavaria NV, Bavaria Italia Srl v Bayerischer Brauerbund eV* [2009] ETZ I-05491, 107. punkts

“Ķelnes ūdens”⁴²⁹, atsevišķas siera šķirnes kā *Šveices siers*, *Holandes siers* un *Krievijas siers*, atsevišķi konditorejas izstrādājumi kā *franču maizīte* vai *French crisps*, kas latviešu valodā parasti tiek tulkots kā “kartupeļi frī”. Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes statusu ir zaudējis apzīmējums *London gin*, kas ES ietvaros ir vispārpieņemts produkcijas apzīmējums un apzīmē destilēta dzina veidu (*Regulas nr. 1576/89*⁴³⁰ 1. panta ceturtās daļas m) apakšpunkts, pašreiz - *Alkoholisko dzērienu Regulas* II pielikuma 22. punkts).

ASV tiek izdalīts tāds sugas vārda paveids kā **daļējs sugas vārds** (semi-generic – angļu val.)⁴³¹. Atbilstoši ASV kodeksa 26. daļas “Tekšējo ieņēmumu kodekss”⁴³² 5388. panta c daļas 1. punktam (26 USC Sec. 5388) “[d]aļēji sugas vārdi var tikt izmantoti vīnu apzīmēšanā, kuriem ir cita izcelsme, nekā norādīts ar šo nosaukumu tikai, ja A) Parādās tiešā saistībā attiecīgā ģeogrāfiskās izcelsmes norāde, kas atklāj vīna patieso izcelsmes vietu, un (B) šādi apzīmēts vīns atbilst šāda vīna identitātes standartam, ja tāds ir, kas ietverts šīs sadaļas noteikumos vai, ja šāda standarta nav, šādas klases vai veida tirdzniecības izpratnei”. Tā ASV kodeksa 5388. panta c) daļas 2. punkta B) apakšpunkts (26 USC Sec. 5388) paredz daļēju sugas vārdu sarakstu. Līdzīga situācija izveidojusies Lielbritānijā, kaut šajā valstī netiek lietots termins “daļējs sugas vārds”. Tā Lielbritānijas tiesa atzina, ka apzīmējuma *Sherry* lietošana ir maldinoša, ja to nelieto attiecīgās Spānijas izcelsmes alkoholisko dzērienu gadījumā. Taču maldināšanas par izcelsmi nav gadījumā, ja šo apzīmējumu lieto kopā ar citu ģeogrāfisko apzīmējumu, piemēram, Lordu palāta atzina, ka patērētāji netiek maldināti, ja tiek lietoti apzīmējumi *British Sherry*, *English Sherry*, *South African Sherry*, *Cyprus Sherry*, *Australian Sherry* un *Empire Sherry*⁴³³.

Atsevišķos gadījumos sugas vārda rašanās saistīta ar ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu **modificēšanos valodas īpatnību rezultātā**. Tā valodas īpatnību un valodas attīstības rezultātā ģeogrāfiskās izcelsmes norāde *Champagne* latviešu valodā ir modificējusies un pārtapusi par apzīmējumu “šampanietis”; krievu valodā – par “šampanskoje” (*шампанское* - krievu val.), kas apzīmē dzirkstošo vīnu preču grupu, tādējādi zaudējot saikni ar sākotnējo ģeogrāfisko izcelsmi, līdz ar to kļūdaini būtu uzskatīt apzīmējumu *šampanietis* par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi Latvijas

⁴²⁹ Гришаев С.П. Интеллектуальная собственность. М.: Юристъ, 2003. - с. 228

⁴³⁰ Padomes Regula (EEK) Nr. 1576/89, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par stipro alkoholisko dzērienu definīciju, nosaukumu un noformējumu. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 3/09. sēj., 59./75. lpp.

⁴³¹ Tinlot R. Activities of the International Vine and Wine Office (IWO) Concerning the International Protection of Geographical Indications. In book: Symposium on the International Protection of geographical indications. Funchal, Madeira, Portugal, October 13 and 14, 1993. Geneva: WIPO, 1994. - p. 150

⁴³² U.S.C. TITLE 26 - INTERNAL REVENUE CODE. Subtitle E - Alcohol, Tobacco, and Certain Other Excise Taxes. CHAPTER 51 - DISTILLED SPIRITS, WINES, AND BEER. Subchapter F - Bonded and Taxpaid Wine Premises. PART III - CELLAR TREATMENT AND CLASSIFICATION OF WINE. Pieejams: <http://uscode.house.gov/download/pls/26C51.txt> [skatīts 2010. gada 14. maijā]

⁴³³ White T.A. B., Jacob R. Kerly's law of trade marks and trade names. 12th edition. London: Sweet and Maxwell, 1986. - p. 387-388

tiesību izpratnē⁴³⁴, kas kļuvusi par vispārpieņemtu dzēriena tipa apzīmējumu, kā atzinusi arī LR Patentu valdes Apelācijas padome⁴³⁵. Pie līdzīga secinājuma nonāca tiesa, atzīstot nosaukumu “Sovetskoje Šampanskoje” (kiril.) par dzēriena tipu, t.i. sugas vārdu⁴³⁶. Ievērojot to, ka pirmās instances tiesa iepriekš disklamēja vārdu “sovetskoje” (kiril.), literatūrā pausts viedoklis, ka “[š]āda tiesas darbība ir vērtējama pozitīvi, jo šis apzīmējums nevar tikt aizsargāts kā preču zīme”⁴³⁷.

Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu modifikāciju lietošana notikusi arī citās valstīs, piemēram, Brazīlijā ģeogrāfiskās izcelsmes norāde *Cognac* valodas īpatnību dēļ portugāļu valodā modificējusies par apzīmējumu *conhaque*, kas ar 1942. gada 22. maija likumu Nr. 4327 Brazīlijā tiek uzskatīts par dzēriena tipa apzīmējumu⁴³⁸ un par kura lietošanu Eiropas Komisija bija veikusi atsevišķu pārbaudi⁴³⁹. Šāda pārbaude tikusi veikta arī attiecībā uz Kanādu sakarā ar ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu *Medoc* un *Bordeaux* iekļaušanu sugas vārdu sarakstā⁴⁴⁰. Savukārt ģeogrāfiskās izcelsmes norādes *Cognac* modifikācija lietota arī Grieķijā kā apzīmējums *koniak*⁴⁴¹. Turklāt, bez ģeogrāfiskās izcelsmes norādes *Cognac* modifikācijas lietošanas Brazīlijā konstatēti arī citu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu modifikāciju lietošana kā *borgonha*, kas tika atzīts par ģeogrāfiskās izcelsmes norādes *Bourgogne* nepatiesu lietošanu⁴⁴², taču tajā pat laikā Brazīlijas tiesu prakse apstiprinājusi, ka *champanhe* un *champanha* nav ģeogrāfiskās izcelsmes norādes *Champagne* nepatiesa lietošana⁴⁴³.

Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes **modifikācija jānošķir no tulkojuma**, kas rodas pastāvot iespējai tulkot ģeogrāfiskos nosaukumus, tādēļ nevar pievienoties viedoklim, ka apzīmējums *Rokfors* ir ģeogrāfiskās izcelsmes norādes *Roquefort* tulkojums⁴⁴⁴, jo apzīmējums *Rokfors* pielāgots

⁴³⁴ Bitāns A. Preču zīmes tiesiskā aizsardzība Latvijā. Tiesību transformācijas problēmas sakarā ar integrāciju Eiropas Savienībā. Starptautiskās konferences materiāli. Rīga: LU Juridiskā fakultāte, 2002. - 241. lpp.

⁴³⁵ LR Patentu valdes 2000. gada 02. jūnija lēmums iebilduma lietā nr. ApP/2000/M 43 276-1e. Lēmums nav pārsūdzēts tiesā.

⁴³⁶ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2001. gada 01. februāra spriedums lietā nr. PAC-101 [Sovetskoje Šampanskoje kiril.]. Nepublicēts. Negrozīts atstāts ar Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2001. gada 09. maija spriedumu lietā nr. SKC-239. Grām: Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedumi un lēmumi 2001. R.: Latvijas Tiesnešu mācību centrs, 2002. - 823.-826. lpp.

⁴³⁷ Bitāns A. Preču zīmes tiesiskā aizsardzība Latvijā. Tiesību transformācijas problēmas sakarā ar integrāciju Eiropas Savienībā. Starptautiskās konferences materiāli. Rīga: LU Juridiskā fakultāte, 2002. - 241. lpp.

⁴³⁸ Siemsen P.D. Protection of trademarks and geographical indications in Brazil and other South American countries. In book: Symposium on the international protection of geographical indications. Melbourne, Australia, April 5 and 6, 1995. Geneva: WIPO, 1995. - p. 223

⁴³⁹ 2001/97/EC: Commission Decision of 23 January 2001 terminating the examination procedure concerning measures affecting the trade of cognac in Brazil. *Official Journal*, L 035, 06.02.2001., pp. 0053 - 0055

⁴⁴⁰ Komisijas 2003. gada 23. jūnija lēmums nr. 2003/502/EK, ar kuru izbeigta pārbaudes procedūra attiecībā uz tirdzniecības šķērslī, ko veido tirdzniecības prakse Kanādā attiecībā uz atsevišķām ģeogrāfiskajām norādēm vīnam. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 11/47. sēj., 139./139. lpp.

⁴⁴¹ Lichine A. Alexis Lichine's Encyclopedia of Wines & Spirits. In collaboration with William Fifield and with the assistance of Jonathan Bartlett and Jane Stockwood. New York: Alfred a Knopf, 1970. - p. 212

⁴⁴² Siemsen P.D. Protection of trademarks and geographical indications in Brazil and other South American countries. In book: Symposium on the international protection of geographical indications. Melbourne, Australia, April 5 and 6, 1995. Geneva: WIPO, 1995. - p. 217

⁴⁴³ Ibid. - p. 218

⁴⁴⁴ LR Patentu valdes Apelācijas padomes lēmums lietā AS “Triķātas siers” pret LR Patentu valdi. Patenti un preču zīmes: Latvijas Republikas Patentu valdes oficiālais vēstnesis. R.: LR Patentu valde, nr. 2, 2005. - 234. lpp.

latviešu valodas gramatikas prasībām un uztverams par ģeogrāfiskās izcelsmes norādes modifikāciju.

Ja konkrētā ģeogrāfiskās izcelsmes norāde kļuvusi ikdienas valodā par sugas vārdu, tādā gadījumā atgūt ģeogrāfiskās izcelsmes norādes statusu nav iespējams, jo ikdienas valodā lietotais konkrētās produkcijas apzīmējums nespēj vairāk atgūt savu atšķirtspējas raksturu. Izņēmums no šī vispārējā noteikuma iespējams vienīgi ar valstisku aktu, kas atzīst noteiktā teritorijā vai tās daļā par sugas vārdu kļuvušu ģeogrāfiskās izcelsmes norādi par aizsargājamu, tomēr tas var attiekties vienīgi uz tādiem apzīmējumiem, kuri nav pilnībā kļuvuši par sugas vārdu noteiktas teritorijas ietvaros. Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes statusu atguvusi, piemēram, *Feta* ES ietvaros vai atsevišķas ES dalībvalstu ģeogrāfiskās izcelsmes norādes Kanādā⁴⁴⁵, kas pirmajā gadījumā notika pēc šīs norādes reģistrācijas, kuru atzina par pamatotu EST, bet otrajā gadījumā, pateicoties divpusējam līgumam starp ES un Kanādu (darba 2.6. apakšnodaļa); vai, piemēram, Dienvidāfrikas Republikā zināmu laiku par sugas vārdiem uzskatīja apzīmējumus “Port” un *Sherry*⁴⁴⁶; Brazīlijā – *Cognac*, uz ko norādīts iepriekš, un citas ES ģeogrāfiskās izcelsmes norādes⁴⁴⁷; Kanādā – *Medoc* un *Bordeaux*⁴⁴⁸.

Atzīt, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāde kļuvusi **par sugas vārdu**, var **tiesa**, piemēram, Latvijā tiesa apstiprināja LR Patentu valdes secinājumu, ka apzīmējums *krievu degvīns* nav ģeogrāfiskā izcelsmes norāde, jo neapzīmē valsti, t.i. Krieviju, bet gan tautu, proti, krievu tautu⁴⁴⁹. Jāpiezīmē, ka Latvijas tiesas, atzīstot šo secinājumu par pamatotu, patērētāju uztveres jautājumu nepelnīti atstāja novārtā, jo tiesas spriedumos nav atsauču uz konkrētiem pierādījumiem, kas pamato šādu tiesas secinājumu. Šāda tiesas pieeja nevērtēt pierādījumus par patērētāju uztveri sastopama arī lietā saistībā ar apzīmējumu *Jermuk* (darba 3.1. apakšnodaļa). Jāpiezīmē, ka apzīmējums *Krievu degvīns* Latvijas kaimiņvalstīs atzīts par aizsargājamu – Baltkrievijā reģistrēts kā ģeogrāfiskā norāde ar reģ. Nr. 2 atbilstoši oficiālā biļetenā 2007. gada 30. martā publicētajam reģistrācijas paziņojumam⁴⁵⁰ un Krievijā kā izcelsmes vietas nosaukums ar reģ. Nr. 65⁴⁵¹.

⁴⁴⁵ O'Connor B. The Law of Geographical Indications. London: Cameron May, 2004. - p. 101-102, 260-261

⁴⁴⁶ Abi šie apzīmējumi ir Portugāles ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, kuras lietoja Dienvidāfrikas Republikas vietējie ražotāji produkcijas apzīmēšanā kā sugas vārdus. Saskaņā ar Nolīgumu starp Eiropas Kopienu un Dienvidāfrikas Republiku par vīna tirdzniecību (skat. darba 2.6. apakšnodaļu) šie apzīmējumi no šī nolīguma spēkā stāšanās brīža atguvuši savu ģeogrāfiskās izcelsmes norādes raksturu un tiek aizsargāti kā ģeogrāfiskās izcelsmes norādes.

⁴⁴⁷ European Commission. IPR Enforcement Survey. Pieejams: http://trade-info.cec.eu.int/doclib/cfm/doclib_section.cfm?sec=117&lev=2&order=date [skatīts 2009. gada 15. martā]

⁴⁴⁸ 2004/891/EK: Komisijas Lēmums, ar ko izbeidz pārbaudes procedūru par šķēršļiem tirdzniecībā, ko rada Kanādas tirdzniecības prakse attiecībā uz noteiktām vīnu ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm. *Oficiālais Vēstnesis*, L 375, 23.12.2004., 28./29. lpp.

⁴⁴⁹ LR Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2001. gada 12. septembra spriedums lietā nr. PAC-309 [Moskovskaya]. Npublicēts. Nav pārsūdzēts; Rīgas apgabaltiesas 2001. gada 15. augusta spriedums lietā nr. C-1439/2 [Stolichnaya]. Npublicēts. Nav pārsūdzēts.

⁴⁵⁰ Baltkrievijas oficiālā biļetena nr. 2/2007 (30.03.2007.) publikācija. Pieejama: http://www.belgopatent.org.by/russian/docs/naim_2007.03.30.doc [skatīts 2010. gada 22. maijā]

⁴⁵¹ Реестр наименований мест происхождения товаров (НМПТ) Российской Федерации. Pieejams: http://www1.fips.ru/fips_serv1/fips_servlet?DB=RUGP&DocNumber=65/1&TypeFile=html [skatīts 2010. gada 22. maijā]

Apzīmējumu par sugas vārdu var atzīt **likumdevējs**, piemēram, Kanādas *Preču zīmju likuma* 11.17. panta 3. daļa satur sugas vārdu uzskaitījumu: 22 sugas vārdu vīnu kategorijā, piemēram, *Champagne, Chablis, Burgundy, Port, Porto, Sherry*, un 17 - alkoholisko dzērienu kategorijā, piemēram, *London Gin, Geneva Gin, Malt Whiskey*. Jāatzīmē, ka saskaņā ar *Eiropas Kopienas līgumu ar Kanādu par vīna un alkoholisko dzērienu tirdzniecību* 12. pantu minētiem sugas vārdiem, kas atspoguļoti šajā likumā, ir noteikts pārejas posms, pēc kura iztecēšanas tie Kanādas teritorijā zaudē sugas vārda nozīmi (skat. darba 2.6. apakšnodaļu).

Apkopojot šajā nodaļā aplūkoto, par ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm atzīstami apzīmējumi, kuri tieši vai netieši norāda uz preču vai pakalpojumu izcelsmi konkrētajā apzīmējumā atspoguļotajā ģeogrāfiskajā vietā neatkarīgi no tā, vai šo preču vai pakalpojumu īpašības saistītas ar šo ģeogrāfisko vietu. Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes tādējādi ir kopīgs termins visiem apzīmējumiem, kuri norāda uz preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi un kuru vidū izdalāmi divi paveidi: vienkāršas, kvalitātes neitrālas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes un kvalificētas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes. Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes tiek aizsargātas ar trīs dažādiem aizsardzības modeļiem: reģistrācijas sistēma, kas aptver kvalificētas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes; aizsardzība ar atzīšanu jeb bez reģistrācijas, kas aptver vienkāršas, kvalitātes neitrālas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes; un aizsardzība ar preču zīmju tiesībām, reģistrējot tās kā kolektīvās un sertifikācijas zīmes, kas aptver abus ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu paveidus. Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiesībsubjektības jautājumā nepieciešams izdalīt ieinteresētās personas, kurām valsts ar normatīvo aktu palīdzību piešķirusi ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu pozitīvās un negatīvās tiesības, ņemot vērā to, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norādes ietilpst publiskā (valsts) īpašumā.

Pārejot no ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu izpētes no teorētiskā aspekta uz praktisko aspektu, darba nākamajā nodaļā tiks pētīti ES normatīvie akti ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu jomā, kas saistoši Latvijai kā ES dalībvalstij.

2. nodaļa

Eiropas Savienības ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības sistēma

Saskaņā ar *Pievienošanās līgumu Eiropas Savienībai*⁴⁵², kas atbilstoši šī līguma 2. pantam stājās spēkā ar 2004. gada 01. maiju, Latvija pievienojās ES⁴⁵³ un ar šo datumu kļuva par tās dalībvalsti. Ņemot vērā to, ka saskaņā ar šī līguma 1. pantu Latvija kļuva par ES dalībvalsti, var pievienoties secinājumam, ka *Pievienošanās līguma* 1. pants ir tā tiesību norma, kas nostiprina Latvijas kā ES dalībvalsts statusu⁴⁵⁴. Atbilstoši *Pievienošanās akta*⁴⁵⁵ 2. pantam “[p]amatlīgumi un akti, ko iestādes un Eiropas Centrālā banka pieņēmusi pirms pievienošanās, no pievienošanās dienas ir saistoši jaunajām dalībvalstīm un piemērojami tajās atbilstīgi minētajos Līgumos un šajā Aktā paredzētajiem nosacījumiem”.

Juridiskais pamats *acquis communautaire* (ar šo terminu apzīmē ES tiesību sistēmu⁴⁵⁶) piemērošanai Latvijā ir *Pievienošanās akta* otrais pants⁴⁵⁷. Savukārt atbilstoši tiesību doktrīnai *acquis communautaire* iedalās primārās tiesībās un sekundārās tiesībās⁴⁵⁸, kuru iedalījums pamatojas nevis pēc to vietas normu hierarhijā, cik pēc to avotiem, proti, primāro tiesību avotus rada ES dalībvalstis, savukārt sekundāros – ES institūcijas⁴⁵⁹. Tā kā ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējums nodrošināts gan ES primārajās tiesībās, gan sekundārajās tiesībās, tālākajās apakšnodaļās primāro tiesību regulējums aplūkots atsevišķi no sekundāro tiesību regulējuma.

⁴⁵² Līgums starp Beļģijas Karalisti, Dānijas Karalisti, Vācijas Federatīvo Republiku, Grieķijas Republiku, Spānijas Karalisti, Francijas Republiku, Īriju, Itālijas Republiku, Luksemburgas Lielhercogisti, Nīderlandes Karalisti, Austrijas Republiku, Portugāles Republiku, Somijas Republiku, Zviedrijas Karalisti, Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto Karalisti (Eiropas Savienības dalībvalstīm) un Čehijas Republiku, Igaunijas Republiku, Kipras Republiku, Latvijas Republiku, Lietuvas Republiku, Ungārijas Republiku, Maltas Republiku, Polijas Republiku, Slovēnijas Republiku, Slovēnijas Republiku par Čehijas Republikas, Igaunijas Republikas, Kipras Republikas, Latvijas Republikas, Lietuvas Republikas, Ungārijas Republikas, Maltas Republikas, Polijas Republikas, Slovēnijas Republikas un Slovēnijas Republikas pievienošanās Eiropas Savienībai [Pievienošanās līgums Eiropas Savienībai]: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 2003. 12. novembris, nr. 159

⁴⁵³ *Pievienošanās līgums Eiropas Savienībai* ir komentēts no Latvijas perspektīvas viedokļa un šie komentāri atrodami sekojošā izdevumā: *Pievienošanās Eiropas Savienībai līgums (izvilks) un komentāri*. Zin. red. Laila Medin, Māris Brizgo. Jorens Aizsils, Esmeralda Balode, Māris Brizgo u.c. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2003.

⁴⁵⁴ Zikmane A. Komentārs par *Pievienošanās līguma* 1. pantu. Grām.: *Pievienošanās Eiropas Savienībai līgums (izvilks) un komentāri*. Zin. red. Laila Medin, Māris Brizgo. Jorens Aizsils, Esmeralda Balode, Māris Brizgo u.c. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2003. - 43. lpp.

⁴⁵⁵ Akts par Čehijas Republikas, Igaunijas Republikas, Kipras Republikas, Latvijas Republikas, Lietuvas Republikas, Ungārijas Republikas, Maltas Republikas, Polijas Republikas, Slovēnijas Republikas un Slovēnijas Republikas pievienošanās nosacījumiem un pielāgojumiem Līgumos, kas ir Eiropas Savienības pamatā [Pievienošanās akts]. *Latvijas Vēstnesis*, 2003. 12. novembris, nr. 159

⁴⁵⁶ Medin L. Ievads Eiropas Savienībā. Grām.: *Pievienošanās Eiropas Savienībai līgums (izvilks) un komentāri*. Zin. red. Laila Medin, Māris Brizgo. Jorens Aizsils, Esmeralda Balode, Māris Brizgo u.c. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2003. - 16. lpp.

⁴⁵⁷ *Pievienošanās Eiropas Savienībai līgums (izvilks) un komentāri*. Zin. red. Laila Medin, Māris Brizgo. Jorens Aizsils, Esmeralda Balode, Māris Brizgo u.c. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2003. - 57. lpp.

⁴⁵⁸ Skat. pl. par ES tiesību iedalījumu Latvijas tiesību literatūrā: Gatawis S., Broks E., Bule Z. *Eiropas tiesības*. R.: Latvijas Universitāte, 2002. - 71.-72. lpp.; Raihs N. *Izprotot Eiropas Savienības tiesības: Kopienas tiesību mērķi, principi un metodes*. R.: Tiesu namu aģentūra, 2003. - 15. lpp.

⁴⁵⁹ Raihs N. *Izprotot Eiropas Savienības tiesības: Kopienas tiesību mērķi, principi un metodes*. R.: Tiesu namu aģentūra, 2003. - 15. lpp.

2.1. ES primārās tiesības

Līgums par Eiropas Savienības darbību⁴⁶⁰ (*LESD*) ietilpst ES primārās tiesībās⁴⁶¹ un paredz noteikumus par ES organizāciju un kompetenci. Saskaņā ar *LESD* 3. panta pirmās daļas a) apakšpunktu, 34. pantu un 35. pantu importa un eksporta kvantitātes ierobežojumi un citi līdzīgi pasākumi starp ES dalībvalstīm ir aizliegti. Šāds aizliegums ir brīvas preču kustības pamatā, kas ir viena no četrām *LESD* nostiprinātajām brīvībām papildu darbinieku brīvai kustībai, komercdarbības veikšanas un pakalpojumu sniegšanas brīvībai un kapitāla brīvai aprītei⁴⁶².

Tā kā atsevišķas intelektuālā īpašuma tiesības kā preču zīmju tiesības un ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiesības pamatojas uz teritoriālā principu, šo tiesību eksistence katrā ES dalībvalstī neizbēgami nonāk pretrunā ar brīvas preču kustības principu, kas identificēts uzreiz pēc *LESD* spēkā stāšanās⁴⁶³. Tomēr *LESD* 36. pants paredz noteiktus izņēmumus no brīvas preču kustības, un proti:

“[š]ī Līguma 34. un 35. pants neliedz noteikt importa, eksporta vai tranzīta aizliegumus vai ierobežojumus, kas pamatojas uz sabiedrības morāles, sabiedriskās kārtības vai valsts drošības apsvērumiem, uz cilvēku veselības un dzīvības aizsardzības, kā arī dzīvnieku un augu aizsardzības, nacionālu mākslas, vēstures vai arheoloģijas bagātību aizsardzības, vai rūpnieciskā un komerciālā īpašuma aizsardzības apsvērumiem. Šādus aizliegumus vai ierobežojumus tomēr nedrīkst piemērot dalībvalstu tirdzniecībā kā patvaļīgas diskriminācijas vai slēptas ierobežošanas līdzekļus.”

Tādējādi, saskaņā ar *LESD* 36. pantu eksporta un importa ierobežojumi un tiem līdzvērtīgi pasākumi var tikt **attaisnoti** uz tā pamata, ka tie **nepieciešami rūpnieciskā un komerciālā īpašuma aizsardzībai** ar “skaidri saprotamu nosacījumu”, kā to definējusi EST⁴⁶⁴, ka tie nevar būt patvaļīgi diskriminējoši vai slēpti ierobežojumi tirdzniecībai ES dalībvalstu starpā.

LESD neparedz jēdziena “rūpnieciskais vai komerciālais īpašums” definīciju nedz šī līguma 36. pantā, nedz citās šī līguma normās. Arī EST nav sniegusi skaidrojumu, kas saprotams ar terminu “rūpnieciskais īpašums” un kas savukārt ar terminu “komerciālais īpašums”, un vai otrais termins neaptver pirmo terminu, ņemot vērā to, ka komerciālais īpašums ietver visu komersantam piederošo mantu, ieskaitot rūpniecisko īpašumu, kas pieder šim komersantam. Tai pat laikā EST savos spriedumos norādījusi, kas aptverts ar šiem terminiem. Tā EST judikatūrā izdarīts secinājums, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, respektīvi, **izcelsmes norādes** (*indications of provenance* - angļu val.) EST lietotajā terminoloģijā⁴⁶⁵, ir **aptvertas** ar jēdzienu “rūpnieciskais un komerciālais

⁴⁶⁰ Līgums par Eiropas Savienības darbību (konsolidētā versija). *Oficiālais Vēstnesis*, C 83, 30.03.2010., 47.-334. lpp.

⁴⁶¹ Gatawis S., Broks E., Bule Z. Eiropas tiesības. R.: Latvijas Universitāte, 2002. - 70.-77. lpp.

⁴⁶² Burca G. de, Craig P. EU law: Text, cases and materials. 2nd edition. Oxford: Clarendon Press, 1998. - p. 548

⁴⁶³ Johannes H. Industrial Property and Copyright in European Community Law. Leyden: A.W.Sijthoff, 1976. - p. 7

⁴⁶⁴ EST lieta: C-10/89 *SA CNL-SUCAL NV v Hag GF AG* [1990] ECR I-03711, sprieduma 11. punkts

⁴⁶⁵ EST lieta: C-3/91 *Exportur SA v LOR SA and Confiserie du Tech SA* [1992] ECR I- 05529, sprieduma 11. punkts, 25. un tālākie punkti

īpašums”⁴⁶⁶ un sekojoši ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība var kalpot par apsvērumu *LESD* 36. panta izpratnē par attaisnojumu importa vai eksporta ierobežojumam vai pasākumam ar līdzvērtīgu iedarbību, kas pastāv ES dalībvalstu starpā. Kā secinājusi EST *Delhaize* lietas spriedumā, brīvas preču kustības ierobežojumi var tikt attaisnoti, “lai nodrošinātu, ka reģistrētais izcelsmes apzīmējums veic tā specifisko funkciju”⁴⁶⁷, kas atkārtots arī vēlāk pieņemtajā spriedumā *Rioja* lietā⁴⁶⁸. EST secinājums par to, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu kā intelektuālā īpašuma objekta aizsardzības nepieciešamība ES dalībvalstu nacionālajās tiesībās ir pamats izņēmumam no brīvas preču kustības, atbilst *LESD* 345. pantam, kas nosaka, ka “[I]gumi nekādi neietekmē dalībvalstu tiesību aktus, kas reglamentē īpašumtiesību sistēmu”.

Tādējādi, kaut gan *LESD* 36. pants regulē izņēmumus no brīvas preču kustības, tomēr šī norma vienlaikus kalpo kā attaisnojums ES dalībvalstu nacionālo intelektuālā īpašuma, tai skaitā, ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu, sistēmu eksistencei katras ES dalībvalsts jurisdikcijas ietvaros. Tādēļ pamatoti literatūrā aizrādīts, “[i]ntelektuālā īpašuma tiesību ekskluzivitātei ir neapstrīdams iespaids uz preču un pakalpojumu brīvu apriti”⁴⁶⁹, kā rezultātā “[p]amatkolīzija starp intelektuālā īpašuma aizsardzību un brīvu apriti ietverta pašā EK [*LESD* – autora piebilde] 36. pantā”⁴⁷⁰.

Sekojoši, ES dalībvalstu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu nacionālās sistēmas **koeksistē** ar ES normatīvajos aktos atspoguļoto ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējumu ES dalībvalsts teritorijās tiktāl, ciktāl šādu koeksistenci pieļauj ES tiesiskais regulējums, kas pētīts tālāk šajā nodaļā. Tādēļ nevar pievienoties viedoklim, ka tās ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, kas netika reģistrētas atbilstoši *Pārtikas produktu Regulas priekšteces Regulas nr. 2081/92*⁴⁷¹ noteikumiem⁴⁷² vai, plašāk skatoties, citu Regulu noteikumiem ir zaudējušas savu aizsardzību.

EST sākotnēji tās **agrīnajā judikatūrā neatzina** ES dalībvalstu nacionālo intelektuālā īpašuma, tostarp, ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu, tiesību eksistenci, ņemot vērā to, ka tās nonāk

⁴⁶⁶ EST lieta: apvienotās lietas C-321/94, C-322/94, C-323/94, C-324/94 *Criminal proceedings against Jacques Pistre (C-321/94), Michèle Barthes (C-322/94), Yves Milhau (C-323/94) and Didier Oberti (C-324/94)* [1997] ECR I-02343, sprieduma 53. punkts. Līdzīgs secinājums izdarīts arī turpmākajos EST spriedumos, EST norādot, ka izcelsmes apzīmējumi Regulas nr. 2081/92 kontekstā “aptverti ar rūpnieciskā un komerciālā īpašuma saturu” (EST lieta: C-388/95 *Kingdom of Belgium v Kingdom of Spain* [2000] ECR I-03123, sprieduma 54. punkts), līdz ar to šāds secinājums var tikt attiecināts uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, jo jebkurš izcelsmes apzīmējums vienlaikus ir uzskatāms par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi.

⁴⁶⁷ EST lieta: C-47/90 *Établissements Delhaize frères et Compagnie Le Lion SA v Promalvin SA and AGE Bodegas Unidas SA* [1992] ECR I-03669, sprieduma 16. punkts

⁴⁶⁸ EST lieta: C-388/95 *Kingdom of Belgium v Kingdom of Spain* [2000] ECR I-03123, sprieduma 22. un 23. punkti

⁴⁶⁹ Raihs N. Izprotot Eiropas Savienības tiesības: Kopienas tiesību mērķi, principi un metodes. R.: Tiesu namu aģentūra, 2003. - 172. lpp.

⁴⁷⁰ Turpat.

⁴⁷¹ Padomes Regula (EEK) Nr. 2081/92 (1992. gada 14. jūlijs) par lauksaimniecības produktu un pārtikas produktu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu un cilmes vietu nosaukumu aizsardzību. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 3/13. sēj., 4./11. lpp.

⁴⁷² Schwab B. The Protection of Geographical Indications in the European Economic Community. In book: Symposium on the International Protection of geographical indications. Funchal, Madeira, Portugal, October 13 and 14, 1993. Geneva: WIPO, 1994. - p. 72

pretrunā ar brīvas preču kustības brīvību⁴⁷³, saistībā ar ko *Hjū Leidijs (Hugh Laddie)*, bijušais Anglijas un Velsas Augstās tiesas tiesnesis (*the Justice of the High Court for the England and Wales* - angļu val.), asprātīgi analizējis ES dalībvalstu nacionālās intelektuālā īpašuma sistēmas no viedokļa, vai tās ir “atmirstošs anahronisms” (*moribund anachronism* - angļu val.)⁴⁷⁴. Arī *Karl Prantl* lietā saistībā ar specifiskas formas pudeli, kura raksturīga ES dalībvalsts noteiktai teritorijai un kura atzīta par netiešu ģeogrāfiskās izcelsmes norādi⁴⁷⁵, ko nedz puses, nedz EST *Karl Prantl* lietā neapstrīdēja, EST secināja, ka

“ražotāji, kuri tradicionāli izmantoja specifiskas formas pudeli nevar jebkurā gadījumā veiksmīgi paļauties uz rūpnieciskā un komerciālā īpašuma tiesību, lai nepieļautu citā dalībvalstī ražotu vīnu importu, kuri pildīti identiskās vai līdzīgās pudelēs saskaņā ar godīgu un tradicionāli praksi tajā valstī”⁴⁷⁶.

Tādējādi, *Karl Prantl* lietā EST atzina, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība vienā ES dalībvalstī var tikt ierobežota līdzīgas ģeogrāfiskas izcelsmes norādes gadījumā, kas attiecas uz citu ES dalībvalsti, ja tā izmantota, EST vārdiem runājot, “saskaņā ar godīgu un tradicionāli praksi tajā valstī”. Jāatzīmē, ka no ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības viedokļa ir irrelevanti, vai konkrētā ģeogrāfiskās izcelsmes norāde uztverama par tiešu vai netiešu ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, jo gan tiešas, gan netiešas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes veic funkciju atšķirt ar tiem apzīmēto preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi. Bez tam, jāņem vērā, ka augstāk citētais EST sprieduma *Karl Prantl* lietā fragments nozīmīgs ar to, ka EST apstrīdējusi teritorialitātes principu attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm vai plašāk runājot – intelektuālo īpašumu, kas tika upurēts par labu *LESD* paredzētajam preču brīvās kustības principam. Bez tam, EST secināja, ka fakts, ka īpašnieks ir reģistrējis preču zīmi, kas “attēlo specifiskas formas pudeli [...] ir irrelevants”⁴⁷⁷, tādējādi nenošķirot noteikumus, kas paredz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību un neatbalstot tiesību, kas izriet no šīm norādēm, aizsardzību, pamatojoties uz *LESD* 36. pantā paredzēto rūpnieciskā vai komerciālā īpašuma tiesību faktu kā izņēmumu no preču brīvas kustības principa.

Līdz ar to pamatots ir viedoklis, ka EST sākotnējā praksē bija “visai negatīva nostāja attiecībā uz intelektuālā īpašuma tiesību izmantošanu” tirdzniecības ietvaros ES dalībvalstu starpā⁴⁷⁸.

Taisnības labad jāpiezīmē, ka jau sākotnējā jurisprudencē *Terrapin* lietā EST tomēr norādīja uz to, ka, kaut gan *LESD* neietekmē ES dalībvalstu likumu atzītās intelektuālā īpašuma

⁴⁷³ EST lieta: 192-73 *Van Zuylen frères v Hag* [1974] ECR I-00731, sprieduma 13.-15. punkti

⁴⁷⁴ Laddie H. National I.P. Rights: A Moribund Anachronism in a Federal Europe? [2001] E.I.P.R. 405

⁴⁷⁵ EST lieta: C-16/83 *Criminal proceedings against Karl Prantl* [1984] ECR I- 01299, sprieduma 34. punkts

⁴⁷⁶ Turpat. – sprieduma 35. punkts.

⁴⁷⁷ Turpat.

⁴⁷⁸ Raihs N. Izprotot Eiropas Savienības tiesības: Kopienas tiesību mērķi, principi un metodes. R.: Tiesu namu aģentūra, 2003. - 173. lpp.

tiesības, tomēr šo tiesību izlietošana var tikt ierobežota ar *LESD* ietvertajiem ierobežojumiem⁴⁷⁹. Spriedums šajā lietā zīmīgs ar to, ka šajā spriedumā EST centās saskaņot brīvas aprites principu ar intelektuālā īpašuma tiesību izmantošanu, kas literatūrā definēts kā līdzsvara tests⁴⁸⁰, norādot uz to, ka intelektuālā īpašuma tiesību izmantošana var tikt noraidīta “attiecībā uz jebkuru neatbilstošu šo tiesību izmantošanu tādā veidā, ka uzturēt kopējā tirgus [tā laika *LESD* terminoloģijā – autora piebilde] mākslīgu sadalījumu”⁴⁸¹. Ar šo secinājumu EST nonāca loģiskā pretrunā, jo ES dalībvalstu nacionālās sistēmas pašas par sevi ir sadalījušas iekšējo tirgu, tādēļ EST neatlika nekas cits kā atzīt, piemēram, preču zīmes īpašnieka tiesības aizliegt importēt preces no citas ES dalībvalsts, kuras apzīmētas ar sajaucami līdzīgu zīmi⁴⁸².

EST vēlākajā jurisprudencē **atkāpās** no augstāk norādītās sākotnējās nostājas un atzina ES dalībvalstu nacionālās intelektuālā īpašuma tiesības⁴⁸³, tostarp, ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiesības, kas pamatojas uz EST secinājumu, ka

“ir saprotams no šī paša panta [*LESD* 36. panta – autora piebilde], konkrēti tā otrā teikuma, kā arī no konteksta, ka, lai gan Līgums neietekmē dalībvalsts likumdošanā atzīto tiesību esamību rūpnieciskā un komerciālā īpašuma jomā, neskatoties uz to šo tiesību realizācija tomēr atkarībā no apstākļiem var tikt ietekmēta ar Līgumā paredzētajiem aizliegumiem”⁴⁸⁴.

Vēl vairāk, specifiski attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm (vai EST lietotajā terminoloģijā - izcelsmes norādēm, kā iepriekš atzīmēts) EST īpaši atzīmēja to nozīmi, norādot savā spriedumā *Exportur* lietā, ka “[š]ie vārdi var tomēr baudīt augstu reputāciju patērētāju vidū un konstituēt ražotājiem, kuri darbojās vietās, uz kurām tās atsaucas, būtiskus līdzekļus klientūras piesaistīšanai. Tādēļ jāpastāv tiesībām uz to aizsardzību”⁴⁸⁵. Kā pamatoti uzsvēris prof. *Frīdrihs-Karls Baiers (Friedrich-Karl Beier)* saistībā ar spriedumu *Exportur* lietā, EST pamatojusi ne vien izcelsmes vietas nosaukumu, bet arī ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību ar *LESD* 36.

⁴⁷⁹ EST lieta: 119-75 *Société Terrapin (Overseas) Ltd. v Société Terranova Industrie CA Kapferer & Co* [1976] ECR I-01039, sprieduma 5. punkts

⁴⁸⁰ Raihs N. Izprotot Eiropas Savienības tiesības: Kopienas tiesību mērķi, principi un metodes. R.: Tiesu namu aģentūra, 2003. - 173. lpp.

⁴⁸¹ EST lieta: 119-75 *Société Terrapin (Overseas) Ltd. v Société Terranova Industrie CA Kapferer & Co* [1976] ECR I-01039, sprieduma 7. punkts

⁴⁸² EST lieta: 119-75 *Société Terrapin (Overseas) Ltd. v Société Terranova Industrie CA Kapferer & Co* [1976] ECR I-01039

⁴⁸³ EST lieta: C-10/89 *SA CNL-SUCAL NV v Hag GF AG* [1990] ECR I-03711, sprieduma 20. punkts

⁴⁸⁴ EST lieta: C-16/74 *Centrafarm BV and Adriaan de Peijper v Winthrop BV*. [ECR] 1974 I-01183, sprieduma 6. punkts

⁴⁸⁵ EST lieta: C-3/91 *Exportur SA v LOR SA and Confiserie du Tech SA* [1992] ECR I-05529, sprieduma 28. punkts. Līdzīgs secinājums izdarīts šajā pašā spriedumā, norādot uz to, ka “[v]airāk vai mazāk ievērojama reputācija var tikt attiecināta uz šo ģeogrāfiskās izcelsmes norādi” (šī sprieduma 11. punkts). Šī sprieduma 28. punktā izdarītais secinājums apstiprināts arī vienā no vēlākajiem EST spriedumiem (EST lieta: C-388/95 *Kingdom of Belgium v Kingdom of Spain* [2000] ECR I-03123, sprieduma 55. punkts).

pantu⁴⁸⁶, tādējādi uzskatot šo norāžu aizsardzību kā rūpnieciskā un komerciāla īpašuma tiesību aizsardzību atbilstoši *Parīzes konvencijas* 1. pantam⁴⁸⁷.

Kā pamatoti norādīts literatūrā saistībā ar *Exportur* lietas izvērtējumu, ar šo spriedumu EST apstiprināja, ka var pastāvēt vienkāršas, kvalitātes neitrālas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, pat ja tās nav reģistrētas Regulās, piemēram, kā *Ražots Vācijā (Made in Germany - angļu val.)* vai *Taizemes zīds (Thai silk - angļu val.)*⁴⁸⁸, kas tai pat laikā nonāca pretrunā ar Eiropas Komisijas pozīciju⁴⁸⁹, ko sekojoši EST neatbalstīja. Bez tam, industriālā un komerciālā īpašuma jēdziens *LESD* 36. panta kontekstā aptver arī vienkāršas, kvalitātes neitrālas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes un aizsardzību var paplašināt no izcelsmes valsts uz aizsardzības valsti, ja to paredz divpusējais starptautiskais līgums⁴⁹⁰. Šo EST secinājumu nozīmes dēļ prof. *Frīdrihs-Karls Baiers (Friedrich-Karl Beier)* uzreiz pēc tā pieņemšanas savā komentārā par šo spriedumu to raksturoja kā “fundamentālu nozīmīgumu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzībai Eiropas Kopienā un tās nākotnes attīstībai”⁴⁹¹.

Bez tam, vēlākajos spriedumos EST secināja⁴⁹², ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība⁴⁹³ ir balstīta uz teritorialitātes principu⁴⁹⁴, kas, kā norādīja EST, nodibināts *Parīzes konvencijā* un *Madrides vienošanās*⁴⁹⁵. Tai pat laikā arī vēlākajos spriedumos EST atzinusi izņēmumu no teritorialitātes principa atzīstot, ka ES dalībvalstu starpā noslēgtais divpusējais starptautiskais līgums var paredzēt, ka tiek piemērotas izcelsmes valsts tiesības⁴⁹⁶.

Kā norādīts tiesību literatūrā attiecībā uz *LESD* 36. pantā paredzēto rūpnieciskā vai komerciālā īpašuma tiesību eksistenci kā izņēmumu no brīvas preču kustības principa, šīs tiesības “tiek piemērotas, lai nepieļautu to ļaunprātīgu izmantošanu”⁴⁹⁷. Tā kā rūpnieciskā īpašuma, tostarp, ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu, tiesību ļaunprātīga izmantošana nav vienīgais no intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumiem, tādēļ ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības interese minētās

⁴⁸⁶ Beier F-K. Comment [on ECJ judgement in the case No 3/91]. 25 IIC 77 (1994)

⁴⁸⁷ Ibid. – 25 IIC 78 (1994)

⁴⁸⁸ Heath C. Geographical Indications: International, Bilateral and Regional Agreements. In book: *New Frontiers of Intellectual Property. Studies in Industrial Property and Copyright Law*. Christopher Heath and Anselm Kamperman Sanders (eds.). Oregon: Hart Publishing, 2005. – p. 131

⁴⁸⁹ Ibid.

⁴⁹⁰ Knaak R. The protection of geographical indications according to the TRIPs Agreement. In book: *From GATT to TRIPs: the Agreement on Trade-related Aspects of Intellectual Property Rights*. Friedrich-Karl Beier and Gerhard Schrickler (eds.). Weinheim: VCH, 1996. – p. 124

⁴⁹¹ Beier F-K. Comment [on ECJ judgement in the case No 3/91]. 25 IIC 75 (1994)

⁴⁹² Kaut gan izskatot citu jautājumu, EST netieši atzina teritorialitātes principu vienā no saviem agrākajiem spriedumiem, norādot uz to, ka “preču zīmes tiesības ekskluzivitāte (...) var būt nacionālo likumu teritoriālās ierobežošanas konsekvence” (EST lieta: 192-73 Van Zuylen frères v Hag [1974] ECR I-00731, sprieduma 12. punkts).

⁴⁹³ Jāatzīmē, ka EST lietojusi šajā gadījumā atšķirīgu terminoloģiju, respektīvi, terminu “izcelsmes norāde”, kuras saturs atbilst ģeogrāfiskās izcelsmes norādes izpratnei šajā darbā (EST lieta: C-3/91 *Exportur SA v LOR SA and Confiserie du Tech SA* [1992] ECR I- 05529, sprieduma 11. punkts).

⁴⁹⁴ EST lieta: C-3/91 *Exportur SA v LOR SA and Confiserie du Tech SA* [1992] ECR I-05529, sprieduma 12. punkts

⁴⁹⁵ Turpat, sprieduma 15. punkts

⁴⁹⁶ EST lieta: C-3/91 *Exportur SA v LOR SA and Confiserie du Tech SA* [1992] ECR I-05529, sprieduma 13.-15., 38.-39. punkti

⁴⁹⁷ Gatawis S., Broks E., Bule Z. Eiropas tiesības. R.: Latvijas Universitāte, 2002. - 210. lpp.

normas kontekstā ir nepieļaut šo norāžu nelikumīgu, tai skaitā, maldinošu izmantošanu. Kā secinājusi EST, “šādi izņēmumi var tikt attaisnoti ar mērķi aizsargāt tiesības, kas veido noteiktu šī īpašuma mērķi [the specific subject-matter of this property - angļu val.]”⁴⁹⁸, proti, konkrētā intelektuālā īpašuma objekta mērķi, ar to domājot, kā norādīts literatūrā, īpašnieka ekskluzīvas tiesības laist pirmo reizi preces ar konkrēto nosaukumu tirgū, kas jātulko kopsakarā ar intelektuālā īpašuma objekta “specifisko funkciju”, kas atspoguļo, kādēļ šī tiesība vispār ir jāatzīst⁴⁹⁹. Definējot “intelektuālā īpašuma tiesību “īpašo saturu”, “pastāvēšanu” vai “būtību”, salīdzinot ar šo tiesību “izmantošanu””, EST tādējādi mazināja spriedzi, kas radās starp intelektuālā īpašuma tiesību izmantošanu un preču brīvu apriti⁵⁰⁰.

Tā kā ģeogrāfiskās izcelsmes norādes funkcija ir atšķirt preču izcelsmi norādē atspoguļotajā ģeogrāfiskajā vietā, šīs norādes neaptver tādus apzīmējumus, kas nevar atspoguļot preču ģeogrāfisko izcelsmi, tādēļ EST definējusi kritērijus konkrētā ģeogrāfiskā apzīmējuma vērtējumam no viedokļa, vai tas var vai nevar veikt ģeogrāfiskās izcelsmes norādes funkciju⁵⁰¹. Piemēram, kā secinājusi EST, par apzīmējumu, kas nevar veikt ģeogrāfiskās izcelsmes norādes funkciju uzskatāms apzīmējums “kalns”⁵⁰², tai pat laikā tomēr nevar uzskatīt, ka visi apzīmējumi, kuri ietver šo apzīmējumi uztverami par neaizsargājamiem, piemēram, Jamaikas ģeogrāfiskais apzīmējums *Blue Mountain* attiecībā uz kafiju var tikt uztverts par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi un tātad būt aizsargājams⁵⁰³. Kamēr attiecīgais ģeogrāfiskais apzīmējums veiks tā funkciju atšķirt ar to apzīmēto preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi, šis apzīmējums tiks uztverts par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, tādēļ kritiski vērtējams EST arguments LESD 36. pantā paredzētā termina “rūpnieciskais un komerciālais īpašums” kontekstā, ka tikai preču zīmes “atšķirībā no citām

⁴⁹⁸ EST lieta: C-16/74 *Centrafarm BV and Adriaan de Peijper v Winthrop BV* [ECR] 1974 I-01183, sprieduma 7. punkts; skat arī: EST lieta: 192-73 *Van Zuylen frères v Hag* [1974] ECR I-00731, sprieduma 9. punkts; EST lieta: 119-75 *Société Terrapin (Overseas) Ltd. v Société Terranova Industrie CA Kapferer & Co* [1976] ECR I-01039, sprieduma 5. punkts. Spriedumā lietā nr. C-16/74 izdarīto secinājumu EST apstiprināja vēlākajā spriedumā *Exportur* lietā tieši attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm (jeb izcelsmes norādēm (*indications of provenance* - angļu val.) EST lietotajā terminoloģijā) (EST lieta: C-3/91 *Exportur SA v LOR SA and Confiserie du Tech SA* [1992] ECR I-05529, sprieduma 24.-25. punkti) un arī *HAG II* lietā (EST lieta: C-10/89 *SA CNL-SUCAL NV v Hag GF AG* [1990] ECR I-03711, sprieduma 12. punkts).

⁴⁹⁹ Enchelmaier S. The inexhaustible question - free movement of goods and intellectual property in the European Court of Justice's case law, 2002-2006. 38 IIC 454 (2007).

⁵⁰⁰ Raihs N. Izprotot Eiropas Savienības tiesības: Kopienas tiesību mērķi, principi un metodes. R.: Tiesu namu aģentūra, 2003. - 174. lpp.

⁵⁰¹ EST lieta: apvienotās lietas C-108/97 and C-109/97 *Windsurfing Chiemsee Produktions- und Vertriebs GmbH (WSC) v Boots- und Segelzubehör Walter Huber and Franz Attenberger* [1999] ECR I-02779, sprieduma 24.-37. punkti

⁵⁰² EST lieta: apvienotās lietas C-321/94, C-322/94, C-323/94, C-324/94 *Criminal proceedings against Jacques Pistre (C-321/94), Michèle Barthes (C-322/94), Yves Milhau (C-323/94) and Didier Oberti (C-324/94)* [1997] ECR I-02343, sprieduma 36. punkts un 53. punkts

⁵⁰³ Walker L. [Jamaikas Intelektuālā īpašuma biroja izpilddirektors] Recently Established Registration Systems for Geographical Indications Jamaica.

Pieejams:

http://www.wipo.int/export/sites/www/meetings/en/2005/geo_pmf/presentations/ppt/wipo_geo_pmf_05_walker.ppt#2 [skatīts 2010. gada 15. maijā]; Why do Geographical Indications matter to us? European Commission, Brussels, 30 July 2003. Pieejams: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2003/october/tradoc_113900.pdf [skatīts 2010. gada 11. maijā]

rūpnieciskā vai komerciālā īpašuma tiesībām [...] nav pakļautas laika ierobežojumam”⁵⁰⁴, jo ģeogrāfiskās izcelsmes norādes līdzīgi kā preču zīmes nav pakļautas laika ierobežojumam, kamēr tās veic savu funkciju (skat. darba 1.4. apakšodaļu).

Izņēmums no brīvas preču kustības, pamatojoties uz rūpniecisko un komerciālo īpašumu, un sekojoši eksporta vai importa ierobežojums ES dalībvalstu starpā atzīts EST spriedumos vairākkārtīgi, piemēram, *Rioja* lietā, tulkojot ES tiesības⁵⁰⁵, nonākot pretrunā ar iepriekš savu pieņemto 1992. gada spriedumu identiska strīda sakarā⁵⁰⁶, kā pamatoti uz to norādīts literatūrā⁵⁰⁷, vai šķēlēs sagriezta siera lietā attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādi *Grana Padano*⁵⁰⁸.

Tai pat laikā vismaz attiecībā uz rūpnieciskā un komerciālā īpašuma tiesībām **nevar pievienoties** Latvijas tiesību literatūrā paustajam viedoklim, ka “visi EK 30. pantā [patreiz *LESD* 36. pantā – autora piebilde] minētie attaisnojuma iemesli iespējami tikai **ne ekonomisku mērķu** – autora izcēlums] sasniegšanai”⁵⁰⁹. Rūpnieciskā un komerciālā īpašuma tiesību aizsardzība ietver arī preču zīmju tiesību aizsardzību, kuras mērķis ir

“garantija, ka preču zīmes īpašniekam ir izņēmuma tiesība izmantot šo preču zīmi ar mērķi pirmo reizi apgrozībā iekļaut produktus, kuri aizsargāti ar preču zīmi, un tādējādi paredzot to aizsargāt no konkurentiem, kuri vēlas iegūt priekšrocības no preču zīmes statusa un reputācijas, pārdodot produktus, uz kuriem prettiesiski lietota preču zīme”⁵¹⁰.

Kā redzams no šī EST secinājuma, preču zīmju tiesības ir mantiskas tiesības, kuru izlietošana un aizsardzība ir ar mantisku vērtību, ko atzinušas arī ES dalībvalstu tiesas, piemēram, Latvijas tiesas nolēmumā izdarīts secinājums, ka prasījumam par preču zīmes nelikumīgas izmantošanas pārtraukšanu “tāpat kā jebkuriem citiem zaudējumu atlīdzināšanas prasījumiem ir mantisks raksturs”⁵¹¹. Attiecīgi *LESD* 36. pantā paredzētā attaisnojuma mērķis saistībā ar rūpnieciskā un komerciālā īpašuma tiesībām, raugoties no preču zīmju tiesību konteksta, var tikt saistītas vienīgi ar preču zīmes īpašnieka mantiskām interesēm. Šo secinājumu būtu pamats attiecināt arī attiecībā uz ieinteresētajām personām izmantot ģeogrāfiskās izcelsmes norādes tiesības, kuru funkcija ir atšķirt ar šīm norādēm apzīmēto preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi, kas ir tātad šo norāžu aizsardzības priekšmets.

⁵⁰⁴ EST lieta: 192-73 *Van Zuylen frères v Hag* [1974] ECR I-00731, sprieduma 11. punkts

⁵⁰⁵ EST var dot vienīgi ES tiesību tulkojumu, nevis ES dalībvalstu tiesību tulkojumu, kā *as expressis verbis* norādījusi EST (EST lieta: C-16/83 *Criminal proceedings against Karl Prantl* [1984] ECR I- 01299, sprieduma 10. punkts).

⁵⁰⁶ EST lieta: C-47/90 *Établissements Delhaize frères et Compagnie Le Lion SA v Promalvin SA and AGE Bodegas Unidas SA* [1992] ECR I- 03669

⁵⁰⁷ Burca G. de, Craig P. EU law: Text, cases and materials. 2nd edition. Oxford: Clarendon Press, 1998. - p. 84

⁵⁰⁸ EST lieta: C-469/00 *Ravil SARL v Bellon import SARL and Biraghi SpA* [2003] ECR I- 05053

⁵⁰⁹ Gatawis S., Broks E., Bule Z. Eiropas tiesības. R.: Latvijas Universitāte, 2002. - 211. lpp.

⁵¹⁰ EST lieta: C-16/74 *Centrafarm BV and Adriaan de Peijper v Winthrop BV*. [ECR] 1974 I- 01183, sprieduma 8. punkts

⁵¹¹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2006. gada 03. oktobra lēmums civillietā nr. PAC-1465. Npublicēts.

Augstāk veiktās izpētes rezultātā ir pamats izdarīt secinājumu, ka *LESD* 36. pants paredz attaisnojumu ES dalībvalstu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu nacionālo tiesību sistēmu eksistencei, kuras ietvaros ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība ir spēkā konkrētas ES dalībvalsts ietvaros, taču, pateicoties ES regulām un direktīvām kā sekundāro tiesību avotiem, šīs norādes var tikt aizsargātas visā ES teritorijā visās dalībvalstīs.

Šis secinājums iegūst būtisku nozīmi jautājuma izšķiršanā, vai Latvijai būtu jānodrošina sava nacionālā ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības sistēma (darba 3. nodaļa), kas tādējādi ir attaisnojama, pamatojoties uz *LESD* 36. pantā paredzēto izņēmumu. Kā var secināt arī no augstāk atspoguļotās EST judikatūras analīzes, *LESD* 36. pantā paredzētais izņēmums attiecas kā uz kvalificētām, tā arī uz vienkāršām, kvalitātes neitrālām ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, kas tādējādi ļauj Latvijai aizsargāt abus šos ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu paveidus, ja vien tie nav reģistrēti Regulās. Sekojoši, nevar atbalstīt tiesību literatūrā norādīto Eiropas Komisijas viedokli, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu nacionālā aizsardzība ir izslēgta tām ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, kas attiecas uz *Pārtikas produktu Regulas* priekšteces *Regulas nr. 2081/92* aptvertajiem produktiem⁵¹² vai citu Regulu aptvertiem produktiem, ņemot vērā to, ka ES dalībvalstu normatīvie akti var regulēt kvalificētās ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, kuras nav aizsargātas atbilstoši Regulām.

Bez tam, no augstāk norādītās EST judikatūras neizriet tas, ka EST apstiprinātu Eiropas Komisijas pārstāvja teikto, ka “[i]r paredzēts, ka Kopienas [ES – autora piebilde] pasākumi aizstātu pēc pārejas posma nacionālos pasākumus ģeogrāfisko norāžu aizsardzībai”⁵¹³. Tomēr, kā secinājusi EST, pēc ģeogrāfiskās izcelsmes norādes reģistrācijas atbilstoši Regulai tās nacionālā aizsardzība pārstāj pastāvēt un tā tiek aizsargāta vienīgi atbilstoši Regulai⁵¹⁴. Kaut gan šis secinājums izdarīts attiecībā uz *Regulu nr. 2081/92*, pamatoti to būtu attiecināt ne vien uz tās pēcteci *Pārtikas produktu Regulu*, bet arī *Alkoholisko dzērienu Regulu* un *Vienoto TKO Regulu*. Šo iemeslu dēļ var pievienoties literatūrā izteiktajam viedoklim, kas izteikts attiecībā uz *Regulu nr. 2081/92*, bet ko var attiecināt uz minētajām trijām Regulām, ka šo norāžu aizsardzība pamatojas vienīgi uz Regulas noteikumiem, izslēdzot nacionālo regulējumu un divpusējos līgumus⁵¹⁵.

Likumsakarīgs būtu jautājums, kādēļ nepieciešamas ES dalībvalstu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiesību nacionālās sistēmas, ja ieviesta ES ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu sistēma. Taču

⁵¹² Knaak R. The protection of geographical indications according to the TRIPs Agreement. In book: From GATT to TRIPs: the Agreement on Trade-related Aspects of Intellectual Property Rights. Friedrich-Karl Beier and Gerhard Schrieker (eds.). Weinheim: VCH, 1996. – p. 126

⁵¹³ Heine J. The Protection of Geographical Indications in the European Community. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Wiesbaden, Germany, October 17 and 18, 1991. Geneva: WIPO, 1992. – p. 127

⁵¹⁴ EST lieta: C-87/97 *Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola v Käserei Champignon Hofmeister GmbH & Co. KG and Eduard Bracharz GmbH* [1999] ECR I-01301, sprieduma 18. punkts

⁵¹⁵ Knaak R. Case Law of the European Court of Justice on the Protection of Geographical Indications and Designations of Origin Pursuant to EC Regulation No. 2081/92. 32 IIC 377 (2001)

atbilde uz šo jautājumu slēpjas tajā, ka pastāv vairāki priekšnoteikumi, kādēļ ieinteresētās personas nevēlas pieteikt ģeogrāfiskās izcelsmes norādes reģistrācijai atbilstoši ES Regulām un turpināt tās aizstāvēt ar ES dalībvalstu nacionālajām tiesībām.

Pirmkārt, ja eksporta tirgi neatrodas ES valstīs, bet gan tādās valstīs, ar kurām nav starptautisku līgumu, piemēram, ja biedrība “Rīgas šprotes” “lielākoties produkciju eksportē uz NVS valstīm, pietiek ar starptautiski reģistrētām preču zīmēm; tai pat laikā pret pārkāpējiem Armēnijā, kā likumsakarīgi norādīts literatūrā, “reģistrācija nelīdzētu, jo EK ar Armēniju vēl tikai rit sarunas par trīspusēja līguma noslēgšanu”⁵¹⁶. Otrkārt, pietiekami dārgās izmaksas, valsts atbalsta neesamība un reģistrācijas ilgums⁵¹⁷. Treškārt, receptūras atklāšana, kas Latvijas trīs stiprā alkoholisko dzērienu norāžu gadījumā jāatklāj līdz 2015. gadam⁵¹⁸. Visbeidzot, ja nav nolūka ES dalībvalsts, piemēram, Latvijas norādi aizstāvēt pārējās ES dalībvalstīs, tad nav pamata arī to reģistrēt ES Regulās. Tādēļ, pastāv virkne būtisku iemeslu ES dalībvalstu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu nepieteikšanai reģistrācijai Regulās.

2.2. Sekundārās tiesības

Neskatoties uz to, ka pirmie normatīvie akti ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzībai ES pieņemti iepriekšējā gadsimta septiņdesmitajos gados, arī pašreizējās ES tiesības ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu jomā varētu raksturot kā “attīstošas”, kā tās trāpīgi raksturojis *Bernards Okonnors (Bernard O'Connor)*⁵¹⁹. Tādēļ no ES tiesību viedokļa nevar runāt nedz par pilnībā izstrādātu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu koncepciju, nedz par ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības principu pilnīgu izstrādi, kas pētīts šīs nodaļas ietvaros. Kā minētais autors pilnīgi pamatoti secinājis, ka

“[p]irms 1992. gada nebija kopējas pieejas dažādās EK dalībvalstīs kā aizsargāt ģeogrāfiskās norādes [ģeogrāfiskās izcelsmes norādes nozīmē – autora piebilde]. Par spīti nacionālo likumu diversifikācijai divi pamatprincipi bija kopīgi: patērētāju aizsardzība pret nepatiesu un maldinošu informāciju; ražotāju un komersantu no negodīgas konkurences”⁵²⁰.

Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība ES tiesībās pamatojas uz Regulu normām, kuras ir tieši piemērojamas visās ES dalībvalstīs un kurām ir tiešās iedarbības efekts, kā rezultātā fiziskās un juridiskās personas var atsaukties uz Regulās ietverto regulējumu savu tiesību un interešu aizsardzībai ES dalībvalstīs. Tā kā Regulu noteikumi ir tieši piemērojami bez tālākas to transponēšanas ES dalībvalstu normatīvajos aktos, ar Regulām nodrošināto ģeogrāfiskās izcelsmes

⁵¹⁶ Alberte I. Ķimeņu republika. *Sestdiēna*, 2009, 10.-16. oktobris. – 32. – 33. lpp.

⁵¹⁷ Turpat, - 33. lpp.

⁵¹⁸ Turpat.

⁵¹⁹ O'Connor B. *The Law of Geographical Indications*. London: Cameron May, 2004. – p. 17

⁵²⁰ O'Connor B. *Geographical Indications in National and International Law. Monographs in trade law: 6*. Brussels: O'Connor, 2003. – p. 83

norāžu aizsardzību ir pamats izdalīt atsevišķi un raksturot kā ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu **tiešās aizsardzības modeli** pretstatā **netiešajam aizsardzības modelim**, kas īstenots primāri ar Direktīvu palīdzību un pētīts tālāk šajā apakšnodaļā.

Var pievienoties tādēļ tiesību literatūrā norādītajam, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība var būt tieša vai netieša:

- tieša ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība “personu labā, kas tiesīgi tās izmantot, kas ir ražotāji, kuri atrodas attiecīgajā ģeogrāfiskajā apgabalā vai oriģinālo produktu labā, t.i., produkti, kas nāk no ģeogrāfiskā apgabala;
- netieša ģeogrāfisko norāžu [ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu darbā lietotajā nozīmē – autora piebilde] aizsardzība pret to izmantošanu preču zīmju reģistrācijai personām, kas nav uz to tiesīgas, kas ir ražotāji, kas neatrodas ģeogrāfiskajā apgabalā, vai produktiem, kas nenāk no ģeogrāfiskā apgabala”⁵²¹.

Tai pat laikā nevar pievienoties viedoklim, ka netiešā aizsardzības modeļa ietvaros ģeogrāfiskās izcelsmes norādes tiek aizsargātas pret to maldinošu lietošanu⁵²², jo var pastāvēt aizsardzība neatkarīgi no maldinājuma, ja to paredz dalībvalstu normatīvie akti, kā, piemēram, Latvijā (skat. darba 3. nodaļu).

Saskaņā ar ES normatīvajiem aktiem ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiešās aizsardzības modelis **aptver lauksaimniecības un pārtikas produktus**, tādējādi neaptverot citas preču grupas, piemēram, rūpniecības preces, un neaptverot pakalpojumus. Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiešās aizsardzības modelis tiek **iedalīts trijās atsevišķās grupās** atkarībā no lauksaimniecības un pārtikas produkta veida, katru no kurām aptver atsevišķa Regula. **Pirmkārt**, Regula nr. 510/2006⁵²³ (*Pārtikas produktu Regula*) attiecas uz lauksaimniecības un pārtikas produktiem⁵²⁴, izņemot vīna nozares produktus un stipros alkoholisko dzērienus, kā atspoguļots šīs Regulas 1. panta pirmajā daļā un otrajā daļā, kuri sekojoši aptverti ar nākamām divām regulām. **Otrkārt**, Regula nr. 110/2008⁵²⁵ (*Alkoholisko dzērienu Regula*), kas attiecas uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm attiecībā uz

⁵²¹ Knaak R. Relationship Between Trademark Protection and Protection of Geographical Indications. WIPO Regional Seminar on Trademarks and Geographical Indications. Georgian Patent Office, 1997. – p. 22

⁵²² Ibid. – p. 23

⁵²³ Padomes Regula (EK) Nr. 510/2006 par lauksaimniecības produktu un pārtikas produktu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu un cilmes vietu nosaukumu aizsardzību. *Oficiālais Vēstnesis*, L 93, 31.03.2006., 12./25. lpp.

⁵²⁴ Atšķirību starp lauksaimniecības un pārtikas produktiem ilustrē Pārtikas produktu Regulas 1. panta pirmā daļa, ar kuru lauksaimniecības produkti ir tie produkti, kas ietverti LESD I pielikumā (kā lietošanai pārtikā paredzētie) un Pārtikas produktu Regulas II pielikumā, bet pārtikas produkti – tie, kuri ietverti Pārtikas produktu Regulas I pielikumā, proti, alus, dzērieni no augu ekstraktiem, maize, mīklas izstrādājumi, kūkas, konditorejas izstrādājumi un citi miltu izstrādājumi, dabīgie sveķi, galda sinepes, makaronu izstrādājumi.

⁵²⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 110/2008 par stipro alkoholisko dzērienu definīciju, aprakstu, noformējumu, marķējumu un ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 1576/89. *Oficiālais Vēstnesis*, L 39, 13.02.2008., 16./54. lpp.

stiprajiem alkoholiskajiem dzērieniem. **Treškārt**, *Regula nr. 1234/2007*⁵²⁶ (*Vienotā TKO Regula*), kas paredz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējumu attiecībā uz vīna nozares produktiem.

Šāds aizsardzības iedalījums attiecībā uz lauksaimniecības un pārtikas produktiem nav *expressis verbis* norādīts ES normatīvos aktos, taču pamatojas uz piemērojamo Regulu noteikumu interpretāciju.

Pārtikas produktu Regula aptver lauksaimniecības un pārtikas produktus, kā atspoguļots šīs Regulas 1. panta pirmajā daļā, savukārt šī panta otrā daļa paredz, ka “[t]omēr šī regula neattiecas ne uz stipriem alkoholiskajiem dzērieniem, ne vīna nozares produktiem, izņemot vīna etiķus. Šis punkts neskar Padomes Regulas (EK) Nr. 1493/1999 (1999. gada 17. maijs) par vīna tirgus kopīgo organizāciju [6] [šī Regula zaudējusi spēku, kuras vietā pašreiz spēkā ir *Vienotā TKO Regula* – autora piebilde] piemērošanu”. Jāatzīmē, ka *Pārtikas produktu Regulas* 1. panta otrajā daļā ietvertais regulējums saskan ar šīs Regulas pieņemšanas mērķiem neattiecināt šo Regulu uz vīniem un stiprajiem alkoholiskajiem dzērieniem, ņemot vērā to, ka šīs Regulas preambulas 7. punktā norādīts, ka “[p]aredzētie [Regulas – autora piebilde] noteikumi būtu jāpiemēro, neskarot jau pastāvošos Kopienas tiesību aktus par vīniem un stipriem alkoholiskajiem dzērieniem”. Šīs normas tai pat laikā saskan ar *Vienotās TKO Regulas*, regulējumu, kurā norādīts uz to, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norādes var izmantot arī saskaņā ar *Pārtikas produktu Regulu (Vienotās TKO Regulas XV pielikuma II. nodaļas trešā daļa)*. Kaut gan *Vienotā TKO Regula* izveido tirgus kopīgo organizāciju lauksaimniecības un pārtikas produktiem (*Vienotās TKO Regulas* 1. panta pirmā daļa), tomēr šī Regula paredz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējumu vienīgi attiecībā uz vīna nozares produktiem. Pie tam, kā norādīts *Alkoholisko dzērienu Regulas* preambulas 14. punktā, *Pārtikas produktu Regula* neattiecas uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību attiecībā uz stiprajiem alkoholiskajiem dzērieniem, kuru aizsardzības noteikumi sekojoši tiks ietverti *Alkoholisko dzērienu Regulā*.

Līdz ar to *Pārtikas produktu Regulas* 1. panta pirmā un otrā daļas kopsakarā ar šīs Regulas preambulas 7. punktu veido juridisko pamatu augstāk minētajam iedalījumam, tieši norādot vienīgi Regulu 1493/99⁵²⁷ (zaudējusi spēku, tās vietā - *Vienotā TKO Regula*), kas attiecas uz vīna nozares produktiem, savukārt nepieminot *Regulu nr. 1576/89* (spēku zaudējusi ar *Alkoholisko dzērienu Regulas* spēkā stāšanos) attiecībā uz stiprajiem alkoholiskajiem dzērieniem, nosaucot vienīgi dzēriena veidu, kas aptverts ar pēdējo Regulu, proti, stipros alkoholiskos dzērienus. Kaut gan

⁵²⁶ Padomes Regula (EK) Nr. 1234/2007, ar ko izveido lauksaimniecības tirgu kopīgu organizāciju un paredz īpašus noteikumus dažiem lauksaimniecības produktiem (*Vienotā TKO regula*). *Oficiālais Vēstnesis*, L 299, 16.11.2007., 1./149. lpp.

⁵²⁷ Padomes Regula (EK) Nr. 1493/1999 par vīna tirgus kopīgo organizāciju. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 03/26. sēj., 25./108. lpp.

vienīgi ar minēto trīs Regulu priekšteču un to implementējošo Regulu⁵²⁸ spēkā stāšanos ir pamats runāt par ES ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības sistēmu, tomēr nevar nepiezīmēt, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība, kaut fragmentāra un smagnēja, pastāvēja kopš iepriekšējā gadsimta septiņdesmitajiem gadiem. Tā EST savā 1984. gada 13. marta spriedumā secināja, ka “[i]r patiesi tas, ka vienreiz noteikumi par tirgus kopējo organizāciju tiks uztverti kā veidojoši pilnīgu sistēmu”⁵²⁹, kas šī sprieduma pieņemšanas brīdī raksturota kā tāda, ka nav izsmeļoša, ar to saprotot to, ka ES dalībvalstīm pieļauts pieņemt noteikumus jomās, kuras neaptver ES normatīvie akti⁵³⁰. Arī pašreizējā ES ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiešā aizsardzības sistēma, kas ietverta Regulās, nav izsmeļoša, ievērojot to, ka neaptver visas preces (produktus), bet vienīgi lauksaimniecības un pārtikas produktus.

Papildu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiešās aizsardzības modelim, kas īstenots ar iepriekš pieminēto Regulu palīdzību, uz ko pamatoti norādīts iepriekš literatūrā⁵³¹, ģeogrāfiskās izcelsmes norādes tiek aizsargātas ar normatīvajiem aktiem, kas, paredzot regulējumu citās tiesību apakšnozarēs, **pastarpināti** ar šo regulējumu īstenojot ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību. Šī aizsardzība atkarībā no piemērojamā normatīvā akta var attiekties uz visa veida precēm un arī pakalpojumiem pretstatā ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiešās aizsardzības sistēmai. Šādu aizsardzības modeli var raksturot kā ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu **netiešās aizsardzības modeli**.

Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu netiešās aizsardzības modeļa ietvaros ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība tiek galvenokārt ietverta **Direktīvās**, kurām ir ne mazāk saistošs spēks kā citām ES tiesību normām⁵³², un Direktīvu transponēšanas ceļā Direktīvu noteikumi, tostarp, tie, kas skar ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, tiek iestrādātas ES dalībvalstu normatīvos aktos. EST šajā sakarā ir secinājusi, ka “tas principā ir dalībvalstīm regulēt visus jautājumus attiecībā uz produkta tirdzniecību tās teritorijā, ieskaitot tās apzīmēšanu un marķēšanu, kas pakļauts jebkuram Kopienas noteikumam, kas pieņemts ar mērķi saskaņot nacionālos likumus šajās jomās”⁵³³. Šo iemeslu dēļ daļēji var pievienoties viedoklim, ka papildu ar minētajās trijās Regulās reģistrēto ģeogrāfiskās

⁵²⁸ Regula nr. 2037/93 (Komisijas Regula (EEK) Nr. 2037/93, ar ko paredz sīki izstrādātus noteikumus par to, kā piemērot Padomes Regulu (EEK) Nr. 2081/92 par lauksaimniecības produktu un pārtikas ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu un cilmes vietu nosaukumu aizsardzību. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 03/14. sēj., 348./349. lpp.; Komisijas Regula (EK) Nr. 753/2002, ar ko paredz konkrētus noteikumus Padomes Regulas (EK) Nr. 1493/1999 piemērošanai attiecībā uz konkrētu vīna nozares produktu aprakstu, apzīmējumu, noformējumu un aizsardzību. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 03/35. sēj., 455./508. lpp.; Komisijas Regula (EK) Nr. 1622/2000, kas nosaka konkrētus sīki izstrādātus noteikumus Regulas (EK) Nr. 1493/1999 par vīna tirgus kopējo organizāciju ieviešanai un kas izveido Kopienas enoloģiskās prakses un procesu kodeksu. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 03/30. sēj., 138./181. lpp.

⁵²⁹ EST lieta: C-16/83 *Criminal proceedings against Karl Prantl* [1984] ECR I- 01299, sprieduma 13. un 14. punkti

⁵³⁰ EST lieta: C-16/83 *Criminal proceedings against Karl Prantl* [1984] ECR I- 01299, sprieduma 12. un 17. punkti

⁵³¹ Knaak R. Relationship Between Trademark Protection and Protection of Geographical Indications. WIPO Regional Seminar on Trademarks and Geographical Indications. Georgian Patent Office, 1997. – p. 23

⁵³² Prechal S. Directives in EC law. Second, Completely Revised Edition. New York: Oxford University Press, 2005. – p. 16

⁵³³ EST lieta: C-312/98 *Schutzverband gegen Unwesen in der Wirtschaft eV v Warsteiner Brauerei Haus Cramer GmbH & Co. KG* [2000] ECR I-09187, sprieduma 41. punkts

izcelsmes norāžu aizsardzības līdzekļi ir paredzēti ar “marķēšanas, maldinošās reklāmas un negodīgas konkurences normatīvajiem aktiem”⁵³⁴, jo šie aizsardzības līdzekļi attiecas gan uz tām ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, kas reģistrētas saskaņā ar minētajām trijām Regulām, gan arī tām, kas nav šādā veidā reģistrētas.

Šī secinājuma pamatotību apstiprināja EST vienā no spriedumiem, veicot ES dalībvalstu normatīvo aktu salīdzinošo analīzi un secinot to, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norādes (izcelsmes norādes EST lietotajā terminoloģijā) “ir aizsargātas ar noteikumu darbību, kuri izveidoti apkarot maldinošo reklāmu vai cita reputācijas aizskarošu izmantošanu”⁵³⁵, t.i., ar maldinošas reklāmas aizliegumu un patērētāju tiesību aizsardzību. Šis secinājums tomēr nenozīmē piemērojamo normatīvo aktu izsmeļošu uzskaitījumu, piemēram, attiecībā uz preču zīmju tiesībām⁵³⁶.

Tādējādi, šāda ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība var tikt uztverta kā netieša, ņemot vērā to, ka fiziskās un juridiskās personas nevar atsaukties uz direktīvu noteikumiem tiešā veidā, izņemot atsevišķus izņēmumus, bet vienīgi uz ES dalībvalstu normatīvajiem aktiem, kuros transponētas direktīvu normas, un to, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība primāri nodrošināta caur citu tiesību un interešu aizsardzību, taču šī aizsardzība nav primāri paredzēta ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu kā atsevišķa intelektuālā īpašuma objekta aizsardzībai. Pilnībā tādēļ var pievienoties prof. Jāņa Rozenfelda viedoklim, ka “[ģ]eogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējums Eiropas Savienībā notiek gan [Eiropas] Savienības, gan dalībvalstu līmenī”⁵³⁷.

Netiešās aizsardzības modeļa ietvaros ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība tiek nodrošināta ar **dažādu tiesību apakšnozaru tiesībām**, kas attiecībā uz to transponēšanu Latvijas likumos pētīta darba 3. nodaļā.

Pirmkārt, **ar preču zīmju tiesībām**⁵³⁸, kuras paredz “ģeogrāfisko norāžu [ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu darbā lietotajā terminoloģijā – autora piebilde] reģistrāciju kā preču zīmes”⁵³⁹. *Preču zīmju Direktīvas* 3. panta pirmās daļas c) and g) apakšpunkti, kā arī *Kopienas preču zīmju*

534 Fernandez – Martos A. The EU System For the Protection of GIs – and How Taiwanese Producers Can Benefit From It. Presentation for the EU – Taiwan Seminar on Intellectual Property Rights. Taiwan, November 21, 2006. Pieejams: <http://www.deltwn.ec.europa.eu/upload/rte/presentationtaiwareugisystem.pdf> [skatīts 2010. gada 23. maijā]

535 EST lieta: C-3/91 *Exportur SA v LOR SA and Confiserie du Tech SA* [1992] ECR I- 05529, sprieduma 11. punkts

536 EST lieta: C-100/02 *Gerolsteiner Brunnen GmbH & Co. v Putsch GmbH* [2004] ECR I-00691

537 Rozenfelds J. Intelektuālais īpašums. Otrais, labotais un papildinātais izdevums. R.: Zvaigzne ABC, 2008. – 224. lpp.

538 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/48/EK par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 17/02. sēj., 32./39. lpp.; Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/95/EK, ar ko tuvina dalībvalstu tiesību aktus attiecībā uz preču zīmēm (Kodificēta versija). *Oficiālais Vēstnesis*, L 299, 08.11.2008., 25./33. lpp.; Padomes Regula (EK) Nr. 207/2009 par Kopienas preču zīmi (Kodificēta versija). *Oficiālais Vēstnesis*, L 78, 24.03.2009., 1./42. lpp.

539 Heath C. Geographical Indications: International, Bilateral and Regional Agreements. In book: *New Frontiers of Intellectual Property. Studies in Industrial Property and Copyright Law*. Christopher Heath and Anselm Kamperman Sanders (eds.). Oregon: Hart Publishing, 2005. – p. 125

Regulas 7. pirmās daļas c) un g) apakšpunkti satur ierobežojumus tādu preču zīmju reģistrācijai, kuras ietver ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, kā šo rindu autors iepriekš norādījis literatūrā⁵⁴⁰.

Otrkārt, **marķēšanas noteikumiem**, īstenojot aizsardzību atbilstoši *TRIPS līguma* 22. pantam *Direktīvā* 79/112/EEK⁵⁴¹ (maldinājuma aizliegums)⁵⁴² un to nomainījušo pašreiz spēkā esošo *Direktīvu* 2000/13/EK⁵⁴³.

Treškārt, **reklāmas tiesībām**⁵⁴⁴. Saskaņā ar *Direktīvas* 2006/114/EK 2. pantu termins “reklāma” nozīmē priekšstata veidošanu jebkādā veidā saistībā ar tirdzniecību, uzņēmējdarbību, amatniecību vai brīvām profesijām, lai veicinātu preču vai pakalpojumu noietu, ietverot nekustamo īpašumu, tiesības un pienākumus; bet termins “maldinoša reklāma” - jebkuru reklāmu, kas jebkādā veidā, ietverot tās noformējumu, maldina vai var maldināt personas, kurām tā ir adresēta vai kuras tā sasniedz, un kas tās maldinošā rakstura dēļ var ietekmēt šo personu saimniecisko rīcību vai kas šo iemeslu dēļ aizskar vai var aizskart konkurentu. Tā kā no šīm *Direktīvā* 2006/114/EK ietverto terminu definīcijām izriet, ka maldinoša reklāma nozīmē reklāmu, kas neatkarīgi no maldināšanas rakstura, t.i. tieši vai netieši, apzināti vai neapzināti, maldina vai var maldināt patērētājus, var izdarīt secinājumu, ka nepatiesu vai maldinošu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu lietošana ir tādējādi aptverta ar *Direktīvas* 2006/114/EK normām. Šādu secinājumu atbalsta šīs Direktīvas preambulas 1. punkts, kurā minēta *Pārtikas produktu Regula*, un šīs Direktīvas 3. pants, kas paredz, ka, nosakot to, vai reklāma ir maldinoša, ņem vērā visas tās pazīmes un jo īpaši visu tajā ietverto informāciju, tai skaitā, par preču vai pakalpojumu īpašībām, piemēram, to ģeogrāfisko vai komerciālo izcelsmi. Līdz ar to pamatoti atbilstoši šīs Direktīvas normām ģenerālvokāts *Frensiss Džefrijs Džeikobss* (*Francis Geoffrey Jacobs*) savos secinājumos vērtēja maldinošas reklāmas normas kā piemērojamas attiecībā uz ģeogrāfiskajām norādēm, kas, kā izriet no šo secinājumu 2. punkta, šajā viedoklī lietotajā izpratnē aptver ģeogrāfiskās izcelsmes norādes šajā darbā lietotajā terminoloģijā⁵⁴⁵.

⁵⁴⁰ Mantrovs V. Eiropas Savienības ģeogrāfisko norāžu aizsardzības sistēma. *Likums un Tiesības*, 2006, 8. sēj., nr. 6 (82). - 180. - 181. lpp.

⁵⁴¹ Council Directive 79/112/EEC of 18 December 1978 on the approximation of the laws of the Member States relating to the labelling, presentation and advertising of foodstuffs for sale to the ultimate consumer. *Official Journal*, L 33, 08.02.1979., pp. 0001-0014

⁵⁴² Perez S. Protection of Geographical Indications in the European Union. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications in the Worldwide Context. Eger, Hungary, October 24 and 25, 1997. Geneva: WIPO, 1999. - p. 124

⁵⁴³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/13/EK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz pārtikas produktu marķēšanu, noformēšanu un reklāmu. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 15/05. sēj., 75./89. lpp.

⁵⁴⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2006/114/EK par maldinošu un salīdzinošu reklāmu (kodificēta versija). *Oficiālais Vēstnesis*, L 376, 27.12.2006, 21./27. lpp.

⁵⁴⁵ Ģenerālvokāta *Frensisa Džefrija Džeikobsa* (*Francis Geoffrey Jacobs*) secinājumi EST lietā: C-312/98 *Schutzverband gegen Unwesen in der Wirtschaft eV v Warsteiner Brauerei Haus Cramer GmbH & Co. KG* [2000] ECR I-09187, secinājumu 27.-29., 39.-40., 64.-65. punkti

Ceturtkārt, **normām, kas paredz patērētāju tiesību aizsardzību**⁵⁴⁶. Saskaņā ar *Direktīvas 2005/29/EK* 6. panta pirmās daļas b) apakšpunktu komercpraksi uzskata par maldinošu, ja tajā sniedz nepareizu informāciju un tādēļ tā ir nepatiesa vai ja tā jebkādā veidā, tostarp vispārējā sniegumā, maldina vai var maldināt vidusmēra patērētāju, pat ja informācija ir faktiski pareiza, attiecībā uz vienu vai vairākiem šeit turpmāk uzskaitītajiem elementiem un jebkādā gadījumā liek vai var likt patērētājam pieņemt lēmumu veikt darījumu, kādu viņš citādi nebūtu pieņēmis, tai skaitā, par produkta galvenajām īpašībām, kuru vidū ir ģeogrāfiskā un komerciālā izcelsme. Līdz ar to, ja komersants savā komercpraksē lieto nepatiesu ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, tad šāda darbība uztverama kā maldinoša komercprakse. Šo secinājumu apstiprina arī tas, ka atbilstoši *Direktīvas 2000/13/EK* 1. panta trešās daļas un 2. panta pirmās daļas noteikumiem jēdziens “marķējums”, uz ko norāda *Direktīvas 2005/29/EK* 6. panta pirmās daļas b) apakšpunkts, aptver jebkuru tekstu, norādi, preču zīmi, tirdzniecības nosaukumu, attēlu vai simbolu, kas ir saistībā ar pārtikas produktu un atrodas uz jebkura iesaiņojuma, dokumentā, uzrakstā, uz etiķetes, gredzena vai uzlīmes, un ir pievienots šādam pārtikas produktam vai attiecas uz to, kas nedrīkst būt tāds, kas maldina pircēju, cita starpā, par izcelsmi vai pirmavotu.

Piektkārt, **ar muitas tiesībām**. Tā *Regula Nr. 1383/2003*⁵⁴⁷ un tās piemērošanas noteikumus saturošā *Regula Nr. 1891/2004*⁵⁴⁸ paredz muitas pasākumus intelektuālā īpašuma aizsardzībai. Šo muitas pasākumu priekšrocība ir tajā, ka ar vienu pieteikumu vienas Eiropas Savienības dalībvalsts muitas iestādei, muitas kontroles pasākumus iespējams nodrošināt visās ES dalībvalstīs. Atšķirībā no iepriekš spēkā esošā regulējuma, kas vispār neparedzēja muitas pasākumus attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, abas šīs Regulas paredz muitas pasākumus gan attiecībā uz ES Regulās reģistrētajām ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, gan uz ES dalībvalstu ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm (*Regulas Nr. 1383/2003* 2. panta 2. daļas iv) un v) punkti). Kaut gan tālāka šo Regulu izpēte izietu ārpus darba ietvariem un nav iespējama, nepieciešams tomēr

⁵⁴⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2005/29/EK, kas attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi iekšējā tirgū attiecībā pret patērētājiem un ar ko groza Padomes Direktīvu 84/450/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 97/7/EK, 98/27/EK un 2002/65/EK un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 2006/2004 (“Negodīgas komercprakses direktīva”). *Oficiālais Vēstnesis*, L 149, 11.06.2005, 22./39. lpp.; Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/13/EK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz pārtikas produktu marķēšanu, noformēšanu un reklāmu. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 15/05. sēj., 75./89. lpp.

⁵⁴⁷ Padomes Regula (EK) nr. 1383/2003 par muitas rīcību attiecībā uz precēm, par kurām ir aizdomas, ka tās pārkāpj atsevišķas intelektuālā īpašuma tiesības, un pasākumiem, ko veic attiecībā uz precēm, kas ir pārkāpušas šādas tiesības. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 02/13. sēj., 469./476. lpp.

⁵⁴⁸ Komisijas Regula (EK) Nr. 1891/2004, ar ko paredz piemērošanas noteikumus Padomes Regulas (EK) Nr. 1383/2003 par muitas rīcību attiecībā uz precēm, par kurām ir aizdomas, ka tās pārkāpj atsevišķas intelektuālā īpašuma tiesības, un pasākumiem, ko veic attiecībā uz precēm, kas ir pārkāpušas šādas tiesības. *Oficiālais Vēstnesis*, L 328, 30.10.2004., 16./49. lpp.

atzīmēt, ka šo Regulu piemērošanas jomā Latvijā pastāv zināmas grūtības no Latvijas nacionālo normatīvo aktu saskaņotības viedokļa ar šo Regulu normām⁵⁴⁹.

Visbeidzot, **ar intelektuālā īpašuma aizsardzības īstenošanas regulējumu Direktīvā 2004/48/EK**, kas attiecas uz intelektuālā īpašuma objektiem un kas atbilstoši Eiropas Komisijas paziņojumam⁵⁵⁰ aptver ģeogrāfiskās izcelsmes norādes. *Direktīvas 2004/48/EEK* 11. punkts nosaka, ka ES dalībvalstīm jānodrošina ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpuma pārtraukšana, kā šo rindu autors norādījis iepriekš literatūrā⁵⁵¹.

No augstāk minēto apakšnozaru tiesību normu viedokļa kritiski jāvērtē literatūrā norādītais viedoklis, ka ES dalībvalstu nacionālie likumi attiecas uz visām ne-lauksaimniecības preču ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm⁵⁵², jo minētās tiesību normas aptver visa veida preces.

Sadursmes starp ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiesībām, kuras izriet no ES normatīvajiem aktiem, no vienas puses, un tiesībām, kas izriet no citām tiesību nozarēm atbilstoši citiem ES normatīvajiem aktiem, ir bijis **EST** izskatīto lietu krustpunktā.

Tā lietā C-100/02 EST sniedza *Pirmās Padomes Direktīvas 89/104/EEK* (pašreiz *Preču zīmju Direktīvas* 6. panta pirmās daļas b) apakšpunkta interpretāciju attiecībā uz preču zīmes tiesību robežām saistībā ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādes *Kerry Spring* izmantošanas tiesiskumu apstākļos, kad tika konstatēta “dzirdes sajaukšanas iespēja starp vārdisku zīmi, kas reģistrēta vienā [ES] dalībvalstī, un ģeogrāfiskās izcelsmes norādi [tieši šāds termins lietots spriedumā – autora piebilde] no citas [ES] dalībvalsts”⁵⁵³. Šis strīds pastāvēja starp vārdisko preču zīmi *Gerri* un vairākām figuratīvām preču zīmēm, kas ietver šo pašu vārdisko zīmi (lietotas attiecībā uz minerālūdeni, bezalkoholiskajiem dzērieniem, sulām un limonādēm), kas pieder vienam īpašniekam, no vienas puses, un bezalkoholisko dzērienu importētāju, kura importētās preces apzīmētas ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādi *Kerry Spring* un kuru ražošanā izmantots ūdens, kas iegūts un pildīts Īrijā komersantā *Kerry Spring Water* no avota ar nosaukumu *Kerry Spring*. Nodibinot, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāde *Kerry Spring* lietota arī ar saīsinājumu *Kerry*, EST secināja, ka pastāv sajaukšanas iespēja starp vārdiskajiem apzīmējumiem *Gerry* and *Kerry*. Šādos apstākļos EST konstatēja, ka, neskatoties uz šo sajaukšanas iespēju starp preču zīmi un ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, tas nav pietiekams pamats *Direktīvā 89/104/EEK* (pašreiz *Preču zīmju Direktīvas*) paredzētā preču zīmju tiesību pārkāpuma konstatēšanai, jo šī Direktīva paredz, tostarp, konstatēt, ka

⁵⁴⁹ Merzvinšis G., Uzuleņa M. Chapter 17 – Latvia. In book: *Enforcement of Intellectual Property Rights Through Border Measures*. First edition. Edited by Olivier Vrins and Marius Schneider. New York: Oxford University Press, 2006. – p. 657

⁵⁵⁰ Komisijas Paziņojums attiecībā uz Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/48/EK par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu 2. pantu. *Oficiālais Vēstnesis*, L 94, 13.04.2005., 37./37. lpp.

⁵⁵¹ Mantrovs V. Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpuma pārtraukšana prasības tiesvedības kārtībā Latvijā. *Likums un Tiesības*, 2007, 9. sēj., nr. 8 (96). - 228. - 229. lpp.

⁵⁵² Heath C. Parmigiano Reggiano by Another Name – The ECJ’s *Parmesan* Decision. 39 IIC 951 (2008)

⁵⁵³ EST lieta: C-100/02 *Gerolsteiner Brunnen GmbH & Co. v Putsch GmbH* [2004] ECR I-00691

šāda ģeogrāfiskās izcelsmes norādes izmantošana “ir pretrunā ar godīgu praksi”, kas jāvērtē nacionālajai tiesai, “veicot vispārēju konkrētās lietas visu apstākļu vērtējumu šajā sakarā”⁵⁵⁴.

Šāds EST konstatējums ir **līdzīgs** šajā EST lietā 2003. gada 20. jūlijā sniegtajiem ģenerālvokāta *Stiksa – Hakla (Stix-Hackl)* secinājumiem, saskaņā ar kuriem, “[k]ad ir jāvērtē saskaņā ar Direktīvas 89/104/EEK [pašreiz *Preču zīmju Direktīvas* – autora piebilde] 6. (1) panta pēdējam noteikumam, vai izmantošana ir saskaņā ar godīgu praksi rūpnieciskās vai komerciālās lietās, ir jāņem vērā šādas norādes izmantošanas veids. Tas var aptvert, piemēram, sajaukšanas pakāpi starp norādi un reģistrēto preču zīmi, norādes uztveršanas pakāpi, ieskaitot, vai tā neiziet ārpus Kopienas tiesībām, un norādes kā preču zīmes uztveri no sabiedrības viedokļa”⁵⁵⁵.

Šādas sadursmes starp preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm sastopamas aizvien biežāk un kļūst par komplicētu strīdu objektu, ja iesaistīta ar ES Regulām reģistrēta ģeogrāfiskās izcelsmes norāde, kas pētīts darba 2.5. apakšnodaļā.

Tādējādi, ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība ES tiesību ietvaros ir nodrošināta **divos līmeņos**: ES līmenī un ES dalībvalstu nacionālajā līmenī, respektīvi, katras atsevišķas ES dalībvalsts jurisdikcijas ietvaros. Gadījumā, ja attiecīgā ģeogrāfiskās izcelsmes norāde neatbilst Regulas kritērijiem vai, ja arī atbilst, taču nav reģistrēta atbilstoši Regulu prasībām, šādu norāžu aizsardzība var tikt nodrošināta ES dalībvalstu nacionālajā līmenī ar nosacījumu, ka šī norāde atbilst ģeogrāfiskās izcelsmes norādes legāļdefinīcijai. Savukārt, ja attiecīgā ģeogrāfiskās izcelsmes norāde reģistrēta saskaņā ar Regulām, šīs norādes aizsardzība nevar tikt nodrošināta ar ES dalībvalstu normatīvajiem aktiem, izņemot to normatīvo regulējumu, kas paredz kārtību šīs norādes pieteikšanai reģistrācijai saskaņā ar Regulām vai paredz atbildīgo valsts iestāžu kompetenci. Šo secinājumu apstiprina EST, vienā no spriedumiem konstatējot, ka ES dalībvalsts nevar, “pieņemot nacionālā likuma noteikumus, grozīt izcelsmes apzīmējumu, kuram tā ir lūgusi reģistrāciju atbilstoši [*Pārtikas produktu Regulas*] 17. pantam un aizsargāt šo apzīmējumu nacionālajā līmenī”⁵⁵⁶, kas attiecināmas ne vien uz *Pārtikas produktu Regulu*, bet arī *Alkoholisko dzērienu Regulu* un *Vienoto TKO Regulu*, kas detalizēti pētītas nākamās trijās apakšnodaļās.

2.3. Tiešās aizsardzības modeļa aptvertās preces

Kā secināts iepriekšējā nodaļā, ES ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiešās aizsardzības modeļa ietvaros aizsardzība tiek attiecināta vienīgi uz noteikta veida precēm, pilnībā izslēdzot ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības attiecināšanu uz pakalpojumiem. Situācijai, kādēļ pakalpojumi vispār ir ārpus tiešās aizsardzības modeļa, var tikt piemērots sekojošs skaidrojums.

⁵⁵⁴ EST lieta: C-100/02 *Gerolsteiner Brunnen GmbH & Co. v Putsch GmbH* [2004] ECR I-00691

⁵⁵⁵ Ģenerālvokāta Kristīnes *Stikas – Haklas (Christine Stix-Hackl)* secinājumi EST lietā: C-100/02 *Gerolsteiner Brunnen GmbH & Co. v Putsch GmbH* [2004] ECR I-00691, secinājumu 73. punkts

⁵⁵⁶ EST lieta: apvienotās lietas C-129/97 and C-130/97 *Criminal proceedings against Yvon Chiciak and Fromagerie Chiciak (C-129/97) and Jean-Pierre Fol (C-130/97)* [1998] ECR I-03315, sprieduma 33. punkts

Ņemot vērā to, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norādes var attiekties kā uz precēm, tā arī uz pakalpojumiem, nedaudzas valstis kā, piemēram, Igaunija (*Ģeogrāfisko norāžu aizsardzības likuma* 1. pants), Latvija (likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 1. panta 10. punkts; skat. darba 3. nodaļu), Lietuva (*Likuma par preču zīmēm* 2. panta 5. punkts), Vācija (*Likuma par preču zīmju un citu atšķirības apzīmējumu aizsardzību* 126. panta pirmā daļa), Lihtenšteina, Peru un Šveice⁵⁵⁷ (*Federālā likuma par preču zīmju un izcelsmes norāžu aizsardzību* 47. panta pirmā daļa), attiecina ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību ne vien attiecībā uz precēm, bet arī pakalpojumiem. Tas, ka šo valstu vidū ir tādas, kas regulē vienkāršas, kvalitātes neitrālas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes (piemēram, Latvija, Šveice, Vācija, Lietuva), gan kvalificētas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes (Igaunija), apstiprina, ka aizsardzības attiecināšana uz pakalpojumiem iespējama abu minēto ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu paveidu gadījumos.

Tai pat laikā, **neviens** daudzpusējais līgums, kas paredz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību, **neattiecina** ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību **uz pakalpojumiem**, izņemot TRIPS līguma atsevišķas normas. Tā *Parīzes konvencija* neparedz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības attiecināšanu uz pakalpojumiem, kā *expressis verbis* norādīts *Parīzes konvencijas* 9. panta pirmajā daļā un 10.bis panta trešajā daļā. Šāda pieeja atrodama *Madrides vienošanās* un *Lisabonas vienošanās*, kas neattiecina ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību attiecībā uz precēm (*Madrides vienošanās* 1. panta pirmā daļa, *Lisabonas vienošanās* 1. panta pirmā daļa un otrā daļa). Visbeidzot, *TRIPS līguma* regulējums aptver preces (*TRIPS līguma* 22.-24. panti), turklāt, kaut *TRIPS līguma* 24. panta sestā daļa bez termina “preces” lieto terminu “produkti”, tas neietekmē šo secinājumu, jo termins “produkts” lietots kā sinonīms terminam “preces”, uz ko pamatoti norādīts tiesību literatūrā⁵⁵⁸. Tai pat laikā nevar apgalvot, ka pakalpojumi ir pilnībā ārpus *TRIPS līguma* normām, jo atsevišķajās *TRIPS līguma* normās ietvertie aizsardzības izņēmumi aptver pakalpojumus (*TRIPS līguma* 24. panta ceturtnā daļa un sestā daļa), uz ko pamati norādīts literatūrā⁵⁵⁹. Tādējādi, daļēji var piekrist viedoklim, ka ģeogrāfiskās norādes attiecībā uz pakalpojumiem ir ārpus daudzpusējiem starptautiskajiem līgumiem⁵⁶⁰.

Šāda pieeja saistībā ar ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu neattiecināšanu uz pakalpojumiem var tikt attaisnota praktisku iemeslu dēļ, jo, kaut gan no teorētiskā viedokļa ģeogrāfiskās izcelsmes norādes var attiekties uz precēm vai pakalpojumiem, tomēr no praktiskās pielietošanas skatu punkta ģeogrāfiskās izcelsmes norādes attiecībā uz pakalpojumiem tikpat kā nav atrodamas, kaut atsevišķi

⁵⁵⁷ O'Connor B. *The Law of Geographical Indications*. London: Cameron May, 2004. – p. 54

⁵⁵⁸ Rangnekar D. *Geographical Indications. A Review of Proposals at the TRIPS Council: Extending Article 23 to Products other than Wines and Spirits*. Geneva, 2003. – p. 3. Pieejams: <http://ictsd.org/i/publications/11767/> [skatīts 2010. gada 07. aprīlī]; O'Connor B. *The Law of Geographical Indications*. London: Cameron May, 2004. - p. 53-54

⁵⁵⁹ UNCTAD-ICTSD. *Resource Book on TRIPS and Development*. New York: Cambridge University Press, 2005. – p. 284

⁵⁶⁰ O'Connor B. *The Law of Geographical Indications*. London: Cameron May, 2004. – p. 54

autori norāda uz tādiem iespējamajiem pakalpojumiem kā veselības pakalpojumi un tradicionālās dziedināšanas metodes⁵⁶¹, ko apstiprina arī Latvijas ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu piemēri (skat. darba 3. nodaļu) un iepriekš atspoguļotās valstis, kur šāda aizsardzība tiek nodrošināta.

Bez tam, situācija, kādēļ ES ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiešās aizsardzības modelis aptver lauksaimniecības un pārtikas produktus, bet neaptver citu veidu preces, piemēram, rūpniecības preces, var tikt izskaidroti ar vairākiem iemesliem, tomēr jāpiezīmē, ka neviens no tiem nav ietverts ES institūciju oficiālajos dokumentos vai paziņojumos vai izriet no *acquis communautaire*.

Pirmkārt, no vēsturiskās perspektīvas viedokļa ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu attīstība ir cieši saistīta ar lauksaimniecību un sekojoši ar vienu noteiktu preču grupu, proti, lauksaimniecības un pārtikas produktiem, ietverot šajā preču grupā stipros alkoholiskos dzērienus un vīnus. Kaut gan būtu nepareizi apgalvot, ka nepastāv ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, kas attiecas uz rūpniecības precēm, tomēr šādas norādes ir limitētas ar nelieliem piemēriem pretēji tam norāžu daudzumam un to nozīmei, kas attiecas uz lauksaimniecības un pārtikas produktiem.

Otrkārt, lauksaimniecībai kā tautsaimniecības nozarei ir nozīmīga loma ES tautsaimniecībā, kā rezultātā uzsvars ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzībai tiek likts uz to saistību ar lauksaimniecību. Sekojoši, ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība attiecībā uz rūpniecības precēm, it sevišķi ņemot vērā šo norāžu skaitu, ieņem sekundāru lomu, salīdzinot ar lauksaimniecības un pārtikas produktiem. Kā šajā sakarā pamatoti norādīts literatūrā, kopīga lauksaimniecības politika ir viena no svarīgākajām ES politikas jomām, jo aptver ievērojamu ES budžeta daļu un iesaistīto nodarbināto skaitu un iesaistīto zemju apjomu⁵⁶², ko apstiprina Eiropas Komisija, norādot uz to, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norādes veido ES lauksaimniecības preču kvalitātes politikas galveno pīlāru⁵⁶³. Kā pamatoti uzsvērts arī literatūrā, lauksaimniecības politikas reformas mērķis ir kvantitātes samazināšana un kvalitātes uzlabošana⁵⁶⁴, tādēļ šo reformu vidū pilnvērtīgi iekļaujas pēdējās izmaiņas ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzībā attiecībā uz vīna produktiem, kas pētītas nākamajās divās apakšnodaļās.

Treškārt, no skaitliskā daudzuma ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu skaits attiecībā uz lauksaimniecības un pārtikas produktiem ir nesalīdzināms ar šo norāžu skaitu attiecībā uz rūpniecības precēm: pirmo norāžu skaits mērāms simtos, kamēr otras aprobežojas ar atsevišķu piemēru uzskaitījumu. Tā kā preču (produktu) kvalitāte vai citas īpašības, kas saistāmas ar to

⁵⁶¹ O'Connor B. The Law of Geographical Indications. London: Cameron May, 2004. – p. 54

⁵⁶² O'Connor B. Regulating for Quality: A New Phenomenon. In book: Agriculture in WTO Law. Ed. by B. O'Connor. London: Cameron May, 2005. – p. 254

⁵⁶³ Why do Geographical Indications matter to us? European Commission, Brussels, 30 July 2003. Pieejams: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2003/october/tradoc_113900.pdf [skatīts 2010. gada 11. maijā]

⁵⁶⁴ O'Connor B. Regulating for Quality: A New Phenomenon. In book: Agriculture in WTO Law. Ed. by B. O'Connor. London: Cameron May, 2005. – p. 253

ģeogrāfisko izcelsmi, var tikt relatīvi vieglāk iegūtas attiecībā uz lauksaimniecības un pārtikas produktiem nekā rūpniecības precēm, ar to var izskaidrot šo skaitlisko atšķirību starp ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, kas attiecas uz lauksaimniecības un pārtikas produktiem, no vienas puses, un rūpniecības precēm, no otras puses.

Šo iemeslu dēļ atbilstoši pašreiz spēkā esošajam ES normatīvo aktu regulējumam ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība attiecībā uz citu preču grupām kā rūpniecības preces un pakalpojumiem tradicionāli koncentrēta ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu netiešās aizsardzības modeļa ietvaros, ko nevar atzīt par atbilstošu mūsdienai prasībām, kas tālāk pētīts darba 4.1. apakšnodaļā.

Šāda aizsardzības paplašināšana ir atbilstoša Regulās paredzētajai reģistrācijas sistēmai, kas paredz formālu aizsardzību, kā tas iepriekš formulēts attiecībā uz *Pārtikas produktu Regulas* priekštecī *Regulu nr. 2081/92*⁵⁶⁵, kas neliedz šo aizsardzību attiecināt uz visa veida precēm un pakalpojumiem. Nepieciešams piezīmēt, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība attiecībā uz stiprajiem alkoholiskajiem dzērieniem ar *Alkoholisko dzērienu Regulas* spēkā stāšanās grozīta no iekļaušanas *Regulas* tekstā uz reģistrācijas sistēmu⁵⁶⁶, sekojot *Pārtikas produktu Regulas* aizsardzības principiem. Ņemot vērā to, ka *Alkoholisko dzērienu Regula* ievieš ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības priekšnoteikumus un aizsardzības principus, kuri pēc to satura līdzīgi *Pārtikas produktu Regulai*, pamatots ir literatūrā paustais viedoklis, ka *Alkoholisko dzērienu Regulas* pieņemšana ir attīstība ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības harmonizācijai ES tiesībās lauksaimniecības un pārtikas produktu jomā⁵⁶⁷. Visbeidzot, ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība attiecībā uz vīna nozares produktiem balstīta uz reģistrācijas sistēmu, kas nomainīja līdz šim pastāvējušo kārtību, kad aizsardzība tika nodrošināta ar aizsargāto ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu iekļaušanu *Regulās*⁵⁶⁸.

2.4. Regulu struktūra un terminoloģija

Tā kā ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība visās trijās Regulās (ar trijām Regulām šeit un tālākajā nodaļas tekstā saprastas *Pārtikas produktu Regula*, *Alkoholisko dzērienu Regula* un *Vienotā TKO Regula*) balstīta uz līdzīgiem aizsardzības principiem, ievērojot tālāk atspoguļotās atšķirības, šajās Regulās ietvertā ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība var tikt pētīta vienlaikus trijām Regulām kopā, neizdalot katru Regulu atsevišķi. Šo triju Regulu izpēte tiks balstīta uz

⁵⁶⁵ Knaak R. Case Law of the European Court of Justice on the Protection of Geographical Indications and Designations of Origin Pursuant to EC Regulation No. 2081/92. 32 IIC 376 (2001)

⁵⁶⁶ Jāpiezīmē, ka *Regula nr. 1576/89* bija spēkā esoša līdz *Alkoholisko dzērienu Regulas* spēkā stāšanās dienai. *Regula nr. 1576/89* paredzēja ģeogrāfiskās norādes attiecībā uz stiprajiem alkoholiskajiem dzērieniem iekļaut šīs *Regulas II* pielikumā, lai šīs ģeogrāfiskās norādes tiktu aizsargātas saskaņā ar šo Regulu visā ES dalībvalstīs.

⁵⁶⁷ Mantrovs V. Ģeogrāfisko norāžu aizsardzība atbilstoši *Regulai nr. 110/2008. Likums un Tiesības*, 2009, 11. sēj., nr. 1 (113). - 5. lpp.

⁵⁶⁸ Skat. pl.: Mantrovs V. Eiropas Savienības ģeogrāfisko norāžu aizsardzības sistēma. *Likums un Tiesības*, 2006, 8. sēj., nr. 6 (82). - 179. – 189. lpp.

Regulu tekstiem, jo, ievērojot neilgo šo Regulu spēkā esamības laiku, uz šī darba tapšanas brīdi pastāv vienīgi daži pētījumi un atsevišķi EST spriedumi par šo Regulu noteikumu interpretāciju. Ņemot vērā to, ka *Pārtikas produktu Regula* aizstāja *Regulu nr. 2081/92* un to, ka visu triju Regulu noteikumi attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību ir zināmā mērā līdzīgi, darba autors attiecinājis EST spriedumus par *Regulas nr. 2081/92* interpretāciju uz visām trijām Regulām, nepieciešamības gadījumā atrunājot atšķirības Regulu tekstos.

Saistībā ar triju **Regulu struktūru** nepieciešams atzīmēt, ka *Pārtikas produktu Regula* attiecas vienīgi uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību, kamēr pārējās divas Regulas papildu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējumam satur specifisku tehnoloģiska rakstura regulējumu, kas tiesību zinātnē aptverts ar tehnisko normu jēdzienu⁵⁶⁹. Tā *Alkoholisko dzērienu Regula* un *Vienotā TKO Regula* ir papildināta ar produktu definīcijām; turklāt *Vienotā TKO Regula* satur pārtikas un lauksaimniecības produktu ražošanai un izplatīšanai ES teritorijā attiecināmas prasības. Līdz ar to *Pārtikas produktu Regula* ietver vienīgi regulējumu, kas attiecas uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību, tādējādi nošķirot tehniskās normas no ģeogrāfiskās izcelsmes norādes kā intelektuālā īpašuma objekta tiesiskā regulējuma normām. Līdz ar to regulējuma struktūra visās trijās Regulās nav viendabīga un nav pilnībā harmonizēta.

Bez tam, visās trijās Regulās lietota **dažāda terminoloģija** attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, kuru aizsardzību šīs Regulas paredz, tādējādi turpinot terminoloģiska rakstura atšķirības, kas pastāvēja pirms šo Regulu spēkā stāšanās⁵⁷⁰. Terminoloģiska rakstura atšķirības neapšaubāmi ietekmēja tas, ka pašās ES dalībvalstīs pastāv atšķirīgas viena un tā paša termina ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu jomā atšķirīgas legāļdefinīcijas vai izpratnes (skat. darba 1. nodaļu). Kā norādīts attiecībā uz līgumu tiesību noteikumiem dažādās ES dalībvalstu jurisdikcijās, ko pamatoti būtu attiecināt arī uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, “[k]atra nacionālā tiesību sistēma lieto terminoloģiju, kas katrā ziņā var nesakrist ar citu valstu juridiskajām valodām. Tādēļ, burtisks dotā juridiskā termina tulkojums citā valodā var precīzi neatspoguļot to pašu jēdzienu”⁵⁷¹.

Ja *Pārtikas produktu Regulā* un *Vienotajā TKO Regulā* lietoti **divi termini**, proti, izcelsmes apzīmējums (*designation of origin* - angļu val.) un ģeogrāfiskā norāde (*geographical indication* - angļu val.), tad *Alkoholisko dzērienu Regulā* lietots **viens no šiem terminiem** – ģeogrāfiskā norāde (*geographical indication* - angļu val.). Šo triju Regulu latviešu valodas tekstos nav pilnībā precīzi atspoguļoti šie termini: termins “ģeogrāfiskā norāde” **neadekvāti** atspoguļots kā

⁵⁶⁹ Plotnieks A. Tiesību teorija & juridiskā metode. R.: Izglītības sōji, 2009. - 28. lpp.

⁵⁷⁰ Baeumer L. Various Forms of Protection of Geographical Indications and Possible Consequences for an International Treaty. In book: Symposium on the International Protection of geographical indications. Funchal, Madeira, Portugal, October 13 and 14, 1993. Geneva: WIPO, 1994. - p. 41

⁵⁷¹ López-Rodríguez A.M. Towards A European Civil Code Without A Common European Legal Culture? The Link Between Law, Language And Culture. Pieejams: http://www.brooklaw.edu/students/journals/bjil/bjil29iii_lopez-rodriguez.pdf [skatīts 2010. gada 15. maijā]

termins “ģeogrāfiskās izcelsmes norāde”, bet termins “izcelsmes apzīmējums” - kā termins “cilmes vietas nosaukums”. Tomēr, lai saglabātu vienveidību terminu lietošanā, turpmākajā darba tekstā autors izmantojis attiecīgi terminus “ģeogrāfiskā norāde” un “izcelsmes apzīmējums”. Kā tiks tālāk atspoguļots, atšķirība starp ģeogrāfisko norādi un izcelsmes apzīmējumu raksturojama ar to, ka ģeogrāfiskajai norādei, kā pamatoti norādīts literatūrā, nav paredzēta tik stipra saikne starp augsnes faktoru un kvalitāti, kas būtiski atsevišķu preču kā šokolādes un saldumu gadījumā⁵⁷².

Ja salīdzina Regulās ietvertā viena un tā paša termina “**izcelsmes apzīmējums**” legāļdefinīcijas (*Vienotās TKO Regulas* 118.b panta pirmās daļas a) punkts, *Pārtikas produktu Regulas* 2. panta pirmās daļas a) punkts), var secināt, ka tās **atšķiras** atsevišķās nebūtiskās detaļās.

Pirmkārt, *Pārtikas produktu Regulā* ietvertā prasība par to, ka “izcelsmes vieta ir šajā reģionā, noteiktajā vietā vai valstī”, atbilst *Vienotajā TKO Regulā* minētajai prasībai, ka “vīnogas, no kurām tas ir ražots, ir augušas tikai šajā ģeogrāfiskajā apgabalā”. Arī *Pārtikas produktu Regulā* minētā prasība par to, ka “ražošana, pārstrāde un sagatavošana notiek ierobežotā ģeogrāfiskajā apgabalā”, atbilst *Vienotajā TKO Regulā* minētajai prasībai, ka “tas ir ražots šajā ģeogrāfiskajā apgabalā”. Neskatoties uz to, ka *Vienotajā TKO Regulā* ietvertajā prasībā nav norādes uz “pārstrādi un sagatavošanu”, tomēr šo darbību veikšanas nepieciešamība noteiktajā ģeogrāfiskajā vietā izriet gan no prasības, ka attiecīgais produkts “ražots” šajā ģeogrāfiskajā vietā un no iepriekš formulētās prasības, ka attiecīgā produkta izcelsmei arī jābūt šajā vietā. **Otrkārt**, formulējums “tā kvalitāti un īpašības galvenokārt vai vienīgi nosaka īpašā ģeogrāfiskā vide ar tai raksturīgo dabas un cilvēka faktoru”, kas ietverts *Vienotajā TKO Regulā*, ir līdzīgs *Pārtikas produktu Regulā* ietvertajam formulējumam, “kura kvalitāti vai īpašības ir radījusi galvenokārt vai vienīgi ģeogrāfiskā vide ar tās raksturīgajiem dabas un cilvēciskajiem faktoriem”.

Tādējādi, *Pārtikas produktu Regulā* un *Vienotajā TKO Regulā* ietvertās izcelsmes apzīmējuma legāļdefinīcijas, neņemot vērā atsevišķas nebūtiskas atšķirības, ir savstarpēji praktiski identiskas.

Varētu izdarīt secinājumu, ka izcelsmes apzīmējuma legāļdefinīcija ir aizgūta no *Pārtikas produktu Regulas* priekšteces *Regulas nr. 2081/92*, ņemot vērā šī termina legāļdefinīcijas līdzību abās šajās regulās, saturot vien nebūtisku atšķirību: *Pārtikas produktu Regulā* ietvertās legāļdefinīcijas pēdējie divi priekšnoteikumi iepriekš *Regulā nr. 2081/92* bija apvienoti vienā priekšnoteikumā (*Regulas nr. 2081/92* 2. panta otrās daļas (a) punkts). Izcelsmes apzīmējuma jēdziens, kas pirmo reizi ES tiesībās ieviests *Regulā nr. 2081/92*, nebija iepriekš nepazīstams jēdziens, jo šis jēdziens nedaudz citā terminoloģijā - izcelsmes vietas nosaukums – ietverts *Lisabonas vienošanās*, kaut gan *Pārtikas produktu Regulā* ietvertā izcelsmes apzīmējuma

⁵⁷² Heath C. Geographical Indications: International, Bilateral and Regional Agreements. In book: *New Frontiers of Intellectual Property. Studies in Industrial Property and Copyright Law*. Christopher Heath and Anselm Kamperman Sanders (eds.). Oregon: Hart Publishing, 2005. – p. 126

legāldefinīcija ir stingrāka par *Lisabonas vienošanās* paredzēto legāldefinīciju⁵⁷³. Jāņem vērā, ka *Lisabonas vienošanās* ir saistošas vairākām ES dalībvalstīm kā Bulgārija, Čehija, Francija, Ungārija, Itālija, Portugāle, Slovākija, savukārt Grieķija, Rumānija un Spānija parakstīja *Lisabonas vienošanos*, bet tās dalībvalsts statusu neieguva⁵⁷⁴.

Tā kā trīs Regulas pieņemtas un stājušās spēkā relatīvi īsā laika posmā (2006.-2009. gados), nav saprotams no tiesiskā un tiesībpolitiskā viedokļa, kādēļ *Alkoholisko dzērienu Regula* neregulē izcelsmes apzīmējumu, it sevišķi ņemot vērā to, ka trīs Regulas pamatotas uz identisku ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības modeli, proti, reģistrācijas sistēmu.

Savukārt termins “**ģeogrāfiskā norāde**” regulēts *TRIPS līgumā* (termina skaidrojums sniegts darba 1.3. apakšnodaļā), kuram pievienojās ne vien visas ES dalībvalstis, ieskaitot Latviju, bet arī ES⁵⁷⁵, kas sākotnēji PTO pievienojās kā Eiropas Kopienas⁵⁷⁶ šādu iemeslu dēļ. Atbilstoši Eiropas Padomes (ES) 22.12.1994. lēmumam Nr. 94/800/EK “Par to līgumu, par kuriem panākta vienošanās Urugvajas raunda daudzpusējās sarunās (1986-1994), noslēgšanu Eiropas Kopienu vārdā, kas attiecas uz jautājumiem tās kompetencē”⁵⁷⁷ PTO pievienojās Eiropas Kopienas, bet ne ES. Kā minēts šī lēmuma 2. panta pirmajā daļā, PTO pievienojās Eiropas Kopienas atbilstoši tās kompetencei, kura noteikta *LESD* (pašreizējais *Eiropas Kopienas dibināšanas līguma* nosaukums). Šo kompetenci apstiprināja arī EST, secinot to, ka Eiropas Kopienai ir tiesības noslēgt daudzpusējos līgumus par tirdzniecību ar precēm⁵⁷⁸, kā arī kopīgi ar dalībvalstīm noslēgt *TRIPS līgumu* (EST atzinuma Nr. 1/94 105. punkts). Tādējādi, Latvija pievienojās PTO gan kā neatkarīga valsts⁵⁷⁹, gan netieši kā ES dalībvalsts.

TRIPS līguma 22. panta pirmā daļā ietvertā ģeogrāfiskās norādes legāldefinīcija var tikt salīdzināta ar šī paša termina legāldefinīcijām, kuras iekļautas trijās Regulās:

⁵⁷³ Echols M.A. Geographical indications for food products: international legal and regulatory perspectives. AH Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2008. - p. 39

⁵⁷⁴ Lisabonas vienošanās parakstītājvalstu saraksts. Pieejams:

http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=10 [skatīts 2010. gada 23. maijā]

⁵⁷⁵ PTO dalībvalstu saraksts pieejams PTO mājas lapā: http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm [skatīts 2010. gada 15. maijā]

⁵⁷⁶ The European Union and the WTO. Pieejams:

http://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/european_communities_e.htm [skatīts 2010. gada 15. maijā]

⁵⁷⁷ Padomes Lēmums (1994. gada 22. decembris), par daudzpusējo sarunu Urugvajas kārtā (no 1986. gada līdz 1994. gadam) panākto nolīgumu slēgšanu Eiropas Kopienas vārdā jautājumos, kas ir tās kompetencē. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 11/21. sēj., 80./81. lpp.

⁵⁷⁸ EST atzinums: 1/94 Kopienas kompetence slēgt starptautiskus nolīgumus pakalpojumu un intelektuālā īpašuma aizsardzības jomā [1994] ECR I-05267, 39. punkts

⁵⁷⁹ Par PTO ietvaros uzņemtajām starptautiskajām saistībām ir atbildīgs Ministru Kabinets (likuma *Par Latvijas Republikas starptautiskajiem līgumiem* 12. pants). Lai īstenotu Latvijas dalību PTO, Ministru kabinets ir izveidojis speciālu konsultatīvo padomi, kurā ir pārstāvji no ministrijām, kuru kompetencē ir PTO ietvaros risināmie jautājumi (skat. Ministru Kabineta 1999. gada 09. februāra noteikumu nr. 45 “Kārtība, kādā tiek īstenota Latvijas dalība Pasaules tirdzniecības organizācijā” 1., 2. un 4. pantus).

<i>Pārtikas produktu Regulas</i>	<i>Alkoholisko dzērienu Regulas</i>	<i>Vienotās TKO Regulas</i>	<i>TRIPS līguma</i>
<i>2. panta pirmās daļas b) punkts</i>	<i>15. panta pirmā daļa</i>	<i>118.b panta pirmās daļas b) punkts</i>	<i>22. panta pirmā daļa⁵⁸⁰</i>
<p>“reģiona, noteiktas vietas vai, izņēmuma gadījumos, valsts nosaukums, ko izmanto, lai apzīmētu lauksaimniecības produktu vai pārtikas produktu: - kura izcelsmes vieta ir šajā reģionā, noteiktajā vietā vai valstī, un - kura kvalitāte, reputācija vai citas īpašības ir saistītas ar šo ģeogrāfisko izcelsmi, un - kura ražošana un/vai pārstrāde, un/vai sagatavošana notiek ierobežotā ģeogrāfiskajā apgabalā”</p>	<p>“norāde uz kāda stiprā alkoholiskā dzēriena izcelsmi kādas dalībvalsts [Regulas angļu valodas versijai atbilst “valsts” – autora piebilde] teritorijā, teritorijas reģionā vai apvidū, ja attiecīgā stiprā alkoholiskā dzēriena kvalitāte, reputācija vai citas īpašības galvenokārt ir izskaidrojamas [Regulas angļu valodas versijai atbilst “būtiski saistītas” – autora piebilde] ar tā ģeogrāfisko izcelsmi”.</p>	<p>“nozīmē norādi uz reģionu, īpašu vietu vai - izņēmuma gadījumos - valsti, ko izmanto lai aprakstītu produktu, kas minēts 118.a panta 1. punktā [no latviešu juridiskās valodas viedokļa precīzāk būtu teikt “pirmajā daļā”, nevis “1. punktā” – autora piebilde] un kas atbilst šādām prasībām: (i) tam piemīt īpaša kvalitāte, reputācija vai citas īpašības, kas ir saistītas ar tā ģeogrāfisko izcelsmi; (ii) vismaz 85 % vīnogu, kas izmantotas tā ražošanai, augušas tikai šajā ģeogrāfiskajā apgabalā; (iii) vīns⁵⁸¹ ir ražots šajā ģeogrāfiskajā apgabalā; (iv) tas iegūts no <i>Vitis vinifera</i> šķirnes vīnogulājiem vai <i>Vitis vinifera</i> krustojumiem ar citām <i>Vitis</i> ģints sugām”.</p>	<p>“norādes, kas identificē precī, kura izgatavota kādas Dalībvalsts teritorijā vai šās teritorijas reģionā vai vietā, kur preces noteiktā kvalitāte, reputācija vai citas īpašības ir būtiski saistāmas ar tās ģeogrāfisko izcelsmi”</p>

Kā var secināt no šo legāļdefinīciju salīdzinājuma, termina “ģeogrāfiskā norāde” legāļdefinīcijas visās trijās Regulās ir savstarpēji līdzīgas, kaut gan savstarpēji tās satur zināmas atšķirības, no vienas puses, un līdzīgas *TRIPS līgumā* paredzētajai šī termina legāļdefinīcijai, no otras puses. Ņemot vērā to, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu termins definēts *TRIPS līgumā* vairāk nekā desmit gadus pirms šo triju Regulu spēkā stāšanās, identiska termina atšķirīgu definīciju ietveršana trijās Regulās ir vērtējama kritiski, uz ko norādīts iepriekš darba 1.3. apakšnodaļā, un dod pamatu vairākiem jautājumiem.

⁵⁸⁰ Par *TRIPS līguma* tekstu latviešu valodā izmantots LR Patentu valdes sagatavotais *TRIPS līguma* tulkojums. Pieejams: http://www.lrpv.lv/dl/w/TRIPS_lig.doc [skatīts 2010. gada 15. maijā]

⁵⁸¹ Precīzāk būtu lietot vārda “vīns” vietā vārdu “tas”, jo vīns ir viens no produktiem, uz ko šī definīcija attiecas, bet ne vienīgais, un tas atbilstu arī Regulas angļu valodas versijai; tas arī saskan ar (i) punktā atspoguļotās prasības formulējumu, kurā norādīts uz “tā” kvalitāti un īpašībām, proti, tā, produkta, kas “minēts 33. panta pirmajā daļā”.

Pirmkārt, ja visas trīs Regulas paredz ģeogrāfiskās norādes regulējumu, nav saprotams, kādēļ šī termina regulējums nav ietverts vienā Regulā, kas aptvertu visus lauksaimniecības un pārtikas produktus, ieskaitot vīnus un stipros alkoholiskos dzērienus. Turklāt, šādas vienotas Regulas ietvaros aizsardzība var tikt paplašināta uz visa veida precēm, piemēram, rūpniecības precēm, kā arī attiecināta uz pakalpojumiem. Šādas aizsardzības paplašināšanas neiespējamība **nav konstatēta** nedz likumdošanas materiālos saistībā ar šo Regulu pieņemšanu⁵⁸², nedz arī Zaļajā grāmatā par ES lauksaimniecības produktu kvalitāti⁵⁸³.

Kā atzinis Eiropas Komisijas pārstāvis, *Regula nr. 2081/92* apzināti veidota kā tāda, kas neattiecas uz nepārtikas precēm, kam par iemeslu bija tas, ka ekonomiskā situācija un tradīcija dažādās ES dalībvalstīs atšķiras lauksaimniecības preču un rūpniecisko preču gadījumā, kas bija par iemeslu, kādēļ šī Regula limitēta ar lauksaimniecības un pārtikas produktiem. Kā turpināja šis Eiropas Komisijas pārstāvis, saistību ar ģeogrāfisko izcelsmi rūpniecisko preču gadījumā grūtāk noteikt, piemēram, “lokomotīves vai elektrības kabeļa gadījumā”: “jāatzīst, ka pastāv zināma interese ģeogrāfiskajos nosaukumos rūpniecības precēm, bet nekas neizslēdz jautājumu par to, lai aptvertu rūpniecības preces ar noteiktu regulējumu”⁵⁸⁴. Līdz ar to, kā to arī apliecināja Eiropas Komisijas pārstāvis, nepastāv šķēršļi ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības paplašināšanai tiešās aizsardzības modeļa ietvaros attiecībā uz rūpniecības precēm.

Kā izskaidrojums šai situācijai literatūrā norādīts uz to, ka “[p]astāv tikai divas [šobrīd trīs – autora piebilde] specializētas Regulas, viena vīniem un stiprajiem alkoholiskajiem dzērieniem un cita lauksaimniecības produktiem”⁵⁸⁵, taču “šīs divas Regulas nesagatavoja par rūpniecisko īpašumu atbildīgā iestāde (Ģenerāldirektorāts XV), bet gan par lauksaimniecību atbildīgā (Ģenerāldirektorāts VI), kas varēja uzņemties rūpes par produktiem, par kuriem tā atbildīga”⁵⁸⁶.

⁵⁸² Proposal for a Council Regulation amending Regulation (EC) No 1234/2007 establishing a common organisation of agricultural markets and on specific provisions for certain agricultural products ("single CMO Regulation"). COM/2008/0489 final - CNS 2008/0156. Pieejams: <http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5669632> [skatīts 2009. gada 05. martā]; Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the definition, description, presentation and labelling of spirit drinks. COM/2005/0125 final - COD 2005/0028. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=418915:cs&lang=en&list=470926:cs,464638:cs,457892:cs,430656:cs,418915:cs,302012:cs,150275:cs,64566:cs,&pos=5&page=1&nbl=8&pgs=10&hwords=London%20gin~> [skatīts 2009. gada 05. martā]; Proposal for a Council Regulation on the protection of geographical indications and designations of origin for agricultural products and foodstuffs. COM/2005/0698 final - CNS 2005/0275. Pieejams: <http://www.europarl.europa.eu/oeil/FindByProcnum.do?lang=2&procnum=CNS/2005/0275> [skatīts 2009. gada 05. martā]

⁵⁸³ European Commission. Green Paper on Agricultural Product Quality: Product Standards, Farming Requirements and Quality Schemes. COM(2008) 641 final. Pieejams: http://ec.europa.eu/agriculture/quality/policy/consultation/greenpaper_en.pdf [skatīts 2010. gada 15. maijā]

⁵⁸⁴ Heine J. The Protection of Geographical Indications in the European Community. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Wiesbaden, Germany, October 17 and 18, 1991. Geneva: WIPO, 1992. – p. 125

⁵⁸⁵ Gevers F. Topical Issues of the Protection of Geographical Indications. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications in the Worldwide Context. Eger, Hungary, October 24 and 25, 1997. Geneva: WIPO, 1999. – p. 152

⁵⁸⁶ Ibid.

Otrkārt, ja ģeogrāfiskās norādes definētas *TRIPS līguma* 22. panta pirmajā daļā un ES saistošs *TRIPS līgums*, rodas jautājums, kādēļ minētajās trijās Regulās paredzētās šī termina legāļdefinīcijas atšķiras no *TRIPS līgumā* paredzētās legāļdefinīcijas. Līdz ar to, ievērojot nepieciešamību unificēt terminoloģijas jautājumus Regulu starpā, no vienas puses, un starp Regulām un *TRIPS līgumu*, no otras puses, Regulās būtu pilnīgi pietiekami ar atsauci uz *TRIPS līguma* 22. panta pirmo daļu, kurā ietverta ģeogrāfiskās norādes legāļdefinīcija. Šāda pieeja pazīstama ES tiesībās, jo *Regula nr. 1493/99 (Vienotās TKO Regulas priekštece)* attiecībā uz trešo valstu ģeogrāfisko norāžu regulējumu tieši paredzēja atsauci uz *TRIPS līguma* 22. panta pirmo daļu, kas tādējādi apliecina, ka nepastāv šķēršļu tiešai atsaucei Regulās uz šo starptautisko līgumu.

Neskatoties uz šo legāļdefinīciju atšķirībām, *TRIPS līguma* 22. panta pirmajā daļā paredzētā ģeogrāfiskās norādes legāļdefinīcija visvairāk atbilst šī termina legāļdefinīcijai, kas ietverta *Alkoholisko dzērienu Regulā*, kas acīmredzot pārņēmusi *TRIPS līgumā* ietvērto legāļdefinīciju, ņemot vērā to, ka tās atšķiras ar nebūtiskām gramatiskā rakstura atšķirībām. Tomēr, ģeogrāfisko norāžu legāļdefinīcija, kas ietverta *Pārtikas produktu Regulā* un *Vienotajā TKO Regulā*, ievērojami atšķiras no šī termina legāļdefinīcijas, kas ietverta *TRIPS līguma* 22. panta pirmajā daļā un *Alkoholisko dzērienu Regulā*. Pirmajās divās Regulās ietvertā legāļdefinīcija satur prasību pēc attiecīgā produkta īpašību saistību ar norādē atspoguļoto ģeogrāfisko vietu, neprecizējot šīs saistības raksturu, proti, vai šai saistībai jābūt būtiski saistītai ar konkrēto ģeogrāfisko vietu vai konkrētā produkta īpašībām tieši jābūt iegūtām, pateicoties izcelsmei konkrētajā ģeogrāfiskajā vietā. Tātad šīs saistības nodibināšanai pilnīgi pietiekami, ka konkrētais produkts jebkādas savas īpašības iegūst konkrētajā ģeogrāfiskajā vietā. Atšķirīga situācija ir *TRIPS līguma* un *Alkoholisko dzērienu Regulas* gadījumā, kurā ietverta prasība, ka saistībai ar konkrēto ģeogrāfisko vietu jābūt būtiskai, respektīvi, konkrētā produkta īpašību saistībai jābūt būtiski saistītai ar šī produkta izcelsmi konkrētajā ģeogrāfiskajā vietā, lai tas atbilstu ģeogrāfiskās norādes legāļdefinīcijai. Atšķirība starp jebkāda veida saistību un būtisku saistību nozīmē to, ka jebkādas saistības rezultātā nav nepieciešamības atspoguļot, cik cieša šī saistība pastāv starp produkta īpašībām un produkta ģeogrāfisko izcelsmi.

Tai pat laikā, ja salīdzina ģeogrāfiskās norādes legāļdefinīcijas, kas ietvertas *Pārtikas produktu Regulā* un *Vienotajā TKO Regulā*, tad var secināt, ka tās ir savstarpēji līdzīgas, un tā, kā pēdējā ir pieņemta vēlāk nekā pirmā, tad var secināt, ka *Vienotā TKO Regula* pamatojas uz to legāļdefinīciju, kas ietverta *Pārtikas produktu Regulā*. Tā kā ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējums inkorporēts *Vienotajā TKO Regulā* pēc *Pārtikas produktu Regulas* un *Alkoholisko dzērienu Regulas* spēkā stāšanās, kas, kā iepriekš norādīts paredz, atšķirīgas ģeogrāfiskās norādes legāļdefinīcijas, kritiski vērtējams gan no juridiskās tehnikas, gan no tiesībpolitiskā viedokļa, kādēļ *Vienotā TKO Regula* sekoja *Pārtikas produktu Regulai* kā pirmajai pieņemtajai regulai, nevis

Alkoholisko dzērienu Regulai kā vēlāk pieņemtajai regulai, it sevišķi ņemot vērā to, ka vīni un alkoholiskie dzērieni ir pēc savas būtības radniecīgi produkti un ietilpst vienā preču klasē, proti, *Nicas klasifikācijas* 33. preču klasē. Vēl vairāk, no *TRIPS līguma* 23. pantā paredzētās papildu ģeogrāfisko norāžu aizsardzības, kas attiecas vienīgi uz stiprajiem alkoholiskajiem dzērieniem un vīniem, izriet, ka pēc *Alkoholisko dzērienu Regulas* pieņemšanas *Vienotajai TKO Regula* būtu jāseko *Alkoholisko dzērienu Regulas* pieejai pārņemt *TRIPS līguma* legāldefinīciju, tādējādi pasvītrotot saistību ar *TRIPS līgumu*. Neskatoties uz to, *Vienotā TKO Regula* seko nevis *Alkoholisko dzērienu Regulas* un *TRIPS līguma* paraugam, bet gan *Pārtikas produktu Regulai*.

Tādējādi, no *Pārtikas produktu Regulā* un *Vienotajā TKO Regulā* ietvertu ģeogrāfisko norāžu legāldefinīciju savstarpējām atšķirībām, no vienas puses, un šo legāldefinīciju atšķirībām no *Alkoholisko dzērienu Regulā* ietvertās ģeogrāfisko norāžu legāldefinīcijas, no otras puses, kā arī ņemot vērā to, ka vienīgi pirmās divās regulas paredz izcelsmes apzīmējuma regulējumu, var secināt, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības regulējums trijās Regulās var tikt iedalīts **divās grupās**. Pirmā grupa ir lauksaimniecības un pārtikas produkti un vīna nozares produkti, otrā grupa – stiprie alkoholiskie dzērieni. Šāda iedalījuma nepieciešamība un trijās Regulās ietvertu vienu un to pašu terminu (ģeogrāfiskās norādes) legāldefinīciju atšķirības jāvērtē kritiski, ņemot vērā to, ka *TRIPS līgums* paredz papildu aizsardzību ģeogrāfiskajām norādēm attiecībā uz vīniem un stiprajiem alkoholiskajiem dzērieniem, kā arī paredz ģeogrāfiskās norādes legāldefinīciju attiecībā uz visa veida precēm, tādējādi arī uz lauksaimniecības un pārtikas produktiem. Šo nepilnību novēršana un aizsardzības pilnveidošana tālāk pētīts darba 4.1. apakšnodaļā saistībā ar vienotas Regulas nepieciešamību.

2.5. Aizsardzības iegūšanas pamats un apjoms

Saskaņā ar *Pārtikas produktu Regulu*, *Alkoholisko dzērienu Regulu* un *Vienoto TKO Regulu* aizsardzība tiek iegūta reģistrācijas ceļā un aizsardzība attiecas vienīgi uz reģistrētajām ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, kas šajās Regulās, kā secināts iepriekšējā apakšnodaļā, attiecas uz kvalificētām ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm kā izcelsmes apzīmējumi un ģeogrāfiskās norādes. No šī noteikuma pastāv izņēmums *Pārtikas produktu Regulā*, kurā noteikts, ka attiecīgā ES dalībvalsts šīs dalībvalsts jurisdikcijas ietvaros var ieviest ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pagaidu aizsardzību ar šīs norādes reģistrācijas pieteikuma iesniegšanas brīdi Eiropas Komisijai, kas darbojas līdz brīdim, kad Eiropas Komisija pieņems lēmumu par konkrētās norādes reģistrāciju (*Pārtikas produktu Regulas* 5. panta sestā daļa).

Atbilstoši triju Regulu noteikumiem reģistrētās ģeogrāfiskās izcelsmes norādes nevar kļūt par sugas vārdiem un *vice versa*, respektīvi, ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, kuras kļuvušas par sugas vārdiem, nevar tikt reģistrētas saskaņā ar šīm trijām Regulām (*Pārtikas produktu Regulas* 3.

panta pirmā daļa, *Alkoholisko dzērienu Regulas* 15. panta trešā daļa, *Vienotās TKO Regulas* 118.k panta pirmā daļa). Kā EST norādījusi saistībā ar *Pārtikas produktu Regulas* priekštecī *Regulu nr. 2081/92*,

“attiecībā uz AĢIN [aizsargāto ģeogrāfisko norādi šajā darbā lietotajā terminoloģijā – autora piebilde] nosaukums kļūst par sugas vārdu vienīgi tad, ja ir zudusi tiešā saikne starp produkta ģeogrāfisko izcelsmi, no vienas puses, un šī produkta noteiktu kvalitāti, reputāciju vai citu tā īpašību, kas attiecināma uz minēto izcelsmi, no otras puses, un ja šis nosaukums spēj vienīgi aprakstīt produkta veidu vai tipu”⁵⁸⁷.

Atbilstoši visām trijām Regulām ģeogrāfiskās izcelsmes norādes **reģistrē** Eiropas Komisija, kurai jāiesniedz attiecīgs pieteikums, ko ES dalībvalsts ģeogrāfiskās izcelsmes norādes gadījumā var iesniegt vienīgi pati ES dalībvalsts, savukārt trešās valsts gadījumā - trešās valsts institūcijas vai – attiecīgajos gadījumos - pati ieinteresētā persona (*Pārtikas produktu Regulas* 5. pants, *Alkoholisko dzērienu Regulas* 17. pants, *Vienotās TKO Regulas* 118.d pants un 118.c pants). Līdz ar to ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu pieteikšana reģistrācijai Regulās atkarīga no pašu ražotāju iniciatīvas. Tādēļ, literatūrā izteikto secinājumu par to, ka *Pārtikas produktu Regulas* priekštece *Regula nr. 2081/92* paredz voluntāru sistēmu, kas atkarīga no ražotāju grupas iniciatīvas⁵⁸⁸, var attiecināt arī uz pašreiz spēkā esošajām Regulām - *Pārtikas produktu Regulu*, *Vienoto TKO Regulu* un *Alkoholisko dzērienu Regulu*. Pamatoti literatūrā šajā sakarā norādīts, ka arī EST apstiprinājusi, ka *Regulas nr. 2081/92* mērķis bija balstīts uz voluntāru sistēmu⁵⁸⁹.

Trijās Regulās paredzētā aizsargāto norāžu reģistrācijas kārtība ir sekojoša: gadījumā, ja reģistrācijas pieteikums atbilst attiecīgās Regulas noteikumiem Eiropas Komisija publicē *Oficiālajā Vēstnesī* ziņas par reģistrācijai pieteikto ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, ar ko ieinteresētajām pusēm tiek paziņots par reģistrācijas pieteikumu un dod tiesīgajām personām tiesības iesniegt iebildumu, kura iesniegšanas termiņš katras Regulas gadījumā ir atšķirīgs. Tā *Vienotās TKO Regulas* gadījumā iebilduma iesniegšanas termiņš ir divi mēneši no publikācijas dienas (*Vienotās TKO Regulas* 118.h pants), kamēr abu citu regulu gadījumā termiņš ir seši mēneši (*Pārtikas produktu Regulas* 7. panta pirmā, otrā un trešā daļas; *Alkoholisko dzērienu Regulas* 17. panta septītā daļa). Pēc iebildumu termiņa notecēšanas Eiropas Komisija **pieņem lēmumu** par aizsardzības piešķiršanu vai reģistrācijas pieteikuma noraidīšanu, ņemot vērā iebildumus, ja tādi iesniegti (*Vienotās TKO Regulas* 118.r pants, *Pārtikas produktu Regulas* 7. panta ceturtā un piektā daļas; *Alkoholisko dzērienu Regulas* 17. panta astotā daļa).

⁵⁸⁷ EST lieta: C-343/07 *Bavaria NV, Bavaria Italia Srl v Bayerischer Brauerbund eV* [2009] ETZ I-05491, 107. punkts

⁵⁸⁸ Perez S. Protection of Geographical Indications in the European Union. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications in the Worldwide Context. Eger, Hungary, October 24 and 25, 1997. Geneva: WIPO, 1999. – p. 122

⁵⁸⁹ Heine J. The Protection of Geographical Indications in the European Community. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Wiesbaden, Germany, October 17 and 18, 1991. Geneva: WIPO, 1992. – p. 125

Reģistrācijas zaudēšana iespējama vienīgi gadījumā, ja reģistrētā norāde netiek izmantota atbilstoši tiem noteikumiem, kuriem tā pieteikta reģistrācijai (neatbilst attiecīgajai produkta specifikācijai): šajā gadījumā Eiropas Komisija ir tiesīga pieņemt lēmumu par reģistrācijas atcelšanu (*Vienotās TKO Regulas* 118.i pants, *Pārtikas produktu Regulas* 12. pants; *Alkoholisko dzērienu Regulas* 18. pants).

Regulās ietvertie aizsardzības iegūšanas noteikumi attiecas kā uz ES dalībvalstu ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, tā arī uz trešo valstu ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, paredzot īpatnības ES un trešo valstu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrācijas kārtībā. Šāds iedalījums ES dalībvalstu ģeogrāfiskās izcelsmes norādēs un trešo valstu ģeogrāfiskās izcelsmes norādēs ieviests pēc PTO paneļa ziņojuma⁵⁹⁰ saistībā ar ASV un Austrālijas sūdzībām par ES ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējumu *Pārtikas produktu Regulas* priekšteces *Regulā nr. 2081/92*. Tieši atbilstība PTO ietvaros uzņemtajām prasībām bija ne vien *Pārtikas produktu Regulas* pieņemšanas mērķis, bet arī kā *Alkoholisko dzērienu Regulas* pieņemšanas mērķis⁵⁹¹ kopsakarā ar nepieciešamību uzlabot iepriekš spēkā bijušās *Regulu nr. 1576/89* regulējumu, piemēram, pēdējā neparedzēja regulējumu gadījumiem, kad reģistrēta preču zīme saturēja *Regulas II* pielikumā norādītu ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, kā rezultātā šo norāžu aizsardzība ES dalībvalstīs pamatojās uz ES dalībvalstu preču zīmju tiesisko regulējumu⁵⁹², nevis uz kopējiem, Regulā ietvertiem noteikumiem. Tādējādi, minētais PTO paneļa lēmums ietekmēja *Pārtikas produktu Regulas* un daļēji arī *Alkoholisko dzērienu Regulas* pieņemšanu, nomainot diskriminējošās normas attiecībā uz trešo valstu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības priekšnoteikumiem ES, kas pamatojās uz reciprocitātes principu.

Uz doto brīdi Latvija reģistrējusi savas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes vienīgi *Alkoholisko dzērienu Regulā*, kurā reģistrētas trīs Latvijas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes *Allažu ķimelis*, *Rīgas degvīns* un *Latvijas dzidrais*, kas apzīmē attiecīgos alkoholiskos dzērienus, kuru īpašības saistāmas ar to izcelsmi norādē atspoguļotajā vietā. Tā, piemēram, atbilstoši AS “Latvijas balzams” valdes priekšsēdētāja Kārļa Andersona norādītajam “vēsturiski Allažu ķimeļa ražošanā īpašas bija vietējā teritorijā audzētās ķimenes un ūdens, ko ņēma no avota. Patlaban Allažos ķimenes vairs neaudzē,

⁵⁹⁰ Report of the Panel of the World Trade Organization. In the complaint of USA. European Communities – Protection Of Trademarks And Geographical Indications For Agricultural Products And Foodstuffs. WT/DS174/R, 15 March 2005. – para 7.59. Pieejams: http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/174r_e.doc [skatīts 2009. gada 14. janvārī]

⁵⁹¹ Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the definition, description, presentation and labelling of spirit drinks. COM/2005/0125 final - COD 2005/0028. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=418915:cs&lang=en&list=470926:cs,464638:cs,457892:cs,430656:cs,418915:cs,302012:cs,150275:cs,64566:cs,&pos=5&page=1&nbl=8&pgs=10&hwords=London%20gin~> [skatīts 2009. gada 05. martā]; Opinion of the European Economic and Social Committee on the Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the definition, description, presentation and labelling of spirit drinks COM(2005) 125 final — 2005/0028 (COD). *Official Journal*, C 324, 30.12.2006, pp. 12–14

⁵⁹² Knaak R. The protection of geographical indications according to the TRIPs Agreement. In book: From GATT to TRIPs: the Agreement on Trade-related Aspects of Intellectual Property Rights. Friedrich-Karl Beier and Gerhard Schrickler (eds.). Weinheim: VCH, 1996. – p. 125

arī avots vairs nav atrodams, taču produkta gatavošanas tehnoloģija uzņēmumā [komersantā atbilstoši *Komerclikuma* izpratnei – autora piebilde] ir saglabāta”⁵⁹³. Kaut *Allažu ķimelis* raksturo ar to apzīmēto preču reputāciju patērētāju vidū, preču ar šo norādi ražošana vairs nenotiek Allažos, kas ierindo šo norādi izņēmumu vidū kā *Stilton*, kā norādīts iepriekš darba 1.5. apakšnodaļā.

Saskaņā ar Regulām reģistrēto ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības apjoms visās trijās Regulās ir līdzīgs un var tikt iedalīts četros aizsardzības noteikumos (*Pārtikas produktu Regulas* 13. panta pirmā daļa, *Alkoholisko dzērienu Regulas* 16. pants, *Vienotās TKO Regulas* 118.m panta otrā daļa), kas pamatojas uz *Pārtikas produktu Regulas* formulējumiem, kas izmantots tālākā tekstā.

Pirmkārt, jebkādu reģistrēta nosaukuma tiešu vai netiešu komerciālu izmantošanu produktiem, uz kuriem reģistrācija neattiecas, ciktāl šie produkti ir salīdzināmi ar tiem, kuri reģistrēti ar šo nosaukumu, vai ciktāl nosaukuma lietošana ļauj izmantot aizsargāta nosaukuma reputāciju.

Otrkārt, nosaukumu neatļautu izmantošanu, atdarināšanu vai atsaukšanos uz tiem (“aplinku norādījums”), pat ja ir norādīta produkta patiesa izcelsme vai ja aizsargātais nosaukums ir tulkots vai ir kopā ar tādu norādi kā “veids”, “tips”, “metode”, “kā ražots”, “imitācija” vai līdzīgu norādi. Jāatzīmē, ka Regulu latviešu valodas variants saistībā ar terminu “patiesa izcelsme” ir precīzāks, jo angļu valodas variantā lietots termins “patiesa identitāte” (true identity – angļu val.), par ko literatūrā izteiktas šaubas, vai ar to nav domāta “patiesa izcelsme” (true origin – angļu val.)⁵⁹⁴, kā atspoguļots latviešu valodas variantā. Jāņem vērā, ka nevienā no Regulām nav ietverts terminu “ļauņprātīgu izmantošana”, “atdarināšana” vai “aplinku norādījums” legāļdefinīcija vai jebkāds to skaidrojums, tomēr šo terminu skaidrojumi atrodami tiesību literatūrā. Tā *Rolands Knaaks* (*Roland Knaak*) saistībā ar *Regulas nr. 2081/92* 13. panta pirmajā daļā ietverto formulējumu “ļauņprātīgu izmantošanu, atdarināšanu vai aplinku norādījumu”, ko varētu attiecināt uz trijām Regulām, kurās identiskā veidā ietverts šis formulējums, norādījis, ka “ļauņprātīga izmantošana” ir vairāk vai mazāk identiska aizsargāta apzīmējuma lietošana, „atdarināšana” ir apzīmējuma lietošana, kas var radīt sajaukšanas iespēju, un „aplinku norādījums” ir apzīmējuma lietošana, kas nodibina atsauci uz aizsargājamu apzīmējumu”⁵⁹⁵. Šim viedoklim pilnībā nevar piekrist, jo “vairāk vai mazāk identiska aizsargāta apzīmējuma lietošana” aptver gan identiska, gan ar nebūtiskām izmaiņām lietota aizsargātas norādes izmantošanu, tādēļ precīzāk būtu norādīt uz “identiska vai ar nebūtiskām izmaiņām modificēta aizsargāta apzīmējuma lietošanu”.

⁵⁹³ Alberte I. Ķimeņu republika. *Sestdiena*, 2009, 10.-16. oktobris. - 33. lpp.

⁵⁹⁴ Gevers F. Topical Issues of the Protection of Geographical Indications. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications in the Worldwide Context. Eger, Hungary, October 24 and 25, 1997. Geneva: WIPO, 1999. – p. 157

⁵⁹⁵ Knaak R. Case law of the European Court of Justice on the protection of geographical indications and designations of origin pursuant to EC Regulation 2081/92. 32 IIC 382 (2001)

Treškārt, jebkādu citu nepatiesu vai maldinošu norādi uz produkta izcelsmi, cilmi, būtību vai būtiskām īpašībām, kura ir uz iekšēja vai ārēja iesaiņojuma, reklāmas materiālos vai dokumentos par attiecīgo produktu, kā arī pret tāda trauka izmantošanu produkta iesaiņojumam, kas rada nepatiesu iespaidu par produkta izcelsmi. **Ceturtkārt**, citu praksi, kas var maldināt patērētājus par produkta patieso izcelsmi.

Kā redzams no pirmajiem diviem aizsardzības noteikumiem, tie paredz aizsargāto ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības īstenošanu pat apstākļos, kad nav konstatējama patērētāju maldināšana. Aizsardzība neatkarīgi no patērētāju maldinājuma intelektuālā īpašuma doktrīnā raksturota kā absolūtā aizsardzība⁵⁹⁶, kas pazīstams arī preču zīmju tiesībās un attiecas vienīgi uz zīmēm, kuras ir identiskas un kuras lietotas vai reģistrētas uz identiskām precēm⁵⁹⁷. Šajā sakarā jāpiezīmē, ka *Pārtikas produktu Regulas* 13. panta pirmās daļas b) punkta kontekstā aizsargātas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpums ir noticis jau ar šīs norādes atveidošanas faktu, tādēļ nevar atzīt par pareizu LR Patentu valdes Apelācijas padomes praksi šādos gadījumos papildus pamatot patērētāju maldināšanas faktu⁵⁹⁸. Var tādēļ pievienoties literatūrā izteiktajam viedoklim, ka šajos divos noteikumos atspoguļotā plašā aizsardzība atstāj mazu piemērošanas jomu pārējiem diviem noteikumiem, kuri sekojoši attiecas uz gadījumiem, kad pastāv patērētāju maldināšanas iespējas apstākļos, kad pirmie divi noteikumi nav piemērojami kā homonīmu norāžu vai nepatiesa iepakošanas gadījumā⁵⁹⁹.

Regulās paredzētā plašā aizsardzība pamatojas uz Regulu pieņemšanas mērķiem, saistībā ar ko EST norādījusi, kaut attiecībā uz *Pārtikas produktu Regulas* priekšteci *Regulu nr. 2081/92*, bet ko var attiecināt uz visām trijām Regulām,

“viens no AĢIN reģistrācijas mērķiem atbilstoši Regulai Nr. 2081/92 ir nepieļaut, ka trešās personas nelikumīgi izmanto nosaukumu, lai gūtu labumu no tā iegūtās reputācijas, kā arī nepieļaut tās zudumu šī vārda vulgarizēšanas dēļ vispārējas lietošanas rezultātā, kam nav saiknes ne ar tā ģeogrāfisko izcelsmi, ne ar noteiktu kvalitāti vai citu īpašību, kas attiecināma uz minēto izcelsmi un pamato reģistrāciju”⁶⁰⁰.

Strīdīgs ir literatūrā izteiktais viedoklis, ka Regulās paredzētie aizsardzības noteikumi attiecas kā uz norādes neatbilstošu izmantošanu ārpus attiecīgā reģiona robežām, tā arī uz

⁵⁹⁶ Correa C.M. Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights. A Commentary on the TRIPS Agreement. Oxford: Oxford University Press, 2007. - p. 221

⁵⁹⁷ Preču zīmju *Direktīvas* preambulas 11. punkts; *Kopienas preču zīmju Regulas* preambulas 8. punkts; Ģenerālvokāta *Frensisa Džeifrija Džeikobsa (Francis Geoffrey Jacobs)* secinājumi EST lietā: C-291/00 *LTJ Diffusion SA v Sadas Verbaudet SA* [2003] ECR I-02799, secinājumu 6. punkts; skat. arī: Ģenerālvokāta *Ruiza Džarabo Kolomera (Ruiz-Jarabo Colomer)* secinājumi EST lietā: C-206/01 *Arsenal Football Club plc v Matthew Reed* [2002] ECR I-10273, secinājumu 17. punkts

⁵⁹⁸ LR Patentu valdes Apelācijas padomes lēmums lietā AS “Trikātas siers” pret LR Patentu valdi. Patenti un preču zīmes: Latvijas Republikas Patentu valdes oficiālais vēstnesis. R.: LR Patentu valde, nr. 2, 2005. - 234. lpp.

⁵⁹⁹ Knaak R. Case Law of the European Court of Justice on the Protection of Geographical Indications and Designations of Origin Pursuant to EC Regulation No. 2081/92. 32 IIC 385 (2001)

⁶⁰⁰ EST lieta: C-343/07 *Bavaria NV, Bavaria Italia Srl v Bayerischer Brauerbund eV* [2009] ETZ I-05491, 107. punkts

neatbilstošu izmantošanu konkrētā reģiona ietvaros, kad tās izmantošana neatbilst aizsargātās ģeogrāfiskās izcelsmes norādes specifikācijai⁶⁰¹. Ja aizsargātās ģeogrāfiskās izcelsmes norādes atbilstība specifikācijas prasībām tiek uzraudzīta no ES dalībvalstu kompetento kontroles iestāžu puses, tad minētie četri aizsardzības noteikumi tiek piemēroti nevis pret šo specifikāciju neievērotājiem, bet gan pret aizsargātu norāžu pārkāpējiem.

Bez tam, arī aizsargātas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes **daļas izmantošana var konstituēt tās pārkāpumu**, piemēram, EST atzinusi aizsargātas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes *Gorgonzola* daļas *zola* izmantošana preču zīmē *Cambozola*⁶⁰² par šīs aizsargātās norādes pārkāpumu⁶⁰³. Izskatot lietu pēc EST prejudiciāla nolēmuma saņemšanas, Austrijas tiesa nosprieda atzīt, ka preču zīme *Cambozola* bija reģistrēta labā ticībā un var tikt izmantota, neskatoties uz aizsargāto ģeogrāfiskās izcelsmes norādi *Gorgonzola*⁶⁰⁴. Aizsargātas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes *Gorgonzola* pārkāpumu līdzīgā lietā ar preču zīmi *Cambozola* nekonstatēja arī Vācijas Federālā Augstākā tiesa⁶⁰⁵. EST secinājumi, kas izdarīti *Gorgonzola* lietā, *expressis verbis* apstiprināti vēlākajā EST spriedumā, atzīstot preču zīmes *Parmesan* lietošanu par aizsargātas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes *Parmigiano Reggiano* pārkāpumu⁶⁰⁶. Tai pat laikā *Parmesan* lietas spriedumā, neskatoties uz atsaucēm uz iepriekš izskatītās *Gorgonzola* lietas spriedumu, EST saistīja aplinku norādījumu ar konceptuālo līdzību⁶⁰⁷, kaut gan *Gorgonzola* lietas spriedumā secināts, ka aplinku norādījums nodibināts ar norādes daļas atveidojumu attiecīgajā preču zīmē⁶⁰⁸. Šajā saistībā nevar pievienoties literatūrā izteiktajam viedoklim, ka, sekojot *Gorgonzola* lietas spriedumu, EST bija jābalsta pamatojums uz atsaukšanās jēdzienu, nevis uz sajaukšanas iespēju⁶⁰⁹, jo pārkāpuma faktu nevar pamatot vienīgi ar atveidojuma sakritību, nepastāvot jēdzieniskai (konceptuālai) līdzībai, tādēļ **pamatoti**, ka **EST grozīja** savu iepriekšējo nostāju aplinku norādījuma jēdziena sakarā.

Atbilstoši Regulām ES dalībvalstīm pastāv divējādi pienākumi saistībā ar ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību. **Pirmkārt**, nodrošināt kompetentas kontroles iestādes esamību, lai

⁶⁰¹ Blakeney M., Evans G.E. The Protection of Geographical Indications After Doha: Quo Vadis? *Journal of International Economic Law*, July 12, 2006. - p. 12. Pieejams: <http://www.gaileevans.com/EvansGIsAfterDohaJIEL06.pdf> [skatīts 2010. gada 18. maijā]

⁶⁰² Skat. pl. lietas izklāstu: Kitchin D. *Kerly's law of trade marks and trade names*. 13th edition. London: Sweet and Maxwell, 2001. - p. 313-314

⁶⁰³ EST lieta: C-87/97 *Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola v Käserei Champignon Hofmeister GmbH & Co. KG and Eduard Bracharz GmbH* [1999] ECR I-01301

⁶⁰⁴ Austrijas Augstākās tiesas [Oberster Gerichtshof] 2001. gada 10. jūlija spriedums lietā nr. 4 ob 25/01 Citēts pēc 34 IIC 204 (2003)

⁶⁰⁵ Knaak R. Case Law of the European Court of Justice on the Protection of Geographical Indications and Designations of Origin Pursuant to EC Regulation No. 2081/92. 32 IIC 385 (2001)

⁶⁰⁶ EST lieta: C-132/05 *Commission of the European Communities v Federal Republic of Germany* [2008] ETZ I-00957

⁶⁰⁷ EST lieta: C-132/05 *Commission of the European Communities v Federal Republic of Germany* [2008] ETZ I-00957, sprieduma 46. - 49. punkti

⁶⁰⁸ EST lieta: C-87/97 *Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola v Käserei Champignon Hofmeister GmbH & Co. KG and Eduard Bracharz GmbH* [1999] ECR I-01301, sprieduma 27. punkts

⁶⁰⁹ Heath C. *Parmigiano Reggiano by Another Name - the ECJ's Parmesan Decision*. 39 IIC 959 (2008)

nodrošinātu ar aizsargāto ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu apzīmēto produktu specifiskācijas pārbaudi (*Pārtikas produktu Regulas* 10. un 11. pants; *Alkoholisko dzērienu Regulas* 22. un 24. pants; *Vienotās TKO Regulas* 118.o pants un 118.p pants). Kā iepriekš norādīts attiecībā uz līdzīgu *Regulas nr. 2081/92* normu, šāda veida aizsardzība jānodrošina ES dalībvalstīm *ex officio*⁶¹⁰, respektīvi, kompetentām ES dalībvalstu institūcijām rīkoties pēc savas iniciatīvas, negaidot personas, kuras tiesības tiek skartas, darbību⁶¹¹. **Otrkārt**, veikt nepieciešamās darbības aizsargāto norāžu nelikumīgas izmantošanas apturēšanai atbilstoši augstāk norādītajiem četriem noteikumiem: “[d]alībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai pārtrauktu aizsargātu cilmes vietas nosaukumu [izcelsmes norāžu – autora piebilde] un aizsargātu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu nelikumīgu izmantošanu, kā minēts 2. punktā [otrajā rindkopā atbilstoši latviešu valodas juridiskās tehnikas prasībām – autora piebilde]” (*Vienotās TKO Regulas* 118.m panta ceturrtā daļa). Atšķirīgā formulējumā līdzīgu pienākumu paredz *Alkoholisko dzērienu Regulas* 24. panta pirmā daļa, nosakot to, ka “[d]alībvalstis ir atbildīgas par stipro alkoholisko dzērienu kontroli. Tās paredz pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu atbilstību šai regulai, un jo īpaši norīko kompetento iestādi vai iestādes, kas atbild par to pienākumu izpildes kontroli, kas noteikti ar šo regulu”.

Pārtikas produktu Regula savukārt šādu pienākumu neparedz un tas arī nepastāvēja tās priekštecē *Regulā nr. 2081/92*, kas bija par pamatu EST *Parmesan* lietas spriedumā norādīt saistībā ar šo Regulu, ka dalībvalstīm jāparedz vienīgi līdzekļi ieinteresētajām personām aizsargāto norāžu pārkāpumu novēršanai, bet pašai dalībvalstij saskaņā ar minēto Regulu bija vienīgi pienākums izveidot kompetentas kontroles iestādi⁶¹².

Tomēr, kā iepriekš norādīts, atbilstoši *Vienotajai TKO Regulai* un *Alkoholisko dzērienu Regulai* pirmā veida aizsardzības pienākums uzlikts ES dalībvalstīm, kuras sekojoši nevar norādīt uz to, ka to saistības atbilstoši šīm divām Regulām izpildītas ar nepieciešamo līdzekļu paredzēšanu ieinteresētajām personām aizsargāto norāžu pārkāpumu novēršanai. Citiem vārdiem sakot, ja EST izskatītu *Parmesan* lietu atbilstoši minētajām divām Regulām, EST būtu jākonstatē Vācijas kā atbildīgās valsts bezdarbība un sekojoši – *LESD* pārkāpums. Jāņem arī vērā, ka EST bija tomēr pilnīgs pamats *Parmesan* lietas spriedumā vērtēt ne tikai *Regulu nr. 2081/92*, bet lietas izskatīšanas laikā spēkā esošo *Pārtikas produktu Regulu*, ko EST tomēr nevērtēja, nenorādot pamatojumu šādi rīcībai. Kaut gan ģenerālvokāta secinājumos⁶¹³ *Pārtikas produktu Regula* pieminēta, tomēr

⁶¹⁰ Perez S. Protection of Geographical Indications in the European Union. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications in the Worldwide Context. Eger, Hungary, October 24 and 25, 1997. Geneva: WIPO, 1999. – p. 121, 124

⁶¹¹ Heine J. The Protection of Geographical Indications in the European Community. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Wiesbaden, Germany, October 17 and 18, 1991. Geneva: WIPO, 1992. – p. 123

⁶¹² EST lieta: C-132/05 *Commission of the European Communities v Federal Republic of Germany* [2008] ETZ I-00957

⁶¹³ Ģenerālvokāta *Jana Mazaka (Ján Mazák)* secinājumi EST lietā: C-132/05 *Commission of the European Communities v Federal Republic of Germany* [2008] ETZ I-00957

vienīgi saistībā ar to, ka tā arī paredz identisku pieeju kā *Regula nr. 2081/92* attiecībā uz kompetentas kontroles iestādi. Tas var būt par pamatu secinājumam, ka EST nepamatoti sašaurināja tās spriešanas kompetenci, nevērtējot *Parmesan* lietas izskatīšanas gaitā spēkā esošo *Pārtikas produktu Regulu*, formāli vērtējot vienīgi *Regulu nr. 2081/92*, kas bija spēkā Eiropas Komisijas prasības celšanas brīdī 2005. gada 21. martā un vairs nebija spēkā nedz tiesas sēdes dienā EST 2007. gada 13. februārī, nedz ģenerālvokāta secinājumu sniegšanas dienā 2007. gada 28. jūnijā. Kritiski tādēļ vērtējami tās publikācijas par EST spriedumu *Parmesan* lietā, kurā šis būtiskais jautājums ir pilnībā ignorēts⁶¹⁴, neņemot vērā to, cik šauri šo lietu izsprieda EST.

Visbeidzot, Regulas satur **konfliktsituāciju atrisināšanas normas** starp reģistrētajām ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm un preču zīmēm (*Pārtikas produktu Regulas* 14. pants, *Alkoholisko dzērienu Regulas* 23. pants, *Vienotās TKO Regulas* 118.1 pants), kā arī starp reģistrētajām ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm un homonīmajām ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm (*Pārtikas produktu Regulas* 3. panta trešā daļa, *Alkoholisko dzērienu Regulas* 19. pants, *Vienotās TKO Regulas* 118.j pants), kas sīkāk darbā netiks aplūkots darba tematikas dēļ. Būtiski tomēr piezīmēt, ka Regulas pieļauj identisku neregistrētā apzīmējuma un reģistrētā apzīmējuma koeksistenci uz laiku ne ilgāku par 15 gadiem, kā tas ir atbilstoši *Pārtikas produktu Regulas* 13. panta ceturtajai daļai, taču koeksistences iespējas neparedz nedz *Alkoholisko dzērienu Regula*, nedz *Vienotā TKO Regula*, atbilstoši kurām identiskas neregistrētas norādes izmantošana atzīstama par prettiesisku un vienīgā iespēja ieinteresētajām personām saistībā ar neregistrēto norādi savu tiesību aizsardzībai ir apstrīdēt reģistrētās norādes reģistrāciju, iesniedzot iebildumu Eiropas Komisijai, kas atspoguļots augstāk.

Koeksistences iespējas nenoliedzami var vienlaikus uzturēt abus apzīmējumus ES, taču var izveidoties situācijas, kad ģeogrāfiskās izcelsmes norāde gūst nepamatotu labumu uz plaši pazīstamas preču zīmes reputācijas rēķina, piemēram, Portugālē ģeogrāfiskās izcelsmes norādes *Torres* un *Torres Vedras* tika pieteiktas reģistrācijai 1990. gada beigās, neskatoties uz Spānijas komersantam Miguel Torres S.A. piederošo preču zīmi *Torres*, kuras reģistrācija datējama ar 20. gadsimta sākumu un attiecas uz augstākas kvalitātes produkciju⁶¹⁵. Tieši šis gadījums saistībā ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādi *Torres* bija par pamatu trešajam grozījumam toreiz spēkā esošajā *Regulā nr. 3897/91*⁶¹⁶, kas, kā akcentēts literatūrā, “attiecas tikai uz Torres lietu”⁶¹⁷.

⁶¹⁴ Heath C. Parmigiano Reggiano by Another Name – the ECJ’s *Parmesan* Decision. 39 IIC 951 – 962 (2008)

⁶¹⁵ Norrsjö L.G. Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. In book: Norrsjö L.G., Posa I.M. Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. Extended protection of geographical indications beyond wines and spirits : the TRIPs Council Negotiations. Stockholm: IFIM, 2004. – p. 90

⁶¹⁶ Gevers F. Topical Issues of the Protection of Geographical Indications. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications in the Worldwide Context. Eger, Hungary, October 24 and 25, 1997. Geneva: WIPO, 1999. - p. 161

⁶¹⁷ Ibid.

2.6. Divpusējie starptautiskie līgumi

ES normatīvajos aktos paredzētie ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības noteikumi papildināti ar aizsardzību, kas izriet no divpusējiem starptautiskajiem līgumiem, kurus ES noslēgusi ar trešajam valstīm, proti, valstīm, kas nav ES dalībvalstis, attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību. Šie divpusējie starptautiskie līgumi, kuri, tostarp, paredz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību, ir pamatoti ar ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības reciprocitātes principu, t.i., šo līgumslēdzēju ģeogrāfiskās izcelsmes norādes tiek aizsargātas ES teritorijā, iekams ES dalībvalstu ģeogrāfiskās izcelsmes norādes tiek aizsargātas šo valstu teritorijās. Šo divpusējo starptautisko līgumu mērķis no ES perspektīvas ir paaugstināt ES dalībvalstu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību ārpus ES, bet no līgumslēdzēju trešo valstu perspektīvas – nodrošināt savu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību ES teritorijā, ievērojot to, ka ES ir ievērojams preču noieta tirgus, tai skaitā, precēm ar trešo valstu ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm. Šie ES noslēgtie divpusējie starptautiskie līgumi papildu noteikumiem, saskaņā ar kuriem tiek nodrošināta kā ES dalībvalstu, tā attiecīgās trešās valsts ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība ES dalībvalstu un šīs trešās valsts teritorijā, satur ES dalībvalstu un šīs trešās valsts ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu sarakstu, kas tiek pievienots attiecīgajam līgumam kā šī līguma pielikums.

ES ir noslēgusi šādus divpusējos starptautiskos līgumus ar vairākām trešajām valstīm, kas paredz noteiktu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību, un šīs valstis var tikt iedalītas divās daļās. Pirmā valstu daļa ir jaunattīstības valstis kā Čīle⁶¹⁸, Meksika⁶¹⁹, Dienvidāfrikas Republika⁶²⁰. Otrajā valstu daļā ietilpst tās valstis, kuru tiesības pamatojas uz precedentu tiesību principiem⁶²¹ un sekojoši kurās ģeogrāfiskās izcelsmes norādes tiek aizsargātas ar *passing-off* principiem (darba 1.5. apakšnodaļa), kas atšķirīgi no ES tiesību pieejas ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzībā – līgumi noslēgti ar Kanādu⁶²², Austrāliju⁶²³ un ASV⁶²⁴.

⁶¹⁸ Nolīgums, ar ko izveido Eiropas Kopienas un tās dalībvalstu, no vienas puses, un Čīles Republikas, no otras puses, asociāciju. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 11/53. sēj., 3./1450. lpp. Šā nolīguma 90. pants noteic, ka vienošanās par vīnu un alkoholiskajiem dzērieniem iekļautas šā līguma V un VI pielikumā. Šajos pielikumos minētas ģeogrāfiskās norādes, kuras saskaņā ar šo nolīgumu tiek aizsargātas līgumslēdzēju valstu teritorijā.

⁶¹⁹ Nolīgums starp Eiropas Kopienas un Meksikas Savienotajām Valstīm par alkoholisko dzērienu apzīmējumu savstarpēju atzīšanu un aizsardzību. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 03/21. sēj., 107./116. lpp. Saskaņā ar šā nolīguma 3. un 4. pantu līgumslēdzējās valstīs tiek aizsargātas ģeogrāfiskās norādes, kas minētas šā nolīguma 1. un 2. pielikumā.

⁶²⁰ Nolīgums starp Eiropas Kopienas un Dienvidāfrikas Republikas par vīna tirdzniecību. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 11/40. sēj., 203./318. lpp. Šā nolīguma 3. panta "b" punkts noteic, ka termins "ģeogrāfiskā norāde" tiek lietots *TRIPS līguma* 22. panta pirmās daļas izpratnē. Saskaņā ar šā nolīguma 7. un 8. pantu līgumslēdzēju valstu teritorijās tiek aizsargātas ģeogrāfiskās norādes, kuras norādītas šā nolīguma II pielikumā.

⁶²¹ Taisnības labad jāpiezīmē, ka ASV un Kanādā pastāv atsevišķi apgabali, kuru tiesības pamatojas nevis uz precedentu tiesībām, bet gan uz tiem principiem, kas atbilst kontinentālās Eiropas tiesību tradīcijai, kā Luiziāna un Kvebeka (skat. pl.: Fitzgerald J. CISG, Specific Performance and the Civil Law of Louisiana and Quebec. Pieejams: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/1fitz.html> [skatīts 2009. gada 16. martā]).

⁶²² Nolīgums starp Eiropas Kopienas un Kanādu par tirdzniecību ar vīniem un stiprajiem alkoholiskajiem dzērieniem. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 11/49. sēj., 80./181. lpp. Atbilstoši šā nolīguma 10. panta pirmajai daļai šajā līgumā termins "ģeogrāfiskā norāde" lietots *TRIPS līguma* 22. panta pirmās daļas izpratnē, bet šā nolīguma III pielikumā un IV pielikumā minētas abu līgumslēdzēju valstu ģeogrāfiskās norādes.

Divpusējā starptautiskā līguma starp ES un trešo valsti noteikumi var tikt iekļauti ES normatīvos aktos, piemēram, saistībā ar divpusējā līguma noslēgšanu ar Kanādu pieņemti grozījumi Regulās par Kanādas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes *Icewine* aizsardzību⁶²⁵. Latvijā kā ES dalībvalstij ir saistoši ES noslēgtie divpusējie starptautiskie līgumi, tai skaitā, attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm un Latvijai sekojoši jānodrošina šajos starptautiskajos līgumos paredzētā trešo valstu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību Latvijas teritorijā. Turklāt, noteiktu trešo valstu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība var tikt nodrošināta, pieņemot šo norāžu aizsardzībai īpašu regulējumu, piemēram, saskaņā ar Komisijas Regulu (ES) Nr. 1267/94, *ar ko piemēro Eiropas Kopienas līgumus ar trešajām valstīm par noteiktu alkoholisko dzērienu savstarpējo atzīšanu*⁶²⁶ ģeogrāfiskās izcelsmes norādes *Tekila* un *Mezcal*, kas attiecas uz Meksiku, un *Tennessee Whisky* un *Bourbon Whisky* – attiecībā uz ASV – ir aizsargātas ES tiesībās. Kā pamatoti norādīts literatūrā, “[f]ranču [un citu ES dalībvalstu – autora piebilde] vīna ražotājus atbalsta likumdošana, kura piešķir spēku divpusējām vienošanām ar dažādām aizjūras valdībām pat ārpus Eiropas Savienības (skatīt Comite Interprofessionel des Vins des Cotes de Provence v Bryce [1997] 1 EIPR D-5)”⁶²⁷ un divpusējās vienošanās starp ES dalībvalsti un trešajām valstīm⁶²⁸.

Apkopojot šajā nodaļā izdarītos secinājumus, ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība ES tiesībās paredzēta gan primārajās tiesībās, proti, *LESD* 36. pantā, kas attaisno ES dalībvalstu nacionālo sistēmu eksistenci ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzībai, un sekundārajās tiesībās. Sekundārajās tiesībās paredzētā aizsardzība attiecas kā uz tiešu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību, pamatojoties uz Regulām, tā arī uz netiešu aizsardzību, primāri pamatojoties uz ES dalībvalstu nacionālajos likumos transponējamām Direktīvām. Šajā nodaļā vispusīgi izpētītais sekundārajās tiesībās ietvertais ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējums dos pamatu nākamajā nodaļā analizēt Latvijas normatīvos aktus, kurās transponētas Direktīvu normas, attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiesībām, kā arī satur pamatu Regulās ietvertā regulējuma pilnveidošanas iespēju pētīšanai darba 4.1. apakšnodaļā.

⁶²³ Eiropas Kopienas un Austrālijas nolīgums par vīna tirdzniecību. *Official Journal*, L 086, 31.03.1994, pp. 0003 – 0092. Šā nolīguma 2. panta “b” punkts formulē termina “ģeogrāfiskā norāde” izpratni, kas identiska *TRIPS līguma* 22. panta pirmajā daļā iekļautajai ģeogrāfiskās norādes definīcijai. Saskaņā ar šā nolīguma 7. panta pirmo daļu līgumslēdzējvalstu teritorijās tiek aizsargātas ģeogrāfiskās norādes, kas minētas šā nolīguma II pielikumā.

⁶²⁴ Nolīgums par vīna tirdzniecību starp Eiropas Kopienas un Amerikas Savienotajām Valstīm. *Oficiālais Vēstnesis*, L 87, 24.03.2006, 0002./0074. lpp. Saskaņā ar šā nolīguma 7. pantu līgumslēdzējās valstīs tiek aizsargātas ģeogrāfiskās norādes, kas minētas šā nolīguma 4. un 5. pielikumā.

⁶²⁵ Komisijas Regula (EK) Nr. 885/2001 (2001. gada 24. aprīlis), ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 3201/90, Regulu (EK) Nr. 1622/2000 un Regulu (EK) Nr. 883/2001, ar kuru nosaka sīki izstrādātus noteikumus vīna tirgus kopīgās organizācijas ieviešanai attiecībā uz Kanādas izcelsmes vīniem ar tiesībām uz apzīmējumu *Icewine*. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 03/32. sēj., 224./225. lpp.

⁶²⁶ Komisijas Regula (EK) Nr. 1267/94, ar ko piemēro līgumus starp Eiropas Savienību un trešām valstīm par konkrētu stipro alkoholisko dzērienu savstarpēju atzīšanu. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 03/16. sēj., 163./164. lpp.

⁶²⁷ Lambert J. Passing off. Case note: The Scotch Whisky Association v Glen Kella. Pieejams: www.ipit-update.com/passoff08.htm [skatīts 2010. gada 15. maijā]

⁶²⁸ NIPC. Geographical Indications. April 23, 2006. Pieejams: <http://www.ipit-update.com/geogind.htm> [skatīts 2010. gada 23. maijā]

3. nodaļa

Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība Latvijas likumos

Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes un tiesiskās attiecības, kas izriet no ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiesībām, Latvijā tiek regulētas atbilstoši likumam *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm*, normām par negodīgas konkurences aizliegumu un citiem normatīvajiem aktiem, kuri pētīti šajā nodaļā. Ar likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* spēkā stāšanos 1999. gada 15. jūlijā Latvijas tiesībās paredzēts atsevišķs regulējums ģeogrāfiskās izcelsmes norādes kā atsevišķa intelektuālā īpašuma objekta izmantošanas noteikumiem un to aizsardzības apjomam. Kopsakarā ar šīm Latvijas normatīvo aktu normām ģeogrāfiskās izcelsmes norādes regulē gan Latvijai saistošie starptautiskie līgumi kā *Parīzes konvencija* un *TRIPS līgums* (abu līgumu terminoloģija aplūkota darba 1.3. apakšnodaļā), kā arī ES normatīvie akti (pētīti iepriekšējā darba nodaļā). Var tādēļ pievienoties literatūrā izteiktajam viedoklim, ka Latvijas Republikas rūpnieciskā īpašuma sistēma pamatojas uz nacionālajiem normatīvajiem aktiem un starptautiskajiem līgumiem⁶²⁹. Tai pat laikā neprecīzi būtu apgalvot, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norādes Latvijā un abās citās Baltijas valstīs tiek aizsargātas Eiropas un nacionālajā līmenī⁶³⁰.

Jāatzīmē, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, kuras aizsargājamās atbilstoši *Pārtikas produktu Regulai*, *Alkoholisko dzērienu Regulai* un *Vienotajai TKO Regulai*, tiek aizsargātas ar šo Regulu noteikumiem, taču, kā secināts iepriekšējā nodaļā, uz šīm ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm neattiecas Latvijas un citu ES dalībvalstu nacionālie normatīvie akti, ja vien tie nav šo un citu Regulu pielāgojumi vai tajos nav transponētas piemērojamās Direktīvas.

Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējums, kas ietverts likumā *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm*, pirms šī likuma spēkā stāšanās **izrietēja** un arī šobrīd **izriet** no normām par negodīgas konkurences aizliegumu kopsakarā ar *Parīzes konvenciju*, kas tiks pamatots darba 3.2. un 3.3. apakšnodaļās. Tā ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību paredz *Parīzes konvencijas* 10.bis pants kopsakarā ar Latvijas likumu normām par negodīgu konkurenci, t.i. likumu *Par konkurenci un monopoldarbības ierobežošanu*⁶³¹, kas bija spēkā esošs no 1992. gada 01. februāra un zaudēja spēku ar 1997. gada 18. jūnija *Konkurences likumu*⁶³², kas stājās spēkā ar 1998. gada 01. janvāri un bija spēkā esošs līdz 2002. gada 01. janvārim, kad spēkā stājās pašreizējais 2001. gada 04. oktobra *Konkurences likums*⁶³³. Arī likuma *Par uzņēmējdarbību*⁶³⁴ (spēkā esošs no

⁶²⁹ Baltvilka M., Greivulis J. Intelektuālā īpašuma aizsardzība. Patentzinību pamati. R.: Izdevniecība RTU, 2006. – 17. lpp.

⁶³⁰ Truskaite J. Earlier rights as grounds for invalidity of trade mark registrations in the Baltic States - a report. 39 IIC 827 (2008)

⁶³¹ Par konkurenci un monopoldarbības ierobežošanu: LR likums. *Ziņotājs*, 1991. 24. decembris, nr. 51

⁶³² Konkurences likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1997. 08. jūlijs, nr. 175

⁶³³ Konkurences likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2001. 23. oktobris, nr. 151

1990. gada 01. decembra līdz 2006. gada 18. maijam) 26. panta otrā daļa noteica, ka “[v]alsts regulē uzņēmējdarbību, tirgus sistēmas sabalansētību un stabilitāti, [...] veicinot konkurenci”. Bez tam, likuma *Par konkurenci un monopoldarbības ierobežošanu* 10. panta pirmā daļa noteica, ka “[u]zņēmējdarbībā ir aizliegta pretlikumīga, arī negodīga konkurence”, šī panta trešajai daļai paredzot, ka pretlikumīgas konkurence izpaužas arī “maldinot sabiedrību par konkurenta ražoto preču saimniecisko nozīmi, izgatavošanas veidu, īpašībām, noderīgumu un daudzumu”. Kā tiks arī pamatots darba 3.3. apakšnodaļā, gan 1997. gada 18. jūnija *Konkurences likums*, gan 2001. gada 04. oktobra *Konkurences likums* paredzēja, ka nepatiesu vai maldinošu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu izmantošana ir viena no negodīgas konkurences izpausmēm. Šo iemeslu dēļ pamatots ir Georgija Poļakova viedoklis, ka pirms likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* spēkā stāšanās ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu “tiesiskā aizsardzība zināmā mērā ir iespējama pēc tām vispārīgajām normām par negodīgu konkurenci, kuras ietver Konkurences likums”⁶³⁵.

Papildu iepriekš atspoguļotajām normām par negodīgas konkurences aizliegumu pirms likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* spēkā stāšanās netieša ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība tika paredzēta likumā *Par preču zīmēm*⁶³⁶, kas spēku zaudēja ar šī likuma spēkā stāšanos un paredzēja **ģeogrāfisko nosaukumu izmantošanu preču zīmēs**⁶³⁷, kas vērtējama kā netieša ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība atsevišķos likumā *Par preču zīmēm* paredzētajos gadījumos.

Pirmkārt, kaut gan likums *Par preču zīmēm* pieļāva, ka ģeogrāfiskie nosaukumi var ietilpt zīmē kā neaizsargājami elementi (likuma *Par preču zīmēm* 2. panta otrās daļas pirmais teikums), tomēr preču zīmes reģistrācija tika atteikta vai dzēsta sakarā ar to, ka preču zīmē tika nepatiesi vai maldinoši ietverts ģeogrāfiskais apzīmējums. Šie likumā *Par preču zīmēm* paredzētie gadījumi ir divi: preču zīmes reģistrāciju atsaka vai dzēš, ja preču zīme satur apzīmējumus, kas ir nepatiesi vai var maldināt sabiedrību (likuma *Par preču zīmēm* 2. panta pirmās daļas 7. punkts) un tās atkārtoti citām personām piederošus Latvijas Republikā vispārzināmas produkcijas nosaukumus vai apzīmējumus (likuma *Par preču zīmēm* 2. panta pirmās daļas 9. punkts).

Turklāt, tā kā preču zīme, kas satur ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, atsevišķi to ņemot, ir aprakstoša un sekojoši nevar veikt preču zīmes funkciju, proti, atšķirt viena uzņēmuma (komersanta atbilstoši *Komerclikuma* izpratnei) preces un pakalpojumus no citu uzņēmumu (komersantu) precēm vai pakalpojumiem (likuma *Par preču zīmēm* 1. panta pirmā daļa), šādas zīmes reģistrāciju nepieļāva likuma *Par preču zīmēm* 2. panta pirmās daļas 1. punkts un 6. punkts.

⁶³⁴ Par uzņēmējdarbību: LR likums. *Ziņotājs*, 1990. 18. oktobris, nr. 42

⁶³⁵ Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 29. lpp.

⁶³⁶ Par preču zīmēm: LR likums. *Ziņotājs*, 1993. 01. aprīlis, nr. 12

⁶³⁷ Ancītis J. Par ģeogrāfisko norāžu aizsardzību. *Latvijas Vēstnesis*, pielikums *Jurista vārds*, 2000. 14. novembris, nr. 35

Otrkārt, likuma *Par preču zīmēm* 2. panta otrās daļas otrais teikums paredzēja, ka “[j]ebkuru apzīmējumu, ko var uztvert kā ģeogrāfiska rakstura norādi [autora izcēlums], zīmē drīkst iekļaut tikai ar nosacījumu, ka tas nemaldinās sabiedrību un ka tā izmantošana nav pretrunā ar likumu un vietējiem juridiskajiem aktiem”.

Kaut gan likums *Par preču zīmēm* paredzēja ierobežojumus preču zīmju reģistrācijai, pamatojoties uz ģeogrāfiskajiem nosaukumiem vai ģeogrāfiska rakstura norādēm, neviens no šiem terminiem šajā likumā nav definēts. Tādēļ tieši definīciju neesamība Latvijas tiesību literatūrā norādīta kā likuma *Par preču zīmēm* galvenais trūkums, kā rezultātā šajā likumā esošās definīcijas un formulējumus varēja interpretēt dažādi, kas diktēja nepieciešamību pieņemt jaunu likumu⁶³⁸. Tai pat laikā jāņem vērā, ka tiesu prakse saistībā ar šiem apzīmējumiem bija izveidojusies, jo var pievienoties literatūrā izteiktajam viedoklim, ka strīdi attiecībā uz tādu preču zīmju reģistrāciju, kuras ietver ģeogrāfiska rakstura apzīmējumus, nebija nekāds retums⁶³⁹. Tā vienā no apelācijas lietām LR Patentu valdes Apelācijas padome atzina, ka “vārdiska preču zīme ARIZONA (reģ. Nr. WO 669 646), neatkarīgi no tās īpašnieka nodomiem apzīmējuma izvēlē, sakrīt ar ģeogrāfisko nosaukumu Arizona (gan angļu, gan latviešu valodā), tāpēc šo zīmi var kvalificēt kā ģeogrāfiska rakstura norādi saskaņā ar LPZ 2. panta otrās daļas otro noteikumu, un šāda zīme aizsargājama tikai tad, ja tā nemaldina sabiedrību⁶⁴⁰. Tātad atbilstoši LR Patentu valdes Apelācijas padomes veiktajam šīs normas iztulkojumam ģeogrāfiska rakstura norāde (šajā gadījumā – Arizona) ir apzīmējums, kas norāda uz preču ģeogrāfisko izcelsmi bez to saistības ar preces īpašībām, kas radušās, pateicoties ģeogrāfiskajai izcelsmei, kas atbilst vienkāršajai, kvalitātes neitrālai ģeogrāfiskās izcelsmes norādei, kas raksturota darba 1.2. apakšnodaļā, un kas atbilst ģeogrāfiskās izcelsmes norādes jēdzienam likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* izpratnē, kuras elementi pētīti nākamajā apakšnodaļā. Līdzīga nostāja kā LR Patentu valdei izveidojās Latvijas tiesu praksē, saskaņā ar kuru ģeogrāfiska rakstura norāde saistīta ar preču (produktu) ģeogrāfisko izcelsmi, nesaistot šo norādi ar preču (produktu) īpašību saistību ar šo preču ģeogrāfisko izcelsmi⁶⁴¹, proti, ģeogrāfiska rakstura norāde aptverta ar vienkāršās, kvalitātes neitrālās ģeogrāfiskās izcelsmes norādes jēdzienu.

Jāatzīmē, ka likums *Par preču zīmēm* paredzēja ne vien aizsardzības regulējumu, bet arī preču zīmju izmantošanas regulējumu saistībā ar ģeogrāfiska rakstura norādēm, proti, šī likuma 15. panta pirmā daļa noteica, ka “[p]ar preču zīmes izmantošanu uzskata reģistrētas preču zīmes lietošanu uz precēm, to iepakojuma, preces pavaddokumentācijā, reklāmā, saistībā ar firmu

⁶³⁸ Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma īpašnieka tiesības. R.: Turība, 1999. - 64. lpp.

⁶³⁹ Turpat.

⁶⁴⁰ LR Patentu valdes Apelācijas padomes 1998. gada 26. oktobra lēmums apelācijas lietā nr. ApP/98/WO 669 646 [Arizona]. Pieejams: <http://www.lrpv.lv/index.php?lang=LV&id=44> [skatīts 2010. gada 29. janvārī]

⁶⁴¹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2001. gada 12. septembra spriedums lietā nr. PAC-309 [Moskovskaya]. Npublicēts.

nosaukumiem vai ģeogrāfiskām norādēm [autora izcēlums] vai citā saimnieciskā darbībā, ko veic zīmes īpašnieks, viņa pārstāvis vai licenciāts”. Termina “ģeogrāfiskā norāde” legāldefinīcija tāpat kā citu līdzīgu terminu definīcijas, uz ko norādīts iepriekš, šajā likumā nav atspoguļota un arī tiesu praksē saistībā ar šo normu nav attīstīta. Turklāt, minētajā normā ietvertais formulējums “saistībā ar [...] ģeogrāfiskajām norādēm” bija zināmā mērā maldinošs, jo varēja radīt aplamu priekšstatu, ka ģeogrāfiskajā norādē varētu ietvert preču zīmi. Turklāt, tā kā šī norma paredz izmantošanas tiesības, nevis aizsardzības normu, likuma *Par preču zīmēm* 15. panta pirmā daļa jānošķir no šajā likumā ietvertā regulējuma par ģeogrāfisko apzīmējumu izmantošanas ierobežojumiem preču zīmēs.

Šo iemeslu dēļ pamatoti būtu apgalvot, ka pirms likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* spēkā stāšanās Latvijas tiesībās “šis jēdziens [ģeogrāfiskās izcelsmes norādes jēdziens – autora piebilde] tomēr bija pazīstams”⁶⁴² un ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiesiskā aizsardzība, kā norādīts iepriekš, **bija iespējama** pēc vispārīgajām normām par negodīgu konkurenci un preču zīmju tiesībām.

Augstāk aprakstīto iemeslu dēļ nevar pievienoties viedoklim, ka pirms likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* spēkā stāšanās Latvijas normatīvie akti **neparedzēja** “tiesiskās normas, kas tieši regulētu tiesiskās attiecības saistībā ar šo [domāts ģeogrāfiskās izcelsmes norādi – autora piebilde] rūpnieciskā īpašuma tiesību objekta izmantošanu”⁶⁴³. Tāpat nevar atbalstīt viedokli, ka līdz minētā likuma spēkā stāšanās brīdim nebija ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm veltītu normatīvo aktu⁶⁴⁴, jo normatīvie akti, kas paredzēja negodīgas konkurences aizliegumu, bija pirmie pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas, kas, cita starpā, attiecās uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību vēl pirms minētā likuma spēkā stāšanās.

Saistībā ar augstāk norādītajiem normatīvajiem aktiem jāatzīmē, ka šo normatīvo aktu pieņemšanu pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas diktēja tas, ka Latvijā pirms 1940. gada nepastāvēja patstāvīgs ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējums, izņemot normas par negodīgu konkurenci, kā atspoguļots tālāk šajā rindkopā, kā rezultātā **nepastāvēja** ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzībai tieši paredzētu normatīvo aktu, kurus varētu atjaunot, kā noticis ar citiem normatīvajiem aktiem, piemēram, *Latvijas Republikas Civillikuma* atjaunošanu 1992.-1993. gados, 1938. gada *Čeku likumu* vai 1938. gada *Vekseļu likumu*. Pirms 1940. gada spēkā esošie likumi

⁶⁴² Ancītis J. Par ģeogrāfisko norāžu aizsardzību. *Latvijas Vēstnesis*, pielikums *Jurista vārds*, 2000. 14. novembris, nr. 35

⁶⁴³ Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 29. lpp. Saistībā ar šo viedokli nepieciešams precizēt, ka Georgijs Poļakovs citētajā fragmentā vārdu savienojumu “ar šo rūpnieciskā īpašuma tiesību objekta izmantošanu” saistībā ar *TRIPS līgumu* attiecināja uz ģeogrāfiskajām norādēm. Tomēr, ņemot vērā to, ka *TRIPS līgumā* definētās ģeogrāfiskās norādes ietver ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, šī darba autors šo Georgija Poļakova secinājumu attiecināja uz ģeogrāfiskajām norādēm šeit un turpmākos šī autora darba citētajos gadījumos attiecināja uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm.

⁶⁴⁴ Ancītis J. Par ģeogrāfisko norāžu aizsardzību. *Latvijas Vēstnesis*, pielikums *Jurista vārds*, 2000. 14. novembris, nr. 35. Jāpiezīmē, ka šis autors lieto terminu “ģeogrāfiskā norāde”, kas šajā un citos šī darba citēšanas gadījumos attiecināts uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādi.

attiecībā uz preču zīmju aizsardzību, ko paredzēja *Rūpniecības nolikuma* (tā pamatā bija Krievijas 1913. gada *Rūpniecības nolikums*, kas noteica rūpniecības uzņēmumu ierīkošanu un atvēršanu⁶⁴⁵) 124. – 146. panti, *Sodu likums* un *Noteikumi par negodīgas konkurences apkarošanu*⁶⁴⁶, attiecās arī uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību⁶⁴⁷. Jāpiezīmē, ka Latvijā pirms 1940. gada termina “preču zīme” vietā tika lietots termins “preču nozīme”, savukārt termins “preču zīme” tika saprasts citā nozīmē, kas nav saistīts ar intelektuālo īpašumu, piemēram, starptautiskajā dzelzceļu satiksmē ar to saprata atbilstoši tipveida paraugam sagatavotu preču pārvadāšanas dokumentu (*накладная* - krievu val.), kas kopā ar preces nodošanu nosūtīšanas stacijai apliecina pārvadāšanas līguma noslēgšanu⁶⁴⁸; preču zīme tādā nozīmē kā preču pārvadāšanas dokuments tika lietots arī citos starptautiskajos dzelzceļa pārvadājumos⁶⁴⁹, kā arī iekšzemes pārvadājumos⁶⁵⁰.

Arī PSRS tiesībās nebija normu par ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību⁶⁵¹, kuras varētu pārņemt, izņemot atteikumu reģistrēt preču zīmi, kurā iekļauta ģeogrāfiskās izcelsmes norāde, ja nebija attiecīgas atļaujas, kas attiecās kā uz PSRS, tā uz ārvalstu pieteicējiem⁶⁵², kaut gan nebija pamata uzskatīt, ka PSRS šādas norādes nepastāvēja, piemēram, *Boržomi* un *Essentuki* attiecībā uz minerālūdeni, *Gžel* attiecībā uz keramikas mākslas precēm (fig. zīme nr. 80084) vai *Fedoskino* attiecībā uz miniatūrveidu zīmējumu mākslu (fig. zīme nr. 79200)⁶⁵³.

Kā var redzēt no šīs analīzes, var pievienoties viedoklim, ka pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas Latvija 1991.-1994. gada laikā izveidoja no jauna nacionālās intelektuālā īpašuma aizsardzības sistēmas pamatus⁶⁵⁴, tai skaitā, ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību, kas sākotnēji bija iespējams atbilstoši normām par negodīgas konkurences aizliegumu. Saprotams, ka negodīgas konkurences aizlieguma normu pieņemšanu diktēja tas, ka padomju tiesībās negodīgas

⁶⁴⁵ Millere I. Grāmatvedības attīstība Latvijā. Promocijas darbs. R.: Latvijas Universitāte, 2008. - 35. lpp. Pieejams: <https://luis.lanet.lv/pls/pub/luj.fprnt?l=1&fn=F9213/Inta%20Millere%202008.pdf> [skatīts 2010. gada 15. maijā]

⁶⁴⁶ Noteikumi par negodīgas konkurences apkarošanu: MK noteikumi. *Likumu un noteikumu krājums*, 24.05.1933., nr. 6, ar vēlāk izdarītajiem papildinājumiem un pārgrozījumiem (*Likumu un noteikumu krājums*, 03.04.1935., nr. 6 un 31.07.1935., nr. 15).

⁶⁴⁷ Neuhaus A. Preču nozīmes aizsardzība. R., 1934. - 6. lpp.; skat. arī: Švarcs E. Vai ārzemēs reģistrēta, bet Latvijā neregistrēta preču nozīme bauda aizsardzību pret Latvijā reģistrētu? R., 1935. - 7.-20.lpp.; K.E. Preču nozīmes un izcelšanās vietas apliecības. *Ekonomists. Tautsaimniecība un tehnika. Finanču ministrijas izdevums*. 1930. gada 01. decembris, nr. 23. - 950. - 953. lpp.

⁶⁴⁸ Nolikumi par preču pārvadāšanu tiešā satiksmē starp S.S.S.R., Latvijas un Igaunijas dzelzceļiem [tā nosaukumā – autora piebilde]: MK noteikumi. *Valdības Vēstnesis*, 17.05.1927., nr. 108 (pielikums)

⁶⁴⁹ Tarifs eskpressūtījumu pārvadāšanai Viduseiropas-Baltijas-SPRS tiešā satiksmē: MK noteikumi. *Valdības Vēstnesis*, 31.01.1934., nr. 24

⁶⁵⁰ Dzelzceļu likums: LR likums [nav atjaunots]. *Valdības Vēstnesis*, 21.06.1927., nr. 135; Dzelzceļu noteikumi: MK noteikumi nr. 234. *Valdības Vēstnesis*, 15.09.1923., nr. 203

⁶⁵¹ Grigoriev A. Situation and Prospects of the Legal Protection of Geographical Indications in the Soviet Union. In book: *Symposium on the International Protection of Geographical Indications*. Santenay (France), November 9 and 10, 1989. Geneva: WIPO, 1990. - p. 41

⁶⁵² Ibid. - p. 41-42

⁶⁵³ Ibid. - p. 40-41

⁶⁵⁴ Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 13. lpp.

konkurences aizliegums netika regulēts, bet padomju literatūrā negodīgas konkurences raksturojums tradicionāli tika sniegts ar negatīvu nokrāsu⁶⁵⁵.

Līdzīga situācija kā Latvijā pastāvēja arī citās Austrumeiropas valstīs, kurās ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējums ieviests iepriekšējā gadsimta 90. gadu beigās, bet pirms šī regulējuma ieviešanas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes tika aizsargātas netieši caur preču zīmju tiesībām un negodīgas konkurences aizliegumu, kā tas bija, piemēram, Rumānijā līdz 1998. gadam⁶⁵⁶.

Bez daudzpusējiem starptautiskajiem līgumiem kā *Parīzes konvencija* un *TRIPS līgums*, kā arī ES normatīvajiem aktiem, kuri aplūkoti iepriekšējā nodaļā, ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību papildina Latvijas noslēgtie **divpusējie līgumi**⁶⁵⁷, kurus saistībā ar ģeogrāfisko norāžu aizsardzību slēdz attiecībā uz konkrētām ģeogrāfiskajām norādēm, kurās īpaši ir ieinteresētas līgumslēdzējvalstis.

Tā Latvija noslēgusi divpusējos līgumus par ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību Latvijas teritorijā, piemēram: ar **Meksiku**⁶⁵⁸, saskaņā ar kuru Latvijas teritorijā tiek aizsargāta Meksikas ģeogrāfiskā norāde *Tekila (Tequila)* un *Mescal (Mescal)*, bet Meksikas teritorijā – *Rīgas Melnais Balzams*; un **ASV**⁶⁵⁹. Saistībā ar divpusējo līgumu ar ASV jāpiezīmē, ka šī līguma būtisks trūkums ir tajā, ka šis līgums nav publicēts, kaut *NAIS* datu bāzē tas ir pieejams. Šī līguma II daļas 2. panta 1. punkts nosaka, ka “katra [šī Līguma – autora piebilde] Līgumslēdzēja Puse nodrošinās savā teritorijā ne mazāk labvēlīgu režīmu pret otras Līgumslēdzējas Puses pilsoņiem, kā tā ir noteikusi pret saviem pilsoņiem attiecībā uz likumiem, noteikumiem un paražām, kas saistīts ar intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzību un realizāciju”. Kaut gan šajā līgumā nav atrodama termina “intelektuālais īpašums” definīcija un nav tieši pieminētas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, taču, ņemot vērā termina “intelektuālais īpašums” plašo pielietojumu šajā līgumā un to, ka ar šo terminu tiesību literatūrā un daudzpusējos starptautiskajos līgumos aptvertas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes (darba 1.2. apakšnodaļa), jāsecina, ka šis līgums ar intelektuālo īpašumu saprot arī ģeogrāfiskās izcelsmes norādes. Tādā veidā ar šo līgumu Latvija ir apņēmusies aizsargāt ASV ģeogrāfiskās izcelsmes norādes tādā apjomā, kādā Latvija aizsargā nacionālās ģeogrāfiskās izcelsmes norādes. Šī līguma punkta izpilde ir nodrošināta, jo likums *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes*

⁶⁵⁵ Еременко В.К. Законодательство о пресечении недобросовестной конкуренции капиталистических стран. М: ВНИИПИ, 1991. – с. 3

⁶⁵⁶ Duduta G. The Protection of Geographical Indications in Romania. Pieejams: http://www.wipo.int/edocs/mdocs/geoind/en/wipo_geo_sof_09/wipo_geo_sof_09_www_124278.pdf [skatīts 2010. gada 05. maijā]

⁶⁵⁷ Escudero S. International protection of geographical indications and developing countries. South Centre, 2001. – p. 46. Pieejams: <http://www.southcentre.org/publications/geoindication/geoindications.pdf> [skatīts 2007. gada 11. novembrī]

⁶⁵⁸ Latvijas Republikas un Meksikas Savienoto Valstu 1998. gada 14. oktobra Saprāšanās memorands par ģeogrāfisko norāžu aizsardzību: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 1998. 29. decembris, nr. 388/399

⁶⁵⁹ Latvijas Republikas un Amerikas Savienoto Valstu 1994. gada 06. jūlija līgums par tirdznieciskajām attiecībām un intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzību: LR starptautiskais līgums. Nepublicēts.

norādēm attiecas vienādā mērā gan uz ārvalstu, gan uz Latvijas ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, kā atspoguļots darba nākamajā apakšnodaļā.

Bez tam, pirms iestāšanās ES noslēgtie divpusējie **brīvās tirdzniecības līgumi**, tostarp, ar Norvēģiju⁶⁶⁰, Slovēniju⁶⁶¹, Slovākiju⁶⁶², Čehiju⁶⁶³, Poliju⁶⁶⁴, Bulgāriju⁶⁶⁵, Ungāriju⁶⁶⁶, kuri saturēja savstarpēji līdzīgu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības regulējumu (*Latvijas un Norvēģijas nolīguma par brīvo tirdzniecību* 12. pants; *Latvijas un Slovākijas brīvās tirdzniecības līguma* 26. pants; *Latvijas un Čehijas brīvās tirdzniecības līguma* 26. pants; *Latvijas un Polijas brīvās tirdzniecības līguma* 25. pants; *Latvijas un Ungārijas brīvās tirdzniecības līguma* 25. pants), tika denonsēti sakarā ar Latvijas iestāšanos ES. Tai pat laikā *Igaunijas Republikas, Latvijas Republikas un Lietuvas Republikas nolīgums par brīvo tirdzniecību*⁶⁶⁷ joprojām ir spēkā esošs. Ņemot vērā to, ka šie brīvās tirdzniecības līgumi paredzēja, ka līgumslēdzējpusēs nodrošina intelektuālā īpašuma nediskriminējošu aizsardzību, un to, ka ar terminu “intelektuālais īpašums” tiesību literatūrā un daudzpusējos starptautiskajos līgumos aptvertas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes (darba 1.2. apakšnodaļa), jākonstatē, ka šie līgumi noteica, tostarp, ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību.

Jāatzīmē, ka Latvijas noslēgtie divpusējie līgumi **par ieguldījumu veicināšanu un aizsardzību**, kuri, kaut paredz intelektuālā īpašuma aizsardzību, nav attiecināmi uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm. Tā Latvija ir noslēgusi divpusējos līgumus par ieguldījumu veicināšanu un aizsardzību, kuri paredz, ka termins “ieguldījumi” aptver, cita starpā, intelektuālā īpašuma tiesības, piemēram, divpusējā līguma ar Bulgāriju⁶⁶⁸ 1. panta pirmās daļas d) punkts; divpusējā līguma ar Rumāniju⁶⁶⁹ 1. panta pirmās daļas d) punkts; divpusējā līguma ar Islandi⁶⁷⁰ 1. panta pirmās daļas e) punkts; divpusējā līguma ar Itāliju⁶⁷¹ 1. panta pirmās daļas d) punkts; divpusējā līguma ar ASV⁶⁷²

⁶⁶⁰ Latvijas Republikas valdības un Norvēģijas Karalistes valdības nolīgums par brīvo tirdzniecību: LR starptautiskais līgums. Npublicēts.

⁶⁶¹ Latvijas Republikas un Slovēnijas Republikas brīvās tirdzniecības līgums: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 1996. 02. jūlijs, nr. 111

⁶⁶² Latvijas Republikas un Slovākijas Republikas brīvās tirdzniecības līgums: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 1996. 12. jūnijs, nr. 100

⁶⁶³ Latvijas Republikas un Čehijas Republikas brīvās tirdzniecības līgums: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 1996. 12. jūnijs, nr. 100

⁶⁶⁴ Latvijas Republikas un Polijas Republikas brīvās tirdzniecības līgums: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 1997. 14. novembris, nr. 298

⁶⁶⁵ Latvijas Republikas un Bulgārijas brīvās tirdzniecības līgums: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 2002. 28. decembris, nr. 189

⁶⁶⁶ Latvijas Republikas un Ungārijas Republikas 1999. gada 10. jūnija brīvās tirdzniecības līgums: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 1999. 13. oktobris, nr. 335/336

⁶⁶⁷ Igaunijas Republikas, Latvijas Republikas un Lietuvas Republikas nolīgums par brīvo tirdzniecību: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 1993. 01. decembris, nr. 115

⁶⁶⁸ Latvijas Republikas valdības un Bulgārijas Republikas valdības 2003. gada 04. decembra līgums par ieguldījumu veicināšanu un savstarpēju aizsardzību: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 2004. 01. maijs, nr. 69

⁶⁶⁹ Latvijas Republikas valdības un Rumānijas valdības 2001. gada 27. novembra līgums par ieguldījumu veicināšanu un savstarpēju aizsardzību: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 2002. 20. marts, nr. 44

⁶⁷⁰ 1998. gada 11. jūnija Līgums starp Latvijas Republikas valdību un Islandes Republikas valdību par ieguldījumu veicināšanu un savstarpēju aizsardzību: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 1999. 24. marts, nr. 92

⁶⁷¹ Latvijas Republikas valdības un Itālijas Republikas valdības 1997. gada 21. maija līgums par ieguldījumu veicināšanu un aizsardzību: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 1997. 23. septembris, nr. 236

pirmās daļas a) punkta iv) apakšpunkts; divpusējā līguma ar Grieķiju⁶⁷³ 1. panta pirmās daļas d) punkts; divpusējā līguma ar Horvātiju⁶⁷⁴ 1. panta pirmās daļas d) punkts; u.c. Būtiski atzīmēt, ka atšķirībā no citiem divpusējiem līgumiem par ieguldījumu veicināšanu un aizsardzību, divpusējā līguma ar Horvātiju 1. panta pirmās daļas d) punktā norādīts, ka intelektuālā īpašuma tiesību izpratne ir atbilstoša daudzpusējos līgumos, kas noslēgti Pasaules Intelektuālā īpašuma organizācijas ietvaros, noteiktajai. Līdz ar to šajā divpusējā līgumā tieši norādīts uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību, jo *TRIPS līgums* tieši piemin ģeogrāfisko norādi kā intelektuālā īpašuma tiesību objektu (*TRIPS līguma* 1. panta otrā daļa). Tā kā šie divpusējie līgumi aptver ārvalstu personu intelektuālā īpašuma aizsardzību, tad tas fakts, ka šajos līgumos ģeogrāfiskās izcelsmes norādes *expressis verbis* nav pieminētas, vēl nedotu pamatu uzskatīt, ka šie līgumi nevarētu attiekties uz ārvalstu ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm. Tomēr attiecībā uz šo līgumu attiecināšanu uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm nepieciešams ņemt vērā, ka šie līgumi paredz ieguldījumu, kas izdarīti līgumslēdzēju teritorijās, aizsardzību. Tā kā ģeogrāfiskās izcelsmes norāde nesaraucami saistīta ar ģeogrāfisko vietu, kas atspoguļota šajā norādē (darba 1.2. apakšnodaļa), ģeogrāfiskās izcelsmes norāde nevar tikt pārvietota uz citu ģeogrāfisko vietu, nezaudējot ģeogrāfiskās izcelsmes norādes raksturu. Tādā veidā ģeogrāfiskās izcelsmes norādi **nevar ieguldīt** kādas citas valsts teritorijā un šie divpusējie līgumi par ieguldījumu veicināšanu un aizsardzību līdz ar to nav piemērojami ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzībai.

Latvijā nav daudz savu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu, kuru vidū atzīmējamas sekojošas norādes. Pie **vienkāršām kvalitātes neitrālām ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm** pieskaitāmas norādes *Ražots Latvijā, Latvijas produkts, Latvijas preces* u.c. tml. apzīmējumi; savukārt pie **kvalificētām** -, neskaitot *Alkoholisko dzērienu Regulā* reģistrētās Latvijas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, kuras aplūkotas darba 2.5. apakšnodaļā, - ģeogrāfiskās izcelsmes norāde *Rīgas šprotes*, kas reģistrēta kā kolektīvā zīme uz biedrības “Rīgas šprotes” vārda⁶⁷⁵. Komersanti, kuri iesaistīti preču ar kolektīvo zīmi *Rīgas šprotes*, nodarbina uz doto brīdi aptuveni divus tūkstošus cilvēkus⁶⁷⁶. Jāņem vērā, ka šī ģeogrāfiskās izcelsmes norāde, kas tiek lietota attiecībā uz Latvijas ūdeņos nozvejotām brētliņām, ietilpst daudz plašākā kultūras arhetipā un raksturo gadsimtu ilgo Kurzemes piekrastes jūrnieku tradīcijas un to ražojumu reputāciju. Līdz ar to saprotams, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāde *Rīgas šprotes* tāpat kā minētās trīs Regulās reģistrētās norādes atzīstamas par kvalificētām

⁶⁷² Latvijas Republikas valdības un Amerikas Savienoto Valstu valdības 1995. gada 13. janvāra līgums par ieguldījumu veicināšanu un savstarpēju aizsardzību: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 1995. 01. jūnijs, nr. 84

⁶⁷³ Latvijas Republikas valdības un Grieķijas Republikas valdības 1995. gada 20. jūlija līgums par ieguldījumu veicināšanu un savstarpēju aizsardzību: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 1995. 29. septembris, nr. 149

⁶⁷⁴ Latvijas Republikas valdības un Horvātijas Republikas valdības 2002. gada 04. aprīļa līgums par ieguldījumu veicināšanu un savstarpēju aizsardzību: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 2002. 05. jūlijs, nr. 101

⁶⁷⁵ Kolektīva zīme RĪGAS ŠPROTES, reģistrācijas nr. M 53 132, pieteikuma datums 01.04.2003., reģistrācijas datums 20.03.2004. Pieejams: <http://www.lrpv.lv/database3/index.aspx?lang=LV&id=363&RecNr=M-03-517> [skatīts 2010. gada 11. jūlijā]

⁶⁷⁶ Promocijas darba pielikums (ievietots promocijas darba beigās).

ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm un apzīmē preces ar augstu pievienoto vērtību. Šeit būtu jānorāda arī kvalificētā ģeogrāfiskās izcelsmes norāde *Rīgas Melnais Balzams*, kas atzīta Latvijas noslēgtajā starptautiskajā līgumā ar Meksiku⁶⁷⁷.

Par kvalificētu ģeogrāfiskās izcelsmes norādi varētu uzskatīt **Sabiles vīnu**, kas saistīts ar Sabiles Vīna kalnu, kurš, kā norādīts literatūrā, varētu tikt uzskatīts pasaulē vistālāk uz ziemeļiem esošais ražojošu vīnogu stādījums brīvā dabā⁶⁷⁸ un kurā aug ap 650 vīnogulāju no 20 dažādām šķirnēm⁶⁷⁹. Arī citos Latvijas novados kā Jēkabpils rajonā Viesītē, Tukuma rajona Kandavas novadā, Dobeles rajona Vītiņu pagastā, Saulkrastos Limbažu rajonā ir izveidoti vīna dārzi, turklāt Tukuma rajona Kandavas novadā kopējā vīna dārzu platība aizņem vairāk nekā 5,5 hektārus⁶⁸⁰, kas liecina vismaz par vienkāršu, kvalitātes neitrālu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu esamību, kas var kļūt arī nākotnē par kvalificētām ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, ja tām tiks pievērsta atbilstoša uzmanība. Jāņem vērā, ka šādu norāžu attīstību sekmēs pēdējie grozījumi *Alkoholisko dzērienu aprites likumā*⁶⁸¹, kuri paredz atvieglotus noteikumus savas saimniecības ietvaros (no savā īpašumā vai valdījumā esošajos dārzos un dravās iegūtajiem produktiem vai savvaļā augošiem augiem) ražotiem alkoholiskajiem dzērieniem, tostarp, vīniem⁶⁸².

Par kvalificētām ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm varētu arī atzīt *Baldones dūņas* vai *Ķemeru dūņas* attiecībā uz ārstnieciskajām dūņām, kas iegūtas attiecīgi Baldones un Jūrmalas teritorijās, vai ārstniecības pakalpojumiem, kas sniegti Baldones vai Ķemeru kūrortos⁶⁸³. Kā norādīts literatūrā, *Baldones dūņas* ir atpazīstamas ārpus Latvijas robežām un par tām interesējas citās Baltijas valstīs un Krievijā⁶⁸⁴, kas pasvītro šīs norādes nozīmīgumu un vērtību.

Neskatoties uz iepriekš minētajām pašreizējām ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm un citām iespējamām ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, šo norāžu aizsardzības nepieciešamība un pilnvērtīga aizsardzība, kā tiks atklāts šīs nodaļas un nākamās nodaļas tekstā, Latvijā **nav pilnībā novērtēta** un saprasta, kas pasvītro nepieciešamību pilnībā apzināt un pilnveidot ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību Latvijā. Neskatoties uz to, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu nozīme Latvijā tādējādi ir nepelnīti atstāta novārtā un nenovērtēta, tomēr pēdējos gados ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tēma iegūst savu aktualitāti, piemēram, Latvijā uzsākta reklāmas kampaņa, reklamējot Latvijā ražotus

⁶⁷⁷ Latvijas Republikas un Meksikas Savienoto Valstu 1998. gada 14. oktobra Saprāšanās memorands par ģeogrāfisko norāžu aizsardzību: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 1998. 29. decembris, nr. 388/399

⁶⁷⁸ LR Zemkopības ministrs Sabiles Vīna kalnā iestāda stādu no pasaules vecākā vīnogulāja. Pieejams: <http://www.sabile.lv/?a=670> [skatīts 2010. gada 15. maijā]

⁶⁷⁹ LR Zemkopības ministrs Sabiles Vīna kalnā iestāda stādu no pasaules vecākā vīnogulāja. Pieejams: <http://www.sabile.lv/?a=670> [skatīts 2010. gada 15. maijā]

⁶⁸⁰ Vēsniņš V. Audzēsim savas vīnogas! Publicēts 2008. gada 01. jūlijā. Pieejams: <http://www.saimnieks.lv/Darzkopiba/Auglkopiba/4247> [skatīts 2010. gada 08. jūnijā]

⁶⁸¹ Alkoholisko dzērienu aprites likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2004. 01. maijs, nr. 69

⁶⁸² Grozījumi Alkoholisko dzērienu aprites likumā: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2010. 14. aprīlis, nr. 59

⁶⁸³ Ancītis T. Dūņas ir Latvijas nafta. *Latvijas Avīze*, 2009. 30. marts. Pieejams: http://www2.la.lv/lat/latvijas_avize/jaunakaja_numura/?doc=50800 [skatīts 2010. gada 14. maijā]

⁶⁸⁴ Bekmanis Z. Baldones kūrorts – izsaimniekots un bezcerīgs? *Latvijas Avīze*, 2010. 11. marts. Pieejams: http://www2.la.lv/lat/latvijas_avize/jaunakaja_numura/atputa..valasprieks/?doc=74408 [skatīts 2010. gada 14. maijā]

produktus⁶⁸⁵. Šādi pasākumi ir ne vien jāatbalsta vietējo ražotāju līmenī, bet arī jāveicina visaptverošs valsts atbalsts šādu pasākumu īstenošanai. Sevišķu vērību jāpievērš pasākumiem, kas attiecas uz precēm, kuru īpašības radušās pateicoties to ģeogrāfiskajai izcelsmei Latvijā, proti, ražotāji šādu preču apzīmēšanā tiesīgi izmantot noteiktu kvalificēto ģeogrāfiskās izcelsmes norādi.

Sekojoši, nepieciešamība Latvijai nodrošināt ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību izriet ne vien no starptautiskajiem līgumiem, bet arī no nepieciešamības aizsargāt gan pašreizējās Latvijas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, gan nodrošināt citu Latvijas ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu attīstību.

3.1. Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes legāldefinīcija un tās elementi

Likumā *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* ietvertais ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējums ir duāla rakstura, proti, pirmkārt, regulē ģeogrāfiskās izcelsmes norādes kā patstāvīgu intelektuālā īpašuma objektu, un otrkārt, regulē ģeogrāfisko apzīmējumu izmantošanu preču zīmēs, kas literatūrā saistībā ar šī likuma spēkā stāšanos raksturota kā “nopietnāka pieeja ģeogrāfiska rakstura nosaukumu piemērošanu preču zīmēs”⁶⁸⁶, nosakot ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu izmantošanas noteikumus preču zīmju tiesiskā regulējuma ietvaros, proti, paredz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu netiešu aizsardzību. Pirmā veida regulējums tiks aplūkots šīs un nākamās apakšnodaļas ietvaros, bet otrā – 3.4. apakšnodaļā.

Likumā *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* **iekļauta** ģeogrāfiskās izcelsmes norādes legāldefinīcija jeb šī jēdziena skaidrojums Senāta terminoloģijā⁶⁸⁷, proti, saskaņā ar šī likuma 1. panta 10. punktu ģeogrāfiskās izcelsmes norāde ir ģeogrāfisks nosaukums vai cits apzīmējums, kuru lieto, tieši vai netieši norādot uz preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi, arī uz to raksturu vai īpašībām, kas saistītas ar šo izcelsmi. Jāatzīmē, ka literatūrā pausts uzskats, ka likums *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* definē “jaunu jēdzienu - "ģeogrāfiska rakstura norāde”⁶⁸⁸, acīmredzot uzskatot, ka šis likums turpina iepriekšējā likuma - likuma *Par preču zīmēm* - regulējumu, tomēr starp abiem šiem jēdzieniem pastāv ievērojama atšķirība, ņemot vērā to, ka likums *Par preču zīmēm* ģeogrāfiska rakstura norādi, kā secināts iepriekš, vispār nedefinēja, kamēr likums *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* regulē nevis ģeogrāfiska rakstura norādes, bet gan ģeogrāfiskās izcelsmes norādes. Tādēļ kritiski vērtējams

⁶⁸⁵ LETA. Par 48 210 latu reklamēs Latvijā ražotus produktus. 2009. gada 27. oktobris. Pieejams: <http://www.delfi.lv/news/national/politics/par-48-210-latu-reklames-latvija-razotus-produktus.d?id=27663187> [skatīts 2009. gada 28. oktobrī]

⁶⁸⁶ Bitāns A. Preču zīmes tiesiskā aizsardzība Latvijā. Tiesību transformācijas problēmas sakarā ar integrāciju Eiropas Savienībā. Starptautiskās konferences materiāli. Rīga: LU Juridiskā fakultāte, 2002. - 241. lpp.

⁶⁸⁷ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2003. gada 10. decembra spriedums lietā nr. SKC-586 [Jermuk]. Npublicēts.

⁶⁸⁸ Bitāns A. Preču zīmes tiesiskā aizsardzība Latvijā. Tiesību transformācijas problēmas sakarā ar integrāciju Eiropas Savienībā. Starptautiskās konferences materiāli. Rīga: LU Juridiskā fakultāte, 2002. - 241. lpp.

augstāk norādītais uzskats, ka likums *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* definē “jaunu jēdzienu – “ģeogrāfiska rakstura norāde”, it sevišķi ņemot vērā to, ka šāds jēdziens šajā likumā vispār nav ietverts.

Likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 1. panta 10. punktā ietvertā ģeogrāfiskās izcelsmes norādes **legāļdefinīcija** aptver plašu preču un pakalpojumu ģeogrāfiskās izcelsmes apzīmēšanai paredzēto apzīmējumu loku un **sastāv no vairākiem elementiem**.

Pirmkārt, par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi var būt **tiešas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes**, tai pat laikā atbilstoši šī jēdziena legāļdefinīcijai par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi līdzīgi kā *TRIPS līguma* gadījumā⁶⁸⁹ un *Parīzes konvencijas* gadījumā var būt arī citi apzīmējumi, kuri netieši saista šo apzīmējumu ar konkrēto ģeogrāfisko vietu, respektīvi, **netiešas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes** (raksturotas darba 1. 2. apakšnodaļā).

Kaut gan netiešu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu gadījumā viens no galvenajiem priekšnosacījumiem to aizsardzībai ir pierādīt, ka “apzīmētās preces izcelsme patērētāju uztverē tiešām asociējas ar to ģeogrāfisko vietu, uz kuru netieši norāda apzīmējums (norāde)”⁶⁹⁰, tomēr šāds priekšnoteikums pastāv arī attiecībā uz tiešām ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, jo gadījumā, ja patērētāji neuztver konkrēto ģeogrāfisko apzīmējumu saistībā ar preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi, tas nav aizsargājams kā ģeogrāfiskās izcelsmes norāde (skat. darba 1.6. apakšnodaļu).

Saistībā ar to, kādā veidā izvērtēt, vai konkrētais apzīmējums uztverams par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, jāņem vērā, ka nedz ģeogrāfiskās izcelsmes norādes legāļdefinīcija, nedz likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* IX nodaļas noteikumi neregulē jautājumu, kā nosakāms, kurš apzīmējums atzīstams par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi un neizvirza patērētāju uztveri par kritēriju konkrētā apzīmējuma atzīšanai par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi. Šāda regulējuma neesamība vērtējama kā būtisks likuma regulējuma trūkums, jo ne jebkurš apzīmējums, kas norāda uz ģeogrāfisko vietu, tādējādi formāli atbilstot minētā likuma 1. panta 1. punktā ievietotajai ģeogrāfiskās izcelsmes norādes legāļdefinīcijai, atzīstams par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi.

Tomēr no šī likuma netiešajiem formulējumiem varētu izdarīt secinājumus, kā izvērtēt to, vai konkrētais apzīmējums uztverams par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi. Tā likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 40. panta trešajā daļā norādīts uz to, ka “ģeogrāfiskie nosaukumi un ģeogrāfiska rakstura apzīmējumi, kurus patērētāji un tirgus dalībnieki neuztver saistībā ar preču vai pakalpojumu specifisko izcelsmi, nav uzskatāmi par ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm šā likuma izpratnē un netiek aizsargāti”. Saistībā ar šo normu nepieciešams norādīt, ka tajā

⁶⁸⁹ F. Addor, Alexandra Grazioli. Geographical indications beyond wines and spirits. A roadmap for a better protection for geographical indications in the WTO TRIPS Agreement. *The Journal of World Intellectual Property*. November 2002, Vol. 5 No. 6. - p. 869

⁶⁹⁰ Izcelsmes norādes vai apzīmējuma uztvere. Grām.: Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 190. lpp.

norādītais formulējums par “patērētāju un tirgus dalībnieku” uztveres nepieciešamību ir **maldinošs**, jo **rada priekšstatu**, ka bez patērētāju uztveres **nepieciešama arī tirgus dalībnieku uztvere** par to, vai konkrētais ģeogrāfiskais apzīmējums atzīstams par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi. Tirgus dalībnieku viedoklim ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu gadījumā nav nozīmes, jo neatkarīgi no viņu viedokļa izšķirošā ir tieši Latvijas patērētāju uztvere attiecībā uz konkrēto ģeogrāfisko apzīmējumu, kas atbilst ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiesībām, kā raksturots darba 1.2. apakšnodaļā.

Līdz ar to atbilstoši šī likuma 40. panta trešajai daļai kopsakarā ar šī likuma 1. panta 10. punktā ietvertu ģeogrāfiskās izcelsmes norādes legāļdefinīciju tādi apzīmējumi, kuri vai neatbilst ģeogrāfiskās izcelsmes norādes legāļdefinīcijai, vai gadījumā, ja atbilst, bet tomēr patērētāji tos neuztver saistībā ar ģeogrāfisko izcelsmi, nav uzskatāmi par ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm. Tādējādi, izmantojot šo secinājumu *in contrario*, varētu secināt, ka patērētāju uztverei ir izšķiroša loma ģeogrāfiskās izcelsmes norādes izvērtēšanas gaitā, no kuras atkarīgs, vai konkrētais apzīmējums uztverams par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi⁶⁹¹. Kā norādīts tiesību literatūrā attiecībā uz Vācijas tiesisko situāciju, ko līdzīga aizsardzības modeļa dēļ varētu attiecināt uz Latvijas tiesisko situāciju, lai atzītu, ka konkrētais apzīmējums uzskatāms par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi jāizpildās diviem priekšnoteikumiem: 1) patērētājiem to jāatzīst kā norādi uz noteiktu ģeogrāfisko vietu; 2) jārada patērētājiem iespaidu, ka ar šo norādi apzīmētās preces izcelsme ir norādē atspoguļotajā ģeogrāfiskajā vietā⁶⁹². Pamatoti tādēļ literatūrā norādīts, ka “[l]ai varētu baudīt ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību diviem priekšnoteikumiem jābūt izpildītiem. Norādei jābūt, pirmkārt, saprotamai starp to [patērētāju] loku, kurai tā paredzēta ar noteiktas ģeogrāfiskās izcelsmes nozīmi. Otrkārt, noteiktā ģeogrāfiskās izcelsmes norāde jāasociējas ar attiecīgo apzīmēto produktu”⁶⁹³.

Jāņem vērā, ka patērētāju daļas apjoms, kas kalpo par pamatu secinājumam par patērētāju uztveri, nevar tikt vispārēji iepriekš noteikts, uz ko norādīts EST praksē saistībā ar preču zīmēm⁶⁹⁴, bet ko patērētāju uztveres kontekstā pamatoti būtu attiecināt arī uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm. Taču atsevišķās valstīs kā Šveicē, kurā arī tiek regulētas vienkāršas, kvalitātes neitrālas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes kā Latvijā, kā tiks tālāk secināts, tiesu praksē pausts uzskats, ka divas trešdaļas

⁶⁹¹ Sal.: Beier F.-K., Knaak R. The Protection of Direct and Indirect Geographical Indications of Source in Germany and the European Community. 25 IIC 4 (1994)

⁶⁹² Ibid.

⁶⁹³ Norrsjö L.G. Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. In book: Norrsjö L.G., Posa I.M. Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. Extended protection of geographical indications beyond wines and spirits : the TRIPs Council Negotiations. Stockholm: IFIM, 2004. – p. 54

⁶⁹⁴ EST lieta: apvienotās lietas C-108/97 and C-109/97 *Windsurfing Chiemsee Produktions- und Vertriebs GmbH (WSC) v Boots- und Segelzubehör Walter Huber and Franz Attenberger* [1999] ECR I-02779, sprieduma 52. punkts; EST lieta: C-342/97 *Lloyd Schuhfabrik Meyer & Co. GmbH v Klijsen Handel BV* [1999], ECR I-03819, sprieduma 24. punkts

patērētāju ir pamats konstatējumam par patērētāju uztveri⁶⁹⁵, kas, kaut gan nodibināts attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādes otras nozīmes iegūšanu, taču var kalpot kā kritērijs par patērētāju uztveres apjoma noteikšanu citos gadījumos, tostarp, kad tiek vērtēta konkrētā ģeogrāfiskā apzīmējuma atbilstība ģeogrāfiskās izcelsmes norādes legāļdefinīcijai.

Patērētāju uztveres kritērija trūkums likumā *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* ietvertajā regulējumā saistībā ar konkrētā apzīmējuma atbilstību ģeogrāfiskās izcelsmes norādes statusam varēja kļūt par klupšanas akmeni, izskatot lietu saistībā ar ģeogrāfisko apzīmējumu *Jermuk*, kurā Latvijas tiesas, izskatot šo vienu no nedaudzajām lietām saistībā ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, vispār **nevērtēja Latvijas patērētāju uztveri** saistībā ar konkrēto ģeogrāfisko apzīmējumu, respektīvi, vai Latvijas patērētāji uztver šo konkrēto apzīmējumu saistībā ar ģeogrāfisko izcelsmi, bet gan **vadījās vienīgi no dokumentiem** par konkrētās preces – minerālūdens – ieguvi konkrētajā ģeogrāfiskajā vietā.

Tā **Rīgas apgabaltiesa** kā pirmās instances tiesa konstatēja, ka “no Armēnijas kartes un izkopējuma no Latvijas Padomju enciklopēdijas Armēnijā ir minerālūdens ieguves vieta Džermuk”; “[n]o STAS “Nacionālā standartu institūta” Armēnijā vēstules nr. 18/120 redzams, ka minerālūdeni, ko iegūst no Džermuk atradnēm urbumiem, pilda pudelēs deviņas firmas un tas atbilst Armēnijas nacionālajam standartam AST 191-2000”; “[n]o Armēnijas Standarta “Minerālūdeņi, dzeramie ārstnieciskie galda, pildīti pudelēs, redzams, ka minerālūdenim “Džermuk” vai “Jermuk” jāatbilst noteiktiem un bioloģiskiem standartiem”⁶⁹⁶. Šie pierādījumi bija pamats, lai atzītu konkrēto apzīmējumu par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, ko atbalstīja nākamās tiesu instances.

LR Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta kā apelācijas instances tiesa apstiprināja, ka pirmās instances tiesa pamatoti konstatēja, ka apstrīdētās preču zīmēs izmantotie vārdi “Jermuk” (“Džermuk”) “satur ģeogrāfiskās izcelsmes norādi”. Pamats šādam konstatējumam bija nevis Latvijas patērētāju uztvere, bet gan minētā Armēnijas karte un izkopējums no enciklopēdijas; Armēnijas STAS “Nacionālā standartu institūts” direktora vēstule, kurā norādīts, ka “Džermukas atradnēs tiek iegūts minerālūdens un ka šo minerālūdeni iepilda deviņas organizācijas”, kas “pierāda apstākli, ka apstrīdētajās preču zīmēs izmantotie vārdi apzīmē preču ģeogrāfisko izcelsmi, jo šo minerālūdeni iegūst Džermukas atradnēs”⁶⁹⁷. Apelācijas instances tiesa konstatēja, ka “[a]pelācijas sūdzībā tiek apgalvots, ka augstāk minētie apzīmējumi Latvijas patērētājiem nerada

⁶⁹⁵ Šveices Federālās Augstākās tiesas 2002. gada 21. augusta spriedums lietā nr. 4C. 175/2002. Citēts pēc 35 IIC 219-222 (2004)

⁶⁹⁶ Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003. gada 03. februāra spriedums lietā nr. C-1051/2 [Jermuk]. Npublicēts.

⁶⁹⁷ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2003. gada 19. jūnija spriedums lietā nr. PAC-484 [Jermuk]. Npublicēts.

asociāciju ar kādu noteiktu vietu, bet pierādījumi šādam apgalvojumam nav iesniegti, bez tam, kā jau iepriekš norādīts, šie apzīmējumi norāda uz preču ģeogrāfisko izcelsmi”⁶⁹⁸.

Kasators kasācijas sūdzībā apstrīdējis to, ka konkrētie apzīmējumi ir uztverami par ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm argumentējot, ka pamats likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 6. panta pirmās daļas 3. punkta piemērošanai ir “nevis jēlkāda iespējamā saistība, bet gan ir jābūt pierādītam, ka šāds apzīmējums tiek izmantots komercdarbībā, tikai un vienīgi, lai apzīmētu attiecīgo preču ģeogrāfisko izcelsmi. To apliec[in]ot šā likuma 1. panta 10. punkts, kuru [apelācijas instances] tiesa nepamatoti nav piemērojusi. Tādējādi, lai piemērotu minēto normu, esot jākonstatē, ka apstrīdētais apzīmējums patērētājam [autora izcēlums] izsauc stabilu asociāciju ar kādas ģeogrāfiskas vietas apzīmējumu, piemēram, Armēnija, Armēnijas minerālūdens”⁶⁹⁹. **Senāts** šo argumentu atzina par nepamatotu, konstatējot, ka apelācijas instances tiesa pamatoti izvērtēja lietas apstākļus, bet saistībā ar likuma interpretāciju Senāts konstatēja, ka “uz to, ka šim nosaukumam ir sekundāra nozīme [jēdziena “otra nozīme” izpratnē – autora piebilde], ar ko saprotams tas, ka patērētājs apzīmējumu uztver kā preču zīmi un saista ar norādi uz preces konkrētu izcelsmi (G. Poļakovs. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība. Skaidrojošā vārdnīca. Rīga 1999., l.l. 159), prasītājas pārstāvji nav atsaukušies. Līdz ar to konkrētajā gadījumā nevar runāt par izņēmuma no vispārējā ģeogrāfiska nosaukuma neregistrēšanas principa piemērošanu”⁷⁰⁰.

Kā redzams no šīs lietas izklāsta attiecībā uz pierādījumiem, kas pamato to, vai konkrētais apzīmējums ir vai nav uzskatāms par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, Latvijas tiesas uzskatīja, ka prasītājam pietiekami atsaukties uz to, ka vairākas sabiedrības iegūst konkrēto preci norādē atspoguļotajā ģeogrāfiskā vietā, ar ko būtu pierādīts, ka Latvijas patērētāji uztver konkrēto ģeogrāfisko apzīmējumu par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, bet *onus probandi* par Latvijas patērētāju uztveri jāiesniedz nevis tam, kas cenšas panākt ģeogrāfiskās izcelsmes norādes aizsardzību, proti, prasītājam, atbilstoši *Civilprocesa likuma* 93. panta pirmajai daļai, bet gan pretējai pusei, proti, atbildētājam; turklāt Latvijas tiesas, pat nekonstatējot Latvijas patērētāju uztveri, atzina, ka konkrētais ģeogrāfiskais apzīmējums atzīstams par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi.

Šādi **tiesas nostājai nevar piekrist**. Ģeogrāfiskā apzīmējuma atbilstība ģeogrāfiskās izcelsmes norādes statusam atkarīga ne vien no dokumentiem, kas pamato preču izcelsmi norādē atspoguļotajā ģeogrāfiskajā vietā, bet arī no Latvijas patērētāju uztveres, respektīvi, kasatora vārdiem izsakoties minētajā lietā, “jākonstatē, ka apstrīdētais apzīmējums patērētājam izsauc stabilu asociāciju ar kādas ģeogrāfiskas vietas apzīmējumu”. Bez tam, pierādīšanas pienākums par

⁶⁹⁸ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2003. gada 19. jūnija spriedums lietā nr. PAC-484 [Jermuk]. Nepublicēts.

⁶⁹⁹Turpat.

⁷⁰⁰ Turpat.

konkrētā apzīmējuma uztveri Latvijas patērētāju vidū gulstas uz personu, kas apgalvo, ka konkrētais apzīmējums atzīstams par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, proti, prasītāju, ko pamato ne vien likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* noteikumi, kas norādīti augstāk, bet arī *Civilprocesa likuma* 93. panta pirmā daļa.

Otrkārt, ģeogrāfiskās izcelsmes norādes attiecas uz **jebkāda veida precēm** un, kas īpaši atzīmējams, **arī uz pakalpojumiem**, attiecībā uz kurām ģeogrāfiskās izcelsmes norādes tiek attiecinātas, kā iepriekš atspoguļots darba 2.3. apakšnodaļā, nedaudzās valstīs. Latvijai saistošie daudzpusējie starptautiskie līgumi – *Parīzes konvencija* un *TRIPS līgums* - neuzliek par pienākumu attiecināt ģeogrāfiskās izcelsmes norādes uz pakalpojumiem, jo *Parīzes konvencija* attiecas uz precēm; arī *TRIPS līguma* regulējums attiecas uz visa veida precēm⁷⁰¹, izņemot atsevišķas *TRIPS līguma* normas, kas attiecas uz pakalpojumiem, kā atspoguļots iepriekš darba 2.3. apakšnodaļā.

Kā pamatoti secinājis Senāts, abi šie starptautiskie līgumi “jāpiemēro saistībā ar dalībvalstu likumdošanu”⁷⁰², kas pamatoti saistībā ar TRIPS līgumu norādīts tiesību literatūrā, norādot uz to, ka TRIPS līgums “nav piemērojams tieši”⁷⁰³, kaut “līgumā ietvertās normas Latvijai ir obligātas”⁷⁰⁴. Tai pat laikā, ņemot vērā to, ka Parīzes konvencija uzliek par pienākumu tās dalībvalstīm nodrošināt negodīgas konkurences aizliegumu, nacionālu noteikumu neesamības gadījumā var būt pamats tieši atsaukties uz Parīzes konvenciju, kā konstatēts ar Lietuvas Augstākās tiesas 2003. gada 14. aprīļa lēmumu⁷⁰⁵, kas novērsa pastāvējušās atšķirības Lietuvas tiesu praksē saistībā ar negodprātīgi pieteiktu preču zīmju apstrīdēšanu, pamatojoties uz negodīgas konkurences aizlieguma normām⁷⁰⁶.

Parīzes konvencijas kontekstā jāņem vērā, ka *Parīzes konvencijas* normas var iedalīt trijos normu veidos atkarībā no tā, vai šīs normas piemērojamas konkrētās Parīzes Savienības dalībvalstīs tieši, vai saistībā ar šīs valsts normatīvajiem aktiem, vai neuzliek nekādu pienākumu Parīzes Savienības dalībvalstīm⁷⁰⁷. Specifiski attiecībā uz *Parīzes konvencijas* 10.bis pantu prof. *Georgs Hendriks Kristiāns Bodenhausens* (*Georg Hendrik Christiaan Bodenhausen*) norādījis, ka šī norma

⁷⁰¹ F. Addor, Alexandra Grazioli. Geographical indications beyond wines and spirits. A roadmap for a better protection for geographical indications in the WTO TRIPS Agreement. *The Journal of World Intellectual Property*. November 2002, Vol. 5 No. 6. - p. 865, 869

⁷⁰² Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2001. gada 31. janvāra spriedums lietā nr. SKC-33 [Moskovskaya]. Grām.: Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedumi un lēmumi 2000. R.: Latvijas Tiesnešu mācību centrs, 2001. - 809. - 815. lpp.

⁷⁰³ Krūmiņš M. Prasības nodrošināšanas institūts intelektuālā īpašuma aizsardzības kontekstā. *Likums un Tiesības*, 2006, 8. sēj., nr. 9 (85). - 270. lpp.

⁷⁰⁴ Turpat.

⁷⁰⁵ Lietuvas Augstākās tiesas 2003. gada 14. aprīļa lēmums lietā nr. 3K-3-482/2003 [Pfeil Zahnschmerz-Tabletten]. Pieejams Lietuvas Augstākās tiesas mājas lapā: http://www.lat.lt/3_nutartys/senos/nutartis.aspx?id=8808 [skatīts 2010. gada 14. jūnijā]. Šis lēmums apstiprināts arī vēlākajā Lietuvas Augstākās tiesas nolēmumā (Lietuvas Augstākās tiesas 2008. gada 22. aprīļa lēmums lietā nr. 3K-3-250/2008 [Revivor]. Pieejams Lietuvas Augstākās tiesas mājas lapā: http://www.lat.lt/Default.aspx?item=tn_liteko&lang=1 [skatīts 2010. gada 14. jūnijā]).

⁷⁰⁶ Lukosiute A. Bad-faith trademark applications. Pieejams:

http://www.buildingipvalue.com/05_EU/259_262.htm [skatīts 2010. gada 16. jūnijā]

⁷⁰⁷ Bodenhausen G.H.C. Guide to the Application of the Paris Convention for the Protection of Industrial Property As revised at Stockholm in 1967. Geneva: BIRPI, 1968. - p. 10-16

norāda uz Parīzes Savienības dalībvalstu likumiem un nav paredzēta tiešai piemērošanai⁷⁰⁸, ko apstiprina šī panta pirmā daļa, kas norāda uz valstu pienākumu pieņemt attiecīgos normatīvos aktus. Tādēļ, tā kā *Parīzes konvencijas* 10.bis panta noteikumi norāda uz nepieciešamību piemērot Latvijas likumu noteikumus attiecībā uz negodīgu konkurenci (darba 3.3. apakšnodaļa), tad šī norma *per se* nevar būt par atbildības pamatu, kā kļūdaini norādīts literatūrā, paužot uzskatu, ka atbildība par negodīgas konkurences aizlieguma pārkāpumu var iestāties vienīgi “saskaņā ar *Parīzes konvencijas* 10.bis panta noteikumiem”⁷⁰⁹. Tomēr šīs rindkopas sākumā citētā Senāta atziņa neizslēdz tādas Latvijas likumu noteikumus, kas paplašina starptautiskajos līgumos paredzēto aizsardzības apjomu attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm. Kā šajā sakarā pamatoti aizrādījis *Georgijs Poļakovs*,

“pēdējos gados jebkuras problēmas, kas ir saistītas ar intelektuālā īpašuma aizsardzības nodrošināšanu Latvijā, apspriež galvenokārt no viena viedokļa: vai Latvijas likumi atbilst PTO prasībām un Eiropas [S]avienības normatīvo aktu noteikumiem vai ne. Šādu pieeju nevar atzīt par korektu jau tāpēc vien, ka, kā zināms, TRIPs nolīgums un ES normatīvie akti nosaka tikai noteiktu intelektuālā īpašuma aizsardzības minimumu”⁷¹⁰.

Likums *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* detalizētāk neregulē preču jēdzienu, aptverot ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādes jēdzienu preces to visplašākajā nozīmē. Šādu pieeju raksturo arī Latvijai divi saistošie daudzpusējie līgumi ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzībai kā *Parīzes konvencija*, kā redzams no *Parīzes konvencijas* 9. panta pirmās daļas un 10.bis panta trešās daļas, un *TRIPS līgums*, kā redzams no *TRIPS līguma* 22. panta pirmās daļas. Saistībā ar *TRIPS līgumu* līdz ar to pamatoti norādīts, ka tajā nav definēts preču jēdziens, bet *TRIPS līgums* aptver visas preces, ieskaitot “savvaļas, lauksaimniecības, lauksaimniecības – rūpniecības un ražošanas” preces⁷¹¹. Tai pat laikā jāņem vērā, ka Regulas definē preču (produktu) sarakstu, uz kuru šīs Regula attiecas (skat. darba 2.2. un tālākās apakšnodaļas); arī vairāku citu valstu likumi definē preču jēdzienu, piemēram, Čehijā likuma *Par izcelsmes apzīmējumu un ģeogrāfisko norāžu aizsardzību un Grozījumu Patērētāju aizsardzības likumā* 2. panta c) punktā. No ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības un tās attīstības perspektīvas nav lietderīgi definēt preces jēdzienu un arī pakalpojumu jēdzienu, tādējādi tiecoties aptvert pēc iespējas plašāku preču un pakalpojumu sarakstu un tādējādi neierobežojot ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu attīstību ar noteiktām precēm un/vai pakalpojumiem. No šī viedokļa raugoties, likums *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās*

⁷⁰⁸ Bodenhausen G.H.C. Guide to the Application of the Paris Convention for the Protection of Industrial Property As revised at Stockholm in 1967. Geneva: BIRPI, 1968. - p. 11

⁷⁰⁹ Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 29. lpp.

⁷¹⁰ Bodenhausen G.H.C. Guide to the Application of the Paris Convention for the Protection of Industrial Property As revised at Stockholm in 1967. Geneva: BIRPI, 1968. - 16. lpp.

⁷¹¹ O'Connor B. Geographical Indications in National and International Law. Monographs in trade law: 6. Brussels: O'Connor, 2003. - p. 45

izcelsmes norādēm pilnīgi pamatoti nedefinē nedz preču jēdzienu, nedz pakalpojumu jēdzienu, attiecībā uz kuriem var attiekties ģeogrāfiskās izcelsmes norādes.

Treškārt, konkrētajam apzīmējumam, lai tas atbilstu ģeogrāfiskās izcelsmes norādes legāļdefinīcijai, jānorāda uz preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi tajā ģeogrāfiskajā vietā, uz ko norāda šis apzīmējums, proti, jāpastāv saistībai starp ģeogrāfiskās izcelsmes norādē norādīto ģeogrāfisko vietu un precēm vai pakalpojumiem, kas apzīmētas ar šo norādi. Likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 1. panta 1. punktā ietvertā ģeogrāfiskās izcelsmes norādes legāļdefinīcija šo saistību traktē ārkārtīgi plaši, norādot, ka šī saistība var būt gan tieša (tiešas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes gadījumā), gan netieša (netiešas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes gadījumā). Kā redzams no likumā atspoguļotās legāļdefinīcijas, šai izcelsmei nav jābūt saistītai ar preču vai pakalpojumu īpašībām, tādēļ pat tādi apzīmējumi, kuri norāda uz preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi, bet ar kuru apzīmēto preču vai pakalpojumu īpašības vispār nav saistāmas ar šo ģeogrāfisko izcelsmi, uzskatāmas par ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm. Tai pat laikā nevar pievienoties literatūrā izteiktajam viedoklim, ka Latvijas normatīvie akti “ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, galvenokārt, saista ar izcelsmes vietu tādēļ, ka produkts un kvalitāte asociējas ar noteiktas vietas dabiskajām īpašībām”⁷¹², jo ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pilnībā, nevis “galvenokārt” pamatojas uz preču vai pakalpojumu ģeogrāfiskās izcelsmes vietu, ar kuru patērētājiem asociējas attiecīgā ģeogrāfiskās izcelsmes norāde.

Tādējādi, ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādes jēdzienu tiek aptvertas **gan vienkāršas kvalitātes neitrālas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes** kā *Ražots Latvijā*, **gan kvalificētas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes** kā *Rīgas šprotes*, tādējādi paredzot abiem šiem ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu paveidiem līdzvērtīgu aizsardzību, izņemot tos gadījumus, kuri minēti likumā *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 41. panta otrajā un trešajā daļās, kas pētīts tālākajā tekstā.

Kā redzams no šīs analīzes, likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 1. panta 10. punktā ietvertā ģeogrāfiskās izcelsmes norādes legāļdefinīcija atbilst izcelsmes norādes izpratnei *Parīzes konvencijā*. Tai pat laikā ģeogrāfiskās izcelsmes norādes legāļdefinīcija ir ar plašāku saturu kā *TRIPS līgumā* ietvertā ģeogrāfiskās norādes definīcija⁷¹³. *TRIPS līgumā* regulēto ģeogrāfisko norāžu gadījumā nepietiekami konkrētajam apzīmējumam norādīt uz preču ģeogrāfisko izcelsmi noteiktā ģeogrāfiskā vietā, bet nepieciešama ir arī otra priekšnoteikuma izpilde, proti, preču īpašībām jābūt būtiski saistītām ar noteiktu ģeogrāfisko izcelsmi. Šo iemeslu dēļ katra ģeogrāfiskā norāde *TRIPS līguma* izpratnē ietver ģeogrāfiskās izcelsmes norādi likuma *Par preču*

⁷¹² Baltvilka M., Greivulis J. Intelektuālā īpašuma aizsardzība. Patentzinību pamati. R.: Izdevniecība RTU, 2006. – 78. lpp.

⁷¹³ Ancītis J. Par ģeogrāfisko norāžu aizsardzību. *Latvijas Vēstnesis*, pielikums *Jurista vārds*, 2000. 14. novembris, nr. 35

zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm 1. panta 10. punktā ietvertās ģeogrāfiskās izcelsmes norādes legāļdefinīcijas izpratnē, tādēļ pamatots literatūrā norādītais viedoklis, ka šī “likuma noteikumu kontekstā jēdziens “ģeogrāfiskās izcelsmes norāde” aptver arī tādas ģeogrāfiskās norādes, kuras definētas TRIPS”⁷¹⁴.

Tādējādi, likums *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* aptver abos Latvijai saistošajos daudzpusējos līgumos kā *Parīzes konvencija* un *TRIPS līgums* lietotos terminus attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību.

Tomēr nevar uzskatīt, ka likums *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* vispār neregulē tādas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, kas attiecas uz precēm vai pakalpojumiem, kuru specifiskās īpašības radušās pateicoties norādē atspoguļotajai ģeogrāfiskajai izcelsmei. Gadījumā, ja konkrētajām precēm vai pakalpojumiem patērētāju vai tirgus dalībnieku uztverē piemīt īpaša kvalitāte vai speciālas īpašības, ģeogrāfiskās izcelsmes norādes lietošana pieļaujama tikai saistībā ar šīm precēm un pakalpojumiem, proti, precēm vai pakalpojumiem, kam ir attiecīgā kvalitāte vai īpašības, kā to nosaka šī likuma 41. panta otrā daļa.

Jāpiezīmē, ka šāda viedokļa pamatotību apstiprina likumā ietvertā ģeogrāfiskās izcelsmes norādes legāļdefinīcija, kurā akcentēts, ka apzīmējums, no kā sastāv vai kas ietverts ģeogrāfiskās izcelsmes norādē, var norādīt arī uz attiecīgo preču vai pakalpojumu “raksturu vai īpašībām, kas saistītas ar šo izcelsmi”. Šī piebilde tomēr disonē ar legāļdefinīcijas sākumu, saskaņā ar kuru pietiekami ģeogrāfiskās izcelsmes norādē ietvertajam apzīmējumam norādīt uz preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi, līdz ar to legāļdefinīcijā ietvertā piebilde par preču vai pakalpojumu “raksturu vai īpašībām, kas saistītas ar šo izcelsmi” ir ne vien nevajadzīga, bet arī maldinoša, jo **var radīt kļūdainu iespaidu** par preču vai pakalpojumu īpašību saistības nepieciešamību ar ģeogrāfisko izcelsmi kā priekšnoteikumu, lai konkrēto apzīmējumu atzītu par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi.

Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu legāļdefinīcijā atspoguļotās preču vai pakalpojumu saistības ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādē atspoguļoto ģeogrāfisko izcelsmi vērtējumu regulē likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 42. pants. Šī panta pirmā daļa nosaka, ka preču izcelsmi nosaka pēc to ražošanas vietas vai pēc šo preču galveno izejvielu vai galveno komponentu izcelsmes vietas; savukārt pakalpojumu izcelsmi nosaka pēc pakalpojumu sniedzējas personas atrašanās vietas saskaņā ar uzņēmumu reģistru vai pēc to fizisko personu pilsonības vai pastāvīgās dzīvesvietas, kuras faktiski nosaka uzņēmuma komercdarbību un pārvaldi. Jāatzīmē, ka šī norma **nav piemērojama attiecībā uz trešo valstu** (ne-ES dalībvalstu) ģeogrāfiskās izcelsmes

⁷¹⁴ Ancītis J. Par ģeogrāfisko norāžu aizsardzību. *Latvijas Vēstnesis*, pielikums *Jurista vārds*, 2000. 14. novembris, nr. 35

norādēm, jo ar to apzīmēto preču izcelsme tiek noteikta atbilstoši *Modernizētā muitas kodeksa*⁷¹⁵ 36. pantam, kas saskaņā ar *Modernizētā muitas kodeksa* pielikumā esošo korelācijas tabulu atbilst iepriekš spēkā bijušā *Kopienas muitas kodeksa*⁷¹⁶ 23-24. pantiem, un kā Regulas norma nav pārņemama Latvijas normatīvajos aktos.

Turpinot minētā likuma 42. panta pirmās daļas regulējumu, šī panta otrā daļa paredz vērtēšanas kritērijus ar konkrēto apzīmējumu apzīmēto preču vai pakalpojumu izcelsmes noteikšanai:

“[v]ērtējuma kritērijus nosaka atsevišķi katram gadījumam atkarībā no to ietekmes uz attiecīgo preču vai pakalpojumu reputāciju; ņemot vērā šo reputāciju un patērētāju uztveri, vietēja un reģionāla rakstura ģeogrāfiskās izcelsmes norādes var uzskatīt par patiesām, ja tās attiecībā uz preču vai pakalpojumu izcelsmi ir patiesas, vērtējot attiecībā uz plašāku reģionu vai valsti kopumā”.

Ārpus ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības ir tādi ģeogrāfiski nosaukumi un apzīmējumi, kuri netiek uztverti saistībā ar ģeogrāfisko izcelsmi vai arī, ja arī norāda uz šādu izcelsmi, tomēr zaudējuši savu sākotnējo nozīmi un kļuvuši par vispārpieņemtiem preču vai pakalpojumu veidu nosaukumiem, kā paredzēts likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 40. panta trešajā daļā, un proti:

“[ģ]eogrāfiskie nosaukumi un ģeogrāfiska rakstura apzīmējumi, kurus patērētāji un tirgus dalībnieki neuztver saistībā ar preču vai pakalpojumu specifisko izcelsmi, nav uzskatāmi par ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm šā likuma izpratnē un netiek aizsargāti; tai skaitā tādi apzīmējumi, kuri gan atbilst ģeogrāfiskās izcelsmes norādes definējumam, bet Latvijas teritorijā zaudējuši savu sākotnējo nozīmi un kļuvuši par vispārpieņemtiem preču vai pakalpojumu veidu nosaukumiem”.

Šādi apzīmējumi netiek aizsargāti kā ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, taču to aizsardzība iespējama ar preču zīmju tiesībām un/vai negodīgas konkurences aizlieguma normām, ja konkrētais apzīmējums ir pietiekami atšķirtspējīgs, lai veiktu preču zīmes funkciju (skat. darba 1.6. apakšnodaļu).

Likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 40. panta trešā daļa līdz ar to atspoguļo ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiesībās labi zināmo principu, ka “šī aizsardzības veida [aizsardzība pret maldinošu lietošanu – autora piebilde] izšķirošais tests ir, vai patērētāji tiešām saprot ģeogrāfiskās izcelsmes norādi kā norādi uz attiecīgo produktu ģeogrāfisko izcelsmi”⁷¹⁷.

⁷¹⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 450/2008, ar ko izveido Kopienas Muitas kodeksu (Modernizētais muitas kodekss). *Oficiālais Vēstnesis*, L 145, 04/06/2008 Lpp. 0001 - 0064

⁷¹⁶ Padomes Regula (EEK) Nr. 2913/92 par Kopienas Muitas kodeksa izveidi. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 02/04. sēj., 307./356. lpp.

⁷¹⁷ Baecmer L. The International Protection of Geographical Indications. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Wiesbaden, Germany, October 17 and 18, 1991. Geneva: WIPO, 1992. – p. 25

Šī norma arī atbilst Latvijas starptautiskajām saistībām, jo atbilstoši *TRIPS līguma* 24. panta devītajai daļai Latvijai nav pienākuma aizsargāt tādas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, kas kļuvušas par sugas vārdiem.

Ceturtkārt, likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* IX nodaļas noteikumi attiecas gan uz Latvijas, gan uz ārvalstu ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm.

Saskaņā ar likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 40. panta pirmo daļu ģeogrāfiskās izcelsmes norādes neatkarīgi no to izcelsmes (piederības) valsts tiek aizsargātas Latvijā tādā pašā kārtībā, kā Latvijas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, un *vice versa*, proti, Latvijas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes tiek aizsargātas kā ārvalsts ģeogrāfiskās izcelsmes norādes. Šo secinājumu apstiprina ģeogrāfiskās izcelsmes norādes legāļdefinīcija (likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 1. panta 10. punkts), kas neparedz ierobežojumus ārvalsts ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzībai un neizšķir atšķirības starp Latvijas un ārvalsts ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, un likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* IX nodaļā esošās normas, kuras neparedz nekāda veida īpatnības attiecībā uz Latvijas vai ārvalsts ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību, nosakot vienādu regulējumu visām ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm neatkarīgi no to izcelsmes valsts. Šāda aizsardzības kārtība atbilst vispārpieņemtajai ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības izpratnei un pastāv tādās valstīs kā Vācija un Šveice, kurās līdzīgi kā Latvijā ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība tiek veikta bez reģistrācijas vai citu jebkādu formalitāšu ievērošanas (darba 1.5. apakšnodaļa).

Tādējādi, jebkurš ģeogrāfiskais apzīmējums, kas uzskatāms par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi saskaņā ar tās legāļdefinīciju (likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 1. panta 10. punkts), tiek aizsargāts Latvijā kā ģeogrāfiskās izcelsmes norāde neatkarīgi no tās izcelsmes (piederības) valsts.

Kā redzams no augstāk izpētītajiem ģeogrāfiskās izcelsmes norādes legāļdefinīcijas elementiem, katrs no šiem elementiem ir juridisks kritērijs, kas kalpo attiecīgā ģeogrāfiskā apzīmējuma atbilstības izvērtēšanai ģeogrāfiskās izcelsmes norādes legāļdefinīcijai un sekojoši – ģeogrāfiskās izcelsmes norādes statusam. Šīs tēzes pamatotību apstiprina tas, ka katrs no šiem elementiem pamatojas uz likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* noteikumiem un jo sevišķi - uz šī likuma 1. panta 10. punktā ietverto ģeogrāfiskās izcelsmes norādes legāļdefinīciju. Tieši no juridiskā viedokļa ģeogrāfiskās izcelsmes norādes elementi -, tostarp, apzīmējumi, kuri var būt par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi; saistība ar konkrēto ģeogrāfisko vietu; preces vai pakalpojumi, uz kurām var attiekties šīs norādes; preču vai pakalpojumu ģeogrāfiskās izcelsmes novērtēšana – tiesību literatūrā vērtēti kā juridiski kritēriji gan

attiecībā uz starptautiskajiem līgumiem⁷¹⁸, gan nacionālo regulējumu⁷¹⁹. Tādēļ kā pilnīgi neatbilstošs ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiesībām un likumam *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* vērtējams Dr.iur. Laura Rasnača promocijas darbā paustais viedoklis, kas izvirzīts aizstāvēšanai kā viena no promocijas darba tēzēm⁷²⁰, ka

“[a]r ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm [...] saistīto lietu sarežģītību raksturo fakts, ka šo strīdu iztiesāšanas ietvaros tiesām pēc būtības jāvērtē dažāda veida “nejuridiska” rakstura apstākļi. Ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm saistītu strīdu gadījumā tie var būt šo norāžu aizsardzības objekti, to ražošanas metodes un īpašību nianšes, arī ietekme uz patērētāju uztveri un atšķirības no citiem dizainparaugiem un preču zīmēm”⁷²¹.

Īpaši pasvītrojams saistībā ar šo viedokli, ka, tā kā dizainparaugs ir izstrādājuma vai tā daļas ārējais veidols (*Dizainparaugu likuma*⁷²² 1. panta 1. punkts), tas nav vispār saistīts ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, kas ir attiecīgs ģeogrāfisks apzīmējums, un tādā veidā nekādas atšķirības starp šiem abiem objektiem strīdos netiek vērtētas. “Ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm saistītu strīdu gadījumā” netiek arī vērtētas “atšķirības [...] no preču zīmēm”, bet gan tas, vai konkrētais apzīmējums atbilst ģeogrāfiskās izcelsmes norādes legāļdefinīcijai vai neatbilst; vai konkrētā preču zīme reģistrējama vai, ja tā jau reģistrēta, tās reģistrācija tiesiska. Līdz ar to nav pamata ģeogrāfiskās izcelsmes norādes elementus raksturot kā “nejuridiska” rakstura apstākļus, jo tie ir juridiski kritēriji, pēc kuriem jāvadās ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm saistītu strīdu risināšanā.

3.2. Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības principi (IX nodaļa)

Atbilstoši likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 40. panta pirmajai daļai ģeogrāfiskās izcelsmes norādes Latvijā saskaņā ar šī likuma IX nodaļas noteikumiem tiek aizsargātas bez to reģistrācijas, proti, ar brīdi, kad tās atbilst ģeogrāfiskās izcelsmes norādes legāļdefinīcijai, kura ietverta šī likuma 1. panta 10. punktā. Aizsardzības bez reģistrācijas noteikums *per se* izriet arī no tā, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norādes aizsargājamas atbilstoši normām par negodīgas konkurences aizliegumu, kas pamatojas uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu neregistrēšanas principu (skat. nākamo apakšnodaļu). Aizsardzība bez reģistrācijas raksturīga tam aizsardzības

⁷¹⁸ Gevers F. Topical Issues of the Protection of Geographical Indications. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications in the Worldwide Context. Eger, Hungary, October 24 and 25, 1997. Geneva: WIPO, 1999. – p. 149-153

⁷¹⁹ Mittal D.P. Taxmann's Trade Marks, Passing-Off & Geographical Indications of Goods. Law And Procedure. New Delhi: Taxmann Allied Services (C.P.) Ltd, 2002. - p. 1292-1295

⁷²⁰ Rasnačs L. Jurisdikcija un tās noteikšana civiltiesiska rakstura lietās. Promocijas darbs, aizstāvēts 2010. gada 15. aprīlī Latvijas Universitātē. R., 2009. – 183. lpp.

⁷²¹ Rasnačs L. Jurisdikcija un tās noteikšana civiltiesiska rakstura lietās. Promocijas darbs, aizstāvēts 2010. gada 15. aprīlī Latvijas Universitātē. R., 2009. – 125. – 126. lpp., 183. lpp.

⁷²² Dizainparaugu likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2004, 17. novembris, nr. 183

veidam, kādā tiek aizsargātas autortiesības⁷²³, kuru piederības apliecināšanai atbilstoši *Autortiesību likuma*⁷²⁴ 2. panta trešajai daļai nav nepieciešama reģistrācija, darba speciāla noformēšana vai kādu citu formalitāšu ievērošana.

Kā iepriekš literatūrā norādījis šo rindu autors, likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 40. panta pirmajā daļā neprecīzi norādīts uz to, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norādes tiek aizsargātas ar šī likuma IX nodaļas noteikumiem, jo ģeogrāfiskās izcelsmes norādes legāļdefinīcija atrodas citā šī likuma nodaļā, proti, I nodaļā; atbilstoši šī likuma 2. panta trešajai daļai un 43. panta pirmajai daļai papildus šim likumam ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu lietošanas un aizsardzības noteikumus reglamentē arī citi normatīvie akti⁷²⁵; papildu var minēt arī šī likuma 6. panta pirmo daļu: absolūto pamatojumu preču zīmes neregistrējamībai skaitā ir pamatojumi, kas saistīti ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm (darba 3.4. apakšnodaļa); preču zīmju tiesiskās aizsardzības līdzekļu *mutatis mutandis* piemērošana (šī likuma 43. panta trešā daļa). Līdz ar to neprecīzā likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 40. panta pirmās daļas formulējuma dēļ kategoriski nevar pievienoties viedoklim, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību “nosaka īpaši tām veltīta LPZ/99 IX nodaļa (40.–43.pants)”, kura tādējādi atbilstoši šim viedoklim funkcionē atrauti no pārējiem šī likuma noteikumiem, kas neietilpst šajā nodaļā⁷²⁶.

Saistībā ar šī likuma 40. pantu jāatzīmē, ka ar Latvijas iestāšanos Eiropas Savienībā 2004. gada 01. maijā Latvijai kļuva saistošas regulas, kuras paredz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību ES līmenī ar reģistrāciju (skat. darba 2. nodaļu). Šī iemesla dēļ pēc Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā nevar pilnībā atbalstīt viedokli, ka Latvijā ģeogrāfiskās izcelsmes norādes tiek aizsargātas bez reģistrācijas⁷²⁷, neatrunājot Latvijā kā ES dalībvalstī pastāvošo ES ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu sistēmu.

Kā nosaka likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 40. panta otrā daļa,

“[s]askaņā ar Latvijai saistošu starptautisko līgumu noteikumiem var ieviest īpašu aizsardzības kārtību attiecībā uz noteiktu veidu ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm vai attiecībā uz noteiktu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu sarakstu. Ministru kabinets nosaka aizsardzības un reģistrācijas

⁷²³ Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 29. lpp.; Rozenfelds J. Intelektuālais īpašums. Otrais, labotais un papildinātais izdevums. R.: Zvaigzne ABC, 2008. - 228.-229. lpp.

⁷²⁴ Autortiesību likums: LR likums. *Vēstnesis*, 2000. 27. aprīlis, nr. 148/150

⁷²⁵ Mantrovs V. Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpuma pārtraukšana prasības tiesvedības kārtībā Latvijā. *Likums un Tiesības*, 2007, 9. sēj., nr. 8 (96). - 230. – 231. lpp.

⁷²⁶ Latvijas Republikas Augstākās tiesas apkopojums “Par tiesu praksi strīdos par tiesībām uz preču zīmi”, 2007.-2008.g. - 34. lpp.
<http://www.at.gov.lv/files/docs/summaries/2008/galigais%20precu%20zimes%202023%2004%2008.doc>[skatīts 2010. gada 15. februārī]

⁷²⁷ Judinska I. Overview (June 2004). Intellectual property – Latvia. Pieejams: <http://www.internationallawoffice.com/overview.cfm?country=Latvia&workareas=Intellectual%20Property> [skatīts 2007. gada 11. martā]

kārtību attiecībā uz lauksaimniecības un pārtikas produktu ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm vai to sarakstu”.

Rīkojoties atbilstoši šajā normā ietvertajam deleģējumam, Ministru kabinets (MK) izdeva noteikumus nr. 460, kuri regulē kārtību, kā Latvijas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes var pieteikt reģistrācijai ES regulās⁷²⁸. Jāpiezīmē, ka šādu normatīvo aktu pieņemšanas nepieciešamība piemērojamās ES Regulās attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību *expressis verbis* noteikta divās Regulās (*Pārtikas produktu Regulas* 5. panta ceturrtā līdz astotā daļa, *Vienotās TKO Regulas* 118.f pants), savukārt *Alkoholisko dzērienu Regulas* gadījumā - netieši izriet no šīs Regulas noteikumiem par attiecīgās ģeogrāfiskās izcelsmes norādes reģistrācijas pieteikuma iesniegšanu ES dalībvalstu iestādēs (*Alkoholisko dzērienu Regulas* 17. panta otrā daļa). Tā kā šie MK noteikumi vairs neatbilda pašreizējam ES regulējumam, ņemot vērā spēkā stājušās minētās Regulas, radās nepieciešamība izdarīt grozījumus šajos noteikumos paredzētajā kārtībā⁷²⁹, kā rezultātā šie MK noteikumi tika nomainīti ar jauniem MK noteikumiem nr. 126⁷³⁰, kuros arī uz doto brīdi nepieciešams izdarīt grozījumus, aizstājot *Regulu nr. 1493/99* ar pašreiz spēkā esošo *Vienoto TKO Regulu*.

Tai pat laikā jāievēro, ka grozījumos MK noteikumos nr. 126, kuri stāsies spēkā ar 2011. gada 01. janvāri, paredzēts svītrot atsauces uz cenrādi saistībā ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādes reģistrāciju un iebilduma izvērtēšanu (MK noteikumu nr. 126 12. un 20. punkti, 1. pielikums)⁷³¹, jo atbilstoši 2009. gada 12. novembra likuma *Grozījumi Pārtikas aprites uzraudzības likumā* 1. pantam ar *Pārtikas aprites uzraudzības likuma* 4. panta piecpadsmito daļu, kas spēkā stāsies ar 2011. gada 01. janvāri⁷³², šis cenrādis aizstāts ar valsts nodevas maksājumiem, nosakot tos atsevišķos MK noteikumos⁷³³. Uzmanības vērts saistībā ar *Pārtikas aprites uzraudzības likuma* 4. panta piecpadsmito daļu ir tas apstāklis, ka šī norma paredz valsts nodevu “[p]ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādes reģistrāciju, par iebilduma paziņojuma lēmuma izsniegšanu un par ģeogrāfiskās izcelsmes norādes grozījuma reģistrāciju” nepaskaidrojot, ka tas attiecas nevis uz visām ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, kas tiek aizsargātas Latvijā, bet gan vienīgi uz tām, kuras reģistrējamas atbilstoši *Pārtikas produktu Regulai*, *Alkoholisko dzērienu Regulai* un *Vienotai TKO*

⁷²⁸ Lauksaimniecības un pārtikas produktu ģeogrāfisko norāžu reģistrācijas un aizsardzības kārtība: MK noteikumi nr. 460. *Latvijas Vēstnesis*, 2003. 22. augusts, nr. 116

⁷²⁹ Mantrovs V. Ģeogrāfisko norāžu aizsardzība atbilstoši Regulai nr. 110/2008. *Likums un Tiesības*, 2009, 11. sēj., nr. 1 (113). - 7. lpp.

⁷³⁰ Lauksaimniecības un pārtikas produktu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrācijas un aizsardzības kārtība: MK noteikumi nr. 126. *Latvijas Vēstnesis*, 2009. 17. februāris, nr. 126

⁷³¹ Grozījumi Ministru kabineta 2009.gada 10.februāra noteikumos Nr.126 "Lauksaimniecības un pārtikas produktu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrācijas un aizsardzības kārtība": MK noteikumi nr. 102. *Latvijas Vēstnesis*, 2010. 05. februāris, nr. 21

⁷³² Grozījumi Pārtikas aprites uzraudzības likumā: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2009. 01. decembris, nr. 188

⁷³³ Noteikumi par valsts nodevu par ģeogrāfiskās izcelsmes norādes reģistrāciju, iebilduma paziņojuma lēmuma izsniegšanu un ģeogrāfiskās izcelsmes norādes grozījuma reģistrāciju, kā arī valsts nodevas samaksas kārtību: MK noteikumi nr. 101. *Latvijas Vēstnesis*, 2010. 05. februāris, nr. 21

Regulai, kas tādējādi **var radīt maldinošu iespaidu** par šīs normas regulējuma objektu. Šo iemeslu dēļ **nepieciešams izdarīt grozījumus** *Pārtikas aprites uzraudzības likuma* 4. panta piecpadsmitajā daļā, paredzot, ka šī norma limitēta vienīgi ar tām ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, kuras pieteiktas reģistrācijai atbilstoši šīm Regulām.

Saistībā ar ES Regulām attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējumu attiecībā uz pārtikas un lauksaimniecības produktiem un ar to saistītajiem Latvijas normatīvajiem aktiem likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 41. pantam ar pēdējiem 2007. gadā izdarītajiem grozījumiem šajā likumā⁷³⁴ pievienota ceturtā daļa, saskaņā ar kuru “[s]aistībā ar lauksaimniecības un pārtikas produktiem aizliegts lietot norādes un apzīmējumus, kas ir pretrunā ar normatīvajiem aktiem, kuri reglamentē lauksaimniecības un pārtikas produktu ģeogrāfisko norāžu un izcelsmes nosaukumu aizsardzību”. Šī norma pēc būtības nesatur aizsardzības noteikumus, jo paredz to, ka jāievēro Regulās ietvertie noteikumi attiecībā uz šajā normā minētajiem preču veidiem.

Ģeogrāfisko norāžu aizsardzības principu saturs atspoguļots likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 41. pantā, saturot vairākus aizsardzības principus, kuri, kā tiks tālāk atspoguļots, atvasināti no negodīgas konkurences aizlieguma normām. Saskaņā ar likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 41. panta pirmo daļu

“[k]omercdarbībā ir aizliegts lietot nepatiesas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes vai jebkurus tādus ģeogrāfiskus nosaukumus vai ģeogrāfiska rakstura apzīmējumus, vai tiem līdzīgus apzīmējumus, kuru lietošana var izraisīt patērētāju maldinājumu attiecībā uz preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi”.

Šī norma paredz divu veidu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu izmantošanas aizliegumus.

Pirmā veida aizliegums attiecas uz aizliegumu izmantot ģeogrāfiskās izcelsmes norādes attiecībā uz precēm vai pakalpojumiem, kuru izcelsme nav saistīta ar norādē atspoguļoto ģeogrāfisko vietu, proti, aizliegums izmantot **nepatiesas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes**. Nepatiesu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu gadījumā, kā redzams no minētās normas, nav nepieciešams konstatēt, vai šīs norādes izmantotas nepatiesi tīši (apzināti), vai aiz neuzmanības, tādēļ nevar piekrist Georgija Poļakova viedoklim, ka nepatiess apzīmējums, ar ko viņš aptver, cita starpā, ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, saistāms vienīgi ar apzināti nepatiesām ziņām⁷³⁵.

Otra veida aizliegums attiecas uz aizliegumu izmantot tādas norādes, kuras, kaut patiesas, bet tomēr var maldināt patērētājus par ar tām apzīmēto preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi,

⁷³⁴ Grozījumi likumā “Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm”: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2007. 23. februāris, nr. 33

⁷³⁵ Nepatiess apzīmējums. Grām.: Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 196. – 197. lpp.

proti, “radīt priekšstatu, ka produkta izcelsme ir cita valsts, reģions vai vieta”⁷³⁶, respektīvi, aizliegums izmantot **maldinošas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes**, kas aktuāli homonīmo norāžu gadījumā (skat. darba 4.2.4. apakšnodaļu) un tādu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu izmantošanas gadījumos, kas var radīt patērētāju maldinājumu (viens no šādiem gadījumiem aplūkots tālāk saistībā ar Vācijas tiesu prakses lietu). Kaut literatūrā norādīts uz to, ka maldinošas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes aptver patiesas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes⁷³⁷, šim viedoklim nevar piekrist, jo ne vienmēr nepatiesas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes izmantošana novedīs pie patērētāju maldinājuma, tai pat laikā atbilstoši minētajai likuma normai šāda nepatiesa norāde aizliedzama pati par sevi. Jāatzīmē saistībā ar maldinošu norāžu lietošanu, ka Latvijas likums īsteno *Parīzes konvencijā* paredzētās maldinošās (misleading - angļ val.) norādes, nevis *Madrides vienošanās* paredzētās maldinošās (deceptive - angļu val.) norādes.

Likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 41. panta otrā daļa **īsteno Parīzes konvencijas noteikumus**, kuras 10. panta pirmā daļa paredz aizsardzību pret nepatiesu norāžu izmantošanu, paredzot preču ar nepatiesām norādēm aizturēšanu importēšanas brīdī, savukārt 10.bis pants, it sevišķi trešās daļas 3. punkts - aizsardzību pret maldinošu norāžu izmantošanu. Kaut gan likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* **41. panta otrā daļa** nosaka, ka gadījumā, ja ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādi apzīmētajām precēm vai pakalpojumiem patērētāju uztverē piemīt **īpaša kvalitāte vai speciālas īpašības**, tad šādu norādi var izmantot tikai attiecībā uz šīm precēm vai pakalpojumiem, šī norma nav uzskatāma par būtisku pienesumu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzībai, jo atkārtoti šī panta pirmajā daļā ietvertu aizliegumu izmantot nepatiesas vai maldinošas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes. Turklāt, šāda norma izriet arī no Parīzes konvencijas 10.bis panta trešās daļas 3. punktā ietvertā aizlieguma izmantot tādas norādes, kuras varētu maldināt par preču raksturu, proti, šajā gadījumā – norādes, kuras tiek izmantotas attiecībā uz cita veida precēm, nekā uz tām, kurām “patērētāju uztverē piemīt īpaša kvalitāte vai speciālas īpašības”.

Bez tam, likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* **41. panta trešā daļa** paredz **papildu aizsardzību** tādām ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, kuras ir **plaši pazīstamas** un ar īpašu reputāciju patērētāju vai tirgus dalībnieku vidū, aizliedzot šādu norāžu izmantošanu pat gadījumos, kad tas neizraisa patērētāju maldināšanu, bet dod iespēju negodīgi izmantot ģeogrāfiskās izcelsmes norādes reputāciju vai tās atšķirtspēju vai nodarīt tām kaitējumu. Tai pat laikā jāatzīst, ka šī norma pēc savas būtības izriet no normām par negodīgas konkurences aizliegumu kopsakarā ar *Parīzes konvencijas* 10.bis pantu. Jāatzīmē kā minētās likuma normas trūkumu to, ka nedz šī norma, nedz citas likuma normas nenosaka vērtējuma kritērijus ģeogrāfiskās izcelsmes norādes atzīšanai

⁷³⁶ Maldinoša izcelsmes norāde. Grām.: Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 194. lpp.

⁷³⁷ Turpat.

par plaši pazīstamu, kaut gan šo likuma robu var aizpildīt ar šī paša likuma 8. panta noteikumiem attiecībā uz noteikumiem par plašās pazīstamības noteikšanu attiecībā uz preču zīmēm.

Saistībā ar šī likuma 41. panta trešo daļu, kas atspoguļota iepriekšējā rindkopā, jāatzīmē, ka **līdzīga norma ietverta** Vācijas *Likuma par preču zīmju un citu atšķirības apzīmējumu aizsardzību* 127. panta trešajā daļā, saistībā ar kuru Vācijas Federālā Augstākā tiesa konstatējusi, ka tā pēc būtības ir konkurences tiesību norma un “ietverta Preču zīmju likumā kā tieši negodīgas konkurences pārkāpums ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu ar īpašu reputāciju aizsardzībai, aizvietojojt Likuma pret Negodīgu konkurenci 1. pantu kā tiesisko pamatu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzībai tā piemērošanas robežās”⁷³⁸. Kā arī norādījusi Vācijas Federālā Augstākā tiesa saistībā ar Vācijas *Likuma par preču zīmju un citu atšķirības apzīmējumu aizsardzību* 127. panta trešo daļu, ko būtu pamatoti attiecināt arī uz līdzīga satura minēto Latvijas likuma 41. panta trešo daļu, minētā norma tulkojama plaši, tiekot piemērotai “ne vien, ja aizsargātā ģeogrāfiskās izcelsmes norāde lietota kā preču zīme; tikai reklāmas izmantošana reklāmas sauklī – kā šajā lietā – ir pietiekama”⁷³⁹. Šis secinājums bija par pamatu atzīt reklāmas saukli *Champagne saņem, maksā par dzirkstošo vīnu* (*Champagner bekommen, Sekt bezahlen* – vācu val.) attiecībā uz augstas kvalitātes datora pārdošanu par zemāku cenu kā aizsargātās ģeogrāfiskās izcelsmes norādes *Champagne* tiesību pārkāpumu, jo “atbildētājs izmantoja Champagne īpašo reputāciju, lai attēlotu savu produktu kā līdzīgi esošu ekskluzīvu ar atsauci uz (apgalvoto) salīdzināmo ekskluzivitāti”, kas ir negodīga⁷⁴⁰.

Kā redzams no likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 41. pantā ietvertajiem noteikumiem, tie pēc būtības pamatojas uz to aizsardzību, kas izriet no normām par negodīgas konkurences aizliegumu, proti, *Parīzes konvencijas* 10. pantu un 10.bis pantu, līdz ar to pat gadījumā, ja šie noteikumi nebūtu ietverti šajā likumā, līdzvērtīgu aizsardzību paredzētu nākamajā apakšnodaļā pētītās Latvijas likumu normas par negodīgas konkurences aizliegumu kopsakarā ar *Parīzes konvencijas* normām. Šo secinājumu apstiprina likums *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm*, kura 43. panta pirmā daļa paredz to, ka apzīmējumu lietošana komercdarbībā pretēji šā likuma 41. panta noteikumiem, kuri analizēti augstāk, atzīstama par negodīgas konkurences izpausmi, un par to paredzēta atbildība saskaņā ar normatīvajiem aktiem par negodīgu konkurenci, kā arī citiem normatīvajiem aktiem. Šī norma tādējādi atkārti šī likuma 2. panta trešo daļu, saskaņā ar kuru ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu lietošanas un aizsardzības noteikumus reglamentē arī citi normatīvie akti.

Paredzot aizsardzību ar negodīgas konkurences aizlieguma normām Latvija īstenojusi *Parīzes konvencijas* 10. panta un 10.bis panta, kā arī *TRIPS līguma* 22. panta otrajā daļā paredzētās

⁷³⁸ Vācijas Federālās Augstākās tiesas 2002. gada 17. janvāra spriedums lietā nr. I ZR 290/99. Citēts pēc 33 IIC 990-993 (2002)

⁷³⁹ Ibid.

⁷⁴⁰ Ibid.

saistības nodrošināt ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību pret to nepatiesu vai maldinošu lietojumu. Saistībā ar atbildību par ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpumu šo rindu autors norādījis, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norādes Latvijā var tikt aizsargātas gan civiltiesiskā kārtībā, gan administratīvi tiesiskā kārtībā, gan arī krimināltiesiskā kārtībā⁷⁴¹. Nākamajā apakšnodaļā sekojoši tiks pētīta ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpums no negodīgas konkurences regulējuma viedokļa, bet aiznākamajās – atbildības īpatnības, kas izriet no ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpuma saskaņā ar citiem normatīvajiem aktiem.

3.3. Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpums kā negodīgas konkurences izpausme

Negodīgas konkurences aizlieguma normām, kā pamatoti norādīts literatūrā, ir kompleks raksturs, iekļaujot civiltiesiskās, administratīvi tiesiskās un krimināltiesiskās normas, tai pat laikā šī aizsardzība nav viendabīga, jo regulē konkrētās attiecības, kas rodas saistībā ar intelektuālā īpašuma objektiem, līgumsaistībām un komersantu personiskajām tiesībām (piemēram, gods, reputācija)⁷⁴². Gan tiesību normas administratīvās un kriminālatbildības ietvaros, gan civiltiesiskās atbildības normas par negodīgas konkurences aizlieguma pārkāpumiem pamatojas uz legāļdefinīcijām, kas atspoguļotas *Konkurences likumā*, tādēļ ar *Konkurences likuma* regulējuma izpēti no ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības skatu punkta tiks uzsākta šī apakšnodaļa.

1997. gada 18. jūnija *Konkurences likuma* 22. pants ietvēra negodīgas konkurences aizlieguma normas, kas ar nebūtiskiem labojumiem pārņemtas pašreiz spēkā esošajā 1999. gada *Konkurences likuma* 18. pantā, kā rezultātā pamatoti būtu apgalvot, ka negodīgas konkurences aizlieguma regulējums kopš 1997. gada *Konkurences likuma* spēkā stāšanās līdz mūsdienām ir saglabājies nemainīgs, neskatoties uz likuma maiņu.

Konkurences likuma 18. panta pirmā daļa paredz, ka negodīga konkurence ir aizliegta, proti, paredz negodīgas konkurences aizliegumu. Šī panta otrā daļa nosaka negodīgas konkurences legāļdefinīciju, saskaņā ar kuru “[p]ar negodīgu konkurenci uzskatāmas darbības, kuru rezultātā tiek pārkāpti normatīvie akti vai godīgas saimnieciskās darbības paražas un ir radusies vai varētu rasties konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana”. Sekojoši, jebkura darbība, kas ir pretrunā godīgām rūpniecības vai tirdzniecības paražām, aizliedzama kā negodīgas konkurences izpausme. Šajā kontekstā nevar piekrist viedoklim, kas, kaut izteikts attiecībā uz Lietuvas negodīgas konkurences regulējumu, tomēr līdzīgās problemātikas dēļ to var attiecināt uz Latvijas likuma normu, ka negodīgas konkurences aizliegums var tikt piemērots kumulatīvi ar citām intelektuālā

⁷⁴¹ Mantrovs V. Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpuma pārtraukšana prasības tiesvedības kārtībā Latvijā. *Likums un Tiesības*, 2007, 9. sēj., nr. 8 (96). - 227. lpp.

⁷⁴² Еременко В.К. Законодательство о пресечении недобросовестной конкуренции капиталистических стран. М: ВНИИПИ, 1991. – с. 9

īpašuma normām⁷⁴³, jo negodīgas konkurences aizliegums *per se* veido intelektuālā īpašuma normas.

Konkurences likuma 18. panta trešā daļa satur atsevišķu negodīgas konkurences izpausmju gadījumus, un proti, “[n]egodīga konkurence var izpausties šādās darbībās, ja to rezultātā ir radusies vai varētu rasties konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana:

- 1) cita tirgus dalībnieka (eksistējoša, savu darbību izbeiguša vai reorganizēta) likumīgi lietota nosaukuma, atšķirības zīmju un citu pazīmju izmantošana vai atdarināšana, ja tas var maldināt attiecībā uz tirgus dalībnieka identitāti;
- 2) cita tirgus dalībnieka ražotās vai realizētās preces nosaukuma, ārējā izskata, marķējuma vai iepakojuma atdarināšana, preču zīmes izmantošana, ja tas var maldināt attiecībā uz preces izcelsmi;
- 3) nepatiesas, nepilnīgas vai izkropļotas informācijas izplatīšana par citu tirgus dalībnieku vai tā darbiniekiem, kā arī par šā tirgus dalībnieka ražoto vai realizēto preču saimniecisko nozīmi, kvalitāti, izgatavošanas veidu, īpašībām, daudzumu, noderīgumu, cenām, to veidošanas un citiem noteikumiem, kas var šim tirgus dalībniekam nodarīt zaudējumus;
- 4) cita tirgus dalībnieka komercnoslēpumu ietverošas informācijas iegūšana, izmantošana vai izplatīšana bez tā piekrišanas;
- 5) cita tirgus dalībnieka darbinieku ietekmēšana ar draudiem vai uzpirkšana, lai radītu priekšrocības savai ekonomiskajai darbībai, tādējādi nodarot šim tirgus dalībniekam zaudējumus.”

Tā kā *Konkurences likuma* 18. panta trešā daļa nosaka, ka negodīga konkurence “var” izpausties šajā normā atspoguļotajos gadījumos, jāizdara secinājums, ka šī norma satur neizsmeļošu negodīgas konkurences gadījumu uzskaitījumu, tādēļ pamatoti Administratīvā apgabaltiesa vienā no lietām atzina, ka minētā panta trešā daļa uzskaita tikai dažas no negodīgas konkurences darbībām un šo darbību uzskaitījums nav izsmeļošs⁷⁴⁴. Līdzīgs viedoklis pausts literatūrā norādot, ka likumā ievietots “arī dažu [negodīgas konkurences – autora piebilde] izpausmes veidu uzskaitījums”⁷⁴⁵. Lai gan šis viedoklis izdarīts par iepriekš spēkā bijušo 1997. gada 18. jūnija *Konkurences likumu*, taču tā kā pašreizējais un iepriekšējais *Konkurences likums* satur identisku negodīgas konkurences aizlieguma konstrukciju un praktiski identiskus noteikumus attiecībā uz negodīgas konkurences aizliegumu, tad šis viedoklis būtu pamatots arī attiecībā uz pašreizējo *Konkurences likumu*. Tā kā *Konkurences likuma* 18. panta trešā daļa satur neizsmeļošu negodīgas konkurences izpausmju uzskaitījumu, kas tādējādi paskaidro pirmajās divās daļās ietverto regulējumu, nevis paredz papildu regulējumu, nevar pievienoties viedoklim, ka šī norma “papildina” negodīgas konkurences aizlieguma izpratni, kas ietverta šī likuma 18. panta pirmajā un otrajā daļā⁷⁴⁶.

⁷⁴³ Jakutavičius M. Protection Against Unfair Competition in Cases of Product Imitation. Summary of doctoral dissertation. Vilnius, 2009. - p. 14-16

⁷⁴⁴ Administratīvās apgabaltiesas 2009. gada 16. novembra spriedums lietā nr. A42518706, 12. punkts. Nepublicēts

⁷⁴⁵ Zosule I. Konkurences likuma komentāri. Halifax: Baltic Economic Management Training Program, 1999. - 64. lpp.

⁷⁴⁶ Gesetz gegen den Unlauteren Wettbewerb (UWG). Kommentar. Herausgegeben von Dr. Henning Harte-Bavendamm; Dr. Franke Henning-Bodewig. München: Verlag C.H.Beck, 2004. - S. 258.

Ņemot vērā to, ka viena no negodīgas konkurences izpausmēm ir patērētāju maldināšana par preču izcelsmi (*Konkurences likuma* 18. panta trešās daļas 2. punkts), šī negodīgas konkurences izpausme attiecas uz jebkuru maldināšanu par preču izcelsmi, tātad ne vien uz preču zīmēm, bet arī uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, kuras abas ir izcelsmes norādes, kā secināts darba 1.2. apakšnodaļā. Tādēļ nevar pievienoties viedoklim, ka *Konkurences likuma* 18. panta trešās daļas 1. punkts un 2. punkts “saistīts ar preču zīmju aizsardzību”⁷⁴⁷, neatrunājot, ka preču zīmes nav vienīgais intelektuālā īpašuma tiesību objekts, ko aptver šīs normas. Tai pat laikā *Konkurences likuma* 18. pantā ietvertais negodīgas konkurences aizliegums attiecas uz visa veida ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, neizceļot vienu noteiktu norādi, kā, piemēram, Itālijas Finanšu akta 2004 4(49). pantā, kurā norādīts, tai skaitā, uz konkrētu norādi kā *Ražots Itālijā*⁷⁴⁸, kas literatūrā pilnīgi pamatoti ticis kritizēts, jo nav pamata izdalīt šo norādi no citu norāžu vidus⁷⁴⁹. Konkurences likums arī tāpēc pamatoti neizdala kādu atsevišķu norādi, vienādi aizsargājot visas norādes.

Jāņem vērā, ka tiktāl, ciktāl tas attiecas uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, *Konkurences likuma* 18. pants īsteno *Parīzes konvencijas* 10.bis pantu un *TRIPS līguma* 22. panta otro daļu, kas satur atsauci uz *Parīzes konvencijas* 10.bis pantu. *Parīzes konvencijas* 10.bis pantā paredzēts, ka *Parīzes konvencijas* dalībvalstis nodrošinās “iedarbīgu aizsardzību pret negodīgu konkurenci”, negodīgu konkurenci definējot šī panta otrajā daļā, kurā noteikts, ka “[j]ebkura ar konkurenci saistīta darbība, kas ir pretrunā godīgām rūpniecības vai tirdzniecības paražām, atzīstama par negodīgu konkurenci”. Šī panta trešā daļa tālāk nosaka atsevišķas aizliedzamās darbības, kuras tātad “ir pretrunā godīgām rūpniecības vai tirdzniecības paražām”, kuru skaitā ir arī “norādes vai apgalvojumi, kuru izmantošana komercdarbībā varētu maldināt sabiedrību par preču raksturu, izgatavošanas veidu, īpašībām, lietošanu vai daudzumu” (*Parīzes konvencijas* 10.bis panta trešās daļas 3. punkts). Tā kā ģeogrāfiskās izcelsmes norādes izmantošana uz precēm, kuras nav radušās šajā norādē atspoguļotajā vietā, ir šīs norādes nepatiesas izmantošana, tad šādas nepatiesas norādes izmantošanas gadījums var radīt patērētāju maldinājumu par preču īpašībām, proti, ka konkrētās preces radušās nevis norādē atspoguļotajā vietā, bet patiesībā citā ģeogrāfiskajā vietā, kaut gan jāņem vērā, kā norādīts iepriekš, ne visos gadījumos nepatiesas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes novedīs pie patērētāju maldinājuma. Šo iemeslu dēļ ar šādu atrunu var pievienoties literatūrā izteiktajam viedoklim, ka “[p]rodukti, kuri norāda uz nepatiesu ģeogrāfisko izcelsmi, parasti būtu akceptēta kā komercakts, kas neatbilst godīgām praksēm, un tādējādi ir negodīgas konkurences

⁷⁴⁷ Gesetz gegen den Unlauteren Wettbewerb (UWG). Kommentar. Herausgegeben von Dr. Henning Harte-Bavendamm; Dr. Franke Henning-Bodewig. München: Verlag C.H.Beck, 2004. - S. 260.

⁷⁴⁸ Itālijas Augstākās tiesas 2006. gada 20. janvāra spriedums. Citēts pēc 38 IIC 244-247 (2007)

⁷⁴⁹ Ferretti N. Italy: Criminal Code, Art.517; Financial Act 2004, Art.4(49) - "Made in Italy". 38 IIC 248 (2007)

izpaušme”⁷⁵⁰. Tai pat laikā nevar atbalstīt viedokli, ka negodīgas konkurences aizliegums saistāms ar labas ticības principu⁷⁵¹, ņemot vērā to, ka labas ticības princips, kā to raksturojis asoc. prof. Kaspars Balodis, saistāms ar no tiesību normas izrietošu subjektīvu tiesību ierobežošanu⁷⁵², kamēr negodīgas konkurences izpaušme pati par sevi ir prettiesiska darbība.

Tā kā *Parīzes konvencijas* 10.bis panta trešās daļas 3. punkts aptver visas maldinošas norādes un apgalvojumus, tad tā neaptver, kā jau pamatoti norādījis prof. *Georgs Hendriks Kristiāns Bodenhausens* (*Georg Hendrik Christiaan Bodenhausen*), “līdzīgas norādes vai apgalvojumus par preču izcelsmi vai vietu”⁷⁵³, kuras sekojoši nevar maldināt patērētājus. Bez tam, kā redzams no šīs normas formulējuma “varētu maldināt”, pārkāpuma konstatēšanai pietiekami konstatēt maldinājuma iespēju un nav vajadzības konstatēt reālu (notikušu) maldinājumu. Līdz ar to pilnīgi pamatoti literatūrā norādīts uz to, ka *Parīzes konvencijas* 10.bis panta trešā daļa aptver sajaucamu, nepatiesu un maldinošu ģeogrāfisko norāžu [ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu nozīmē šajā darbā lietotajā terminoloģijā – autora piebilde] izmantošanu”⁷⁵⁴. Šo secinājumu apstiprina arī *TRIPS līguma* 22. panta otrā daļa, kura attiecas uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu maldinošu lietošanu⁷⁵⁵ un *likuma Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 43. panta pirmā daļa, atzīstot ģeogrāfiskās izcelsmes norādes (*TRIPS līgumā* – ģeogrāfiskās norādes) nepatiesu vai maldinošu izmantošanu kā negodīgas konkurences izpaušmi.

Saistībā ar nepatiesu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu izmantošanu jāatzīmē, ka nepatiesas norādes, tostarp, aptver arī *Parīzes konvencijas* 10. pants, kas uz tām *mutatis mutandis* attiecina šīs konvencijas 9. panta noteikumus attiecībā uz preču aizturēšanu importēšanas brīdī, kas tādējādi paredz nepatiesu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizliegumu bez patērētāju maldinājuma iespējamības konstatēšanas.

Kā var secināt no iepriekšējās rindkopās atspoguļotās analīzes, tad atbilstoši *Parīzes konvencijas* normām neatbilstība godīgām rūpniecības un tirdzniecības paražām konstituē negodīgas konkurences izpaušmi **bez vajadzības papildu konstatēt**, kā šāda neatbilstība ietekmē konkurenci, respektīvi, vai radusies “konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana”, ko savukārt paredz *Konkurences likuma* 18. panta otrā daļa un arī trešā daļa. Līdz ar to *Konkurences likuma* 18. panta otrās daļas un trešās daļas prasība papildu darbībām pretēji godīgām saimnieciskās

⁷⁵⁰ Norrsjö L.G. Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. In book: Norrsjö L.G., Posa I.M. Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. Extended protection of geographical indications beyond wines and spirits : the TRIPs Council Negotiations. Stockholm: IFIM, 2004. – p. 58

⁷⁵¹ Rasnačs L. Jurisdikcija un tās noteikšana civiltiesiska rakstura lietās. Promocijas darbs, aizstāvēts 2010. gada 15. aprīlī Latvijas Universitātē. R., 2009. – 148. – 150. lpp.

⁷⁵² Balodis K. Ievads civiltiesībās. R.: Zvaigzne ABC, 2007. – 140. – 149. lpp.

⁷⁵³ Bodenhausen G.H.C. Guide to the Application of the Paris Convention for the Protection of Industrial Property As revised at Stockholm in 1967. Geneva: BIRPI, 1968. – p. 146

⁷⁵⁴ WIPO Intellectual Property Handbook : Policy, Law and Use. Second edition. Geneva: 2004, WIPO. – p. 125. Pieejams: WIPO mājas lapā: <http://www.wipo.int/about-ip/en/iprm/> [skatīts 2010. gada 15. maijā]

⁷⁵⁵ O'Connor B. Geographical Indications in National and International Law. Monographs in trade law: 6. Brussels: O'Connor, 2003. – p. 51

darbības paražām konstatēt “konkurences kavēšanu, ierobežošanu vai deformēšanu” ir pretrunā ar *Parīzes konvencijas* 10.bis panta otro daļu. Tādējādi, *Konkurences likuma* 18. panta otrās daļas un trešās daļas pareizajai piemērošanai kopsakarā ar *Parīzes konvencijas* 10.bis pantu būtu jāizdara secinājums, ka par neatbilstību godīgām saimnieciskās darbības paražām vai normatīvo aktu pārkāpumiem ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu gadījumā būtu atzīstama nepatiesa vai maldinoša ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu izmantošana.

Salīdzinot likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 41. pantā ietverto ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības saturu, kas pētīts iepriekšējā apakšnodaļā, ar *Konkurences likuma* 18. pantā ietverto negodīgas konkurences aizlieguma regulējumu kopsakarā ar *Parīzes konvencijas* 10.bis pantu, varētu secināt, ka negodīgas konkurences aizlieguma regulējums aptver 41. pantā ietvertos aizsardzības noteikumus, kas attiecas uz nepatiesu vai maldinošu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu izmantošanu. Tādējādi, aizsardzības noteikumi, kas ietverti šī likuma 41. pantā, atkārti *Konkurences likuma* 18. panta regulējumu, tai skaitā, to, ka jāievēro citas normas attiecībā uz lauksaimniecības un pārtikas produktiem, respektīvi, Regulas, kas ir saprotams jau no pašu šo Regulu esamības fakta, kaut uz to papildu norāda likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 41. panta ceturtā daļa. Tādējādi, likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 41. pantā ietvertais ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības saturs neparedz principiāli atšķirīgu regulējumu, salīdzinot ar *Konkurences likuma* 18. pantu, tādēļ likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 41. pantā ietvertās normas nevar uzskatīt par pienesumu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzībai.

Negodīgas konkurences aizlieguma pārkāpumus izskata tiesa (*Konkurences likuma* 18.¹ pants), kaut gan pirms 2008. gada 14. novembra grozījumu *Konkurences likumā*⁷⁵⁶ spēkā stāšanās šos pārkāpumus izskatīja gan tiesa, gan Konkurences padome. Tā kā tiesa atbilstoši *Konkurences likumam* var konstatēt negodīgas konkurences aizlieguma pārkāpumu, bet nevis uzlikt tiesisko pienākumu un naudas sodu, ko var izdarīt vienīgi Konkurences padome⁷⁵⁷, būtu **nepieciešams *Konkurences likumā* noteikt**, ka tiesa, izskatot negodīgas konkurences aizlieguma lietas, *mutatis mutandis* piemēro *Civilprocesa likuma* 30.² nodaļas normas.

Saistībā ar tiesā izskatāmajām lietām par negodīgas konkurences aizlieguma izpausmi attiecībā uz nepatiesu ģeogrāfiskās izcelsmes norādes lietošanu jānorāda uz *onus probandi* starp prasītāju un atbildētāju šādās lietās. Tā kā atbilstoši *Civilprocesa likuma* 93. panta pirmajai daļai prasītājam jāpierāda sava prasība, bet atbildētājam - savu iebildumu pamatotība, var pievienoties literatūrā izteiktajam viedoklim, ka “prasītājam jāpierāda, ka ģeogrāfiskās norādes [ģeogrāfiskās izcelsmes norādes nozīmē atbilstoši šajā darbā lietotajai terminoloģijai – autora piebilde] lietošana

⁷⁵⁶ Likums “Grozījumi Konkurences likumā”: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2008. 28. novembris, nr. 186

⁷⁵⁷ Mantrovs V. Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpuma pārtraukšana prasības tiesvedības kārtībā Latvijā. *Likums un Tiesības*, 2007, 9. sēj., nr. 8 (96). - 228. lpp.

īstenībā ir maldinoša”⁷⁵⁸. Tai pat laikā, jāatzīmē, ka patērētāju maldināšana nereti ir sarežģīti pierādāma, prasītājam šādās lietās **izdevīgāk** būtu atsaukties uz *Konkurences likuma* 18. panta otro daļu, kuras ietvaros būtu vienīgi jāpierāda tas, ka atbildētājs – nepatiesas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes lietotājs – izmantoja šo norādi, kas konstituētu neatbilstību godīgām saimnieciskās darbības paražām. Par pierādījumu šādos gadījumos varētu kalpot pati prece, kuras apzīmēšanā lietota nepatiesā norāde, un šādas preces pirkumu Latvijā apliecinoša kvīts vai dokuments, kas apliecina šādas preces izplatīšanu Latvijā, piemēram, reklāmas materiāli.

Jāpiezīmē, ka saskaņā ar Latvijas tiesu praksi Konkurences padome nav tiesīga konstatēt pārkāpumus preču zīmju aizsardzības jomā, kas ir tiesas kompetencē⁷⁵⁹, precīzāk sakot – Rīgas apgabaltiesas un LR Augstākās tiesas kompetencē. Tai pat laikā negodīgas konkurences lietas izskatīs rajona (pilsētas) tiesas, kuras nebūs tiesīgas skatīt preču zīmju aizsardzības lietas, tai skaitā, attiecībā uz tādām zīmēm, kas ietver ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, vai ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpuma lietas, kas ietilpst Rīgas apgabaltiesas un LR Augstākās tiesas kompetencē. Būtu tādēļ **saprātīgi noteikt**, ka arī **negodīgas konkurences lietas skatītu tās pašas tiesas**, kas izskata pārējo rūpnieciskā īpašuma objektu lietas, proti, Rīgas apgabaltiesa un LR Augstākās tiesa, nevis pilsētas (rajona) tiesas, kurām pašlaik nodota negodīgas konkurences lietu izskatīšana.

Ņemot vērā to, ka negodīgas konkurences aizlieguma izpaušmes konstatēšana ir tiesas kompetencē, savukārt *Konkurences likums* attiecas uz Konkurences padomes darbībām, **lietderīgi** būtu negodīgas **konkurences normas ietvert atsevišķā likumā**, kā to iepriekš pamatoti ierosinājis Georgijs Poļakovs attiecībā uz rūpnieciskā īpašuma lietām⁷⁶⁰, un kura nepieciešamību diktē arī tas, ka šīs normas vairs neattiecas uz Konkurences padomes kompetenci, kā rezultātā *Konkurences likuma* 18. pants un 18.¹ pants būtu pamats atsevišķa – negodīgas konkurences aizlieguma - likuma regulējumam. Šī darba ietvaros tomēr nav iespējams izstrādāt priekšlikumus šāda normatīvā akta redakcijai, jo negodīgas konkurences aizliegums aptver ne vien ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu pārkāpumus, bet arī citas negodīgas konkurences izpaušmes, kā rezultātā šādu priekšlikumu izstrādāšana izietu ārpus šī darba tematikas ietvariem, kas uzsver **tālāku pētījumu nepieciešamību**.

3.4. Aizsardzība ar preču zīmju tiesībām

Likums *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* satur virkni ierobežojumu tādu preču zīmju reģistrācijai, kas satur apzīmējumus, kas norāda uz preču vai pakalpojumu

⁷⁵⁸ Norrsjö L.G. Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. In book: Norrsjö L.G., Posa I.M. Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. Extended protection of geographical indications beyond wines and spirits : the TRIPs Council Negotiations. Stockholm: IFIM, 2004. – p. 58

⁷⁵⁹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2001. gada 10. janvāra spriedums lietā nr. SKC-20 [Zvaigzne ABC]. Grām.: Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedumi un lēmumi 2000. R.: Latvijas Tiesnešu mācību centrs, 2001. - 804.-808. lpp.

⁷⁶⁰ Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 30. lpp.; Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma īpašnieka tiesības. R.: 1999, Turība. - 70. lpp.

ģeogrāfisko izcelsmi, proti, satur ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, tādējādi paredzot ģeogrāfiskās izcelsmes norādes netiešu aizsardzību un, kā pamatoti norādīts literatūrā, iekļaujot tiesību normas, kas izriet no Direktīvas 89/104/EK un Direktīvas 2004/48/EEK⁷⁶¹. Tai pat laikā jāņem vērā, ka atbilstoši likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 5. panta pirmās daļas 3. punktam preču zīmes īpašnieks nav tiesīgs aizliegt citai personai komercdarbībā lietot patiesas norādes un ziņas par šīs personas preču un pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi, ja to lietošana atbilst godprātīgai ražošanas un komercdarbības praksei.

Saskaņā ar likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 6. panta pirmās daļas 2. punktu kā preču zīmi nevar reģistrēt apzīmējumus (ja tie reģistrēti, reģistrāciju saskaņā ar šā likuma noteikumiem var atzīt par spēkā neesošu), kam trūkst jebkādas atšķirtspējas attiecībā uz pieteiktajām precēm vai pakalpojumiem, kuru vidū var pieskaitīt tādas preču zīmes, kuras pilnībā sastāv no ģeogrāfiskas izcelsmes norādes. Bez tam, šī likuma 6. panta pirmās daļas 3. punkts un 7. punkts nosaka ierobežojumu tādu preču zīmju reģistrācijai, kas sastāv vienīgi no tādiem apzīmējumiem vai norādēm, kuras var izmantot komercdarbībā, lai apzīmētu attiecīgo ģeogrāfisko izcelsmi, vai kas var maldināt patērētājus par preču vai pakalpojumu raksturu, kvalitāti vai ģeogrāfisko izcelsmi u. tml. Paredzot šīs normas, Latvija attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību ir pilnībā transponējusi *Preču zīmju Direktīvu*, tostarp, tās 3. panta pirmās daļas c) punktu un g) punktu.

Saistībā ar minētajām normām kritiski vērtējams uzskats, ka “[p]areizi būtu bijis 6.panta pirmās daļas 3.punkta piemērošanas jautājumu nesaistīt ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādes definīciju. Preču zīme vai tās elements var patērētāju uztverē norādīt uz preču izcelsmes vietu 6.panta pirmās daļas 3.punkta izpratnē, pat ja tas neatbilst minētajai definīcijai”⁷⁶², jo gadījumā, ja konkrētais apzīmējums nenorāda uz ģeogrāfisko izcelsmi, tad nav pamata to saistīt ar šo normu. Tai pat laikā var arī pievienoties literatūrā izteiktajam viedoklim saistībā ar likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 6. panta pirmās daļas 7. punkta piemērošanu, ko varētu attiecināt uz visiem šajā panta pirmajā daļā ietvertajiem pamatojumiem, ka

“[š]ādu preču zīmju strīdu apstākļu vērtējumā var izmantot LPZ/99 40.–42.panta noteikumus par ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, jo ģeogrāfiskās izcelsmes norādes definīcija likuma 1.panta 10. punktā ļauj šīs normas piemērot jebkuram ģeogrāfiska rakstura apzīmējumam, kuru izmanto saistībā ar precēm vai pakalpojumiem, tātad arī attiecīgai preču zīmei vai tās elementam”⁷⁶³.

⁷⁶¹ Jarkina V. Franšīzes tiesiskais regulējums ārvalstīs un Latvijā. Promocijas darbs, aizstāvēts 2009. gada 27. aprīlī Latvijas Universitātē. R.: 2009. - 130. lpp.

⁷⁶² Latvijas Republikas Augstākās tiesas apkopojums “Par tiesu praksi strīdos par tiesībām uz preču zīmi”, 2007.-2008.g. - 34. – 35. lpp.
Pieejams: <http://www.at.gov.lv/files/docs/summaries/2008/galigais%20precu%20zimes%2023%2004%2008.doc>[skatīts 2010. gada 15. februārī]

⁷⁶³ Turpat. - 44. lpp.

Kā secinājis Senāts *Jermuk* lietā, šī likuma 6. panta pirmās daļas 3. punkta izpratnē “ģeogrāfiskais nosaukums nav reģistrējams kā preču zīme. Tikai atsevišķos gadījumos tas var tikt reģistrēts ar nosacījumu, ja tiek pierādīts, ka attiecībā uz precēm, ar kurām tas tiek saistīts, ģeogrāfiskās izcelsmes nosaukumam ir sekundārs raksturs”⁷⁶⁴. Kā redzams no šī Senāta secinājuma, tas ir **iekšēji pretrunīgs** divu iemeslu dēļ. **Pirmkārt**, ja ģeogrāfisko nosaukumu nevar reģistrēt kā preču zīmi, tad tas ir pretrunā ar tālāk norādīto, ka tomēr to var reģistrēt “atsevišķos gadījumos”. **Otrkārt**, nevar pastāvēt divas patērētāju izpratnes par to, ka konkrētais ģeogrāfiskais apzīmējums vienlaikus uztverams gan par preču zīmi, gan par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, otram no kurām ir “sekundārs raksturs”. Ja konkrētais apzīmējums netiek uztverts saistībā ar ģeogrāfisko izcelsmi, tad šajā gadījumā pamatoti būtu to raksturot nevis kā “sekundāro raksturu”, bet gan kā saistības zaudēšanu ar ģeogrāfisko izcelsmi, kā rezultātā atbilstoši likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 40. panta trešajai daļai šādi ģeogrāfiskie apzīmējumi, kurus patērētāji neuztver saistībā ar preču vai pakalpojumu specifisko izcelsmi, nav uzskatāmi par ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm.

Ņemot vērā to, ka ģeogrāfiskos nosaukumus var reģistrēt kā preču zīmes, ja tie veic preču zīmes funkciju, kā to iepriekš atzina EST *Windsurfing Chiemsee* lietā⁷⁶⁵, var pievienoties viedoklim, ka augstāk norādītais Senāta secinājums, ka “ģeogrāfiskais nosaukums nav reģistrējams kā preču zīme”, ir neprecīzs, jo “precīzāk būtu bijis atzīt, ka ne jau katrs ģeogrāfisks nosaukums nav reģistrējams kā preču zīme, bet tikai tāds, kuru var izmantot komercdarbībā preču vai pakalpojumu ģeogrāfiskās izcelsmes apzīmēšanai”⁷⁶⁶.

Saistībā ar augstāk norādīto Senāta secinājumu nevar pievienoties viedoklim, ka “EST šo absolūto pamatojumu [atteikumu reģistrēt ģeogrāfiskās izcelsmes norādi kā preču zīmi likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 6. panta pirmās daļas 3. punkta kontekstā – autora piebilde] motīvu skaidro citādi”⁷⁶⁷. Lai gan šī viedokļa pautējs nav norādījis, ko tieši EST skaidro citādi, tomēr varētu pieņemt, ka šī viedokļa autors to saskatījis tajā, ka “no attiecīgā *Preču zīmju Direktīva* – autora piebilde] noteikuma izriet, ka ģeogrāfiskiem nosaukumiem, kurus uzņēmumi [komersanti atbilstoši *Komerclikuma* izpratnei – autora piebilde] potenciāli var izmantot, jāpaliek brīvi pieejamiem šādiem uzņēmumiem attiecīgo preču ģeogrāfiskās izcelsmes norādīšanai. Tādējādi kompetentajai

⁷⁶⁴ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2003. gada 10. decembra spriedums civillietā nr. SKC-586 [*Jermuk*]. Npublicēts.

⁷⁶⁵ EST lieta: apvienotās lietas C-108/97 and C-109/97 *Windsurfing Chiemsee Produktions- und Vertriebs GmbH (WSC) v Boots- und Segelzubehör Walter Huber and Franz Attenberger* [1999] ECR I-02779, sprieduma 29. – 34. punkti, sprieduma 37. punkts

⁷⁶⁶ Latvijas Republikas Augstākās tiesas apkopojums “Par tiesu praksi strīdos par tiesībām uz preču zīmi”, 2007.-2008.g. - 33. lpp. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/files/docs/summaries/2008/galigais%20precu%20zimes%2023%2004%2008.doc>[skatīts 2010. gada 15. februārī]

⁷⁶⁷ Turpat.

institūcijai ir jāvērtē, vai ģeogrāfiskais nosaukums, kurš pieteikts reģistrācijai, apzīmē vietu, kas attiecīgo patērētāju grupas uztverē asociējas ar konkrēto preču kategoriju, vai arī ir pamats pieņemt, ka šāda asociācija var izveidoties nākotnē”⁷⁶⁸, un minētā “Direktīva nesaista minētā noteikuma piemērošanu vienīgi ar gadījumiem, kad pastāv faktiskā, šobrīd aktuāla, ilgstoša vai nopietna nepieciešamība atstāt apzīmējumu brīvu (šis EST vērtējums tāpat ir atturīgs, rezervēts pret Vācijas tiesu praksē šajos jautājumos pieņemto pieeju, ko sauc par '*Freihaltebedürfnis*' – nepieciešamība palikt brīvam)”⁷⁶⁹.

Izdarot minēto secinājumu, Senāts kategoriski norādījis, ka nevar reģistrēt par preču zīmi tādu apzīmējumu, kas veic ģeogrāfiskās izcelsmes norādes funkciju, tādējādi šāds Senāta secinājums saskan ar iepriekšējās divās rindkopās minēto EST nostāju, it sevišķi ņemot vērā to, ka Senāts nav piemērojamu EST noraidīto Vācijas tiesu praksē izstrādāto “*Freihaltebedürfnis*” teoriju par spiedošu nepieciešamību zīmei palikt brīvai kā pamatu preču zīmes atzīšanai par spēkā neesošu. Tādējādi, nav pamata apgalvot, ka Latvijas tiesu prakse atbalstījusi šaurāko – “*Freihaltebedürfnis*” - teoriju, nevis plašāko – EST- nostāju tādu preču zīmju atzīšanai par spēkā neesošām, kas satur ģeogrāfiskās izcelsmes norādes.

Augstāk citētajā lietā Senāts, vērtējot apelācijas instances tiesas spriedumu par preču zīmju “Jermuk” (“Džermuk”), kas apzīmē Armēnijā iegūtu minerālūdeni⁷⁷⁰, kas iepriekš analizēts no ģeogrāfiskās izcelsmes norādes legāļdefinīcijas viedokļa (darba 3.1. apakšnodaļa), secināja, ka apelācijas instances tiesa pareizi iztulkojusi un piemērojusi minēto normu, konstatējama, ka

“apstrīdēto preču zīmju attēlošanas veids ir vārdisks un tās sastāv vienīgi no apzīmējuma, kuru var izmantot komercdarbībā, lai apzīmētu preču ģeogrāfisko izcelsmi, tāpat satur ģeogrāfisko nosaukumu, t.i. pilsētas Džermukas Armēnijā nosaukumu (attiecīgi angļu un armēņu valodā)”⁷⁷¹.

Abstrahējoties no atsevišķām neprecizitātēm, kas rodas salīdzinot sprieduma aprakstošajā daļā atspoguļotos apelācijas instances tiesas secinājumus un Senāta sprieduma motīvu daļu, piemēram, ka viena no divām zīmēm ir kombinēta preču zīme, taču Senāts abu zīmju “attēlošanas veidu” raksturojis kā vārdisku, Senāts nav vērtējis, vai pamatots ir apelācijas instances tiesas secinājums, ka “Latvijas patērētāji apzīmējumu armēņu valodā uztver tikai kā zīmju kopumu”, kas ir **izšķirošs** pareizai likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 1. panta 10.

⁷⁶⁸ Latvijas Republikas Augstākās tiesas apkopojums “Par tiesu praksi strīdos par tiesībām uz preču zīmi”, 2007.-2008.g. - 33. lpp. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/files/docs/summaries/2008/galigais%20precu%20zimes%2023%2004%2008.doc>[skatīts 2010. gada 15. februārī]

⁷⁶⁹ Turpat - 34. lpp.

⁷⁷⁰ Lietas apstākļi detalizētāk atspoguļoti Latvijas Republikas Augstākās tiesas veiktajā tiesu prakses apkopojumā (Latvijas Republikas Augstākās tiesas apkopojums “Par tiesu praksi strīdos par tiesībām uz preču zīmi”, 2007.-2008.g. - 31.-35. lpp. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/files/docs/summaries/2008/galigais%20precu%20zimes%2023%2004%2008.doc>[skatīts 2010. gada 15. februārī]).

⁷⁷¹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2003. gada 10. decembra spriedums civillietā nr. SKC-586 [Jermuk]. Nepublicēts.

punkta (ģeogrāfiskās izcelsmes norādes legāldefinīcija) un 6. panta pirmās daļas 3. punkta piemērošanai.

Kā redzams no šīs lietas izklāsta Latvijas Republikas Augstākās tiesas apkopojumā, armēņu valodā attiecīgā apzīmējuma rakstība ir šāda⁷⁷²:

ՋԵՐՄՈՒԿ

Ja attiecīgajā preču zīmē šāds apzīmējums būtu vienīgais, tad rastos pamats apšaubīt, vai Latvijas patērētāji, kuru vairums pārvalda latviešu un krievu valodu, būs spējīgi, pirmkārt, izlasīt un tāpat saprast šo apzīmējumu kā “Džermuka”, un, otrkārt, saistīt šo apzīmējumu ar preču ģeogrāfisko izcelsmi šajā pilsētā Armēnijā, kura visticamāk nav pazīstama vairumam Latvijas patērētāju.

Tomēr būtiski atzīmēt, ka **minētais apzīmējums** armēņu valodā **nav vienīgais**, kas bijis attēlots apstrīdētajās preču zīmēs. Tā vārdiskā preču zīme ar reģ. nr. M 49 222, pieteikta reģistrācijai 28.06.2001., reģistrēta 20.03.2002. attiecībā uz *Nicas klasifikācijas* 32. preču klases precēm “Armēnijas izcelsmes minerālūdens”⁷⁷³ sastāv no viena vārdiskā apzīmējuma “Jermuk”, bet kombinētā preču zīme ar reģ. nr. M 49 223, pieteikta reģistrācijai 05.03.2003., reģistrēta 20.06.2003. attiecībā uz *Nicas klasifikācijas* 32. preču klases precēm “Armēnijas izcelsmes minerālūdens”⁷⁷⁴, kas ir reģistrēta kā etiķete, satur, tai skaitā, vārdisko apzīmējumu “Jermuk”, kas izpildīts ar identiska šrifta burtiem kā augstāk norādītais apzīmējums armēņu valodā. Līdz ar to saistībā ar šo lietu būtu neprecīzi apgalvot, ka “lietā par "JERMUK" zīmēm atklājas tāda īpatnība, ka Latvijas tiesas arī pilnīgi svešā valodā rakstītu apzīmējumu, kuru absolūtais vairākums Latvijas patērētāju nesaprastu, atzina par aprakstošu apzīmējumu, kas tikai raksturo minerālūdens ģeogrāfisko izcelsmi”⁷⁷⁵, jo minētajās zīmēs apzīmējums “Jermuk” bija atspoguļots latīņu burtiem, ko Latvijas patērētāji būtu spējuši vismaz izlasīt, ja ne uztvert tā nozīmi.

Kā šajā saistībā secinājusi EST attiecībā uz likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 6. panta pirmās daļas 3. punktā transponēto Direktīvas 89/104/EEK (šobrīd *Preču zīmju Direktīvas*) 3. panta pirmās daļas c) apakšpunktu, “šī norma principā neaizliedz ģeogrāfisku nosaukumu reģistrāciju, kuras nav zināmas attiecīgajām personām – vai vismaz

⁷⁷² Latvijas Republikas Augstākās tiesas apkopojums “Par tiesu praksi strīdos par tiesībām uz preču zīmi”, 2007.-2008.g. - 31. lpp. Pieejams:

<http://www.at.gov.lv/files/docs/summaries/2008/galigais%20precu%20zimes%2023%2004%2008.doc>[skatīts 2010. gada 15. februārī]

⁷⁷³ Preču zīmes “Jermuk” ar reģ. nr. M 49 222 reģistrācijas dati. Meklējums Valsts preču zīmju reģistrā. Pieejams: <http://www.lrpv.lv/database3/index.aspx?lang=LV&id=363&RecNr=M-01-1078> [skatīts 2010. gada 15. maijā]

⁷⁷⁴ Preču zīmes “Jermuk” ar reģ. nr. M 49 223 reģistrācijas dati. Meklējums Valsts preču zīmju reģistrā. Pieejams: <http://www.lrpv.lv/database3/index.aspx?lang=LV&id=363&RecNr=M-03-371>[skatīts 2010. gada 15. maijā]

⁷⁷⁵ Latvijas Republikas Augstākās tiesas apkopojums “Par tiesu praksi strīdos par tiesībām uz preču zīmi”, 2007.-2008.g. - 34. – 35. lpp.

Pieejams: <http://www.at.gov.lv/files/docs/summaries/2008/galigais%20precu%20zimes%2023%2004%2008.doc>[skatīts 2010. gada 15. februārī]

nezināmas kā ģeogrāfiskās vietas apzīmējumi – vai vārdus, kuri, ņemot vērā vietas veidu, ko tie apzīmē, šādas personas maz ticams, ka uzskatīs, ka attiecīgās preces ir tajā ražotas”⁷⁷⁶. Jāpiezīmē taisnības labad, ka Senāta spriedums pieņemts laikā, kad Latvija nebija pievienojusies ES un tātad šajā EST spriedumā veiktā Direktīvas interpretācija līdzīgi kā pati Direktīva Latvijas tiesām nebija saistoša, turklāt Senāts vienā no saviem spriedumiem atcēla apelācijas instances tiesas spriedumu uz tā pamata, ka tajā tika piemērots *TRIPS līgums* attiecībā uz preču zīmēm, kuras reģistrētas pirms *TRIPS līguma* spēkā stāšanās Latvijā⁷⁷⁷.

Līdz ar to bija pamats šajā lietā apsvērt likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 40. panta trešās daļas piemērošana, saskaņā ar kuru “[ģ]eogrāfiskie nosaukumi un ģeogrāfiska rakstura apzīmējumi, kurus patērētāji un tirgus dalībnieki neuztver saistībā ar preču vai pakalpojumu specifisko izcelsmi, nav uzskatāmi par ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm šā likuma izpratnē un netiek aizsargāti”. Šajā kontekstā pamatota ir LR Patentu valdes nostāja saistībā ar ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību no minētā likuma 6. panta pirmās daļas 7. punkta viedokļa, saskaņā ar kuru nepieciešams noskaidrot, vai konkrētais apzīmējums “izskatāmajā zīmē tiks uztverts kā noteiktas ģeogrāfiskas vietas nosaukums, un ja tas tā ir, vai attiecīgie patērētāji var uztvert, ka attiecīgo preču [...] izcelsme ir no šīs ģeogrāfiskās vietas [...]” un “vai attiecīgo preču izcelsme ir saistīta ar konkrēto ģeogrāfisko vietu [...]”⁷⁷⁸.

Arī citās valstīs nezināmu ģeogrāfisko vietu nosaukumi netiek aizsargāti kā ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, taču var tikt reģistrētas kā preču zīmes, piemēram, *Parma* Kanādā⁷⁷⁹ un *ASV*⁷⁸⁰. Saprotams, ka tātad Teksasas pilsētas *ASV* kā *Uncertain, Happy, Utopia, Noodle* vai *Cash* neviens neasociēs ar noteiktu ģeogrāfisko vietu⁷⁸¹, kas pasvītro nepieciešamību ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu gadījumos konstatēt, ka patērētāji saistīs preces vai pakalpojumus, kas apzīmēti ar konkrēto ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, ar šajā norādē atspoguļoto ģeogrāfisko vietu.

Tātad no šīs normas viedokļa apzīmējums “Jermuk”, ko Latvijas patērētāji spēs izlasīt, bet vairums Latvijas patērētāju nespēs uztvert šo apzīmējumu no semantiskā viedokļa, nevar tikt uzskatīts par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, taču **šādā kontekstā Senāts lietas apstākļus nevērtēja. Var pievienoties** šādas Senāta pieejas kritikai, saskaņā ar kuru “Latvijas tiesas arī

⁷⁷⁶ EST lieta: apvienotās lietas C-108/97 and C-109/97 *Windsurfing Chiemsee Produktions- und Vertriebs GmbH (WSC) v Boots- und Segelzubehör Walter Huber and Franz Attenberger* [1999] ECR I-02779, sprieduma 33. punkts

⁷⁷⁷ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2001. gada 31. janvāra spriedums lietā nr. SKC-33 [Moskovskaya]. Grām.: Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedumi un lēmumi 2000. R.: Latvijas Tiesnešu mācību centrs, 2001. - 809. - 815. lpp.

⁷⁷⁸ LR Patentu valdes Apelācijas padomes 2002. gada 13. septembra lēmums lietā nr. ApP/2002/WO 751 320 [PALERMO]. Pieejams: <http://www.lrpv.lv/index.php?lang=LV&id=33> [skatīts 2010. gada 29. janvārī]

⁷⁷⁹ [2001] 2 FC 536 Citēts pēc Gangjee D. *Protecting Geographical Indications as Collective Trademarks*. Tokyo: Inst. of Intellectual Property, 2006. – p. 33-34

⁷⁸⁰ 23 USPQ 2d 1894 (1992 TTAB) Citēts pēc Gangjee D. *Protecting Geographical Indications as Collective Trademarks*. Tokyo: Inst. of Intellectual Property, 2006. – p. 33-34

⁷⁸¹ Gangjee D. *Protecting Geographical Indications as Collective Trademarks*. Tokyo: Inst. of Intellectual Property, 2006. – p. 14

pilnīgi svešā valodā rakstītu apzīmējumu, kuru absolūtais vairākums Latvijas patērētāju nesaprastu, atzina par aprakstošu apzīmējumu, kas tikai raksturo minerālūdens ģeogrāfisko izcelsmi”, kas atšķiras no EST praksē pieņemtā⁷⁸². Šī problēma var attiekties arī uz pasaulē slavenām ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, kuras atsevišķās valstīs atpazīst nebūtiska patērētāju daļa kā, piemēram, *Parmigiano Reggiano* Zviedrijā atbilstoši Zviedrijas Augstākās administratīvās tiesas 2003. gada 26. marta spriedumam lietā nr. 5442-2000⁷⁸³.

Jāatzīmē, ka augstāk iztīrātājā tiesas lietā saistībā ar preču zīmēm “Jermuk” ilustrēta aktuāla problēma, ka par preču zīmi var tikt reģistrēts ģeogrāfiskais nosaukums, un “šāda preču zīme nepamatoti sniedz iespēju tās īpašniekam (tas var būt viens no šādu preču importētājiem, kā augstāk iztīrātājā “JERMUK” lietā) kavēt tādu pašu preču importu no citu personu puses”⁷⁸⁴, tādēļ šādu preču zīmju gadījumos zīmi jāatsaka reģistrēt vai tās reģistrācija jāatzīst par spēkā neesošu uz likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 6. panta pirmās daļas 3. punkta pamata. Šāds secinājums pamatojas uz EST atzīto sabiedrības interesi *Windsurfing Chiemsee* lietā⁷⁸⁵ atstāt šāda veida apzīmējumus brīvu visu personu brīvai izmantošanai⁷⁸⁶ un tātad neregistrēt to ne uz vienas personas vārda kā preču zīmi⁷⁸⁷, kas piemērojams attiecībā uz minēto absolūto preču zīmes neregistrējamības pamatojumu⁷⁸⁸. EST izdarītais secinājums par nepieciešamību atstāt apzīmējumu brīvu visu personu izmantošanai⁷⁸⁹ saistīts ar *Regulas Nr. 40/94*⁷⁹⁰ (zaudēja spēku ar tās normu kodificējošās *Kopienas preču zīmju Regulas* spēkā stāšanos) 7.

⁷⁸² Latvijas Republikas Augstākās tiesas apkopojums “Par tiesu praksi strīdos par tiesībām uz preču zīmi”, 2007.-2008.g. - 34. - 35.lpp.

Pieejams: <http://www.at.gov.lv/files/docs/summaries/2008/galigais%20precu%20zimes%2023%2004%2008.doc>[skatīts 2010. gada 15. februārī]

⁷⁸³ Norrsjö L.G. Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. In book: Norrsjö L.G., Posa I.M. Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. Extended protection of geographical indications beyond wines and spirits : the TRIPs Council Negotiations. Stockholm: IFIM, 2004. – p. 100

⁷⁸⁴ Latvijas Republikas Augstākās tiesas apkopojums “Par tiesu praksi strīdos par tiesībām uz preču zīmi”, 2007.-2008.g. - 35. lpp.

Pieejams: <http://www.at.gov.lv/files/docs/summaries/2008/galigais%20precu%20zimes%2023%2004%2008.doc>[skatīts 2010. gada 15. februārī]

⁷⁸⁵ EST lieta: apvienotās lietas C-108/97 and C-109/97 *Windsurfing Chiemsee Produktions- und Vertriebs GmbH (WSC) v Boots- und Segelzubehör Walter Huber and Franz Attenberger* [1999] ECR I-02779, sprieduma 25. punkts

⁷⁸⁶ EST lieta: C-191/01 P Office for Harmonization in the Internal Market (Trade Marks and Designs) v Wm. Wrigley Jr. Company [2003] ECR I-12447, sprieduma 30.-32. punkti. Šajā lietā atzītā doktrīna apstiprināta vēlākajos EST un PIT spriedumos (EST lieta: C-173/04 P *Deutsche SiSi-Werke GmbH & Co. Betriebs KG v Office for Harmonization in the Internal Market (Trade Marks and Designs)* [2006] ECR I-00551, sprieduma 62. punkts; VT lieta: T-207/06 *Europig SA v Office for Harmonization in the Internal Market (Trade Marks and Designs)* [2007] ECR II-01961, sprieduma 24. punkts; VT lieta: T-289/02 *Telepharmacy Solutions Inc. v Office for Harmonization in the Internal Market (Trade Marks and Designs)* [2004] ECR II-02851, sprieduma 42. punkts).

⁷⁸⁷ EST lieta: apvienotās lietas C-108/97 and C-109/97 *Windsurfing Chiemsee Produktions- und Vertriebs GmbH (WSC) v Boots- und Segelzubehör Walter Huber and Franz Attenberger* [1999] ECR I-02779, sprieduma 25. punkts; VT lieta: T-28/06 *Rheinfelsquellen H. Hövelmann GmbH & Co. KG v Office for Harmonization in the Internal Market (Trade Marks and Designs)* [2007] ECR II- 04413, sprieduma 18. punkts

⁷⁸⁸ Skat. pl.: Phillips J. Trade Mark Law and the need to Keep Free. 36 IIC 389-401 (2005)

⁷⁸⁹ EST lieta: C-191/01 P Office for Harmonization in the Internal Market (Trade Marks and Designs) v Wm. Wrigley Jr. Company [2003] ECR I-12447, sprieduma 30.-32. punkti

⁷⁹⁰ Padomes Regula (EK) nr. 40/94 par Kopienas preču zīmi. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 17/01. sēj., 146./180. lpp.

panta pirmās daļas 3. punktu, kas identisks *Direktīvas 89/104/EEK* (zaudējusi spēku ar tās normu kodificējošās *Preču zīmju Direktīvas* spēkā stāšanās) 3. panta pirmās daļas c) punktam, kas transponēts likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 6. panta pirmās daļas 3. punktā, ņemot vērā šīs Direktīvas normas un šīs likuma normas identisko formulējumu, ko apstiprina šī likuma informatīvajā atsaucē norādītais, ka šajā likumā iekļautas tiesību normas, kas, tostarp, izriet no minētās Direktīvas. Savukārt EST atzinusi pieejas pamatotību, ka secinājumi, kas izdarīti attiecībā uz minētās Regulas normām tiek attiecināti uz identiskām minētās Direktīvas normām un *vice versa*⁷⁹¹.

Papildus šo pamatojumu var saistīt ar šī likuma 6. panta pirmās daļas 1. punktu, proti, apzīmējums, kas nevar veidot preču zīmi, tas ir, apzīmējumus, kas neatbilst šā likuma 3.panta noteikumiem, jo šāds apzīmējums neļauj atšķirt viena uzņēmuma (komersanta *Komerclikuma* izpratnē) preces vai pakalpojumus no citu uzņēmumu (komersantu) precēm vai pakalpojumiem.

Tai pat laikā jāņem vērā, ka pēc EST *Windsurfing Chiemsee* lietas ES vairāk tikušas reģistrētas preču zīmes, kuras ietver ģeogrāfiskos nosaukumus kā *Sudan* un *Togo*, kas kritizēts literatūrā, norādot uz to, ka šādā veidā var tikt monopolizēti šie ģeogrāfiskie nosaukumi vienai personai, kaut gan nav izslēgts tas, ka arī šīs valstis var eksportēt preces, kas ražotas ar šādiem nosaukumiem⁷⁹². Līdzīga tendence vērojama ES dalībvalstīs, piemēram, Zviedrijā, kurā Zviedrijas Apelācijas Patentu tiesa akceptēja preču zīmes *Alaska* reģistrāciju attiecībā uz *Nicas klasifikācijas* 6. un 17. preču klasi, Dijon - uz *Nicas klasifikācijas* 9. preču klasi vai Nevada – uz *Nicas klasifikācijas* 9. 12., 18. un 28. preču klasēm⁷⁹³.

Pamatoti literatūrā norādīts, ka līdzīgi kā *TRIPS līgums* arī likums *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 6. panta pirmās daļas 10. punkts dod papildus tiesisko aizsardzību vīniem un stiprajiem (destilētajiem) alkoholiskajiem dzērieniem attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, kas apzīmē noteiktas izcelsmes alkoholiskos dzērienus, ja vīniem vai stiprajiem destilētajiem alkoholiskajiem dzērieniem nav šādas izcelsmes⁷⁹⁴.

LR Patentu valde atteikusi reģistrācijai pieteiktās figuratīvās preču zīmes ar vārdisku apzīmējumu “Sovetskoje Šampanskoje” (kiril.), pamatojoties uz likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 6. panta pirmās daļas 10. punktu⁷⁹⁵. Līdzīgi LR Patentu valde rīkojusies arī citu figuratīvu preču zīmju gadījumā, kas ietver ģeogrāfiskās izcelsmes norādi,

⁷⁹¹ EST lieta: C-251/95 *Sabel BV v Puma AG, Rudolf Dassler Sport* [1997] I-06191, sprieduma 13. punkts

⁷⁹² Norrsjö L.G. Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. In book: Norrsjö L.G., Posa I.M. Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. Extended protection of geographical indications beyond wines and spirits : the TRIPs Council Negotiations. Stockholm: IFIM, 2004. – p. 96-97

⁷⁹³ Ibid. – p. 95

⁷⁹⁴ Bitāns A. Preču zīmes tiesiskā aizsardzība Latvijā. Tiesību transformācijas problēmas sakarā ar integrāciju Eiropas Savienībā. Starptautiskās konferences materiāli. Rīga: LU Juridiskā fakultāte, 2002. - 241. lpp.

⁷⁹⁵ LR Patentu valdes mājas lapa. Pieejams: <http://www.lrpv.lv/index.php?lang=LV&id=33> [skatīts 2010. gada 15. maijā]

piemēram, ģeogrāfiskās izcelsmes norādes *Cognac* latviešu valodas modifikāciju “Konjaks” attiecībā uz reģistrācijai pieteiktajām zīmēm “KONJAKS ARARAT” un “KONJAKS Prazdņičnij-60”⁷⁹⁶. Nepieciešams piezīmēt, ka šāda delokalizējoša atruna, proti, paskaidrojums, kas tiek lietots kopā ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, lai apzīmētu preces veidu vai tipu⁷⁹⁷, “neatbrīvo no atbildības par šādu norāžu vai apzīmējumu nelikumīgu lietošanu”⁷⁹⁸.

Papildus augstāk minētajiem pamatojumiem likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 6. panta pirmās daļas 11. punkts paredz aizsargāto ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu attiecībā uz lauksaimniecības un pārtikas produktiem izmantošanas ierobežojumus, paredzot to, ka gadījumā, ja attiecīgiem produktiem nav attiecīgas izcelsmes vai izmantošana neatbilst normatīvajiem aktiem, šādu preču zīmju reģistrācija nav iespējama.

Kā pamatoti norādīts literatūrā, likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 6. panta pirmās daļas 10. punktā un 11. punktā ietvertie pamatojumi vienlaikus var būt pamats piemērot ES regulas, kas paredz aizsargātu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību (skat. darba 2.2. un tālākās apakšnodaļas), tādēļ, “[i]zlemjot strīdus, šādos gadījumos jāvadās pēc konkrētajiem aizsardzības noteikumiem, kas ietverti regulās”⁷⁹⁹.

Papildus likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 6. panta noteikumiem saskaņā ar šī likuma 32. panta ceturto daļu var atcelt tādas jau reģistrētas preču zīmes reģistrāciju, “ja tā rezultātā, ka preču zīmi pēc reģistrācijas saistībā ar precēm vai pakalpojumiem, kuriem tā reģistrēta, lietojis tās īpašnieks vai tā lietota ar īpašnieka piekrišanu, šī preču zīme var maldināt sabiedrību, īpaši attiecībā uz šo preču vai pakalpojumu raksturu, kvalitāti vai ģeogrāfisko izcelsmi”. Līdz ar to gadījumā, ja pēc zīmes reģistrācijas izveidosies situācija, ka reģistrētā zīme maldina patērētājus par preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi, šādas zīmes reģistrācija būtu atceļama uz minētās normas pamata.

Saistībā ar disklamāciju jāatzīmē, ka atsevišķi preču zīmes elementi var tikt izslēgti no aizsardzības ar īpašu norādījumu, t.i. disklamēti⁸⁰⁰, kas praksē tiek izmantots aizvien retāk⁸⁰¹. Vienīgā norma likumā *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm*, kas regulē disklamāciju, ir šī likuma 13. panta (preču zīmes ekspertīze) sestā daļa, saskaņā ar kuru, ja preču

⁷⁹⁶ LR Patentu valdes mājas lapa. Pieejams: <http://www.lrpv.lv> [skatīts 2010. gada 15. maijā]

⁷⁹⁷ Delokalizējoša atruna. Grām.: Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 187. lpp.

⁷⁹⁸ Turpat.

⁷⁹⁹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas apkopojums “Par tiesu praksi strīdos par tiesībām uz preču zīmi”, 2007.-2008.g. - 44.-45.lpp.

Pieejams: <http://www.at.gov.lv/files/docs/summaries/2008/galigais%20precu%20zimes%2023%2004%2008.doc> [skatīts 2010. gada 15. februārī]

⁸⁰⁰ Par disklamācijas ietekmi uz preču zīmes kopiespaidu skat.: Poļakovs G. Preču zīmju aizsardzības apjoms Latvijas tiesu un EST izpratnē (I). *Likums un Tiesības*, 2004, 6. sēj., nr. 7 (59). - 215.-216. lpp., 219. lpp.

⁸⁰¹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas apkopojums “Par tiesu praksi strīdos par tiesībām uz preču zīmi”, 2007.-2008.g., 17. lpp.

Pieejams: <http://www.at.gov.lv/files/docs/summaries/2008/galigais%20precu%20zimes%2023%2004%2008.doc> [skatīts 2010. gada 15. februārī]

zīmē iekļauti šā likuma 5.panta ceturtajā daļā minētie elementi, kurus, atsevišķi ņemot, nevar reģistrēt kā preču zīmes, un pastāv iespēja, ka preču zīmes reģistrācija izraisīs šaubas par piešķirto tiesību apjomu, Patentu valde, zīmi reģistrējot, minētos elementus ar īpašu norādījumu (disklamāciju jeb izslēgumu no aizsardzības) var izslēgt no aizsardzības. Tādējādi, kaut atbilstoši intelektuālā īpašuma doktrīnai disklamāciju var veikt pēc preču zīmes īpašnieka vai pieteicēja iniciatīvas, proti, tā ir preču zīmes pieteicēja prerogatīva⁸⁰², tomēr Latvijā šādas tiesības piešķirtas vienīgi LR Patentu valdei⁸⁰³, kas neizslēdz to, ka preču zīmes pieteicējs disklamāciju var realizēt arī pēc savas iniciatīvas, piemēram, ierosinājuma formā⁸⁰⁴. Latvijas tiesu praksē tiesības uz disklamāciju atzītas arī tiesai⁸⁰⁵, turklāt spriedumi, kuros atzīta šādu tiesību esamība, nesējā tiesu praksē saistīti ar judikatūras jēdzienu⁸⁰⁶, kaut gan šādas tiesas tiesības uz disklamāciju Latvijas tiesību literatūrā pamatoti tikušas apšaubītas⁸⁰⁷, jo negūst normatīvu un doktrinālu pamatu.

Disklamācijas jautājums ir aktuāls arī saistībā ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm: ja preču zīmē nepatiesi atspoguļota ģeogrāfiskās izcelsmes norāde, šīs norādes disklamācija nav iespējama, jo šajā gadījumā vienīgais risinājums ir šīs preču zīmes reģistrācijas pieteikuma noraidīšana vai reģistrācijas atzīšana par spēkā neesošu. Šāds secinājums izdarāms arī attiecībā uz gadījumu, ja preču zīme sastāv vienīgi no ģeogrāfiskās izcelsmes norādes bez citiem elementiem⁸⁰⁸.

Latvijā var reģistrēt un sekojoši aizstāvēt ģeogrāfiskās izcelsmes norādes **kā kolektīvās zīmes**. Likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 1. panta 3. punkts paredz, ka kolektīvā zīme ir preču zīme vai pakalpojumu zīme, kuru lieto ražošanas, tirdzniecības vai pakalpojumu uzņēmumu apvienības, asociācijas vai tamlīdzīgas organizācijas preču vai

⁸⁰² Rozenfelds J. Intelektuālais īpašums. Otrais, labotais un papildinātais izdevums. R.: Zvaigzne ABC, 2008. - 138. lpp.

⁸⁰³ Rozenfelds J. Intelektuālais īpašums. Otrais, labotais un papildinātais izdevums. R.: Zvaigzne ABC, 2008. - 138. lpp.; Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma īpašnieka tiesības. R.: 1999, Turība. - 174. lpp.

⁸⁰⁴ Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma īpašnieka tiesības. R.: 1999, Turība. - 174. lpp.

⁸⁰⁵ Tā ar Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2001. gada 09. maija spriedumu civillietā nr. SKC-239 apstiprināta Civillietu tiesu palātas 2001. gada 01. februāra sprieduma lietā nr. PAC-101 sprieduma pareizība, ar kuru kombinētajā preču zīmē “Sovetskoje Šampanskoje” (kiril.) disklamēts vārdiskais apzīmējums “Sovetskoje Šampanskoje” (kiril.) (Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2001. gada 09. maija spriedums civillietā nr. SKC-239 [Sovetskoje Šampanskoje kiril.]. Grām: Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedumi un lēmumi 2001. R.: Latvijas Tiesnešu mācību centrs, 2002. - 823.-826. lpp.); ar Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2001. gada 26. septembra spriedumu civillietā nr. SKC-450 apstiprināta Civillietu tiesu palātas 2001. gada 21. maija sprieduma lietā nr. PAC-357 pareizība, ar kuru kombinētajā preču zīmē “Sovetskoje Igristoje” (kiril.) disklamēts vārdiskais apzīmējums “Sovetskoje Igristoje” (kiril.) (Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2001. gada 26. septembra spriedums civillietā nr. SKC-450 [Sovetskoje Igristoje kiril.]. Npublicēts.); ar Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2008. gada 25. marta spriedumu civillietā nr. PAC-0247 disklamēti vārdiskie apzīmējumi “Veselība” un “Veselības dzēriens” vairākās kombinētās preču zīmēs (Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2008. gada 25. marta spriedumu civillietā nr. PAC-0247 [Veselība]. Npublicēts.).

⁸⁰⁶ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2008. gada 25. marta spriedums civillietā nr. PAC-0247. Npublicēts.

⁸⁰⁷ Rozenfelds J. Intelektuālais īpašums. Otrais, labotais un papildinātais izdevums. R.: Zvaigzne ABC, 2008. - 138. - 143. lpp.

⁸⁰⁸ Sal.: Latvijas Republikas Augstākās tiesas apkopojums “Par tiesu praksi strīdos par tiesībām uz preču zīmi”, 2007.-2008.g. - 34. lpp.

Pieejams: <http://www.at.gov.lv/files/docs/summaries/2008/galigais%20precu%20zimes%2023%2004%2008.doc>[skatīts 2010. gada 15. februārī]

pakalpojumu apzīmēšanai. Bez tam šī likuma 34. panta trešā daļa tieši paredz, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norādes var tikt reģistrētas kā kolektīvās zīmes, jo atbilstoši šai normai kā kolektīvās zīmes var reģistrēt apzīmējumus un norādes, kuras var izmantot komercdarbībā, lai apzīmētu preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi.

Kā pamatoti norādīts literatūrā, kolektīvajai zīmei ir *TRIPS līguma* 22. panta otrajai daļai atbilstošs aizsardzības apjoms, kas aizsargā pret zīmes maldinošu lietošanu⁸⁰⁹. Līdz ar to vien kolektīvās zīmes reģistrācija ir pamats secinājumam, ka ir izpildītas *TRIPS līguma* 22. panta prasības ar kolektīvās zīmes aizsardzības paredzēšanu Latvijas tiesībās.

Reģistrējot ģeogrāfiskās izcelsmes norādi kā kolektīvo zīmi, tā tiks aizsargāta ar preču zīmju tiesībām kā jebkura preču zīme, kas neizslēdz arī normu par negodīgu konkurenci piemērošanu, kuras izmantotas ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu pārkāpumu gadījumos. Jāpiezīmē, ka līdz šim Latvijā kolektīvu zīmju izmantošana nav bijusi visai populāra⁸¹⁰, kaut gan ir konstatējams vismaz viens strīds saistībā ar kolektīvām zīmēm attiecībā uz ģeogrāfisko izcelsmi⁸¹¹.

Personām, kurām ir tiesības lietot kolektīvo zīmi, atbilstoši likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 35. panta trešajai daļai ir tādas pašas tiesības un pienākumi kā licenciātiem prasību celšanā pret zīmes pārkāpējiem. Atbilstoši šī likuma 28. panta otrajai daļai licenciāts nevar celt patstāvīgu prasību, bet ar zīmes īpašnieka piekrišanu vai citos šajā normā paredzētajos gadījumos. Tā kā kolektīvās zīmes īpašnieks nevar nemaz celt šādu prasību atbilstoši likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 34. panta trešajai daļai atšķirībā no preču zīmju⁸¹² īpašniekiem⁸¹³, nav nozīmes pieprasīt kolektīvās zīmes īpašnieka atļauju. Tā vietā personā, kurām ir tiesības lietot kolektīvo zīmi, **būtu jāparedz** tādas pašas tiesības kā preču zīmes īpašniekam. Tādā veidā likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 35. panta trešajā daļā termins “licenciātiem” būtu jāaizstāj ar terminu “preču zīmes īpašniekiem”. Turklāt personām, kurām ir tiesības lietot kolektīvo zīmi, var rasties zaudējumi sakarā ar kolektīvās zīmes pārkāpumu, tādēļ tiesība prasīt zaudējumu piedziņu sakarā ar pārkāpumu, kāda ir licenciātiem, būtu saglabājama arī šīm personām. Tādēļ būtu **jāgroza** likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 35. panta trešā daļa, **paredzot** personām, kurām ir tiesības lietot kolektīvo zīmi, **tiesības prasīt zaudējumu atlīdzību** no kolektīvās zīmes pārkāpēja.

⁸⁰⁹ Sanders A.K. Future Solutions for Protecting Geographical Indications Worldwide. In book: *New Frontiers of Intellectual Property. Studies in Industrial Property and Copyright Law*. Christopher Heath and Anselm Kamperman Sanders (eds.). Oregon: Hart Publishing, 2005. – p. 137

⁸¹⁰ Ancītis J. Par ģeogrāfisko norāžu aizsardzību. *Latvijas Vēstnesis*, pielikums *Jurista vārds*, 2000. 14. novembris, nr. 35

⁸¹¹ Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005. gada 13. oktobra spriedums lietā nr. C-2808/2 [Rīgas šprotes]. Npublicēts; Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2007. gada 29. maija lēmums lietā nr. PAC-0066 [Rīgas šprotes]. Npublicēts.

⁸¹² Lai gan likumā ar terminu “preču zīme” tiek saprasta arī kolektīvā zīme (likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 1. panta 1. punkts), šajā konkrētajā gadījumā šī darba autors ar terminu “preču zīme” nav aptvēris kolektīvās zīmes.

⁸¹³ Likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 28. panta otrā daļa.

Nevar pievienoties viedoklim, ka sertifikācijas zīmju izmantošanas kārtību Latvijā nosaka galvenokārt normatīvie akti par patērētāju tiesību aizsardzību⁸¹⁴. Pirmkārt, Latvijā nav neviena normatīva akta, kas regulētu sertifikācijas zīmes⁸¹⁵. Otrkārt, patērētāju tiesību normatīvie akti šajā gadījumā nav izmantojami, jo tie nedz piemin, nedz regulē sertifikācijas zīmes. Nav pamata viedoklim, ka sertifikācijas zīmes var tikt aizsargātas arī saskaņā ar likumu par preču zīmēm, ja tās atbilst nacionālā likuma un *Parīzes konvencijas* noteikumiem⁸¹⁶. Nedz Latvijas likumi, nedz *Parīzes konvencija* neregulē sertifikācijas zīmes, turklāt *Parīzes konvencijas* 6.ter pants, uz kuru atsaucas⁸¹⁷ šī viedokļa paudējs, attiecas nevis uz sertifikācijas zīmēm, bet gan heraldiku.

Jāatzīmē, ka nav izslēgts tomēr, ka šādas zīmes var tikt reģistrētas citās valstīs, pamatojoties uz *Parīzes konvencijā* nostiprināto teritorialitātes principu, kas guvis atspoguļojumu arī Latvijas tiesu praksē, kurā norādīts uz to, ka “[s]trīdus preču zīmes reģistrācija ārvalstīs [...] nav saistoša Latvijas valstij, jo tas ir šo valstu iekšējs jautājums”⁸¹⁸.

Aizvien biežāk, rodas strīdi starp preču zīmju tiesību īpašniekiem un ieinteresētajām personām attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu izmantošanu, proti, konkurence starp tiesībām, kas izriet no preču zīmju reģistrācijas reģistrētu preču zīmju gadījumā vai izmantošanas neregistrētu preču zīmju gadījumā, un tiesībām, kas izriet no ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm. Šo strīdu pamatā ir situācija, ka vienā valstī esošā ģeogrāfiskās izcelsmes norāde citās valstīs tiek izmantota kā preču zīme, proti, atsevišķās valstīs viens un tas pats apzīmējums izpilda atšķirīgu izcelsmes funkciju. Ja pirmajā gadījumā izcelsmes funkcija saistās ar ģeogrāfisko izcelsmi, tad otrajā – ar komersantu. Šī konfliktsituācija var tikt aplūkota no divu dažādu skatu punktu viedokļa, proti, no preču zīmes īpašnieka viedokļa un no ieinteresēto personu saistībā ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādes izmantošanu viedokļa⁸¹⁹.

Šāda situācija rodas, **pirmkārt**, tad, kad ģeogrāfiskās izcelsmes norādes nepietiekamas vai nepienācīgas izmantošanas rezultātā citām personām bijusi iespēja uzsākt izmantot šo norādi kā preču zīmi, proti, kā apzīmējumu, kas izpilda preču zīmes funkciju. Piemēram, apzīmējums “Basmati” Indijā tiek uztverts par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi (Indijas gadījumā – par ģeogrāfisko norādi), kuras reģistrācija pašā izcelsmes valstī, respektīvi, Indijā, sastapusies ar ievērojamiem šķēršļiem, piemēram, ar rīsu šķirnes definēšanu, uz ko attiektos minētais

⁸¹⁴ Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma īpašnieka tiesības. R.: Turība, 1999. - 139. lpp.

⁸¹⁵ Rozenfelds J. Intelektuālais īpašums. Otrais, labotais un papildinātais izdevums. R.: Zvaigzne ABC, 2008. – 211. lpp.

⁸¹⁶ Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma īpašnieka tiesības. R.: Turība, 1999. - 139. lpp.

⁸¹⁷ Turpat. - 196. lpp. (šī avota 74. atsauce)

⁸¹⁸ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 1997. gada 12. novembra spriedums lietā nr. PAC-531 (1997.g.) [Moskovskaya]. Nepublicēts. Šis spriedums atstāts negrozīts: Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 1998. gada spriedums lietā nr. SKC-37 [Moskovskaya]. Grām.: Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedumi un lēmumi 1998. R.: Latvijas Tiesnešu mācību centrs, 1999. - 626.-631. lpp.

⁸¹⁹ Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Fifth Session. Document No SCT/5/3. Geneva: WIPO, 2000. - p. 15

apzīmējums⁸²⁰. Tai pat laikā ASV tika izsniegts patents Teksasas komersantam Rice Tec attiecībā uz aromātiskā rīsa šķirni ar apzīmējumu “Basmati”, taču pēc Indijas veiktās patenta apstrīdēšanas izsniegtā patenta pretenzijas tika samazinātas no 20 uz 5 un galarezultātā pats apzīmējums “Basmati” netika piešķirts minētajam komersantam⁸²¹.

Otrkārt, attiecīgo apzīmējumu var uzsākt izmantot divās atšķirīgās valstīs vienlaicīgi vai ar nelielu laika atstarpi vienā valstī kā ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, otrā – kā preču zīmi. Piemēram, EST judikatūrā vērtēta tiesību sadursme Vācijā starp Vācijā izmantotām precēm ar preču zīmi *Gerri* un no Īrijas importētām precēm ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādi *Kerry Spring*, secinot, ka, neskatoties uz sajaukšanas iespēju starp abiem šiem apzīmējumiem un identiskām precēm, šo apzīmējumu līdzāspastāvēšana atkarīga no dalībvalsts nacionālās tiesas vērtējuma, vai šīs ģeogrāfiskās izcelsmes norādes lietošana atbilst godīgai rūpniecības un komercdarbības praksei⁸²². Kā secinājuši šajā lietā EST, “[g]odīgas prakses nosacījums veido pēc būtības pienākuma izteikumu rīkoties godīgi saistībā ar preču zīmes īpašnieka leģitīmajām interesēm”⁸²³.

Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes un preču zīmju tiesību konfliktsituāciju novēršanas risinājumi pastāv gan doktrīnā, gan atsevišķu valstu un starptautisko organizāciju, piemēram, Eiropas Savienības, vidū. Tā *Bernards Okonors (Bernard O'Connor)* paudis viedokli, ka pastāv vairāki plaši atzīti⁸²⁴ preču zīmju un ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu konfliktu atrisināšanas veidi:

- 1) **teritorialitātes princips**, kas pamatojas uz to, ka identiski apzīmējumi attiecībā uz identiskām precēm pastāv vai pakalpojumiem pastāv dažādās teritorijās;
- 2) **specializācijas princips**, saskaņā ar kuru līdzīgas vai identiskas preču zīmes var koeksistēt, kamēr tās tiek lietotas uz dažādām precēm vai pakalpojumiem;
- 3) **prioritātes princips**, kad tiesības uz preču zīmi pieder pirmajam, kas to reģistrējis vai uzsācis izmantot, izņemot tiesības reģistrēt līdzīgu ģeogrāfiskās izcelsmes norādi⁸²⁵.

Literatūrā norādīts, ka pirmie divi risinājumi pieļauj koeksistenci starp preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, no kuras nepieciešams izvairīties, lai nepieļautu patērētāju maldināšanu un negodīgu komercdarbības praksi⁸²⁶. Tomēr iespējami koeksistences izņēmumi, kas

⁸²⁰ Sangal T. Geographical Indications: The BASMATI Wrangle. November 17, 2008. Pieejams: <http://www.internationallawoffice.com/Newsletters/detail.aspx?g=981a9975-da99-41bd-8dc3-8954b014b2bb> [skatīts 2010. gada 23. maijā]; Sangal T. Geographical Indications Registry Admits More Products. May 05, 2009. Pieejams: <http://www.internationallawoffice.com/Newsletters/detail.aspx?g=87fd31da-6e9d-42aa-847c-d73d36fa6826> [skatīts 2010. gada 23. maijā]

⁸²¹ Cherunilam F. *International Business: Text and Cases*. Third edition. New Delhi: Prentice-Hall, 2005. - p. 772

⁸²² EST lieta: C-100/02 *Gerolsteiner Brunnen GmbH & Co. v Putsch GmbH* [2004] ECR I-00691

⁸²³ Turpat, sprieduma 24. punkts

⁸²⁴ Šie risinājumu veidi pamatojas uz dažādu valstu pieeju ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzībā un tādējādi variējas atkarībā no izvēlēta aizsardzības modeļa (Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Fifth Session. Document No SCT/5/3. Geneva: WIPO, 2000. - p. 16-17).

⁸²⁵ O'Connor B. *The Law of Geographical Indications*. London: Cameron May, 2004. - p. 120

⁸²⁶ *Ibid.*

pastāv atsevišķās valstīs un ES, kas atspoguļots darba 2.6. apakšnodaļā, kuros pieļauta šāda koeksistence tiktāl, ciktāl tā nav maldinoša vai nepatiesa⁸²⁷.

Savukārt prioritātes princips pamatojas uz plaši pielietoto risinājumu, ka tiesības uz attiecīgo apzīmējumu pieder tam, kas pirmais ieguvis tiesības⁸²⁸ uz šo apzīmējumu (*first to file, first in right* - angļu val.)⁸²⁹, ievērojot to, ka izņēmums no prioritātes principa ir zīmes pieteikšana reģistrācijai ar acīmredzami negodprātīgu nolūku⁸³⁰, kas jāpierāda prasītājam ar tiesai iesniegtajiem pierādījumiem⁸³¹. Šī principa piemērošana ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu konfliktsituāciju gadījumā no atsevišķu autoru puses kritizēta⁸³², bet tai ir pausts arī atbalsts, piemēram, no Starptautiskā Vīna biroja (*The International Vine and Wine Office* – angļu val.), Starptautiskās Intelektuālā īpašuma asociācijas (*The International Association for the Protection of Intellectual property* – angļu val.) (AIPPI), Starptautiskās Preču zīmju asociācijas (*The International Trademark Association* - angļu val.) (INTA) puses⁸³³. Kā norādīts literatūrā, šis princips, kas pastāv strīdu atrisināšanai starp divām preču zīmēm, nevar tikt piemērots strīdiem starp preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, jo ar šo principu netiek ņemtas vērā atšķirības starp preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm⁸³⁴. Literatūrā norādīts, ka šis princips guvis atspoguļojumu *TRIPS līguma* 24. panta piektajā daļā ietvertu izņēmumu, kas pamatojas uz pirmā pieteicēja principu (*first in time, first in right* – angļu val.)⁸³⁵, taču gan šis izņēmums, gan citi *TRIPS līguma* 24. pantā ietvertie izņēmumi attiecas nevis uz prioritātes nodibināšanu, bet gan uz koeksistenci starp preču zīmēm un ģeogrāfiskajām norādēm *TRIPS līguma* nozīmē.

ES tiesās ir izskatīti strīdi starp preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm. Tā ASV sabiedrības Anheuser-Busch piederošās Kopienas preču zīmes “Budweiser” (fig.) reģistrācija tika ierobežota attiecībā uz 32. preču klasi, pamatojoties uz Čehijas sabiedrības Budějovický Budvar, národní podnik, iesniegto iebildumu, kas pamatojās uz tiesībām, kas izriet no 1968. gada 26. janvārī starptautiski reģistrētās preču zīmes “Budweiser Budvar” (fig.) reģistrācijas un četriem izcelsmes

⁸²⁷ Skat. piem.: O'Connor B. *The Law of Geographical Indications*. London: Cameron May, 2004. – p. 120

⁸²⁸ Tiesības uz preču zīmi iegūst preču zīmes reģistrācijas, lietošanas un vispārzināmības ceļā. Līdzīgi arī prioritāti uz preču zīmi var iegūt ne vien ar pirmā pieteikuma reģistrācijai (reģistrācijas) iesniegšanu, bet arī ar pirmreizējo izmantošanu vai faktu, ka plašā pazīstamība pastāvēja pirms apstrīdētās zīmes pieteikuma (reģistrācijas) datuma vai pirmreizējās izmantošanas (Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Fifth Session. Document No SCT/5/3. Geneva: WIPO, 2000. - p. 4).

⁸²⁹ Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Fifth Session. Document No SCT/5/3. Geneva: WIPO, 2000. - p. 19-20

⁸³⁰ Ibid. - p. 4

⁸³¹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2002. gada 19. jūnija spriedums civillietā nr. SKC-384. Grām: Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedumi un lēmumi 2002. R.: Latvijas Tiesnešu mācību centrs, 2003. - 716.-721. lpp.

⁸³² O'Connor B. *The Law of Geographical Indications*. London: Cameron May, 2004. – p. 119

⁸³³ Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Fifth Session. Document No SCT/5/3. Geneva: WIPO, 2000.

⁸³⁴ O'Connor B. *The Law of Geographical Indications*. London: Cameron May, 2004. - p. 119

⁸³⁵ Gader-Shafraan R. *Intellectual Property Law Dictionary*. New York: Law Journal Press, 2006. - p. III-11

vietas nosaukumiem, kas reģistrēti 1967. gada 22. novembrī saskaņā ar *Lisabonas vienošanos*⁸³⁶. Savukārt ASV sabiedrības Anheuser-Busch reģistrācijas pieteikums par vārdiskas Kopienas preču zīmes “Budweiser” reģistrāciju attiecībā uz *Nicas klasifikācijas* 32. preču klases precēm tika atteikts, pamatojoties uz Čehijas sabiedrības Budějovický Budvar, národní podnik, iesniegto iebildumu, un OHIM Apelācijas padomes lēmumu apstiprināja PIT⁸³⁷. Savukārt ASV sabiedrības Anheuser-Busch reģistrācijas pieteikums par Kopienas preču zīmes “Bud” reģistrāciju tika nodots jaunai izskatīšanai OHIM birojā⁸³⁸. Strīds starp ASV sabiedrību un Čehijas sabiedrību ir bijis pamats tiesvedībām citās valstīs, kā arī saistībā ar ES dalībvalstu tiesās esošajām lietām EST sniegusi prejudiciālos nolēmumus par Eiropas Kopienas dibināšanas līguma iztulkošanu attiecībā uz starptautisko līgumu piemērošanu starp ES valsti un trešo valsti⁸³⁹. Strīds starp abām sabiedrībām ir nonācis arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas izskatīšanā⁸⁴⁰.

Likums *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* nesatur normas, kā atrisināt konfliktsituācijas starp preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, kā arī neparedz noteikumus homonīmu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu konfliktsituāciju novēršanai. Šis likums vienīgi ierobežo tādu preču zīmju pieteikšanu reģistrācijai, kas ietver ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, kā rezultātā preču zīme ir aprakstoša, maldina patērētājus vai šādas norādes ietveršana preču zīmē ir nepatiesa, kā norādīts augstāk. Tā strīdā starp Anheuser-Busch incorporated un Budweisers-Budvar national corporation prasība par preču zīmes “Budweiser” reģistrācijas dzēšanu pamatota ar preču zīmes reģistrācijas absolūtajiem pamatojumiem⁸⁴¹.

Tomēr šo konfliktsituāciju atrisināšanai **iespējams izmantot** *Konkurences likuma* tiesisko regulējumu attiecībā uz negodīgas konkurences aizliegumu, ņemot vērā to, ka nepatiesu vai maldinošu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu izmantošanu nevar uzskatīt par godīgām saimnieciskās darbības paražām, tostarp, neatbilst *Konkurences likuma* 18. panta trešās daļas 1. un 2. punktā

⁸³⁶ VT lieta: apvienotās lietas T-57/04 un T-71/04 *Budějovický Budvar, národní podnik (T-57/04) and Anheuser-Busch, Inc. (T-71/04) v Office for Harmonization in the Internal Market (Trade Marks and Designs) (OHIM)* [2007] ECR II-01829

⁸³⁷ VT lieta: T-191/07 *Anheuser-Busch, Inc. v Office for Harmonization in the Internal Market (Trade Marks and Designs) (OHIM)* [2009] ECR 00000

⁸³⁸ VT lieta: apvienotās lietas T-225/06, T-255/06, T-257/06 and T-309/06 *Budějovický Budvar, národní podnik v Office for Harmonisation in the Internal Market (Trade Marks and Designs) (OHIM)* [2008] ECR 00000. Šis VT spriedums pārsūdzēts EST, kas to vēl nav izskatījusi (EST lieta: C-96/09 P *Budějovický Budvar, národní podnik v Office for Harmonisation in the Internal Market (Trade Marks and Designs), Anheuser-Busch, Inc. Oficiālais Vēstnesis*, C 113, 16.05.2009., 26./27. lpp.).

⁸³⁹ EST lieta: C-216/01 *Budějovický Budvar, národní podnik v Rudolf Ammersin GmbH* [2003] ECR I-13617; EST lieta: C-245/02 *Anheuser-Busch Inc. v Budějovický Budvar, národní podnik* [2004] ECR I- 10989

⁸⁴⁰ ECT 2005. gada 11. oktobra spriedums lietā *ANHEUSER-BUSCH INC. v. PORTUGAL*; ECT Lielās kameras 2007. gada 11. janvāra spriedums lietā *ANHEUSER-BUSCH INC. v. PORTUGAL*. Par Budweiser lietu Portugālē skat. pl.: Corte – Real A. The Conflict between Trade Marks and Geographical Indications – the Budweiser Case in Portugal. In book: *New Frontiers of Intellectual Property. Studies in Industrial Property and Copyright Law*. Christopher Heath and Anselm Kamperman Sanders (eds.). Oregon: Hart Publishing, 2005. – p. 155-159

⁸⁴¹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2000. gada 27. septembra spriedums civillietā nr. SKC-407 [Budweiser]. Grām: Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedumi un lēmumi 2000. R.: Latvijas Tiesnešu mācību centrs, 2001. - 810.-813. lpp.

ietvertajām darbībām attiecībā uz cita tirgus dalībnieka likumīgi lietota nosaukuma un atšķirības zīmju izmantošanu vai atdarināšana, ja tas var maldināt attiecībā uz tirgus dalībnieka identitāti, kā arī cita tirgus dalībnieka ražotās vai realizētās preces nosaukuma vai marķējuma atdarināšana, ja tas var maldināt attiecībā uz preces izcelsmi.

Ņemot vērā to, ka konfliktsituācijā starp ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, kuras aizsardzība pamatojas uz negodīgas konkurences aizlieguma normām, un preču zīmju tiesībām **izšķirošais** jautājums ir tajā, vai šo apzīmējumu vienlaicīga izmantošana ir **maldinoša**. Ja šo apzīmējumu vienlaicīga lietošana ir maldinoša attiecībā uz ar šiem apzīmējumiem norādāmo izcelsmi, viena no šādiem apzīmējumiem izmantošana būtu maldinoša un tāpēc nepieļaujama, tai pat laikā ievērojot, ka no šī principa var pastāvēt izņēmumi, kas noved pie abu apzīmējumu koeksistences, izvirzot zināmus nosacījumus⁸⁴². Tādējādi, šajā gadījumā, kas pēc šo rindu autora viedokļa būtu vispareizākais risinājums, tiktu veikta dažādu faktoru izsvēršana, lai izdarītu izvēli par labu vienam no apzīmējumiem, kuru vidū tiek ņemts vērā laiks, kad abus apzīmējumus uzsākts izmantot; darbības, kas veiktas šī apzīmējuma aizsardzībai; izmantošanas intensitāte; izmantošanas ilglaicīgums; atpazīstamība patērētāju vidū. Tai pat laikā, gadījumā, ja preču zīmes un ģeogrāfiskās izcelsmes norādes gadījumā nepastāv patērētāju maldināšana, šādā gadījumā būtu pieļaujams šādu tiesību koeksistence vienas un tās pašas teritorijas ietvaros.

3.5. Atbildības par ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpumu īpatnības

3.5.1. Lietu izskatīšanas īpatnības civilprocesā

Saskaņā ar likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 43. panta otro daļu **prasību** Rīgas apgabaltiesā par ģeogrāfiskās izcelsmes norādes nelikumīgas lietošanas pārtraukšanu var celt **jebkura ieinteresētā persona**, arī profesionālās apvienības un ražotāju, tirdzniecības vai pakalpojumu sniedzēju apvienības, kuru statūti paredz šo apvienību biedru (locekļu) ekonomisko interešu aizsardzību, kā arī organizācijas un institūcijas, kuru uzdevums saskaņā ar to statūtiem ir patērētāju tiesību aizsardzība. Šo organizāciju tiesības papildu minētajai normai nosaka arī *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma*⁸⁴³ 22.-23. panti. Savukārt šajā normā minētā institūcija, kuras uzdevums ir patērētāju tiesību aizsardzība, ir Patērētāju tiesību uzraudzības centrs atbilstoši šīs iestādes nolikumam⁸⁴⁴. Lai gan likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 43. panta otrā daļa paredz, ka šādai institūcijai jābūt “statūtos” noteiktām tiesībām aizstāvēt patērētājus, neapšaubāmi par statūtiem līdzīgu dokumentu var atzīt šīs iestādes nolikumu.

Saistībā ar likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 43. panta otrajā daļā regulēto prasību par ģeogrāfiskās izcelsmes norādes nelikumīgas lietošanas pārtraukšanu

⁸⁴² O'Connor B. The Law of Geographical Indications. London: Cameron May, 2004. - p. 120-121

⁸⁴³ Patērētāju tiesību aizsardzības likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1999. 01. aprīlis, nr. 104/105

⁸⁴⁴ Patērētāju tiesību aizsardzības centra nolikums: MK noteikumi nr. 632. *Latvijas Vēstnesis*, 2006. 08. augusts, nr. 125

nepieciešams atzīmēt, ka kopsakarā ar šī panta pirmo daļu var izdarīt secinājumu, ka šāda prasība aptver visus ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu pārkāpumus gadījumus, kuri ietverti šī likuma 41. pantā. Līdz ar to *Civilprocesa likuma 25. panta pirmās daļas 3. punkta regulējums* par ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības lietu piekritību apgabaltiesām ir **maldinošs**, jo nosaka, ka šāda veida lietas var skatīt jebkura apgabaltiesa, kamēr *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 43. panta otrā daļa norāda uz Rīgas apgabaltiesu kā vienīgo pirmās instances tiesu šāda veida lietām. Līdz ar to **nav lietderīgi** *Civilprocesa likuma 25. pantā* papildu regulēt ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības lietu piekritību, tādēļ no *Civilprocesa likuma 25. panta pirmās daļas 3. punkta* būtu **svītrojama atsauce uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības lietām**.

Saistībā ar prasības tiesvedībā izskatāmajām ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu pārkāpumu lietām jāatzīmē, ka attiecībā uz šīm lietām līdzīgi kā citu intelektuālo īpašuma objektu gadījumā pastāv atsevišķas īpatnības.

Tā atbilstoši *Civilprocesa likuma 100. panta trešajai daļai* ar tiesneša lēmumu **pierādījumus** bez iespējamo lietas dalībnieku uzaicināšanas **var nodrošināt neatliekamos gadījumos**, tai skaitā neatliekamos autortiesību un blakustiesību, datu bāzu aizsardzības (*sui generis*), preču zīmju un ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu, patentu, dizainparaugu, augu šķirņu, pusvadītāju izstrādājumu topogrāfiju (turpmāk — intelektuālā īpašuma tiesības) pārkāpumu vai iespējamu pārkāpumu gadījumos vai gadījumos, kad nevar noteikt, kas būs lietas dalībnieki. Līdz ar to ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu pārkāpumu vai iespējamu pārkāpumu gadījumos pierādījumu nodrošināšana iespējama ar tiesneša lēmumu bez tiesas sēdes rīkošanas, kad pastāv neatliekama pierādījumu nodrošināšanas nepieciešamība, piemēram, pierādījumi var tikt slēpti vai iznīcināti. Kaut gan likums neparedz tiesnesim termiņu pierādījumu nodrošināšanai neatliekamos gadījumos, tomēr, vadoties no to, ka pierādījuma nodrošināšana tiek veikta neatliekami, tad tiesnesim lēmums jāpieņem iespējami īsā termiņā, kam par vadlīniju var būt *Civilprocesa likuma 140. panta pirmajā daļā* noteiktais termiņš pieteikuma par prasības nodrošināšanu izlemšanai, proti, nākamā diena pēc pieteikuma saņemšanas.

Kā redzams no *Civilprocesa likuma 100. panta trešās daļas formulējuma*, šī norma nozīmīga ar to, ka tajā ietverta intelektuālā īpašuma tiesību legāļdefinīcija. Kaut gan šī norma attiecas uz pierādījumu nodrošināšanu civilprocesā neatliekamos gadījumos, tomēr ir pamats uzskatīt, ka šajā normā ietvertā izpratne attiecas uz tālākajām šī likuma normām, kurās lietots termins “intelektuālais īpašums”, proti, *Civilprocesa likuma 30.² nodaļu (Civilprocesa likuma 250.⁸ - 250.¹⁷ panti)* ar nosaukumu “Lietas par intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumiem un aizsardzību”, jo citu intelektuālā īpašuma termina izpratni šī likuma ietvaros likumdevējs nav paredzējis.

Saistībā ar ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu un citu intelektuālā īpašuma tiesību jēdzienā ietilpstošo intelektuālā īpašuma objektu pārkāpumu gadījumos šāda veida lietas tiek izskatītas, ievērojot *Civilprocesa likuma* 30.² nodaļā noteiktās īpatnības, kas attiecas uz to, ka personas var vērsties tiesā arī gadījumos, kad to civilās tiesības pagaidām nav aizskartas, bet šāds aizskārums var iestāties, respektīvi, iespējama pārkāpuma gadījumā. Turklāt prasības apmierināšanas gadījumā spriedumā var tikt noteikta atbildētājam virkne pasākumu (*Civilprocesa likuma* 250.¹⁷ pants). Pie tam, šī nodaļa paredz intelektuālā īpašuma lietu izskatīšanā pagaidu aizsardzības līdzekļu noteikšanu (*Civilprocesa likuma* 250.¹⁰ - 250.¹⁵ panti), kas pēc savas būtības ir atšķirīgs no prasības nodrošināšanas institūta, ko regulē *Civilprocesa likuma* 19. nodaļa, jo nav saistīts ar sprieduma apgrūtinātu vai neiespējamu izpildi, kas ir prasības nodrošināšanas pamatā (*Civilprocesa likuma* 137. panta pirmā daļa).

Saskaņā ar likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 43. panta trešo daļu lietās par ģeogrāfiskās izcelsmes norādes nelikumīgas lietošanas pārtraukšanu tiesa var piemērot tos pašus tiesiskās aizsardzības līdzekļus, kādi paredzēti preču zīmes nelikumīgas izmantošanas gadījumā (skat. šīs normas analīzi nākamajā 3.5.2. apakšnodaļā), kas būtiski papildina ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības iespējas, kā norādīts pēdējo grozījumu šajā likumā anotācijā, ar kuru minētā trešā daļa ietverta šī likuma 43. pantā⁸⁴⁵. Ar šīs normas ietveršanu šajā likumā un *Civilprocesa likuma* 100. panta trešās daļas un 30.² nodaļas pieņemšanu attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību piemērotas visas *Direktīvas 2004/48/EK* prasības⁸⁴⁶, tādā veidā transponējot šīs Direktīvas prasības Latvijas likumos attiecībā uz intelektuālo īpašumu⁸⁴⁷, tai skaitā, ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm⁸⁴⁸.

Saistībā ar ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu lietām jāatzīmē, ka ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm saistītie jautājumi var tikt **izskatīti iebildumu lietas ietvaros** ar Latvijas Republikas Patentu valdes Apelācijas padomes lēmumiem, kuri tālāk pārsūdzami administratīvajās tiesās. Kā pamatoti norādīts tiesību literatūrā saistībā ar administratīvajās tiesās Latvijā izskatāmajām rūpnieciskā īpašuma lietām, tostarp, ģeogrāfiskās izcelsmes norādes lietām, rūpnieciskā īpašuma lietas

“būtu jāizslēdz no administratīvo tiesu pakļautības un jānodod civiltiesai”, tai pat laikā

“administratīvo tiesu pakļautībā jāpaliek jautājumiem par Patentu valdes (Apelācijas padomes)

⁸⁴⁵ Likumprojekta „Grozījumi likumā „Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm”” anotācija. Pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimaLIVS.nsf/0/78396D48FC321B64C225722F004C33CE?OpenDocument> [skatīts 2009. gada 14. novembrī]

⁸⁴⁶ Turpat.

⁸⁴⁷ Viļuma I. Intelektuālā īpašuma tiesību civiltiesiskā realizācija. *Latvijas Vēstnesis*, pielikums *Jurista vārds*, 2007. 22. maijs, nr. 21

⁸⁴⁸ Mantrovs V. Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpuma pārtraukšana prasības tiesvedības kārtībā Latvijā. *Likums un Tiesības*, 2007, 9. sēj., nr. 8 (96). - 230. lpp.

veikto faktisko rīcību un pieņemtajiem lēmumiem, kas nav saistīti ar rūpnieciskā īpašuma tiesībām”⁸⁴⁹.

Šo problemātiku pamatoti arī analizē cits autors, norādot uz to, ka

“[j]au šobrīd ir vairāki gadījumi, kad vienas un tās pašas tiesiskās attiecības dažādas tiesas var izskatīt dažādos procesos, un galīgajam noregulējumam vienā procesā nav prejudiciālas nozīmes otrā procesā. Piemēram, pat ja strīdā par preču zīmju reģistrāciju Patentu valdes Apelācijas padome administratīvajā procesā izdod administratīvo aktu, tam nav prejudiciālas nozīmes civilprocesā, un civilprocesā tiesai tāpat ir pienākums izskatīt lietu pēc būtības”⁸⁵⁰.

Ņemot vērā to, ka rūpnieciskā īpašuma lietas civilprocesā pirmajā instancē izskata Rīgas apgabaltiesa, kas ļauj šīs tiesas tiesnešiem uzkrāt pieredzi šo lietu izskatīšanai un uzskatīt šo tiesu par specializēto tiesu šo lietu kategorijā, šo lietu nodošana, kaut daļējā veidā, citām tiesām neļaus izmantot Rīgas apgabaltiesas tiesnešu ilggadējo pieredzi šo lietu skatīšanā, uz ko šo rindu autors norādījis iepriekš⁸⁵¹. Tas, ka Rīgas apgabaltiesa uzskatāma par specializēto tiesu rūpnieciskā īpašuma lietu izskatīšanā, norāda gan tas, ka Rīgas apgabaltiesa ir atzīta par Kopienas preču zīmju tiesu (atbilstoši *Kopienas preču zīmju Regulas* 95. un tālākiem pantiem) un Kopienas dizainparaugu tiesu (atbilstoši *Regulas nr. 6/2002 par Kopienas dizainparaugiem*⁸⁵² 80. un tālākiem pantiem) līdzīgi kā LR Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta attiecībā uz apelācijas instancē skatāmajām lietām, gan tas, ka šī tiesa speciālajos likumos attiecībā uz rūpnieciskā īpašuma objektu regulējumu norādīta kā pirmās instances tiesa strīdiem par rūpnieciskā īpašuma objektiem, kā rezultātā vienīgi Rīgas apgabaltiesa izskata lietas saistībā ar rūpnieciskā īpašuma objektiem. Šo iemeslu dēļ pilnībā **atbalstāma** likumdevēja koncepcija par LR Patentu valdes Apelācijas padomes lēmumu lietu nodošanu Rīgas apgabaltiesai kā pirmās instances tiesai⁸⁵³. Kaut gan šādi likuma grozījumi pašreiz nav izstrādāti, tomēr to spēkā stāšanās termiņš saistīts ar 2012. gadu⁸⁵⁴.

3.5.2. Zaudējumu atlīdzināšanas īpatnības

Direktīvas 2004/48/EK normu transponēšanas Latvijas likumos rezultātā saskaņā ar *Civilprocesa likuma* 250.¹⁷ pirmās daļas 4. punktu var atlīdzināt likumā noteiktajā kārtībā sakarā ar intelektuālā īpašuma tiesību objekta prettiesisku izmantošanu nodarītos zaudējumus un morālo kaitējumu; turklāt zaudējumu atlīdzināšanas pienākums par ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu

⁸⁴⁹ Litvins G. Efektīvs administratīvais process ir galvenais cilvēktiesību garants valstī - mehānisms, no kura sekmīgas darbības ir atkarīgs valsts demokrātijas un tiesiskuma patiesais līmenis (nobeigums). *Latvijas Vēstnesis*, pielikums *Jurista vārds*, 2007. 04. septembris, nr. 36

⁸⁵⁰ Mednis M. Ieslodzītā režīma pārkāpumu soda būtība. *Latvijas Vēstnesis*, pielikums *Jurista vārds*, 2009. 08. septembris, nr. 36

⁸⁵¹ Mantrovs V. Rūpnieciskā īpašuma lietas administratīvajās tiesās. *Dienas Bizness*, 2005. 25. janvāris, nr. 2523

⁸⁵² Padomes Regula (EK) Nr. 6/2002 par Kopienas dizainparaugiem. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 13/27. sēj., 142./165. lpp.

⁸⁵³ Par Rūpnieciskā īpašuma Apelācijas padomes koncepciju: MK rīkojums nr. 534. *Latvijas Vēstnesis*, 2009. 12. augusts, nr. 127

⁸⁵⁴ Turpat.

pārķāpumiem izriet arī no likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 43. panta trešās daļas regulējuma, kas paver iespēju zaudējumu atlīdzināšanas kontekstā par ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu pārķāpumiem *mutatis mutandis* atsaukties uz šī likuma 28.¹ pantu.

Kā atspoguļots darba 3.2. un 3.3. apakšnodaļās, ģeogrāfiskās izcelsmes norādes nepatiesa vai maldinoša lietošana ir negodīgas konkurences izpausme, savukārt negodīgas konkurences aizlieguma regulējuma attīstība Eiropā izveidojās uz civillikumu (civilkodeksu) regulējuma pamata par deliktu, līdz ar to, kā norādīts tiesību literatūrā, negodīgas konkurences pirmsākumi “dziļi sakņojas plašajā civiltiesību delikta [citētajā fragmentā lietots termins *tort* – autora piebilde] laukā”⁸⁵⁵. Kā norādījis prof. *Frīdrihs-Karls Baiers (Friedrich–Karl Beier)*, mūsdienu negodīgas konkurences tiesību izveidošana saistāma ar 19. gadsimta pirmās puses Francijas tiesu sistēmu, kas attīstīja negodīgas konkurences tiesības, pamatojoties uz Francijas *Civilkodeksa* 1382. panta vispārējo delikta regulējumu⁸⁵⁶, kas ievietots nodaļā “Par deliktiem un kvazideliktiem” un saskaņā ar kuru cilvēka jebkura darbība, kas nodara kaitējumu otram, uzliek pienākumu tam, pēc kura vainas kaitējums noticis, to atlīdzināt⁸⁵⁷. Sekojoši, kā norādīts literatūrā, aizsardzība pret negodīgu konkurenci Francijā pamatojas uz vispārējo delikta normu, kas ietverta Francijas *Civilkodeksa* 1382. pantā⁸⁵⁸. Savukārt Vācijā pēc *Civillikuma* spēkā stāšanās Vācijas Augstākā tiesa piemēroja *Civillikuma* 823. pantu un tālākos pantus attiecībā uz negodīgu konkurenci⁸⁵⁹, ņemot vērā to, ka *Civillikuma* 823. panta pirmā daļa nosaka, ka tam, kurš tīši vai aiz nolaidības prettiesiski nodarīs kaitējumu cita dzīvībai, ķermenim, veselībai, brīvībai, īpašumam vai citai tiesībai, ir pienākums atlīdzināt cietušajam nodarīto kaitējumu⁸⁶⁰. Tai pat laikā, 2004. gada 08. jūlijā Vācijā spēkā stājies 2004. gada 03. jūnija *Likums pret negodīgu konkurenci*⁸⁶¹ pamatots ar ideju, ka tas satur negodīgas konkurences kaitējuma īpatnības, salīdzinot ar *Civillikumā* ietverto vispārējo kaitējuma regulējumu, no kura atvasināti principi, kuri nav aptverti ar *Likumu pret Negodīgu konkurenci*⁸⁶².

⁸⁵⁵ Kaufmann P.J. Passing off and Misappropriation. IIC Studies, Vol. 9. Studies in Industrial Property and Copyright Law. Munich: VCH, 1986. – p. 9

⁸⁵⁶ Beier F.-K. Introduction to German Industrial property. In book: Beier F.-K., Fikentscher W., Schricker G. German industrial property, copyright and antitrust laws: Legal texts with introduction. 3rd rev., enl.ed. Weinheim: VCH, 1996. – p. I/A/16

⁸⁵⁷ Французский гражданский кодекс. Науч. редактирование и предисловие Д.Г.Лаврова, пер. с французского А.А. Жуковой, Г.А. Пашковской. Спб.: изд-во “Юридический центр Пресс”, 2004. – с. 745

⁸⁵⁸ Truskaite J. Problems of the Legal Protection of Distinctive Signs. Summary of doctoral dissertation. Vilnius, 2009. – p. 13

⁸⁵⁹ Beier F.-K. Introduction to German Industrial property. In book: Beier F.-K., Fikentscher W., Schricker G. German industrial property, copyright and antitrust laws: Legal texts with introduction. 3rd rev., enl.ed. Weinheim: VCH, 1996. – p. I/A/16

⁸⁶⁰ Bürgerliches Gesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 2. Januar 2002 (BGBl. I S. 42, 2909; 2003 I S. 738), das zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 24. Juli 2010 (BGBl. I S. 977) geändert worden ist [Civillikums]. Pieejams: <http://bundesrecht.juris.de/bundesrecht/bgb/gesamt.pdf> [skatīts 2010. gada 23. maijā]

⁸⁶¹ Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb in der Fassung der Bekanntmachung vom 3. März 2010 (BGBl. I S. 254) [Likums pret negodīgu konkurenci]. Pieejams: http://bundesrecht.juris.de/uwv_2004/ [skatīts 2010. gada 23. maijā]

⁸⁶² Henning-Bodewig F. A New Act Against Unfair Competition in Germany. 36 IIC 421-422 (2005)

Līdzīgi kā Francijā un Vācijā civiltiesiskā atbildība par negodīgas konkurences aizlieguma pārkāpumu, kas, tostarp, aptver ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu pārkāpumus, arī Latvijā saistāms ar *Civillikuma* regulējumu attiecībā uz deliktu (ārpuslīgumisku pārkāpumu), kas var būt par pamatu zaudējumu atlīdzināšanai no to personu puses, kas izmanto vai izmantojušas nepatiesas vai maldinošas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes. Saskaņā ar *Civillikuma* 1635. panta pirmo daļu “[k]atrs tiesību aizskārums, tas ir, katra pati par sevi neatļauta darbība, kuras rezultātā nodarīts kaitējums (arī morālais kaitējums), dod tiesību cietušajam prasīt apmierinājumu no aizskārēja, ciktāl viņu par šo darbību var vainot”. *Civillikuma* 1635. pants tiesību literatūrā ir saistīts ar deliktu⁸⁶³, proti, tiesību aizskārumu, kas nodarīts ārpus līgumiskām attiecībām⁸⁶⁴, kā rezultātā ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu pārkāpums uzskatāms par vienu no deliktattiecību modeļiem, ko aptver minētā norma. Par cietušo šīs normas izpratnē atzīstama jebkura ieinteresētā persona, kurai piešķirtas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes izmantošanas tiesības, kas raksturots darba 1.4. apakšnodaļā, un kolektīvās zīmes īpašnieks (skat. darba 3.4. apakšnodaļu). Tā kā nepatiesu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu lietošana ir negodīgas konkurences izpausme, kura aizliegta ar *Konkurences likuma* 18. pantu un likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 43. panta pirmo daļu, ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiesību aizskārums un tā rezultātā nodarītais kaitējums ir pamats šī likuma 43. panta otrajā daļā definētajām ieinteresētajām personām saskaņā ar *Civillikuma* 1635. pantu prasīt apmierinājumu no aizskārēja. Šāds viedoklis attiecībā uz *Civillikuma* 1635. pantam korespondējošo *Vietējo Civillikumu kopojuma* 3284. pantu izdarīts pirmskara Latvijas tiesību literatūrā⁸⁶⁵, apstiprinot iepriekš veiktās analīzes pamatotību saistībā ar *Civillikuma* 1635. pantu.

Saistībā ar zaudējumu atlīdzināšanas priekšnoteikumiem attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpumiem jāatzīmē **vainas kā civiltiesiskās atbildības priekšnoteikuma īpatnības** intelektuālā īpašuma jomā, kas, tostarp, aptver ģeogrāfiskās izcelsmes norādes. Šī darba tematikas ietvaros darba autors nevar izvērst tālāku analīzi saistībā ar Latvijas tiesību literatūrā aizsākušos diskusiju par vainu kā atbildības priekšnoteikuma nepieciešamību⁸⁶⁶, kas atbalstīts arī

⁸⁶³ Balodis K. Ievads civiltiesībās. R.: Zvaigzne ABC, 2007. – 79., 135. lpp.; Bitāns A. Civiltiesiskā atbildība un tās veidi. R.: AGB, 1997. – 117. lpp.; Bitāns A. Iepriekšējas piezīmes pie deviņpadsmitās nodaļas pirmās apakšnodaļas. Grām.: Latvijas Republikas Civillikuma komentāri: Ceturtā daļa. Saistību tiesības. Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. R.: Mans īpašums, 2000. – 625. lpp.; Torgāns K. Iepriekšējas piezīmes pie trešās nodaļas. Grām.: Latvijas Republikas Civillikuma komentāri: Ceturtā daļa. Saistību tiesības. Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. R.: Mans īpašums, 2000. – 142. – 143. lpp.

⁸⁶⁴ Balodis K. Ievads civiltiesībās. R.: Zvaigzne ABC, 2007. – 79. lpp.; Bitāns A. Civiltiesiskā atbildība un tās veidi. R.: AGB, 1997. – 117. lpp.; Torgāns K. Iepriekšējas piezīmes pie trešās nodaļas. Grām.: Latvijas Republikas Civillikuma komentāri: Ceturtā daļa. Saistību tiesības. Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. R.: Mans īpašums, 2000. – 142. lpp.).

⁸⁶⁵ Švarcs E. Vai ārzemēs reģistrēta, bet Latvijā neregistrēta preču nozīme bauda aizsardzību pret Latvijā reģistrētu? R., 1935. – 18. – 20. lpp.

⁸⁶⁶ Kārklīņš J. Vainas nozīme, nosakot civiltiesisko atbildību. *Latvijas Vēstnesis*, pielikums *Jurista vārds*, 2005. 26. aprīlis, nr. 15; Torgāns K. Vainas vai attaisnojumu meklējumi civiltiesībās. *Latvijas Vēstnesis*, pielikums *Jurista vārds*, 2005. 31. maijs, nr. 20; Torgāns K. Saistību tiesības I daļa. Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006. – 209. – 210. lpp.

Latvijas tiesu praksē⁸⁶⁷, tomēr nepieciešams atzīmēt, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu līdzīgi kā citu intelektuālo īpašuma objektu pārkāpumu gadījumos pastāv vainas kā atbildības priekšnoteikuma īpatnības.

Ja atbilstoši likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 43. panta pirmajai daļai ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpums ir norādes lietošana pretēji 41 panta noteikumiem, tad šīs normas veido pamatu uzskatam, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norādes gadījumā jau ar norādes izmantošanu pretēji 41. pantam nodibināta kā pārkāpēja prettiesiskā rīcība, tā arī ar pašas prettiesiskās rīcības faktu prezumēta šīs personas vaina. Šāda nostāja pastāv citās Eiropas valstīs, piemēram, Francijā, kur, kaut gan vaina ir viens no civiltiesiskās atbildības priekšnoteikumiem⁸⁶⁸, tomēr intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumos vaina tiek “automātiski konstatēta”⁸⁶⁹, respektīvi, prezumēta ar pārkāpuma nodarīšanas faktu; kā šajā sakarā norādīts Francijas tiesību literatūrā, “intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumam esot vainai, kas rada autora civiltiesisko atbildību”⁸⁷⁰, un “tiesību pārkāpēja vainas demonstrēšana citādi kā pats pārkāpuma akts nav nepieciešama civiltiesiskās atbildības prasībai par tiesību pārkāpumu”⁸⁷¹. Sekojoši, no ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpuma izrietošo zaudējumu atlīdzināšanai nav nepieciešams konstatēt zaudējumus pieļāvušās personas vainu, kas prezumēta ar paša pārkāpuma faktu.

Tālāk, sekojot *Civillikuma* 1784. pantam, kas paredz, ka, ja ārpus līgumiskām attiecībām kādam nodarīts zaudējums ar otras personas prettiesīgu darbību, tad zaudējuma nodarītājs atbild par visiem zaudējumiem, ieinteresētās personas tiesīgas prasīt atlīdzināt pārkāpējam zaudējumus, kas cēloniski saistīti ar pieļauto ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpumu, saistībā ar ko nepieciešams norādīt uz **īpatnībām zaudējumu apjoma novērtēšanai** ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu lietās.

Atbilstoši likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 28.¹ panta pirmo un otro daļām, kas *mutatis mutandis* attiecas uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, ievērojot šī likuma 43. panta trešo daļu,

“tiesību subjekti ir tiesīgi prasīt radītā zaudējuma un morālā kaitējuma atlīdzību. Zaudējumu atlīdzības un morālā kaitējuma apmērs nosakāms saskaņā ar Civillikumu. Nosakot zaudējumu

⁸⁶⁷ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2008. gada 02. aprīļa spriedums lietā nr. SKC-143. Grām: Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedumi un lēmumi 2008. R.: Tiesu namu aģentūra, 2009. - 243.-249. lpp.

⁸⁶⁸ Benhamou Y. Compensation of damages for infringements of intellectual property rights in France, under Directive 2004/48/EC and its transposition law - new notions? 40 IIC 126, 128-129 (2009)

⁸⁶⁹ Ibid. - 40 IIC 126, 129 (2009)

⁸⁷⁰ [“an infringement of intellectual property rights being a fault that engages the civil liability of the author”] Galloux J.-C. Droit de la propriété industrielle. 2000 Dalloz 174, note 502 Citēts pēc Benhamou Y. Compensation of damages for infringements of intellectual property rights in France, under Directive 2004/48/EC and its transposition law - new notions? 40 IIC 152 (2009)

⁸⁷¹ [“demonstrating a fault on the infringer's part other than the act of infringement is not necessary for a civil liability action for infringement”] Siiriainen F. “Propriété intellectuelle, préjudice et droit économique”, in: “Le droit au défi de l'économie” 91 *et seq.*, 94 (Paris 2002) Citēts pēc Benhamou Y. Compensation of damages for infringements of intellectual property rights in France, under Directive 2004/48/EC and its transposition law - new notions? 40 IIC 152 (2009)

apmēru, var ņemt vērā arī tās personas negodīgi gūto peļņu, kura prettiesiski izmantojusi preču zīmi”.

Kā šajā sakarā pamatoti norādīts literatūrā, atsaucoties uz *Direktīvas 2004/48/EK* 13. pantu, gadījumā, ja

“faktisko zaudējumu atlīdzības apmēru nevar noteikt saskaņā ar šā panta otro daļu, zaudējumu atlīdzības apmērs ir atbilstošs tai summai, kuru varētu saņemt preču zīmes īpašnieks par preču zīmes izmantošanas tiesību nodošanu licenciātam. Kā jaunumu var atzīmēt iespēju prasīt arī pārkāpēja negodīgi gūto peļņu, akcentēta arī iespēja prasīt morālā kaitējuma atlīdzināšanu⁸⁷².

Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu pārkāpumu lietās līdzīgi kā attiecībā uz preču zīmēm un citiem rūpnieciskā īpašuma objektiem ir apgrūtināši noteikt nodarīto zaudējumu apmēru, it sevišķi gadījumos, ja nav konstatējama konkrētās preces pārdošana vai attiecīgo pakalpojumu sniegšana. Kā šajā sakarā pamatoti tika norādīts literatūrā, “zaudējumu prasība tiek reti celta, un vēl retāk tiek apmierināta zaudējumu apmēra novērtēšanas grūtību dēļ”⁸⁷³. Lai novērstu šo situāciju, atbilstoši likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 28.¹ panta trešajai daļai “[j]a faktisko zaudējumu atlīdzības apmēru nevar noteikt saskaņā ar šā panta otro daļu [t.i. saskaņā ar Civillikumu – autora piebilde], zaudējumu atlīdzības apmērs ir atbilstošs tai summai, kuru varētu saņemt preču zīmes īpašnieks par preču zīmes izmantošanas tiesību nodošanu licenciātam”.

Tā kā preču zīmju tiesības ar licences līguma palīdzību var tikt piešķirtas izmantošanai, respektīvi, licencētas, šī norma, kurā ietverts **tā sauktais licenciāta kritērijs**, preču zīmju gadījumā ir **ārkārtīgi iedarbīga**, tomēr šī norma **nevar tikt piemērota** attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, jo no tām izrietošās tiesības nevar nodot nevienai trešajai personai izmantošanai, respektīvi, nevar tikt licencētas, kā secināts darba 1.4. apakšnodaļā. Sekojoši, pamatoti saistībā ar *Direktīvas 2004/48/EK* piemērošanu attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm būtu uzdot jautājumu, kā aprēķināt licences summu un kuram par labu to piedzīt: ražotājam, valstij vai asociācijai⁸⁷⁴, līdz ar to pamatoti saistībā ar šo Direktīvu literatūrā paustas šaubas, vai tajā norādītie līdzekļi būs piemērojami ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu gadījumā, jo ģeogrāfiskās izcelsmes norādes gadījumā nav iespējama licences piešķiršana kā citu intelektuālā īpašuma objektu gadījumā⁸⁷⁵.

Tomēr, **darba autors ierosina**, lai likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 28.¹ panta trešā daļa kopsakarā ar *Direktīvas 2004/48/EK* transponēšanu nezaudētu savu aktualitāti attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, tulkot šo likuma normu attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm tādā veidā, ka šo norāžu tiesīgās personas ir tiesīgas prasīt to

⁸⁷² Viļuma I. Intelektuālā īpašuma tiesību civiltiesiskā realizācija. *Latvijas Vēstnesis*, pielikums *Jurista vārds*, 2007. 22. maijs, nr. 21

⁸⁷³ Ancitis J. The Enforcement of Industrial Property Rights in Latvia. 32 IIC 912 (2001)

⁸⁷⁴ Heath C. Geographical Indications: International, Bilateral and Regional Agreements. 25 IIC 130 (2005)

⁸⁷⁵ Ibid.

peļņas apmēru, ko tās gūtu, ja pašas būtu pārdevušas produkciju ar nepatiesām vai maldinošām ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, vai **peļņu, ko gūtu**, ja produkciju pārdotu, kas piemērojams tiem gadījumiem, kad netiktu konstatēts neviens pārdošanas gadījums.

Tā kā *Civillikuma* normas aptver no ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpumiem izrietošo civiltiesisko atbildību, **nevar piekrist** Latvijas tiesu nostājai, kura kaut attiecas uz preču zīmēm, taču var tikt tikpat labi attiecināta uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, ka “tiesības uz preču zīmes izmantošanu un šo tiesību aizsardzību regulē speciāla tiesību norma - likums “Par preču zīmēm”, tādēļ apelācijas padome un apelācijas instances tiesa pamatoti nav vadījušās no *Civillikuma* normām”⁸⁷⁶. Līdzīgu nostāju par *Civillikuma* nepiemērošanu attiecībā uz preču zīmju aizsardzību, kas tāpat attiecas arī uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, Senāts paudis arī spriedumos citās lietās, piemēram, zaudējumu atlīdzības pienākumu un tā apmēra noteikšanu saistījis ar “speciālo likumu” likumu *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm*, nevis *Civillikuma* normām⁸⁷⁷. Šādai Senāta nostājai nevar piekrist, jo likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 28. panta ceturtais daļas 2. punkts (redakcijā, kas bija spēkā sprieduma pasludināšanas brīdī) norādīja uz “preču zīmes nelikumīgu izmantošanu nodarīto zaudējumu, arī neiegūtās peļņas, atlīdzināšanu”, savukārt pašreiz spēkā esošais 28.¹ pants *expressis verbis* norāda uz *Civillikuma* piemērošanu; tajā pat laikā likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 28. panta otrā daļa kopš šī likuma pieņemšanas ir paredzējusi to, ka licenciāts tiesīgs “prasīt atlīdzību par zaudējumiem”, kuru atlīdzināšanu regulē *Civillikuma* noteikumi. Ņemot vērā to, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiesību aizsardzību, kas ietver tiesības uz zaudējumu atlīdzību kā vienu no civiltiesiskās aizsardzības līdzekļiem, regulē, tai skaitā, *Civillikuma* normas, nebūtu pamata *Civillikuma* normas nepiemērot attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm vai, plašāk runājot, intelektuālā īpašuma objektiem.

3.5.3. Administratīvās un krimināltiesiskās atbildības īpatnības

Par negodīgas konkurences aizlieguma pārkāpumu, kas var aptvert arī ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu pārkāpumus (darba 3.3. apakšnodaļa), vairs nav paredzēta **administratīvā atbildība**, jo ar 2005. gada 17. marta likumu *Grozījumi Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā*⁸⁷⁸ no *Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa* izslēgts 166.²⁶ pants, tai pat laikā ieviešot 175.⁵ un 175.⁶ pantus par informācijas nesniegšanu un nepatiesas informācijas sniegšanu Konkurences padomei un Konkurences padomes lēmumu un amatpersonu likumīgo prasību

⁸⁷⁶ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 1997. gada 22. oktobra spriedums lietā nr. SKC-372 [Niveja]. Grām.: Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedumi un lēmumi 1997. R.: Latvijas Tiesnešu mācību centrs, 1998. - 883.-886. lpp.

⁸⁷⁷ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2001. gada 19. decembra spriedums lietā nr. SKC-613. Grām.: Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedumi un lēmumi 2001. R.: Latvijas Tiesnešu mācību centrs, 2002. - 827. - 830. lpp.

⁸⁷⁸ Grozījumi Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2005. 01. aprīlis, nr. 52

nepildīšana, kurus atbilstoši šī kodeksa 215.⁸ pantam izskata Konkurences padome ar tiesībām piemērot naudas sodu līdz pat desmittūkstoš latiem. Tā kā Konkurences padomei joprojām noteikta kompetence reklāmas jomā (darba 3.6.3. apakšnodaļa), šīs normas attiecināmas uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību tiktāl, ciktāl tās aptver ģeogrāfiskās izcelsmes norādes. Samērojot *Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā* paredzēto naudas soda apmēru ar ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu pārkāpuma rezultātā nodarīto kaitējumu, joprojām var atbalstīt viedokli, ka paredzētie naudas sodi ir tik nenozīmīgi, ka šī kodeksa normas var tikt ļaunprātīgi izmantotas⁸⁷⁹.

Par ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpumiem Latvijā **paredzēta arī kriminālatbildība**. Atšķirībā no citām valstīm kā, piemēram, Vācijas⁸⁸⁰ un Rumānijas⁸⁸¹, Latvijā kriminālatbildību par ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpumiem paredz *Krimināllikums*, nevis likums *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm*. *Krimināllikuma* 206. pants paredz atbildību par rūpnieciskā īpašuma objektu tiesību pārkāpumiem un, cita starpā, paredz kriminālatbildību par preču vai pakalpojumu citādas atšķirības zīmes tīšu nelikumīgu izmantošanu. Lai gan šī norma satur nedefinētu formulējumu “citāda preču atšķirības zīme”, varētu secināt, ka šis formulējums attiecināms arī uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, kuras lieto preču atšķiršanai (likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 1. panta 10. punkts) un to, ka *Krimināllikuma* 206. pantā ietvertu terminu skaidrojums dots speciālajā likumā - likumā *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm*, ko apstiprina tiesību literatūrā izteiktais viedoklis⁸⁸².

Pamatoti literatūrā norādīts, ka grūtības *Krimināllikuma* 206. panta īstenošanā saistāmas ar to, ka “neiespējami pierādīt nolūku vai nodomu, īpaši tas attiecas uz slīpētiem viltotājiem, un procesi bieži vien tiek iznīcināti pašā saknē”⁸⁸³. Tai pat laikā nebūtu vēlams nodomu kā šajā normā paredzētā nodarījuma subjektīvās puses pazīmi svītrot, lai šī norma neaptvertu tādus gadījumus, kad tiktu sauktas personas pie kriminālatbildības, kuru darbībās nav pastāvējis nodoms, kā tas ir, piemēram, Itālijā, kurā par nepatiesas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes *Ražots Itālijā* izmantošanu persona notiesāta saskaņā ar Itālijas *Kriminālkodeksa* 517. pantu⁸⁸⁴.

Jāņem vērā, ka *Krimināllikuma* 211. pants paredz **kriminālatbildību** par negodīgu konkurenci, maldinošu reklāmu vai negodīgu komercpraksi, ja šādi nodarījumi izdarīti atkārtoti gada laikā, bet *Krimināllikuma* 212. pants - par konkurences aizsardzības un veicināšanas valsts institūcijas likumīgo prasību nepildīšanu, ja šis nodarījums izdarīts atkārtoti gada laikā vai ja tas

⁸⁷⁹ Ancitis J. The Enforcement of Industrial Property Rights in Latvia. 32 IIC 904 (2001)

⁸⁸⁰ Vācijas *Likuma par preču zīmju un citu atšķirības apzīmējumu aizsardzību* 144. pants.

⁸⁸¹ Rumānijas likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskajām norādēm* 86. pants, saskaņā ar kuru cietusī puse iesniedz iesniegumu, pamatojoties uz kuru, jebkura ģeogrāfiskās norādes lietošana, kas ir pretrunā rūpniecības vai komercdarbības godīgai praksei, kura mēģina maldināt patērētāju, ir negodīgas konkurences darbība un tiek sodīta ar brīvības atņemšanu uz laiku no viena mēneša līdz diviem gadiem vai soda naudu līdz 15 miljoniem leju.

⁸⁸² Krastiņš U., Niedre A. *Krimināllikuma komentāri*. 5. grāmata. Sevišķā daļa. R.: AFS, 1999. - 76. lpp.

⁸⁸³ Ancitis J. The Enforcement of Industrial Property Rights in Latvia. 32 IIC 905 (2001)

⁸⁸⁴ Itālijas Augstākās tiesas 2006. gada 20. janvāra spriedums. Citēts pēc 38 IIC 244-247 (2007)

saistīts ar būtiska kaitējuma radīšanu valsts vai patērētāju interesēm, kas skar ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības lietas, ja attiecīgā ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpums rada negodīgas konkurences, maldinošas reklāmas vai negodīgas komercprakses izpausmi.

3.6. Atbildīgo institūciju kompetence

Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības jomā kompetence noteikta Latvijas valsts iestādēm, ievērojot gan to, ka Latvija kā ES dalībvalsts ir atbildīga par piemērojamo Regulu ievērošanas uzraudzību Latvijas teritorijā attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību, kā secināts darba 2.5. apakšnodaļā, gan to, ka Latvijai jānodrošina *Parīzes konvencijā* un *TRIPS līgumā* ietvertie ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības noteikumi.

3.6.1. Pārtikas un veterinārais dienests

Atbilstoši *Pārtikas un veterinārā dienesta nolikuma*⁸⁸⁵ 3. pantam Pārtikas un veterinārā dienesta kompetence noteikta, *inter alia*, *Pārtikas aprites uzraudzības likumā*⁸⁸⁶, kura 21. panta otrās daļas 13. punkts paredz, ka Pārtikas un veterinārā dienesta funkcija ir uzraudzīt un kontrolēt ES tiesību aktos noteikto prasību ievērošanu pārtikas aprites jomā, kā arī sniegt nepieciešamo informāciju ES institūcijām. Šī norma tāpat saista Regulās noteikto prasību uzraudzību ar Pārtikas un veterināro dienestu, kurš sekojoši ir abās minētajās Regulās nosakāmā iestāde, uz ko *expressis verbis* norādīts Ministru Kabineta 2009. gada 10. februāra noteikumu *Lauksaimniecības un pārtikas produktu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrācijas un aizsardzības kārtība* nr. 126 2. un 3. punktos. Bez tam, saskaņā ar *Pārtikas aprites uzraudzības likuma* 21. panta otrās daļas 8. punktu Pārtikas un veterinārā dienesta funkcija ir uzraudzīt un kontrolēt ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu un cilmes vietu nosaukumu aizsardzību. Kaut gan šī likuma normas neparedz cilmes vietu nosaukuma legāļdefinīciju, tomēr *Pārtikas aprites uzraudzības likuma* 21. panta otrās daļas 13. punkta kontekstā var secināt, ka cilmes vietas nosaukumi aptver Regulā minētos apzīmējumus ar identisku nosaukumu (darbā izmantotajā Regulu terminoloģijā – izcelsmes apzīmējumi). Līdz ar to atbilstoši *Pārtikas aprites uzraudzības likuma* 21. panta otrās daļas 8. punktam un 13. punktam ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības kontroli un uzraudzību Latvijā veic Pārtikas un veterinārais dienests, kas atrodas Zemkopības ministrijas pārraudzībā (*Pārtikas aprites uzraudzības likuma* 21. panta pirmā daļa).

Pārtikas aprites uzraudzības likuma 21. panta otrās daļas 8. punkts norāda uz Pārtikas un veterinārā dienesta kompetenci attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, neierobežojot šo kompetenci vienīgi ar Latvijas ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm. Sekojoši šīs iestādes kompetence

⁸⁸⁵ Pārtikas un veterinārā dienesta nolikums: MK noteikumi nr. 142. *Latvijas Vēstnesis*, 2005. 25. februāris, nr. 33

⁸⁸⁶ Pārtikas aprites uzraudzības likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1998. 06. marts, nr. 60/61

attiecas uz jebkuru ģeogrāfiskās izcelsmes norādi neatkarīgi no tā, vai šī norāde attiecas uz Latviju vai ārvalsti, kā arī šīs iestādes uzraudzībā ir ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, kuras aizsargātas saskaņā ar ES Regulām.

Saskaņā ar 2007. gada 06. decembra grozījumiem *Pārtikas aprites uzraudzības likumā*, kas spēkā stājās ar 2008. gada 01. janvāri (minētā likuma Pārejas noteikumu 13. punkts), Pārtikas un veterinārais dienests var apturēt uzņēmumu vai to daļu darbību, kas pārkāpj ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu izmantošanas noteikumus. Pirms šo grozījumu spēkā stāšanās spēkā bijušais likums *Par uzņēmumu, iestāžu un organizāciju darbības apturēšanas kārtību*⁸⁸⁷ šādas tiesības neparedzēja⁸⁸⁸ un tādēļ tiesību literatūrā bija norādīts uz grozījumu nepieciešamību⁸⁸⁹, kaut gan likumdevēja mērķis šī likuma spēka zaudēšanu ar 2008. gada 01. janvāri⁸⁹⁰ saistīja ar nepieciešamību tiesības apturēt uzņēmumu darbību noteikt katrā konkrētajā gadījumā atsevišķi, nevis vispārīgajā likumā⁸⁹¹.

Saskaņā ar *Pārtikas aprites uzraudzības likuma* 27. panta pirmo daļu Pārtikas un veterinārā dienesta amatpersonām, izdodot rakstveida brīdinājumu pārtikas uzņēmumam, ir tiesības apturēt vai ierobežot pārtikas uzņēmuma darbību (tostarp tā struktūrvienības vai atsevišķu iekārtu darbību), ja ir konstatēta neatbilstība pārtikas apriti reglamentējošo normatīvo aktu prasībām. Tā kā pārtikas aprite atbilstoši šī termina legāldefinīcijai ietver visas darbības ar pārtiku no tās ieguves līdz patēriņam (*Pārtikas aprites uzraudzības likuma* 1. panta 6. punkts), šīs Pārtikas un veterinārā dienesta amatpersonu tiesības apturēt pārtikas uzņēmuma vai tā daļas darbību attiecas arī uz tiem gadījumiem, kad tiek pārkāptas ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiesības.

Atbilstoši *Pārtikas aprites uzraudzības likuma* 27. panta trešajai daļai, ja brīdinājumā norādītās neatbilstības noteiktajā termiņā netiek novērstas, Pārtikas un veterinārā dienesta amatpersona triju darba dienu laikā pēc brīdinājumā noteiktā termiņa beigām pieņem lēmumu par pārtikas uzņēmuma darbības apturēšanu. Kaut gan minētā panta piektā daļa paredz gadījumus, kad uzņēmuma darbība apturama bez iepriekšēja brīdinājuma, uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpumiem attiecas vienīgi trešais gadījums, kad “tiek izgatavota produkcija, kas neatbilst pārtikas uzņēmuma deklarētajām prasībām” (*Pārtikas aprites uzraudzības likuma* 27. panta piektās daļas 3. punkts), proti, produkcija vairs neatbilst ģeogrāfiskās izcelsmes norādes specifikācijai.

⁸⁸⁷ Par uzņēmumu, iestāžu un organizāciju darbības apturēšanas kārtību: LR likums. *Ziņotājs*, 1992. 13. februāris, nr. 6

⁸⁸⁸ Mantrovs V. Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpuma pārtraukšana prasības tiesvedības kārtībā Latvijā. *Likums un Tiesības*, 2007, 9. sēj., nr. 8 (96). - 227. - 229. lpp.

⁸⁸⁹ Turpat.

⁸⁹⁰ Par likuma “Par uzņēmumu, iestāžu un organizāciju darbības apturēšanas kārtību” atzīšanu par spēku zaudējušu: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2006. 20. jūnijs, nr. 95

⁸⁹¹ Likumprojekta *Par likuma “Par uzņēmumu, iestāžu un organizāciju darbības apturēšanas kārtību” atzīšanu par spēku zaudējušu* anotācijas I sadaļā norādīts: “saprotamāk ir noteikt institūcijas tiesības apturēt konkrētu tiesību subjekta vai objekta darbību, nevis vispārīgajā likumā [...], bet gan speciālajā likumā. Nepieciešamības gadījumā izdarīt grozījumus visos speciālajos likumos, nosakot, ka kompetentās iestādes izdotā administratīvā akta darbība netiek apturēta tā apstrīdēšanas vai pārsūdzēšanas gadījumā.”. Sekojoši anotācijas IV sadaļā norādīts, ka nepieciešams izvērtēt grozījumu nepieciešamību, cita starpā, *Pārtikas aprites uzraudzības likuma* 5. panta septītajā daļā.

Atbilstoši *Pārtikas aprites uzraudzības likuma* 27. panta septītajai daļai lēmumu, tostarp, par pārtikas uzņēmuma darbības apturēšanu var apstrīdēt un pārsūdzēt *Administratīvā procesa likumā* noteiktajā kārtībā, kas neaptur tā izpildi. Sekojoši, attiecīgajam komersantam tiks liegta iespēja turpināt normatīvo aktu pārkāpumus ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības jomā, kas vērtējams pozitīvi, jo nodrošinās ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu efektīvu aizsardzību. Tikai pēc konstatēto neatbilstību novēršanas un to pārbaudes, kā to paredz *Pārtikas aprites uzraudzības likuma* 28. pants, attiecīgā pārtikas uzņēmuma darbība var tikt atjaunota. Šāda likumā noteiktās Pārtikas un veterinārā dienesta pārbaudes nepieciešamība par konstatēto neatbilstību novēršanu ir vērtējama pozitīvi, jo neļauj atjaunot uzņēmuma darbību, iekams nav gūta atbildīgās iestādes pārlicība, ka konstatētās neatbilstības ir novērstas.

3.6.2. Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība skar arī Patērētāju tiesību aizsardzības centra kompetenci tiktāl, ciktāl tā attiecas uz preču marķējumu, kurā ietverta ģeogrāfiskās izcelsmes norādes.

Saskaņā ar *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* 20. panta (Preču marķējumam izvirzāmās vispārīgās prasības) pirmo daļu marķējumā sniegtā informācija nedrīkst piedēvēt precei īpašības, kādas tai nepiemīt. Turklāt, šī panta ceturtā daļa nosaka, ka pārdevējam aizliegts piedāvāt un pārdot preces, kuru marķējumā sniegtā informācija vai marķējuma izpildījums neatbilst šā likuma un citu normatīvo aktu prasībām. Līdz ar to gadījumā, ja preces marķējumā tiek nepatiesi izmantota ģeogrāfiskās izcelsmes norāde, šāda rīcība aizliegta saskaņā ar *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* 20. panta pirmo un ceturtā daļām, par ko atbildīgs preču pārdevējs, ievērojot to, ka atbilstoši minētā panta ceturtajai daļai tieši ar pārdevēja personu likums saista atbildību par marķēšanas prasību ievērošanu. Kaut gan, kā pamatoti norādīts literatūrā, juridiskās personas Latvijā nevar būt patērētāji⁸⁹², tomēr vadoties no minētā likuma 4.¹ panta pirmās daļas likuma IV nodaļas regulējums, kurā ietilpst arī iepriekš norādītais 20. pants, var attiekties arī uz juridiskām personām, ja tās iegādājas vai varētu iegādāties preci vai izmantot pakalpojumu nolūkam, kas nav saistīts ar tās saimniecisko vai profesionālo darbību. Tātad minētā likuma 20. panta noteikumu sakarā būtiski norobežot tās preces, kas nav iegādātas saimnieciskās darbības nodrošināšanai no tām, kas iegādātas šim nolūkam, kas tādējādi attiecas ne tikai uz fiziskajām⁸⁹³, bet arī juridiskām personām.

Atbilstoši *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* 24. pantam šajā likumā un citos normatīvajos aktos noteikto patērētāju tiesību aizsardzības uzraudzību un kontroli īsteno Patērētāju

⁸⁹² Balodis K. Ievads civiltiesībās. R.: Zvaigzne ABC, 2007. - 46. lpp.

⁸⁹³ Turpat. - 47. lpp.

tiesību aizsardzības centrs, tādēļ šī iestāde arī šī likuma 20. panta prasībām neatbilstoša marķējuma gadījumā, kā rezultātā pārkāptas ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiesības, tiesīga nodrošināt marķējuma atbilstību normatīvo aktu prasībām. Šajā gadījumā Patērētāju tiesību aizsardzības centrs, kas atrodas Ekonomikas ministrijas pārraudzībā (*Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 25. panta pirmā daļa*) un kura darbības pamatprincipus papildu likuma regulējumam nosaka *Patērētāju tiesību aizsardzības centra nolikums*, saskaņā ar kura 6.3. un 6.4. punktiem šī iestāde ne vien tiesīga pieprasīt nepieciešamos paskaidrojumus no personām, bet arī noteikt ražotājiem, pārdevējiem, pakalpojumu sniedzējiem vai to pilnvarotajiem pārstāvjiem termiņu, kurā jāsniedz rakstiska atbilde par patērētāja iesniegumā vai sūdzībā minētajiem apstākļiem vai jānovērš konstatētie normatīvo aktu pārkāpumi. Turklāt, aizstāvot patērētāju tiesības un ar likumu aizsargātās intereses, Patērētāju tiesību aizsardzības centram ir tiesības iesniegt tiesā prasības pieteikumu vai pieteikumu vai dot atzinumu lietā (*Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 25. panta sestā daļa*).

Jāpiezīmē, ka *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 21. panta pirmajā daļā*, kas nosaka, ka preces un preču grupas, kurām nepieciešams sevišķs marķējums, kā arī minēto preču un preču grupu marķēšanas kārtību nosaka Ministru kabinets, ietvertajam deleģējumam izdoti, *inter alia*, *Pārtikas preču marķēšanas noteikumi*⁸⁹⁴, kuri nosaka vispārīgās prasības Latvijā izplatāmo pārtikas preču marķējumam un kurā transponētas *Direktīvas 2000/13/EK* normas. Šo MK noteikumu ievērošanas uzraudzību atbilstoši kompetencei veic Pārtikas un veterinārais dienests (šo MK noteikumu 1. punkts un 4. punkts).

Attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm *Pārtikas preču marķēšanas noteikumu 9. pants expressis verbis* nosaka aizliegumu izmantot nepatiesas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes paredzot, ka pārtikas preču marķējumā sniegtā informācija, kā arī marķēšanā izmantotās metodes nedrīkst maldināt patērētāju par pārtikas preces raksturojumu, identitāti, īpašībām, sastāvu, daudzumu, derīguma termiņu, izcelsmes vietu vai ražošanas metodēm. Līdzīgu regulējumu satur šo noteikumu 14.8. punkts paredzot, ka pārtikas preču marķējumā norāda ziņas par pārtikas preces izcelsmes vietu, ja šādas informācijas trūkuma dēļ patērētājam var rasties maldinošs priekšstats par patieso pārtikas preces izcelsmes vietu

Tomēr *Pārtikas preču marķēšanas noteikumi* attiecībā uz pārtikas produktiem **daļēji dublē** tās normas, kas ietvertas *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 20. pantā* attiecībā uz preču marķējumam izvirzāmām vispārīgajām prasībām, kas attiecas uz visa veida precēm.

Pirmkārt, šo noteikumu 3. punkts nosaka, ka aizliegts izplatīt pārtikas preces, kas neatbilst šo noteikumu prasībām noteikums, tādējādi saturot līdzīgu regulējumu kā *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 20. panta ceturrtā daļa*, kas nosaka, ka pārdevējam aizliegts piedāvāt un pārdot preces, kuru marķējumā sniegtā informācija vai marķējuma izpildījums neatbilst šā likuma un citu

⁸⁹⁴ Pārtikas preču marķēšanas noteikumi: MK noteikumi nr. 964. *Latvijas Vēstnesis*, 2004. 26. novembris, nr. 188

normatīvo aktu prasībām. **Otrkārt**, šo noteikumu 10. punkts nosaka, ka pārtikas preču marķējumā sniegtā informācija, kā arī marķēšanā izmantotās metodes pārtikas precei nedrīkst piedēvēt tādas īpašības vai ietekmi, kāda tai nepiemīt, tādējādi vārds vārdā dublējot to regulējumu, kas ietverts *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* 20. panta pirmajā daļā, kā rezultātā izveidojusies situācija, kad par vienas un tās pašas prasības ievērošanas uzraudzību veic divas iestādes, proti, Patērētāju tiesību aizsardzības centrs un Pārtikas un veterinārais dienests.

Nemot vērā to, ka attiecībā uz pārtikas produktiem attiecināmās prasības skar ģeogrāfiskās izcelsmes norādes un šajā gadījumā notiek divu institūciju funkciju dublēšanās, nepieciešams *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* 21. pantā precizēt, ka uz šī panta pirmajā daļā ietvertā deleģējuma pamata izdotie MK noteikumi satur speciālas tiesību normas attiecībā uz 20. pantā paredzēto regulējumu un gadījumā, ja šāds regulējums paredzēts un tajā noteikts, ka par to atbildīga cita iestāde, tad šajā preču grupā uzraudzības kompetence pieder šai iestādei, nevis Patērētāju tiesību aizsardzības centram.

Turklāt, atbilstoši *Reklāmas likuma* 8. panta pirmajai daļai maldinoša reklāma ir aizliegta, bet šī panta otrā daļa paredz to, ka maldinoša reklāma ir tāda reklāma, kura jebkādā veidā, ieskaitot tās pasniegšanas veidu, tieši vai netieši maldina vai varētu maldināt un kura sava maldinošā rakstura dēļ varētu ietekmēt personas ekonomisko rīcību vai kura kaitē vai varētu kaitēt konkurentam, tādējādi secināms, ka maldinoša reklāma var attiekties uz nepatiesu vai maldinošu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu izmantošanas gadījumiem paziņojumos, kas veicina preču vai pakalpojumu noietu (*Reklāmas likuma* 1. pants). Kā redzams, salīdzinot *Reklāmas likuma* normas ar *Direktīvas 2006/114/EK* normām, šīs Direktīvas normas ir transponētas minētajā likumā. Saskaņā ar *Reklāmas likuma*⁸⁹⁵ 13. panta pirmo daļu šī likuma ievērošanu savas kompetences ietvaros uzrauga Patērētāju tiesību aizsardzības centrs, savukārt Pārtikas un veterinārā dienesta kompetence aprobežojas ar veterināro zāļu jomu, tai pat laikā neparedzot kompetenci pārtikas preču jomā. Lai paredzētu Pārtikas un veterinārā dienesta kompetenci saistībā ar pārtikas precēm un nodrošinātu pilnvērtīgu pārtikas preču marķēšanas prasību uzraudzīšanu, nepieciešams **izdarīt grozījumus *Reklāmas likuma* 13. panta pirmajā daļā, paplašinot šīs iestādes kompetenci uz visām pārtikas precēm.**

Bez tam, Patērētāju tiesību aizsardzības centrs ir uzraudzības iestāde *Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma*⁸⁹⁶ noteikumu ievērošanai, kura mērķis ir patērētāju tiesību un ekonomisko interešu aizsardzību, aizliedzot komercprakses īstenotājiem izmantot negodīgu komercpraksi attiecībā pret patērētājiem (minētā likuma 2. pants). Kā redzams, salīdzinot *Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma* normas ar *Direktīvas 2005/29/EK* normām, šīs Direktīvas normas ir transponētas minētajā likumā. Saskaņā ar *Negodīgas komercprakses*

⁸⁹⁵ Reklāmas likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2000. 10. janvāris, nr. 7

⁸⁹⁶ Negodīgas komercprakses aizlieguma likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2007. 12. decembris, nr. 199

aizlieguma likuma 4. panta pirmo daļu negodīga komercprakse ir aizliegta, savukārt **negodīga komercprakse pastāv**, ja konstatējams **vismaz viens** no trijiem nosacījumiem: (1) tā neatbilst profesionālajai rūpībai un negatīvi ietekmē vai var negatīvi ietekmēt tāda vidusmēra patērētāja vai tādas vidusmēra patērētāju grupas ekonomisko rīcību, kam šī komercprakse adresēta vai ko tā skar; (2) tā ir maldinoša; (3) tā ir agresīva.

Nepatiesas vai maldinošas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes izmantošana nevar atbilst profesionālajai rūpībai, jo attiecīgās nozares profesionāļiem nevar nebūt zināms par šajā nozarē izmantotajām preces atšķirības zīmēm, vienas no kurām ir ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, un tas var negatīvi ietekmēt vidusmēra patērētāja ekonomisko rīcību (*Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma* 6. un 7. panti); turklāt, tā kā maldinoša komercprakse jebkuros apstākļos ir uzticības zīmes, kvalitātes zīmes vai līdzīgas zīmes bez nepieciešamās atļaujas izmantošana (*Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma* 11. panta 2. punkts), bet ģeogrāfiskās izcelsmes norāde ir zīme, kas norāda uz preces īpašībām, tostarp kvalitāti, jāsecina, ka nepatiesas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes lietošana visos gadījumos ir atzīstama par negodīgu komercpraksi.

3.6.3. Konkurences padome

Konkurences padomes kompetence noteikta Reklāmas likumā saistībā ar reklāmu, kas var ietekmēt konkurenci, saistībā ar ko Konkurences padomei ir tiesības uzlikt tiesisko pienākumu un piemērot naudas sodu (*Konkurences likuma* 8. panta pirmās daļas 3. punkts). Saskaņā ar pēdējiem grozījumiem *Reklāmas likumā*, respektīvi, 2008. gada 14. novembra likumu *Grozījumi Reklāmas likumā*⁸⁹⁷, kas spēkā stājās ar 2009. gada 01. janvāri, *Reklāmas likums* papildināts ar 14.¹ pantu, kura pirmā daļa nosaka, ka Konkurences padome uzrauga reklāmas atbilstību normatīvo aktu prasībām, ja pārkāpums reklāmas jomā rada vai var radīt būtisku kaitējumu konkurencei. Ņemot vērā to, ka saskaņā ar *Reklāmas likuma* 1. pantu reklāma ir jebkāda veida paziņojums, no visām konkurenci ierobežojošām darbībām, kas aizliegtas ar *Konkurences likuma* II nodaļu, reklāmas uzraudzība var saturēt vienīgi negodīgas konkurences aizlieguma pazīmes, bet nevar attiekties nedz uz aizliegtām vienošanām (*Konkurences likuma* 11. pants), dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu (*Konkurences likuma* 13. pants) vai tirgus dalībnieku apvienošanās noteikumiem (*Konkurences likuma* 15. pants). Līdz ar to šādu grozījumu izdarīšana, kas joprojām paredz Konkurences padomei kompetenci reklāmas jomā saistībā ar negodīgas konkurences aizlieguma pazīmēm, ir **neatbilstoša** tai nostājai, pateicoties kurai negodīgas konkurences aizlieguma lietas vairs neatrodas Konkurences padomes kompetencē (darba 3.3. apakšnodaļa). Ja likumdevēja mērķis, pieņemot šos grozījumus *Reklāmas likumā*, bija izslēgt maznozīmīgas lietas no

⁸⁹⁷ Grozījumi Reklāmas likumā: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2008. 28. novembris, nr. 186

Konkurences padomes kompetences⁸⁹⁸, tad apšaubāms, cik lietderīgi nozīmīgas reklāmas lietas, kuras attiecas uz negodīgas konkurences aizliegumu, saglabāt Konkurences padomes lietvedībā, jo ieinteresētās personas, kā atzinis pats likumdevējs, savas tiesiskās intereses aizstāvētu nevis tiesā, bet savstarpēju strīdu risināšanai izmantotu valsts resursus⁸⁹⁹. Līdz ar to, saskaņojot *Konkurences likuma* un *Reklāmas likuma* regulējumu, **reklāmas lietas**, kas skar negodīgas konkurences aizliegumu, būtu nepieciešams **nodot tiesas kompetencē**, nevis saglabāt valsts iestāžu kompetencē.

Apkopojot šajā nodaļā pētīto, Latvijā ģeogrāfiskās izcelsmes norādes tiek aizsargātas atbilstoši likumam *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm*, normām par negodīgas konkurences aizliegumu un citiem normatīvajiem aktiem, kuros transponētas attiecīgo Direktīvu normas, kuras, tostarp, aptver ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību. Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes legāļdefinīciju veido vairāki elementi, kas raksturojami kā juridiski kritēriji, atbilstoši kuriem izvērtējams, vai konkrētais apzīmējums uztverams par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi. Saistībā ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm pastāv īpatnības gan civilprocesa ietvaros, gan zaudējumu atlīdzināšanas pienākuma ietvaros, kas detalizēti atspoguļots šajā nodaļā. Analizējot vispusīgi ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējumu, darba autors identificējis būtiskas ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējuma nepilnības, kuru novēršanas iespējas kopsakarā ar regulējuma pilnveidošanu tālāk tiks pētītas nākamajā darba nodaļā.

⁸⁹⁸ Likumprojekta „Grozījumi Reklāmas likumā” anotācija. Pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimaLIVS.nsf/0/DBDF994B77C62BAFC22574DD004A81E2?OpenDocument> [skatīts 2010. gada 05. maijā]

⁸⁹⁹ Likumprojekta „Grozījumi Reklāmas likumā” anotācija. Pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimaLIVS.nsf/0/DBDF994B77C62BAFC22574DD004A81E2?OpenDocument> [skatīts 2010. gada 05. maijā]

4. nodaļa

Tiesiskā regulējuma pilnveidošanas iespējas

4.1. Kopējas Regulas izstrādāšanas perspektīva

Pašreiz spēkā esošais ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējums ES tiesībās attiecībā uz pārtikas un lauksaimniecības produktiem ir izkaisīts trīs dažādās nesēn pieņemtās (2006. – 2009. gados) Regulās, proti, *Pārtikas produktu Regulā*, *Alkoholisko dzērienu Regulā* un *Vienotajā TKO Regulā*, un tām pakārtotās Regulās, kas detalizēti analizēti darba 2. nodaļā. Šo visu triju Regulu kontekstā jāatzīst par pamatotu prof. *Džeremija Filipša (Jeremy Phillips)* viedokli (taisnības labad jāatzīmē, ka tas attiecināts vienīgi uz *Pārtikas produktu Regulu*), ka uzlabojumi Regulās pēc būtības raksturojami kā tādi, kas tendēti uz pašreizējās sistēmas smalku reglamentāciju, nekā fundamentālas izmaiņas⁹⁰⁰. Likumdevēja mērķis šāda regulējuma ietveršanai trijās dažādās nesēn spēkā stājušās Regulās, ar kurām tika atceltas iepriekšējās attiecīgi trīs Regulas (*Regula nr. 2081/92*, *Regula nr. 1576/89* un *Regula nr. 479/2008*), nevar tikt atzīts par lietderīgu, ņemot vērā to, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības apjoms un aizsardzības principi visās trijās Regulās ir līdzīgi, saturot nebūtiskas atšķirības, kā secināts darba 2. nodaļā, un šāds regulējums attiecas uz vienu un to pašu intelektuālā īpašuma objektu, proti, ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu paveidiem (ģeogrāfiskās norādes un izcelsmes apzīmējumi). Tā kā viena un tā paša objekta regulējuma sadalīšana vairākās patstāvīgās Regulās ar atšķirīgu regulējumu, rada ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējuma sadrumstalotību, pilnībā var atbalstīt literatūrā pausto viedokli par ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm ES piešķirtās aizsardzības fragmentārismu⁹⁰¹.

Jāpiezīmē, ka sākotnējo Regulu pieņemšanas mērķis saistībā ar ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību bija pamatots ar unifikācijas nepieciešamību. Kā norādīts literatūrā saistībā ar *Pārtikas produktu Regulas* priekšteci *Regulu nr. 2081/92*, tās mērķis bija attīstīt augstas kvalitātes pievienotās vērtības produktus un nepieļaut atsevišķiem ražotājiem pārdot zemākas kvalitātes produkciju ar tādu pašu nosaukumu⁹⁰², ko pamatoti būtu attiecināt uz visu triju pašreiz spēkā esošo pamata Regulu (*Pārtikas produktu Regula*, *Alkoholisko dzērienu Regula*, *Vienotā TKO Regula*) mērķiem. Kā secinājusi EST, tulkojot ar *Pārtikas produktu Regulas* spēkā stāšanos spēku zaudējušās *Regulas nr. 2081/92* noteikumus, šī

⁹⁰⁰ Phillips J. Trade Mark Law: A Practical Anatomy. New York: Oxford University Press, 2003. – p. 620

⁹⁰¹ Knaak R. The protection of geographical indications according to the TRIPs Agreement. In book: From GATT to TRIPs: the Agreement on Trade-related Aspects of Intellectual Property Rights. Friedrich-Karl Beier and Gerhard Schrieker (eds.). Weinheim: VCH, 1996. – p. 124

⁹⁰² Perez S. Protection of Geographical Indications in the European Union. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications in the Worldwide Context. Eger, Hungary, October 24 and 25, 1997. Geneva: WIPO, 1999. – p. 119

“regula ir paredzēta nodrošināt unificētu ģeogrāfisko nosaukumu, kas tai atbilst, aizsardzību Kopienā. Tālāk, šī unificētā aizsardzība izriet no reģistrācijas, kas veikta saskaņā ar šajā regulā paredzētajiem noteikumiem. 1992. gada regula ievieš prasību ģeogrāfiskos nosaukumus reģistrēt Kopienas līmenī, lai baudītu aizsardzību katrā dalībvalstī, un definēja Kopienas ietvaru kas no tā laika noteica šo aizsardzību, ko var iegūt tikai obligātas paziņošanas, pārbaudes un reģistrācijas procedūras beigās”⁹⁰³.

EST arī vēlāk atsaucās uz šo savu secinājumu, *Warsteiner* lietā norādot, ka “Regula nr. 2081/92 ir paredzēta nodrošināt ģeogrāfisko nosaukumu unificētu aizsardzību Kopienā, ko tā aptver, un tā ieviesta Kopienas reģistrācijas prasību tā, lai tās baudītu aizsardzību katrā dalībvalstī”⁹⁰⁴. Līdz ar to pamatoti norādīts literatūrā saistībā ar EST spriedumu *Warsteiner* lietā, ka gadījumā, ja produktu īpašībām nav saistības ar ģeogrāfisko vietu, kurā šīs preces ražotas, to nevarēja reģistrēt atbilstoši *Regulai nr. 2081/92*⁹⁰⁵, ko pamats būtu attiecināt uz visām trijām pašreiz spēkā esošajām Regulām. Tādējādi, kaut gan, kā norādīts literatūrā *Regula nr. 2081/92* bija mēģinājums harmonizēt ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējumu attiecībā uz pārtikas un lauksaimniecības produktiem, izņemot vīnus un alkoholiskos dzērienus, šāda harmonizācija nebija visaptveroša⁹⁰⁶, kas kļuva zināmā mērā iespējama ar 2008. gadā spēkā stājušos *Alkoholisko dzērienu Regulu* un 2009. gada grozījumiem *Vienotajā TKO Regulā*, ieviešot ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējumu.

Kā nelietderīgs no juridiskās tehnikas viedokļa vērtējams tas, ka katra no trijām Regulām (*Pārtikas produktu Regula*, *Alkoholisko dzērienu Regula* un *Vienotā TKO Regula*) atspoguļo dažādu pieeju attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrāciju un regulējumu, kā atspoguļots darba 2.4. un 2.5. apakšnodaļās. *Pārtikas produktu Regula* satur vienīgi ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējumu. *Alkoholisko dzērienu Regula* papildus šim regulējumam satur kopējas vadlīnijas attiecībā uz alkoholisko dzērienu tehnoloģiju regulējumu, ieskaitot alkoholisko dzērienu veidu un procesu definīcijas, izejvielu raksturojumu utt. Savukārt *Vienotā TKO Regula* pēc būtības satur dažādu lauksaimniecības un pārtikas produktu tehnoloģisko regulējumu, kā rezultātā šajā Regulā ietvertais ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējums ne vien neiekļaujas šīs Regulas struktūrā, bet arī disonē ar šajā Regulā ietverto regulējumu.

⁹⁰³ EST lieta: apvienotās lietas C-129/97 un C-130/97 *Criminal proceedings against Yvon Chiciak and Fromagerie Chiciak (C-129/97) and Jean-Pierre Fol (C-130/97)* [1998] ECR I-03315, sprieduma 25.-26. punkti

⁹⁰⁴ EST lieta: C-312/98 *Schutzverband gegen Unwesen in der Wirtschaft eV v Warsteiner Brauerei Haus Cramer GmbH & Co. KG* [2000] ECR I-09187, sprieduma 50. punkts. Šo secinājumu EST apstiprināja arī vēlākajā praksē, tieši atsaucoties uz šo sprieduma rindkopu (EST lieta: C-216/01 *Budějovický Budvar, národní podnik v Rudolf Ammersin GmbH* [2003] ECR- I-13617, sprieduma 74. punkts).

⁹⁰⁵ Norrsjö L.G. Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. In book: Norrsjö L.G., Posa I.M. Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. Extended protection of geographical indications beyond wines and spirits : the TRIPs Council Negotiations. Stockholm: IFIM, 2004. – p. 9

⁹⁰⁶ Perez S. Protection of Geographical Indications in the European Union. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications in the Worldwide Context. Eger, Hungary, October 24 and 25, 1997. Geneva: WIPO, 1999. – p. 119

Pārsteidzoši nekonekventa izrādījusies ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējuma attiecībā uz vīna sektora produktiem ietveršana ar 2009. gada grozījumiem⁹⁰⁷ *Vienotajā TKO Regulā*, kas attiecas uz lauksaimniecības un pārtikas produktu organizāciju visā ES, tai pat laikā ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējumu, kas aptver pārējos lauksaimniecības un pārtikas produktus, kuru organizāciju arī tādējādi regulē *Vienotā TKO Regula*, turpinot nemainīgi regulēt atsevišķās Regulās (*Pārtikas produktu Regula* un *Alkoholisko dzērienu Regula*).

Šo iemeslu dēļ pilnīgi pamatoti literatūrā norādīts, ka “Vīna Regulu [domāts *Regula nr. 2392/89*, kurā ietverta regulējumu pašreiz satur *Vienotā TKO Regula* – autora piebilde], kaut arī paredzot noteiktu un augstāku aizsardzības līmeni, vajadzētu “paaugstināt”, inkorporējot to pašu terminoloģiju un pantus, kuri lietoti Pārtikas produktu Regulā [attiecināts uz *Regulu nr. 2081/92*, kas ir pašreizējās *Pārtikas produktu Regulas* priekštece – autora piebilde]”⁹⁰⁸.

Tai pat laikā būtiski atzīmēt, ka nav vajadzības ģeogrāfiskās izcelsmes norādes līdzīgā preču grupā kā lauksaimniecības un pārtikas produkti sadalīt vairākās atsevišķās apakšgrupās, radot situāciju, ka, piemēram, alus (*Pārtikas produktu Regula*) un stiprie alkoholiskie dzērieni (*Alkoholisko dzērienu Regula*) regulēti dažādās Regulās, nevis kopīgā Regulā, kas satur kopīgu regulējumu. Šī problēmsituācija adekvāti atspoguļota literatūrā, pamatoti aizrādot, ka, vai tiešām saprātīgi noliegt, ka “ūdenim un alum ir daudz kopīgu lietu kā vīnam un alkoholiskajiem dzērieniem”⁹⁰⁹.

Lai ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējums nebūtu sadrumstalots un izkaisīts trijās dažādās Regulās, kas attiecas uz vienu un to pašu regulējuma sfēru, kā arī panāktu vienveidīgu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības regulējumu nepieciešams izdarīt izmaiņas šajās Regulās attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību un tās noteikumiem. Izdarot šāda veida izmaiņas, būtu jāveido kopīgs regulējums, atkāpjoties no patreizējās pieejas, kura “pamatojas lielā mērā uz precedentiem vīna sektorā”⁹¹⁰.

Tā ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējumu nepieciešams izdalīt no Regulām un izstrādāt vienu kopēju Regulu attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību, kas ietvertu gan reģistrācijas regulējumu, gan aizsardzības regulējumu. Šādu duālu regulējumu satur katra no iepriekš pieminētajām Regulām katra uz savu regulācijas objektu, piemēram, *Vienotā TKO Regula* regulē, *inter alia*, ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību uz vīna produktiem, taču ģeogrāfiskās

⁹⁰⁷ Padomes Regula (EK) Nr. 491/2009, ar kuru groza Regulu (EK) Nr. 1234/2007, ar ko izveido lauksaimniecības tirgu kopīgu organizāciju un paredz īpašus noteikumus dažiem lauksaimniecības produktiem (Vienotā TKO regula). *Oficiālais Vēstnesis*, L 154, 17.06.2009., 1./56. lpp.

⁹⁰⁸ Gevers F. Topical Issues of the Protection of Geographical Indications. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications in the Worldwide Context. Eger, Hungary, October 24 and 25, 1997. Geneva: WIPO, 1999. – p. 153

⁹⁰⁹ Ibid.

⁹¹⁰ Heine J. The Protection of Geographical Indications in the European Community. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Wiesbaden, Germany, October 17 and 18, 1991. Geneva: WIPO, 1992. – p. 125

izcelsmes norāžu regulējumu saistībā ar alkoholiskajiem dzērieniem un pārtikas un lauksaimniecības produktiem šī Regula neparedz, kaut tā regulē vienoto lauksaimniecības politiku. Papildus ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējums būtu attiecināms uz visa veida precēm, ne tikai uz lauksaimniecības un pārtikas produktiem, piemēram, rūpniecības precēm. Kā jau šajā sakarā pamatoti aizrādīts literatūrā,

“Eiropas [Savienības] noteikumi par ģeogrāfiskajām norādēm [ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu nozīmē šajā darbā lietotajā terminoloģijā – autora piebilde] šobrīd attiecas uz lauksaimniecības produktiem. Tas ir galvenokārt tā fakta dēļ, ka noteikumi ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzībai pamatoti uz kopējo lauksaimniecības politiku, nevis uz noteikumiem par iekšējās tirdzniecības harmonizēšanu”⁹¹¹.

Jau 16 gadus atpakaļ prof. *Frīdrihs-Karls Baiers (Friedrich–Karl Beier)* un *Rolands Knaaks (Roland Knaak)* izteica viedokli uztvert ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību nevis par lauksaimniecības politikas, bet gan kā intelektuālā īpašuma tiesību jautājumu⁹¹², tomēr no šī viedokļa izteikšanas brīža 1994. gadā ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējums Regulās tuvinājies, kaut ne pilnīgi, vienīgi no noteikumu saskaņotības viedokļa, bet ne no kopēja regulējuma viedokļa.

Tādējādi, kamēr nav veikti iepriekšējās rindkopās formulētie pasākumi par vienas kopējas Regulas izveidi, kategoriski nevar piekrist viedoklim, ka “Eiropas Savienībā daudzi noteikumi ģeogrāfisko norāžu [ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu šajā darbā lietotajā terminoloģijā – autora piebilde] jomā ir harmonizēti”⁹¹³.

Kopējas Regulas izstrādāšana iespējama divos veidos: vai izstrādājot pavisam jaunu Regulu, vai izmantojot vienu no pašreiz spēkā esošajām Regulām. Priekšroka būtu dodama otram risinājumam, izmantojot par pamatu kopējai Regulai *Pārtikas produktu Regulu*, kas pamatojas uz vairākiem apsvērumiem. Pirmkārt, šī Regula kopā ar savu priekšteci *Regulu nr. 2081/92* aprobēta ilgstošā laika posmā un uzkrāts ievērojams EST spriedumu kopums attiecībā uz šī regulējuma noteikumu tulkošanu. Otrkārt, šī Regula satur vienīgi ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrācijas un aizsardzības regulējumu, kas nav papildināts ar citu jautājumu regulējumu, kas tieši neattiecas uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, kā tas ir *Alkoholisko dzērienu Regulas* un *Vienotās TKO Regulas* gadījumā.

Līdz ar to, izdarot grozījumus gan *Pārtikas produktu Regulas* nosaukumā, gan tās noteikumos, šīs Regulas aizsardzība varētu tikt attiecināta uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu

⁹¹¹ Heath C. Geographical Indications: International, Bilateral and Regional Agreements. In book: *New Frontiers of Intellectual Property. Studies in Industrial Property and Copyright Law*. Christopher Heath and Anselm Kamperman Sanders (eds.). Oregon: Hart Publishing, 2005. – p. 125

⁹¹² Beier F.-K., Knaak R. The Protection of Direct and Indirect Geographical Indications of Source in Germany and the European Community. 25 IIC 38 (1994)

⁹¹³ Audier J. Protection of Geographical Indications in France. In book: *Symposium on the International Protection of Geographical Indications in the Worldwide Context*. Eger, Hungary, October 24 and 25, 1997. Geneva: WIPO, 1999. – p. 223

reģistrāciju un aizsardzību ne vien uz lauksaimniecības un pārtikas precēm, bet uz visa veida precēm. Tai pat laikā no *Alkoholisko dzērienu Regulas* un *Vienotās TKO Regulas* būtu nepieciešams svītrot attiecīgās nodaļas par ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrāciju un aizsardzības apjomu, kas būtu salīdzinoši vienkārši izdarāms, ievērojot to, ka šīs pēdējās divas Regulas satur ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības noteikumus nevis izkaisītus Regulas tekstā, bet gan ievietotus atsevišķā apakšnodaļā. Sekojoši, spēkā paliktu *Alkoholisko dzērienu Regula* un *Vienotā TKO Regula*, kas saturētu tehnoloģijas regulējumu un tehniskos noteikumus attiecīgi uz stiprajiem alkoholiskajiem dzērieniem un lauksaimniecības un pārtikas produktiem.

Saistībā ar kopējas Regulas izstrādāšanu strīdus, kuros iesaistītas reģistrētas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes un kuras rastos ES dalībvalstu tiesās, līdzīgi kā Kopienas preču zīmju un Kopienas dizainparaugu gadījumos, kā arī plānoto Eiropas Patentu tiesu⁹¹⁴ varētu nodot izšķiršanai specializētām ES dalībvalstu tiesām. Šo lietu nodošana specializētām tiesām dotu iespēju izskatīt šāda veida lietas, piedaloties šajās lietās specializētiem tiesnešiem, tādējādi uzlabojot tiesas nolēmumu kvalitāti un veidojot vienveidīgu kopējas Regulas piemērošanas praksi ES dalībvalstu vidū. Ņemot vērā to, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norādes un preču zīmes ir intelektuālā īpašuma objekti, kuri ir savstarpēji cieši saistīti, kā secināts darba 1.2. apakšnodaļā, ES dalībvalstīs izskatāmos strīdus par aizsargātu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību, varētu nodot Kopienas preču zīmju tiesām.

Latvijas gadījumā tas nenozīmētu izmaiņas ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības lietu piekritības jautājumos, jo šāda veida lietas pirmajā instancē un apelācijas instancē skata Rīgas apgabaltiesa un LR Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta, kas ir Kopienas preču zīmju tiesas Latvijā, kā iepriekš norādīts darba 3. nodaļā.

4.2. Atsevišķa likuma perspektīva

4.2.1. Atsevišķa likuma nepieciešamības pamatojums

Pašreizējais ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējums, kas pamatojas uz likumu *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm*, pēc būtības ietver negodīgas konkurences aizlieguma rakstura normas, kā raksturots darba 3.2. apakšnodaļā, un satur to ģeogrāfiskās izcelsmes norādes regulējumu, kas izriet no negodīgas konkurences aizlieguma, ko regulē *Konkurences likuma* 18. pants, kā secināts darba 3.3. apakšnodaļā.

Tai pat laikā ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības regulējums vienlaikus ar preču zīmju regulējumu ietverts likumā *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm*, ko atspoguļo arī likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 2. panta pirmā daļa, kas nosaka, ka “[š]is likums regulē tiesiskās attiecības preču zīmju reģistrācijas, kā arī preču zīmju un

⁹¹⁴ Proposal for a COUNCIL REGULATION on the European Union patent. 2000/0177 (CNS), November 27, 2009. Pieejams: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/09/st16/st16113-ad01.en09.pdf> [skatīts 2010. gada 05. aprīlī]

ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu lietošanas un aizsardzības jomā”. Šāda duāla preču zīmju un ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējuma ietveršana vienā normatīvajā aktā atbilst to valstu praksei, kas aizsargā vienkāršas, kvalitātes neitrālas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes bez to reģistrācijas kā, piemēram, Vācijā un Šveicē, kurās pastāv Latvijai līdzīgs ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējums (skat. darba 1.2. apakšnodaļu). Tomēr likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* pieņemšanas gaitā Saeimā netika apsvērts, cik pamatota ir divu rūpnieciskā īpašuma objektu, proti, preču zīmju un ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu, regulējuma apvienošana vienā normatīvā aktā, kas arī Latvijas tiesību literatūrā tikpat kā nav analizēts un vērtēts.

Kā iepriekš norādījis Georgijs Poļakovs, LR Patentu valde 1997. gadā bija sagatavojusi likumprojektu, kas atšķīrās no tā, kas vēlāk virzīts un pieņemts kā likums *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm*. Šajā LR Patentu valdes sagatavotajā likumprojektā par negodīgu konkurenci

“ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības noteikumi pietiekami loģiski tika saskaņoti ar vispārīgiem noteikumiem par negodīgas konkurences aizliegumu. Diemžēl šis LPV [Latvijas Patentu valdes – autora piebilde] ierosinājums netika pieņemts nevis objektīvu, bet gan dažādu subjektīvu iemeslu dēļ, kurus minēt šajā darbā nav nepieciešams. Pietiek teikt, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības noteikumu iekļaušana likumā par preču zīmēm, pēc LPV domām, ir tikai pagaidu solis, pēc kura, gribētos cerēt, sekos cits, labāk pārdomāts solis”⁹¹⁵.

Kā redzams no likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm*, tas satur 43 pantus, vienīgi 4 no kuriem veltīti ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm. Līdz ar to pēc būtības šis likums tendēts uz preču zīmju aizsardzību, sekundāru lomu piešķirot ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, kaut gan abi šie intelektuālā īpašuma objekti pēc savas nozīmes vērtējami līdzvērtīgi. Tādēļ jāpievienojas G. Poļakova viedoklim, ka

“[n]oteikumu par ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm iekļaušana Likumā par preču zīmēm, kuru tiesiskās aizsardzības pamati būtiski atšķiras no ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības pamatiem, pēc autora domām, nav labākais problēmas risinājums. Papildu nodaļa nav savstarpēji saistīta ar citām likumprojekta nodaļām, un tās normas uztveramas kā svešieslēgums noteikumu sistēmā par likuma galvenā objekta – preču zīmju – aizsardzības īpatnībām”⁹¹⁶.

Turklāt, šādu divu objektu regulējuma apvienošana normatīvajā aktā neatbilst Latvijā pastāvošajam tiesiskajam regulējumam attiecībā uz citiem intelektuālā īpašuma objektiem, kas regulēti atsevišķos likumos. Tā autortiesības un blakustiesības regulētas *Autortiesību likumā*, patenti – *Patentu likumā*⁹¹⁷, pusvadītāju izstrādājumu topogrāfijas – *Pusvadītāju izstrādājumu topogrāfiju*

⁹¹⁵ Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. - 29. lpp.

⁹¹⁶ Turpat.

⁹¹⁷ Patentu likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2007, 27. februāris, nr. 34

aizsardzības likumā⁹¹⁸, dizainparaugi – *Dizainparaugu likumā*, augu šķirnes – *Augu šķirņu aizsardzības likumā*⁹¹⁹. Līdz ar to preču zīmju un ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējuma apvienošana vienā normatīvajā aktā neatbilst Latvijas intelektuālā īpašuma regulējuma kopējai tendencei katru intelektuālā īpašuma objektu regulēt atsevišķā normatīvajā aktā.

Tādējādi, likumā *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* ietvertu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējumu būtu nepieciešams ievietot atsevišķā likumā, kas būtu paredzēts vienīgi ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu izmantošanas noteikumiem Latvijā.

4.2.2. Reģistrācijas principa ieviešanas nepieciešamība

Kā pamatots darba 3.3. apakšnodaļā, ņemot vērā to, ka 1997. gada *Konkurences likuma* 22. panta trešās daļas pirmais un otrais apakšpunkts un šo likumu nomainījušā 1999. gada *Konkurences likuma* 18. panta otrā daļa un trešās daļas otrais punkts, implementē *TRIPS līguma* 22. panta otrās daļas noteikumus un *Parīzes konvencijas* 10.bis panta noteikumus attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību, savukārt likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 43. panta pirmā daļa satur norādi uz normu par negodīgu konkurenci piemērošanu, likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* IX nodaļa nesatur būtisku pienesumu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzībai atšķirībā no tā regulējuma, ko paredz *Konkurences likuma* 18. pantā ietvertais regulējums. Tai pat laikā tieši ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība bez reģistrācijas uzskatāma par likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* IX nodaļas regulējuma trūkumu, jo šāda ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība pamatojas uz patērētāju uztveri, kuras rezultātā tiesu praksē radušās būtiskas šo noteikumu piemērošanas problēmas, apgrūtinot ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību.

Kaut gan Latvijā pastāvošajai ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības bez to reģistrācijas sistēmai ir tādas priekšrocības kā administratīvo šķēršļu, proti, reģistrācijas sistēmas procedūras, neesamība konkrēta ģeogrāfiskā apzīmējuma aizsardzībai un aizsardzības iegūšanu ar brīdi, kad iegūts ģeogrāfiskās izcelsmes norādes statuss, tomēr šajās šķietamajās priekšrocībās slēpjas vislielākais šī aizsardzības modeļa trūkums. Latvijā un citās valstīs, kur pastāv līdzīga ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības sistēma, katru reizi ceļot prasību tiesā par ģeogrāfiskās izcelsmes norādes aizsardzību, prasītājam, pirmkārt, jāpierāda, ka dotais apzīmējums ir uzskatāms par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi un tādējādi ir aizsargājams (likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 1. panta 10. punkts un 42. pants); otrkārt, jāpierāda, ka šis apzīmējums nav kļuvis par sugas vārdu (šī likuma 40. panta trešā daļa); un, treškārt, pierādīt to, ka prasītājs ir ieinteresētā persona ģeogrāfiskās izcelsmes norādes aizsardzībai (šī likuma 43. panta

⁹¹⁸ Pusvadītāju izstrādājumu topogrāfiju aizsardzības likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1998, 31. marts, nr. 84/85

⁹¹⁹ Augu šķirņu aizsardzības likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2002, 17. maijs, nr. 74

otrā daļa), proti, pierādīt savas tiesības aizstāvēt ģeogrāfiskās izcelsmes norādi jeb prasības tiesības (*Civilprocesa likuma* 1. panta pirmā daļa).

Attiecībā uz pirmo aspektu jānorāda, ka pat gadījumā, ja vienreiz tiesa konstatēs, ka konkrētais ģeogrāfiskais apzīmējums atzīstams par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, nav izslēgta iespēja, ka līdz nākamās tiesvedības sākumam šis ģeogrāfiskais apzīmējums zaudēs ģeogrāfiskās izcelsmes norādes statusu vai jau tas ir bijis zaudēts, taču attiecīgi pierādījumi nav tikuši iesniegti iepriekšējās tiesvedības laikā. *Civilprocesa likums* neparedz, ka ar vienu tiesas nolēmumu atzītie fakti automātiski saistoši tiesām, kuras izskata citas lietas, izņemot gadījumu, ja tos var uzskatīt par prejudiciāliem faktiem (*Civilprocesa likuma* 96. panta otrā daļa). Lai gan tiesām jācenšas ievērot tiesas nolēmumu vienveidības principu, no kura var secināt, ka tiesai jārespektē citas tiesas nolēmums⁹²⁰, ar kuru, piemēram, konkrētais ģeogrāfiskais apzīmējums atzīts par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, taču no likuma izriet pienākums tiesām, izšķirot civillietu, pārbaudīt, vai konkrētais ģeogrāfiskais apzīmējums nav zaudējis ģeogrāfiskās izcelsmes norādes statusu. Taisnības labad jāpiezīmē, ka šāds pienākums *expressis verbis* likumā nav noteikts, taču izriet no likuma formulējumiem. Ja ģeogrāfiskās izcelsmes norādes tiek aizsargātas bez reģistrācijas (likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 40. panta pirmā daļa), bet apzīmējumi, kuri zaudējuši saikni ar specifisko izcelsmi, nav uzskatāmi par ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm šā likuma izpratnē un netiek aizsargāti (minētā likuma 40. panta trešā daļa), tad, lai pārliecinātos, vai prasītājam ir tiesības pamatoties uz konkrēto ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, katras tiesvedības gaitā tiesai būtu jāpārbauda, vai vispār tā ir aizsargājama. Tādā veidā katrā jaunā tiesvedībā par ģeogrāfiskās izcelsmes norādes aizsardzību ir jāpierāda tiesības uz konkrētās ģeogrāfiskās izcelsmes norādes aizsardzību⁹²¹. Bez tam ģeogrāfiskās izcelsmes norādes aizsardzības nodrošināšana ir saistoša vienīgi tiesvedības pusēm⁹²².

Līdz ar to pilnībā iespējams, ka konkrētās tiesvedības laikā tiesa nonāks pie secinājuma, ka konkrētais apzīmējums nav uztverams par ģeogrāfiskās izcelsmes norādi. Tā ASV tiesa secināja, ka apzīmējums “Chablis” attiecas ne tikai uz attiecīgā Francijas reģiona vīnu, bet arī uz katru baltvīnu⁹²³, vai, piemēram, Austrālijā 1981. gadā, kad ģeogrāfiskā norāde “Champagne” nebija reģistrēta, CIVC neizdevās aizliegt apzīmējuma “Importēts nezināms Champagne” tā iemesla dēļ,

⁹²⁰ Pašreiz tas nav noteikts LR likumos, taču ietverts likumprojektā “Tiesu iekārtas likums”, kura 4. panta otrā daļa nosaka, ka, ja, izskatot citu lietu, nepieciešams atkāpties no pastāvošās tiesu prakses, tad tiesnesis ir tiesīgs to darīt, pieņācīgi argumentējot savu viedokli.

⁹²¹ World Intellectual Property Organization. Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Sixth session. Document No SCT/6/3. Geneva: WIPO, 2001. - p. 8-9

⁹²² Ibid.

⁹²³ The Institut of National Des Appellations D'Origine v. Vinters International Co., Inc., 958 F.2d 1574 (D.C.Cir. 1992) *Citēts pēc* Adegbonmire A. A., Arnold L. T. Origin, Prominence, Profit, and Consumer Confusion: An Analysis of the Global Debate on Geographical Indication Protection Systems. - p. 8. Pieejams: http://www.law.wfu.edu/prebuilt/IPLJ_4_2_Arnold.pdf [skatīts 2008. gada 02. februārī]

ka 15 gadu laikā netika celta attiecīga prasība⁹²⁴. Ja Austrālijā pastāvētu reģistrācijas sistēma, tad šis laika posms neiespaidotu ģeogrāfiskās izcelsmes norādes aizsardzību.

Sekojoši, prasība par ģeogrāfiskās izcelsmes norādes aizsardzību Latvijā ir saistīta ar ievērojamu daudzumu pierādījumu, kas ir jāiesniedz līdztekus tiem dokumentiem, ka pierāda pašu ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpumu atbildētāja darbībās, kas padara ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību Latvijā par aprūtinošu un neefektīvu.

Šīs tiesiskā regulējuma problēmas attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību diktē nepieciešamību pilnveidot ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējumu gan no tā viedokļa, lai pārskatītu pašreizējos aizsardzības principus, respektīvi, aizsardzību bez reģistrācijas un citu formalitāšu ievērošanas, gan no tā viedokļa, ka aizsardzības principu pārskatīšanas rezultātā pastiprinot ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību un novēršot patreizējā regulējuma problēmas. Tādējādi, sekojot modernajām ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības tendencēm Eiropā un kaimiņvalstu (Igaunija, Krievija, Baltkrievija) nesen pieņemtajiem ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību paredzošajiem normatīvajiem aktiem, Latvijā ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību būtu jābalsta uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrācijas principu, kas atspoguļots darba 1.5. apakšnodaļā. Šis aizsardzības modelis ir pievilcīgs tādām valstīm kā Latvija, kur nav daudz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu, piemēram, Krievijā nepilnu 10 gadu laikā pavisam reģistrēti 114 izcelsmes vietu nosaukumi⁹²⁵; Igaunijā līdz 2009. gadam (ieskaitot) reģistrētas 6 ģeogrāfiskās norādes⁹²⁶; Baltkrievijā – divas ģeogrāfiskās norādes⁹²⁷.

Tai pat laikā pašreizējais aizsardzības modelis, kas, kā norādīts iepriekš, aizgūts pēc Vācijas un Šveices piemēra, nav Latvijas faktiskajiem apstākļiem atbilstošs. Vēsturisko, ekonomisko un sociālo apstākļu ietekmē Vācijas ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tradīcijas ir pilnīgi atšķirīgas kā Latvijā, jo, tā kā Vācijā pastāv vairāki tūkstoši vīna darītavu, kas, tostarp, padara Vācijas vīna etiķešu izskatu komplicētu⁹²⁸, tad šo vīna darītavu ievērojamais skaits ir pamats daudzām esošām un potenciālām Vācijas ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, kuru skaits sasniedz

⁹²⁴ Austrālijas federālās tiesas 1981. gada 07. decembra spriedums *Comite Interprofessionel Du Vin De Champagne, Charles Barker Australia Pty. Limited vs N. L. Burton Pty. Limited T/As Freixenet Spanish Champagne Distributors And Garland Farwagi & Partners Pty. Limited* (1981).

⁹²⁵ Федеральная служба по интеллектуальной собственности, патентам и товарным знакам. Pieejams: http://www1.fips.ru/wps/portal!/ut/p/c1/04_SB8K8xLLM9MSSzPy8xBz9CP0os_hQlwAnSyMvYwN_NxNTAyM3ZwvfAKNAIwNfY6B8pFm8n79RqJuJp6GhhZmroYGRmYeJk0-Yp4G7izEB3eEg_DrB8kb4ACOBvp-Hvm5qfqR-IHmOO3xM9EP0S_IjTDIMolUBAA66SbR/dl2/d1/L0IDU0IKSmdvS1VRIS9JSFNBQ0lpTXIDb3FiRURBSUEHIS9ZQTQ1NDUwLTVGMHN0eWp3LzdfVURQQjkySjMwT0Y0NTAyRkM4TVAyUTIwTjQvcHBfX183Mi9hY05hbWUvZG9jTGldDJ0cmVl/#7_UDPB92J300F4502FC8MP2Q20N4 [skatīts 2010. gada 22. maijā]

⁹²⁶ Estonian Patent Office Annual report 2009. - p. 35. Pieejams: <http://www.epa.ee/ul/doc/valjaanded/aasta2009.pdf> [skatīts 2010. gada 22. maijā]

⁹²⁷ Перечень наименований мест происхождения товаров, сведения о которых внесены в государственный реестр республики Беларусь. Pieejams: http://www.belgopatent.org.by/index.php?option=com_content&view=article&id=169&itemid=65 [skatīts 2010. gada 22. maijā]

⁹²⁸ Michel F.W. The System of German Wine Denominations. In book: *Symposium on the International Protection of Geographical Indications*. Wiesbaden, Germany, October 17 and 18, 1991. Geneva: WIPO, 1992. – p. 110

vairākus tūkstošus⁹²⁹, kā rezultātā Vācijas tradīcijām atbilstošāks ir tieši aizsardzības modelis, kas neparedz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrāciju. Kā uzsvērts Vācijas tiesību literatūrā, vēsturisko un dabas tradīciju rezultātā Vācijas tiesībās “nav absolūtas un ekskluzīvas saistības starp ģeogrāfisko izcelsmi un vīna īpašībām vai kvalitāti”⁹³⁰. Tai pat laikā jāņem vērā, ka Vācijas tiesību literatūrā uzsvērts, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiesiskā aizsardzība papildināta ar specifiskiem vīnrūpniecības noteikumiem uzskatot, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu izmantošana nav uz mūžu piešķirta privilēģija, bet atkarīga no produkta kvalitātes⁹³¹. Turklāt, saistībā ar preču zīmju regulējumu Vācijā, uz kuru tika pamatoti likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* noteikumi par ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību, kā norādīts augstāk, jāpiezīmē, ka Vācijas Preču zīmju likums vienmēr ietvēris tirdzniecības nosaukumu aizsardzību, kaut gan tie primāri aizsargāti saskaņā ar Likumu pret negodīgu konkurenci⁹³². Saistībā ar negodīgas konkurences aizlieguma normām jāatzīmē, ka Vācijā ir vairāk kā gadsimtu senas tradīcijas negodīgas konkurences normu piemērošanā kopsakarā ar Vācijas *Civillikuma* 823. pantu kā atbildības pamatu par intelektuālā īpašuma tiesību aizskārumiem, kamēr Latvijā šādas tradīcijas nav vēl izveidojušās.

Savukārt saistībā ar Šveici jāatzīmē, ka arī Šveice, kurā pastāv ilgstošas vienkāršu, kvalitātes neitrālu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības tradīcijas, ieviesusi noteikumus kvalificētu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrācijai, kaut reģistrācija limitēta ar lauksaimniecības produktiem un vīniem⁹³³.

Šo iemeslu dēļ darba autors uz iepriekš izdarītās analīzes pamata izdara secinājumu, ka reģistrācijas princips atbilstu Latvijas faktiskajiem apstākļiem un veiksmīgi atrisinātu pašreizējās regulējuma nepilnības, kuras raksturotas iepriekš.

4.2.3. Kvalificētu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu paaugstinātas aizsardzības nodrošināšana

Kā secināts darba 3.1. apakšnodaļā, likums *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* aizsargā nevis tās ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, kas saista preču vai pakalpojumu

⁹²⁹ Gloy W. Geographische Herkunftsangaben, wettbewerbsrechtliche Relevanz und klarstellende Zusätze. Im Buch: Festschrift für Henning Piper. Herausgegeben von Willi Erdmann, Wolfgang Gloy, Rolf Herber. München: C.H.Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1996. – S. 543

⁹³⁰ Michel F.W. The System of German Wine Denominations. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Wiesbaden, Germany. October 17 and 18, 1991. Geneva: WIPO, 1992. – p. 111

⁹³¹ Ibid. – p. 107 - 118

⁹³² Mühlendahl A. The Protection of Geographical Indications in Germany Recent Developments. In book: Symposium on the International Protection of geographical indications. Funchal, Madeira, Portugal, October 13 and 14, 1993. Geneva: WIPO, 1994. - p. 174; Beier F.-K., Knaak R. The Protection of Direct and Indirect Geographical Indications of Source in Germany and the European Community. 25 IIC 3 (1994)

⁹³³ Verordnung vom 14. November 2007 über den Rebbau und die Einfuhr von Wein (Weinverordnung) vom 14. November 2007. Pieejams: http://www.admin.ch/ch/d/sr/916_140/index.html [skatīts 2010. gada 23. maijā]; Verordnung über den Schutz von Ursprungsbezeichnungen und geographischen Angaben für landwirtschaftliche Erzeugnisse und verarbeitete landwirtschaftliche Erzeugnisse (GUB/GGA-Verordnung) vom 28. Mai 1997. Pieejams: http://www.admin.ch/ch/d/sr/910_12/index.html [skatīts 2010. gada 23. maijā]

Ģeogrāfisko izcelsmi ar preču vai pakalpojumu īpašībām, proti, kvalificētas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, bet gan jebkuru ģeogrāfisko apzīmējumu, kas apzīmē preces vai pakalpojumus, kuru izcelsme ir šajā apzīmējumā norādītajā vietā, proti, vienkāršas kvalitātes neitrālas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes (skat. darba 1.2. apakšnodaļu). Pielīdzinot aizsardzības ziņā ģeogrāfiskās izcelsmes norādes ar specifiskām īpašībām tādām norādēm, kuras attiecas uz precēm, kurām nav specifisku īpašību saistībā ar to ģeogrāfisko izcelsmi, tādā veidā likums ir devalvējis ģeogrāfiskās izcelsmes norādes ar specifiskām īpašībām nozīmi. Šāda prakse arī neatbilst modernajām tendencēm, tostarp, ES normatīvajos aktos, kuri pērti darba 2. nodaļā, saskaņā ar kurām lielāka aizsardzības pakāpe tiek piešķirta ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, kas attiecas uz tādām precēm, kuru īpašības saistāmas ar norādē atspoguļoto ģeogrāfisko vietu, nekā tām, kuru apzīmētajām precēm šādu īpašību nav.

Līdz ar to ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības sistēma Latvijā būtu modernizējama, paredzot divu līmeņu regulējumu. Pirmais aizsardzības līmenis attiektos uz vienkāršām, kvalitātes neitrālām ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, kuru aizsardzība tiktu arī turpmāk aptverta ar *Konkurences likuma* 18. pantā paredzēto negodīgas konkurences aizliegumu. Otrais aizsardzības līmenis attiektos uz kvalificētām ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, kuras būtu nepieciešams aizsargāt atbilstoši reģistrācijas sistēmai ar lielāku aizsardzības pakāpi, salīdzinot ar pirmo aizsardzības līmeni.

Šāda aizsardzības sistēma pastāv citās valstīs, kurās tiek aizsargātas kvalificētās ģeogrāfiskās izcelsmes norādes ar reģistrāciju, piemēram, kā norādījusi Spānijas Augstākā tiesa 2008. gada 15. decembra spriedumā, “[Spānijas] Negodīgas konkurences likums, kā šī tiesa atkārtojusi, nedivkāršo tiesisko aizsardzību, kuru paredz Rūpnieciskā īpašuma Regula, īpaši aizsardzību, kuru piešķir Preču zīmju likums atšķirtspējīgām zīmēm, tādēļ Negodīgas konkurences likums papildina, bet neaizstāj un nenomaina Preču zīmju likumu, darbojoties tad, kad nepastāv izņēmuma tiesības (“tā vietā”) vai kad pārsniedz objektīvās robežas un saturu, kas attiecas uz izņēmuma tiesībām”⁹³⁴.

Jāņem vērā, ka reģistrācijas sistēma ir Latvijas tiesiskajām tradīcijām un faktiskajai situācijai atbilstošākā no ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības sistēmām (darba 1.5. apakšnodaļa), jo Latvijai nav jābalsta ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība uz kolektīvo (sertifikācijas) zīmju aizsardzību, kas atbilst anglo-amerikāņu tiesību tradīcijām, bet ir sveša kontinentālās Eiropas valstīm kā primārā ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības sistēma. Tai pat laikā varētu izdarīt secinājumu no darba 3. nodaļā aprakstītajām tiesvedībām attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību, ka pašreiz spēkā esošais ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu

⁹³⁴ Vila E. Unfair Competition Law Complements, Rather than Substitutes For, Trademarks Act. International Law Office, March 23, 2009. Pieejams: <http://www.internationallawoffice.com/Newsletters/Detail.aspx?g=84ba01b4-b4d3-4c89-a451-31617050ed95#1> [skatīts 2009. gada 24. martā]

aizsardzības modelis, respektīvi, aizsardzība bez reģistrācijas, nav iedzīvojies Latvijas tiesiskajā situācijā, tādēļ turpināt aizsargāt ģeogrāfiskās izcelsmes norādes ar šāda veida aizsardzības modeli nav lietderīgi.

4.2.4. Neatbilstību TRIPS līgumā ietvertajām saistībām novēršana

Atbilstoši TRIPS līguma 22. panta ceturtajai daļai aizsardzība saskaņā ar šī panta 1., 2 un 3. daļām tiek piemērota pret ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, kas, lai arī ir burtiski patiesa attiecībā uz teritoriju, reģionu vai vietu, kurā preces ir izgatavotas, sabiedrībai rada nepareizu iespaidu, ka preces rodas citā teritorijā. Līdzīgs noteikums ietverts TRIPS līguma 23. panta trešajā daļā attiecībā uz vīniem, kas paredz, ka homonīmu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu gadījumā attiecībā uz vīniem aizsardzība tiek sniegta katrai norādei atbilstoši 22. panta ceturtais daļas nosacījumiem. Katra Dalībvalsts nosaka praktiskos nosacījumus, saskaņā ar kuriem konkrētās homonīmās norādes tiek atšķirtas viena no otras, ņemot vērā nepieciešamību nodrošināt objektīvu attieksmi pret attiecīgajiem ražotājiem un novērst patērētāju maldināšanu.

Šie TRIPS līguma 22. panta ceturtais daļas un 23. panta trešās daļas noteikumi attiecas uz t.s. homonīmām ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, ar homonīmiem jēdzieniem apzīmējot tādu situāciju, kad divi vai vairāki vārdi ar dažādu nozīmi tiek nosaukti pa burtiem vai izrunāti vienādi⁹³⁵. Homonīmu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu gadījumi aptver līdzīgi izrunātus vai rakstītus ģeogrāfiskos nosaukumus, kas tai pat laikā apzīmē dažādas ģeogrāfiskas vietas⁹³⁶. Homonīmu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu problēma rodas, kad tie tiek izmantoti vienā tirgū attiecībā uz identiskiem vai līdzīgiem produktiem⁹³⁷, piemēram, ģeogrāfisks nosaukums *Rioja* apzīmē reģionu Spānijā un Argentīnā un attiecas uz šajos reģionos ar šo identisko nosaukumu ražotajiem vīniem⁹³⁸.

Homonīmu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu gadījumā patērētāju maldināšana var rasties **divu** iemeslu dēļ. **Pirmkārt**, tā kā precēm ir dažāda izcelsme, patērētāji var izvēlēties konkrēto preci, kuru tie nevēlas iegādāties, proti, vēlējas iegādāties preci ar vienu izcelsmi, bet iegādājās – ar citu. Literatūrā izteikts viedoklis, ka šādu norāžu lietošanai jābūt iespējamai, jo norādes apzīmē preču patieso izcelsmi⁹³⁹, kam nevar piekrist, jo patiesas izcelsmes apzīmēšana neizslēdz patērētāju maldināšanas iespēju. **Otrkārt**, precēm ar vienu homonīmo ģeogrāfiskās izcelsmes norādi piemīt noteiktas īpašības saistībā ar šajā norādē atspoguļoto ģeogrāfisko izcelsmi, bet precēm ar otru –

⁹³⁵ Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Fifth Session. Document No SCT/5/3. Geneva: WIPO, 2000. - p. 20; O'Connor B. The Law of Geographical Indications. London: Cameron May, 2004. - p. 104.

⁹³⁶ O'Connor B. The Law of Geographical Indications. London: Cameron May, 2004. - p. 104

⁹³⁷ Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Fifth Session. Document No SCT/5/3. Geneva: WIPO, 2000. - p. 20; O'Connor B. The Law of Geographical Indications. London: Cameron May, 2004. - p. 104

⁹³⁸ Ibid.

⁹³⁹ Ibid.

šādas īpašības var nepiemist vai piemīt cita rakstura īpašības (kvalitātes), kā rezultātā netiek ievērotas patērētāju ekspektācijas⁹⁴⁰. Šeit būtu minams arī gadījums, ja precēm piemīt dažādu veidu īpašības, kā rezultātā homonīmo norāžu lietošana ir maldinoša.

Tā, piemēram, gan Francijā, gan Šveicē pastāv ģeogrāfisks nosaukums *Champagne* – Francijā tas ir reģiona nosaukums, kurā ražots dzirkstošais vīns, kamēr Šveicē – ciema nosaukums, kurā ražoti cepumi, kuri marķēti attiecīgi vai kā *Šampaņas vīns* (*vin de Champagne* - franču val.), vai kā *No Šampaņas Šveicē* ("*from Champagne Switzerland*" – angļu val.)⁹⁴¹. Turklāt, atsevišķu homonīmu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu gadījumā ir izteikti viedokļi par to, kuras preces ar attiecīgo norādi ir labāk vērtējamas, piemēram, Krievijas ārlietu ministrs *Sergejs Lavrovs* (*Сергей Лавров*) paziņojis, ka armēņu konjaks ir labāks par franču konjaku⁹⁴².

Kaut gan valstu pieejas homonīmo ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu konfliktsituācijas risināšanai ir atšķirīgas, tomēr to kopīga iezīme ir tajā, ka nav pieļaujama homonīmu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu vienlaicīga izmantošana, kā rezultātā pastāv patērētāju maldināšana par produktu īpašībām, attiecībā uz kuriem šīs norādes izmantotas⁹⁴³.

Latvijā homonīmo ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējumu neparedz nedz *Konkurences likums*, nedz likums *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm*, kā rezultātā Latvija nevar nodrošināt tās saistības, kuras tās uzņēmusies atbilstoši *TRIPS līguma* 22. panta ceturtajai daļai. Ievērojot to, ka *TRIPS līguma* 22. pants nesatur normas, uz kuru var atsaukties privātpersonas savu interešu aizsardzībai, nepieciešams Latvijas normatīvajos aktos ietvert regulējumu šīs neatbilstības novēršanai, kas būtu izdarāms atsevišķajā likumā par ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību ietverot normu, kas regulētu homonīmās ģeogrāfiskās izcelsmes norādes.

Bez tam, atbilstoši *TRIPS līguma* 23. panta pirmajai daļai katra PTO dalībvalsts nodrošina likumīgus līdzekļus ieinteresētajām pusēm, lai novērstu ģeogrāfiskās izcelsmes norādes lietošanu, vīnus identificējot kā vīnus, kas nav izgatavoti tajā vietā, kas uzrādīta konkrētajā ģeogrāfiskajā norādē, spirtotos dzērienus identificējot kā spirtotos dzērienus, kas patiesībā nav radušies vietā, kas uzrādīta konkrētajā ģeogrāfiskajā norādē, pat, ja preču patiesā izcelsme tiek norādīta vai ģeogrāfiskā norāde tiek lietota tulkojumā vai tiek lietota kopā ar izteicieniem tādiem kā "veids", "tips", "stils", "imitācija" vai tamlīdzīgi. Šī norma paredz, ka šis pienākums attiecas uz jebkurām ģeogrāfiskajām norādēm, kas attiecas uz vīnu vai stipro alkoholisko dzērienu neatkarīgi no patērētāju maldinājuma.

⁹⁴⁰ Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Fifth Session. Document No SCT/5/3. Geneva: WIPO, 2000. - p. 20; O'Connor B. The Law of Geographical Indications. London: Cameron May, 2004. - p. 104

⁹⁴¹ Swissinfo, July 05, 2008. Pieejams: http://www.swissinfo.ch/eng/front/Swiss_claim_biscuit_victory_in_champagne_wars.html?siteSect=109&sid=9297360&cKey=1215606739000&ty=st [skatīts 2008. gada 05. jūlijā]

⁹⁴² Лавров: армянский коньяк лучше французского. 04 апреля 2007 г. Pieejams: http://www.gazeta.ru/news/lenta/2007/04/04/n_1053607.shtml [skatīts 2007. gada 04. aprīlī]

⁹⁴³ Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Fifth Session. Document No SCT/5/3. Geneva: WIPO, 2000. - p. 20-21

Likums *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* šādu regulējumu pilnībā nav īstenojis, jo paredz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību vai vienīgi gadījumā, kad šādas norādes tiek pieteiktas reģistrācijai kā preču zīmes (likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 6. panta pirmās daļas 10. un 11. punkti) vai plaši pazīstamu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu gadījumos (likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 41. panta trešā daļa). Tā kā *TRIPS līgums* nevar tikt izmantots par tādu normatīvo aktu, uz kuru var atsaukties privātpersonu strīdā, tad var izdarīt secinājumu, ka minētajā likumā nav pilnībā nodrošināta to saistību izpilde, kuras ietvertas *TRIPS līguma* 23. panta pirmajai daļā, kas tādējādi būtu novēršamas, izstrādājot kvalificētajām ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm veltīto atsevišķo likumu.

Darba autors izvirza priekšlikumu šādai atsevišķa likuma redakciju attiecībā uz kvalificētām ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm:

“Ģeogrāfisko norāžu likums

1. pants. Likuma piemērošanas joma

- (1) Šis likums regulē tiesiskās attiecības, kas izriet no ģeogrāfisko norāžu tiesībām, paredzot noteikumus ģeogrāfisko norāžu aizsardzības iegūšanai, aizsardzības saturam un aizsardzības nodrošināšanai.
- (2) Tiesiskās attiecības, kas izriet no ģeogrāfisko norāžu tiesībām, regulē arī citi normatīvie akti.
- (3) Šis likums neattiecas uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, kuras reģistrētas atbilstoši Eiropas Savienības normatīvajiem aktiem.

2. pants. Vispārīgie noteikumi

- (1) Ģeogrāfiskās norādes tiek aizsargātas ar reģistrāciju Valsts ģeogrāfisko norāžu reģistrā.
- (2) Valsts ģeogrāfisko norāžu reģistru kārtoti un uztur Latvijas Republikas Patentu valde (turpmāk – Patentu valde).
- (3) Latvijas un citu valstu personām ir līdzvērtīgas tiesības uz ģeogrāfisko norāžu reģistrāciju un aizsardzību saskaņā ar šī likuma noteikumiem.
- (4) Ja noteiktu ģeogrāfisko norāžu aizsardzību paredz Latvijas noslēgtie divpusējie vai daudzpusējie starptautiskie līgumi, tad šīs ģeogrāfiskās norādes nav pakļautas reģistrācijas procedūrai, kas paredzēta šajā likumā. Šīs ģeogrāfiskās norādes Patentu valde *ex officio* iekļauj Valsts ģeogrāfisko norāžu reģistrā.

(5) Nodevas apmēru par ģeogrāfiskās norādes reģistrāciju un citu šajā nodaļā noteikto nodevu apmēru nosaka Ministru kabinets.

3. pants. Ģeogrāfiskās norādes definīcija

Par ģeogrāfisko norādi uzskata ģeogrāfisko apzīmējumu, kas identificē precī, kura izgatavota šajā apzīmējumā atspoguļotajā ģeogrāfiskajā vietā, vai pakalpojumu, kas sniegts šajā apzīmējumā atspoguļotajā ģeogrāfiskajā vietā, ja šīs preces vai pakalpojuma kvalitāte, reputācija vai citas īpašības ir saistāmas ar šīs preces vai pakalpojuma ģeogrāfisko izcelsmi.

4. pants. Apzīmējumi, kuri var tikt pieteikti kā ģeogrāfiskās norādes

(1) Reģistrācijai nevar pieteikt tādus ģeogrāfiskos apzīmējumus, kas neatbilst šī likuma 3. panta noteikumiem.

(2) Reģistrācijai arī nevar pieteikt tādus ģeogrāfiskos apzīmējumus, kurus patērētāji neuztver saistībā ar preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi vai kuri Latvijas teritorijā zaudējuši savu sākotnējo nozīmi un kļuvuši par vispārpieņemtiem preču vai pakalpojumu veidu nosaukumiem.

(3) Reģistrācijai nevar pieteikt tādu ģeogrāfisko apzīmējumu, kas jau ir reģistrēts Valsts ģeogrāfisko norāžu reģistrā kā ģeogrāfiskā norāde, izņemot šī panta ceturtajā daļā norādīto gadījumu.

(4) Homonīmas ģeogrāfiskās norādes var tikt reģistrētas ar nosacījumu, ka šī ģeogrāfiskā norāde tiks papildināta ar informāciju, kas ļautu atšķirt šo homonīmo ģeogrāfisko norādi no citas homonīmas ģeogrāfiskās norādes un nenotiktu patērētāju maldināšana. Katrā gadījumā, izlemjot jautājumu par homonīmas ģeogrāfiskās norādes reģistrāciju, ņem vērā tās lietošanas labticīgumu un ilgumu, aizsardzību tās izcelsmes valstī un informāciju, kas norādīta papildus šai ģeogrāfiskajai norādei, kas to spētu atšķirt no citas homonīmas ģeogrāfiskās norādes.

5. pants. Reģistrācijas procedūra

(1) Ģeogrāfisko norādi piesaka reģistrācijai ražotāju apvienība (vai tai pielīdzinātas organizācijas) vai atsevišķs ražotājs (vai vairāki ražotāji), kas ražo produkciju vai sniedz pakalpojumus ar šo ģeogrāfisko norādi.

(2) Ģeogrāfisko norādi piesaka reģistrācijai, iesniedzot reģistrācijas pieteikumu Patentu valdē vai tieši, vai ar pārstāvja starpniecību.

(3) Reģistrācijas pieteikumā norāda:

- 1) pieteikuma iesniedzēja firma (nosaukums), reģistrācijas numurs vai cits identifikācijas numurs, juridiskā adrese;
 - 2) reģistrācijai piesakāmo ģeogrāfisko norādi;
 - 3) preces vai pakalpojuma veids, attiecībā uz kuru piesaka reģistrācijai ģeogrāfisko norādi;
 - 4) preces vai pakalpojuma veida īpašības, pamatojoties uz kurām konkrētā ģeogrāfiskā norāde var tikt reģistrēta;
 - 5) ģeogrāfiskā vieta, attiecībā uz kuru tiek reģistrēta ģeogrāfiskā norāde.
- (4) Reģistrācijas pieteikumam pievieno:
- 1) preču vai pakalpojumu nolikumu, atbilstoši kuram tiek ražotas preces vai sniegti pakalpojumi ar reģistrācijai piesakāmo ģeogrāfisko norādi;
 - 2) pārtikas preču gadījumā - Pārtikas un veterinārā dienesta atzinumu par reģistrācijai pieteiktā ģeogrāfiskā apzīmējuma atbilstību šī likuma prasībām un atbilstību nolikumam, kuru paredzēts iesniegt saskaņā ar šīs daļas 1. punktu;
 - 3) ārvalsts kompetentas iestādes, ja tiek pieteikta reģistrācijai ārvalsts ģeogrāfiskā norāde, atzinumu par reģistrācijai pieteiktā ģeogrāfiskā apzīmējuma atbilstību šī likuma prasībām un atbilstību nolikumam, kuru paredzēts iesniegt saskaņā ar šīs daļas 1. punktu;
 - 4) kvīti par reģistrācijas nodevas samaksu.

6. pants. Reģistrācijas pieteikuma ekspertīze

- (1) Reģistrācijas pieteikumu izskata Patentu valde sešu mēnešu laikā no tā saņemšanas dienas Patentu valdē. Pēc reģistrācijas pieteikuma iesniegšanas un līdz lēmuma pieņemšanai reģistrācijas pieteikumu un tam pievienotos dokumentus atļauts papildināt vai grozīt atbilstoši šī panta noteikumiem.
- (2) Šī panta pirmajā daļā noteiktajā termiņā Patentu valde var pieprasīt papildus ziņas, paskaidrojumus vai dokumentus. Šo ziņu, paskaidrojumu vai dokumentu iesniegšanas laiks nevar būt īsāks par divām nedēļām, bet ne garāks par vienu mēnesi. Pēc reģistrācijas pieteikuma iesniedzēja lūguma šo termiņu Patentu valde var pagarināt uz laiku līdz trijiem mēnešiem, attiecīgi pagarinot šī panta pirmajā daļā noteikto reģistrācijas pieteikuma izskatīšanas termiņu.
- (3) Ekspertīzes gaitā Patentu valde pārbauda reģistrācijas pieteikuma atbilstību šajā likumā noteiktajām prasībām. Konstatējot neatbilstības, Patentu valde nosaka termiņu šo trūkumu novēršanai, ja šos trūkumus iespējams novērst, kas nevar būt īsāks par divām nedēļām, bet ne garāks par vienu mēnesi, attiecīgi pagarinot šī panta pirmajā daļā noteikto reģistrācijas pieteikuma izskatīšanas termiņu.

(4) Ja šī panta 2. un 3. daļās norādītie trūkumi noteiktajā termiņā netiek novērsti, Patentu valdei ir tiesības reģistrācijas pieteikumu noraidīt uz tā pamata, ka norādītie trūkumi nav novērsti.

7. pants. Patentu valdes lēmums par reģistrācijas pieteikumu

(1) Pēc reģistrācijas pieteikuma ekspertīzes Patentu valde pieņem lēmumu par ģeogrāfiskās norādes reģistrāciju vai atteikumu reģistrēt ģeogrāfisko norādi. Pieņemtais lēmums publicējams Patentu valdes vēstnesī.

(2) Pēc lēmuma par ģeogrāfiskās norādes publicēšanas Patentu valde izsniedz reģistrācijas pieteikuma iesniedzējam ģeogrāfiskās norādes reģistrācijas apliecību. Patentu valdei ir jāizsniedz šāda reģistrācijas apliecību katrai personai, kurai ir tiesības izmantot reģistrēto ģeogrāfisko norādi, pēc šīs personas pieprasījuma.

(3) Atteikumu reģistrēt ģeogrāfisko norādi var pārsūdzēt reģistrācijas pieteikuma iesniedzējs, kā arī ieinteresētā ražotāju apvienība vai ieinteresēts ražotājs (ražotāji).

(4) Atteikuma reģistrēt ģeogrāfisko norādi gadījumā pieteikuma iesniedzējs vai citas ieinteresētās personas var iesniegt jaunu reģistrācijas pieteikumu, ja vairs nepastāv Patentu valdes lēmumā konstatētie atteikuma iemesli.

(5) Lēmumu par ģeogrāfiskās norādes reģistrāciju var pārsūdzēt jebkura ieinteresētā persona vai persona, kuras tiesības var aizskart vai ierobežot šīs ģeogrāfiskās norādes reģistrācija.

(6) Patentu valdes lēmuma apstrīdēšanai mutatis mutandis piemērojami likuma Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm [pašreizējā šī likuma nosaukuma redakcijā – autora piebilde] 19. panta noteikumi.

8. pants. Reģistrācijas tiesiskās sekas un reģistrācijas atjaunošana

(1) Ģeogrāfiskās norādes savu aizsardzību saskaņā ar šīs nodaļas noteikumiem iegūst ar brīdi, kad Patentu valdes lēmums par ģeogrāfiskās norādes reģistrāciju kļuvis neapstrīdams.

(2) Ģeogrāfiskās norādes reģistrācija ir spēkā uz nenoteiktu laiku.

(3) Ģeogrāfiskās norādes to reģistrācijas spēkā esamības laikā nevar kļūt par tāda veida apzīmējumiem, kuri norādīti šī likuma 4. panta otrajā daļā.

(4) Ģeogrāfiskās norādes reģistrācijas spēkā esamības laikā ģeogrāfiskās norādes reģistrāciju var atzīt par spēkā neesošu tiesa saskaņā ar šī likuma 13. panta noteikumiem.

9. pants. Reģistrētās ģeogrāfiskās norādes izmantošana

(1) Personām, kurām ir tiesības izmantot ģeogrāfisko norādi, izmanto šo ģeogrāfisko norādi komercdarbībā attiecībā uz precēm vai pakalpojumiem, kuru izcelsme ir šajā norādē atspoguļotajā ģeogrāfiskajā vietā un attiecībā uz kuriem konkrētā ģeogrāfiskā norāde reģistrēta.

(2) Ģeogrāfiskās norādes izmantošana ir ģeogrāfiskās norādes lietošana uz precēm, to iesaiņojuma, preču pavaddokumentācijā, preču vai pakalpojumu reklāmā vai citādi saistībā ar attiecīgajām precēm vai pakalpojumiem

(3) Personas, kurām ir tiesības izmantot ģeogrāfisko norādi, tiesīgi izmantot terminu "aizsargāta ģeogrāfiskā norāde", izmantojot ģeogrāfisko norādi šī panta pirmajā un otrajā daļās norādītajos veidos.

10. pants. Ģeogrāfisko norāžu izmantošanas uzraudzība

(1) Ģeogrāfisko norāžu izmantošanas (šī likuma 9. pants) uzraudzību veic Pārtikas un veterinārais dienests attiecībā uz pārtikas produktiem, citos gadījumos – Patērētāju tiesību aizsardzības centrs.

(2) Ja tiek konstatētas neatbilstības reģistrētās ģeogrāfiskās norādes lietošanā, ar Pārtikas un veterinārā dienesta inspektora vai Patērētāju tiesību aizsardzības centra amatpersonas rīkojumu var aizliegt attiecīgajam ražotājam (ražotājiem) lietot reģistrēto ģeogrāfisko norādi līdz brīdim, kad šīs neatbilstības tiks novērstas.

(3) Gadījumā, ja persona nepilda šo rīkojumu, Pārtikas un veterinārā dienesta inspektoram vai Patērētāju tiesību aizsardzības centra amatpersonai ir tiesības apturēt attiecīgā komersanta (komersantu) komercdarbību normatīvos aktos noteiktajā kārtībā.

(4) Šī panta 2. daļā norādīto rīkojumu un šī panta 3. daļā norādīto lēmumu var pārsūdzēt tiesā Administratīvā procesa likuma kārtībā.

11. pants. Reģistrētās ģeogrāfiskā norādes nelikumīga izmantošana

(1) Reģistrētās ģeogrāfiskās norādes tiek aizsargātas pret:

1) tiešu vai netiešu komerciālu lietošanu, kas konstatēts attiecībā uz precēm vai pakalpojumiem, uz kuriem neattiecas reģistrācija, ciktāl minētās preces vai pakalpojumi ir līdzīgi reģistrētajai ģeogrāfiskajai norādei vai ciktāl lietotais apzīmējums ekspluatē reģistrētās ģeogrāfiskās norādes reputāciju;

2) nepatiesu izmantošanu, imitēšanu vai asociāciju izraisīšanu, pat ja norādīta attiecīgo preču vai pakalpojumu patiesā izcelsme vai reģistrētā ģeogrāfiskā norāde ir tulkota, vai lietots kopā ar tādām frāzēm kā "stils", "tips", "metode", "kā ražots", "imitācija" u.tml.;

c) citām nepareizām vai maldinošām norādēm par preču vai pakalpojumu pirmavotu, izcelsmi, veidu vai būtiskām īpašībām uz iekšējā vai ārējā iepakojuma, reklāmas materiālos vai ar attiecīgām precēm vai pakalpojumiem saistītos dokumentos, un preču iepakojumu traucos, kas var radīt nepareizu iespaidu par šo preču izcelsmi;

d) jebkādu cita veida praksi, kas var maldināt sabiedrību par attiecīgo preču vai pakalpojumu patieso izcelsmi.

(2) Jebkurš no šī panta pirmajā daļā norādītiem reģistrētās ģeogrāfiskās norādes izmantošanas veidiem ir reģistrētās ģeogrāfiskās norādes nelikumīga izmantošana.

(3) Prasību Rīgas apgabaltiesā par reģistrētās ģeogrāfiskās norādes nelikumīgas izmantošanas pārtraukšanu var iesniegt personas, kurām ir tiesības izmantot šo ģeogrāfisko norādi, kā arī Pārtikas un veterinārais dienests un Patērētāju tiesību aizsardzības centrs atbilstoši šo iestāžu kompetencei.

(4) Tiesa, konstatējot ģeogrāfiskās norādes nelikumīgu izmantošanu, aizliedz nelikumīgas darbības (darbību) veikšanu. Tiesas nolēmums daļā, kurā paredzēts šāds aizliegums, izpildāms nekavējoties pēc tā pieņemšanas.

(5) Tiesa, konstatējot ģeogrāfiskās norādes nelikumīgu izmantošanu (šī panta ceturtā daļa), vienlaikus ar nelikumīgas darbības (darbību) aizliegšanu piemēro atbildētājam (vai katram atbildētājam, ja tie ir vairāki) naudas sodu, kas var sasniegt līdz pat 10 % no attiecīgā komersanta apgrozījuma atkarībā no pārkāpuma smaguma, ilguma, apmēra, reaģēšanas uz brīdinājumiem, ja tādi bijuši, u.c. tamlīdzīgiem faktoriem.

(5) Konstatējot reģistrētās ģeogrāfiskās norādes nelikumīgu izmantošanu, piemērojami Civilprocesa likuma 30.² nodaļas noteikumi.

(6) Persona, pret kuru celta prasība par reģistrētas ģeogrāfiskās norādes nelikumīgu izmantošanu, nevar iebilst pret prasību, tikai atsaucoties uz to, ka attiecīgais apzīmējums netiek izmantots vai tā darbība pārtraucama citu iemeslu dēļ, taču atbilstoši šā likuma 48. panta noteikumiem tā var celt pretprasību par ģeogrāfiskās norādes reģistrācijas atzīšanu par spēkā neesošu.

12. pants. Homonīmas ģeogrāfiskās norādes izmantošana

(1) Homonīmas ģeogrāfiskās norādes var tikt izmantotas ar nosacījumu, ka homonīmā ģeogrāfiskā norāde papildināta ar informāciju, kas ļautu to atšķirt no citas homonīmas ģeogrāfiskās norādes un nenotiktu patērētāju maldināšana.

(2) Katrā gadījumā, izlemjot jautājumu par homonīmas ģeogrāfiskās norādes izmantošanas tiesiskumu, ņem vērā tās lietošanas labticīgumu un ilgumu, aizsardzību tās izcelsmes valstī

un informāciju, kas norādīta papildus šai ģeogrāfiskās norādei, kas to spētu atšķirt no citas homonīmas ģeogrāfiskās norādes.

13. pants. Ģeogrāfiskās norādes atzīšana par spēkā neesošu

(1) Jebkura ieinteresētā persona, kā arī Pārtikas un veterinārais dienests un Patērētāju tiesību aizsardzības centrs atbilstoši šo iestāžu kompetencei var iesniegt prasības pieteikumu Rīgas apgabaltiesā par ģeogrāfiskās norādes reģistrācijas atzīšanu par spēkā neesošu.

(2) Reģistrētā ģeogrāfiskā norāde var tikt atzīta par spēkā neesošu, ja tā reģistrēta pretēji 3. panta noteikumiem.

(3) Gadījumā, ja ģeogrāfiskās norādes reģistrācija tiek atzīta par spēkā neesošu, pēc tiesas nolēmuma spēkā stāšanās vai apelācijas instances tiesas sprieduma gadījumā, kad notecējis termiņš tā pārsūdzībai un nav iesniegta kasācijas sūdzība, attiecīgā tiesas nosūta tiesas nolēmumu Patentu valdei.

(4) Tiesai jāsniedz ziņas lietas dalībniekiem pēc to lūguma par tiesas nolēmuma noraksta nosūtīšanas gaitu Patentu valdei. Gadījumā, ja tiesa nenosūta Patentu valdei tiesas nolēmumu, lietas dalībnieks pats ir tiesīgs iesniegt tiesas nolēmuma norakstu Patentu valdē.

(5) Patentu valde, pamatojoties uz tiesas nolēmumu, izdara izmaiņas Valsts ģeogrāfisko norāžu reģistrā.

14. pants. Ģeogrāfisko norāžu apzināta nepatiesa izmantošana

Personas, kuras apzināti izmantoja ģeogrāfiskās norādes ar nolūku maldināt patērētājus ir saucamas pie kriminālatbildības saskaņā ar Krimināllikuma 206. pantu. Konstatējot šāda nolūka pazīmes, izskatot ģeogrāfiskās norādes nepatiesas izmantošanas lietas, tiesa taisa blakus lēmumu un nosūta to prokuratūrai.

15. pants. Iepriekšējās lietošanas tiesības

(1) Persona, kas labticīgi lietojusi reģistrēto ģeogrāfisko norādi saistībā ar tās precēm vai pakalpojumiem pirms 1994. gada 15. aprīļa vai nepārtraukti lietojusi šo reģistrēto ģeogrāfisko vismaz 10 gadus pirms šī datuma, var arī turpmāk lietot šo ģeogrāfisko norādi attiecībā uz tām pašām precēm vai pakalpojumiem.

(2) Ja preču zīme tikusi labticīgi lietota vai reģistrēta, vai ja labticīgi iegūtas tiesības uz preču zīmi pirms 1999. gada 10. februāra vai pirms ģeogrāfiskā norāde ir aizsargāta tās izcelsmes valstī, tad šādu preču zīmi nevar atteikt reģistrēt vai atzīt par spēkā neesošu tā iemesla dēļ, ka šāda preču zīme ir identiska vai līdzīga reģistrētajai ģeogrāfiskajai norādei.

KOPSAVILKUMS

Darba ietvaros pētīti ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības tiesiskie aspekti un aizsardzības problemātika Latvijā, atklājot ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiesību saturu no teorētiskā un praktiskā viedokļa. Darbā daudzpusīgi un sistēmiski atspoguļots Latvijas normatīvajos aktos ietvertais ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējums kopsakarā ar Latvijai saistošajiem starptautiskajiem līgumiem, atsevišķi izdalot ES regulējumu, identificētas ES un Latvijas normatīvo aktu nepilnības un pētītas to pilnveidošanas iespējas. Darba izstrādāšanas rezultātā autors izvirza aizstāvēšanai sekojošas tēzes, kas izteiktas secinājumu un priekšlikumu formā:

1. Darba autors par terminu, kas aptver visus ģeogrāfiskos apzīmējumus, kuri atšķir ar tiem apzīmēto preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi apzīmējumā norādītajā vietā, izvirza terminu “ģeogrāfiskās izcelsmes norāde”, kas novērstu starptautiskajos līgumos un tiesību literatūrā esošo terminoloģijas dažādību. Ar terminu ģeogrāfiskās izcelsmes norādes tiek saprasti apzīmējumi, kuri tieši vai netieši norāda uz preču vai pakalpojumu izcelsmi šajā apzīmējumā atspoguļotajā ģeogrāfiskajā vietā neatkarīgi no tā, vai šo preču vai pakalpojumu īpašības saistītas ar šo ģeogrāfisko vietu. Šis termins, no vienas puses, nepārprotami un viennozīmīgi atspoguļo ģeogrāfiskās izcelsmes norādes funkciju atšķirt preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi, bet no otras puses, ietver terminu “norāde”, tādējādi pasvītrotot to, ka tas attiecas kā uz ģeogrāfiskajiem nosaukumiem (tiešas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes), tā arī uz citiem ģeogrāfiskajiem apzīmējumiem (netiešas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes).

2. Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes atšķiras no citiem intelektuālā īpašuma objektiem ar tiesībsubjektības jautājumu. Kritiski vērtējama vairuma autoru izvirzītā ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu bezīpašnieka teorija, kas ir iekšēji pretrunīga. Darba autors aizstāv viedokli, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu īpašumtiesības ietilpst publiskajā (valsts) īpašumā, kā rezultātā valsts ar normatīvo aktu palīdzību definē ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu izmantošanas pieļaujamās robežas. Personu loks, uz kurām attiecas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes izmantošanas tiesības, tiek aptvertas ar ieinteresēto personu institūtu, kurš definēts Latvijas normatīvajos aktos un kurā ietilpst ģeogrāfiskās izcelsmes norādē atspoguļotajā ģeogrāfiskā vietā esošie ražotāji (pakalpojumu sniedzēji), kuri tiesīgi izmantot šīs norādes attiecībā uz precēm, kas ražotas šajā vietā (vai pakalpojumiem, kas sniegti šajā vietā), un to apvienības, asociācijas vai tiem pielīdzinātas organizācijas.

3. Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība ES iedalāma divos modeļos: tiešās aizsardzības modelis un netiešās aizsardzības modelis. Tiešās aizsardzības modelis īstenots ar

Regulu palīdzību, kuras rada tiešo iedarbību un kuras piemērojamas bez to noteikumu tālākas transponēšanas ES dalībvalstu likumos. ES tiešās aizsardzības modelis aptver lauksaimniecības un pārtikas produktus (preces) un iedalāms trijās daļās: pirmā daļa aptver lauksaimniecības un pārtikas produktus, izņemot stipros alkoholiskos dzērienus un vīna sektora produktus; otrā daļa aptver stipros alkoholiskos dzērienus; un trešā daļa aptver vīna sektora produktus. Pēc pēdējos četros gados ieviestajām izmaiņām pieņemtas jaunas Regulas, kuras iedibina savstarpēji līdzīgus principus ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzībai ES ietvaros, kaut konstatējamas zināmas atšķirības šo Regulu noteikumos.

4. Netiešās aizsardzības modelis tiek īstenots caur citu tiesību un interešu aizsardzību, ar kuru vienlaikus pastarpinātā veidā nodrošināti ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības aspekti, tostarp, ar preču zīmju tiesībām, ar normām par patērētāju tiesību aizsardzību, marķējuma un muitas tiesībām, reklāmas tiesībām, ar intelektuālā īpašuma aizsardzības īstenošanas regulējumu. Netiešās aizsardzības modelis galvenokārt īstenots ar Direktīvu palīdzību, taču šī modeļa ietvaros pieņemtas arī vairākas ES institūciju Regulas un lēmumi, un aptver visa veida preces un pakalpojumus atkarībā no konkrēto tiesību un interešu aizsardzības veida īpatnībām.

5. Pašreiz spēkā esošais ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiešās aizsardzības regulējums ES tiesībās attiecībā uz pārtikas un lauksaimniecības produktiem ir izkaisīts trīs dažādās Regulās, proti, *Pārtikas produktu Regulā*, *Alkoholisko dzērienu Regulā* un *Vienotajā TKO Regulā*. Šāda pieeja ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējuma ietveršanai trijās dažādās Regulās nevar tikt atzīta par lietderīgu, ņemot vērā to, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības apjoms un aizsardzības principi visās trijās Regulās ir līdzīgi un šāds regulējums attiecas uz vienu un to pašu intelektuālā īpašuma objektu, proti, ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm un tās paveidiem (ģeogrāfiskās norādes un izcelsmes apzīmējumi).

6. Lai novērstu situāciju, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējums ES tiesībās ir sadrumstalots un izkaisīts trijās dažādās Regulās (*Pārtikas produktu Regula*, *Alkoholisko dzērienu Regula* un *Vienotā TKO Regula*), kas attiecas uz vienu un to pašu regulējuma sfēru, un panāktu vienvērtīgu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības regulējumu, novēršot identisku terminu atšķirīgu definējumu Regulās, nepieciešams izdarīt grozījumus Regulās attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību un tās noteikumiem.

Grozījumi Regulās būtu divējāda rakstura. Pirmkārt, izdarīt grozījumus *Pārtikas produktu Regulas* nosaukumā, attiecinot tās nosaukumu uz visu veidu precēm, un regulējumā, attiecinot šajā Regulā ietverto ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības regulējumu uz visu veidu precēm.

Otrkārt, svītrot no *Alkoholisko dzērienu Regulas* un *Vienotās TKO Regulas* nodaļas, kas satur ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības regulējumu, kuru paredzēs attiecīgi iepriekš minētā kopējā Regula, kas attiektos uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību, tostarp, uz šo Regulu aptvertajām precēm.

7. Latvijas nacionālā ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības sistēmas pastāvēšana kā ierobežojums brīvas preču kustības brīvībai ir attaisnojama, pamatojoties uz *LESD* 36. pantā paredzēto izņēmumu, kas attiecas kā uz kvalificētām, tā arī uz vienkāršām, kvalitātes neitrālām ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, kas tādējādi pieļauj saskaņā ar Latvijas normatīvajiem aktiem aizsargāt abus šos ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu paveidus.

8. *Konkurences likuma* 18. panta otrās daļas prasība papildu darbībām pretēji godīgām saimnieciskās darbības paražām vai normatīvo aktu pārkāpumiem konstatēt “konkurences kavēšanu, ierobežošanu vai deformēšanu” ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu kontekstā neatbilst *Parīzes konvencijas* 10.bis panta otrajai daļai. Šādu secinājumu jāizdara arī attiecībā uz *Konkurences likuma* 18. panta trešās daļas 2. punktu, kas neatbilst *Parīzes konvencijas* 10.bis panta trešās daļas 3. punktam. Tādējādi, *Konkurences likuma* 18. panta otrās daļas un trešās daļas 2. punkta pareizajai piemērošanai šīs normas kopsakarā ar *Parīzes konvencijas* 10.bis pantu tulkojamas tādā veidā, ka negodīgas konkurences izpausmes konstatēšanai pietiekami konstatēt ģeogrāfiskās izcelsmes norādes nepatiesu vai maldinošu izmantošanu bez nepieciešamības konstatēt “konkurences kavēšanu, ierobežošanu vai deformēšanu”.

9. Neskatoties uz to, ka negodīgas konkurences lietu izskatīšana nodota tiesas kompetencē, *Konkurences likumā* nav noteiktas tiesas kompetence negodīgas konkurences izpausmju konstatēšanas gadījumā, kā rezultātā nepieciešams būtu papildināt *Konkurences likuma* 18.¹ pantu ar formulējumu, ka tiesa, izskatot negodīgas konkurences aizlieguma lietas, piemēro *mutatis mutandis* *Civilprocesa likuma* 30.² nodaļas normas. Tai pat laikā, ņemot vērā to, ka negodīgas konkurences aizlieguma regulējums ievietots *Konkurences likumā*, kas balstās uz Konkurences padomes kompetenci, taču negodīgas konkurences aizlieguma lietas nodotas tiesas kompetencē, nepieciešams būtu negodīgas konkurences regulējumu svītrot no *Konkurences likuma* un ietvert to atsevišķā - Negodīgas konkurences aizlieguma – likumā. Darba tematikas dēļ nav iespējams izstrādāt priekšlikumu šāda likuma redakcijai, tādēļ būtu nepieciešami tālāki pētījumi šajā jomā.

10. Lai novērstu pretrunu ar likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 43. panta otro daļu saistībā ar ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības lietu izskatīšanu, no

Civilprocesa likuma 25. panta pirmās daļas 3. punkta būtu svītrojami vārdi “un ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu”.

11. Lai nepieļautu to, ka *Pārtikas aprites uzraudzības likuma* 4. panta piecpadsmitā daļa, kas stājas spēkā ar 2011. gada 01. janvāri, varētu radīt maldinošu iespaidu, ka tā attiecas uz visām ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, nepieciešams izdarīt grozījumus šajā normā, izsakot to sekojošā redakcijā:

“Par Regulās piesakāmās ģeogrāfiskās izcelsmes norādes reģistrāciju, par iebilduma paziņojuma lēmuma izsniegšanu un par ģeogrāfiskās izcelsmes norādes specifiskācijas grozījuma reģistrāciju maksājama valsts nodeva. Valsts nodevas apmēru un samaksas kārtību nosaka Ministru kabinets.”

12. Atbilstoši likuma *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* 1. panta 10. punktā ietvertajai ģeogrāfiskās izcelsmes norādes legāļdefinīcijai ģeogrāfiskās izcelsmes norādi raksturo vairāki elementi: 1) šis termins aptver gan tiešas, gan netiešas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes; 2) attiecas gan uz visu preču grupu precēm, gan uz pakalpojumiem; 3) pasvīturo saistības nepieciešamību starp ģeogrāfiskās izcelsmes norādē atspoguļoto ģeogrāfisko vietu un precēm vai pakalpojumiem, kas apzīmētas ar šo norādi, kas pamatojas uz diviem komponentiem: preču vai pakalpojumu izcelsme norādē atspoguļotajā ģeogrāfiskajā vietā (objektīvs kritērijs) un Latvijas patērētāju uztvere par šo preču vai pakalpojumu asociāciju ar to ģeogrāfiskās izcelsmes vietu (subjektīvs kritērijs); 4) attiecas gan uz Latvijas, gan uz ārvalstu ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm. Darbā pamatots, ka visi šie ģeogrāfiskās izcelsmes norādes elementi ir juridiski kritēriji, tādēļ nevar atbalstīt Dr. iur. Laura Rasnača promocijas darbā aizstāvēto tēzi, ka ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu strīdos tiesām “pēc būtības jāvērtē dažāda veida “nejuridiska” rakstura apstākļi”.

13. Nevar atbalstīt Latvijas tiesu nostāju ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu lietās, saskaņā ar kuru ģeogrāfiskā apzīmējuma atbilstības noteikšana ģeogrāfiskās izcelsmes norādes legāļdefinīcijai vērtējama bez patērētāju uztveres komponenta, jo šāda Latvijas tiesu nostāja nonāk pretrunā ar ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiesību teoriju un likumu *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm*.

14. Zaudējumu atlīdzināšanas pienākums par ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpumu kā vienu no deliktattiecību modeļiem pamatojas ar *Civillikuma* 1635. pantā ietverto regulējumu, pastāvot atsevišķām zaudējumu atlīdzināšanas priekšnoteikumu īpatnībām. Tā zaudējumu atlīdzināšanas pienākuma pastāvēšanai par ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpumu

ieinteresētajām personām kā cietušajiem nav jāpierāda pārkāpumu pieļāvušās personas vaina, kas tiek prezumēta ar pārkāpuma faktu. Savukārt zaudējumu apmērs nosakāms kā ieinteresētās personas atrautā peļņa vai iespējams gūtā peļņa, ja ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpums nebūtu noticis.

15. Likumā *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* ietvertais ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējums ir pilnveidojams no divu aspektu viedokļa. Pirmkārt, šajā likumā ietvertais ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējums pēc būtības izriet no *Konkurences likuma* 18. pantā ietvertā negodīgas konkurences aizlieguma regulējuma kopsakarā ar *Parīzes konvencijas* 10.bis pantu, tādēļ nav uzskatāms par būtisku pienesumu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības nodrošināšanai. Otrkārt, šis regulējums ir pretrunīgs un nepilnīgs, tostarp, attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādes legāldefinīcijā ietvērto maldinošo piebildi “raksturu vai īpašībām, kas saistītas ar šo izcelsmi”; kļūdaino 40. panta pirmās daļas formulējumu par ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību bez reģistrācijas vienīgi ar IX nodaļas noteikumiem; neparedz regulējumu, kā noteikt konkrētā ģeogrāfiskā apzīmējuma atbilstību ģeogrāfiskās izcelsmes norādes legāldefinīcijai; nepamatoti saistīta konkrētā ģeogrāfiskā apzīmējuma atbilstība ģeogrāfiskās izcelsmes norādes statusam ar tirgus dalībnieku uztveri.

16. Pašreiz spēkā esošajā likumā *Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm* ietverts preču zīmju un ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējums, regulējot abus šos intelektuālā īpašuma objektus viena likuma ietvaros, tomēr ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm kā patstāvīgam intelektuālā īpašuma objektam nepieciešams atsevišķa likuma regulējums, nošķirot šo regulējumu no preču zīmju regulējuma, kas pamatojas uz atšķirīgiem aizsardzības principiem.

Tā kā vienkāršas kvalitātes neitrālas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes regulētas *Konkurences likuma* 18. pantā, atsevišķajam likumam jāaptver kvalificētās ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, tādējādi pilnveidojot ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību Latvijā; paredzot plašāku aizsardzības apjomu kvalificētām ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm, kas aptver preces ar augstu pievienoto vērtību un tādējādi nodrošinātu Latvijas nacionālās intereses aizsargāt Latvijai raksturīgus produktus; nodrošinot pašreizējo likuma trūkumu novēršanu un pilnīgu *TRIPS līgumā* ietvērto saistību izpildi.

Atsevišķa likuma redakcija atspoguļota darbā un tā pamatota ar sekojošiem pamatprincipiem: 1) likums aptvertu ģeogrāfiskās norādes *TRIPS līguma* izpratnē; 2) aizsardzība tiktu piešķirta uz reģistrācijas principa pamata; 3) reģistrāciju veiktu un ģeogrāfisko norāžu reģistru uzturētu Latvijas Republikas Patentu valde; 4) reģistrēto ģeogrāfisko norāžu aizsardzības apjoms aptvertu patērētāju maldinājumu gadījumus un aizsardzību neatkarīgi no patērētāju maldinājuma.

Anotācija

Promocijas darbs aptver ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības tiesisko aspektu izpēti Latvijā kopsakarā ar Latvijai saistošajiem starptautiskajiem līgumiem, tostarp, Eiropas Savienības (ES) tiesībām, ievērojot ES tiesību ievērojamo ietekmi uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību Latvijā. Darba aktualitāte saistīta ar to, ka Latvijas un arī Eiropas tiesību literatūrā pastāv nedaudzi pētījumi par ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības problemātiku, kā rezultātā ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu teorētiskie un praktiskie aspekti palikuši maz pētīti. Tai pat laikā ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības nepieciešamību Latvijā pamato ne vien Latvijas starptautisko saistību izpilde, tostarp, ES ietvaros, bet arī preču un pakalpojumu ar augstu pievienoto vērtību attīstības nodrošināšanu Latvijā. Šo iemeslu dēļ darbā pētītas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes gan no teorētiskā, gan praktiskā aspekta, pētot tiesību normas, kas attiecas uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību Latvijas tiesībās, identificējot aizsardzības problēmjaucējumus un izstrādājot priekšlikumus aizsardzības regulējuma pilnveidošanai.

Apzinot ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības vēsturiskos pirmsākumus, jēdziena saturu, funkcionālo nozīmi, tiesībsubjektības jautājumus un aizsardzības principus, darbā daudzpusīgi pētīts ģeogrāfiskās izcelsmes norādes jēdziens, izvirzot šo terminu par kopēju visiem ģeogrāfiskajiem apzīmējumiem, kas norāda uz preču vai pakalpojumu ģeogrāfisko izcelsmi un tādējādi novēršot starptautiskajos līgumos un tiesību literatūrā pastāvošās terminoloģijas atšķirības.

Veicot ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējuma analīzi ES tiesībās, autors nonācis pie secinājuma, ka Latvijas tiesības var aizsargāt gan vienkāršas, kvalitātes neitrālas, gan kvalificētas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, kas nenonāk pretrunā ar pašreiz spēkā esošajām ES tiesībām. Pētot ES normatīvos aktus, darba autors pētījis, gan tādus normatīvos aktus, kas attiecas uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu tiešo aizsardzības sistēmu, kas tiek īstenota caur trim pamata Regulām, un ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu netiešo aizsardzības sistēmu, kas paredz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību pastarpināti. Šo normatīvo aktu izpētes gaitā nozīmīga loma atvēlēta judikatūrai un tās analīzei kopsakarā ar piemērojamām normām. Izpētes rezultātā autors ierosinājis kopējas regulas pieņemšanu, novēršot eksistējošās regulējuma nepilnības un ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējuma sadrumstalotību.

Tālāk darbā analizējot Latvijas normatīvos aktus, darba autors pētījis ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu elementus kā juridiskus kritērijus un sniedzis detalizētu šo elementu skaidrojumu no Latvijas tiesību viedokļa. Pētot Latvijas normatīvos aktus attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu regulējumu, darbā secināts, ka pašreizējā ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība pilnveidojama un izstrādāta atsevišķa likuma redakcija kvalificētu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzībai ar reģistrācijas principu.

Annotation

The doctoral thesis comprises research of legal aspects for protection of indications of geographical origin in Latvia in context with the international treaties binding to Latvia, including the European Union (EU) law, in view of the remarkable impact of the EU law on protection of indications of geographical origin in Latvia. Topicality of the thesis is related to the very few researches in the Latvian and European legal literature about the issues of protection of indications of geographical origin resulting in the lack of examination of theoretical and practical aspects of such protection. At the same time the necessity for protection of indications of geographical origin in Latvia is not only grounded by the execution of Latvia's international obligations, including within the EU framework, but also to ensure development of the goods and services with a high added value in Latvia. Due to these reasons the thesis deals with indications of geographical origin both from theoretical and practical point of view by examination of legal norms related to protection of indications of geographical origin in the Latvian law; identifies protection problem issues as well as works out proposals to improve protection regulations.

Having studied historical background, contents, functional meaning, issues of the legal subjectivity and protection principles of the indications of geographical origin, the thesis comprehensively researches the concept of the indication of geographical origin and puts forward this term as a unifying one for all geographical designations referring to the geographical origin of the goods or services and in this way eliminates terminological differences in the international treaties and legal literature.

Having carried out analysis of regulations of the indications of geographical origin in the EU law, the author has come to the conclusion that the Latvian law may protect both simple, quality neutral indications and qualified ones without contradicting the existing EU legal norms. With examination of the EU legal norms, the author has studied both legal acts referring to the direct protection system of indications of geographical origin exercised through the three basic Regulations, and the indirect protection system providing enhanced protection of the indications of geographical origin. Through examination of these legal acts the author has allocated great meaning to case law and its analysis in context with the applicable norms. In the result the author proposes to adopt a common regulation by eliminating existing regulation gaps and their scattered character.

Having analyzed Latvian legal acts, the author has studied elements of indications of geographical origin as legal criteria and has given detailed explanation of these elements from the point of view of the Latvia law. Through research of the Latvian legal norms related to the regulation of indications of geographical origin, the thesis concludes that the present protection mechanism shall be improved and proposes a new wording for a law to protect qualified indications of geographical origin by registration principle.

Annotation

Die Promotionsarbeit beschäftigt sich mit der Untersuchung der rechtlichen Aspekte des Schutzes von geografischen Herkunftsangaben in Lettland im Zusammenhang mit den für Lettland verbindlichen internationalen Verträgen, u. a. mit dem Recht der Europäischen Union (EU), dabei wurde der erhebliche Einfluss des EU-Rechts auf den Schutz von geografischen Herkunftsangaben in Lettland berücksichtigt. Die Aktualität der Arbeit hängt damit zusammen, dass in der lettischen sowie europäischen Rechtsliteratur kaum Untersuchungen über die Problematik des Schutzes von geografischen Herkunftsangaben angeführt werden, und infolge dessen werden die theoretischen und praktischen Aspekte von geografischen Herkunftsangaben nur wenig untersucht. Zugleich ist der Bedarf, die geografischen Herkunftsangaben in Lettland zu schützen, nicht nur auf der Erfüllung der internationalen Verpflichtungen Lettlands, u. a. innerhalb der EU, sondern auch auf der Entwicklung von Waren und Dienstleistungen mit einem hohen Mehrwert in Lettland begründet. Aus diesen Gründen wurden in der Arbeit die geografischen Herkunftsangaben sowohl unter einem theoretischen als auch praktischen Aspekt, und weiter die Rechtsnormen untersucht, welche den Schutz von geografischen Herkunftsangaben im lettischen Recht betreffen, dabei wurden die Problemfragen des Schutzes identifiziert und Vorschläge zur Verbesserung der Schutzregelung entwickelt.

Unter Berücksichtigung der historischen Wurzeln des Schutzes der geografischen Herkunftsangaben, des Inhalts und der funktionalen Bedeutung des Begriffs, der Fragen der Rechtssubjektivität und Schutzgrundsätze wurde in der Arbeit der Begriff der geografischen Herkunftsangaben vielseitig untersucht, dabei wurde dieser Terminus gemeinsam für alle geografischen Bezeichnungen aufgestellt, welche auf die geografische Herkunft der Waren oder Dienstleistungen hinweisen, und dadurch wurden die in den internationalen Verträgen und der Rechtsliteratur vorhandenen terminologische Unterschiede beseitigt.

Bei der Analyse der Regelung der geografischen Herkunftsangaben im EU-Recht kam der Autor zu der Schlussfolgerung, dass das lettische Recht sowohl einfache, Qualität neutrale als auch qualifizierte geografische Herkunftsangaben schützen kann, die nicht dem zurzeit geltenden EU-Recht widersprechen. Bei der Analyse des EU-Rechts untersuchte der Autor sowohl solche Normativakte, die das direkte Schutzsystem für geografische Herkunftsangaben betreffen, welches durch drei Grundverordnungen ausgeübt wird, als auch das indirekte Schutzsystem für geografische Herkunftsangaben, welches den mittelbaren Schutz von geografischen Herkunftsangaben festlegt. Bei der Untersuchung dieser Normativakte wurde im Zusammenhang mit den anzuwendenden Normen eine wichtige Rolle der Judikatur und deren Analyse zugewiesen. Als Ergebnis der Untersuchung schlug der Autor die Annahme einer gemeinsamen Verordnung vor, welche die

Unvollkommenheiten der vorhandenen Regelung und die Zersplitterung der Regelungen der geografischen Herkunftsangaben beseitigen würde.

Weiterhin untersuchte der Autor bei der Analyse der lettischen Normativakte die Elemente der geografischen Herkunftsangaben als rechtliche Kriterien und gab eine detaillierte Erklärung dieser Elemente aus der Sicht des lettischen Rechts. Bei der Untersuchung der lettischen Normativakte in Bezug auf die Regelung der geografischen Herkunftsangaben kam er in der Arbeit zum Schluss, dass der gegenwärtige Schutz von geografischen Herkunftsangaben zu verbessern ist, und eine einzelne Gesetzesfassung für einen Schutz von qualifizierten geografischen Herkunftsangaben mit dem Anmeldeprinzip entwickelt werden sollte.

IZMANTOTĀS LITERATŪRAS, NORMATĪVO AKTU UN JURIDISKĀS PRAKSES SARAKSTS

IZMANTOTĀ LITERATŪRA

- 1) Alberte I. Ķīmeņu republika. *Sestdiena*, 2009, 10.-16. oktobris.
- 2) Ancītis J. Par ģeogrāfisko norāžu aizsardzību. *Latvijas Vēstnesis*, pielikums *Jurista vārds*, 2000. 14. novembris, nr. 35.
- 3) Ancītis T. Dūņas ir Latvijas nafta. *Latvijas Avīze*, 2009. 30. marts. Pieejams: http://www2.la.lv/lat/latvijas_avize/jaunakaja_numura/?doc=50800 [skatīts 2010. gada 14. maijā]
- 4) Ābeltiņa A. Intelektuālais īpašums inovatīvas attīstības laikmetā. Grām: Īpašums, tā apgrūtinājumi: problēmas, risinājumi, iespējas. 7. starptautiskā zinātniskā konference. Rakstu krājums. R.: Turība, 2006. ISBN 998476673X
- 5) Balodis K. Ievads civiltiesībās. R.: Zvaigzne ABC, 2007. ISBN 9789984404936
- 6) Baltvilka M., Greivulis J. Intelektuālā īpašuma aizsardzība. Patentzinību pamati. R.: Izdevniecība RTU, 2006. ISBN 9984323358
- 7) Bekmanis Z. Baldones kūrorts – izsaimniekots un bezcerīgs? *Latvijas Avīze*, 2010. 11. marts. Pieejams: http://www2.la.lv/lat/latvijas_avize/jaunakaja_numura/atputa_valasprieks/?doc=74408 [skatīts 2010. gada 14. maijā]
- 8) Biedrības “Rīgas šprotes” mājas lapa. Pieejams: www.rigassaprot.lv [skatīts 2010. gada 02. maijā]
- 9) Bitāns A. Civiltiesiskā atbildība un tās veidi. R.: AGB, 1997. ISBN 9984916944
- 10) Bitāns A. Preču zīmes tiesiskā aizsardzība Latvijā. Tiesību transformācijas problēmas sakarā ar integrāciju Eiropas Savienībā. Starptautiskās konferences materiāli. Rīga: LU Juridiskā fakultāte, 2002. ISBN 3428064267
- 11) DELFI. Maķedonija pievienos nosaukumam vārdu 'Vardara'. 2010. gada 16. jūnijs. Pieejams: <http://www.delfi.lv/news/world/other/makedonija-pievienos-nosaukumam-vardu-vardara.d?id=32535111> [skatīts 2010. gada 16. jūnijā]
- 12) Gatawis S., Broks E., Bule Z. Eiropas tiesības. R.: Latvijas Universitāte, 2002. ISBN 9984725502
- 13) Grudulis M. Ievads autortiesībās. R.: Latvijas Vēstnesis, 2006. ISBN 9984731669

- 14) Grudulis M. Izņēmuma tiesības kategorija un tās izpratne autortiesībās. Grām.: Latvijas Universitātes zinātniskie raksti, nr. 667. Autoru kolektīvs. R.: Latvijas Universitāte, 2001. ISBN 9984770060
- 15) Intelektuālais īpašums kā kvalitatīvas attīstības avots. R: Latvijas Republikas Patentu valde, 2002.
- 16) Jarkina V. Franšīzes tiesiskais regulējums ārvalstīs un Latvijā. Promocijas darbs, aizstāvēts 2009. gada 27 aprīlī Latvijas Universitātē. R.: 2009.
- 17) Judinska I. Overview (June 2004). Intellectual property – Latvia. Pieejams: <http://www.internationallawoffice.com/overview.cfm?country=Latvia&workareas=Intellectual%20Property> [skatīts 2007. gada 11. martā]
- 18) K.E. Preču nozīmes un izcelšanās vietas apliecības. Ekonomists. Tautsaimniecība un tehnika. Finanču ministrijas izdevums. 1930. gada 01. decembris, nr. 23.
- 19) Kalnozols P. Eksporta veicināšana un savu ražojumu propaganda. Ekonomists. Tautsaimniecība un tehnika. Finanču ministrijas izdevums. 1931. gada 15. augusts, nr. 14/15.
- 20) Kārklīšs J. Vainas nozīme, nosakot civiltiesisko atbildību. *Latvijas Vēstnesis*, pielikums *Jurista vārds*, 2005. 26. aprīlis, nr. 15.
- 21) Krastiņš U., Niedre A. Krimināllikuma komentāri. 5. grāmata. Sevišķā daļa. R.: AFS, 1999. ISBN 9984658406
- 22) Krūmiņš M. Prasības nodrošināšanas institūts intelektuālā īpašuma aizsardzības kontekstā. *Likums un Tiesības*, 2006, 8. sēj., nr. 9 (85).
- 23) Latvijas Republikas Civillikuma komentāri: Ceturtā daļa. Saistību tiesības. Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. R.: Mans īpašums, 2000. ISBN 9984574121
- 24) LETA. Grieķija iesaka Maķedonijai saukties par Ziemeļmaķedoniju. 2010. gada 05. aprīlis. Pieejams: <http://www.delfi.lv/archive/article.php?id=31054289> [skatīts 2010. gada 10. aprīlī]
- 25) LETA. Par 48 210 latu reklamēs Latvijā ražotus produktus. 2009. gada 27. oktobris. Pieejams: <http://www.delfi.lv/news/national/politics/par-48-210-latu-reklames-latvija-razotus-produktus.d?id=27663187> [skatīts 2009. gada 28. oktobrī]
- 26) Litvins G. Efektīvs administratīvais process ir galvenais cilvēktiesību garants valstī - mehānisms, no kura sekmīgas darbības ir atkarīgs valsts demokrātijas un tiesiskuma patiesais līmenis (nobeigums). *Latvijas Vēstnesis*, pielikums *Jurista vārds*, 2007. 04. septembris, nr. 36
- 27) LZA Terminoloģijas komisijas protokols Nr. 4/1085. Pieejams: <http://termini.lza.lv/article.php?id=239> [skatīts 2010. gada 15. maijā]
- 28) Mantrovs V. Eiropas Savienības ģeogrāfisko norāžu aizsardzības sistēma. *Likums un Tiesības*, 2006, 8. sēj., nr. 6 (82).

- 29) Mantrovs V. Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pārkāpuma pārtraukšana prasības tiesvedības kārtībā Latvijā. *Likums un Tiesības*, 2007, 9. sēj., nr. 8 (96).
- 30) Mantrovs V. Ģeogrāfisko norāžu aizsardzība atbilstoši Regulai nr. 110/2008. *Likums un Tiesības*, 2009, 11. sēj., nr. 1 (113).
- 31) Mantrovs V. Rūpnieciskā īpašuma lietas administratīvajās tiesās. *Dienas Bizness*, 2005. 25. janvāris, nr. 2523.
- 32) Mednis M. Ieslodzītā režīma pārkāpumu soda būtība. *Latvijas Vēstnesis*, pielikums *Jurista vārds*, 2009. 08. septembris, nr. 36
- 33) Millere I. Grāmatvedības attīstība Latvijā. Promocijas darbs. R.: Latvijas Universitāte, 2008. Pieejams: <https://luis.lanet.lv/pls/pub/luj.fprnt?l=1&fn=F9213/Inta%20Millere%202008.pdf> [skatīts 2010. gada 15. maijā]
- 34) Neuhauss A. Preču nozīmes aizsardzība. R., 1934.
- 35) Pievienošanās Eiropas Savienībai līgums (izvilkums) un komentāri. Zin. red. Laila Medin, Māris Brizgo. Jorens Aizsils, Esmeralda Balode, Māris Brizgo u.c. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2003. ISBN 9984671534
- 36) Plotnieks A. Tiesību teorija & juridiskā metode. R.: Izglītības soļi, 2009. ISBN 9984712923
- 37) Poļakovs G. Preču zīmju aizsardzības apjoms Latvijas tiesu un EKT izpratnē (I). *Likums un Tiesības*, 2004, 6. sēj., nr. 7 (59).
- 38) Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība: skaidrojošā vārdnīca. R.: LR Patentu valde, AIPPI Latvijas nacionālā asociācija, 1999. ISBN 9984937801
- 39) Poļakovs G. Rūpnieciskā īpašuma īpašnieka tiesības. R.: 1999, Turība. ISBN 9984609227
- 40) Raihs N. Izprotot Eiropas Savienības tiesības: Kopienas tiesību mērķi, principi un metodes. R.: Tiesu namu aģentūra, 2003. ISBN 9984671658
- 41) Rasnačs L. Jurisdikcija un tās noteikšana civiltiesiska rakstura lietās. Promocijas darbs, aizstāvēts 2010. gada 15. aprīlī Latvijas Universitātē. R., 2009.
- 42) Rozenfelds J. Intelektuālais īpašums. R.: apgāds “Zvaigzne ABC”, 2004. ISBN 998422743X
- 43) Rozenfelds J. Intelektuālais īpašums. Otrais, labotais un papildinātais izdevums. R.: Zvaigzne ABC, 2008. ISBN 9789984408316
- 44) Strupišs A. Komerclikuma komentāri. A daļa. Komerclikuma vispārīgie noteikumi (1.-73. panti). R.: SIA “A. Strupiša juridiskais birojs”, 2003. ISBN 9984194140
- 45) Švarcs E. Vai ārzemēs reģistrēta, bet Latvijā neregistrēta preču nozīme bauda aizsardzību pret Latvijā reģistrētu? R., 1935.
- 46) TNS Latvia veiktā Latvijas iedzīvotāju aptauja. Pieejams: http://www.tns.lv/newsletters/2006/11/?category=tns11&id=MR_izvelies_Latvijas_preci [skatīts 2009. gada 11. augustā]

- 47) Torgāns K. Saistību tiesības I daļa. Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006. ISBN 9984790002
- 48) Torgāns K. Vainas vai attaisnojumu meklējumi civiltiesībās. *Latvijas Vēstnesis*, pielikums *Jurista vārds*, 2005. 31. maijs, nr. 20.
- 49) Viļuma I. Intelektuālā īpašuma tiesību civiltiesiskā realizācija. *Latvijas Vēstnesis*, pielikums *Jurista vārds*, 2007. 22. maijs, nr. 21.
- 50) Zosule I. Konkurences likuma komentāri. Halifax: Baltic Economic Management Training Program, 1999.
- 51) Addor F., Grazioli A. Geographical indications beyond wines and spirits. A roadmap for a better protection for geographical indications in the WTO TRIPS Agreement. *The Journal of World Intellectual Property*. November 2002, Vol. 5 No. 6.
- 52) Adegbonmire A. A., Arnold L. T. Origin, Prominence, Profit, and Consumer Confusion: An Analysis of the Global Debate on Geographical Indication Protection Systems. Pieejams: http://www.law.wfu.edu/prebuilt/IPLJ_4_2_Arnold.pdf [skatīts 2008. gada 02. februārī]
- 53) Almeida A. F. R. de. The TRIPS Agreement, the Bilateral Agreements Concerning Geographical Indications and the Philosophy of the WTO. [2005] E.I.P.R. 406-411
- 54) Ancitis J. The Enforcement of Industrial Property Rights in Latvia. 32 IIC 900 - 912 (2001)
- 55) Audier J. Protection of Geographical Indications in France. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications in the Worldwide Context. Eger, Hungary, October 24 and 25, 1997. Geneva: WIPO, 1999.
- 56) Baeumer L. Considerations Concerning A Definition of Geographical Indications. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Santenay, France. November 9 and 10, 1989. Geneva: WIPO, 1990.
- 57) Baeumer L. Protection of Geographical Indications under WIPO Treaties and Questions Concerning the Relationship Between Those Treaties and the TRIPS Agreement. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications in the Worldwide Context. Eger, Hungary, October 24 and 25, 1997. Geneva: WIPO, 1999.
- 58) Baeumer L. The International Protection of Geographical Indications. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Wiesbaden, Germany, October 17 and 18, 1991. Geneva: WIPO, 1992.
- 59) Baeumer L. Various Forms of Protection of Geographical Indications and Possible Consequences for an International Treaty. In book: Symposium on the International Protection of geographical indications. Funchal, Madeira, Portugal, October 13 and 14, 1993. Geneva: WIPO, 1994.
- 60) Bainbridge D. Intellectual Property. 3rd edition. London: Pitman publishing, 1996.

- 61) Beier F.-K. Comment [on ECJ judgement in the case No 3/91]. 25 IIC 73 – 81 (1994).
- 62) Beier F.-K. Introduction to German Industrial property. In book: Beier F.-K., Fikentscher W., Schricker G. German industrial property, copyright and antitrust laws: Legal texts with introduction. 3rd rev., enl.ed. Weinheim: VCH, 1996.
- 63) Beier F.-K., Knaak R. The Protection of Direct and Indirect Geographical Indications of Source in Germany and the European Community. 25 IIC 1 – 38 (1994).
- 64) Benhamou Y. Compensation of damages for infringements of intellectual property rights in France, under Directive 2004/48/EC and its transposition law - new notions? 40 IIC 125 – 152 (2009).
- 65) Beresford L. The protection of geographical indications in the United States of America. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Somerset West, Cape Province, South Africa, September 1 and 2, 1999. Geneva: WIPO, 2000.
- 66) Bienayme M.-H. The Protection of French Geographical Indications in France and Abroad. In book: Symposium on the International Protection of geographical indications. Funchal, Madeira, Portugal, October 13 and 14, 1993. Geneva: WIPO, 1994.
- 67) Blakeney M. Trade Related Aspects of Intellectual property Rights: A Concise Guide to the TRIPs Agreement. London: Sweet & Maxwell, 1996.
- 68) Bodenhausen G.H.C. Guide to the Application of the Paris Convention for the Protection of Industrial Property As revised at Stockholm in 1967. Geneva: BIRPI, 1968.
- 69) Burca G. de, Craig P. EU law: Text, cases and materials. 2nd edition. Oxford: Clarendon Press, 1998.
- 70) Cherunilam F. International Business: Text and Cases. Third edition. New Delhi: Prentice-Hall, 2005.
- 71) Clarke A., Kohler P. Property law: commentary and materials. New York: Cambridge University Press, 2005.
- 72) Cornish W. R. Intellectual property: patents, copyright, trade marks and allied rights. Fourth edition. London: Sweet & Maxwell, 1999.
- 73) Correa C.M. Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights. A Commentary on the TRIPS Agreement. Oxford: Oxford University Press, 2007.
- 74) Corte – Real A. The Conflict between Trade Marks and Geographical Indications – the Budweiser Case in Portugal. In book: New Frontiers of Intellectual Property. Studies in Industrial Property and Copyright Law. Christopher Heath and Anselm Kamperman Sanders (eds.). Oregon: Hart Publishing, 2005.
- 75) Devitt V.C., McCarthy J.T. Protection of Geographical Denominations: Domestic and International. 69 TMR (1979).

- 76) Diamond S.A. The Historical Development of Trademarks. 73 TMR (1983).
- 77) Duduta G. The Protection of Geographical Indications in Romania. Pieejams: http://www.wipo.int/edocs/mdocs/geoind/en/wipo_geo_sof_09/wipo_geo_sof_09_www_124278.pdf [skatīts 2010. gada 05. maijā]
- 78) Enchelmaier S. The inexhaustible question - free movement of goods and intellectual property in the European Court of Justice's case law, 2002-2006. 38 IIC 453 – 470 (2007).
- 79) Enforcement of Intellectual Property Rights Through Border Measures. First edition. Edited by Olivier Vrins and Marius Schneider. New York: Oxford University Press, 2006.
- 80) Escudero S. International protection of geographical indications and developing countries. South Centre, 2001. Pieejams: <http://www.southcentre.org/publications/geoindication/geoindications.pdf> [skatīts 2007. gada 11. novembrī]
- 81) Fernandez – Martos A. The EU System For the Protection of GIs – and How Taiwanese Producers Can Benefit From It. Presentation for the EU – Taiwan Seminar on Intellectual Property Rights. Taiwan, November 21, 2006. Pieejams: <http://www.deltwn.ec.europa.eu/upload/rte/presentationtaiwaregisystem.pdf> [skatīts 2010. gada 23. maijā]
- 82) Ferretti N. Italy: Criminal Code, Art.517; Financial Act 2004, Art.4(49) - "Made in Italy". 38 IIC 244 – 250 (2007).
- 83) Firth A., Phillips J. Introduction to intellectual property law. Fourth edition. Butterworths, 2001.
- 84) Fischer III W. W. The Growth of Intellectual Property: A History of the Ownership of Ideas in the United States. Pieejams: <http://cyber.law.harvard.edu/property99/history.html> [skatīts 2010. gada 16. maijā]
- 85) Fitzgerald J. CISG, Specific Performance and the Civil Law of Louisiana and Quebec. Pieejams: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/1fitz.html> [skatīts 2009. gada 16. martā]
- 86) Fukushima E., Michishita T. Japan: Protecting intellectual property rights. IP value 2005: Building and enforcing intellectual property value. London: Global Whitepage, 2004.
- 87) Gader-Shafran R. Intellectual Property Law Dictionary. New York: Law Journal Press, 2006.
- 88) Gangjee D. Protecting Geographical Indications as Collective Trademarks. Tokyo: Inst. of Intellectual Property, 2006.
- 89) Geographical indications. Pieejams: http://www.ipr-helpdesk.org/controlador.jsp?cuerpo=seccionador&seccion=documentos&modo=listado&cod_nodo_padre=t_01.04.02&niveles_profundidad=1&len=en [skatīts 2008. gada 11. aprīlī]

- 90) Geuze M. Protection of Geographical Indications under the TRIPS Agreement and Related Work of the World Trade Organization. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications in the Worldwide Context: Eger, 1997. Geneva: WIPO.
- 91) Gevers F. Geographical Names Used as Trade Marks. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Santenay (France), November 9 and 10, 1989. Geneva: WIPO, 1990.
- 92) Gevers F. Topical Issues of the Protection of Geographical Indications. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications in the Worldwide Context. Eger, Hungary, October 24 and 25, 1997. Geneva: WIPO, 1999.
- 93) Gibson J. Intellectual property systems, traditional knowledge and the legal authority of community. [2004] E.I.P.R. 280-290
- 94) Girardeau J.-M. The Use of Geographical Indications in a Collective Marketing Strategy: the Example of Cognac. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Somerset West, Cape Province, South Africa, September 1 and 2, 1999. Geneva: WIPO, 2000.
- 95) Goldstein P. International intellectual property law: cases and materials. New York: Foundation Press, 2001.
- 96) Grigoriev A. Situation and Prospects of the Legal Protection of Geographical Indications in the Soviet Union. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Santenay (France), November 9 and 10, 1989. Geneva: WIPO, 1990.
- 97) Grigoriev A. The Protection of Geographical Indications in the Russian Federation. In book: Symposium on the International Protection of geographical indications. Funchal, Madeira, Portugal, October 13 and 14, 1993. Geneva: WIPO, 1994.
- 98) Gyngell J., Poulter A. A User's Guide to Trade Marks and Passing Off. Second edition. London, Edinburgh, Dublin: Butterworths, 1998.
- 99) Heath C. Geographical Indications: International, Bilateral and Regional Agreements. In book: New Frontiers of Intellectual Property. Studies in Industrial Property and Copyright Law. Christopher Heath and Anselm Kamperman Sanders (eds.). Oregon: Hart Publishing, 2005.
- 100) Heath C. Parmigiano Reggiano by Another Name – the ECJ's *Parmesan* Decision. 39 IIC 951 – 962 (2008).
- 101) Heath C. The Enforcement of Geographical Indications. Symposium on Effective Enforcement of Intellectual Property Rights in Turkey. Pieejams: <http://www.abgm.adalet.gov.tr/7-1-EN-Heath.pdf> [skatīts 2008. gada 08. aprīlī]

- 102) Heidenreich J.P. The New German Act Against Unfair Competition. Pieejams: <http://www.iuscomp.org/gla/literature/heidenreich.htm> [skatīts 2010. gada 23. maijā]
- 103) Heine J. The Protection of Geographical Indications in the European Community. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Wiesbaden, Germany, October 17 and 18, 1991. Geneva: WIPO, 1992.
- 104) Henning-Bodewig F. A New Act Against Unfair Competition in Germany. 36 IIC 421-432 (2005).
- 105) Hopkins J.L. Law of Unfair Trade Including Trade-Marks, Trade Secrets, and Good-Will. Reprinted in 1997. Chicago: Callaghan & Co., 1900.
- 106) Höpperger M. International Protection of geographical indications – the present situation and prospects for future developments. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Somerset West, Cape Province, South Africa, September 1 and 2, 1999. Geneva: WIPO, 2000.
- 107) Houchins R.C. U.S. Protection Of Geographical Indications Of Origin. IBA Section Intellectual Property & Entertainment Law Committee Annual Meeting, Geographic Indications Panel. Auckland, New Zealand, 26 October 2004.
- 108) Hughes J. Champagne, Feta and Bourbon: The Spirited Debate About Geographical Indications. *Hastings Law Journal*, 2006, Vol. 58, No. 2.
- 109) Echols M.A. Geographical indications for food products: international legal and regulatory perspectives. AH Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2008.
- 110) Estonian Patent Office Annual report 2009. Pieejams: <http://www.epa.ee/ul/doc/valjaanded/aasta2009.pdf> [skatīts 2010. gada 22. maijā]
- 111) European Commission. IPR Enforcement Survey. Pieejams: http://trade-info.cec.eu.int/doclib/cfm/doclib_section.cfm?sec=117&lev=2&order=date [skatīts 2009. gada 15. martā]
- 112) International Bureau of World Intellectual Property Organization. Model Provisions On Protection Against Unfair Competition. Pieejams: http://www.wipo.int/cfdiplaw/en/trips/doc/unfair_competition.doc [skatīts 2010. gada 15. maijā]
- 113) International Bureau of World International Property Organization. Protection of geographical indications through registration of collective marks or certification marks. In book: Symposium on the International Protection of geographical indications. Funchal, Madeira, Portugal, October 13 and 14, 1993. Geneva: WIPO, 1994.
- 114) Jakutavičius M. Protection Against Unfair Competition in Cases of Product Imitation. Summary of doctoral dissertation. Vilnius, 2009.

- 115) Johannes H. *Industrial Property and Copyright in European Community Law*. Leyden: A.W.Sijthoff, 1976.
- 116) Jordan P. *Protection Of Geographic Indications In Australia*. International Bar Association Conference. Auckland - 26 October, 2004.
- 117) Katzenberger P., Kur A. *TRIPs and Intellectual Property*. In Book: *From GATT to TRIPs: the Agreement on Trade-related Aspects of Intellectual Property Rights*. Friedrich-Karl Beier and Gerhard Schricker (eds.). Weinheim: VCH, 1996.
- 118) Kitchin D. *Kerly's law of trade marks and trade names*. 13th edition. London: Sweet and Maxwell, 2001.
- 119) Knaak R. *Case Law of the European Court of Justice on the Protection of Geographical Indications and Designations of Origin Pursuant to EC Regulation No. 2081/92*. 32 IIC 375-390 (2001).
- 120) Knaak R. *Relationship Between Trademark Protection and Protection of Geographical Indications*. WIPO Regional Seminar on Trademarks and Geographical Indications. Georgian Patent Office, 1997.
- 121) Knaak R. *The protection of geographical indications according to the TRIPs Agreement*. In book: *From GATT to TRIPs: the Agreement on Trade-related Aspects of Intellectual Property Rights*. Friedrich-Karl Beier and Gerhard Schricker (eds.). Weinheim: VCH, 1996.
- 122) Kaufmann P.J. *Passing off and Misappropriation*. IIC Studies, Vol. 9. *Studies in Industrial Property and Copyright Law*. Munich: VCH, 1986.
- 123) Laddie H. *National I.P. Rights: A Moribund Anachronism in a Federal Europe?* [2001] E.I.P.R. 402-208
- 124) Lakert C. *Geographical Indications: Past, Present, and Future*. The First Annual CIPR Conference: *Building Partnerships to Protect and Enforce Intellectual Property Rights*. Moscow, Russia, 26-28 June, 2000. Pieejams: <http://www.cipr.org/activities/conferences/june2000/lakert.htm> [skatīts 2010. gada 04. maijā]
- 125) Lambert J. *Passing off*. Case note: *The Scotch Whisky Associaton v Glen Kella*. Pieejams: www.ipit-update.com/passoff08.htm [skatīts 2010. gada 15. maijā]
- 126) Lichine A. *Alexis Lichine's Encyclopedia of Wines & Spirits*. In collaboration with William Fifield and with the assistance of Jonathan Bartlett and Jane Stockwood. New York: Alfred a Knopf, 1970.
- 127) López-Rodríguez A.M. *Towards A European Civil Code Without A Common European Legal Culture? The Link Between Law, Language And Culture*. Pieejams: http://www.brooklaw.edu/students/journals/bjil/bjil29iii_lopez-rodriguez.pdf [skatīts 2010. gada 15. maijā]

- 128) Lukosiute A. Bad-faith trademark applications. Pieejams: http://www.buildingipvalue.com/05_EU/259_262.htm [skatīts 2010. gada 16. jūnijā]
- 129) Lustika E. Enforcement issues of Intellectual Property Rights Regarding Geographical Information. Master Thesis. R.: Riga Graduate School of Law, 2001.
- 130) Maggs P.B., Oppenheim S.C., Schechter R.E., Weston G.E. Unfair Trade Practices and Consumer Protection. Cases and Comments. Fourth edition. St. Paul: West Publishing Co., 1983.
- 131) Michel F.W. The System of German Wine Denominations. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Wiesbaden, Germany, October 17 and 18, 1991. Geneva: WIPO, 1992.
- 132) Mühlendahl A. The Protection of Geographical Indications in Germany Recent Developments. In book: Symposium on the International Protection of geographical indications. Funchal, Madeira, Portugal, October 13 and 14, 1993. Geneva: WIPO, 1994.
- 133) Mittal D.P. Taxmann's Trade Marks, Passing-Off & Geographical Indications of Goods. Law And Procedure. New Delhi: Taxmann Allied Services (C.P.) Ltd, 2002.
- 134) Mostert F. W. Famous and well-known marks. Butterworths, 1997.
- 135) NIPC. Geographical Indications. April 23, 2006. Pieejams: <http://www.ipit-update.com/geogind.htm> [skatīts 2010. gada 23. maijā]
- 136) Norrsjö L.G. Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. In book: Norrsjö L.G., Posa I.M. Indications of geographical origin as part of the intellectual property law. Extended protection of geographical indications beyond wines and spirits : the TRIPs Council Negotiations. Stockholm: IFIM, 2004.
- 137) O'Connor B. Geographical Indications in National and International Law. Monographs in trade law: 6. Brussels: O'Connor, 2003.
- 138) O'Connor B. Regulating for Quality: A New Phenomenon. In book: Agriculture in WTO Law. Ed. by B. O'Connor. London: Cameron May, 2005.
- 139) O'Connor B. The Law of Geographical Indications. London: Cameron May, 2004.
- 140) OHIM web page. Pieejams: <http://oami.europa.eu/> [skatīts 2010. gada 15. maijā]
- 141) Paster B.G. Trademarks – the Early History. 59 TMR (1969).
- 142) Perez S. Protection of Geographical Indications in the European Union. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications in the Worldwide Context. Eger, Hungary, October 24 and 25, 1997. Geneva: WIPO, 1999.
- 143) Phillips J. Trade Mark Law: A Practical Anatomy. New York: Oxford University Press, 2003.
- 144) Posa I.M. Extended protection of geographical indications beyond wines and spirits : the TRIPs Council Negotiations. In book: Norrsjö L.G., Posa I.M. Indications of geographical

- origin as part of the intellectual property law. Extended protection of geographical indications beyond wines and spirits : the TRIPs Council Negotiations. Stockholm: IFIM, 2004.
- 145) Považanova A. Slovak Republic: Recent Developments concerning intellectual property law. IP value 2005: Building and enforcing intellectual property value. London: Global Whitepage, 2004.
- 146) Prechal S. Directives in EC law. Second, Completely Revised Edition. New York: Oxford University Press, 2005.
- 147) Rangnekar D. Geographical Indications. A Review of Proposals at the TRIPs Council: Extending Article 23 to Products other than Wines and Spirits. Geneva, 2003. Pieejams: <http://ictsd.org/i/publications/11767/> [skatīts 2010. gada 07. aprīlī]
- 148) Reichardt A. The Protection of Registered Designations and Geographical Descriptions in the European Community Particularly as Regards Viticultural Products. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Santenay (France), November 9 and 10, 1989. Geneva: WIPO, 1990.
- 149) Resinek N. Geographical indications and trade marks: Coexistence or "first in time, first in right" principle? *European Intellectual Property Review*, 2007, Vol. 29, Issue 11
- 150) Rieke J.K. Geographic indicators – a fight to keep traditional names. International Dairy Foods Association conference “Dairy forum 2004”. Pieejams: http://www.idfa.org/meetings/presentations/reike_df2004.ppt#258,1,Slide 1 [skatīts 2008. gada 05. februārī]
- 151) Ruston G. On the Origin of Trademarks. 45 TMR (1955).
- 152) Sanders A.K. Future Solutions for Protecting Geographical Indications Worldwide. In book: New Frontiers of Intellectual Property. Studies in Industrial Property and Copyright Law. Christopher Heath and Anselm Kamperman Sanders (eds.). Oregon: Hart Publishing, 2005.
- 153) Sangal T. Geographical Indications Registry Admits More Products. May 05, 2009. Pieejams: <http://www.internationallawoffice.com/Newsletters/detail.aspx?g=87fd31da-6e9d-42aa-847c-d73d36fa6826> [skatīts 2010. gada 23. maijā]
- 154) Sangal T. Geographical Indications: The BASMATI Wrangle. November 17, 2008. Pieejams: <http://www.internationallawoffice.com/Newsletters/detail.aspx?g=981a9975-da99-41bd-8dc3-8954b014b2bb> [skatīts 2010. gada 23. maijā]
- 155) Schechter F.I. The Historical Foundations of the Law Relating to Trade-marks. New York: Columbia University Press, 1925.
- 156) Schwab B. The Protection of Geographical Indications in the European Economic Community. In book: Symposium on the International Protection of geographical indications. Funchal, Madeira, Portugal, October 13 and 14, 1993. Geneva: WIPO, 1994.

- 157) Siemsen P.D. Protection of trademarks and geographical indications in Brazil and other South American countries. In book: Symposium on the international protection of geographical indications. Melbourne, Australia, April 5 and 6, 1995. Geneva: WIPO, 1995.
- 158) Simon I. How does “Essential Function” Doctrine Drive European Trade Mark Law. 36 IIC 401-420 (2005).
- 159) Smith W. Dictionary of Greek and Roman antiquities. Illustrated by numerous engravings on wood. Boston [London printed]: C. Little, and J. Brown, 1870. Pieejams: <http://name.umdl.umich.edu/ACL4256.0001.001> [skatīts 2010. gada 23. maijā]
- 160) Swissinfo, July 05, 2008. Pieejams: http://www.swissinfo.ch/eng/front/Swiss_claim_biscuit_victory_in_champagne_wars.html?siteSect=109&sid=9297360&cKey=1215606739000&ty=st [skatīts 2008. gada 05. jūlijā]
- 161) Tatarska M. Intellectual Property Protection in Poland. In book: Īpašums, tā apgrūtinājumi: problēmas, risinājumi, iespējas. 7. starptautiskā zinātniskā konference. Rakstu krājums. R.: Turība, 2006. ISBN 998476673X
- 162) The Civil Law. Including The Twelve Tables, The Institutes of Gaius, The Rules of Ulpian, The Opinions of Paulus, The Enactments of Justinian, and The Constitutions of Leo. Translated by S. P. Scott from the original Latin, edited, and compared with all accessible systems of jurisprudence ancient and modern. In Seventeen Volumes. Cincinnati: 1932, the Central Trust Company. Pieejams: <http://www.constitution.org/sps/sps.htm> [skatīts 2010. gada 07. aprīlī]
- 163) Thomson B., Park A.J. Geographical Indications In New Zealand. International Bar Association Conference Geographic Indications And Appellations Of Origin. Auckland, 26 October 2004.
- 164) Tinlot R. Activities of the International Vine and Wine Office (IWO) Concerning the International Protection of Geographical Indications. In book: Symposium on the International Protection of geographical indications. Funchal, Madeira, Portugal, October 13 and 14, 1993. Geneva: WIPO, 1994.
- 165) Truskaite J. Earlier rights as grounds for invalidity of trade mark registrations in the Baltic States - a report. 39 IIC 812-831 (2008).
- 166) Truskaite J. Problems of the Legal Protection of Distinctive Signs. Summary of doctoral dissertation. Vilnius, 2009.
- 167) UNCTAD-ICTSD. Resource Book on TRIPS and Development. New York: Cambridge University Press, 2005.

- 168) United States Patent and Trademark Office. Geographical indications. Pieejams: <http://www.uspto.gov/web/offices/dcom/olia/globalip/geographicalindication.htm> [skatīts 2010. gada 15. maijā]
- 169) Upton F.H. A Treatise on the Law of Trade Marks: with a Digest and Review of the English and American Authorities. Albany: Weare C. Little, 1860
- 170) Vergano P.R. Application of Rules of Origin to Agricultural Products. In book: Agriculture in WTO Law. Ed. by B. O'Connor. London: Cameron May, 2005.
- 171) Vila E. Unfair Competition Law Complements, Rather than Substitutes For, Trademarks Act. International Law Office, March 23, 2009. Pieejams: <http://www.internationallawoffice.com/Newsletters/Detail.aspx?g=84ba01b4-b4d3-4c89-a451-31617050ed95#1> [skatīts 2009. gada 24. martā]
- 172) Vital F. Protection of geographical indications: the approach of the European Union. In book: Symposium on the International Protection of Geographical Indications. Somerset West, Cape Province, South Africa, September 1 and 2, 1999. Geneva: WIPO, 2000.
- 173) Walker L. [Jamaikas Intelektuālā īpašuma biroja izpilddirektors] Recently Established Registration Systems for Geographical Indications Jamaica. Pieejams: http://www.wipo.int/export/sites/www/meetings/en/2005/geo_pmf/presentations/ppt/wipo_geo_pmf_05_walker.ppt#2 [skatīts 2010. gada 15. maijā]
- 174) White T.A. B., Jacob R. Kerly's law of trade marks and trade names. 12th edition. London: Sweet and Maxwell, 1986.
- 175) Why do Geographical Indications matter to us? European Commission, Brussels, 30 July 2003. Pieejams: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2003/october/tradoc_113900.pdf [skatīts 2010. gada 11. maijā]
- 176) WIPO Intellectual Property Handbook : Policy, Law and Use. Second edition. Geneva: 2004, WIPO. Pieejams: <http://www.wipo.int/about-ip/en/iprm/> [skatīts 2010. gada 15. maijā]
- 177) WIPO web page. Pieejams: www.wipo.org [skatīts 2010. gada 15. maijā]
- 178) World Intellectual Property Organization. Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Fifth Session. Document No SCT/5/3. Geneva: WIPO, 2000.
- 179) World Intellectual Property Organization. Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Sixth session. Document No SCT/6/3. Geneva: WIPO, 2001.
- 180) World Intellectual Property Organization. Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Eighth Session. Document No SCT/8/5. Geneva: WIPO, 2002.

- 181) World Intellectual Property Organization. Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Ninth Session. Document No SCT/9/4. Geneva: WIPO, 2002.
- 182) World Intellectual Property Organization. Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Ninth Session. Document No SCT/9/5. Geneva: WIPO, 2002.
- 183) World Intellectual Property Organization. Standing Committee on the Law of Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications. Tenth Session. Document No SCT/10/4. Geneva: WIPO, 2003.
- 184) World Intellectual Property Organization. The recognition of rights and the use of names in the internet domain name system: Report of the Second WIPO Internet Domain Name Process. Pieejams: <http://www.wipo.int/export/sites/www/amc/en/docs/report-final2.doc> [skatīts 2010. gada 15. maijā]
- 185) Yong-d'Herve D. Intellectual property & international trade: a guide to the Uruguay Round TRIPS agreement overall supervision. Paris: International Chamber of Commerce, 1997.
- 186) Gesetz gegen den Unlauteren Wettbewerb (UWG). Kommentar. Herausgegeben von Dr. Henning Harte-Bavendamm; Dr. Franke Henning-Bodewig. München: Verlag C.H.Beck, 2004.
- 187) Gloy W. Geographische Herkunftsangaben, wettbewerbsrechtliche Relevanz und klarstellende Zusätze. Im Buch: Festschrift für Henning Piper. Herausgegeben von Willi Erdmann, Wolfgang Gloy, Rolf Herber. München: C.H.Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1996.
- 188) Kohler J. Das Recht des Markenschutzes. Mit Berücksichtigung Ausländischer Gesetzungen und mit Besonderer Rücksicht auf die Englische, Anglo-Amerikanische, Französische, Belgische und Italienische Jurisprudenz. Würzburg: Druck & Verlag der Stahel'schen Univers.-Büch-&Kunsthdlgung, 1884.
- 189) Kohler J. Industrierechtliche Abhandlungen und Gutachten. Berlin: Heymanns, 1899.
- 190) Lange P. Internationales Handbuch des Marken – und Kennzeichenrechts. Herausgegeben von P. Lange. München: Verlag C.H.Beck, 2009.
- 191) Patent – und Musterrecht. Deutsches und europäisches Patentrecht, Arbeitnehmererfinderrecht, Gebrauchsmusterrecht, Geschmacksmusterrecht, Internationale Verträge. C.H.Beck, 1990.
- 192) Paulo Iulio. Sententiarum Receptarum Libri Quinque. V. 25 [Ad legem Corneliam testamentariam], § 11. Pieejams: <http://upmf-grenoble.fr/Haiti/Cours/Ak/Responsa/Paul5.html> [skatīts 2010. gada 07. aprīlī]

- 193) Боденхаузен Г. Парижская конвенция по охране промышленной собственности: комментарий. М.: издательство “Прогресс”, 1977.
- 194) Гришаев С.П. Интеллектуальная собственность. М.: Юристъ, 2003.
- 195) Еременко В.К. Законодательство о пресечении недобросовестной конкуренции капиталистических стран. М: ВНИИПИ, 1991.
- 196) Калятин В.О. Интеллектуальная собственность (Исключительные права). Учебник для вузов. М.: Норма, 2000.
- 197) *Лавров: армянский коньяк лучше французского*. 04 апреля 2007 г. Pieejams: http://www.gazeta.ru/news/lenta/2007/04/04/n_1053607.shtml [skatīts 2007. gada 04. aprīlī]
- 198) Официальный бюлетень нр. 2/2007 (30.03.2007.). Pieejams: http://www.belgospatent.org.by/russian/docs/naim_2007.03.30.doc [skatīts 2010. gada 22. maijā]
- 199) Перечень наименований мест происхождения товаров, сведения о которых внесены в государственный реестр республики Беларусь. Pieejams: http://www.belgospatent.org.by/index.php?option=com_content&view=article&id=169&itemid=65 [skatīts 2010. gada 22. maijā]
- 200) Реестр наименований мест происхождения товаров (НМПТ) Российской Федерации. Pieejams: http://www1.fips.ru/fips_servl/fips_servlet?DB=RUGP&DocNumber=65/1&TypeFile=html [skatīts 2010. gada 22. maijā]
- 201) Сергеев А.П. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации: Учеб. 2-е изд., перераб. и доп. М.: ООО “Т4К Велби”, 2003.
- 202) Судариков С.А. Право интеллектуальной собственности. Учебник. М.: Проспект, 2008.
- 203) Федеральная служба по интеллектуальной собственности, патентам и товарным знакам. Pieejams: http://www1.fips.ru/wps/wcm/connect/content_ru/ru [skatīts 2010. gada 22. maijā]

NORMATĪVIE AKTI

- 204) Lisabonas Līgums, ar ko groza Līgumu par Eiropas Savienību un Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu: LR starptautiskais līgums. *Oficiālais Vēstnesis*, C 306, 17.12.2007., 1.-271. lpp.
- 205) Akts par Čehijas Republikas, Igaunijas Republikas, Kipras Republikas, Latvijas Republikas, Lietuvas Republikas, Ungārijas Republikas, Maltas Republikas, Polijas Republikas, Slovēnijas Republikas un Slovākijas Republikas pievienošanās nosacījumiem un

- pielāgojumiem Līgumos, kas ir Eiropas Savienības pamatā [Pievienošanās akts]. *Latvijas Vēstnesis*, 2003. 12. novembris, nr. 159
- 206) Līgums starp Beļģijas Karalisti, Dānijas Karalisti, Vācijas Federatīvo Republiku, Grieķijas Republiku, Spānijas Karalisti, Francijas Republiku, Īriju, Itālijas Republiku, Luksemburgas Lielhercogisti, Nīderlandes Karalisti, Austrijas Republiku, Portugāles Republiku, Somijas Republiku, Zviedrijas Karalisti, Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto Karalisti (Eiropas Savienības dalībvalstīm) un Čehijas Republiku, Igaunijas Republiku, Kipras Republiku, Latvijas Republiku, Lietuvas Republiku, Ungārijas Republiku, Maltas Republiku, Polijas Republiku, Slovēnijas Republiku, Slovākijas Republiku par Čehijas Republikas, Igaunijas Republikas, Kipras Republikas, Latvijas Republikas, Lietuvas Republikas, Ungārijas Republikas, Maltas Republikas, Polijas Republikas, Slovēnijas Republikas un Slovākijas Republikas pievienošanās Eiropas Savienībai [Pievienošanās līgums ES]: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 2003. 12. novembris, nr. 159
- 207) Marakešas līguma par Pasaules tirdzniecības organizācijas izveidošanu 1C pielikums “Līgums par ar tirdzniecību saistītajiem intelektuālā īpašuma aspektiem” [TRIPS līgums]: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 1998. 30. decembris, nr. 388/399.
- 208) North American Free Trade Agreement [Ziemeļamerikas brīvās tirdzniecības līgums]. Pieejams: <http://www.nafta-sec-alena.org/en/view.aspx?x=343&mtpiID=ALL#mtpi120> [skatīts 2009. gada 15. oktobrī]
- 209) Lisbon Agreement for the Protection of Appellations of Origin and their International Registration [Lisabonas vienošanās par izcelsmes vietu nosaukumu aizsardzību un to starptautisko reģistrāciju]. Pieejams: http://www.wipo.int/lisbon/en/legal_texts/lisbon_agreement.htm [skatīts 2010. gada 19. maijā]
- 210) Konvencija par Pasaules intelektuālā īpašuma organizācijas dibināšanu: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 2003. 10. aprīlis, nr. 56
- 211) Līgums par Eiropas Savienības darbību (konsolidētā versija). *Oficiālais Vēstnesis*, C 83, 30.03.2010., 47.-334. lpp.
- 212) 1891. gada Madrides nolīgums par preču zīmju starptautisko reģistrāciju: LR starptautiskais līgums. Nepublicēts. Pieejams: http://www.lrpv.lv/dl/w/madr_nol.doc [skatīts 2010. gada 15. maijā]
- 213) Madrid Agreement for the Repression of False or Deceptive Indications of Source on Goods [Madrides vienošanās par nepatiesu un maldinošu preču izcelsmes norāžu apspiešanu]. Pieejams: http://www.wipo.int/treaties/en/ip/madrid/trtdocs_wo032.html [skatīts 2010. gada 15. maijā]

- 214) Konvencija par literatūras un mākslas darbu aizsardzību [Bernes konvencija]: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 2003. 21. februāris, nr. 29
- 215) Parīzes konvencija par rūpnieciskā īpašuma aizsardzību [Parīzes konvencija]: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 2003. 08. aprīlis, nr. 54.
- 216) Nolīgums par vīna tirdzniecību starp Eiropas Kopienu un Amerikas Savienotajām Valstīm. *Oficiālais Vēstnesis*, L 87, 24.03.2006, 0002./0074. lpp.
- 217) Nolīgums starp Eiropas Kopienu un Kanādu par tirdzniecību ar vīniem un stiprajiem alkoholiskajiem dzērieniem. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 11/49. sēj., 80./181. lpp.
- 218) Nolīgums, ar ko izveido Eiropas Kopienas un tās dalībvalstu, no vienas puses, un Čīles Republikas, no otras puses, asociāciju. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 11/53. sēj., 3./1450. lpp.
- 219) Nolīgums starp Eiropas Kopienu un Dienvidāfrikas Republiku par vīna tirdzniecību. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 11/40. sēj., 203./318. lpp.
- 220) Nolīgums starp Eiropas Kopienu un Meksikas Savienotajām Valstīm par alkoholisko dzērienu apzīmējumu savstarpēju atzīšanu un aizsardzību. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 03/21. sēj., 107./116. lpp.
- 221) Eiropas Kopienas un Austrālijas nolīgums par vīna tirdzniecību. *Official Journal*, L 086, 31.03.1994., pp. 0003 – 0092.
- 222) Latvijas Republikas valdības un Bulgārijas Republikas valdības [2003. gada 04. decembra] līgums par ieguldījumu veicināšanu un savstarpēju aizsardzību: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 2004. 01. maijs, nr. 69.
- 223) Latvijas Republikas un Bulgārijas [2002. gada 16. oktobra] brīvās tirdzniecības līgums: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 2002. 28. decembris, nr. 189
- 224) Latvijas Republikas valdības un Horvātijas Republikas valdības [2002. gada 04. aprīļa] līgums par ieguldījumu veicināšanu un savstarpēju aizsardzību: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 2002. 05. jūlijs, nr. 101.
- 225) Latvijas Republikas valdības un Rumānijas valdības [2001. gada 27. novembra] līgums par ieguldījumu veicināšanu un savstarpēju aizsardzību: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 2002. 20. marts, nr. 44.
- 226) Latvijas Republikas un Ungārijas Republikas [1999. gada 10. jūnija] brīvās tirdzniecības līgums: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 1999. 13. oktobris, nr. 335/336
- 227) Latvijas Republikas un Meksikas Savienoto Valstu [1998. gada 14. oktobra] Saprašanās memorands par ģeogrāfisko norāžu aizsardzību: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 1998. 29. decembris, nr. 388/399.

- 228) [1998. gada 11. jūnija] Līgums starp Latvijas Republikas valdību un Islandes Republikas valdību par ieguldījumu veicināšanu un savstarpēju aizsardzību: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 1999. 24. marts, nr. 92.
- 229) Latvijas Republikas valdības un Itālijas Republikas valdības [1997. gada 21. maija] līgums par ieguldījumu veicināšanu un aizsardzību: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 1997. 23. septembrī, nr. 236.
- 230) Latvijas Republikas un Polijas Republikas [1997. gada 28. aprīļa] brīvās tirdzniecības līgums: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 1997. 14. novembris, nr. 298
- 231) Latvijas Republikas un Slovēnijas Republikas [1996. gada 22. aprīļa] brīvās tirdzniecības līgums: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 1996. 02. jūlijs, nr. 111
- 232) Latvijas Republikas un Slovākijas Republikas [1996. gada 19. aprīļa] brīvās tirdzniecības līgums: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 1996. 12. jūnijs, nr. 100
- 233) Latvijas Republikas un Čehijas Republikas [1996. gada 15. aprīļa] brīvās tirdzniecības līgums: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 1996. 12. jūnijs, nr. 100
- 234) Latvijas Republikas valdības un Grieķijas Republikas valdības [1995. gada 20. jūlija] līgums par ieguldījumu veicināšanu un savstarpēju aizsardzību. *Latvijas Vēstnesis*, 1995. 29. septembris, nr. 149.
- 235) Latvijas Republikas valdības un Amerikas Savienoto Valstu valdības [1995. gada 13. janvārā] līgums par ieguldījumu veicināšanu un savstarpēju aizsardzību: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 1995. 01. jūnijs, nr. 84.
- 236) Latvijas Republikas un Amerikas Savienoto Valstu [1994. gada 06. jūlija] līgums par tirdznieciskajām attiecībām un intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzību: LR starptautiskais līgums. Npublicēts.
- 237) Igaunijas Republikas, Latvijas Republikas un Lietuvas Republikas [1993. gada 13. septembrā] nolīgums par brīvo tirdzniecību: LR starptautiskais līgums. *Latvijas Vēstnesis*, 1993. 01. decembris, nr. 115
- 238) Latvijas Republikas valdības un Norvēģijas Karalistes valdības [1992. gada 16. jūnija] nolīgums par brīvo tirdzniecību: LR starptautiskais līgums. Npublicēts.
- 239) Nolikumi par preču pārvadāšanu tiešā satiksmē starp S.S.S.R., Latvijas un Igaunijas dzelzsceļiem [tā likuma nosaukumā – autora piebilde]. *Valdības Vēstnesis*, 17.05.1927., nr. 108 (pielikums)
- 240) Komisijas Regula (EK) Nr. 948/2009, ar ko groza I pielikumu Padomes Regulā (EEK) Nr. 2658/87 par tarifu un statistikas nomenklatūru un kopējo muitas tarifu [Kombinētā nomenklatūra 2010]. *Oficiālais Vēstnesis*, L 287, 31.10.2009., 1./ 897. lpp.

- 241) Padomes Regula (EK) Nr. 491/2009, ar kuru groza Regulu (EK) Nr. 1234/2007, ar ko izveido lauksaimniecības tirgu kopīgu organizāciju un paredz īpašus noteikumus dažiem lauksaimniecības produktiem (Vienotā TKO regula). *Oficiālais Vēstnesis*, L 154, 17.06.2009., 1./56. lpp.
- 242) Padomes Regula (EK) Nr. 207/2009 par Kopienas preču zīmi (Kodificēta versija). *Oficiālais Vēstnesis*, L 78, 24.03.2009., 1./42. lpp.
- 243) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/95/EK, ar ko tuvina dalībvalstu tiesību aktus attiecībā uz preču zīmēm (Kodificēta versija). *Oficiālais Vēstnesis*, L 299, 08.11.2008., 25./33. lpp.
- 244) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 450/2008, ar ko izveido Kopienas Muitas kodeksu (Modernizētais muitas kodekss). *Oficiālais Vēstnesis*, L 145, 04.06.2008, 01./64. lpp.
- 245) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 110/2008 par stipro alkoholisko dzērienu definīciju, aprakstu, noformējumu, marķējumu un ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 1576/89. *Oficiālais Vēstnesis*, L 39, 13.02.2008., 16./54. lpp.
- 246) Padomes Regula (EK) Nr. 1234/2007, ar ko izveido lauksaimniecības tirgu kopīgu organizāciju un paredz īpašus noteikumus dažiem lauksaimniecības produktiem (Vienotā TKO regula). *Oficiālais Vēstnesis*, L 299, 16.11.2007., 1./149. lpp.
- 247) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2006/114/EK par maldinošu un salīdzinošu reklāmu (kodificēta versija). *Oficiālais Vēstnesis*, L 376, 27.12.2006, 21./27. lpp.
- 248) Padomes Regula (EK) Nr. 510/2006 par lauksaimniecības produktu un pārtikas produktu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu un cilmes vietu nosaukumu aizsardzību. *Oficiālais Vēstnesis*, L 93, 31.03.2006., 12./25. lpp.
- 249) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2005/29/EK, kas attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi iekšējā tirgū attiecībā pret patērētājiem un ar ko groza Padomes Direktīvu 84/450/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 97/7/EK, 98/27/EK un 2002/65/EK un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 2006/2004 (“Negodīgas komercprakses direktīva”). *Oficiālais Vēstnesis*, L 149, 11.06.2005, 22./39. lpp.
- 250) 2004/891/EK: Komisijas Lēmums, ar ko izbeidz pārbaudes procedūru par šķēršļiem tirdzniecībā, ko rada Kanādas tirdzniecības prakse attiecībā uz noteiktām vīnu ģeogrāfiskas izcelsmes norādēm. *Oficiālais Vēstnesis*, L 375, 23.12.2004., 28./29. lpp.
- 251) Komisijas Regula (EK) Nr. 1891/2004, ar ko paredz piemērošanas noteikumus Padomes Regulas (EK) Nr. 1383/2003 par muitas rīcību attiecībā uz precēm, par kurām ir aizdomas, ka tās pārkāpj atsevišķas intelektuālā īpašuma tiesības, un pasākumiem, ko veic attiecībā uz precēm, kas ir pārkāpušas šādas tiesības. *Oficiālais Vēstnesis*, L 328, 30.10.2004., 16./49. lpp.

- 252) Komisijas Paziņojums attiecībā uz Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/48/EK par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu 2. pantu. *Oficiālais Vēstnesis*, L 94, 13.04.2005., 37./37. lpp.
- 253) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/48/EK par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 17/02. sēj., 32./39. lpp.
- 254) Padomes Regula (EK) nr. 1383/2003 par muitas rīcību attiecībā uz precēm, par kurām ir aizdomas, ka tās pārkāpj atsevišķas intelektuālā īpašuma tiesības, un pasākumiem, ko veic attiecībā uz precēm, kas ir pārkāpušas šādas tiesības. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 02/13. sēj., 469./476. lpp.
- 255) Komisijas 2003. gada 23. jūnija lēmums nr. 2003/502/EK, ar kuru izbeigta pārbaudes procedūra attiecībā uz tirdzniecības šķērsli, ko veido tirdzniecības prakse Kanādā attiecībā uz atsevišķām ģeogrāfiskajām norādēm vīnam. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 11/47. sēj., 139./139. lpp.
- 256) Komisijas Regula (EK) Nr. 753/2002, ar ko paredz konkrētus noteikumus Padomes Regulas (EK) Nr. 1493/1999 piemērošanai attiecībā uz konkrētu vīna nozares produktu aprakstu, apzīmējumu, noformējumu un aizsardzību. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 03/35. sēj., 455./508. lpp.
- 257) Padomes Regula (EK) Nr. 6/2002 par Kopienas dizainparaugiem. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 13/27. sēj., 142./165. lpp.
- 258) Komisijas Regula (EK) Nr. 885/2001, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 3201/90, Regulu (EK) Nr. 1622/2000 un Regulu (EK) Nr. 883/2001, ar kuru nosaka sīki izstrādātus noteikumus vīna tirgus kopīgās organizācijas ieviešanai attiecībā uz Kanādas izcelsmes vīniem ar tiesībām uz apzīmējumu Icewine. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 03/32. sēj., 224./225. lpp.
- 259) 2001/97/EC: Commission Decision of 23 January 2001 terminating the examination procedure concerning measures affecting the trade of cognac in Brazil. *Official Journal*, L 035, 06.02.2001., pp. 0053 - 0055.
- 260) Komisijas Regula (EK) Nr. 1622/2000, kas nosaka konkrētus sīki izstrādātus noteikumus Regulas (EK) Nr. 1493/1999 par vīna tirgus kopējo organizāciju ieviešanai un kas izveido Kopienas enoloģiskās prakses un procesu kodeksu. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 03/30. sēj., 138./181. lpp.
- 261) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/13/EK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz pārtikas produktu marķēšanu, noformēšanu un reklāmu. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 15/05. sēj., 75./89. lpp.
- 262) Padomes Regula (EK) Nr. 1493/1999 par vīna tirgus kopīgo organizāciju. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 03/26. sēj., 25./108. lpp.

- 263) Padomes Lēmums (1994. gada 22. decembris), par daudzpusējo sarunu Urugvajai kārtā (no 1986. gada līdz 1994. gadam) panākto nolīgumu slēgšanu Eiropas Kopienas vārdā jautājumos, kas ir tās kompetencē. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 11/21. sēj., 80./81. lpp.
- 264) Komisijas Regula (EK) Nr. 1267/94, ar ko piemēro līgumus starp Eiropas Savienību un trešām valstīm par konkrētu stipro alkoholisko dzērienu savstarpēju atzīšanu. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 03/16. sēj., 163./164. lpp.
- 265) Padomes Regula (EK) nr. 40/94 par Kopienas preču zīmi. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 17/01. sēj., 146./180. lpp.
- 266) Komisijas Regula (EEK) Nr. 2037/93, ar ko paredz sīki izstrādātus noteikumus par to, kā piemērot Padomes Regulu (EEK) Nr. 2081/92 par lauksaimniecības produktu un pārtikas ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu un cilmes vietu nosaukumu aizsardzību. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 03/14. sēj., 348./349. lpp.
- 267) Padomes Regula (EEK) Nr. 2913/92 par Kopienas Muitas kodeksa izveidi. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 02/04. sēj., 307./356. lpp.
- 268) Padomes Regula (EEK) Nr. 2081/92 par lauksaimniecības produktu un pārtikas produktu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu un cilmes vietu nosaukumu aizsardzību. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 3/13. sēj., 4./11. lpp.
- 269) Padomes Pirmā direktīva 89/104/EEK, ar ko tuvina dalībvalstu tiesību aktus attiecībā uz preču zīmēm. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 17/01. sēj., 92./98. lpp.
- 270) Padomes Regula (EEK) Nr. 1576/89, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par stipro alkoholisko dzērienu definīciju, nosaukumu un noformējumu. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 3/09. sēj., 59./75. lpp.
- 271) Padomes Regula (EEK) Nr. 2658/87 par tarifu un statistikas nomenklatūru un kopējo muitas tarifu. *Oficiālais Vēstnesis*, Īpašais izdevums 2004, 02/02. sēj., 382./386. lpp.
- 272) Council Directive 79/112/EEC of 18 December 1978 on the approximation of the laws of the Member States relating to the labelling, presentation and advertising of foodstuffs for sale to the ultimate consumer. *Official Journal*, L 33, 08.02.1979., pp. 0001-0014
- 273) Mūžizglītības memorands. Eiropas Komisijas darba dokuments. Brisele, 30.10.2000., SEC(2000) 1832. Pieejams: http://www.tip.edu.lv/faili/Muzizglitibas_memorands.doc [skatīts 2010. gada 11. maijā]
- 274) LISBON EUROPEAN COUNCIL 23 AND 24 MARCH 2000. PRESIDENCY CONCLUSIONS. Pieejams: http://www.europarl.europa.eu/summits/lis1_en.htm [skatīts 2010. gada 11. maijā]
- 275) Grozījumi Alkoholisko dzērienu aprites likumā: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2010. 14. aprīlis, nr. 59

- 276) Grozījumi Reklāmas likumā: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2008. 28. novembris, nr. 186
- 277) Negodīgas komercprakses aizlieguma likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2007. 12. decembris, nr. 199
- 278) Patentu likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2007, 27. februāris, nr. 34
- 279) Par likuma “Par uzņēmumu, iestāžu un organizāciju darbības apturēšanas kārtību” atzīšanu par spēku zaudējušu: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2006. 20. jūnijs, nr. 95
- 280) Grozījumi Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2005. 1. aprīlis, nr. 52.
- 281) Dizainparaugu likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2004, 17. novembris, nr. 183
- 282) Alkoholisko dzērienu aprites likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2004. 01. maijs, nr. 69
- 283) Valsts pārvaldes iekārtas likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2002. 21. jūnijs, nr. 94
- 284) Augu šķirņu aizsardzības likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2002, 17. maijs, nr. 74
- 285) Konkurences likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2001. 23. oktobris, nr. 151.
- 286) Komerclikums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2000. 04. maijs, nr. 158/160
- 287) Autortiesību likums: LR likums. *Vēstnesis*, 2000. 27. aprīlis, nr. 148/150
- 288) Reklāmas likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2000. 10. janvāris, nr. 7
- 289) Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1999. 01. jūlijs, nr. 216.
- 290) Par Marakešas līgumu par Pasaules tirdzniecības organizācijas izveidošanu: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1998. 29. decembris, nr. 387.
- 291) Civilprocesa likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1998. 03. novembris, nr. 326/330.
- 292) Krimināllikums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*. 1998. 08. jūlijs, nr. 199/200.
- 293) Pusvadītāju izstrādājumu topogrāfiju aizsardzības likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1998, 31. marts, nr. 84/85
- 294) Pārtikas aprites uzraudzības likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1998. 06. marts, nr. 60/61.
- 295) Konkurences likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1997. 08. jūlijs, nr. 175
- 296) Par pašvaldībām: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1994. 24. maijs, nr. 61
- 297) Par preču zīmēm: LR likums. *Ziņotājs*, 1993. 22. augusts, nr. 116.
- 298) Par uzņēmumu, iestāžu un organizāciju darbības apturēšanas kārtību: LR likums. *Ziņotājs*, 1992. 13. februāris, nr. 6.
- 299) Latvijas Republikas Civillikums: LR likums. *Ziņotājs*, 1992. 30. janvāris, nr. 04
- 300) Par konkurenci un monopoldarbības ierobežošanu: LR likums. *Ziņotājs*, 1991. 24. decembris, nr. 51
- 301) Par uzņēmējdarbību: LR likums. *Ziņotājs*, 1990. 18. oktobris, nr. 42
- 302) Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss: LR likums. *Ziņotājs*, 1984. 01. janvāris, nr. 51.

- 303) Dzelzceļu likums: LR likums [nav atjaunots]. *Valdības Vēstnesis*, 21.06.1927., nr. 135; Dzelzceļu noteikumi nr. 234. *Valdības Vēstnesis*, 15.09.1923., nr. 203
- 304) Grozījumi Ministru kabineta 2009.gada 10.februāra noteikumos Nr.126 "Lauksaimniecības un pārtikas produktu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrācijas un aizsardzības kārtība": MK noteikumi nr. 102. *Latvijas Vēstnesis*, 2010. 05. februāris, nr. 21
- 305) Noteikumi par valsts nodevu par ģeogrāfiskās izcelsmes norādes reģistrāciju, iebilduma paziņojuma lēmuma izsniegšanu un ģeogrāfiskās izcelsmes norādes grozījuma reģistrāciju, kā arī valsts nodevas samaksas kārtību: MK noteikumi nr. 101. *Latvijas Vēstnesis*, 2010. 05. februāris, nr. 21
- 306) Lauksaimniecības un pārtikas produktu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrācijas un aizsardzības kārtība: MK noteikumi nr. 126. *Latvijas Vēstnesis*, 2009. 17. februāris, nr. 126
- 307) Patērētāju tiesību aizsardzības centra nolikums: MK noteikumi nr. 632. *Latvijas Vēstnesis*, 2006. 08. augusts, nr. 125
- 308) Pārtikas un veterinārā dienesta nolikums: MK noteikumi nr. 142. *Latvijas Vēstnesis*, 2005. 25. februāris, nr. 33
- 309) Pārtikas preču marķēšanas noteikumi: MK noteikumi nr. 964. *Latvijas Vēstnesis*, 2004. 26. novembris, nr. 188
- 310) Lauksaimniecības un pārtikas produktu ģeogrāfisko norāžu reģistrācijas un aizsardzības kārtība: MK noteikumi nr. 437. *Latvijas Vēstnesis*, 2004. 01. maijs, nr. 69.
- 311) Kārtība, kādā tiek īstenota Latvijas dalība Pasaules tirdzniecības organizācijā: MK noteikumi nr. 45. *Latvijas Vēstnesis*, 1999. 12. februāris, nr. 41/42.
- 312) Par Latvijas Republikas līdzdalību starptautiskajās konvencijās par rūpnieciskā īpašuma aizsardzību: Ministru padomes lēmums nr. 301. Ziņotājs, 1993. 02. septembris, nr. 29
- 313) Par Rūpnieciskā īpašuma Apelācijas padomes koncepciju: MK rīkojums nr. 534. *Latvijas Vēstnesis*, 2009. 12. augusts, nr. 127
- 314) Tarifs eskpressūtījumu pārvadāšanai Viduseiropas-Baltijas-SPRS tiešā satiksmē: MK noteikumi. *Valdības Vēstnesis*, 31.01.1934., nr. 24
- 315) Noteikumi par negodīgas konkurences apkarošanu: MK noteikumi. *Likumu un noteikumu krājums*, 24.05.1933., nr. 6, ar vēlāk izdarītajiem papildinājumiem un pārgrozījumiem (*Likumu un noteikumu krājums*, 03.04.1935., nr. 6 un 31.07.1935., nr. 15)
- 316) Nolikumi par preču pārvadāšanu tiešā satiksmē starp S.S.S.R., Latvijas un Igaunijas dzelzceļiem [tā nosaukumā – autora piebilde]: MK noteikumi. *Valdības Vēstnesis*, 17.05.1927., nr. 108 (pielikums)
- 317) Dzelzceļu noteikumi: MK noteikumi nr. 234. *Valdības Vēstnesis*, 15.09.1923., nr. 203

- 318) **Austrija:** Markenschutzgesetz 1970 BGBl. 1970/260 idF BGBl. I 2009/126 [Preču zīmju aizsardzības likums]. Pieejams: http://www.patentamt.at/Media/MSchG_2010.pdf [skatīts 2010. gada 23. maijā]
- 319) **ASV:** U.S.C. TITLE 26 - INTERNAL REVENUE CODE. Subtitle E - Alcohol, Tobacco, and Certain Other Excise Taxes. CHAPTER 51 - DISTILLED SPIRITS, WINES, AND BEER. Subchapter F - Bonded and Taxpaid Wine Premises. PART III - CELLAR TREATMENT AND CLASSIFICATION OF WINE. Pieejams: <http://uscode.house.gov/download/pls/26C51.txt> [skatīts 2010. gada 14. maijā]
- 320) **ASV:** U.S.C. TITLE 15 - COMMERCE AND TRADE, CHAPTER 22 – TRADEMARKS. Act July 5, 1946, ch. 540, 60 Stat. 427 [Lanhama akts]. Pieejams: <http://uscode.house.gov/download/pls/15C22.txt> [skatīts 2010. gada 15. maijā]
- 321) **Baltkrievija:** Гражданский кодекс Республики Беларусь от 07 декабря 1998 г. № 218-3 [Civilkodekss]. Pieejams: http://www.belgospatent.org.by/russian/docs/Zakonodat/Grazdanski_kodex_218-z.doc [skatīts 2010. gada 15. maijā]
- 322) **Baltkrievija:** Закон Республики Беларусь от 17 июля 2002 г. N 127-3 О географических указаниях [Likums *Par ģeogrāfiskajām norādēm*]. Pieejams: http://www.belgospatent.org.by/russian/docs/Zakonodat/naim_mest_proish/Zakon_127-3.doc [skatīts 2010. gada 15. maijā]
- 323) **Bulgārija:** Закон за Марките и Географските Означения ДВ. бр.81 от 14 Септември 1999 г. [Likums par zīmēm un ģeogrāfiskajām norādēm]. Pieejams: http://www1.bpo.bg/images/stories/laws/mgi_law2010.pdf [skatīts 2010. gada 23. maijā]
- 324) **Čehija:** Act No. 452/2001 Coll. of 29 November 2001 on the Protection of Designations of Origin and Geographical Indications and on the Amendment to the Act on Consumer Protection [Par izcelsmes apzīmējumu un ģeogrāfisko norāžu aizsardzību un Grozījumu Patērētāju aizsardzības likumā]. Pieejams: <http://www.upv.cz/en/legislation/national/codes.html> [skatīts 2010. gada 23. maijā]
- 325) **Dānija:** Collective Marks Act No. 342 of June 6, 1991 [Kolektīvo zīmju likums]. Pieejams: http://www.wipo.int/clea/docs_new/pdf/en/dk/dk059en.pdf [skatīts 2010. gada 23. maijā]
- 326) **Dānija:** The Marketing Practices Act No. 428 of 1 June 1994 [Tirdzniecības prakses likums]. Pieejams: http://www.wipo.int/clea/docs_new/pdf/en/dk/dk125en.pdf [skatīts 2010. gada 23. maijā]
- 327) **Francija:** Civilkodekss. Grām.: Французский гражданский кодекс. Науч. редактирование и предисловие Д.Г.Лаврова, пер. с французского А.А. Жуковой, Г.А. Пашковской. Спб.: изд-во “Юридический центр Пресс”, 2004.

- 328) **Gruzija:** Law on Appellations of Origin and Geographical Indications of Goods [Likums par izcelsmes vietas nosaukumiem un ģeogrāfiskajām norādēm attiecībā uz precēm]. Pieejams: http://www.sakpatenti.org.ge/index.php?lang_id=ENG&sec_id=72 [skatīts 2010. gada 23. maijā]
- 329) **Igaunija:** Geographical Indication Protection Act; RT I 1999, 102, 907 [Ģeogrāfisko norāžu aizsardzības likums]. Pieejams: <http://www.legaltext.ee/en/andmebaas/ava.asp?m=022> [skatīts 2010. gada 23. maijā]
- 330) **Igaunija:** Trade Marks Act; RT I 2002, 49, 308 [Preču zīmju likums]. Pieejams: <http://www.legaltext.ee/en/andmebaas/ava.asp?m=022> [skatīts 2010. gada 23. maijā]
- 331) **Jordānija:** The Geographical Indications Law of 2000. Official Gazette No. 4423 dated 2.4.2000 [Ģeogrāfisko norāžu likums]. Pieejams: <http://www.mit.gov.jo/portals/0/tabid/515/The%20Geographical%20indications%20law.aspx> [skatīts 2010. gada 23. maijā]
- 332) **Kanāda:** Trade-marks Act (R.S., 1985, c. T-13) [Preču zīmju likums]. Pieejams: <http://laws.justice.gc.ca/eng/T-13/index.html> [skatīts 2010. gada 23. maijā]
- 333) **Krievija:** Гражданский кодекс Российской Федерации (часть четвертая) от 18.12.2006 N 230-ФЗ. *Российская газета*, N 289, 22.12.2006. [Civilkodeksa Ceturtā daļa]. Pieejams: <http://www.consultant.ru/popular/> [skatīts 2010. gada 23. maijā]
- 334) **Lielbritānija:** Trade Marks Act 1938 (repealed 31.10.1994), 1938 PTER 22 1_and_2_Geo_6 [Preču zīmju likums (1938)]
- 335) **Lielbritānija:** Trade Marks Act 1994, 1994 CHAPTER 26 [Preču zīmju likums (1994)]. Pieejams: http://www.opsi.gov.uk/RevisedStatutes/Acts/ukpga/1994/cukpga_19940026_en_1 [skatīts 2010. gada 11. maijā]
- 336) **Lietuva:** Law On Trade Marks of 10 October 2000 No.VIII-1981 [Likums par preču zīmēm]. Pieejams: http://www.vpb.gov.lt/docs/20090601_4.pdf [skatīts 2010. gada 23. maijā]
- 337) **Rumānija:** Law on Marks and Geographical Indications [Likums par preču zīmēm un ģeogrāfiskajām norādēm]. Pieejams: http://www.osim.ro/index3_files/laws/law/trademark/mareng.htm [skatīts 2010. gada 23. maijā]
- 338) **Šveice:** Verordnung vom 14. November 2007 über den Rebbau und die Einfuhr von Wein (Weinverordnung) vom 14. November 2007. Pieejams: http://www.admin.ch/ch/d/sr/916_140/index.html [skatīts 2010. gada 23. maijā];
- 339) **Šveice:** Verordnung über den Schutz von Ursprungsbezeichnungen und geographischen Angaben für landwirtschaftliche Erzeugnisse und verarbeitete landwirtschaftliche Erzeugnisse

- (GUB/GGA-Verordnung) vom 28. Mai 1997. Pieejams: http://www.admin.ch/ch/d/sr/910_12/index.html [skatīts 2010. gada 23. maijā]
- 340) **Šveice:** Bundesgesetz über den Schutz von Marken und Herkunftsangaben vom 28. August 1992; BBl 1992 V 891 [Federālais likums par preču zīmju un izcelsmes norāžu aizsardzību]. Pieejams: http://www.admin.ch/ch/d/sr/232_11/index.html#id-1 [skatīts 2010. gada 23. maijā]
- 341) **Trinidāda un Tobago:** An Act to Provide For the Protection of Geographical Indications and Related Matters. Legal Supplement Part A to the Trinidad and Tobago Gazette, Vol. 35, No. 156, 6th August, 1996. [Ģeogrāfisko norāžu likums]. Pieejams: http://www.sice.oas.org/int_prop/nat_leg/Trinidad/GeoInd96.asp [skatīts 2010. gada 23. maijā]
- 342) **Vācija:** Bürgerliches Gesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 2. Januar 2002 (BGBl. I S. 42, 2909; 2003 I S. 738), das zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 24. Juli 2010 (BGBl. I S. 977) geändert worden ist [Civillikums]. Pieejams: <http://bundesrecht.juris.de/bundesrecht/bgb/gesamt.pdf> [skatīts 2010. gada 23. maijā]
- 343) **Vācija:** Gesetz über den Schutz von Marken und sonstigen Kennzeichen [Likums par preču zīmju un citu atšķirības apzīmējumu aizsardzību] vom 25. Oktober 1994 (BGBl. I S. 3082; 1995 I S. 156; 1996 I S. 682). Pieejams: <http://bundesrecht.juris.de/markeng/> [skatīts 2010. gada 23. maijā]
- 344) **Vācija:** Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb in der Fassung der Bekanntmachung vom 3. März 2010 (BGBl. I S. 254) [Likums pret negodīgu konkurenci]. Pieejams: http://bundesrecht.juris.de/uwg_2004/ [skatīts 2010. gada 23. maijā]

JURIDISKĀS PRAKSES MATERIĀLI

Tiesu prakse

- 345) ECT Lielās kameras 2007. gada 11. janvāra spriedums lietā *ANHEUSER-BUSCH INC. v. PORTUGAL*.
- 346) ECT 2005. gada 11. oktobra spriedums lietā *ANHEUSER-BUSCH INC. v. PORTUGAL*.
- 347) EST lieta: C-96/09 P *Budějovický Budvar, národní podnik v Office for Harmonisation in the Internal Market (Trade Marks and Designs), Anheuser-Busch, Inc. Oficiālais Vēstnesis*, C 113, 16.05.2009., 26./27. lpp.
- 348) EST lieta: C-343/07 *Bavaria NV, Bavaria Italia Srl v Bayerischer Brauerbund eV*, 107. rindkopa [2009] ETZ I-05491
- 349) EST lieta: C-132/05 *Commission of the European Communities v Federal Republic of Germany* [2008] ETZ I-00957

- 350) EST lieta: C-100/02 *Gerolsteiner Brunnen GmbH & Co. v Putsch GmbH* [2004] ECR I-00691
- 351) EST lieta: C-216/01 *Budějovický Budvar, národní podnik v Rudolf Ammersin GmbH* [2003] ECR- I-13617
- 352) EST lieta: C-469/00 *Ravil SARL v Bellon import SARL and Biraghi SpA* [2003] ECR I-05053
- 353) EST lieta: C-312/98 *Schutzverband gegen Unwesen in der Wirtschaft eV v Warsteiner Brauerei Haus Cramer GmbH & Co. KG* [2000] ECR I-09187
- 354) EST lieta: apvienotās lietas C-129/97 and C-130/97 *Criminal proceedings against Yvon Chiciak and Fromagerie Chiciak (C-129/97) and Jean-Pierre Fol (C-130/97)* [1998] ECR I-03315
- 355) EST lieta: C-87/97 *Conorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola v Käserei Champignon Hofmeister GmbH & Co. KG and Eduard Bracharz GmbH* [1999] ECR I-01301
- 356) EST lieta: apvienotās lietas C-108/97 and C-109/97 *Windsurfing Chiemsee Produktions- und Vertriebs GmbH (WSC) v Boots- und Segelzubehör Walter Huber and Franz Attenberger* [1999] ECR I-02779
- 357) EST lieta: C-388/95 *Kingdom of Belgium v Kingdom of Spain* [2000] ECR I-03123
- 358) EKT lieta: C-251/95 *Sabel BV v Puma AG, Rudolf Dassler Sport* [1997] I-06191
- 359) EST lieta: apvienotās lietas C-321/94, C-322/94, C-323/94, C-324/94 *Criminal proceedings against Jacques Pistre (C-321/94), Michèle Barthes (C-322/94), Yves Milhau (C-323/94) and Didier Oberti (C-324/94)* [1997] ECR I-02343
- 360) EST atzinums: 1/94 Kopienas kompetence slēgt starptautiskus nolīgumus pakalpojumu un intelektuālā īpašuma aizsardzības jomā [1994] ECR I-05267
- 361) EST lieta: C-3/91 *Exportur SA v LOR SA and Confiserie du Tech SA* [1992] ECR I- 05529
- 362) EST lieta: C-47/90 *Établissements Delhaize frères et Compagnie Le Lion SA v Promalvin SA and AGE Bodegas Unidas SA* [1992] ECR I-03669
- 363) EST lieta: C-10/89 *SA CNL-SUCAL NV v Hag GF AG* [1990] ECR I-03711
- 364) EST lieta: C-16/83 *Criminal proceedings against Karl Prantl* [1984] ECR I- 01299
- 365) EST lieta: 119-75 *Société Terrapin (Overseas) Ltd. v Société Terranova Industrie CA Kapferer & Co* [1976] ECR I-01039
- 366) EST lieta: C-16/74 *Centrafarm BV and Adriaan de Peijper v Winthrop BV.* [ECR] 1974 I-01183
- 367) EST lieta: 192-73 *Van Zuylen frères v Hag* [1974] ECR I-00731
- 368) Ģenerāladvokāta Jana Mazaka (*Ján Mazák*) secinājumi EST lietā: C-132/05 *Commission of the European Communities v Federal Republic of Germany* [2008] ETZ I-00957

- 369) Ģenerālvokāta Kristīnes Stikšas – Haklas (*Christine Stix-Hackl*) secinājumi EST lietā: C-100/02 *Gerolsteiner Brunnen GmbH & Co. v Putsch GmbH* [2004] ECR I-00691
- 370) Ģenerālvokāta Frensisa Džefrija Džeikobsa (*Francis Geoffrey Jacobs*) secinājumi EST lietā: C-291/00 *LTJ Diffusion SA v Sadas Vertbaudet SA* [2003] ECR I-02799
- 371) Ģenerālvokāta Ruiza Džarabo Kolomera (*Ruiz-Jarabo Colomer*) secinājumi EST lietā: C-206/01 *Arsenal Football Club plc v Matthew Reed* [2002] ECR I-10273
- 372) Ģenerālvokāta Frensisa Džefrija Džeikobsa (*Francis Geoffrey Jacobs*) secinājumi EST lietā: C-312/98 *Schutzverband gegen Unwesen in der Wirtschaft eV v Warsteiner Brauerei Haus Cramer GmbH & Co. KG* [2000] ECR I-09187
- 373) VT lieta: T-191/07 *Anheuser-Busch, Inc. v Office for Harmonization in the Internal Market (Trade Marks and Designs) (OHIM)* [2009] ECR 00000
- 374) VT lieta: apvienotās lietas T-225/06, T-255/06, T-257/06 and T-309/06 *Budějovický Budvar, národní podnik v Office for Harmonisation in the Internal Market (Trade Marks and Designs) (OHIM)* [2008] ECR 00000
- 375) VT lieta: T-207/06 *Europig SA v Office for Harmonisation in the Internal Market (Trade Marks and Designs) (OHIM)* [2007] ECR II-01961
- 376) VT lieta: T-28/06 *Rheinfelsquellen H. Hövelmann GmbH & Co. KG v Office for Harmonisation in the Internal Market (Trade Marks and Designs) (OHIM)* [2007] ECR II-04413
- 377) VT lieta: apvienotās lietas T-57/04 un T-71/04 *Budějovický Budvar, národní podnik (T-57/04) and Anheuser-Busch, Inc. (T-71/04) v Office for Harmonization in the Internal Market (Trade Marks and Designs) (OHIM)* [2007] ECR II-01829
- 378) VT lieta: T-379/03 *Peek & Cloppenburg KG v Office for Harmonisation in the Internal Market (Trade Marks and Designs) (OHIM)* [2005] II- 04633
- 379) VT lieta: T-289/02 *Telepharmacy Solutions Inc. v Office for Harmonization in the Internal Market (Trade Marks and Designs)* [2004] ECR II-02851
- 380) VT lieta: T-295/01 *Nordmilch eG v Office for Harmonisation in the Internal Market (Trade Marks and Designs) (OHIM)* [2003] ECR II-04365
- 381) Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2008. gada 02. aprīļa spriedums lietā nr. SKC-143. Grām: Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedumi un lēmumi 2008. R.: Tiesu namu aģentūra, 2009. - 243.-249. lpp. ISBN 9789984790671
- 382) Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2003. gada 10. decembra spriedums lietā nr. SKC-586 [Jermuk]. Npublicēts.

- 383) Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2002. gada 19. jūnija spriedums civillietā nr. SKC-384. Grām: Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedumi un lēmumi 2002. R.: Latvijas Tiesnešu mācību centrs, 2003. - 716.-721. lpp. ISBN 9984960714
- 384) Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2001. gada 19. decembra spriedums lietā nr. SKC-613. Grām: Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedumi un lēmumi 2001. R.: Latvijas Tiesnešu mācību centrs, 2002. - 827. - 830. lpp. ISBN 9984930696
- 385) Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2001. gada 26. septembra spriedums civillietā nr. SKC-450 [Sovetskoje Igristoje kiril.]. Nepublicēts.
- 386) Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2001. gada 09. maija spriedums lietā nr. SKC-239. Grām: Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedumi un lēmumi 2001. R.: Latvijas Tiesnešu mācību centrs, 2002. - 823.- 826. lpp. ISBN 9984930696
- 387) Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2001. gada 31. janvāra spriedums lietā nr. SKC-33 [Moskovskaya]. Grām.: Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedumi un lēmumi 2000. R.: Latvijas Tiesnešu mācību centrs, 2001. - 809. - 815. lpp. ISBN 998493067X
- 388) Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2001. gada 10. janvāra spriedums lietā nr. SKC-20 [Zvaigzne ABC]. Grām.: Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedumi un lēmumi 2000. R.: Latvijas Tiesnešu mācību centrs, 2001. - 804. - 808. lpp. ISBN 998493067X
- 389) Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2000. gada 27. septembra spriedums civillietā nr. SKC-407 [Budweiser]. Grām: Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedumi un lēmumi 2000. R.: Latvijas Tiesnešu mācību centrs, 2001. - 810.-813. lpp. ISBN 998493067X
- 390) Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 1998. gada spriedums lietā nr. SKC-37 [Moskovskaya]. Grām.: Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedumi un lēmumi 1998. R.: Latvijas Tiesnešu mācību centrs. - 1999. - 626.-631. lpp. ISBN 9984930637
- 391) Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 1997. gada 22. oktobra spriedums lietā nr. SKC-372 [Niveja]. Grām.: Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedumi un lēmumi 1997. R.: Latvijas Tiesnešu mācību centrs, 1998. - 883.-886. lpp. ISBN 9984930610

- 392) Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2008. gada 25. marta spriedums civillietā nr. PAC-0247 [Veselība]. Npublicēts.
- 393) Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2007. gada 29. maija lēmums lietā nr. PAC-0066 [Rīgas šprotes]. Npublicēts.
- 394) Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2006. gada 03. oktobra lēmums civillietā nr. PAC-1465. Npublicēts.
- 395) Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2003. gada 19. jūnija spriedums lietā nr. PAC-484 [Jermuk]. Npublicēts.
- 396) Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2001. gada 12. septembra spriedums lietā nr. PAC-309 [Moskovskaya]. Npublicēts.
- 397) Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2001. gada 01. februāra spriedums lietā nr. PAC-101 [Sovetskoje Šampanskoje kiril.]. Npublicēts.
- 398) Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 1997. gada 12. novembra spriedums lietā nr. PAC-531 (1997.g.) [Moskovskaya]. Npublicēts.
- 399) Administratīvās apgabaltiesas 2009. gada 16. novembra spriedums lietā nr. A42518706. Npublicēts.
- 400) Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005. gada 13. oktobra spriedums lietā nr. C-2808/2 [Rīgas šprotes]. Npublicēts.
- 401) Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003. gada 03. februāra spriedums lietā nr. C-1051/2 [Jermuk]. Npublicēts.
- 402) Rīgas apgabaltiesas 2001. gada 15. augusta spriedums lietā nr. C-1439/2 [Stolichnaya]. Npublicēts.
- 403) Austrijas Augstākās tiesas [Oberster Gerichtshof] 2001. gada 10. jūlija spriedums lietā nr. 4 ob 25/01 Citēts pēc 34 IIC 204 (2003)
- 404) Itālijas Augstākās tiesas 2006. gada 20. janvāra spriedums. Citēts pēc 38 IIC 244-247 (2007)
- 405) Lietuvas Augstākās tiesas 2008. gada 22. aprīļa lēmums lietā nr. 3K-3-250/2008 [Revivor]. Pieejams Lietuvas Augstākās tiesas mājas lapā: http://www.lat.lt/Default.aspx?item=tn_liteko&lang=1 [skatīts 2010. gada 14. jūnijā]
- 406) Lietuvas Augstākās tiesas 2003. gada 14. aprīļa lēmums lietā nr. 3K-3-482/2003 [Pfeil Zahnschmerz-Tabletten]. Pieejams Lietuvas Augstākās tiesas mājas lapā: http://www.lat.lt/3_nutartys/senos/nutartis.aspx?id=8808 [skatīts 2010. gada 14. jūnijā].
- 407) Šveices Federālās Augstākās tiesas 2002. gada 21. augusta spriedums lietā nr. 4C. 175/2002. Citēts pēc 35 IIC 219-222 (2004)
- 408) Vācijas Federālās Augstākās tiesas 2002. gada 17. janvāra spriedums lietā nr. I ZR 290/99. Citēts pēc 33 IIC 990 – 993 (2002)

- 409) Edmund Irvine Tidswell Ltd. v Talksport Ltd. [2002] EWHC 367 (Ch) (13th March, 2002)
- 410) [2001] 2 FC 536 [Canada] Citēts pēc Gangjee D. Protecting Geographical Indications as Collective Trademarks. Tokyo: Inst. of Intellectual Property, 2006. – p. 33-34
- 411) The Amoskeag Manufacturing Company vs. Spear – Sand. S.C.R., 599; Stokes v. Landgraff, 17 Barb., 608 Cited after Upton F.H. A Treatise on the Law of Trade Marks: with a Digest and Review of the English and American Authorities. Albany: Weare C. Little, 1860. - p. 86-87, 140-145
- 412) Latvijas Republikas Augstākās tiesas apkopojums “Par tiesu praksi strīdos par tiesībām uz preču zīmi”, 2007.-2008.g. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/files/docs/summaries/2008/galigais%20precu%20zimes%2023%2004%2008.doc> [skatīts 2010. gada 15. februārī]

Citi prakses materiāli

- 413) Report of the Panel of the World Trade Organization. In the complaint of USA. European Communities – Protection Of Trademarks And Geographical Indications For Agricultural Products And Foodstuffs. WT/DS174/R, 15 March 2005. Pieejams: http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/174r_e.doc [skatīts 2009. gada 14. janvārī]
- 414) OHIM Apelācijas padomes 2007. gada 11. decembra lēmums lietā nr. R 1461/2006-4 (“Not Made in China”). Pieejams: <http://oami.europa.eu> [skatīts 2009. gada 19. februārī]
- 415) LR Patentu valdes Apelācijas padomes 2003. gada 24. oktobra lēmums [Agdam (kiril.)]. Grām.: *Patenti un preču zīmes*. Latvijas Republikas Patentu valdes oficiālais vēstnesis. Nr. 2/2004. R.: Latvijas Republikas Patentu valde, 2004. – 169 – 170. lpp.
- 416) LR Patentu valdes Apelācijas padomes 2002. gada 13. septembra lēmums lietā nr. ApP/2002/WO 751 320 [PALERMO]. Pieejams: <http://www.lrpv.lv/index.php?lang=LV&id=33> [skatīts 2010. gada 29. janvārī]
- 417) LR Patentu valdes Apelācijas padomes 1998. gada 26. oktobra lēmums apelācijas lietā nr. ApP/98/WO 669 646. Pieejams: <http://www.lrpv.lv/index.php?lang=LV&id=44> [skatīts 2010. gada 29. janvārī]
- 418) 23 USPQ 2d 1894 (1992 TTAB) [USA] Citēts pēc Gangjee D. Protecting Geographical Indications as Collective Trademarks. Tokyo: Inst. of Intellectual Property, 2006. – p. 33-34
- 419) Institut National Des Appellations v. Brown-Forman Corp., 47 USPQ2d 1875, (TTAB 1998)
- 420) *Patenti un preču zīmes*. Latvijas Republikas Patentu valdes oficiālais vēstnesis. Nr. 6/2010. R.: Latvijas Republikas Patentu valde, 2010.

Likumdošanas materiāli, tai skaitā, likumprojekti

- 421) European Commission. Green Paper on Agricultural Product Quality: Product Standards, Farming Requirement and Quality Schemes. COM(2008) 641 final. Pieejams: http://ec.europa.eu/agriculture/quality/policy/consultation/greenpaper_en.pdf [skatīts 2010. gada 15. maijā]
- 422) Proposal for a COUNCIL REGULATION on the European Union patent. 2000/0177 (CNS), November 27, 2009. Pieejams: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/09/st16/st16113-ad01.en09.pdf> [skatīts 2010. gada 05. aprīlī]
- 423) Proposal for a Council Regulation amending Regulation (EC) No 1234/2007 establishing a common organisation of agricultural markets and on specific provisions for certain agricultural products ("single CMO Regulation"). COM/2008/0489 final - CNS 2008/0156. Pieejams: <http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5669632> [skatīts 2009. gada 05. martā]
- 424) Opinion of the European Economic and Social Committee on the Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the definition, description, presentation and labelling of spirit drinks COM(2005) 125 final — 2005/0028 (COD). *Official Journal*, C 324, 30.12.2006, pp. 12–14
- 425) Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the definition, description, presentation and labelling of spirit drinks. COM/2005/0125 final - COD 2005/0028. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=418915:cs&lang=en&list=470926:cs,464638:cs,457892:cs,430656:cs,418915:cs,302012:cs,150275:cs,64566:cs,&pos=5&page=1&nbl=8&pgs=10&hwords=London%20gin~> [skatīts 2009. gada 05. martā]
- 426) Proposal for a Council Regulation on the protection of geographical indications and designations of origin for agricultural products and foodstuffs. COM/2005/0698 final - CNS 2005/0275. Pieejams: <http://www.europarl.europa.eu/oeil/FindByProcnum.do?lang=2&procnum=CNS/2005/0275> [skatīts 2009. gada 05. martā]
- 427) Likumprojekta „Grozījumi Reklāmas likumā” anotācija. Pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimaLIVS.nsf/0/DBDF994B77C62BAFC22574DD004A81E2?OpenDocument> [skatīts 2010. gada 05. maijā]
- 428) Likumprojekta *Par likuma “Par uzņēmumu, iestāžu un organizāciju darbības apturēšanas kārtību” atzīšanu par spēku zaudējušu* anotācija. Pieejams: http://www.saeima.lv/saeima8/mek_reg_fre [skatīts 2010. gada 05. maijā]

IZMANTOTO SAĪSINĀJUMU SARAKSTS

Alkoholisko dzērienu Regula	Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 110/2008 par stipro alkoholisko dzērienu definīciju, aprakstu, noformējumu, marķējumu un ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 1576/89
Civillikums	Latvijas Republikas Civillikums
ECR	<i>European Court Reports</i> (Eiropas Tiesas ziņojumi – angļu.val.)
ECT	Eiropas Cilvēktiesību tiesa
E.I.P.R.	<i>European Intellectual Property Review</i>
EK	Eiropas Kopiena
ES	Eiropas Savienība
EST	Eiropas Savienības Tiesa
ETZ	Eiropas Tiesas ziņojumi
fig.	figuratīva
IIC	<i>International Review of Intellectual Property and Competition Law</i>
Kopienas preču zīmju Regula	Padomes Regula (EK) Nr. 207/2009 par Kopienas preču zīmi (Kodificētā versija)
LESD	Līgums par Eiropas Savienības darbību
Lisabonas vienošanās	Lisabonas vienošanās par izcelsmes vietu nosaukumu aizsardzību un to starptautisko reģistrāciju (Lisbon Agreement for the Protection of Appellations of Origin and their International Protection - angļu val.)
LR	Latvijas Republika
Madrides vienošanās	1891. gada Madrides vienošanās par nepatiesu un maldinošu preču izcelsmes norāžu apspiešanu (Madrid Agreement for the Repression of False or Deceptive Indications of Source on Goods - angļu val.)
MK	Latvijas Republikas Ministru kabinets
Nicas klasifikācija	1957. gada 15. jūnija Nicas Nolīgums par preču un pakalpojumu starptautisko klasifikāciju preču zīmju reģistrācijas vajadzībām
Parīzes konvencija	1883. gada 20. marta Parīzes konvencija par rūpnieciskā īpašuma aizsardzību
Parīzes Savienība	Rūpnieciskā īpašuma aizsardzības Savienība, kura izveidota

	saskaņā ar 1883. gada 20. marta Parīzes konvenciju par rūpnieciskā īpašuma aizsardzību
Pārtikas produktu Regula	Padomes Regula (EK) Nr. 510/2006 par lauksaimniecības produktu un pārtikas produktu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu un cilmes vietu nosaukumu aizsardzību
Preču zīmju Direktīva	Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/95/EK, ar ko tuvina dalībvalstu tiesību aktus attiecībā uz preču zīmēm (Kodificēta versija)
OHIM	Iekšējā tirgus saskaņošanas birojs (Office for Harmonization in the Internal Market - angļu val.)
VT	Vispārējā Tiesa
PTO	Pasaules Tirdzniecības organizācija
Senāts	Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts
TMR	<i>The Trademark Reporter</i>
TRIPS līgums	1994. gada 15. aprīļa Marakešas līguma par Pasaules Tirdzniecības organizācijas izveidošanu 1C pielikums "Līgums par ar tirdzniecību saistītajiem intelektuālā īpašuma aspektiem"
TTAB	Amerikas Savienoto Valstu Preču zīmju un patentu biroja Preču zīmju ekspertīzes un apelācijas padome (United States of America Trademark and Patent Office Trademark Trial and Appeal Board - angļu val.)
Vienotā TKO Regula	Padomes Regula (EK) Nr. 1234/2007, ar ko izveido lauksaimniecības tirgu kopīgu organizāciju un paredz īpašus noteikumus dažiem lauksaimniecības produktiem (Vienotā TKO regula)
WIPO	Pasaules Intelektuālā īpašuma organizācija (World Intellectual Property Organization - angļu val.)

Vadims Mantrovs

PIELIKUMS